

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE FONETICĂ ȘI DIALECTOLOGIE
„AL. ROSETTI”

MARIA MARIN • IULIA MĂRGĂRIT

GLOSAR DIALECTAL MUNTENIA

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE FONETICĂ ȘI DIALECTOLOGIE
„AL. ROSETTI”

MARIA MARIN • IULIA MĂRGĂRIT

GLOSAR DIALECTAL MUNTENIA

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI, 1999

PREFAȚĂ

PRECIZĂRI PRELIMINARE. Cu *Glosar dialectal. Muntenia* (= GL. MUNT.) se încheie seria de texte și glosare consacrate ariei graiurilor sudice ale dacoromânei, realizate în cadrul sectorului de dialectologie al Institutului de Fonetice și Dialectologie „Al. Rosetti”, sub conducerea și cu aportul științific ale celui care a fost profesorul Boris Cazacu.

Concepută ca lucrare complementară în raport cu *Noul Atlas Lingvistic Român*, seria amintită reflectă stadiul actual al graiurilor dacoromâne sudice vorbite pe teritoriul provinciilor Oltenia, Muntenia și Dobrogea, valorificând textele culese, în decursul a cincisprezece ani, după principii și cu metode unitare, riguros respectate¹. Menționăm că acest set de lucrări include *Texte dialectale. Oltenia, Glosar dialectal. Oltenia*, apărute în 1967, trei volume de *Texte dialectale. Muntenia*, publicate în anii 1973 (vol. I), 1975 (vol. al II-lea) și 1987 (vol. al III-lea), precum și un volum de *Texte dialectale și glosar. Dobrogea*, apărut în 1987.

GL. MUNT. cuprinde material lexical (termeni, locuțiuni, expresii dialectale) din cele trei volume de texte dialectale muntenești. El valorifică, totodată, materialul lexical extras din texte nepublicate, înregistrate pe benzi de magnetofon în cele 200 de localități din Muntenia care fac parte din rețeaua *Noului Atlas Lingvistic Român. Muntenia și Dobrogea* (punctele cartografice 671 – 870; vezi harta). În acest fel, glosarul de față este, considerăm, cea mai cuprinzătoare întreprindere de acest gen asupra graiurilor muntenești².

ELABORAREA GLOSARULUI. Pentru realizarea lucrării s-au parcurs mai multe etape de lucru la care au participat majoritatea cercetătorilor din sectorul de dialectologie.

Prima etapă a constat în extragerea și glosarea materialului lexical de pe benzile de magnetofon. Operațiile au fost îndeplinite de către cercetătorii care au efectuat transcrierea fonetică a textelor din localitățile

¹ Scopul, principiile și metodele propuse pentru culegerile de texte dialectale, culegeri inițiate de Al. Rosetti, au fost expuse de Valeriu Șuteu în *Arhiva fonogramică a limbii române*, în FD, I (1958), p. 211-219. Ele au fost reluate, apoi, în parte, în *Prefața la Texte dialectale. Oltenia*, București, 1967.

² Subliniem că textele dialectale nu-și propun cercetarea, în primul rând, a lexicului și, în consecință, glosarul nu este rezultatul unei investigații speciale asupra acestui compartiment al graiurilor, ci el înregistrează elementele lexicale așa cum apar ele în textele culese pentru *Arhiva fonogramică a limbii române*.

incluse în cele trei volume menționate: Costin Bratu (20), Mihai Conțiu (3), Galina Ghiculete (21), Paul Lăzărescu (18), Maria Marin (40), Bogdan Marinescu (25), Victorela Neagoe (17), Ruxandra Pană-Boroianu (29), Marilena Tiugan (8), Magdalena Vulpe (19). Etapa a coincis, deci, cu perioada elaborării volumelor de texte (1967 – 1974).

A doua etapă a constat în atestarea elementelor de glosar cu principalele dicționare ale limbii române și cu o serie de lucrări lexicografice referitoare, în primul rând, la zona cercetată sau la zone învecinate. Această operație a fost efectuată, în perioada 1976 – 1978, de către Eugenia Flinteș, Anca Marinescu, Iulia Mărgărit și de către regretatul Aurel Nicolescu.

În cea de a treia etapă (1981 – 1982) s-a realizat redactarea într-o primă formă a glosarului de către un colectiv format din Eugenia Flinteș (literele D – F, Î, L și o parte din literele C și P), Maria Marin (literele A, B, Ș – Ț), Anca Marinescu (literele N, O și o parte din litera P) și Iulia Mărgărit (literele G – I, J, M, R, S, U – Z și o parte din literele C și P).

Redactarea în formă finală, stabilirea variantelor și a sinonimiilor și revizia întregii lucrări au fost efectuate de Maria Marin și Iulia Mărgărit, în două perioade distincte (1984 și 1992). Cele două autoare au realizat și atestările cu GL. OLT., GL. DOBR., cu dicționarul Dorinei Bărbuț și cu volumele din DLR apărute după 1982.

CONCEPȚIA LUCRĂRII este, în linii mari, cea care a stat la baza elaborării glosarelor dialectale publicate de sectorul de dialectologie al institutului nostru (cf. GL. OLT., V – XI).

Materialul prelucrat prezintă o bogăție, o varietate și o complexitate mult sporite comparativ cu celelalte glosare (peste 5600 de cuvinte-titlu, termeni de bază și variante, față de cele aproximativ 1600 din GL. OLT.), ceea ce presupune un grad de dificultate mai mare în elaborare și, implicit, necesitatea de adaptare la specificul acestui material. Deosebirile cantitative sunt în relație directă cu întinderea zonei și cu numărul de localități cercetate (200 în GL. MUNT. față de 100 în GL. OLT., de exemplu), fapt din care decurge, firesc, un număr cel puțin dublu de informatori (aproximativ 1200), de vârste diferite, potențiali furnizori de elemente lexicale; în același timp, amploarea și varietatea textelor sunt considerabil mai mari comparativ cu cele culese din Oltenia. Nu trebuie neglijată nici experiența dobândită ulterior de dialectologi, experiență fructificată de noi sub diverse aspecte.

Lucrările de dialectologie consideră, în general, că graiurile muntenești sunt mai unitare și mai apropiate de româna standard decât alte graiuri ale dacoromânei, inclusiv la nivelul lexicului. GL. MUNT. reușește, credem, să nuanțeze această imagine, în special în privința anumitor aspecte precum: prezența unor termeni ori sensuri considerate în dicționare ca învechite, arhaice, ieșite din uz sau specifice altor zone ale dacoromânei (recunoscute pentru caracterul lor mai conservator); marea disponibilitate în crearea unor elemente lexicale noi prin derivare, prin mijloace gramaticale ori prin procedee stilistice.

În privința inventarului de elemente lexicale, am considerat că atestarea într-o singură lucrare lexicografică a unui termen nu este suficientă pentru a elimina termenul în cauză din glosar; ca urmare, am procedat la excluderea unui cuvânt doar atunci când el este semnalat ca muntenism sau ca aparținând limbii comune în cel puțin trei dintre dicționarele generale ale limbii române. Ideea acestei selecții ne-a fost impusă, pe de o parte, de dorința de a reflecta cât mai fidel a c t u a l i t a t e a și v i a b i l i t a t e a unor termeni atestați în dicționare elaborate, unele, cu peste cincizeci de ani în urmă și, pe de altă parte, de faptul că, uneori, dicționarele mai recente, chiar dacă înregistrează unele elemente, ele preiau ca atare atestările anterioare, fără a le completa cu date mai noi. În felul acesta, GL. MUNT., adresându-se specialiștilor (lingviști, dialectologi, lexicografi), dar și unor categorii mai largi de cititori (etnografi, etnologi, scriitori, cadre didactice), poate servi, totodată, la elaborarea unui dicționar tezaur al limbii române contemporane.

REDACTAREA MATERIALULUI a avut în vedere câteva principii (unele dintre ele aplicate și în elaborarea dicționarelor generale), printre care le menționăm doar pe cele strict necesare pentru înțelegerea modalității de lucru.

Alineatul I

1. *Cuvântul-titlu* este redat în transcriere literarizată, în forma în care a fost întâlnit în text, cu notarea accentului și cu indicarea numărului de silabe atunci când accentul nu este suficient pentru a distinge hiatul de diftong; de ex. ACIÓI (3 sil.) s.n. „clopot mare”; BIȚĂIC (2 sil.) s.n. „drojdie de bere”. Dacă termenul e constituit din două silabe, notarea accentului este suficientă pentru a se subînțelege acest lucru; cf. piá, páus, șiéť, trión ș.a., așa după cum lipsa accentului sugerează că forma respectivă este monosilabică: cf. bau, biu, trânci. Când cuvântul a fost înregistrat cu mai multe forme, am ales pentru titlu nominativul singular la substantive, masculinul la adjective (elemente care nu mai sunt specificate în descrierea termenului), persoana I sau a 3-a indicativ prezent la verbe.

2. *Indicațiile gramaticale* referitoare la forma din titlu se dau cu prescurtările explicate în *Lista de abrevieri*. La verbe, indicația tranz./intrans. apare numai când este necesar să se atragă atenția în mod special asupra acestui fapt; de ex. FIGURĂM vb. tranz. ind. impf. I pl. „așezam (buștenii) în stive, în f i g u r i”; MĂRÍT, am ~ vb. intrans. ind. pf. c. I sg. „am crescut, m-am făcut mare” ș.a. În cazul în care, din răspunsurile înregistrate, nu rezultă clar genul, numărul etc. unui substantiv, acestea nu sunt notate; de ex. BĂNÍC s. „bănuț (la ou)”; GENUNCHÉR s. „bucată de piele folosită pentru a proteja genunchii lucrătorilor la pădure”.

Dacă un element lexical are o formă ce poate fi interpretată atât ca adjectiv, cât și ca participiu, am procedat diferit de la caz la caz; astfel, când forma este în mod indiscutabil participiul unui verb prezent în glosar,

aceasta este considerată ca atare; când, însă, în glosar nu este atestată forma verbală propriu-zisă, pentru a nu risca reconstituirea unui verb care, poate, s-a pierdut sau n-a apărut încă în grai, mai ales, că, adesea, în vorbire/limbă un verb își face apariția printr-un adjectiv/participiu, ca abia pe urmă să se constituie întreaga paradigmă, am preferat să tratăm termenul ca adjectiv; de ex. CHIDÁT adj. „acoperit cu chidă, cu chiciură”; FURTUNÁT adj. „furios, nervos, în toane rele”. Aceasta a atras după sine renunțarea, cu bună știință, la unele sinonime posibile; de ex. OLĂRÍT adj. [despre un buștean] „rotunjit la capete” nu a fost considerat sinonim cu ȘPRONȚUÍM vb. ind. prez. 1 pl. „rotunjim un buștean la capete”, deși participiul acestuia, atestat de asemenea în glosar, are sens identic cu adjectivul amintit.

3. Urmează *numărul cartografic* al localității și *sigla informatorului*³ de la care s-a înregistrat forma-titlu a cuvântului. Informatorii ocazionali sunt indicați printr-un asterisc notat la umărul numărului cartografic.

4. *Glosarea* are în vedere forma gramaticală a cuvântului-titlu, iar când, pentru înțelegerea sensului, sunt necesare explicații suplimentare, indicațiile redactorului se dau, înaintea definiției, între paranteze drepte; de ex. CALÍC adj. 1° [despre om] „rău la suflet”. 2° [despre un animal] „lacom”.

Dacă materialul o impune, am apelat, pentru o glosare cât mai fidelă, la un termen neatestat în dicționarele limbii române actuale; de ex. CHIȘÍÓS (3 sil.) adj. „cu nisip, cu chișai”, pentru cuvintele cu circulație regională sau cu mai multe sensuri specificându-se (între paranteze rotunde) semnificația cu care sunt utilizate; am recurs la acest procedeu în special în cazul diminutivelor unor termeni dialectali necuprinși în glosar; de ex. CUTIȘOÁRE s. f. pl. dim. de la *cută* („felie, bucată dintr-un întreg”); atunci când definiția cuprinde un termen prezent în glosar, acesta se notează spațiat; de ex. SĂRÍTA s. f. art. „numele unei figuri la dansul numit c ă l u ș”; ÎNVÂRGHIÁSCĂ (5 sil.), *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. „să pună v â r g h i i la casă”.

5. Sensurile cuvintelor au fost ilustrate adesea cu unul sau mai multe *exemple*. Pentru simplificare, citatele au fost literarizate (cu păstrarea unor forme specifice variantei muntenești a limbii vorbite; de ex. *dă* „de”, *pă* „pe”, *dân* „din” ș. a.), redând în transcriere fonetică doar termenul glosat sau varianta acestuia.

6. *Sinonimele* sunt notate în continuare, spațiat, în ordine alfabetică, precedate de cf.; pentru comprimarea spațiului tipografic, când un sinonim

³ Întrucât lista informatorilor ar fi încărcat considerabil volumul, fără a aduce elemente științifice strict necesare pentru interpretarea materialului, am renunțat la aceasta. Siglele informatorilor corespund categoriilor de vârstă și de sex respectate în volumele de texte și glosare dialectale publicate de sectorul nostru (cf. *Prefașa la Texte dialectale. Oltenia, București, 1967, p. XIX*). Pentru termenii înregistrați de la vorbitorii (de regulă VIII) care au fost și informatori la *NALR. Muntenia, Dobrogea*, se folosește sigla A.

este o sintagmă sau o variantă a unui cuvânt, se face trimitere doar la cuvântul-titlu din glosar sub care apare sinonimul respectiv; de ex. RĂZĂ s.f. „floarea soarelui”; cf. floáre 5°, în loc de floáre soáre; MATOLÉȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. „se îmbată, se chercheleşte”; cf. leásă 2°, în loc de s - a făcút leásă.

Cazuri speciale la alineatul I

1. Când cuvântul-titlu este însoțit de determinant, acesta se dă după caracterizarea gramaticală a cuvântului-titlu; de ex. CĂLE s. f. 2° ~primără „drumul pe care îl fac mirii, înainte sau după nuntă, la oraș, pentru cumpărături”; dacă, în unele localități, este înregistrat doar cuvântul-titlu, iar în altele el apare, cu același sens, însoțit de un determinant, se fac trimiterile necesare după fiecare caz în parte; de ex. CAP s. n. 4° 719VIIa, 783 VII, 808 VII, 827 VII, 832 VII, 868 VII, ~ de țărână 774 VIIa, 779 VIIc, 785 VIIb, 803 V, 805 VIII, 828 VII, 837 V, 862 VII, ~ slóbod 815 V „pomână la înmormântare sau, ulterior, la termene fixe”; când determinantul este cel pentru care atestăm un sens nou, acesta este considerat cuvânt-titlu; de ex. ORB adj. în maț ~ „cec (la porc)”. Atunci când ambii termeni sunt la fel de importanți din punctul de vedere al sensului, chiar dacă sunt semnalati atât sub cuvântul-titlu, cât și sub celălalt, sintagma este explicată o singură dată; de ex. ridică panaghía, poártă cápetele semnalate sub panaghie 1°, respectiv, sub cap 4°, sunt detaliate numai sub ridică și, respectiv, sub poártă. În același fel am procedat în cazul expresiilor. Locuțiunile figurează o singură dată în glosar, considerându-se cuvânt-titlu termenul pregnant semantic; de ex. VAL s.n. 3° se dă în ~ loc. vb. „fierbe, clocotește”.

2. Când cuvântul-titlu are mai multe sensuri, acestea sunt date în ordinea numărului de atestări, sinonimele și exemplele ilustrative notându-se pentru fiecare în parte. În unele cazuri, deși am fi putut grupa mai multe sensuri sub o singură definiție, cuprinzătoare, am preferat tratarea lor separată, dat fiind faptul că fiecare sens ilustrează o anumită zonă; așa se explică, de exemplu, sensurile multiple ale unor cuvinte ca grátie, hóră, húlă etc. Atunci când unul dintre sensuri este specific unei variante a cuvântului-titlu, acest lucru este marcat în primul alineat, pentru a nu se crede că și sensurile 2°, 3° etc. aparțin aceleiași forme; de ex. CARTABÓȘ s. 1° „tobă preparată în cecul porcului”. 2° var. pl. „caltaboși”. 3° var. „stomac (la porc)” ș. a. Dacă un termen are mai multe sensuri, atestate sub forme gramaticale diferite, am selectat pentru cuvântul-titlu, în cazul verbului, forma cea mai apropiată de pers. I ind. prez., iar dintre sensuri am trecut pe primul loc pe cel mai apropiat de atestările din dicționare sau, după caz, pe cel cu atestările mai numeroase; de ex. DUBEĂM vb. 1° part. „argăsit”. 2° ind. impf. I sg. „albeam torturile (de cânepă) ținându-le într-un amestec de apă cu mălai”.

3. Un caz special îl constituie cuvintele cu circulație în limba comună, reținute în glosar pentru un sens neatestat, care prezintă, totodată,

o variantă formală (neatestată sau atestată pentru alte zone) având sensul general cunoscut al cuvântului-titlu; pentru a evita glosarea variantei prin însuși cuvântul-titlu, am preferat tratarea acesteia separat, considerând-o cuvânt-titlu. Așa se motivează existența unor cuvinte-titlu ca *cheg*, *colțe*, *derépt*, deși glosarul cuprinde și formele *cheag*, *colț*, *drept*.

4. Termenii neologici cu forme sau cu sensuri diferite de limba standard au fost reținuți numai dacă au mai multe atestări.

5. În acordarea statutului de diminutiv unei forme lexicale am avut în vedere prezența formei nediminutive în grai; de ex. *iéne* – dim. *ienică*, *dádă* – dim. *dădică*. Nu sunt considerate diminutive formele care, deși prezintă sufixe specifice, sunt singurele variante întâlnite în grai, fapt rezultat din ancheta dialectală; astfel, termenului *ábur* din unele localități îi corespunde în altele *aburél*, între cei doi stabilindu-se o relație sinonimică.

Alineatul al II-lea cuprinde formele gramaticale înregistrate pe lângă cea din cuvântul-titlu, cu indicațiile gramaticale corespunzătoare și cu siglele localităților și ale informatorilor de la care provin.

Alineatul al III-lea conține variantele fonetice și/sau morfologice ale cuvântului-titlu, notate în formă literarizată, cu indicarea caracteristicilor gramaticale, a localităților și a informatorilor de la care provin, precum și, în continuare, a formelor gramaticale atestate ale acestora. Fiecare variantă figurează și separat cu trimitere la cuvântul-titlu sub care este tratată.

a) Sunt considerate variante *f o n e t i c e* formele prezentând transformări fonetice *specifice graiurilor*, de tipul:

– proteza sau afereza lui *a-*: *răvăcéști* – var. *arăvăcéști*; *atárnătoáre* – var. *tárnătoáre*;

– căderea lui *h-* sau prezența acestuia ca urmare a hipercorectitudinii: *huruitór* – var. *uruitór*; *amușésc* var. *hămușésc*;

– forme hipercorecte rezultate în urma „depalatalizării” unor consoane (considerate, în grai, modificate ca urmare a palatalizării): *chișcă* – var. *pișcă*, *fișcă*;

– sonorizări sau asurziri ale unor consoane ori confuzii între sunete din serii apropiate: *boroghínă* – var. *moroghínă*; *vârghee* – var. *bârghină*;

– accidente fonetice (metateze, acomodări, disimilări, haplologii etc.): *motoloácă* – var. *tomológ*; *chemelét* – var. *mechelét*; *hălălái* – var. *hălái*; *firmituréști* – var. *frimiturim*; *storcoșit* – var. *strocoșit*, *stroșit*; *glăveájă* – var. *gleájă* ș.a.

În unele cazuri, trecerea de la o formă de bază la variantă are un drum mai sinuos și, drept urmare, la prima vedere raționamentul după care am considerat o formă drept variantă a alteia poate scăpa cititorului. Așa este situația cuvântului *NACAVÁLELE* s.f. pl. art. „treburile, angaralele” cu var. *năféluri* s.n. pl. „petreceri gălăgioase, bairamuri”. Termenul are la origine un *nafacá* (după DLR turcism înv.) devenit, prin metateză, *nacafá* (după DLR înv. și reg.); după pl. *năcăfále* (v. Ion Creangă) s-a refăcut un sg. *năcăfálă* (v. LEXIC REG., I, p. 83, Vâlcea) care poate

presupune un pl. *năcăféluri* (cf. *bucățuri*, *bătrânéfur* din glosar) și care, la rândul său, prin haplogogie, ajunge la forma *năféluri*.

b) Am considerat variante morfologice formele rezultate din schimbarea caracteristicilor gramaticale (schimbări de gen, de declinare, la substantive, schimbări de conjugare, la verbe; de ex. *aplecătoare* – var. *aplecător*; *boronéz* – var. *boronésc*; *cărărám* – var. *cărărím*). Menționăm aici că, la substantive, am procedat diferențiat, în funcție de caracterul numelui desemnat: la cele mobile, denumind ființe, atunci când este atestat atât masculinul, cât și femininul, acestea au fost tratate sub cuvinte-titlu separate; de ex. *stropolitóri* s.m. pl. și *stropolitoáre* s.f. pl.; pentru termenii desemnând substantive neînsuflețite, formele masculine/neutre au fost considerate variante ale femininelor sau invers, de la caz la caz; de ex. *vol* s. n. – var. *voálă* s. f.; *zdrobitór* s.n. – var. *zdrobitoáre* s. f.

În anumite cazuri, forme ale unor cuvinte prezente în diverse lucrări lexicografice ca termeni diferiți se întrepătrund, în graiuri, în așa măsură, încât ne-a fost dificil să le despărțim în cuvinte-titlu separate. Astfel, sub cuvântul-titlu *bútl* am tratat și pe *bútl*, întrucât sg. *but* are pl. *buți*, dar și *búturi*, de la care s-a refăcut un sg. *bútl(ă)* considerat de noi, din această cauză, variantă. Tot așa, sub cuvântul-titlu *cap*, cu pl. *cápuri*, dar și *cápete*, am inclus ca variantă *cápăt*, singular refăcut și având în glosar sensuri identice cu *cap*.

Uneori, în crearea unei variante acționează schimbări fonetice combinate cu cele morfologice. Așa este situația lui TRAMBULEĂSCĂ, *să se ~ vb. refl. conj. prez. 3 sg.* „să se mute dintr-un loc într-altul, să se trambaleze”, cu variantele *nu tărămbăni* vb. imperat. 2 sg., având același sens, și *tărăivenite* vb. part. f. pl. „nearanjate, în dezordine”. Forma considerată cuvânt-titlu este ea însăși o variantă a termenului din limba comună *trambalá*, rezultată prin disimilare și prin schimbarea conjugării, care a atras după sine schimbarea sufixului morfologic. Varianta *tărămbăni* este rezultatul anticipării lui *ă* și al schimbării *l > n*, prin acomodarea *m-n*; forma *tărăivenite* a rezultat prin disimilarea totală a lui *m* (*tărămbăni > *tărăbăni*), anticiparea lui *i* semivocalic (**tărăbăni > *tărăibăni*) și schimbarea *b > v*, frecventă în graiuri (cf. *tāvānu* > *tăbānu*).

Considerarea unei forme, dintre mai multe variante atestate, drept cuvânt-titlu ne-a fost impusă, de regulă, ca în exemplul citat mai sus, de criteriul maximei apropieri de forma din limba comună. Atunci când, însă, acest criteriu nu a putut funcționa, dat fiind faptul că variantele atestate fie că nu aveau corespondent în limba comună, fie că erau toate la fel de apropiate sau îndepărtate de acesta, am considerat cuvânt-titlu forma cu cele mai multe atestări; de ex. *zgămușești*, cuvânt atestat în trei localități, cu variantele *zgămoșim* și *zgărmușit*, cu câte o atestare fiecare.

Cuvintele formate cu diferite prefixe sau sufixe lexicale sunt tratate drept sinonime și nu variante; de ex. *păpușești* – *împăpușești*; *legătoáre* – *legătúrá*.

Alineatul al IV-lea cuprinde trimiterile la dicționarele și glosarele

care înregistrează cuvântul respectiv în alte regiuni sau cu alte sensuri ori cu diferite indicații limitative, precum arh., înv., reg., rar, fam. etc.

Trimiterile la lucrările de referință se fac cu v. (= vezi) atunci când elementul din glosar se suprapune formal și semantic cu cel atestat și cu cf. (= confer) atunci când termenul din glosar se prezintă sub o formă sau cu un sens apropiate.

Lucrările de referință la care facem trimiteri au fost grupate în trei categorii: dicționare, glosare regionale și liste de termeni dialectali apărute în diverse publicații de specialitate; cu excepția DA/DLR, cel mai cuprinzător dicționar pentru scopul urmărit de noi și, drept urmare, menționat primul pe lista de atestări, în cadrul fiecărei grupe am încercat respectarea ordinii cronologice a apariției. Atunci când atestările au putut fi grupate, pentru a reduce din spațiul tipografic, această ordine a fost încălcată cu bună știință.

În încheiere, autoarele aduc mulțumiri, în mod deosebit, colegei Magdalena Vulpe, ale cărei observații și sugestii numeroase și pertinente au contribuit substanțial la îmbunătățirea glosarului; mulțumim, totodată, colegilor Ion Ionică, Nicolae Saramandu și Dana Zamfir care, parcurgând parțial sau integral volumul, ne-au atras atenția asupra unor aspecte variate susceptibile de ameliorări. Un cuvânt de mulțumire adresăm, de asemenea, tuturor colegilor care, pe parcursul elaborării acestei lucrări, ne-au sugerat diverse soluții pentru cazurile mai dificile.

AUTOARELE

ABREVIERI

- adj. = adjectiv
 adv. = adverb, adverbial
 arh. = arhaic
 art. = articulat
 art. nehot. = articol nehotărât
 augm. = augmentativ
 Ban. = Banat
 bibl. = biblic
 Bucov. = Bucovina
 cit. = citat
 colect. = colectiv
 cond. = condițional
 conj. = conjunctiv
 conjuncț. = conjuncție
 dat. = dativ
 denum. = denumire
 dim. = diminutiv
 Dobr. = Dobrogea
 expr. = expresie
 f. = feminin
 fam. = familiar
 fig. = figurat
 gen. = genitiv
 ger. = gerunziu
 imper. = imperativ
 impers. = impersonal
 impf. = imperfect
 ind. = indicativ
 inf. = infinitiv
 interj. = interjecție
 intrans. = intransitiv
 invar. = invariabil
 înv. = învechit
 lb. v. = limba veche
 loc. adj. = locuțiune adjectivală
 loc. adv. = locuțiune adverbială
 loc. conjuncț. = locuțiune conjuncțională
 loc. subst. = locuțiune substantivală
 loc. vb. = locuțiune verbală
 m. = masculin
 m.m.c.pf. = mai mult ca perfect
 Maram. = Maramureș
 mod. = modern
 Mold. = Moldova
 Munt. = Muntenia
 n. = neutru
 num. card. = numeral cardinal
 Olt. = Oltenia
 p. = pagina
 part. = participiu
 pas. = pasiv
 peior. = peiorativ
 pf. c. = perfect compus
 pf. s. = perfect simplu
 pl. = plural
 poez. pop. = poezie populară
 pop. = popular
 prep. = prepoziție
 prez. = prezent
 prezumt. = prezumtiv
 pron. = pronume
 pron. dem. = pronume demonstrativ
 pron. nehot. = pronume nehotărât
 prov. = provincialism
 refl. = reflexiv
 reg. = regional
 s. = substantiv
 sg. = singular
 sil. = silabă
 sup. = supin
 Trans. = Transilvania
 tranz. = tranzitiv
 unipers. = unipersonal
 val. = valoare
 var. = variantă
 vb. = verb
 viit. = viitor
 voc. = vocativ

LISTA LUCRĂRILOR DE REFERINȚĂ

- AAF = *Anuarul Arhivei de Folklor*, publicat de Ion Mușlea, Cluj, 1922 ș. u.
- An. Dobr. = *Analele Dobrogei*. Revista Societății culturale dobrogene. Director C. Brătescu, Constanța, Cernăuți, Anul I (1920) ș. u.
- Arh. = *Arhiva Societății științifice și literare*. Iași, Iași, Anul I (1889) ș. u.
- BĂRBUT = Dorina Bărbuț, *Dicționar de grai oltenesc*, Craiova, 1990.
- BL = *Bulletin linguistique*. Faculté des lettres de Bucarest. Publié par A. Rosetti, București-Paris-Copenhague. Vol. I (1933) ș. u.
- B Ph = *Buletinul Institutului de filologie română „Alexandru Philippide”*. Universitatea din Iași. Iași, vol. I (1934) ș. u.
- CADE = I. Aurel Candrea – Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat*, București, Editura „Cartea Românească”, 1926–1931.
- CL = *Cercetări de lingvistică*, [Cluj], Academia Română, Filiala Cluj, Institutul de Lingvistică. Anul I (1956) ș. u.
- COMAN, GL. = Petre Coman, *Glosar dialectal*, în Academia Română. „Memoriile Secțiunii Literare”, Seria III, Tomul IX, Mem. 5, București, 1939, p. 63 – 149.
- CV = *Cum vorbim*. Revistă pentru studiul și explicarea limbii. București, Anul I (1949) ș. u.
- DA = *Dicționarul limbii române*, Tom I, partea I: A – B, București, Librăriile „Socec”, 1913; Tomul I, partea II: C, București, Tipografia ziarului „Universul”, 1940; Tomul I, partea III, fascicula I: D – de, București, Universul, 1949; Tomul II, partea I: F – Î, București, Imprimeria națională, 1934; Tomul II, partea II, fascicula I: J – lacustru, București, Universul, 1937; Tomul II, partea III: Ladă – lojniță, [fără editură și an](Academia Română).
- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, 1975.
- DLR = *Dicționarul limbii române*. Serie nouă. Tomul VI, Fascicula 1: M – mandră¹, 1965; Fascicula a 2-a: Mandră² – mascat¹, 1965; Fascicula a 3-a: Masca² – mămăiță, 1966; Fascicula a 4-a: Mămălatiță – mătărîngă, 1966; Fascicula a 5-a: Mătăsar – mergător, 1966; Fascicula a 6-a: Mergătoriu – microbiologie, 1966; Fascicula a 7-a: Microbiologist – miniaturistică, 1967; Fascicula a 8-a: Miniaturiza – mititel, 1967; Fascicula a 9-a: Mititeluș – mirlănime, 1967; Fascicula a 10-a și Fascicula a 11-a: Mirleală – morsă¹ 1968; Fascicula a 12-a și Fascicula a 13-a: Morsă – Muzur-aga, 1968; Tomul VII, Partea 1, Litera N, 1971; Partea a 2-a: Litera O, 1969; Tomul VIII, Partea 1, Litera P, P – păzui, 1972; Partea a 2-a, Litera P, Pe – pînar, 1975; Partea a 3-a, Litera P, Pînă – pogribanie, 1977; Partea a 4-a, Litera P, Pogribanie – presimțire, 1980; Partea a 5-a, Litera P, Presin – puzzolană, 1984; Tomul IX, Litera R, 1975; Tomul X, Partea 1, Litera S, S – sclăbuc, 1986; Partea a 2-a, Litera S, Scladă – semînfărie, 1987; Partea a 3-a, Litera S, Semn – siveică, 1990; Tomul XI, Partea 1, Litera Ș, 1978; Partea a 2-a, Litera T, T – tocăliță, 1982; Partea a 3-a, Litera T, Tocană – twist, 1983, Editura Academiei Române.
- DM = *Dicționarul limbii române moderne*, [București], Editura Academiei, 1958.
- DR = *Dacoromania*. Buletinul Muzeului Limbei române condus de Sextil Pușcariu, Cluj, Anul I (1920–1921) ș. u.
- GL. ARGEȘ = D. Udrescu, *Glosar regional Argeș*, București, 1967.

- GL. DOBR. = *Texte dialectale și glosar. Dobrogea*, publicate de Paul Lăzărescu, Victorela Neagoe, Ruxandra Pană, Nicolae Saramandu, București, 1987.
- GL. OLT. = *Glosar dialectal. Oltenia*. Întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu, de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, București, 1967.
- GLOSAR REG. = V. Arvinte, D. Ursu, M. Bordeianu, *Glosar regional*, București, 1961.
- GS = *Grai și suflet*. Revista Institutului de filologie și folclor publicată de Ovid Densusianu. București, Atelierele Socec & Co., Vol. I (1924) ș. u.
- LEXIC REG., I, II = *Lexic regional*, București, vol. 1. Redactor coordonator: Gh. Bulgăr, 1960; vol. 2. Redactor coordonator: Lucreția Mareș, 1967.
- LR = *Limba română*, Academia Română, Institutul de lingvistică, București, Anul I (1952) ș. u.
- SCL = *Studii și cercetări lingvistice*, București, Editura Academiei Române, Institutul de lingvistică din București, Anul I (1950) ș. u.
- SCRIBAN = August Scriban, *Dicționarul limbii românești* (Etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, neologisme, provincialisme), Edițiunea întâia. Iași, Institutul de arte grafice «Presa bună», 1939.
- SCȘt. Iași = *Studii și cercetări științifice*. Filologie, Iași, Anul I (1950) ș. u.
- ȘĂINEANU = Lazăr Șăineanu, *Dicționar universal al limbei române*, Revăzut și adăogit la Ediția a VI-a, [Craiova], Editura „Scrisul Românesc”, [1929].
- Șez. = *Șezătoarea*. Revistă pentru literatură și tradițiuni populare. Fălticeni, 1982 ș. u.
- TDRG = Dr. H. Titkin, *Rumänisch-deutsche Wörterbuch* [Band I – III]. Bukarest, Staatsdruckerei. I: 1903; III: 1911; III: 1924.

A prep. 709 VIII, 711 VII, 721 VIIb, 723 VIII, 731 II, 732 III, VI, 733 II, 739 V, 743 VI, 753 VI, 755 VIIb „la”: Stăm până ... a ziuă, a ziuă plecăm fiecare acasă 743 VI.

v. DA, TDRG (înv.), CADE (vechi și pop.), LEXIC REG., II, p. 19 (Vâlcea), GL. DOBR. s.v.

ABĂLĂR s. m. 791 VII, 794 VII, 796 VII, 797 VII, 798 VII, 801 VII, A „abagiu”: *Abălări* care le da [dimiile] la piuă 801 A.

pl. *abălări* 794 VII.

ĂBĂNĂ adj. f. 843 V [despre pâine] „crescută bine, afânată”: Frământăm pâinea [...] și pă urmă când crește o punem în străchini [...] Și iese o pâine, măi frate, *ăbănă!*

ABĂTEĂ, *se ~ vb.* refl. ind. impf. 3 sg. 843 V „se zbătea (ca să se descurce în viață)”: Ea [= mama] *să abăteă* și-n stânga și-n dreapta și nu ne lăsa să răbdăm dă foame; cf. *n ă t r i i , s t o r o n i t .*

ABÉD s. în expr. *o ia-n ~ 834 A* „o ia razna”.

ABÍ, *de-~ loc.* adv. 760 VIIb „de abia”.

v. DA (Turnu-Severin) s.v. *abia*, CADE (Olt.) s.v., SCRIBAN (Ban.) s.v. *abea*, GS, 1931–1932, p. 118 (Gorj) s.v.

ABREZEĂZĂ, *se ~ vb.* refl. ind. prez. 3 sg. 747 V „se presează”: [Toba] o pun la teasc. Pă un funduleț, încă alt funduleț pă ea, un ... piatră, greutate pă ea, de *să abrezează* ea; cf. *p i s t o n e á z ă , p i s t o s é s c 2° , s t i c i u í m , t a x e á z ă .*

ĂBRIG s. n. 686 VI, 864 VI „rindea mecanică”: Doagele le luăm de-acolo și le băgăm, le dăm la banzic, le subțiem, pe urmă le dăm la *ăbrig* pă muchie 686 VI.

ABȚIGUIĂ, *se ~ vb.* refl. ind. impf. 3 sg. 870 VIIIc „se amețea de băutură, se îmbăta”; cf. *m a t o l é ș t e , p i c á t 4°*

v. GL. ARGESȘ s. v. *abțigui*; cf. CV, 1951, 12, p. 37 (Dolj) s. v.

ĂBUR s. 741 VII, 746 VII, 749 VII, 753 VII, 754 VII, 851 VII, 858 VIIb, 863 VII, 869 VII „pomână constând din mâncare caldă dată zilnic, timp de o săptămână, după înmormântare”: Noi [mortului] îi purtăm săptămâna: toată săptămâna facem în fiecare dimineață un *ăbur* 753 VII. *Ăbur*, ca să iasă aburu din mâncare, să mănânce cald, să se ducă aburu la mort 851 VII; cf. *a b u r e á l a , a b u r é l 2° .*

v. DA, GL. DOBR. s. v.

ABUREÁLA s. f. art. 741 VII „pomana constând din mâncare caldă dată zilnic, timp de o săptămână, după înmormântare”; cf. *á b u r , a b u r é l 2° .*

cf. DA, GL. DOBR. s. v. *abur*.

ABURÉL s. 1° 697 VII, 741 VII, 851 VII dim. de la *a b u r . 2°* 742 VIIb „pomână constând din mâncare caldă dată zilnic, timp de o săptămână, după înmormântare”; cf. *á b u r , a b u r e á l a .*

2° cf. DA, GL. DOBR. s. v. *abur*.

ABURITOÁRE s. f. 687 V „cameră specială (cu aburi) într-o fabrică de cherestea, în care se tratează scândura”.

ACÉEĂȘI, *după ~ loc.* adv. 806 VIa „după aceea, pe urmă, apoi”;

cf. *ací* 1°, *acólea* 1°, *acólo*, *áia*, *apóilea*.

ACHITÁM vb. ind. 1° impf. 1 sg. 768 VI „terminam”: În vreo două săptămâni, trei *akitám* cu secera. 2° ind. prez. 1 sg. 760 VI „omor”; cf. *púne* 4°.

2° ind. prez. 1 sg. *achít* 760 VI, pf. c. 3 sg. *a achitát* 766 V.

1° v. GL. ARGEȘ, LR, 1959, 2, p. 51 (Argeș) s. v. *achita*; 2° v. B. Ph., 1935, p. 51 (Pitești) s. v. *achita*.

ACÍ 1° *de-* ~ loc. adv. 690 VIII, 765 VIII, 766 VIII, 772 VIIIb, 778 VI, 779 VIIa, c, VIII, 780 VII, 782 V, VII, VIIIb, 784 VIIb, 785 V, 791 VII, 792 VII, A, 794 III, VII, 795 V, VII, VIIIa, 797 II, VII, 799 V, VII, VIIIb, 800 V, 801 Va, VII, A, 803 I, VIIa, b, c, VIII, 806 VI, 808 VII, 809 VIII, 823 VII, A, 829 V, VII, 830 V, 835 VI, 842 VIII „pe urmă, după aceea, apoi”: Aduceam boabele acasă noi, *d-ací* căram paiele acasă, le făceam șiră și *d-ací* dam grâul la țilindru 801 A; cf. *acéeași*, *acólea* 1°, *acólo*, *áia*, *apóilea*. 2° var. într-~ loc. adv. 767 II „încoace”: [Bibliotecara] mă luă-*ntr-aijíc*.

var. 1° *de-acílea* loc. adv. 687 VI, 693 VII, 769 VIII, 779 IIa, VIIa, 782 III, V, VII, 785 VI, 792 VII, 794 VI, 796 VI, VII, 799 A, 802 VI, 803 I, VIII, 805 VIII, 806 VI, 807 V, 817 III, VII, VIII, 823 VII, A, 825 VII, 832 V, 835 VII, VIII, 842 VIII; *de-acíle* loc. adv. 806 VI; 2° *într-aíci* loc. adv. 767 II.

1° cf. DA, CADE s. v., SCRIBAN (vest) s. v., GL. DOBR. s. v. *acia*.

ACÍLE, *de-* ~ v. *ací* 1°.

ACÍLEA, *de-* ~ v. *ací* 1°.

ACÍÓI (3 sil.) s. n. 807 V „clopot mare; talangă”: Simț în cap ca un ... ca un bătaci dă *acíuój*, zic, când e *acíuój*u ăla așa mare, dă sună la bou la gât; cf. *păcâneățã*, *teleáncã*, *trácã*, *trácãlíe*.

cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN s. v. *acioaie*, LEXIC REG., I, p. 49, II, p. 90 (Făgăraș) s. v. *ceoaie*, BĂRBUȚ s. v. *cioaie*.

ACIORÁSE (5 sil.), *se* ~ vb. refl. ind. m. m. c. pf. 3 pl. 722 VIII „se aciuaseră”.

cf. SCRIBAN (Vâlcea, Argeș) s. v. *aciuiez*, LR, 1959, 5, p. 75 (Argeș) s. v. *aciora*.

ACOÁLE adv. 701 VIIb „acolea”.

ACÓLEA 1° *de-* ~ loc. adv. 701 VIIb, 717 VIIIc, 719 V, 724 Ia, b, VI, VII, 727 VI, A, 728 II, III, VII, A, 732 V, VII, 733 I, V, VII, 735 V, VI, VIIa, 736 VII, 737 V, VI, 738 VII, 740 VII, A, 741 VII, 742 VIIIb, 744 I, VIIa, 745 V, VIIIa, 748 VI, 749 II, IV, VII, 751 VIIIb, 821 VI, VII, A, 827 I, 837 VI, VII, 838 Va, b, 839 VI, VII, 847 VI, VIII, 848 VII, 851 VII, 858 V, VIIa, 866 VIII, 868 VI, VIII, 869 VII, VIIIb „pe urmă, apoi, după aceea”; cf. *acéeași*, *ací* 1°, *acólo*, *áia*, *apóilea*. 2° *pân-* ~ loc. adv. 868 VI „până atunci, până în acel moment”: [Porumbul s-a îndreptat după ploaie] și *pîn-acólea* era veșted.

1° v. DA, CADE (arh.), GL. DOBR. s. v.

ACÓLO, *de-* ~ loc. adv. 733 V, 741 Vb, VII, 742 VIIb, A, 844 V,

847 VII, 849 VI „pe urmă, după aceea, apoi”; cf. *a c é e a ș i*, *a c í 1°*, *a c ó l e a 1°*, *á i a*, *a p ó i l e a*.

cf. DA, CADE (arh.), GL. DOBR. s. v. *acolea*.

ACRUI adj. 839 VI „acrișor”: Cireșile are un gust *acrúj* așa.

ACTIVÁT adj. 815 A [în terminologia militară] „trecut la partea activă”.

ACULEGÉM vb. ind. prez. 1 pl. 805 VI „culegem”: Pe urmă venea toamna, [porumbul] îl *aculegém* 803 VIII.

ind. prez. 3 pl. *aculége* 783 III, impf. 1 pl. *aculegeám* 803 VIII, 805 VI; sup. *la aculés* 803 V, 805 VI; refl. ind. prez. 3 sg. *se aculége* 827 VI. v. LEXIC REG., II, p. 67 (Roșiori de Vede), GL. OLT. s. v.

ACUMÂLEA adv. 827 VII, 830 VIII, 835 VII „acum”: Fata *acúmílea* este rămasă acasă, e casnică 835 VII.

ĂDĂLMĂȘ s. n. 766 VIIIb „ospăț la terminarea construcției unei case”.

cf. DA, CADE (Mold.), TDRG s. v.

ADĂPOSTOĂSĂ adj. f. 707 VIa „bună de adăpostit”: [Facem] un adăpost bun în pădure, unde-i pădurea mai deasă, mai *adăpostuásă*.

ADEVĂRÁT. *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 755 VI „s-a adevărit”.

v. DA, TDRG, CADE (înv.) s. v. *adevára*, SCRIBAN (înv.) s. v. *adeveresc*.

ADÍBA adv. 816 VIIb „cu atenția mărită”: Acu, eu, când a grijit pă Stănică, am stat *adíba* lângă popa când a grijit-o. E! am fost atentă.

v. DA (Muscel) s. v. *a-díba*, SCRIBAN (Munt.) s. v. *díba*; cf. GL. ARGEȘ s. v. *adib*, LEXIC REG., II, p. 19 (Vâlcea) s. v.

ADÍBUIE v. *dibuiá*.

ÁDO v. *ále*.

ADRIÉLUL (4 sil.) s. art. 762 II „numele unui joc de copii”.

ADUCĂTOÁRE adj. f. 727 A [despre o plantă] „productivă”: Mai este iarba de Sudan, aia, da nu-i *aducățuáre* ca parângu.

ADUCĂTÚRĂ s. f. 827 VIII „cotitură, curbă”: La orice *aducățurá* [a drumului] venea și să prindea [roata stricată].

ADUNĂTÚRĂ s. f. 844 V „bani adunați; economii”: Am avut *adunățurá*, ni s-a adunat; hai să cumpărăm alt loc, ca să ne mutăm.

ĂFĂNĂ adj. f. 747 VIIIb „afânată”: [Tescovina] o băteam bine ca să nu stea *áfînă*.

AFIONÁT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 697 VIIIb „a tratat cu afion; a anesteziat”.

conj. prez. 3 sg./pl. *să afionéze*; part. *afionát* 674 VIIIb.

cf. DA, TDRG, CADE, ȘAINEANU, SCRIBAN, DM s. v. *afion*, GL. ARGEȘ s. v. *afiona*, GL. OLT. s. v. *afionată*.

AFUMĂRIE s. f. 705 VI „fumăraie”.

AFUNDÉZI vb. ind. prez. 2 sg. 858 V „înfunzi”: O *afundézi* și o predai la vândut [putina cu brânză].

v. DA (rar) s. v. *afunda*.

AGHÍPERI s. m. pl. 731 VIII „jnepeni, ienuperi”: Acolo pe niște jneperiș, cârlanii era băgați p-acolo pân jneperi de ăia, *agíperi*; cf. j i p . cf. GS, 1929, 1, p. 133 (Prahova), s. v. *neghiper*.

AGRESÍEI s. f. gen. 771 VIII „igrasiei”; cf. a g r i s i é r e .

AGRISIÉRE (5 sil.) s. f. 838 VI „igrasie”; cf. a g r e s i e i .

AGÚD s. m. 722 V, 723 VI, VII, 726 II, VII, 727 V, 728 A, 735 V, 736 V, 737 V, 738 V, 740 V, 741 Vb, 743 VI, 744 VII, 745 VIIb, 749 VII, 751 VII, 839 VI, VII 842 V, 847 VII, 848 V, 866 VII, 868 V, 869 VII „dud”.

pl. *agúzi* 754 V, 839 VII, 847 VII, 853 VIIa, 868 VII.

v. DA s. v., TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (est), DM (reg.), GL. DOBR. s. v.; cf. CV, 1950, 4, p. 41 (Tecuci) s. v. *agudoiu*.

AGÚDE s. f. pl. 726 II „dude”.

v. DA s. v. *agudă*, CADE (Mold.), SCRIBAN (est) s. v. *agudă*; cf. TDRG, ȘĂINEANU (Mold.) s. v. *agud*.

AGÚSTRU s. 790 VIII „nume al lunii august”.

v. GL. ARGEȘ s. v.

AHÁ adv. 804 V „cât pe-aci, aproape”: *Ahá* să mă bage la-nchisoare. Ne-am judecat cu comuna Lăceni, *ahá* să facem și-nchisoare; cf. dar 1°.

ĂIA, *de-* ~ loc. adv. 804 VIIa, *dintr-* ~ loc. adv. 838 VIIa „după aceea, apoi, pe urmă”; cf. a c é e a ș i , a c í 1° , a c ó l e a 1° , a c ó l o , a p ó i l e a .

AÍCI v. *ací* 2°.

AÍCILEA adv. 827 VIII, 834 VIII, 835 VII „aici”.

cf. DA, TDRG, CADE s. v. *acilea*, DM s. v. *aici*.

AIÉPT vb. ind. prez. 1 sg. 674 V „aranjez”.

ind. impf. 1 sg. *aiéptám* 674 VII.

v. GL. ARGEȘ s. v. *aiépta*, LR, 1959, 5, p. 74 (Argeș), 6, p. 50 (Hunedoara) s. v. *aiépta*; cf. DA s. v. *aiépta*, SCRIBAN (rar) s. v. *aiépt*, LEXIC REG., II, p. 97 (Orăștie) s. v. *aiépta*.

AÍNTE adv. 784 VIIb „înainte, demult”; cf. î n d e m ú l t , t i m p 1° , v a c , v e c h i , v e c h í m e 2° , v r é m e 1° .

v. DA (înv.) s. v. *înainte*, TDRG, SCRIBAN (înv.), CADE (arh.) s. v.

AJÚNGE *se* ~vb. refl. ind. 1° prez. 3 pl. 746 VIII [despre oameni] „cresc, se fac mari”: Mai înainte vreme de mine, am văzut că majoritatea caselor era cu nuiete [...] de când *m-am ajúns* eu încoace nu mai e cu nuiete 838 VIII; cf. î n m ă r í t , m ă r í t . 2° pf. c. 1 pl. 844 V „ne-am înstărit, ne-am ridicat din punct de vedere material”: Și pe urmă înaintasem, făcusem case bune iar și pe urmă, de-acolo, ne-am decis să ne mutăm aici, că *ne* mai *ajunsésem*, la ce să zic, *ne ajunsésem* bine; cf. a t ă r n ă 2° , g h e r b é s c , î n c h e r b á 2° .

1° ind. pf. c. 1 sg. *m-am ajúns* 746 VIII, 838 VIII, 848 VIa, 855 V, VI, 1 pl. *ne-am ajúns* 848 Vlb, 3 pl. *s-a ajúns* 746 VIII; 2° ind. pf. c. 1 pl. *ne-am ajúns*, m. m. c. pf. 1 pl. *ne ajunsésem* 844 V.

1° v. GL. DOBR. s. v. *ajuns*.

AJÚNGERE s. f. 800 VII „îndestulare, belșug”.

AJUTOÁREA s. f. art. 735 III „domnișoara de onoare”: cf. *călțune*, *chemătoare* 1°, *însoțitoare*.

AJUTÓR s. m. 1° 779 III „tânăr care poartă bradul la nuntă”: Fratele de mână merge cu lumânările, când merge la biserică, și *ajutóru* cu bradu; cf. *brădění*, *brădeț*. 2° ~ *de nun* 794 V „invitat al nunului la nuntă”: Nașu, c-o săptămână înaintea nunții, își strânge și el câțiva oameni care să numesc picioru dă nun sau *ajutór dă nun*; cf. *lăturói*, *nășărău*, *picior* 3°, *rățóii*. 3° pl. 735 III „persoane care ajută la masa de nuntă”; cf. *alergători* 1°, *călțunár*, *călțunași*, *chender*, *stropolitórii*. 4° s.n. 869 VI „fiecare dintre prăjinile care se pun transversal peste loitre, pentru a mări capacitatea carului”; cf. *fruntár*, *mijlocășul*.

pl. 3° *ajutóri* 735 III.

ALÁRGI adj. f. pl. 753 VI „largi”.

ALÁRMĂ s.f. 733 VII, 753 VIII „larmă, gălăgie”: A făcut o *alármă* câinii, ciobanii 753 VIII; cf. *halimá*, *revál*, *talabanțul*, *tălămbălău*, *tărâmbói*.

ALÁSE, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 748 VIIb „să lase”.

refl. ind. prez. 3 sg. *se alásă* 753 VII, impf. 3 sg. *se alásá* 746 V.

ALÁT s.n. 785 III „cablu de sârmă (cu care se scoate găleata din fântână)”: *Alátu* ăla dă să scoate apă, citura cu el; așa să spune, nu e lanț, e din sârmă așa sucită; cf. *șúfă*.

cf. LEXIC REG., I, p. 33 (Gura Jiului) s.v.

ALĂMĂIE s.f. 726 VII, 743 V „lămâie”.

v. DA (Mold., Trans.) s.v. *lămâie*, TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), CADE (Mold., Trans.), SCRIBAN (est), GL. DOBR. s.v.

ALĂSTĂREÁLA v. *lăstăreálă*.

ÁLBĂ adj. f. 1° 717 V [despre vatra cuptorului] „încinsă, arsă bine”: Cuptoru să arde, se face vatra zis, noi așa zicem: vatră *álbă*. 2° 747 VIIb (despre o zi) „nelucrătoare”: Noi n-avem zi *álbă*, ca să zicem c-am terminat de treabă.

2° cf. DA, TDRG, CADE s.v. *alb*.

ALBEÁLĂ s.f. 745 VI „pârguală, pârg”: Când îi gata grâul de ... dat în *algálă*, ori coasa pe el, ori combina.

ALBEȘTÉNII s.m. pl. art. 855 VII „locuitorii comunei Albești”.

ALBIÉZI (3 sil.) vb. ind. prez. 2 sg. 776 V „modelezi, rotunjești în formă de albie”: [Pământul pentru țest] e *albiát* pe mușuroi, cf. *buricát* 2°.

part. *albiát* 776 V.

v. GL. ARGEȘ s.v. *albiat*.

ALCALĂC s.n. colect. 835 A „cantitate mare de fiare; fierărie”; cf. *fier* 2°

cf. DA, TDRG, SCRIBAN, DEX (înv.) s.v. *halca*, CADE s.v. *alca*.

ALCOLÍSTĂ adj. f. 745 VIIIb [despre o băutură] „care conține alcool; alcoolică”.

ÁLDO v. *ále*.

ÁLDOR v. *ále*.

ÁLE art. invar. 778 III, 783 I, III, V, 784 I, 785 III, V, VI, VIIa, b, 805 VIII, 807 III „alde”: N-a știut *ále* maică-sa, nimeni 783 III.

var. *ádo* art. invar. 775 V; *áldo* art. invar. 777 IV b, VIII, 800 IV, V, 828 VII, 829 V; *áldor* art. invar. 775 VI.

ALÉI s.n. 835 A „heleşteu”; cf. g â l d á u.

pl. *aléie* 835 A.

ALERGĂTĂ s.f. 793 II, 823 II, 844 VII, 855 V, art. 695 II, 699 II, 706 II, 730 II, 734 I, 784 I, 787 II, 815 VI, 820 IIa, *cu* ~ loc. subst. 694 II, *de-a* ~ loc. subst. 838 II, 840 I „nume al unui joc de copii”; cf. a l e r g ú ŝ u l , p r i n s a .

var. *alergâte* s.f. 843 IIa, art. 709 II, 710 II, 718 III, 743 IIa, 848 I, *la* ~ loc. subst. 717 Ib.

v. LEXIC REG., II, p. 56 (Sibiu), GL. DOBR. s.v.

ALERGĂTE v. *alergătă*.

ALERGĂTÓRI s.m. pl. 1° 770 V, 771 Vb, 788 VII, 790 VII, 791 VII, 792 V, 794 V, 797 V, 799 V, 801 Va, 812 V, VII, 815 VII, 823 VII, 834 VII, 835 VIII „persoane care ajută la masa de nuntă”: Luni ne-am adunat toți: frații lu socru mare, vecinii și *alergători*, cum să spune, adică cei care au ajutat duminică la masă, la servit 794 V; cf. a j u t ó r 3° , c ă l ț u n ă r , c ă l ț u n ă ŝ i , c h é n d e r , s t r o p o l i t ó r i i . 2° 762 V „tineri care invită la nuntă”.

var. 1° *lergători* s.m. pl. 809 VII, 835 Vb.

1° v. GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v. *alergător*, LEXIC REG., I, p. 51 (Vânju Mare) s.v.; cf. GL. OLT. s.v. *lergătorii*; 2° v. DA s.v.

ALERGĂTÓRILE s.f. pl. art. 812 V „femeile, rude ale mirilor, care ajută la masa de nuntă”; cf. c ă l ț u n ă r e ă ŝ ă , l e r g ă t o r é - s e l e , s t r o p o l i t o ă r e .

cf. GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v. *alergător*, LEXIC REG., I, p. 51 (Vânju Mare) s.v. *alergători*.

ALERGÚȘUL s.n. art. 678 II, III „numele unui joc de copii”; cf. a l e r g ă t ă , p r i n s a .

ALÉS adv. 1° 674 V, VII, 720 VII, 727 V, 732 VII, 735 VIIb, A, 760 VIIb, 776 V, 814 V, 817 A, 818 A, 820 VII, 823 A, 836 A, 844 VII, 847 VII, 867 VIIa, VIII „mai cu seamă, mai ales”: Făceam clacă, venea toate fetele, *alés* când auzea fetele mari, maica lu Dumnezeu! 844 VII. 2° 690 VII „separat”: [Cânepa] o culegeam *alés*, p-a dă vară, dă vară, p-a dă toamnă, dă toamnă.

1° v. DA (cu citate din limba veche), TDRG, CADE (înv.), ȘAINEANU, SCRIBAN (pop. și vechi), GL. DOBR. s.v.

ALGEREÁNCĂ s.f. 848 VIII „soi de viță de vie”; cf. a l g e - r i á n ă .

var. *argeleáncă* s.f. 739 VI, 839 VI.

ALGERIÁNĂ (5 sil.) s.f. 771 VIII, 774 VI, 778 VIIIb „soi de viță de vie”; cf. a l g e r e á n c ă .

var. *argeliánă* (5 sil.) s.f. 782 VI; *argeriánă* s.f. 801 VI.

cf. LEXIC REG., I, p. 33 (Gura Jiului) s.v. *ageriană*.

ALICÉSC vb. ind. prez. 1 sg. 815 A „disting, recunosc”: Nu *alicésc* [o fotografie sau o persoană].

cf. DA ŞAINEANU s.v. *alici*, DM (rar), GL. ARGESŢ s.v. *alici*, SCRIBAN (vest, rar) s.v.

ALINÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 673 VIII, 763 VI „s-a aninat, s-a agăţat”: După ce l-a retezat de la suprafaţa pământului, [copacul] a venit şi *s-a alinát* dă alt copac 763 VI.

part. *alinát*; ger. *alinându-se* 673 VIII.

v. CADE (Olt., Ban.) s.v. *alina*.

ALTCEVÁŞILEA pron. nehot. 793 III, 815 VII, 817 VIII „altceva”: Mireasa îi lua [naşei] un batic sau îi făcea *alţeváşileá* 815 VII.

cf. DA s.v. *alt*.

ALTOÁIE s.f. 675 VII „vaccin”: [Copilului] i-a făcut o *alţoáie* şi a ars rău şi a prins aprindere la plămâni; cf. *sturnătură*.

v. GL. ARGESŢ s.v.; cf. DA, CADE s.v. *altoi*, SCRIBAN (vest) s.v. *altoi*.

ALUÁ vb. ind. impf. 3 sg. 748 VIIIb „lua”.

AMARNICÍT, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 776 VIII „m-am amărât, m-am chinuit”: *M-am amarnícít*, vai de viaţa mea!; cf. *străduít*, *uricinát*, *uriciúnea* 3°.

cf. SCRIBAN (Mold.) s.v. *amărnicit*.

AMÂNÁR v. *amnáre*.

AMEGÍT adj. 780 VII „ameţit, zăpăcit” Să te culci, d-aci să nu mai te scoli, să te scoli *amegít* așa ?; cf. *caníu*, *meceácănă*, *melcie*, *túieră*, *vălmăţăcită*.

AMIRÁ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 727 A „se mira”: Da ea *să ańirá* singură dă ea.

AMNÁRE s.n. pl. 725 A, 727 VI, 736 VI, A „stâlpi la colţurile casei, pentru susţinut acoperişul”.

var. *amnári* s.m. pl. 727 VI; *amánár* s.m., pl. *amánári* 724 VI; *amánáre* s.n. pl. 724 VIII.

v. DA (Mold., Bucov.), CADE (Mold.) s.v. *amnar*; cf. GL. ARGESŢ s.v. *amănar*.

AMNÁRI v. *amnáre*.

AMÓI adv. 858 VIII „la înmuiat în apă”: La douăsprezece venea cu ei [=bivolii] la Borcea, de sta *amóji* în apă până se răcorea.

cf. DA (Trans.), CADE (arh., Ban.) TDRG, SCRIBAN s.v., LEXIC REG., I, p. 47 (Turnu-Severin), GL.DOBRO. s.v.

AMORTÁT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 pl. 849 VII „am încremenit, am înlemnit”: A venit nemţii sus la noi. A întins livorveru şi noi am *amortát*; cf. *bulimác* 2°, *înmerie*.

AMUŞÉSC, *să* ~ vb. 1° tranz. conj. prez. 1 sg. 780 VIb „să înăbuş, să încing”: Am mai scurtat [viţa de vie] ca să pot să-i leg, să nu acopăr strugurii, *să-i amuşásc*, să zic, să-i înăbuş; cf. *árd e*. 2° var. refl. ind.

prez. 3 pl. 740 VI [despre piei la argăsit] „își pierd părul, se degradează”: Le mai întorcem din două în două zile în zer, ca să se amestece bine, ca să nu se hămușască pieile. Că dacă le ții strânse așa, ele să hămășește dă căldură.

1° sup. la *amușit* 830 A.

var. 2° *să se hămușască* vb. refl. conj. prez. 3 pl. 740 VI.

1° v. LEXIC REG., II, p. 67 (Roșiori de Vede) s.v. *amuși*; 2° v. DA (Ban.) s.v. *amuș*, SCRIBAN (Ban.) s.v., DM, DEX (reg.) s.v. *amuși*, GL.OLT. s.v. *amușească*.

AMVÓN s.n. 855 VII, VIII „prispă”: Aveam *avnónu*, prispe [...] aveam de jur împrejur prispă VII.

ANAFÓR s.n. 848 VIII „ochi, vârtej de apă”: Și când te fură *anafóru* nu mai scapi de-acolo, te-nvârtești acolo; cf. s f o r .

v. SCRIBAN (Dobr.), DM, DEX (reg.), GL. DOBR. s.v., BL, 1937, p. 56 (Almăj) s.v.

ANANÁS s. 819 VIb „soi de viță de vie”.

var. *ananásă* s.f. 801 VI.

ANANÁSĂ v. *ananás*.

ANCURÓD s. 783 VI „gheară metalică de strâns cârligele (la pescuit)”: [Pescarul] se duce cu un ciuline, la noi zis *ancuród*; cf. ci u l i n e 2°.

cf. CADE, DM, DEX s.v. *ancorot*.

ANGĂȘUL s.n. art. 863 VI „fiecare dintre prăjinile care, legate împreună la unul din capete, se așază pe o căpiță pentru a o apăra de vânt”.

pl. *angășuri* 863 VI.

cf. DA (Dobr.), GL. DOBR., LR, 1963, 1, p. 46 (Constața, Tulcea) s.v.

ANTEPLINÓR s.m. 734 VIIb „antreprenor”.

pl. *anteplinóri* 683 VIIa.

APÁIȚ v. *opáit* 2°.

ÁPĂ s.f. 1° 790 V, VII „nume al unui obicei la nuntă: duminică dimineața, înainte de cununie, mireasa merge la fântână și stropește cu un mănunchi de busuioc înmuiat în apă în toate direcțiile”: Sâmbătă cheamă fata, mireasa, fete și le spune să vină duminică dimineața la *ápă*, să gătească bradu, adică care fac *ápă* V; cf. u d á t. 2° pl. 779 VIIc, 782 V, VII, 787 VII, 793 VII, 798 VII „cantitate de apă cărată ritual la casa cuiva, timp de șase săptămâni după înmormântare”: Dai la o fată *ápili*, două *ápe*: una dă patruzeci și cinci de cobilițe și una de optzeci și opt. Le cară fata aia până la șase săptămâni 779 VIIc. 3° ~ *máre* loc. subst. 760 V, 766 VII, 768 VIIIb, 770 VIIa, b, 771 Va, 773 VIII, 775 V, 776 V, 778 VIIb, 779 VIIc, 780 V, 782 V, 784 V, 789 VII, 793 VII, 794 VII, 797 VII, 799 VII, 821 VII, 827 VII, 833 VIIa [în opoziție cu a p a m i c ă] „cantitate de apă cărată ritual la casa cuiva, zilnic sau în anumite zile ale săptămânii, de obicei timp de șase săptămâni după înmormântare”: În timpul ăsta dă șase săptămâni dai la două fete și aduc apă, în fiecare zi una; *ápa mică* să numește-n fiecare zi și *ápa máre* să numește numai marța,

joia și sâmbăta 760 V. Aia de optzeci și opt de cobilițe e *ápa máre* și aialantă de patruzeci și patru este *ápa mică* 779 VIIc. 4° ~ *mică* loc. subst. 760 V, 766 V, 768 VIIIb, 770 VIIa,b, 771 Va, 773 VIII, 775 V, 776 V, 777 VII, 778 VIIb, 779 VIIc, 780 V, 782 V, 784 V, 789 VII, 793 VII, 794 VII, 797 VII, 799 VII, 821 VII, 827 VII [în opoziție cu *a p a m a r e*] „cantitate de apă cărată ritual la casa cuiva, zilnic sau în anumite zile ale săptămânii, de obicei timp de șase săptămâni după înmormântare”. 5° ~ *rea* loc. subst. 846 VIII „țuică fără tărie”; cf. *c o d l e á l ă*, *m i t i l í c*, *o l é r c ă*, *p i ș o á r c ă*, *p o á l ă* 3°, *p o s l é d i u*, *v ó d c ă*, *v u r t*. 6° pl. 706 VIIIc, 827 VI, 844 VI, 855 VI „planuri înclinate la acoperiș”: Aduceam un meșter, mi-o făcea [casa] în patru *ápe* [...] ba în două *ápe* 827 VI; cf. *p l á s ă*. 7° 865 II „linie trasată pe teren la jocul de copii *z d r e c h e a*”: Este o *ápá*, o linie, și, dacă a trecut de *áp*-aia, nu sânt spurcat.

pl. *ápe* 2° 779 VIIc, 782 V, VII, 793 VII, 798 VII; 3° 777 VII; 6° 706 VIIIc, 827 VI, 844 VI, 855 VI.

6° v. GL. OLT. s.v. *ape*; 2°, 3°, 4° cf. GL. ARGES s.v. *apă*.

ÁPĂI, (~...~) conjucț. 823 V, VII „sau, fie (că)”: [Pâinea] o băgăm în cuptor, *ápăi* în tavă, *ápăi* jos V. Dumneata să-mi trimiți telegramă *ápăi* scrisoare VII; cf. *c h i a r*, *o á r e*² 2°.

var. *păi* ... *păi* conjucț. 691 V, VI, 816 VIIa.

APESTÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 1° 814 A, 821 A, 835 A [despre lună] „răsare și apune în fiecare seară din ce în ce mai târziu, întârzie: [Luna] *apestêște* și când răsare și când să pune 821 A. 2° 814 A [despre soare, lună etc.] „apune”: *Să apestéá* peste coastă, știi, sfințea luna 794 VIII; cf. *p ú n e* 3°.

2° refl. ind. prez. 3 sg. *se apestêște*, impf. 3 sg. *se apestéá*, m. m. c. pf. 3 sg. *se apestíse* 794 VIII.

1°, 2° cf. DA, LEXIC REG., II, p. 67 (Roșiori de Vede) s.v. *apesti*, SCRIBAN s.v. *apestesc*.

APLECĂTOÁRE v. *aplecător* 2°, 3°.

APLECĂTOR 1° adj. 830 VIII „înclinat, aplecat”; cf. *p l e ș í t*. 2° s. n. 834 VIII „încăpere adăugată pe un perete al casei, sub prelungirea acoperișului”: Când făcea casa, îi făcea în spatele casei tot un celar, un *aplecător* cât ține casa și acolo băga și butoaie și mai multe trancaie ale omului; cf. *l ă s ă t ó r*, *ș á t r ă*. 3° var. 694 VI „parte de sub streășină la acoperiș”; cf. *c u c u v e á*, *p a z í e*, *s a c e á c*. 4° var. pl. 674 VI „oi cu lapte, înainte de a pleca la munte”: *Plecătorile* astea sânt mânzări, le spunem la deal, la munte nu să mai spune *plecători*, astea sânt cu lapte, dă le mulgem. Pă izlaz așa le spunem, *plecători*.

var. 2° *aplecătoáre* s.f. 783 VI, 832 A, pl. *aplecători* 832 A; 3° *aplecătoáre* s.f. 694 VI; 4° *plecători* s.f. pl. 674 VI.

2° cf. LEXIC REG., II, p. 19 (Vâlcea), GL. DOBR. s.v. *aplecătoáre*; 4° v. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v.; cf. GS, 1933–1934, p. 46 (Râmnicu Sărat) s.v. *plecătoare*.

APÓILEA (3 sil.) adv. 689 IIIa, VII, 692 II, 760 I, III „pe urmă,

apoi, după aceea"; cf. *acé eași*, *ací 1°*, *acólea 1°*, *acólo*, *áia*.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *apăilea*.

APRÍNDERE s.f. 764 VI „căldură, temperatură ridicată”: [Gunoiiul] l-am lăsat în juru dă fro patru zile, până a făcut *apríndere*, căldură, și am semănat sămânța.

cf. DA (mai ales fig.), LEXIC REG., II, p. 67 (Roșiori de Vede) s.v.

APROPIÁT *n-am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 820 A „n-am apucat, n-am ajuns”: *N-am apropiját* să merg zece pași, c-a ieșit [lupul] înaintea noastră.

cf. DA (cu citate din lb. v.), CADE (arh.) s.v. *apropia*.

APUCÁT, *m-am* ~ vb 1° refl. ind. pf. c. 1 sg. 796 II „m-am luat la ceartă”. 2° refl. ind. prez 3 sg. 724 VII [despre un copil mic] „se îmbolnăvește de epilepsie”: [Copilul] când *s-apucá*, plângea întruna, după aia nici nu mai mânca cum trebuie.

2° tranz. ind. impf. 3 sg. *apucá* 867 VIIb; refl. ind. prez. 3 sg. *se apucá*, impf. 3 sg. *se apucá* 724 VII.

2° cf. DA, TDRG (Munt.), ȘĂINEANU, GL. ARGEȘ s.v. *apuca*, SCRIBAN s.v. *apuc*.

APUCĂTŪRĂ s.f. 741 VII „lucru (obicei, fel de a vorbi etc.) apucat, păstrat din bătrâni; deprindere”.

v. DA s.v. 5° SCRIBAN s.v.; cf. CADE s.v.

ARĂCĂRUL s. art. 782 VI [la plantarea răsadurilor] „lemn, țăruf pentru făcut gropi”; cf. *cioá cá¹*, *înfigătórii 2°*, *plantatóru¹*.

ARĂMÚC v. *haramúce*.

ARĂTÁTEA, *pe* ~ loc. adv. 808 IIa [în jocul de copii *târpu-l u g u l*] „arătând (pietrele câștigătoare)”.

ARĂVĂCÉȘTI v. *răvăcéști 1°*.

ARĂNÉȘTE v. *hăránít 1°*, 2°.

ARCĂ¹ s.f. 863 A „arcan”.

ARCĂ² v. *harcáua*.

ARCĂȘ s. 697 VI „loc ferit, neîngrădit, unde se adăpostesc oile primăvara când urcă la munte”: Primăvara [oile] este goale, că ... tunse d-atunci. Și le duce-așa-ntr-o parte, mai adăpost, la poalele brazilor. Ș-acolo doarme până să-mbracă ea nișel (...) dă are și ea nevoie dă adăpost. Și acolo-i spune la *arcăș*, la marginea pădurii.

cf. DA, CADE, SCRIBAN, DM, DEX s.v. *arcaci*.

ARCÚȘ s.n. 753 VII, 783 VII „arc, nuia folosită la scărmanatul bumbacului”; cf. *cerc 1°*, *zbârna*, *zdrâmbiță*.

v. GL. DOBR. s.v.

ARDE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 837 VI [despre tutun] „se încinge și putrezește”; cf. *amușesc 1°*.

ARDÉI, ~ *boiá* s. compus 797 V „boia de ardei”.

ARDICÁT v. *ridícă*.

AREÁPĂ s.f. 1° 682 VI, 697 VI, 707 VIa „parte laterală, margine

a unei turme de oi”: De exemplu aici sânt trei sute de oi și ciobanu nu să culcă în mijloc, să culcă aici afară, în *areápă*, în margine. Unu în *areápa* asta, unu în *areápa* aia, și le-mprejmuieste așa, ca să le păzească 697 VI. 2° 674 V, VIIa „gard care împrejmuieste târla oilor”: Locu să numește târlă și gardu ăla să numește *areápă* VIIa.

pl. 2° *arépe* 674 V.

1° cf. DA s.v. *aripă*, SCRIBAN s.v.; 2° cf. LEXIC REG., II, p. 48 (Făgăraș), p. 56 (Sibiu), LR, 1959, 3, p. 64 (Pitești) s.v.

ARGĂSEĂ, *se ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 757 VIII b* [despre lapte] „se acrea, se altera”: Tot laptele se strica, *să argăseá*, s-acrea tare.

ARGELEÁNCĂ v. *algereáncă*.

ARGELIÁNĂ v. *algeriánă*.

ARGERIÁNĂ v. *algeriánă*.

ARGINTEÁSĂ, ~ *bătútă* s. compus 774 VI „soi de viță de vie (nealtoită)”.

ARÍCI s. pl. 753 VI „tăvălugi pentru nivelarea terenului semănat”: Semănătorile-l seamănă [porumbul] și după aia urmează ... îi dau cu... cum să spune aici la noi, cu *arícili* [...] Alea sânt niște tăvăluci de fier, mari, cu colți lungi așa de zece-doisprezece centimetri și la ăia le spune *aríc*.

art. *arícele* 753 VI.

ARÍNE s.m. 674 VII „anin”.

v. DA (Trans., Mold., Bucov.), TDRG (Trans.) s.v. *arin*, LEXIC REG., I, p. 89 (Făgăraș) s.v.

ARIOÁIE v. *ariói* 1°.

ARIÓI (3 sil.) s.n. 1° 690 VIII, 727 A, 728 A, 729 A, 737 A, 740 A, 741 A, 793 A, 803 VIII, 866 VIII „arie (la treieratul cu cai)”: Prășea iarba de prima dată, unde făcea *ariúóju*, bătea un țaruș în mijloc acolo și îl ... punea caii sau boii 793 A; cf. *t ó r i ș t e* 2°, *v á t r ă* 2°. 2° 848 VIII, 863 A „grămadă de boabe strânse la arie”: *Ariúój* să numea o strângătură de toate boabele, la steajeru ăla, la paru ăla. Le strângeam, le făceam grămadă 863 A. 3° 736 A „ogor de cânepă sau de in”. 4° 736 A 746 A „oglinďă a stupului”.

pl. *arioáie* 1° 866 VIII, 2° 848 Vīb, VIII.

var. 1° *arioáie* s. f. 831 VI.

1° cf. BĂRBUȚ, GL. OLT. s.v. *arioaie*; 2° cf. CADE s.v.

ARMÁN s.n. 728 VII, A, 852 Vīb, VIII „curte boierească; co-nac”: [În 1907] haide la *armánu* toată lumea acolo să distrugem *armánu* boieresc a lu Șimionescu 728 A.

pl. *armáne* 735 V.

cf. DA, CADE, ȘĂINEANU s.v., SCRIBAN (sud), DM, DEX (reg.), GS, 1929–1930, p. 128 (Prahova) s.v.

AROÍTUL s.n. art. 731 VI „acțiunea de a roi; roitul”: *Arojítu* artificial e mai bun la [stupii] sistematici.

ARSĂTÚRĂ s. f. 845 V [la mâncare, săpun etc.] „arsură”.

v. BĂRBUȚ s.v.

ARȘÍN s. 848 V, 853 VIIa „scul (de borangic)”: La bumbac, bumbac zicem, da ăsta era dă borangic și d-aia-i ziceam *arșín* dă borangic 853 VIIa; cf. *chilíp*, *roátă* 2°, *trăsúră* 2°.

pl. *arșine* 848 V, 866 VII, *arșini* 866 VII.

v. GL. DOBR. s.v. 1°; cf. DA s.v., CADE (arh.), SCRIBAN (Dobr.) s.v.

ARTÁN v. *hartánele*.

ARTÂNĂȘELE s. n. pl. art. 808 III dim. de la *artan*.

ARTÉLNIC s. m. 779 VIII „magaziner într-un regiment”.

v. COMAN, GL. (Muscel), SCRIBAN, Arh., 1914, p. 140 s.v.

ARÚNCĂ vb. ind. prez. 3 sg. 801 A [despre o plantă] „începe să dea rod”: Al doilea an [vița] *arúncă* și ea puțin struguri. Nu mulți, doi-trei struguri *arúncă*, dă mâncare. Și al treilea an *arúncă* mai mulți 801 A. Când *să-i arúnce* lui tufa, [porumbul] îl mai tăia sau mai copileam 868 VI; cf. *leápădă* 1°.

ind. impf. 3 sg. *aruncă* 768 VIIIa, 805 VI; conj. prez. 3 sg. *să arúnce* 766 VIIIa, 868 VI.

v. DA (rar) s.v. *arunca*, GL. DOBR. s.v.

ARUNCĂTŪRĂ s. f. 809 VIII, 825 VI „grămadă formată prin aruncarea știuleților în timpul culesului”: Când era ploii și nu puteam să-l culegem [porumbul], să-l aruncăm pã loc, să-l facem *aruncătúri*, îl culegeam în coșuri. S-aruncă nu risipit așa [...] aruncam până puteam cu mâna așa s-aruncăm, pã urmă treceam dă *aruncătúra* aia, mai aruncam în alta 825 VI.

pl. *aruncătúri* 825 VI.

ARVÁȚI s. m. pl. 677 VIII, 706 VII „populații năvălitoare”: Pã vremuri, când cu *arvãți*, când a... *arvãți* și cu turcii, [localnicii] s-a bătut și-a fugit aici în munți 677 VIII.

cf. DA, SCRIBAN (înv.), CADE (arh.) s.v. *arvat*, LEXIC REG., I, p. 89 (Făgăraș), CV, 1950, 3, p. 36 (Teleorman) s.v.

ARZÍNTE adj. 772 VII, 798 VII, 802 V, 806 VII, 829 V, 834 A „fierbinte, clocotit”: Mălaiu opãrit îl iei la mestecat cu făcălețu, că te arde terciu dacã... la mână, că-i *arzínte* 829 V; cf. *înfierbânt*.

v. GL. ARGES, BĂRBUT, CV, 1951, 1, p.35 (Roșiori de Vede) s.v.

ASCÚNSA 1° s. f. art. 725 I, 810 II, IV „numele unui joc de copii; de-a v-ați ascunselea”; cf. *ascunsării*, *împitita*, *mijitoárea*, *pârpác*, *pitilíșul*, *pitita*, *pititoárea*, *pituláta*, *pitulúșul*, *tictác* 1°, *tictă* 1°. 2° var. s. compus 727 I „numele unui joc de copii”.

var. 1° *ascunselea*, *de-a m-* ~ loc. subst. 741 II; 2° *ascúnsul băfului* s. compus 727 I.

1° v. GL. DOBR. s.v.

ASCUNSĂRII, *făfa* ~ s. compus 723 II „numele unui joc de copii; de-a v-ați ascunselea”; cf. *ascúnsa* 1°, *împitita*, *mijitoárea*, *pârpác*, *pitilíșul*, *pitita*, *pititoárea*, *pituláta*, *pitulúșul*, *tictác* 1°, *tictă* 1°.

ASCUNSELEA, *de-a m-* ~ v. *ascúnsa* 1°.

ASCÚNSUL v. *ascúnsa* 2°.

ASPRESÓR s. n. 803 IV „aspersor”.

pl. *aspresoáre* 781 VI.

ASTABILEĂZĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 791 VII „se așază, se stabilește”: [Cloșca] să duce la cuib și *să astabilează*.

ASTĂREȘTE, *se* ~ vb. ind. impf. 3 sg. 824 A „se pune astereală la casă”.

var. *astereá* vb. ind. impf. 3 sg. 824 VIII.

v. DA, CADE (arh.) s.v. *astări*, SCRIBAN (rar azi) s.v. *astăresc*.

ASTELĂTĂ adj. f. 764 VI [despre grapă] „stelată, cu dinții dispuși în formă de stea”.

ĂSTELEA pron. dem. f. pl. 697 V, VII, VIIIA „acestea”: Mai demult nu era mașini d-*ástilea* VIIIA.

ASTEREĂ v. *astărește*.

ASTRĂGĂRI adj. m. pl. 762 VII [despre miei] „din rasa astrahan”.

ASTRĂNG, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 711 I, 725 VII „se strâng”.

ind. pf. c. 3 pl. *s-au astráns* 733 VII.

v. DA (Ban., Trans., Mold.), CADE (Ban.), TDRG s.v. *astrânge*, SCRIBAN (Olt., Ban.) s.v., LEXIC REG., II, p. 67 (Roșiori de Vede) s.v. *astrânge*.

ASTRIUCĂ v. *astrucám*.

ASTRUCĂM, *să ne* ~ vb. refl. conj. prez. 1 pl. 734 V, 743 VI „să ne adăpostim, să intrăm în casă”: Când omu e gata cu casa, *ne astrucám* la ea acolo 743 VI.

var. *se astriucă* vb. refl. ind. prez. 3 sg., 1 pl. *ne astriucám* 743 VI.

cf. DA (prin Ban., rar, Trans.), TDRG (pop. Olt.), CADE (Olt., Ban.), ȘĂINEANU (Bucov., Olt., Trans.), LEXIC REG., I, p. 19 (Vâlcea), BĂRBUȚ, LR, 1959, 5, p. 74 (Pitești) s.v. *astruca*, SCRIBAN (înv.) s.v. *astruc*, GL. REG. (Vatra Dornei) s.v. *astrucat*.

ASTUPĂTURĂ s. f. 769 V, 784 VIIb, 805 VI „astmă”; cf. h á z m ă .

ASUPRÉȘTE vb. ind. prez. 3 pl. 786 III „copleșesc, întrec măsura”: Și-i bat și eu [pe copiii], da așa când m-*asupréște* prea rău, dă nu mai pot 786 III. Și pe urmă, când l-*a asuprít* de-a copt apendicita, s-a dus și n-a mai vrut doctoru să-i mai facă [operație] 782 V.

ind. pf. c. 3 sg. *a asuprít* 782 V; part. *asuprít* 791 IIIb.

v. DA, CADE (înv.) s.v. *asupri*.

AȘEZĂT s.n. 736 A, 776 VIII, 806 VII „înțelegere în vederea căsătoriei; logodnă”: Pă urmă venea cu *așezátu* [...] cu băutură, cu mâncare, venea la socri acolo la fată 806 VII; cf. a ș e z ă m ă n t , c ă s ă t o r i e , c r o i ă l ă , î m p ă c ă c i ú n e 1° , l o g o d e ă l ă , l o g ó n d ă 1° , t o c m e ă l ă .

v. DA s.v., TDRG (înv.) s.v. *așeza*, DR, 1922–1923, p. 458 (Muscel) s.v.; cf. GS, 1931–1932, p. 118 (Gorj) s.v. *așază*.

AȘEZĂMĂNT s. n. 731 A, 796 VII, 799 V „înțelegere în vederea

căsătoriei; logodnă”: Am plecat acasă la el, am făcut *așezămînt* cu lăutari 799 V; cf. a ș e z á t , c ă s ă t o r i e , c r o i á l ă , î m p ă c ă c i ú n e 1°, l o g o d e á l ă , l o g ó n d ă 1°, t o c m e á l ă .

v. DA (înv.), CADE (arh., Trans.), ȘĂINEANU (înv.), SCRIBAN (Trans.), LEXIC REG., II, p. 19 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v.

AȘTEĂMĂ adv. 833 A „în urmărire, urmărind pas cu pas”.

cf. DA (Teleorman, Brăila), CADE, GL. ARGESȘ s.v. *așteamăt*, BĂRBUȚ s.v. *așteamăt*, B. Ph., 1939, p. 211 (Gorj), CV, 1949, 7, p. 34 (Mehedinți) s.v. *așteamātu*.

ATÂRNĂ vb. 1° ind. prez. 3 sg. în expr. ~ *la clocît* 692 V [despre găină] „este pe punctul de a cădea cloșcă”: Când vedem că găina nu mai ouă și *atîrnă la clocît*, noi strângem ouăle; cf. p i c á t 2°. 2° refl. ind. m. m. c. pf. 1 sg. în *mă atârnăsem de gospodărie* 762 VI „mă înstărisem, devenisem gospodar”: Am stătut la țară, aveam boi, aveam toate, în fine mă formasem, *m-atârnăsem dă gospodărie bine*; cf. a j ú n g e 2°, g h e r b é s c , î n c h e r b á 2°.

2° refl. ind. m. m. c. pf. 1 sg. *mă atârnăsem* 762 VI.

ATÂRNĂTOĂRE v. *atârnătóri* 2°.

ATÂRNĂTÓRI 1° adj. m. pl. 748 VIIb „leneși, delăsători”: Să duc la muncă, nu sânt *atîrnătóri*, muncește copiii. 2° var. s.f. 708 V „loc, în pădure, unde se odihnesc oile în timpul amiezii”; cf. n i m i e z ă - t o á r e , t a b ú n .

var. 2° *atârnătoăre* s.f. 708 V; *târnătoăre* s. f. 767 VI.

2° v. DA (Brebu-Prahova) s.v. *atârnătoare*.

ATĂTĂLEA adv. 827 VII „atâta”.

ATÎNSA s.f. art. 859 II „numele unui joc de copii; leapșa”; cf. l é p c e a , l e p ș ó i u l , p l á t a .

var. *atînsea* s. f. art. 784 I.

ATÎNSEA v. *atînsa*.

ATÚNCILEA adv. 827 VII, 833 VI, 834 VII, VIII „atunci”.

AȚEĂZĂ vb. imper. 2 sg. 807 VIII „înhață, apucă!”.

imper. 2 pl. *ațâfi* 807 VIII.

ÁULA v. *háula*.

AURÓRA s. f. art. 832 III „numele unui soi de pătlăgele roșii”.

AÚSTRU s. 753 VIII „punct cardinal dinspre care bate austrul; sud”: Bătea un vânt din soare; știi ce-nseamnă soare? de aici din *auústru*; cf. s o á r e .

v. DA (înv.), TDRG (bibl.), CADE (arh.), ȘĂINEANU s.v.; cf. SCRIBAN s.v.

ÁUTUL v. *háot*.

AUZÍTEA, *după* ~, *prin* ~ loc. adv. 717 VIIIb „din auzite”.

cf. GL. DOBR s.v. *auzite*.

AVAÉT s. n. 828 VIII, 870 VIIIb „corvoadă, obligație suplimentară în muncă prestată de țaran pe moșia boierului care i-a arendat pământ”: *Avajétu*: îți da [boieru] două hectare dă pământ și la două hectare îți da un hectar dă mazăre de-o coseai, o strângeai acolo și o cărai la mașină și

o treierai. Și-ți da și un hectar dă grâu dă-l secerai cu mâna 828 VIII; cf. f i n i t i v , p o g ó n 3°, r a c ó n t r ă , r e s f é t .

pl. *avaéturi* 828 VIII.

cf. DA, TDRG, ȘĂINEANU, DM, DEX (inv.), CADE (arh.) s.v.

AVALÍU s. 827 VIII „înclinare”: Dacă e înălțime mare [la căruța încărcată], face *avalíu* la câte-o groapă, la câte ceva, face *avallíu* și să poate întâmpla să... răstoarne. Da dacă e pus mai larg și mai lung, vine mai în jos și nu mai are atâta *avallíu*.

AZĂVĂDĂ s.f. 779 VIIc „adăpost, loc adăpostit”: [Tutunul] îl bagi la *azăvadă* să nu-l bată vântu, să nu-l usuce.

v. LEXIC REG., I, p. 26 (Balș), CV, 1951, 1, p. 35 (Teleorman), 9–10, p. 45 (Gorj), LR, 1959, 5, p. 73 (Craiova) s.v.; cf. GS, 1929–1930, p. 136, (Prahova) s.v. *zăvadă*, LEXIC REG., I, p. 40 (Gura Jiului) s.v. *zevedii*.

AZIMIȘOĂRĂ (4 sil.) s. f. 795 V dim. de la *azimă*.

AZI-NOĂPTE loc. adv. 750 VIII a „în timpul nopții respective”: M-am băgat [în timpul războiului] pă nește rădăcini de salcie, sub malu Siretului și acolo am stat până la douășpe *az-noapte*, pă rădăcini.

cf. SCRIBAN (Munt. fals) s.v. *azi*.

AZOTĂTURI s.n. pl. 855 VI „azotați, îngurășămintă cu azot”.

BĂBĂ s.f. 1° art. 842 VII, 866 VII „moașa”: [La naștere] aducea *bába*, vinea *bába*, mă consulta ea așa cum știa 866 VII; cf. m o á ș ă 2°. 2° ~ *de căpete* loc. subst. 863 VII „femeie bătrână care pregătește prescurile și c a p e t e l e pentru pomeni, parastase etc.”; cf. c ă p i t ă - n e á s ă .3° 675 VII, 676 V, 677 V, 681 V, VII, 682 V, VII, 697 V, VII, 698 VIIa, 705 III, Va, 706 V, 707 VII, 709 V, 710 V, VII, 711 V, 712 V, 734 VIIa, 736 VII, 737 V, 739 V, 745 VIIb, 850 V „stomac (la porc)”: *Bába*, cum îi zicem noi, burta, o facem tobă 734 VIIa; cf. b u r t ă n 1°, b u r t i c ă n 1°, c a r t a b ó ș 3°, c h i ș c ă 1°, m o á ș ă 1°, t r á i s t ă 3°. 4° 706 V, 709 V, 850 V „tobă preparată în stomacul porcului”; cf. b ú r t ă 1°, b u r t ă n 2°, b u r t i c ă n 2°, c h i ș c ă 2°. 5° 733 VII, 755 V, 838 Va, VIIb „cec (la porc)”; cf. b u r f é i u l , b u r t ó i 1°, c h e a g , c h i ș c ă 3°, f u n d ă c , f u n d ă n u l , f u n d ă r ă u l , f u n d ă r ă ț u l , f u n d ă r ó i , f u n d ă u , f u n d é i u l , f u n d ó i , f ú n d u l , m a ț 2°, m o ș 1°, t ă g ă r ț ă , t e s ă c , t r á i s t ă 1°, t r ă i s t ó i u l , t r ă i s t ó r , t r ă i s t ú ț a 1°, u n c h i ă ș u l . 6° pl. 707 VIIb [la pădurărit] „scânduri care formează fundul canalului pe care sunt coborâți buștenii”. 7° pl. 713 II „puncte câștigate la jocul de copii numit g r u i a” Dacă n-o prinde [țurca], i-o dă acolo și bate *bábe*; și care dă mai multe *bábe* ăla câștigă. 8° art. *de-a-n-oárba* loc. subst. 742 I „numele unui joc de copii; de-a baba oarba”.

pl. *bábe* 6° 707 VIIb, 7° 713 II.

1° v. DA, CADE (Ban.) s.v.; 4° v. GL.DOBRO, LR, 1959, 2. p. 51 (Argeș) s.v.; 7° cf. DA s.v., CADE (Mold., Trans.) s.v.

BABÍC s. 747 V „tobă preparată în cecul porcului”: [Cecul] îl fac *babíc* eu [...] tot din compoziția asta umplu care pun la tobă; cf. b u r t ó i

2°, cartabóș 1°, moș 2°, trăistă 2°, trăistúța 2°.

BABUȘCĂ s.f. 780 VIa, b „un fel de buruiană care crește prin culturi”.

v. DA (prin Tutova, Covburlui, Tecuci) s.v. *băbușcă*.

BADGADIEI v. *bagdadie*.

BADIE, *în* ~ loc. adv. 721 VI „în ținută lejeră, comod”: Prin luna iunie, cald, frumos, [umblam] în pantof, în *badije* așa ... lejer, cu pantofu descheiat, numa în cămașă.

cf. COMAN, GL. (Muscel) s.v. *badji*.

BADÓC s.n. 717 VI, 809 VI „țarc de vite; padoc”; cf. h a r c á n ,
ț a r c á d á u .

BÁFTINA s.f. art. 864 A „norocul, șansa”: Alții s-au mai dus [la război], da eu am avut *báftina* ș-am stat acasă.

cf. DA, CADE, ȘĂINEANU (Mold.), TDRG (fam. Mold.),
SCRIBAN (rar), DM, DEX (fam.) s.v. *baftă*.

BAGADEÁ s.f. 1° 711 VII „dantelă”: [Mama] lucra [...] te duceai la ea pân murgu serii așa și ea făcea la *bagadeá*. 2° pl. 835 A „garnitură din lemn traforat, aplicată sub streășina casei”.

pl. *bagadéle* 1° 785 VIIb, 807 III, 830 VII, 835 VIII, 844 VII; 2°
835 A.

1° cf. DA, ȘĂINEANU s.v. *bagatelă* 2°.

BÁGĂ 1° ~ *șipcă* loc. vb. 753 VI „șipcuieste, bate șipcă la pereții casei”; cf. b a s c h i é z , c e r c u i á i , î m p a i e n t e á z á ,
î n c e r c u í m 2° , j o r d á i á , l â n ț u i e ș t e , o s t r e ț e á z á ,
p a i e n t é z , s t u c ă t o r é ș t e , ș i p c e á i , ț â n d ă r e á . 2°
~ *bob* loc. vb. 719 IV, 739 VIII, 855 VIII [despre cereale] „rodesc, prind rod”: [Grâul] când face spicu, nu face cu bobu odată. Când îi dă spicu, îi dă spicu și pe urmă, la un moment dat, *bágă* grâul *bob*; el atunci formează bobulețu 855 VIII.

BAGDADIE s.f. 721 A, 742 VIII, 754 VIII „tavan”: A ars numai acoperișu și corzile, rămăsese *bagdadia* asta 742 VIII; cf. t a b á n u l ,
t ă v ă n e á l a , t e r á z .

var. *bagdadiei* s.f. dat. art. 726 VIb.

v. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Mold.) s.v.

BAIBÓLȚ (2 sil.) s. 754 VI „gândac de apă, mic și negru”: *Baibólț* este un gândac mic, negru vine, și el cântă în apă.

BAIESCHÉZI v. *baschiéz*.

BAINÉZE (4 sil.). *să se* ~ vb. refl. conj. prez. 3 sg. 672 VI [la pădurărit] „să se ude jgheabul pe care alunecă buștenii”: Și acolo trebuie *să se baînéze*, să să ude planta, ca să meargă lemnele.

cf. GLOSAR REG. (Vatra Dornei) s.v. *bania*.

BAL, ~ *coșar* s. compus 846 VI „petrecere la inaugurarea unei case”: Mergem la cutărică să facem *bal cūoșár*, joc de noi între noi.

BALAMÚCILOR s.m. pl. voc. art. 867 VIIb „nebunilor, zvăpăiașilor”: Fire-ați ai dracului să fiți, să dea dracii-n voi, *balamúcilor* ! cf. s c a l ó i 2°.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *balamuci*.

BALÁSTRU s.n. 695 VI, 742 A, 760 VI, 821 VIb „amestec de pietriș cu nisip; balast”.

BALDÁC s.n. 748 V 1° art. *la* ~ „numele unui joc de copii”. 2° „piatră folosită la jocul de copii numit ~”: Pietre din alea rotundele, noi îi spunem *baldác*, ne jucăm *la baldácu*.

1° pl. art. *la baldácele* 748 V.

BALDAHÁRUL s. art. 687 VII „intestinele (la porc)”: După ce-l dăsfăce oamenii, noi scoatem *baldahíru* ăla tot d-acolo dân năuntru [porcului], le dăsfăcem, zvârlim murdăria aia afară.

cf. DA (Ilfov) s.v. *baldâr*.

BALÉRCĂ s.f. 722 VIII, 723 A, 742 VI, 850 VIII „putină”: [Mustul] curge într-un hârdău sau într-o *balércă* mare, făcută tot dă lemn 850 VIII; cf. *bădăná*, *bótă* 2°, *pútie*, *pútine*.

pl. *balérci* 721 A, 738 V.

cf. DA (Mold., Bucov.), TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold.) s.v.

BALERCÚȚĂ s.f. 725 A dim. de la *balércă*: Nu mai am vederea bună așa, da tot mai ciocănesc: câte-o *baléercúță*, câte-o puțină de murături.

v. DA (Mold., Bucov.), CADE (Mold.) s.v., TDRG s.v. *balercă*.

BALHÓI s. 736 II „baraj rudimentar pe cursul unui râu”; cf. *leásă* 1°, *năsádă*.

cf. DA s.v. *balhui*.

BÁLIE (2 sil.) s.f. 1° 722 VII, 723 VII, 742 V „vas mare, din doage, în care se spală rufe”; cf. *bei*. 2° 742 V „putină (în care se păstrează brânza)”: Și o așez la *bálie*, ce este, brânza, și pui saramura; cf. *prițoc*.

1° v. DA (Mold., Bucov.), TDRG, CADE (Mold.), SCRIBAN (est) s.v.

BÁMBIA (3 sil.) s.f. art. 835 A „bama”.

pl. *bámbii* 835 A.

cf. DA s.v. *bame*, CADE, SCRIBAN (Mold.), TDRG s.v. *bamă*, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *bame*.

BÁNCA s.f. art. 694 VIII [în terminologia mineritului] „stratul de cărbune”: Bătea huma aia, o scotea afară dintre ... porțiunea dă sus și porțiunea ... *bánca* dă sus și *bánca* dă jos.

cf. DA s.v. *banc*, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *bancă*.

BANCHÉT s.m. 810 VIII „stivă de cărămizi puse la uscat”: Și pă urmă [cărămida] am făcut-o *bankéți* după-aceea am ars-o 865 VI.

pl. *bankéți* 865 VI.

v. DA (înv.) s.v. *banchetă*, CV, 1951, 9–10, p. 47 (Vâlcea) s.v.

BANDAJÁT adj. 694 VI [despre puț] „căptușit cu schele”: N-a mai vrut să sape [la puț], din cauză că era adâncime rău și-i era frică să să surpe, cu toate că era *bandaját*.

BÁNTĂ s.f. 760 V, 841 VI, 858 VIII „ceată, bandă; cf. *cana* -

rále, șleatăcă, șveu.

cf. CV, 1950, 5, p. 42 (Tecuci) s.v.

BĂNZIC s.n. 686 VI, 864 VI „ferăstrău mecanic; circular”: [Lemnele] le spargem la *bânzic*, din salcâm, le facem pătrate, cu dimensiunile respective, cât ne trebuie.

cf. GL. OLT. BĂRBUȚ s.v. *banfig*.

BARABĂNĂ s.f. 698 VIII „tambur pe care se înfășoară frânghia (la sonda rudimentară)”: [Se înfășoară] o frânghie mare p-o *barabână* mare, o roată mare.

cf. DA (rar, înv.) s.v. *baraban*, ȘĂINEANU s.v., TDRG, CADE s.v. *barabancă*.

BARÁC s.m. 674 VI „rasă de câine mare și mustăcios”.

pl. *baráci* 674 VI.

cf. DA (rar), SCRIBAN (în v.) s.v., CADE s.v. *brac*.

BARĂTAI v. *barítai*.

BĂRBURILE s.f. pl. art. 687 VIIb „cele nouă zile în care nu se lucrează după sărbătoarea numită *Barbură* (4 decembrie)”: Nu speli azi [...] că e ... s-au pornit *bárburile*.

v. DA, CADE s.v. *barbură*.

BARÍTAI adj. invar. 711 VII, 827 A „ditamai, uriaș”: Când , *barítai* lupu!

var. *barátai* adj. invar. 840 VIII; *bátai* adj. invar. 703 V.

BASCHIE s.f. 809 VIII, 835 VI „laț, șipcă”: [Bucățile de pământ] le îndesa cu mâna pântre *baskiili* care erau acolo, bătute pă ... paiantă 835 VI; cf. cerc 1°, grădeáua 1°, lácre, paiántă 1°, rāzlógi, ríglă 3°, stachéři, șip 1°, ștucătoáre.

pl. *baschii* 809 VIII, 834 VIII, 835 VI.

BASCHIEZ (3 sil.) vb. ind. prez. 1 sg. 834 VIII „bat baschii (la casă)”; cf. bágă 1°, cercuiái, împaienteáză, încercuím 2°, jordăiá, lánțuiéște, ostrețeáză, paientéz, stucătoréște, șipceái, țândăreá.

ind. prez. 3 sg. *baschiáză*, 834 VIII, impf. 3 sg. *baschiá* 835 VI; refl. ind. impf. 3 sg. *se baschiá* 835 VI.

var. *baieschézi* vb. ind. prez. 2 sg. 834 VIII.

BĂȘCA, *de-a* ~ loc. adv. 814 V „de-a valma, grămadă, laolaltă”.

v. LEXIC REG., I, p. 74 (Vâlcea) s.v.

BAȘOLDII adj. f. pl. 785 VIIa „șubrede (în ceea ce privește sănătatea); bolnăvicioase”; cf. becéșnici, găleșită, meréu 2°, moltíci.

cf. DA s.v. *bașordină*, LEXIC REG., II, p. 11 (Argeș), GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *bașoldiu*, LR, 1959, 5, p. 54 (Argeș) s.v. *bașoldin*.

BĂTAI v. *barítai*.

BATERIE s.f. 1° pl. 773 III „suită de dansuri; potpuriu”: [La horă se joacă] jocuri obișnuite, hora pă două, sârbe, dansuri, *baterii* d-ăstea, astea sânt dansuri. 2° 744 VIII „loc amenajat pentru cazanul de rachi; povarnă”; cf. rachierie, vélniță.

pl. 1° *baterii* 773 III.

BATÍSTA, ~ *împarfumătă* s. compus 728 II „numele unui joc de copii”; cf. *batistúța*, *batiștioáră* 2°.

BATISTÚȚA s.f. art. 805 I „numele unui joc de copii”; cf. *batista*, *batiștioáră* 2°.

BATIȘTIOĂRĂ (4 sil.) s.f. 1° 795 VII, 799 V, 823 VII dim. de la *batiștă*: [Mireasa] pleca pân sat, la fântână, să ude, c-un borcan frumos, cu *batiștoáră* așa legat 823 VII. 2° art. 792 I „numele unui joc de copii”; cf. *batista*, *batistúța*.

pl. 1° *batiștioáre* 795 VII, *batișcióri* 797 VII.

cf. GL ARGEȘ s.v. *batiscioară*.

BAU interj. 711 VI „cuvânt folosit de muncitorii forestieri pentru a anunța, între ei, plecarea unei încărcături de bușteni pe canal”.

cf. LEXIC REG., I, p. 74 (Vâlcea) s.v.

BAZACONEÁLĂ s.f. 730 VII „bazaconie”.

BÁZMĂ s.f. 720 VI „născocire, poveste mincinoasă”: Altu spunea o *bázmă*, altu o poveste, știți, făceam și clacă; cf. *paralógie*.

cf. DA s.v. *basm*, TDRG (inv.), CADE (arh.), BĂRBUȚ s.v. *basnă*.

BĂBĂR s.m. 809 V, 810 V, 830 V „bărbat despărțit de nevastă”.

v. LEXIC REG., II, p. 67 (București) s.v.; cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN s.v.

BĂBĂRIȚI s.f. pl. 735 VIIa „babe descântătoare; vrăjitoare”: Sânt vrăjitoare de-alea, unele *băbăriți*, care să ia laptele la vacă, la capră; cf. *drumoáicele*, *lăutoárele*.

cf. DA, CADE s.v. *băbăreasă*, DM, DEX (reg.) s.v. *băbăreasă*.

BĂBĂRNÁCI v. *bobárnác* 1°.

BĂBÚȚĂ s.f. 869 VII „cocoloș din aluat cu care se ornează prescurile și *călăviile*”: Călăviile să face tot așa [ca prescura], o turtică, și pe urmă o taie așa, și o dai peste astalaltă, și-i mai pui o *băbúță* aici [în colț].

BĂCÍE s.f. 712 VIII „ciobănit”: Am douăzeci și șapte de veri de *băcie*.

cf. DA s.v., GLOSAR REG. (Neamț) s.v.

BĂCIOÁICĂ (3 sil.) s.f. 754 VII „băciță”: Închegam, strângeam, fierbeam zeru; eu eram *băcjoáică*, că dacă ei [= bărbații] pleca la treabă, eu eram acasă.

cf. DA (Ban.) s.v. *băcioi*.

BĂDÁN v. *bădánă*.

BĂDÁNĂ s.f. 757 VI, 772 VI „putină”: [La povarnă] e o *bădánă* mare care-i cu apă în ea, care trece să răcească aburii ăia 757 VI; cf. *balércă*, *bótă* 2°, *pútie*, *pútine*.

pl. *bădáne* 770 VI, *bădáni* 756 VI.

var. *bădán* s.n. 756 VI.

v. DA (Ban., Olt.) s.v. *bădan*; cf. TDRG, CADE (Ban.), SCRIBAN (Ban., Olt.), ȘAINEANU s.v. *bădan*, LEXIC REG., I, p. 74 (Vâlcea) s.v.

BĂDĂDĂNII s.f. pl. 678 VIIIa „buruieni (mari)”: Azi am mai

cosât niște *bādādāni* p-acolo pã dāvale, tot pentru [viței]. Buruieni d-alea mari; cf. *bălărău*, *căpcălani*, *dudău*, *păblăgii*.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *bādādău*, LR, 1959, 6, p. 55 (Argeș) s.v. *bididāni*.

BĂDĂU s.n. 697 VI „putinei mare”: Ciobanii la munte au *bādăje*, la noi, putineie 673 V.

pl. *bādăje* 673 V.

v. GLOSAR REG. (Neamț) s.v.; cf. DA (Ban., Trans., Mold.), BĂRBUȚ s.v. *bādăi*, TDRG (Ban., Trans.), CADE (Olt., Trans.), ȘĂINEANU (Trans.), SCRIBAN (Mold., Trans.) s.v., LR, 1961, 3, p. 102 (Olt.) s.v. *bādăi*.

BĂHĂNIȘ s.n. 708 V „zmeuriș”.

cf. DA, CADE s.v. *bahnă*, TDRG s.v. *băhniș*, DM, DEX (reg.) s.v. *bahnă*.

BĂIÁT s.m. 732 VII „copil (indiferent de sex)”: Eu îs al treilea *băeát* sau al patrulea, așa 732 VII. *Băieți* care-i aveam era numai fete 726 A.

pl. *băieți* 724 V, VII, 726 V, A, 733 V, 734 VIIa, b, 736 VII, 748 VI, VIIb, 830 VII, 836 VII, 837 VI, VII, 847 VI.

var. *băieț* s.m. 724 VI.

v. DA (Trans.) s.v. I. 1., GL. DOBR. s.v. *băieți*.

BĂIECÁN s.m. 703 VIII „băiețandru”: Eram *băiecán* de fro treișpe, paișpe ani; cf. *băiecándru*, *ciortán*, *dârlecán*, *gherlán* 2°, *godinác*, *toitán*, *țubói*.

BĂIECÁNDRU s.m. 697 VIIIb, 708 VIII, 712 VIII, 723 A, 729 VI, 732 VI, 839 VIIIb „băiețandru”: Când eram la tata *băiecándru* așa, pregăteam plugu 729 VI; cf. *băiecán*, *ciortán*, *dârlecán*, *gherlán* 2°, *godinác*, *toitán*, *țubói*.

pl. *băiecándri* 712 VI, 749 A, 754 VIa, 848 VIII.

v. GL. DOBR., GS, 1929–1930, 1, p. 128 (Prahova) s.v.

BĂIERÉLE s.f. pl. 785 VIIb dim. de la *baieră*.

cf. DA s.v. *băierel*.

BĂIEȚ v. *băiat*.

BĂIEȚÚȘ s.m. 794 VII dim. de la *băiat*.

BĂLÁN 1° adj. 733 VII „alb”: Puneai o petică de cearceaf *bălán*. 2° s.f. art. 788 VI „zăpada”: [Oile] le mai târam până aproape de Crăciun, până începea *bălána* să vie, *zăpada*; cf. *omăt*.

1° f. *bălână* 844 VII, pl. *bălâne* 733 VII, 834 VII; 2° *bălána* s.f. art. 788 VI.

BĂLĂCĂNÍT v. *bălăcăr*.

BĂLĂCĂR, *să mă* ~ vb. refl. conj. prez. 1 sg. 672 V „să mă cert, să mă insult”: [Cu soacra] nu m-am certat niciodată, *să mă bălăcăr* cu ea; cf. *șucărise*.

var. *am bălăcănít* vb. ind. pf. c. 1 sg. 711 VII.

v. BĂRBUȚ s.v. *bălăcări*; cf. DA (Trans.), CADE (Olt., Trans.), DM, DEX (reg.), GL. ARGEȘ s.v. *bălăcări*, LR, 1960, 2, p. 19 (Craiova) s.v. *bălicări*.

BĂLĂIȚĂ s.f. 863 VI „obleț”; cf. *b o b l é t e*, *lătăneăță*, *soreăță* 2°, *sorești*.

BĂLĂLĂIE v. *bălărău*.

BĂLĂNCĂNEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 692 VI „bălângănea, se bălăbănea”: Vine lupoaica la o juma de oră. *Bălăncăneă* ugeru ei; cf. *flencăneă*.

v. **SCRIBAN** s.v. *bălângănesc*, **GL. ARGEȘ**, **BĂRBUȚ** s.v. *bălăncăni*; cf. **DA**, **TDRG**, **CADE**, **ȘĂINEANU** s.v. *bălăncăni*.

BĂLĂRĂU s. 866 A „buruiană mare”; cf. *bădădăni*, *dudău*, *păblăgi*.

var. *bălălăie* s.n. pl. 805 VIII.

v. **GL. DOBR.** s.v.

BĂLBĂTAIE s.f. 801 VII „vălvătaie”.

cf. **CADE** (Olt.) s.v. *bălbătaie*.

BĂLCUȚĂ s.f. 735 VIIa dim. de la *bălăcă*.

BĂLIGĂRĂT v. *băligăresc*.

BĂLIGĂRESC vb.ind. prez 1. sg. 785 VI „îngraș terenul cu băligar”: Îl *băligăresc* pă pământ acolo pă locu... pă porțiunea care pui eu vie.

ind. impf. 3 sg. *băligăreă* 688 VIII; part. *băligărit*, f. pl. *băligărite* 818 VIII.

var. *băligărat* vb. part. 792 VII.

v.**GL. ARGEȘ** s.v. *băligări*.

BĂLTĂCEĂ vb. 1° tranz. ind. impf. 3 sg. 716 VII „spăla superficial”: Înnăștea copilul, îl *băltăcă*-n nițică apă rece. 2° var. ind. impf. 3 pl. 727 A [despre ape curgătoare] „bălțeau, făceau bălți”: Când se lăsa apele de la munte, de la vale, ele aicea vârsa, *băltăgă* aici la noi; cf. *locovăște*.

var. 2° *băltăgeă* vb. ind. impf. 3 pl.; conj. prez. 3 pl. *să băltăgească* 727 A.

1° v. **BĂRBUȚ** s.v. *băltăci*; cf. **DA** s.v. *băltăci* 2°, **LEXIC REG.**, I, p. 74 (Vâlcea), **GL. ARGEȘ** s.v. *băltăci*; 2° cf. **DA** s.v. *băltăci* 1°.

BĂLTĂREȚ s.m. 740 A „punct cardinal: est”.

BĂLTĂRIĂ s.f. art. 768 III, 769 III „numele unui dans popular (de flăcăi)”: [Tinerii] începe să joace: hora mare, *băltăria* pentru băieți, joiana 768 III.

cf. **DA**, **CADE** s.v. *băltăreasca*.

BĂLTÎNE s.f. pl. 850 VII „locuri cu bălți”: Era crivăi din astea [...] *băltine*, cum le spuneam noi, ș-o băgam acolo [cânepa]; cf. *crivăi*.

var. *băltînuri* s. pl. 757 IV.

v. **DA** (înv.) **CADE** (Olt.), **BĂRBUȚ** s.v. *băltină*.

BĂLTÎNURI v. *băltine*.

BĂLTÍT adj. 728 A [despre un teren] „cu bălți”: Unde t-ei uita, numai apă, terenu, așa-i terenu, *băltít*; cf. *pădînós*.

cf. **DA** (rar Mold. și peste Carpați) s.v. *bălti*.

BĂLTOĂRE s.f. 697 VII „apă stătătoare”: [Cânepa] o ducem la un lac, îi spune ... îi spune așa o *băltuăre*, care nu circulă; cf. *bălcă, lac, vâlcélele*.

BĂLUÓR (3 sil.) s.m. 777 VIII „nume al unui soi de iarbă înaltă”. cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. *bălúr*.

BĂNĂNĂI s.f. pl. 678 VIIIa „vorbe de nimic; baliverne”: El o fi-nțeles că spune niște *bănănăi*; cf. *nácodă 2°, primiéli*.

cf. DA s.v. *bănănăi*, SCRIBAN s.v. *bănănaie*, GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *bănănău*.

BĂNCUȚĂ s.f. 858 III „bănuț (la ou)”; cf. *bănic, parăua, părălúșă, părălúța, sămânță*.

BĂNÉI s.m. pl. 729 VI dim. de la *ban* („monedă”).

BĂNÍC s. 676 V „bănuț (la ou)”: Să vede un *băníc* [la ou], la lumină sau la lumânare; cf. *băncúță, parăua, părălúșă, părălúța, sămânță*.

BĂNUIE vb. 1° ind. prez. 3 sg. 739 VIII [despre căruța cu fân] „se înclină, tinde să se răstoarne”: Te uitai . . . cam în ce parte *ar bănuí* [căruța] oleacă. „E, *bănuie*”, zice, „în hăis”; cf. *p osomorít, pove-s tí t 2°*. 2° ind. prez. 3 sg. 711 VI „apreciază, socotește, evaluează”: Sânt oameni dă meserie, care trebuie să cunoască, nu poate să facă dintr-o talpă un stâlp. *Bănuiește*, „domnule, astea-s bune dă tălpi”. 3° refl. ind. impf. 3 sg. 870 VIIIc „se îndoia, nu era sigur”: [Tata] *să* cam *bănuéá* dă mine; zice, „ei”, zice „cine știe ce dracu-a făcut Ioniță”; cf. *în vălui 1°*.

1° cond. prez. 3 sg. ar *bănuí* 739 VIII; 2° ind. prez. 3 sg. *bănuiește* 711 VI; 3° refl. ind. impf. 3 sg. *se bănuíá* 870 VIIIc.

l.v. GL. DOBR. s.v.

BĂRĂBÁIE s.f. 795 VII „petrecere, ospăț, chef”: Mireasa cheamă oamenii ei, toți, neamurile, părinții mamei, pe-ai lu tata, frații, așa, dă la moși, dă la strămoși, vecini și facem o *bărăbáe* mare; cf. *berían, chefuíálă, cherefenéálă, chilabá, ghelabúc, hântăláu, huleái, tãrbăcáua, zaféturi, zurvalác*.

BĂRĂITEÁZĂ (4 sil.) vb. ind. prez. 3 pl. 724 V „se nărăvesc, se învață rău”: Când vin [urșii] lângă sat și să-nvață ba la o vacă, ba la un cal sau la mai știu eu ce, *bărăiteázá* la carne și sare și la om.

cf. DA (Munt.) s.v. *bărăta*, LEXIC REG., I, p. 33 (Gura Jiului) s.v. *bărăitat*, BĂRBUȚ s.v. *bărăita*.

BĂRBĂRÁTÚRĂ s.f. 728 VI „nume al unui semn de recunoaștere în urchea oii (în forma unui L)”.
cf. DA s.v. *bãrburătură*.

BĂRCUȚE s.f. pl. 695 VIII „lădițe de forma unui trunchi de piramidă răsturnat, în care se pun fructe”.

BĂRDÁCĂ s.f. 832 VI „sfoară subțire, folosită la înșirat tutunul”.

BĂRDIHÁN s.n. 855 VI „stomac (la vite); burduhan”.

pl. *bãrdiháne* 855 VI.

BĂRHÂNIT, *a ~ vb.* ind. pf. c. 3 sg. 852 VII [despre lup] „a mușcat, a sfâșiat la burtă”: Le-am mai luat din târlă oile, le-a mai *bãrhânít*

câteodată le ... rupea, le rupea burta, le ... ca lupu.

cf. LEXIC REG., I, p.48 (Turnu-Severin) s.v. *borhan*.

BĂRUIĂM vb. ind. impf. 1 pl. 746 VIII „ne lăfăiam, aveam din belșug”: Și noi puneam:unu puneam mei, unu porumb, unu orz, nu prea *bărujăm* în grâu. Decât grâu era la boieri.

BĂSMÊȘTE adv. 835 VII „ca într-un basm” Lasă, că astea [=cuvintele] le compuneți dumneavoastră așa, acum eu le-am spus așa *băzmêște* așa.

v. LEXIC REG., II, p. 67 (Roșiori de Vede), CV, 1950, 4, p. 36 (Buzău) s.v.

BĂȘICĂTE adj. f. pl., *cirêșe* ~ 704 A „soi de cireșe mari, altoite”.

cf. ȘAINEANU s.v. *bășicată*.

BĂTĂIE s.f. 1° 702 II, 748 V „loc de unde se aruncă sau se lovește mingea la oină”. 2° 844 II „băț cu care se bate țurca”: Prima dată dăm așa cu *bătăea* și azvârlim țurca. 3° pl. 724 VII „bătături (la picioare)”: Mergeam legată la picioare, așa la tălpi, ne legam cu cârpe, cu alea, că dacă ... se făcea *bătăi*. 4° în expr. *făce* ~ 839 VI [la pescuit] „gonește peștele, prin lovituri puternice și repetate în barcă, spre locul unde este fixată plasa”.

pl. *bătăi* 2° 844 II, 3° 724 VII.

4° cf. DA, TDRG, CADE s.v.

BĂTĂIAȘ s.m. 785 VIII „om angajat pentru a bate deținuții”: Și acolo [la închisoare] era un *bătăiaș* care ... ne bătea.

BĂTĂIȚĂ s.f. 846 V [la războiul de țesut] „bătătură, băteală”: Cânepa era urzeală și *bătăița* bumbac.

BĂTĂIUȘI s.m. pl. 807 VIIIa „oameni care bat pământul cu maiul (la construirea unei case)”: Era mai mulți *bătăiuși*, *bătăiuși* cu maiu, care bătea acolo [la pereții casei de pământ].

BĂTĂTOR s.n. 845 VI „unealtă rudimentară de zdrobit strugurii pentru must”; cf. *z d r o b i t ó r*.

BĂTĂUȘ s.m. 841 VIII „hăitaș, gonaci”: Doi lupi care i-am împușcat, i-am împușcat de la ... vânători cu oameni, cu *bătăuși* 770 VIII.

pl. *bătăuși* 770 VIII, 810 VIII.

v. LEXIC REG., I, p.74 (Vâlcea). s.v.

BĂTCUȚĂ s.f. 697 VI „floare de munte viu colorată”.

cf. DA (Trans.) s.v. *botcuță*.

BĂTEĂLĂ s.f. 672 III „un fel de sos pentru dres ciorba, obținut din făină amestecată cu ouă, bulion și apă sau lapte”: În rântaș mai pui și ulei, dar în *băteală* pui numai ou, făină de grâu, puțin bulion, dacă vrei îi mai pici și puțin lapte dulce și apă.

BĂTRÂN s.m. 699 VII, 734 VI, 792 A, 827 VIII „bunic”: A mai trăit *bătrînu* pă urmă, tata-mare 734 VI; cf. *b â t î c u l*, *b â t u l*, *t á t a l °*.

v. LR, 1959, 6, p. 53 (rar, Iași) s.v.

BĂTRĂNA s.f. art. 734 VI, A. 849 V „bunica”: Și aveam pă mama-mare, *bătrîna* 734 VI; cf. *b â t a*, *b â t î c ă*, *m á i c a l °*, *m á m a l °*, *m a m á i e l °*, *m â i c a*.

pl. art. *bătrânele* 849 V.

v. LR, 1959, 6, p. 53 (rar, Iași) s.v.

BĂTRÂNĂȚURILE s.f. pl. art. 699 VII „bătrânețile”.

BĂTRÂNÍ, *vom* ~ vb. ind. viit. I 1 pl. 823 VII „vom îmbătrâni”.

v. DA (vechi, pop.), TDRG (graiuri) s.v. *îmbătrâni*, CADE (înv.)

s.v., SCRIBAN (înv., Trans. pop.) s.v. *bătrânesc*.

BĂTURÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 847 VI „bătătorește”; cf.,

o t â n c é ș t e , p a s á , p â p u ș é ș t i 2°.

refl. conj. prez. 3 sg. *să se bătorească* 753 VI.

BĂȚĂGĂNOĂSA adj. f. 833 A [despre cânepă] „cu tulpina fibroasă”; cf. *beligoasă*, *fășioasă*, *pamblicioasă*, *sforoasă*, *telós*.

BĂȚĂRĂIE s. pl. 827 VI „bețe mari”: [Trestia] o curățăm dă foaie [...] și ce rămânea, *bățărăiile* alea, alea să-ntrebuința pentru învelitu caselor.

BĂUTÓR adj. 819 Vib [despre un lichid alcoolic] „bun de băut, care se bea cu plăcere”: [Vinul de zahăr] e *băutó*r, că ăla naturalu vine puțin acrișor, da ăsta dă zacăr e dulceag.

f. *băutoáre* 732 VI.

BĂCLIȘÍT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf.c. 3 sg. 721 VIIa [despre cânepa toarsă pusă la albit] „s-a îmbibat cu cenușă”: După ce-am copt-o [cânepa], de-am turnat apă din aia fiartă mereu, ea *s-a bîclișít* acolo cu cenușa aia și s-a muțet.

BĂJA, *dau* ~ loc. vb. 769 V „mă grăbesc, mă zoresc, alerg”; cf. *chitit*, *culcă*, *dósul*, *goánă* 2°, *spátele* 3°.

cf. GL. ARGEȘ s.v.

BĂLCĂ s.f. 735 VIIa „apă stătătoare; băltoacă”; cf. *băltóare*, *lăc*, *vâlcélele*.

cf. DA, TDRG, CADE (Mold.), SCRIBAN (est, rar) s.v. *bâlc*, LR, 1961, 2, p.86 (Argeș) s.v.

BĂRCĂ s.f. 689 VII [peior.] „oală de pământ”: [La clacă] fierbea câte-o *bîrcă* dă boabe acolo; cf. *móácă*.

pl. *bârci* 689 VII.

cf. SCRIBAN (Olt.) s.v. *bârc*, LEXIC REG, II p.18 (Pitești) s.v. *bâlcă*.

BĂRCĂIE vb. ind. prez. 3 sg. 776 VIII „orbecăie, băjbăie”: Se scoală el, *bîrcăie* pă lângă pat p-acolo; cf. *pipiám* 3°.

cf. CADE (Mold.), SCRIBAN (Olt.) s.v. *bârcăi*, LEXIC REG., I, p. 33 (Gura Jiului), BĂRBUȚ, LR, 1959, 1, p.61 (Olt.) s.v. *bârcăi*.

BĂRGHII v. *vârghii* 2°.

BĂRGHINĂ v. *vârghii* 1°.

BĂRĂCE s.f. 757 VI „pârâiaș; cf. *buzoiél*, *cișmeá*.

v. BĂRBUȚ, CV, 1950, p.33 (Vâlcea) s.v., LEXIC REG.II, p.68 (Roșiori de Vede) s.v. *bărăcă*; cf. DA (Țara Hațegului) s.v. *bărăcie*, CADE s.v. *bărăcie*, SCRIBAN (Ban.) s.v. *bară*, LEXIC REG., I. p.51 (Vânju

Mare), p.75 (Vâlcea) s.v. *bârâc*, LR, 1961, I, p.23 (Roşiori de Vede) s.v. *bârâcă*.

BÂRÂÎM vb. ind. prez. 1 pl. 676 VI „împinge buştenii cu ăpina la vale”: Corhănit, adică lemnele, care sânt făcute figuri pã coastã, le *bîrîim* în vale pã nişte canale; cf. c o r h ă n ă ş t e, h u l u c ă n e á m, î m p u ş c á .

cf. DA, CADE s.v. *bârâi*.

BÂRNUIÁLA s.f. art. 721 A „acţiunea de a b â r n u i”: Dupã ce am terminat sus cu *bîrnuiála* casei pânã la grinzi, sus, o grinduim; cf. b â r n u í t u l .

v. GL. OLT. s.v.; cf. DA s.v. *bârnui*, TDRG, CADE (Mold.), BĂRBUŢ s.v. *bârnui*.

BÂRNUIÉŞTE vb. ind. prez. 3 sg. 711 VI, 724 VIII „aşazã bârnela pentru a ridica pereţii casei”: Începem *sã bîrnuiim*, dacã o facem [casa] de bârne 721 A; cf. d r u g ă n í t, î m b â r n u í m, î n v â r g h i á s c ă .

ind. pf. c.1 sg. *am bîrnuit* 697 VI; conj. prez. 1 pl. *sã bîrnuiim* 721 A. v. DA s.v. *bârnui*, TDRG, CADE (Mold.), BĂRBUŢ s.v. *bârnui*.

BÂRNUIÍTUL s.n. art. 721 A „acţiunea de a b â r n u i”; cf. b â r n u i á l a .

cf. DA s.v. *bârnui*, TDRG, CADE (Mold.), BĂRBUŢ s.v. *bârnui*.

BĂSTĂCĂIÁ vb. ind. impf. 3 sg. 1° 733 VII „se zbătea, se agita”: A căzut calu din hãis în gura de ham şi *bîstfîcîjá* acolo. 2° 788 A „trebãluia, alerga dupã treburi”: Toatã ziua *bîstfîcîjá* omu în toate direcţiile; cf. b o ş c o d í t, î n d r u j n e á m.

1° v. SCRIBAN (Munt., Mold.), LEXIC REG., II, p. 11 (Argeş) s.v. *băstăcâi*; cf. GL. ARGEŞ s.v. *băstăcâi* 1°, BĂRBUŢ s.v. *băstăcâit*.

BĂŞNÍT v. *buşnîrã*.

BÁTA s.f. art. 723 VII, 728 A, 733 I, 750 VII, 751 VIII, 769 V, 782 VIIIb, 783 IIb, 810 VII, 825 A, 834 V, 844 VII, 867 VIIb „bunica”: *Bíta* mea, bunica mea, mamaia mea d-acasã, ea... a murit d-o sutã şase ani 844 VII; cf. b ă t r ă n a, b ă t í c ă, m á i c a 1°, m á m a 1°, m a m á i e 1°, m ă i c a.

voc. *bátã* 782 VII.

v. DA (prin Buzãu, Ialomiţa, Brãila, Ilfov, Constanţa, Covurlui), CADE (Mold.), SCRIBAN (Munt., Mold. sud) s.v. *bát*, LEXIC REG., I, p. 40 (Gura Jiului), GL. DOBR., BĂRBUŢ, GS, 1929-1930, p. 128 (Prahova), LR, 1959, 5, p.74 (Argeş) s.v.

BÁTÁCI s.n. 807 V „limbã la clopot”: Simţ aşa ca un *bítáci* dã acioi, zic când e acioiu ála aşa mare dã sunã la bou la gât.

BÁTÍCĂ s.f. 723 VII „bunicã”; cf. b ă t r ă n a, b ă t a, m á i c a 1°, m á m a 1°, m a m á i e 1°, m ă i c a.

var. *bátiga* s.f. art. 741 VI.

v. DA s.v. *bátic*, GS, 1929-1930, p.128 (Prahova) s.v. *báta*.

BÁTÍCUL s.m. art. 855 VII „bunicul”: Mama mea spunea cã alde *báticu* avea bordei; cf. b ă t r ă n, b ă t u l, t á t a 1°, t a t á i e.

v. DA s.v. *bátic*.

BĂTÍGA v. *bâtícă*.

BĂTOÁCE s.n. pl. 771 VII „ciomege”; cf. *c i o m á g ā*.

cf. LR, 1959, 3, p. 70 (Oradea) s.v. *bătoacă*.

BĂTUL s.m. art. 719 VIIIb, 728 A, 733 VII, 737 VIIIb, 740 A, 755 VIIa, 779 VI, 782 VIIIb, 784 V, 802 VI, 810 VII, 832 VII 870 V „bunicul”: [Se zicea] *bítu*, acuma tataia, nu să mai zice așa 870 V; cf. *b ā - t r ā n*, *b ā t í c u l*, *t á t a l °*, *t a t á i e*.

voc. *bătule* 779 VI, 782 VIII b, 864 A, pl. art. *bătji* 782 VIIIb.

v. DA (prin Buzău, Ialomița, Brăila, Ilfov, Constanța, Covurlui), SCRIBAN (Munt., Mold. sud), GL. DOBR. s.v., LEXIC REG., I, p.40 (Olt.), GS, 1929-1930, p. 128 (Prahova) s.v., BĂRBUȚ s.v. *bātu*; cf. CADE (Mold.) s.v. *bătă*.

BĂZÁLNICĂ adj. f. 743 VII „zvăpăiată, fâșneată”: A spus mama că nu mă dă la școală că ... eu eram cam *bízálnicá*, nu eram urâtă ca acuma; și că ... scriu la băieți; și eu tot scriam, că puneam pe altcineva. *Bízálnicá* eram, mă plăceau flăcăii; cf. *f ā n é l*.

cf. DA s.v. *bâzalnic*.

BĂZĂ s.f. în expr. *ia în ~777 IVb* „ia la rost, trage la răspundere”: Mă *ia* și ăla [= șeful] *în bíză*, că nu e apă la mașină, că nu e ștearsă, că nu e spălată.

v. GL. ARGEȘ s.v., LR, 1959, 1, p. 61 (Olt.) s.v.

BEC s.n. în expr. *să fie ~721 VI* „să fie curățat, să fie curat lună”: Să curăță poiana de pietroaie, dă orișice, și ... s-aranjează poiana [...] ca *să fie* poiana *bec*.

BECÉJNICI adj. m. pl. 775 V „bolnăvicioși, cu sănătatea șubredă”: [Pui de curcă] e *becéjnić*, mor repede; cf. *b a ș o l d í i*, *g ā l e ș í t ā*, *m e r é u 2 °*, *m o l t í c i*.

v. DA (înv.) s.v. *bicisnic*.

BEDREÁG s. 691 VIII „sul de lemn pe care se înfășoară lanțul la fântână”: Pune niște furci în pământ, îi pune un *bedreág* așa ș-o roată, și găleți, dă poate să scoată apa; cf. *v ā l ú g 1 °*.

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (înv.), DM, DEX (reg.) s.v.

BEFLÓRUL s. art.695 VIII „numele unei varietăți de mere”: *Beflóru* este p-o parte roșie și p-o parte galbenă.

var. *béflorul* s. art. 695 VIII.

BÉFLORUL v. *beflóru*.

BEI s.n. 693 VII „vas mare, din doage, în care se spală rufe”; cf. *b á l i e 1 °*.

BEL s. 835 VI [la casă] „lemn gros pus peste grinzi”.

BELGIÁNĂ s.f. 778 VIIIb, 782 VI „soi de viță de vie”.

BELÍGA s.f. art. 715 VI „trunchiul (de tei) decojit”: *Belígile* alea dă tei, care le cojește și rămâne... rămâne *belíga* dă tei și coaja o-ntre-buințăm. *Belíg*, așa-i zice la alea dă tei, cojite.

pl. *belígi* 715 VI.

cf. DA s.v. *beligă*, CADE (Mold.) s.v. *beligă*.

BELIGOĂSĂ adj. f. 838 VIIb [despre cânepă] „fibroasă”: [Cânepa] aia de vară era bună, dar aia de toamnă era mai *beligoasă*, firu mai lat așa; cf. *bățăgănoasă*, *fășioasă*, *pamblicioasă*, *sforoasă*, *telós*.

cf. DA s.v. *beligă*, CADE (Mold.) s.v. *beligă*.

BÉNE s.f. pl. 725 VI, 747 VI „vase mari din doage pentru transportat strugurii de la vie”: Cei care sânt mai departe poate să aducă [strugurii] și-n *béne* sau în alte cărători, așa cu căruțele 725 VI.

cf. DEX s.v. *benă*.

BENT s.n. 690 III, VIII, 784 III, 846 V „lac artificial (amenajat pentru udatul grădinii, pentru creșterea peștilor etc.): *Bent* e o apă care ... e pește mult [...]. A făcut un dig așa dă la Ialomița și până în *béntu* asta și când și când prospătează apa 846 V.

pl. *bénturi* 690 VIII.

v. SCRIBAN (Munt., Dobr.), GL. ARGEȘ s.v.; cf. DA, CADE s.v., CV, 1950, 5, p.32 (Teleorman), LEXIC REG., II, p.67 (Roșiori de Vede), BĂRBUȚ s.v., LR, 1961, 2, p.85 (Argeș) s.v.

BERBÉC s.m. 1° 775 VI „za cu care se prinde un ochete de altul (la grapă)” 2° 751 VI „semănătoare pentru porumb, trasă de cai”. 3° 770 VIIc „legătură din mai multe păpuși de tutun”.

pl. 3° *berbéci* 727 VI, 779 VIIc.

BERBECUȘUL s.m. art. 775 VI dim. de la *berbec* 1°.

BEREGĂȚITĂ adj. f.764 VIII „sugrumată, sfâșiată la beregată”: Găseam dimineața una sau două [oi] ... *beregățită*, când o trântea [lupul]. v. GL. ARGEȘ s.v. *beregățit*; cf. SCRIBAN (fam.) s.v. *beregățesc*, LR, 1961, 2, p. 74 (București) s.v. *beregății*.

BEREZÓI s. pl. „persoane mascate; brezăi”; cf. *măgăoi* 3°, *măscói*, *moșcălăii*.

BERIÁN (3 sil.) s.n. 815 VII, 816 VIIb „petrecere, bairam”: Marți dă diminețā [după nuntā] mai făcem un *berían* și pleca marți lăutarii acasă 815 VII; cf. *bărăbăie*, *chefuiălă*, *cherfeneălă*, *chilabá*, *ghelabúc*, *hăntălău*, *huleái*, *tărbăcăua*, *zaféturi*, *zurvalác*.

v. GL. ARGEȘ s.v.; cf. DA, CADE (Trans., Bucov.) s.v. *berean* TDRG (Bucov.) s.v. *bere*, GL. OLT., BĂRBUȚ, LR, 1959, 5, p. 74 (Argeș) s.v. *bărăian*.

BESÉDIE (4 sil.) s.f. 815 A „vorbă, expresie de ocară”; cf. *líti*, *polomójdii* 1°, *prororóvie*.

pl. *besédii* 815 A.

cf. DA (Buzău), Cade (Trans., Maram., Oaș), SCRIBAN (Olt.), TDRG s.v. *beseadă*, BĂRBUȚ s.v. *besadă*.

BESTEGÁLUL, *de-a* ~ loc. adv. 787 VIII „de-a berbeleacul”: Și m-a-ntors dă fro două-trei ori, m-am întors așa *d-a bestegálu*; cf. *bo* 2°, *cap* 3°, *străvăleác* ul.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *bestegală*, BĂRBUȚ s.v. *bestregăli*.

BETEÁLĂ s.f. 770 V, 772 V, VI, 774 VIIb, 784 V, 804 III, 807

VII „petrecere care se face, la casa miresei, sâmbătă seara, înaintea nunții”: Nunta să-ncepea dă sâmbătă, venea, să strânga lumea [...] cum îi zicea pã timpuri, la *beteálă* așa-i zicea 807 VII; cf. *c é r g ă* 1°, *c u n ú n i*, *f e d e l é ș*, *l o g ó n d ă* 2°, *v á d r ă* 3°, *v e l í n ț ă*.

var. *peteálă* s.f. 764 V.

BÉȚE s.n. pl. 842 II „puncte marcate la jocul de copii z d r e - c h e a , fiecare fiind de mărimea unui pas”: Dacă-l lovesc cu bătu și el se duce departe [...] înnumăr câți pași. Și să joacă pe *béțe*, iar zece *béțe* formează un cal.

BETEÁC s. 811 VIII „băț, tulpină (de cânepă)”: Dac-o semeni prea rară [cânepa], se face *beteácu* ăla prea gros.

BIA interj. 768 VII, 770 VIIa, 784 VIIb, 826 VIIb „formulă de adresare către femeii; fă”; cf. *f ă i*.

v. CADE (Olt.), SCRIBAN (Munt. de vest, Olt.), BĂRBUȚ s.v.

BÍBĂ s.f. 757 V, 811 A „gaură, adâncitură”: [la țest] face o momâie așa dă pământ și după ce-l netezește bine, bine, îl întoarce și face o *bibă* înăuntru [...] ca să vie așa ca căciula 757 V.

pl. *bibe* 811 A.

cf. DA (Munt.), GL. ARGEȘ, LEXIC REG., I, p.75 (Argeș), BĂRBUȚ, Șez., 1925, p. 85 (Gorj) s.v.

BIBILOAIE s.n. pl. 835 VII „sculuri mici (de bumbac)”; cf. *r e t ó r t u r i*.

BIBILOÁNE s.n. pl. 789 VII „biberoane”.

BIBÍNE s.f. pl. 793 VII „podoabe din dantelă aplicate la poalele sau la mânecile cămășii țărănești”.

BIC v. *bobíc* 1°.

BICIULÉȚUL s.n. art. 695 VI dim. de la *bici*.

BIDINEÁUA s.f. art. 803 IV „numele unui dans popular”.

BIJNUÍT, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c.1 sg. 701 VIIb „m-am obișnuit”.

BILĂRIE s.f. colect. 680 VII „cantitate mare de bile [«bușteni cam de un metru și jumătate lungime]”.

BILÁTÚCII s.m. pl. art. 680 VIII „buștenii cam de un metru și jumătate lungime; bilele”.

cf. COMAN, GL. (Muscel) s.v. *bilătruc*.

BILEÁM vb. ind. impf.1 pl.721 VIIa, 722 VII „înălbeam pânza”. sup. la *bilít* 721 VIIa.

v. DA, CADE (Trans., Mold.), TDRG, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *bili*, SCRIBAN (vechi, Trans.) s.v. *bilesc*, DM, DEX (reg.) s.v. *ghili*.

BILIMANÉLE s.f. pl. 733 VIII „cosoroabe”: Dă la furci [la casă], pã urmă să punea lunguri, așa zicea, de brad, din alea groase, să numea... noi le ziceam lunguri, acum să zic *bilimanéli*; cf. *c ă l c ă t o ă r e* 2°, *c o r ă n e*, *c o r d ă r u l* 2°, *c o s t o r o ă g ă*, *l e g ă t ú r ă* 4° *l e p ă d ă t a*, *l u n g* 1°, *l u n g í m u r i* 2°, *l u n g í ș u r i*, *r a i é l e*, *t e m é i*, *u r s* 2°, *v ă n t r o ș e*.

BILIÓN v. *bilón*.

BILÍT s.n. 722 VII „nume al acțiunii de a albi tortul de cânepă”; cf. *d u b e á l ă* 2°.

cf. DA, CADE (Trans., Mold.), TDRG, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *bili*, SCRIBAN (înv., Trans.) s.v. *bilesc*.

BILÓN s.n. 756 VI, 763 VI, 773 VIa, 857 VIII „șanț în care se pun răsadurile la grădina de zarzavat sau la vie”: Plantează *bilión*, viță, ca să prindă vița, o altoiește... o scoate din cutii și o plantează pã *bilión* lung 762 III; cf. *r í g l ă* 2°.

pl. *biloáne* 718 VI, 772 VIIIb, 773 VI, 857 VIII.

var. *bilión* (3 sil.) s.n. 716 A, 762 III, pl. *bilioáne* 716 A, 725 A, 762 VI, VIII; *rebelión* (4 sil.) s.n. 760 VI.

cf. GL. OLT., BĂRBUȚ, s.v. *bilion*.

BILONÁM vb. ind. impf. 1 pl. 857 VIII „făceam *b i l o a n e*”.

part. *bilonát* 857 VIII; sup. *la bilonát* 763 VI.

BISIÓCUL, ~ *albinelor* s. compus 713 A „plantă plăcut mirositoare cu care se șterge interiorul stupului”.

cf. DA s.v. *busuioc*.

BÍSMARCUL s. art. 695 VIII „numele unui soi de mere”: *Bísmarcu* [sunt] niște mere mari, și cu preț și cu gust.

BIȚÁIC (2 sil.) s.n. 845 III, V „drojdie de bere”: *Bițájic*, drojdie, cum să spune, punem la pâine V; cf. *ț a i c*.

BIU, *din* ~ loc. adv. 715 VII „din belșug, din abundență”: Care are porc și are untură de pristos, *dîn biu*, face săpun; cf. *p r i s t ó s* 1.

v. DA (arh.), TDRG (înv.), SCRIBAN (Ban.), LEXIC REG., I, p. 68 (Oradea) s.v.

BIZÓN s. 718 VI, 784 VI, 829 VIb, 832 III „nume al unui soi de pătlăgele roșii”.

BIZUÍ vb. inf. 764 VII „(a) învinge, (a) birui”; cf. *d o b â n d í*.

BLÁȘTINĂ s.f. 827 A „mlaștină”; cf. *b r o á ș t i n ă*, *b ú r t ă* 2°.

pl. *blăștini* 827 A.

BLÂNĂRIE s.f. colect. 802 VI „mulțime de blăni («scânduri»”).

BLÂNĂȚÚIE s.f. 817 A dim. de la *blană* („scândură”).

BLÂNDULÍȚĂ adj. f. 816 VIIIb dim. de la *blândă*: Cucoana era cam *blîndulíță* ea.

BLEASC s.n. 744 V, 747 V „murdărie, jeg”: *Bleasc* noi îi spunem, un fel de jeg așa, murdărie 744 V; cf. *b o h o t í n ă*, *j e g ă r í a*, *m u r d ă l í a*, *s p u r c*.

cf. DA, BĂRBUȚ s.v., LR, 1961, 4, p.23 (Roșiori de Vede) s.v. *blească*, GL. ARGEȘ s.v. *blescăi*.

BLEGUȘÓR adj. 727 A dim. de la *bleg*.

BLENCÁU s.m. 712 VIII „om prostănac, bleg”: Era un *blencáu*, un ăla, dă pã la Bacău, zicea că el nu știe de unde e.

cf. SCRIBAN (Olt.), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v. *bleonc*, CV, 1950, 4, p.38 (Muscel) s.v.

BLEOJ adj. 845 VIII „poznaș, glumeț”: Știți dumneavoastră ce-i *bleoj*? [...] Așa, ala era un om chiznovat, care făcea sabie de lemn, pune

o tivgă-n cap și făcea ochi d-ăia dă om așa la lumină și petrecea toată iarna; cf. *p o z n i c i ó s*.

cf. CADE (Olt.) s.v.

BLIDÓNUL s.n. art. 760 VIIb „bidonul”; cf. *g a r n i s t r e*.

var. *bridoáne* s.n. pl. 805 VIII.

v. COMAN, GL. (Muscel) s.v.

BLOCI s.m. pl. 702 VIb „blocuri, bucăți mari”.

BLOGODÓRIȚĂ s.f. 808 III, V, 809 Va, 810 VII, 834 VII „petrecere (cu mâncare și băutură) între femei, care se face după naștere”: Când era... dă năștea femeia, ziua aia atuncea, atunci să făcea asta, *blogodóriță, blogodórița* la copil, la lăuză; să ținea două, trei femei, făcea o turtă dă pâine acolo, o-mpărțea cu toatele acolo, o mânca 834 VII; cf. *p o n ó d*.

BLÓJDII s.f. pl. 791 A „bârne”: Am pomenit și câteva [case] care să făcea dân lemne, dân *blójdii*, dân bârne; cf. *d r u g á n 1°*, *p i é r ș e*, *v â r g h i i 1°*.

cf. DA (Prahova, Muscel), CADE, ȘĂINEANU s.v. *blojdină*, LEXIC REG., I, p.75 (Vâlcea) s.v. *blujdă*, II, p.68 (Roșiori de Vede) s.v. *bleojdină*.

BLUZULÍȚĂ s.f. 841 VIIb dim. de la *bluză*.

BOÁCĂ, *tare de* ~ loc. adj. 815 A „îndrăzneț, curajos, îndârjit”: Era un om rezistent, ca cum să spui eu, un om *tare dă boacă*, dă nu-i era frică dă nimic; cf. *n e f r i c o á s ă*, *t ă t ă r ó ș i*.

cf. DA (Trans.rar), CADE, ȘĂINEANU, BĂRBUȚ s.v., LEXIC REG., II, p.20 (Vâlcea) s.v.

BOALDA s.f. art. 766 VIIIa „rarița (fără cormane)”; cf. *d r ó - p i Ț a*.

BOĂRȚĂ s.f. 768 VIIb „pește mic de râu; ghigoț”.

cf. LEXIC REG., II, p.68 (București) s.v. *borfoi*.

BOĂSCĂ s.f. 702 VIb, 703 VI, 704 VIII, 705 VI, 717 VI, 722 VIII, 723 A, 725 VI, A, 726 VIa, A, 727 VI, 733 VI, 736 VI, 737 VI, 739 VI, VIII, 740 VI, 742 VI, 745 VI, 748 VI, VIIIa, 749 VI, VIIIb, 750 VI, 753 VI, VIII, 755 VI, VIIIb, 757 VI, 766 VIIIa, 768 VIIIa, 773 VIa, 776 VI, 792 VI, 815 VI, 819 VIb, 820 VI, VIII, 831 VIIIb, 836 VI, VIII, 837 VIII, 839 VI, VIIIb, 840 VI, 843 VI, VIII, 844 A, 845 VI, 846 VIII, 847 VI, 848 VIa,b, VIII, 851 VI, VIII, 852 VIa, 853 VIIIa, 855 VIII, 856 VIII, 860 VI, 861 VI, VIII, 862 VIII, 863 VI, 865 VIIIa, 866 VI, 867 VIII „tescovină”: Într-o parte curgea vinu, într-o parte rămânea *buásca* și *buásca* o băgam la țuică 704 VIII; cf. *t e s c ă t ú r a*.

genit. *boáscii* 865 VIIIa.

v. DA (rar, Olt., Mehedinți), CADE (Olt., Ban.), SCRIBAN (Olt.), GL. ARGEȘ s.v., LEXIC REG., II, p.68 (București), BĂRBUȚ s.v.

BOĂȘCĂ v. *bóșcă*.

BOBĂRNÁC s.m. 1° 808 VIII, 828 III, 834 VII, 835 A „colă-cel care se dă colindătorilor; colindeț”: Făceam noi colaci, făceam așa lungi, *bobîrnác*, așa să zicea, și-i făceam astăzi și deseară venea copii și striga la geam și ieșeam și le dam la copii o nucă și-un *bobîrnác* 834 VII. 2° pl.

835 V, VIII „nume al unui obicei în seara din ajunul Crăciunului; colindat”.
pl. *bobárnáci* 1° 804 V, 808 VIII, 828 III, 834 VII, 835 V, VIII, 864 A; 2° 835 V, VIII.

var. 1° *băbárnáci* s.m. pl. 835 VII.

1° cf. CV, 1949, 9, p.34 (Teleorman) s.v. *bobárnáci*.

BOBÍC s. 1° 819 V, 820 A „nume al unui joc de copii”. 2° 820 A „bilă de lemn la jocul de copii numit ~”: Ca oul este *bobícu*.

var. 1° *bic* s. 707 II; *borbínc* s. 1°, 2°, pl. *borbínci* 812 II.

v. LEXIC REG., II, p.68 (București) s.v.; cf. DA s.v.

BOBÍNĂ s.f. 800 VII „ață de cusut îmbobinată”: [Plapuma] o cos cu ață, cu *bobínă*.

cf. DA, CADE, SCRIBAN, DM, DEX s.v.

BOBÍRCE v. *bobírci*.

BOBÍRCI s. pl. 691 VII, 788 V „fire de cânepă de calitate inferioară, rămase pe cânepiște după cules”.

var. *bobírce* s. pl. 691 VII.

v. DLR (reg.) s.v. *poghircă*, GL. ARGEȘ s.v., LEXIC REG., II, p.68, CV, 1949, 9, p.34 (Teleorman) s.v., 1950, 5, p.32 (Teleorman) s.v. *bobircă*, 1951, 11, p.36 (Argeș) s.v.; cf. CADE (Mold.) s.v. *poghirc*, COMAN, GL. (Vlașca) s.v. *pieritură*.

BOBIȚĂRI s.m. pl. 728 VI „nume dat locuitorilor din regiunea de deal; podgoreni”.

BOBLÉTE s.m. 832 VI „obleț”; cf. *bălăiță*, *lătănăță*, *soreăță* 2°, *sorești*.

cf. DA s.v. *obleț*, CADE s.v. *bobleț*.

BOBOCÉȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 816 VIIa „împodobește, înfrumusețează (un obiect, cu multă îndemânare și cu mijloace puține)”.

BOBOROĂDĂ s.f. 792 VII, 793 VII, 821 A „pâinică, chiflă care se împarte la pomeni, la botez etc.”: [la Rusalii] cumpără oale, vase d-astea și-mpărțește sămbătă, cu flori la mânușa oalei, cu...dasupra pune o chiflă-acolo, o *boboroădă*, cum să face la noi aicea 792 VII.

pl. *boboroăde* 793 VII, 794 VII, 821 A.

v. DA s.v. *borboase*, LEXIC REG., II, p.20 (Vâlcea), GL. ARGEȘ,

BĂRBUȚ s.v.

BOBOROĂȚE s.f. pl. 824 V „bule mici care se formează la prepararea săpunului (în timpul fiertului)”: Mestecă bine, bine, bine [săpunul la fiert] până s-alege *boboroăță*; cf. *ghioacă* 4°, *zdroburăoănțe*.

BÓBOTĂ, *pe* ~ loc. adv. 702 VIIa „pe băjbăite, la întâmplare”: [Copilul] l-am căutat *pă bobot*-așa.

cf. DA, TDRG, CADE s.v. *bobote*, SCRIBAN (est, fam.), ȘĂINEANU (Mold.), BĂRBUȚ s.v. *bobote*, LEXIC REG., II, p.11 (Argeș) s.v. *bobota*.

BÓBUL s.n. art. 760 VI „scripetele”: Lucra cu *bóbu*, știți, [ducea] material de jos sus; cf. *ciclic*, *crivál*, *frecțiún*, *hégna*, *sclípete*, *terteleác* 1°.

BOCĂNTA s.f. art.708 VII „sania de cărat lemne”: [La pădure] munceam la metri, căram copacu cu *bocîntili*, metri dă pădure.

pl. art. *bocănte* 708 VII.

BOCÊȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 843 V „migălești”: Toată ziua stai în casă, *bocêști!* dă lucrezi; cf. *b o g h i s é ș t i*, *b u n g h i n á m*, *m i g o r o ș é ș t i*, *p i g u l e á m*.

BOGHINUȚE s.f. pl. 672 VII „grămezi mici de fân”: Am strâns la fân toată ziua și azi l-a plouat, așa numai *boġinuțe*; cf. *p i d e á*.

cf. DA (Trans., Mold.), CADE (Trans.) s.v. *boaghe*, TDRG s.v. *boghe*, SCRIBAN (nord) s.v. *boghineț*, LEXIC REG., I, p.75 (Vâlcea) s.v. *bogheană*.

BOGHISÉȘTI, *să* ~ vb. conj. prez. 2 sg. 726 Vb „să migălești”: Că dacă era vorba ca să *buogisêști!* la fiecare fir, pâi nu mai țeseai coți pe zi; cf. *b o c é ș t i*, *b u n g h i n á m*, *m i g o r o ș é ș t i*, *p i g u l e á m*.

BOHOTÎNĂ s.f. 860 VII „murdărie, jeg”; cf. *b l e a s c*, *j e g ă r i a*, *m u r d ă l i a*, *s p u r c*.

cf. LEXIC REG., II, p.45 (Brașov) s.v. *bolhotină*.

BOI s.n. 1° 738 VII „bucată de pânză cu care se înfășoară trupul mortului înainte de a fi îmbrăcat; giulgiu”: [Mortul] îl scaldă și are un... ceva așa de pânză albă, îi spune *bóju*; cf. *î m p â n z í t*, *o r á r*. 2° 845 VIII, 849 VIII, 856 VIII „porțiune a peretelui casei sau a gardului cuprinsă între doi pari”.

pl. 2° *bóiuri* 849 VIII, 856 VIII.

1° v. GL. DOBR. s.v. *boi*¹; cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN, DM s.v.; 2° cf. CV, 1949, 8, p.32 (Ialomița) s.v.

BOIERNĂCI s.m. pl. 750 VIIIa „boiernași”.

BOJBĂCĂIE vb. ind. prez. 3 pl. 791 VII „umblă în toate părțile, se învârtesc pretutindeni”: Nu stau găinile la un loc, *bojbăcîie*.

refl. ind. pf. c.1 sg. *m-am bojbăcâit* 790 I.

var. *bojbocăind* vb. ger. 786 VIII.

cf. LEXIC REG., II, p.68 (Roșiori de Vede), GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *bojbăcâi*, GL. OLT. s.v. *bojbecăit*, LR, 1959, 5, p.74 (Argeș) s.v. *bojbăcâi*.

BOJBOCĂIND v. *bojbăcâie*.

BOLBORÓCI s. 1° m. pl. 685 VIIb, 807 VII „cocoloașe”: După ce fierbe mălaiu, pă urmă-i faci nițel *bolboróci* ăia 685 VIIb. 2° var. 825 VI „bășici în lichide la fiert”; cf. *n á s t u r i* 1°.

var. 1° *bulburúci* s.m. pl. 812 VIIIa; 2° *borboroáce* s.n. pl. 825 VI; *borboáce* s.f. pl. 865 VI.

1° cf. COMAN GL. (Muscel) s.v. *bulburuc*; 2° cf. DA s.v. *bulbuc*, LEXIC REG., II, p.12, 20 (Argeș), BĂRBUȚ s.v. *bulburuc*.

BOLBOTÎNA s.f. 1° art. 723 A „bocceaua”; cf. *s a r s a n á u a*. 2° var. pl. 729 V „mărunțișuri”; cf. *m ă r u n t á i* 2°.

var. 2° *borbotíne* s.f. pl. 729 V.

BOLCĂÍM v. *boncăit*.

BÓLCĂNE vb. ind. prez. 3 sg. 818 VII „clocotește încet”; cf.

p â l p â i e .

v. LEXIC REG., I, p.51 (Gura Jiului) s.v. *bolcâni*, II, p.20 (Vâlcea) s.v. *bolcăit*.

BOLDÁN s.n. 814 A „movilă mică”; cf. *bolduléț*, *prăgúș*.
pl. *boldáne* 814 A.

cf. DA (Predeal) s.v., CADE s.v. *boldău*, GL. ARGEȘ s.v. *bold*.

BOLDULÉȚ s.n. 692 VI „movilă mică”: Își caută el un adăpost acolo [...] într-un *bolduléț*, acolo-n stufurile alea; cf. *boldán*, *prăgúș*.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *bold*.

BÓLDURI s.n. pl. 718 VI „bețe așezate transversal în ramele răsadniței pentru a o consolida”.

cf. DA s.v. *bold* II, SCRIBAN, GL. ARGEȘ s.v. *bold*, LEXIC REG., II, p.20 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v. *bold*.

BOLÉRCĂ v. *olércă*.

BOLINDÉȚ s. 831 VIIIb „coș mic de nuiete, prevăzut cu un băț, în care colindătorii își înfigeau covrigii”: Colindau băieții cu *bolindéț* din ăla dă ... făcut așa dă nuietele frumos.

BOLOVĂNĂȘ s.m. 815 VII dim. de la *bolovan*.

pl. *bolovănăși* 733 VIII.

BOLTE s.f. pl. 733 VIII „serpentine din hârtii colorate, cu care se împodobește bradul de nuntă”; cf. *scára*.

cf. DA s.v. *boltă*.

BOLTEÁZĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 771 VIII „se îndoiaie, se încovoiaie”: Dac-o învălește cu tablă, vine și să lasă casa dă greutatea pământului ăluia care să bagă și dă multe ori să *bolteáză* fieru [de la acoperiș].

BOLȚ s.n. 711 VI „un fel de cârlig prin manevrarea căruia se descarcă buștenii de pe căruciorul funicularului”.

BONCĂÍT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 868 III „a murdărit, a mânjit”: M-a *boncăíft* pă ochi dă negreală.

refl. ind. m.m. c. pf. 3 sg. *se boncăíse* 745 VIIIb.

var. *ne bolcăím* vb. refl. ind. prez. 1 pl. 831 V.

BOND s. 863 A „despărțitură în grajd, amenajată pentru izolarea vițelilor de vaci”.

BONGHINEÁM v. *bunghinám*.

BORÁNĂ v. *boroánă*.

BORĂNĂI v. *boronézi*.

BORĂNEÁM v. *boronézi*.

BORĂȘTE vb. 1° ind. prez. 3 sg. 862 VIII [despre mustul în fierbere] „iese afară din butoi, se revarsă”: Dacă umpli butoiu, *borăște*, curge afară. 2° refl. ind. prez. 3 sg. 832 A [despre soare] „se întunecă, se acoperă de nori”.

2° refl. ind. prez. 3 sg. *se* ~ 823 A.

BORĂNĂM v. *boronézi*.

BORÁNĂ v. *boroánă*.

BORÂNEĂM v. *boronézi*.

BORBÍNC v. *bobíc* 1°, 2°.

BORBOÁCE v. *bolboróci* 2°.

BORBOCÁTĂ adj. f. 813 VII „umflată, bulbucată”: [Tigva] era așa, știi, *borbocătă*.

BORBOROÁCE v. *bolboróci* 2°.

BORBOTÍNE v. *bolbotína* 2°.

BORCEGHÍȘTE s.f. 843 VI „teren de pe care s-a cosit borceagul”.

BORDEIÁȘUL s.n. art. 683 III „numele unui dans popular”.

BORFĂIÁM v. *burfuiá* 3°.

BORHÓTUL s. art. 733 VII „materii fecale din mațele porcului”: Mațele le luai, le spălai de... *borhótu*, de mizeria care o aveai; cf. *m o l ó z*.

cf. DA, CADE, DM, DEX (pl.), GL. ARGEȘ s.v. *borhot*.

BOROÁNĂ s.f. 699 VI, 703 VI, 712 VIII, 715 VIIIb, 719 VI, 726 V, A, 728 A, 733 VIII, 737 VIIIb, 752 V, VI, 760 VI, 794 VI, 837 VIII, 843 VI, 844 A, 846 VIII, 847 VI, 848 VIa, b, VIII, 850 VI, VIII, 853 VI, VIII, 855 A, 861 VI, 863 A, 866 VI, 867 V, 868 VI, 869 VI „grapă (cu dinți de fier)”: Să grăpa fie cu grapa dă lemn sau cu grapa dă fier, noi îi spuneam *boroánă* 843 VI.

pl. *boroáne* 719 VIIIb, 858 VII.

var. *boránă* s.f. 720 V, VII, VIIIa, b, 739 VIII, 741 VI, A, 745 VI, VIIIb, 748 VI, VIIIa, 755 VIIIb, 836 VI, VIII, 837 VIII, 838 Vb, VI, 839 VI, 851 VI, VIII; *boránă* s.f. 738 VI, A, 741 A, 742 VI, 750 VIIIa, 751 VIIIa, 753 VIII, 754 VI, 839 VI, VIIIa, b, 842 VIII, pl. *boráni* 742 VI, 838 VI, VIII; *borúnă* s.f. 753 VI.

v. DA s.v., CADE, ȘĂINEANU (Mold.) s.v., TDRG (Mold.) s.v. *boronă*, SCRIBAN (est), GL. DOBR. s.v.

BOROGHÍNĂ s.f. 1° 672 VIII, 678 VIIIa, 693 VI, 800 V, 823 A, 864 A, 870 VIIIc „fructe sau rămășițe de la storsul strugurilor, fermentate, pentru prepararea rachiului”. 2° 818 VIII „drojdie de vin”: Nu bagi furtunu până la ... până jos [în butoi], să mai rămâie ceva ... o juma de metru; dacă-l bagi până jos, tragi cu *boroghínă* d-ai-a groasă. 3° 691 V, 701 VIIIb, 799 V, 801 Vb, 807 V, 815 VII „reziduu la prepararea săpunului”; cf. *borțoroágă*, *cenúșă*, *cotreáță*, *cránghită*, *leșie* 1°, *mámă* 2°, *mâzgoáre*, *moáre*, *poscórniță*, *răutátea*, *scrádă*, *steregheáță*, *sterejie* 1°, *torocálă*, *torofínă*, *trânci* 1°, *troșie*, *turbucálă*, *uricímea* 1°, *uráciúnea* 1°, *vrécie* 1°.

var. 3° *moroghínă* s.f. 810 Va.

1° v. DA (rar), CADE (Mold., Trans.), LEXIC REG., I, p.75 (Vâlcea), II, p.68 (Roșiori de Vede), GL. ARGEȘ s.v., SCRIBAN (Munt.) s.v. *borovină*; 2° v. GL. DOBR. s.v.

BOROIÁM v. *boronézi*.

BORONÁTUL s.n. art. 683 VI a „acțiunea de a borona”;

grăpatul”.

cf. DA, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *boronit*, TDRG, CADE (Mold.), DM, DEX (reg.), GL. DOBR. s.v. *boronit*.

BORONÉZI vb. ind. prez. 2 sg. 850 V „grăpezi cu b o r o a n a”.

ind. impf. 2 sg. *boronái* 850 VIII, 1 pl. *boronám* 716 A, 850 VI, VIII, 853 VI, 863 A, 867 V, 869 VIIa; refl. ind. prez. 3 sg. *se boroneáză* 863 VI, impf. 3 sg. *se boroná* 866 VI.

var. *boránái* vb. ind. impf. 2 sg. 847 VIII, 855A, 1 pl. *boránám* 838 VIII, 853 VIIa, 855A; refl. ind. impf. 3 sg. *se boráná* 852 VIa; part. *boránát* 855A; *boráneám* vb. ind. impf. 1 sg. 745 VI, 2 sg. *boráneái* 739 VIII, 3 sg. *boráneá* 838 VIII, 1 pl. *boráneám* 737 VI, 745 VI, 751 VIIa, 3 pl. *boráneá* 737 VI, VIIb, 838 VIII; refl. ind. prez. 3 sg. *se boránește* 733 VIII; part. *boránít* 746 VIII; *boránám* vb. ind. impf. 1 sg. 846 VIII, 3 sg. *boráná* 837 VIII, 1 pl. *boránám* 728 A, 749 VI, 754 VIII, 842 VIII, 843 VIII, 846 VIII, 848 VIII; *boráneám* vb. ind. impf. 1 sg. 851 VIII, 1 pl. *boráneám* 742 VIII, 3 pl. *boráneá* 755 VIIa; *boruná* vb. ind. impf. 3 sg. 781 VIII; *boroiám* vb. ind. impf. 1 sg. 745 VI.

v. DA s.v. *boroni*, TDRG, CADE, (Mold.) s.v. *boroni*, SCRIBAN (est), GL. DOBR. s.v. *boronesc*, DM, DEX (reg.) s.v. *boroni*.

BÓRTĂ s.f. 1° 720 V, 722 VIII „scorbura, gaură în copac”: *Bóрте* din *astea să numește vizuini* 722 VIII. 2° 731 VI „stup primitiv făcut în scorbura de copac”: [Sunt] stupa din *ăștia, bóрте*, cum le spunem noi.

pl. *bóрте* 1° 722 VIII, 2° 731 VI.

1° v. DA, CADE, (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est), TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), LR, 1959, 3, p. 71 (Vașcău) s.v.

BORTORÓȘI adj. m. pl. 713 A „scorburoși, cu b o r t e”.

cf. DA (Mold., Bucov.) s.v. *bortă*, CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est) s.v. *bortos*.

BORTOROĂGĂ s.f. 703 V, 708 Va „reziduu la prepararea săpunului”: *Și a doua zi îl tăiem [săpunul] și scoatem d-acolo dăn borțoroágă* 703 V; cf. *boroghínă* 3°, *cenúșă*, *cotreăță*, *crânghiță*, *leșie* 1°, *máma* 2°, *mâzgoáre*, *moáre*, *poscórniță*, *răutátea*, *scrádă*, *steregheăță*, *sterejie* 1°, *torocálă*, *torofínă*, *trânci* 1°, *troșie*, *turbucálă*, *uricímea* 1°, *uríciúnea* 1°, *vrécie* 1°.

cf. COMAN, GL. (Brezoi, Vâlcea, Galați, Năsăud, Someș) s.v.

BORUNĂ v. *boronézi*.

BORÚNĂ v. *boroánă*.

BOSOLEÁLĂ 726 VII „tăvăleală, trântea, frământare”: [Taurul] l-a luat [pe soț] la *búsoleálă* și l-a făcut numa sânge.

cf. DA, CADE, (Mold.) s.v. *bosoli*.

BOSOLÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 741 VII „frământa susținut, omogenizezi, zdrobești (cașul, aluatul etc.)”: *Cerneam mălaiu [...] tot așa-n covată, și fierbeam apa, și turnam acolo, și-l bosoleám cu un sucitor, cu un făcăleț* 749 VII; cf. *m á n á* 2°, *z b a ț i*.

ind. impf. 1 sg. *bosoleám* 749 VII, 753 V.

cf. DA, CADE (Mold.) s.v. *bosoli*.

BOSOROĂBĂ v. *boșoroáge*.

BOSOROÁGE v. *boșoroáge*.

BOSTÁN s.m. 1° 721 VI, VIIa, 722 VII, 726 VII, 728 III, 739 VIII, 742 VIIb, „dovleac”; cf. l ú b e n 1°. 2° v. *bostánă*.

1° v. DA, CADE, SCRIBAN (Mold., Trans.), TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), DM, DEX, (reg.) s.v.

BOSTÁNĂ s.f. 753 VI, 754 V, 770VI, 841 VIII, 851 III, VI „teren cultivat cu pepeni; pepenărie”: Mă duc la o *b^uostánă*, să luăm și noi câte un pepene 753 VI.

var. *bostán* s. 863 V, 866 VI, VII, 869 Vb, VII.

v. DA (Ban.) s.v. *bostan*, TDRG (Munt.), CADE (Mold., Bucov.), ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (sud, est), DM, DEX (reg.) s.v., GL. OLT., GL. DOBR. s.v. *bostan*, CV, 1949, 7, p.33 (Covurlui) s.v.

BOȘÂNGÍT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c.3 sg. 720 V „s-a mocăit, s-a moșmondit”: S-a sculat [soțul], când s-a sculat, până *s-a boșîngít* el să să îmbrace, s-aprindă, să caute chibritu, a plecat hoții.

BÔȘCĂ s.f. 694 VIII, 697 V, 775 VIII, 787 VII „adăpost rudimentar”: Făceam și-o *bôșcă* la bordei, mai alături, dă dâncoa așa, făceam o... surlă așa [...] tot cu parmaci și-o-nvăleam în pământ și ne strângeam și noi putina cu varză, putina cu murături 775 VIII. Și acolo [la stână] face o *bôșcă*, o *bôșcă* acolo așa-nvălită cu rogojini sau cu carton 694 VIII.

genit. *bôștii* 697 V.

var. *boășcă* s.f. 775 VIII.

v. SCRIBAN (Munt. vest) s.v. 2°, CV, 1951, p. 35 (Roșiori de Vede), LR, 1959, 6, p. 55 (Argeș) s.v.; cf. DA s.v. *baștă* 2°.

BOȘCODÍT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 785 VIIb „am trebăluit, am robotit”: Ai făcut treabă, așa să zice *c-ai boșcodít* [...] *Am boșcodít* până a-nserat; cf. b â s t â c â i á 2°, î n d r u j n e á m .

ind. pf. c. 2. sg. *ai boșcodít*; conj. prez. 1 sg. *să boșcodésc* 785 VIIb.

cf. COMAN GL. (Muscel) s.v.

BOȘCULIȚĂ s.f. 775 VIII dim. de la *b o ș c ă* .

BOȘTOROÁGĂ s.f. 693 VI, 699 VI, VIII „reziduu din fructele fermentate, după fierberea rachiului”.

cf. DA, CADE, ȘĂINEANU s.v. *boștină* 2°, TDRG (Munt.) s.v. *boștină*, SCRIBAN (Munt.) s.v. *hoștină*.

BOT v. *bótă* 2°.

BÓTĂ 1° s.f. 695 VIII, 791 VI, 794 VIII „ vas din doage în care curge rachiul la cazan”: *B^uóta* de la cazan vine lângă putina cu apă. [Este] din doage de stejar 695 VIII; cf. c u r g ă t ó r , d é j ă , g ă l e t á r . 2° var. 721 VI „putină”; cf. b a l é r c ă , b ă d ă n ă , p ú t i e , p ú t i n e .

var. 2° *bots* 721 VI.

1° v. LEXIC REG., I, p. 40, 75 (Gura Jiului, Vâlcea) s.v. 1°; cf. DA, CADE (Trans.), TDRG, SCRIBAN (Munt., Mold.) s.v., ȘĂINEANU

s.v.; 2° v. DA (Trans.) s.v. 2°, GS, 1927–1928, p.131 (Râmnicu Sărat) s.v.

BOTEÁZA s.f. art. 757 VII „botezul (la Bobotează)”: Vine popa cu iordănitarii, cu *boteáza*-i spunem.

cf. DA, TDRG s.v.

BOTÉZ s.n. 674 VIII b „nume al sărbătorii religioase numite Bobotează”.

BOTÍȘ adv. 708 VII „strâns, ghemuit”: [La pădure] aveam un bordei [...] băteam un par în pământ, pe cujbă făceam mâncare acolo și dormeam acolo *botîș* pe lângă foc; cf. *ciuciulîș*, *ciuciulite*.

BOȚOGÁȘ adj. 687 V, 692 III, 759 VI „neastâmpărat”: Erau băieți *boțogáși* care ne fugăreau 692 III; cf. *năzbúci*, *neînțelegút*, *șarlău*, *zvăpăioși*.

pl. *boțogáși* 692 III, 785 VI.

v. LEXIC REG., I, p.34 (Gura Jiului), II, p.11 (Argeș), GL. ARGEȘ,

BĂRBUȚ s.v., LR, 1959, 6, p. 55 (București) s.v.

BOȚOROÁGE s.f. pl. 819 Vb „năzbâtii, năzdrăvăni, boroboațe”.

var. *bosoroáge* s.f. pl. 785 VI; *bosoroábă* s.f. 854 VII.

v. SCRIBAN s.v. *boroboăță*, LR, 1961, 1, p. 23 (Roșiori de Vede) s.v. *boțoroagă*; cf. ȘĂINEANU s.v. *boțorog*, GL. ARGEȘ s.v. *boțoroagă*, BĂRBUȚ s.v. *bosoroadă*.

BOU s.m. 1° 839 VI „plută la năvod pentru a indica echilibrul optim al acestuia”: *Bóji* este astea două plute, de mărimea la o foaie de caiet așa, una-ntr-o parte și una-n alta, de tubgă, care astea ține echilibru [năvodului]. 2° art. *de-a-n* ~ loc. adv. 792 A „de-a berbeleacul”: [Lupul] a început să vie dăvale, pă coastă, *d-a-n bóu* așa... a venit, așa *d-a-n bóu* a venit dăvale, n-a mai mers pă picerile lui ... d-a berbeleaca; cf. *b e s t e - g á l u l*, *c a p 3°*, *s t r á v á l e á c u l*.

pl. 1° *boi* 839 VI.

2° cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v.

BOULÁȘI s.m. pl. 854 VIIIb dim. de la *bou*.

BOZÓCUL s. colect. art. 838 VIIb „impuritățile din boabele de grâu”: [Dacă nu e curățat] iese tot *bozócu*-n bob, nu iese grâu curat; cf. *g o r g o z é n i i*.

BRÁCURI s.n. pl. 839 VI, 853 VIIIb „scânduri plane pe o parte și convexe pe cealaltă, tăiate de la marginea unui buștean; lătunoaie”; cf. *ș o r í c i*.

cf. DA (Mold.), CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *brac*, DM, DEX (reg.), COMAN, GL. (Năsăud) s.v.

BRADÓC s.m. 835 A „colac, înțepat de patruzeci și patru de ori, care se face la sărbătoarea religioasă de la 9 martie; mucenic”.

pl. *bradóci* 835 A.

cf. DA (Munt.) s.v. *brăduleț*, TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN (Olt.), BĂRBUȚ s.v. *bradoș*, LEXIC REG., II, p.68 (Roșiori de Vede) s.v. *brados*.

BRÁDUL, ~*iepurilor* s. compus 700* „buruiană stufoasă; coada calului”.

BRÁDURI s.n. pl. 681 IV, 746 VII „brazi”: [La nuntă] să ducea la

biserică, cu *brăduri*, cu colăceri 746 VII.

v. GL. OLT. s.v.; cf. GL. DOBR., BĂRBUȚ s.v.

BRAGADIRENI s.m. pl. 808 VIa „locuitori ai comunei Bragadiru”.

BRĂNIȘTE s.m. 1° 779 VIIb, 781 V, 782 V, VII, 783 III, V, VII, 784 V, VIIb, 785 V, 807 III, VII, 809 Va, 834 VIIa „cavaler de onoare (al miresei)”: *Brăniște* să pune un băiat, un fel dă... nu știu cum să spune acuma, frate dă mână 783 III; cf. c ă l ț ú n i , d e v e r í g ă , f r á t e 2°, s o ț 2°. 2° pl. 808 VII, „invitați la nuntă ai mirelui și ai miresei”.

genit. art. *brăniștelui* 1° 808 VII, pl. *brăniști* 2° 808 VII, 834 A.

BRĂNIȚĂ s.f. 726 VIb, 755 VIIb, 847 A, 850 VI, 857 VIII „mraniță”: Și pă urmă să pune [pe teren] niște *brăniță*, așa-i spune, gunoi dăn ăsta putrezit 850 VI; cf. b r ă n i ț ă u , m l ă j i ț ă u .

BRĂDĂC s.m. 721 A dim. de la *brad*.

BRĂDĂCÉL s.m. 731 VIII dim. de la b r ă d a c : Și văz două arme rezemate de un *brădăcél*.

pl. *brădăcéi* 731 VIII.

BRĂDĂRÍȘ s. colect. 727 A „lemne de brad”.

BRĂDĂRÍȚE s.f. pl. 752 VII „fete care participă la petrecerea din sâmbăta nunții numită brad”.

cf. DA s.v. *brădancă*, LEXIC REG., I, p. 40 (Gura Jiului), BĂRBUȚ, GS, 1937, p. 246 (Dolj) s.v. *brădeancă*, GL. OLT. s.v. *brădence*.

BRĂDÉNI s.m. pl. 814 V „tineri care poartă bradul la nuntă”: [Mirele] intră la masă cu *brădén!* cu tot; cf. a j u t ó r 1°, b r ă d é ț .

cf. DA s.v. *brădar*, TDRG s.v. *brădan*, LEXIC REG., I, p. 40 (Gura Jiului) s.v. *brădeancă*, GL. OLT. s.v. *brădence*.

BRĂDÉȚ s.m. 789 VII „tânăr care poartă bradul la nuntă”; cf. a j u t ó r 1°, b r ă d é n i .

BRĂGĂRI s.m. pl. 827 VI „bragagii”.

cf. DA, TDRG (Mold.), CADE, (Mold., Bucov.) s.v. *bragagiu*.

BRĂNIȚĂU s.n. 755 VI, 838 Vb, VI „mraniță”; cf. b r ă n i ț ă , m l ă j i ț ă u .

BRĂȚUÍM vb. ind. prez. 1 pl. 788 VI „strângem în cantități cât putem duce în brațe, facem brațe”: Frunza, după ce să curăță dăn pom, o *brățuím* și o lăsăm să să usuce.

v. LEXIC REG., II, p. 68 (Roșiori de Vede), GL. ARGESȘ s.v. *brățui*.

BRĂZDÍCĂ s.f. 747 VIIb dim de la *brazdă* (de fân).

BRÂNCIUIĂLĂ s.f. 691 VI „îmbrânceală, îmbrâncire”: Ne-am luat la *brînțuiălă* așa, la joacă; cf. î m b r â n c i u i ă l ă .

BRÂNZĂR s.m. 830 VIII „persoană care prepară brânza la stână; baci”: Frate-meu ăla care a fost pân Dobrogea p-acolo, ăla era *brânzăr*; rămânea la stână și făcea brânză, făcea telemea; cf. c ă ș ă r 1°.

cf. DA s.v.

BRÂNZORÉȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 759 Vb „mulge (oile) pentru a face brânză”: [La noi, oile] nu le *brânzoréște* [...] nu, nu ia laptele ca să facă brânză; cf. l ă p t ă r é ș t e 1°.

BRÂU, ~des s. compus 687 VI, ~în vals s. compus 850 V „numele unor dansuri populare”.

BRE interj. 684 VI, 833 A, 845 III, V, VI, „formulă de adresare folosită drept marcă a respectului față de bătrâni sau de străini”.

v. DA (sud, Ban., aproape înv., fam.) s.v.

BRÉNIC s. 718 VIII „glonț la cartușul de vânătoare”; cf. b r o - g h í n ă .

var. *brenichiul* s.n. art. 722 VIII.

BRENÍCHIUL v. *brenic*.

BREZĂIER s.m. 835 VIII „brezaie”.

BRÉZE adj. f. pl. 693 VII „viu colorate”.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *breza*.

BRICEĂGĂ s.f. 827 A „briceag”.

BRIDOÁNE v. *blidónul*.

BRIȘCUIĂLĂ v. *drișcuiălă*.

BRIȘCUIȚUL s.n. art. 783 VI „acțiunea de netezire a tencuiei cu drișca; drișcuițul”; cf. d r i ș c a , d r i ș c u i á l a , z g â r i á t .

cf. LEXIC REG., I, p. 34 (Gura Jiului) s.v. *brișcui*, BĂRBUȚ s.v.

BROÁȘTINĂ s.f. 834 A „teren mlăștinos; mlaștină”; cf. b l á ș - t i n ă , b ú r t ă 2°.

pl. *broăștine* 834 A.

BROBONOREĂM vb. ind. impf. 1 sg 848 VIII „treceam broboanele (boabele de struguri) prin ciur pentru a scoate mustul”: Un ciur cam cât intră buricu deștului [...] și-l puneam pe cadă [...] și eu numa *brobonoreăm*; când făceam cu mâinile așa, cădea tot în cadă.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *brobona*.

BROBOZÍCĂ s.f. 845 VII dim. de la *broboadă*.

BROGHÍNĂ s.f. 722 VIII „glonț la cartușul de vânătoare”: Când am pus pușca la ochi și când am tras în unu, drept i-a intrat [porcului mistreț] brenichiul p-aici așa, *brogínă*, așa să numește; cf. b r é n i c .

BRÓZBELE s.f. pl. art. 772 VIIIb, „bucățile mari de pământ; brazdele”: [Erau] *brózbile* aruncate ca loitra căruței [după explozia unei bombe]; cf. l ó b e 3°.

BRÚCE s.f. pl. 734 VI „șipci de dimensiuni mici, din care se fac lăzi”.

cf. DA (Mehedinți), CADE (Olt.), LEXIC REG., I, p. 48 (Turnu-Severin), BĂRBUȚ, LR, 1960, 5, p. 360 (Craiova) s.v. *brucă*.

BRUSTUCĂLĂ s.f. 748 V „gogoasă (din aluat)”: Noi le zicem *brustucălă*, unii le spune [gogoși] turnate; cf. n a l a n g á t ă .

pl. *brustucăle* 748 V.

BUBUIĂLĂ s.f. 846 V, VII, „acțiune de a b u b u i ”: [Boiangiul] le vopsea [dimiiile] și le dădea și la *bubuiălă* nițel, la piauă să zicea VII.

BÚBUIE vb. ind. prez. 3 sg. 675 VII „bate (dimia) la piauă”: [Dimia] o *búbuje*, o bate la piauă; cf. p í u i e .

BUBULEĂZĂ, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 765 VIIa [despre săpun] „face bășici (la fiert)”: [Săpunul] să cunoaște când e gata, că vine

dă *să bubulează* pã deasupra; cf. *zdrobânțează*.

cf. CÔMAN, GL. (Sălaj) s.v. *bubulat*, BĂRBUȚ s.v. *bubura*.

BUBULIU adj. 818 A [despre pământul arat] „ridicat, proeminent”.

BUBURUZ s.m. 812 V „bucată mică de cărămidă (întrebuințată la construirea cuptorului de ars vase din ceramică)”: [Cuptorul] este îngrădit cu pari, zidit cu cărămidă crudă, așa, și-acolo făcuți zis niște *buburúji* tot dă cărămidă.

pl. *buburúji* 812 V.

cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN, DM, DEX s.v.

BUCĂRÉII s.m. pl. art. 723 VII dim. de la *buci* (de cânepă).

BUCĂTĂRIOĂRĂ s.f. 779 VI, 788 VII dim. de la *bucătărie*.

BUCĂȚI s.f. pl. 747 V, 787 V „porții de carne fiartă sau prăjită”:

Dăm la vecini străchini cu mațe, cu pite, cu *bucăți*, cu ce este 787 V.

BUCĂȚIOĂRELE (6 sil.) s.f. pl. art. 704 V dim. de la *bucată*.

BUCĂȚURI s.f. pl. 805 VIII „bucăți”: După asta să pune niște alte *bucățuri* de material.

BUCIM s. 724 VII „bucium”: [Flăcăii] ieșea în muche și cânta, cu *bucimu*.

v. DA, SCRIBAN (înv.) s.v. *bucium*.

BUCIUMĂ vb. tranz. 1° ind. prez. 3 sg. 821 VIa „freacă, fricționează (calul transpirat) cu un șomoioș de paie”: Să duce înapoi cu el, să duce acasă, îl *bucumă* bine [pe cal], îl freacă bine cu paie. 2° part. 816 A „bătut”: Trebuie *bucumăt* cățelu ăsta [ca să nu mai latre]; cf. *buneste* 3°, *pocéli*, *tuflească*.

2° part. *buciumăt* 816 A.

2° cf. LEXIC REG., I, p. 76 (Vâlcea), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v. *bușuma*, LR, 1959, 5, p. 75 (Horezu) s.v. *bușumi*.

BUCLUCÓS adj. 751 VIIIa [despre grâu, orz etc.] „murdar, cu impurități”: [După treierat] adunam orzu cel mai bun, cel mai *buclucós* îl dădeam la vite.

cf. DA (Trans.), CADE (Ban., Trans.) s.v. *bucluc*, ȘĂINEANU, s.v. *bocluc*, GL. DOBR. s.v. *bucluc*.

BUDURÓI s.n. 780 VIb, 816 VI, 862 VIII „tub, din lemn scobit, din ciment sau din piatră, care se bagă în pământ și ține loc de ghizduri la fântână”: Băga *buduroáje* [la fântână], dă lemn, și pune ciment pe lângă pământ și *buduroájele*, sălta *buduroáje* până când o făcea mare 768 VIIIa. Acuma a ieșit cu *buduroáje* dă țiment 862 VIII; cf. *ghizduri*, *ștubéri*.

pl. *buduroáje* 768 VIIIa, 779 VI, 781 VI, 784 VI, 801 A, 811 VI, 816 VI, 832 VIIIa, 835 VI, 836 VIII, 841 VI, 856 VIII, 862 VIII.

cf. DA s.v. 2°, CADE (Olt.) s.v. 2°, BĂRBUȚ, LR, 1964, 1, p. 77 s.v.

BUFĂNTŪRA s.f. art. 823 VII „partea bufantă la mâneca de cămașă țărănească”.

BUFĂRĂ adj. f. 835 A [despre o oaie] „de culoare cafeniu deschis”.

pl. *búfere* 835 A.

cf. CV, 1951, 1, p. 35 (Roșiori de Vede) s.v. *bufur*.

BUHÁCI s. 673 VI „pădure măruntă și deasă; desiș, hățiș”: [Ursul vine prin *buhác*, tot așa prin locuri dosite; cf. *crăcăriș*, *hăgét*, *hugi*, *mlăjăzi*, *redeuș*, *schidă*, *sturichis*, *tufiriș*, *țacăriș*.

v. LEXIC REG., II, p. 57 (Sibiu) s.v.; cf. DA (Mold., Trans., Bucov., Maram.), CADE (Mold., Trans.) s.v. *buhaș*, LEXIC REG., I, p. 75 (Vâlcea) s.v. *buhac*.

BULBURÚCI v. *bolboróci* 2°.

BULDÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 743 VI [despre apă] „bufnește, țășnește, năvălește”: [La construcția fântânii] când *buldêște*, iese apa, îi scoț apa, dau apa afară, iar pui piatră în de rând, iar mereu; cf. *bunêște* 1°, *țășteá*.

cf. DA (Trans.) s.v. *bușdi*, CADE (Trans.) s.v. *bujdi*, SCRIBAN (Trans.) s.v. *bujdesc*.

BULGĂREÁLĂ s.f. 732 A, 752 VI, 844 A, 862 VIII, „acțiune de a bulgări pereții unei case”; cf. *bulgăritul*, *ghiontăială*, *ghionteála*, *îmboldeála*, *îmboldít*, *îmbulgăreála*, *înfundát* 2°, *înghiontăreála*, *înghionteála*, *trânteála* 1°.

cf. DA s.v. *bulgări*, SCRIBAN s.v. *bulgăresc*.

BULGĂRÍTUL s.n. art. 836 VIII „acțiunea de a bulgări perețcase”; cf. *bulgăreála*, *ghiontăială*, *ghionteála*, *îmboldeála*, *îmboldít*, *îmbulgăreála*, *înfundát* 2°, *înghiontăreála*, *înghionteála*, *trânteála* 1°.

BULIHÁNIE s.f. 727 A, 734 A, „namilă”: Văz o *bulihánije* de urs, da mare de tot, și mânca căpcălani, brusturi d-ăia 734 A; cf. *jarcál*, *jarcău*, *nătăbáză*.

cf. COMAN, GL. (Tutova) s.v. *bulihānos*, GL. ARGEȘ s.v. *budihanie*.

BULIMÁC s.m. 1° 731 VIII, 734 A, 743 A, 744 A „stâlp de susținere sau grindă de lemn întrebuintată la casă, la porți etc.; bulumac”. 2° în expr. *râmânea* ~ 731 VIII „stătea nemișcat; impietrea”; cf. *amortát*, *înmérie*.

1° v. GS, 1929–1930, p.129 (Prahova) s.v.; cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. *bulamac*, DM s.v. *bulumac*, BĂRBUȚ s.v. *bulmac*.

BULZULÊȚE s. pl. 686 V „felii de pâine date de pomană după înmormântare”: Trei zile, în fiecare dimineață omu tămâie în casă și-mparte câte nouă felii dă pâine la nouă femei sau oameni; astea să spune *bulzulêțe*.

cf. CADE (Olt., Trans.) s.v. *bulz* 6°.

BUMBĂR s. 832 VI „știulete mic, nedezvoltat”: La noi, aici, la porumb, ala care-i mai mic, noi îi zicem *bumbăr*; cf. *cocolóș*, *glojdărul*, *gogoláni*.

BUMBĂLĂU s. 697 VII „bumbac nemergerizat, de calitate inferioară”: Era odată *bumbălău* d-ăla grosu, dezlânat, cum să spunea [...] ca un fel de vată toarsă.

BUMBÊȘTE vb. ind. prez. 3. sg. 772 VI [despre vița de vie] „înmușurește”: O punem primăvara [vița de vie]. Când vedem că *bumbêște* căpușa, nu trebuie să umblăm la ea.

BÚMBUL s.m. art. 732 VII „nasturele”.

v. DA, CADE (Mold., Trans., Bucov.), TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (Mold., Trans.), DM, DEX (pop.) s.v. *bumb*.

BÚNĂ adj. f. 1° 765 VIIb, 767 VII, 780 V, 806 VII „sănătoasă, validă, în putere”: [În tinerețe] eram și eu mai *bună*, eram și eu... păi cum să stai toată ziua [de lucru] 806 VII; cf. *buniceii*, *nebolnăv*. 2° pl. 846 VII [despre dimii] „de calitate superioară, țesute mai des (în opoziție cu *sobune* și *mistrețe*)”. 3° pl. în *case* ~, *familii* ~ 816 V „cupluri conjugale neștirbite și nerefăcute”: *Familij bune*, cum sar zice; să nu fie văduvi sau să fie de-a doua oară; bărbat de-a doua oară sau femeie de-a doua oară; numa *case bune*; cf. *întreaga*. 4° în expr. *da în* ~ 832 VIIIb, *dădea în* ~ 867 VIII „era de acord, (se) învoia”. 5° în expr. *am dat în de* ~ 815 VII „am făcut să spere, am lăsat să se înțeleagă că sunt de acord”.

BUNGHINĂM *mă* ~ vb. refl. ind. impf. 1 sg. 849 V „migăleam”: Toată ziua *mă bughinăm* și alegeam, c-am băgat războiu și le-alegeam [șervetele]; cf. *bocăști*, *boghisești*, *migoroșești*, *piguleám* 1°.

var. *ne bonghineám* vb. refl. ind. impf. 1 pl. 695 VII.

v. GS, 1931–1932, p.119 (Gorj) s.v. *bunghini*; cf. DM, DEX (reg.) s.v. *bunghini*, SCRIBAN (sud) s.v. *bunghinesc*, GL. ARGEȘ s.v. *îmbunghini*, BĂRBUȚ s.v. *bunghi*, Arh., 1912, 1 (Buzău) s.v. *bunghinesc*.

BUNICÉI adj. m. pl. 777 VII „sănătoși, în putere”; cf. *bună* 1°, *nebolnăv*.

BÚNURI s.n. pl. 748 V, 750 V „produse de calitate; bunătăți”: Tot numa *búnuri!* îți trebuie și la ele [=prăjituri]: și miroase, și ouă 748 V.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *bun*.

BURACLĂ s.f. 848 VIII, 850 VIII „nutreț verde, constând din porumb furajer (amestecat cu ovăz, borceag, mazăre)”.

cf. DA, SCRIBAN s.v.

BURĂTORUL s.n. art. 702 VIb [în terminologia mineritului] „bățul cu ajutorul căruia se burează într-o mină”.

BURDÚFI s.m. pl. 823 VII „câlți (de cânepă)”: *Burdúfi*, că așa să zicea, *burdúfi* d-ăia, făceam fuior iar și ala, o trăgeam [cânepa] pentru urzeală, de preșuri; cf. *ciupi*, *ciutác* 2°, *ciúturi*, *măruntái* 1°, *știm*, *zgrébeni* 1°.

BURDUȘÉL s.m. 812 V „pernă mică (rotundă sau pătrată)”.
pl. *burdușei* 812 V.

BURECHEÁZĂ v. *buricát*.

BURÉȚI s.m. pl. 703 V, 705 V, 791 V, 799 V „ficați și plămâni; măruntaie”: [Porcului] îi scotea mațele d-acolo, ăștia... *buréțij*, cum să zice la noi, ficații și cu bojogii 791 V; cf. *măruntáiiurile*.

cf. LEXIC REG., I, p. 48 (Turnu-Severin), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ, s.v.

BURFÉIUL s.n. art. 685 VIIb „cecul (la porc)”; cf. *b á b ā* 5°, *burtó i* 1°, *cheag*, *chişcă* 3°, *fundác*, *fundánul*, *fundărăul*, *fundăreţul*, *fundăró i*, *fundáu*, *fundé iul*, *fundó i*, *fúndul*, *maş* 2°, *moş* 1°, *tăgărţă*, *tesác*, *tráistă* 1°, *tráistó iul*, *tráistór*, *tráistú ŝa* 1°, *unchiášul*.

cf. CADE (Ban.) s.v. *burfă*.

BÚRFELE s.f. pl. art. 826 VIIb „boarfele”

BURFUIÁ vb. 1° ind. impf. 3 pl. 826 VIIb „scotoceau, cotrobăiau”:

[În timpul războiului, turcii] umbla şi *burfuiá* şi vai de lume. Lua burfele, ce găsea; cf. *c o t o r o i n d*. 2° refl. conj. prez. 3 sg. 783 VI „să se năruie, să se surpe”: *Să nu se búrfuje* pământu, ca să apuce cetăţeni jos, să-i omoare. 3° var. ind. impf. 1 pl. 848 VIII [la treieratul cu cai] „întorceam spicele, pe arie, ca să se separe paietele de boabe”: Şi după ce grohoia [grâu] bine, îl mai întorceam cu o lopată, așa dă jur împrejur, îl *búrfuiám*; cf. *î m p ā i á m* 2°, *p ā i á*.

var. 3° *borfăiám* vb. ind. impf. 1 pl. 848 VIII.

1° cf. DA s.v. *burfui*, CADE (Ban.), SCRIBAN (nord), BĂRBUŢ s.v. *burfăi*.

BURHÁI, ~ *de ploáie* loc. subst. 816 A, 818 A, 851 VIII „aversă”:

Ne dusesem la câmp şi a venit un *burháj dă ploáje* 851 VIII.

cf. DA (Ţara Oltului) s.v. *bură*, SCRIBAN (Munt., Mold.), DM, DEX (reg.), LEXIC REG., II, p. 48 (Făgăraş) s.v. I, p. 34 (Gura Jiului), BĂRBUŢ s.v. *burfăi*.

BURÍC s.n. 863 V „rămăşiţă din caşul frământat, care nu încapă în tipar (la prepararea caşcavalului)”.

cf. GL. ARGEŞ s.v. 3°.

BURICÁT, *am* ~ vb. tranz. 1° ind. pf. c. 1 sg. 721 VIIb „am legat buricul (noului născut)”: Şi eu *am buricát*, vreo trei [copii] *am buricát*. Îl leagă frumos. 2° ind. pf. c. 3 sg. 827 VIII „a ridicat, a îngrămădit (pământul)”: A fost întins pământu şi l-a mai strâns, l-a mai *buricát*; cf. *a l b i é z i*.

ind. pf. c. 3 sg. *a buricát* 2° 827 VIII.

var. 2° *se burecheáză* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 811 A.

1° v. BĂRBUŢ s.v. *burica*; 2° cf. DA s.v. *buric*, TDRG (Munt.), SCRIBAN (pop.), ŞAINEANU s.v. *buricat*, GL. ARGEŞ s.v. *burica*.

BURICÉLUL s.n. art. 752 VII, 837 V dim. de la *buric*.

cf. DA (Suceava) s.v. *buric*.

BURIŞOÁRĂ s.f. 817 VIII dim. de la *bură*; cf. *b u r u l i ŝ á*.

BURLÚC s. cu val. adv. 673 V, 701 VII b „buluc, grămadă”: [Oile] ni le strângeam *burlúc*, iar ne mai jucam şi noi 701 VIIb; cf. *h a r a - m ú c e*, *v â j d ó c* 2°.

v. GL. ARGEŞ, BĂRBUŢ, s.v.; cf. LEXIC REG., II, p. 20 (Argeş) s.v.

BURTÁN s.n. 1° 759 Vb, 767 V, 769 V, 770VIIb, 774 V, VIIb, 776 V, 779 V, 783 VII, 794 V, 803 V, „stomac (la porc)”: Şi *burtánu* ăla, porcu are un *burtán* mai măricuţ, ăla mi-l fac tobă 769 V; cf. *b á b ā* 3°.

burticán 1°, **cartabóș** 3°, **chișcă** 1°, **moășă** 1°, **tráistă** 3°. 2° 759 Vb, 765 V, 774 V, VIIIb, 776 V, 780 V, 783 VII „tobă preparată în stomacul porcului”; cf. **bábă** 4°, **búrtă** 1°, **burticán** 2°, **chișcă** 2°.

1°, 2°, v. GL. OLT. s.v.; cf. BĂRBUȚ s.v.

BURTĂ 1° s.f. 672 III, 673 V, 840 VII „tobă preparată în stomacul porcului”; cf. **bábă** 4°, **burtán** 2°, **burticán** 2°, **chișcă** 2°. 2° ~ *de vacă* loc. subst. 817 II „loc mlăștinos; mlaștină”; cf. **blăștină**, **broăștină**.

1° v. GL. OLT. s.v.; cf. BĂRBUȚ s.v.; 2° v. LEXIC REG., I, p. 40 (Gura Jiului) s.v.

BURTICÁN s.n. 1° 784 III, 800 V „stomac (la porc)”: Stomacu, *burticán*, cum îi spunem noi, se umple cu șorici, cu ficat și se fierbe cu totu și se pune pe urmă la presat 784 III; cf. **bábă** 3°, **burtán**, **cartabóș** 3°, **chișcă** 1°, **moășă** 2°, **tráistă** 3°. 2° 804 VII „tobă preparată în stomacul porcului”: Burta o facem *burticán*; cf. **bábă** 4°, **burtán** 2°, **búrtă** 1°, **chișcă** 2°.

v. GL. OLT. s.v. 2°, LR, 1960, 2, p.19 (Craiova) s.v.; cf. BĂRBUȚ s.v.

BURTÓI s.n. 1° 758 V „cec (la porc)”; cf. **bábă** 5°, **burféiul**, **cheag**, **chișcă** 3°, **fundác**, **fundánul**, **fundărăul**, **fundărățul**, **fundărói**, **fundău**, **fundéiul**, **fundói**, **fúndul**, **maș** 2°, **moș** 1°, **tăgărța**, **tesác**, **tráistă** 1°, **trăistóiu**, **trăistór**, **trăistúța** 1°, **unchiașul**. 2° var. 759 Vb „toba (preparată în cecul porcului); cf. **babíc**, **cartabóș** 1°, **moș** 2°, **tráistă** 2°, **trăistúța** 2°.

var. *burțoiul* s.n. art. 1°, 2° 759 Vb.

2° v. GL. OLT. s.v. 2°, BĂRBUȚ s.v.

BURTUCÁLĂ s.f. 707 VIII, 709 V, 714 V, „rest nefolosit (după fierberea fructelor pentru prepararea țuicii, a cojilor de nucă pentru vopsit, a săpunului)”; cf. **mătrăgună**.

cf. DA s.v. *burduf*.

BURȚÓIUL v. *burtoi* 1°, 2°.

BURUIÁM vb. ind. impf. 1 pl. 809 VIII „pliveam, curățam de buruieni”: Unde era buruieni, le mai și *buruiám*, sigur; cf. **jumulám**, **privéște** 1°.

cf. GL. DOBR. s.v. *buruiască*

BURUIÁȘ s.n. 735 A „butoiaș”.

cf. DA, CADE s.v. *buriu*, TDRG, SCRIBAN (Munt.), GS, 1929–1930, p.129 (Prahova), BĂRBUȚ s.v. *buriu*.

BURULÍȚĂ s.f. 692 VI dim. de la *bură*: Era o *burulíță* de ploaie măruntă; cf. **burishoră**.

BUȘÉȘTE v. *bușnéște* 4°.

BUȘITOÁRE s.f. 695 II „pocnitoare (cu carbid)”: [Copiii] aveau o *bușituáre* dă asta, o țeavă mare; băga carbitru și cu o cârpă mare o astupa.

BUȘNÉȘTE vb. 1° ind. prez. 3 sg. 799 V [despre lichide] „răbuf-

nește, țășnește”: Și mai *bujnește* câte un pic leșia în săpun; cf. *b u l - d é ș t e , ț â s t e á*. 2° ind. pf. s. 3 pl. 775 VII „năvăliră, dădură buzna”: Când a ieșit tata acolo, a ieșit pã poartã la șosea, *a bușnit* lupu peste el 792 VII; cf. *î m b u f n e á m , n ă g r ă b í t , p o r b o t í t*. 3° tranz. ind. impf. 3 sg. 784 VIII „lovea, bătea, bușea”: Pe care nu-i prindea, se ducea acasă și ... mai *bușneá*, mai bătea ceva, le da drumu; cf. *b ú c i u m ă* 2°, *p o c é l i , t u f l e á s c ă*. 4° var. ind. prez. 3 sg. 815 A „încolțește, iese la suprafață”: Cã [porumbul] pãnã nu-i dã vãnã sã sã ducã în pãmânt, el nu *bușește* afarã; cf. *î n s e m n e á z ă* 2°.

2° ind. pf. s. 3 pl. *bușnirã* 775 VII, pf. c. 3. sg. *a bușnit* 791 A, 792 VII; 3° ind. impf. 3 sg. *bușneá* 784 VIII.

var. 2° *a bășnit* vb. ind. pf. c. 3 sg. 823 A; 4° *bușește* vb. ind. prez. 3 sg. 815 A.

1°, 2° v. CADE (Olt.), BĂRBUȚ s.v. *bujni*; cf. DA (Trans.) s.v. *bușdi*, LEXIC REG., I, p.34 (Gura Jiului), GL. ARGEȘ s.v. *bujni*, LEXIC REG., II, p. 20 (Vâlcea) s.v. *băști*.

BUȘUL s.m. art. 708 V „scutul de lãnã”; cf. *c á n u r ă*.

cf. DA (Trans.) s.v. *buș*.

BUTÁC s.m. 700 III, 702 VIb, 712 VI, 746 VI, 773 VIa, 791 VI, A, 843 VI „butaș la vița de vie”: Am ales o mie de *butáci* care sã aibã ... *butácu* cel puțin trei-patru noduri 791 A; cf. *c i o á t ă* 1°.

pl. *butáci* 691 VI, 700 III, 702 VIb, 712 VI, 773 VIa, 791 VI, A.

BUTĂCEÁM vb. ind. impf. 1 sg. 783 VIII „îngropam în pãmânt (vița de vie), încolãcind toatã tulpina portaltoiuului și lãsând la suprafață altoiul”.

cf. GL. DOBR. s.v. *butăcesc*.

BÚTIE (3 sil.) s.f. 821 A „ovar (la floarea de grâu)”.

BUTÓI s.n. 742 VI „cãptușealã de scânduri în interiorul fântânii”; cf. *g h i z d e á l ă , m á s ă* 4°, *t r o n* 2°, *t r o n i ș ó r , v i s t e r í e , v í z d u r i*.

BUTÚC s.m. 1° 793 A „dispozitiv metalic (la plug) care regleazã lățimea brazdei”. 2° 674 V „bucată mare de carne de porc (în opoziție cu *p e c i e*); șold: Când o taie, zice „mã”, zice „hai sã peciuim carnea aia!” Cã ea o taie *butúci*, de-ãia, cu picior cu tot; cf. *b ú t u l* 3°, *s p e t í l e*.

pl. 2° *butúci* 674 V.

1° cf. DA s.v.

BUTUCÉI s.m. pl. 839 VI „butași de viță de vie cãrora le-au dat rãdãcini”: [Vița de vie] era bunã, c-avea rãdãcinã; și la aia-i spunem ... *butucéi* sau mustãceri; cf. *m u s t ă c é r i*.

cf. DA s.v. *butuc*.

BUTUCÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 847 A, 855 VIII „înmulțești vița de vie cu *b u t u c e i*”: Luai o coardã de la ãlãlalt [butuc] și o duceai pãn pãmânt așã și puneai pãmânt pe ea acolo așã. Și coarda aia își făcea, dãn nodurile alea, își făcea rãdãcinã [...] O altoiești sau o *butucéști* 855 VIII; cf. *m ă r t ă c e á m*.

BÚTUL s. 1° m. art. 851 VIII „tulpina”. 2° var. pl. art. 736 VII

„cioturile”: [Gogoșa de mătase] o pui în tuci cu apă ... și bagi o crăcuță de cătina, să aibă buturoiașe așa multe. Se agață toate firișoarele alea de *búturele* alea; cf. *c i t i r é g i*, *c l e á n c u r i*, *ș t e a p* 1°. 3° var. m. 785 V, 805 V „sold (la porc)”: Picioarele [porcului] câte patru să scoate dă la *búture* și rămâne decât osu cu toată carnea și la alea-i zice *búture* 754 V; cf. *b u t ú c* 2°, *s p e t í i l e*. 4° var. m. 828 VIII „cotor (la snopii de trestie întrebuințați la acoperirea caselor)”: *Búture* [este] partea mai groasă dă jos a snopului de trestie.

pl. art. *búfji* 3° 754 V.

var. *bútur* s.m. 3° 785 V, 805 V; *búture* s.m. 3° 785 V, 4° 828 VIII;

pl. *búturi* 3° 785 V, 4° 828 VIII, art. *búturele* 2° 736 VII.

3° v. SCRIBAN (Munt.), GL. ARGEȘ s.v., LEXIC REG., I, p.28 (Băilești), BĂRBUȚ s.v. *butur*, B. Ph., 1939, p.211 (Gorj) s.v. *buture*; cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, DM, DEX s.v.; 4° cf. DA s.v., LEXIC REG., I, p.28 (Băilești) s.v. *butur*.

BÚTUR v. *bútul* 3°.

BÚTURE v. *bútul* 3°, 4°.

BUTUROIĂȘE s. pl. 736 VII dim. de la *b u t u l* 2°.

BUZOIÉL s. 737 VI, VIIb, VIIIb „izvor, pârâiaș” cf. *b â r â c e*, *c i ș m e á*.

cf. SCRIBAN (Munt.est) s.v. *buzăiel*.

CABANÍSTĂ s.f. 671 III, 672 III, 674 V, 724 A „femeie care gospodărește la cabana muncitorilor forestieri”.

CABZĂURI s.n. pl. 732 A „lemne, butuci pe care alunecă rotilele r â z b o i u l u i (la ferăstrăul de apă)”: Și mergea pe două lemne rotilele alea ale războiului, făcute drept așa la cumpănă, cioplite drept, care se chema *cabzăuri*.

CADRĂM vb. ind. impf. 1 pl. 702 VIIb „încadram”: Noi, fetele, *cadrám* cu pachetele alea de mâncare, cu ouă și cu cozonaci ... și *ne cadrám* cu ei așa la masă și luam masa.

refl. ind. impf. 1 pl. *ne cadrám* 702 VII b.

CÁDRĂ s.f. 1° 861 VI „cadă (de baie)”. 2° 772 VII „vas de metal, emailat, pentru conservat untură sau carne prăjită”: Uite, avem o ... *cádră*, aia plină de untură; cf. *d a m i g e á n á*, *g a m é l á* 2°, *g á r n i ț á*.

CAFTÁLUL s.n. art. 708 VI „bucata scoasă din trunchiul unui copac când se face o tapă”: Se taie cu drujba două tăieturi în partea unde vrea să dea arborele, copacul, două tăieturi cam la ... șapte, opt centimetri una de alta la rădăcină jos și scoate *caftálu* ăla dintre tăieturile astea; cf. *t á l p á* 2°

CAIÁUA, *picat* cu ~ v. *pici* 5°.

CÁIZER s.m. 829 VIII „împărat”.

CAL s.m. 1° 719 VIIIb „lemn lung, la coama casei, între vârful capriorilor”: Se pune trei popi, pe popi se pune, zis pe țărănește, un *calu*; cf. *c á l á r á ș* 2°, *c o á r d á*, *c o r d á r u l* 1°, *i s t ú m*. 2° 862 VIII „nume dat snopului pus în vârful clăii, cu spicele în jos, răsfirate în patru

părți; popă”: *Āla să numea călu* că era călare pă toți, pă toți snopii. 3° 842 II „număr de zece puncte marcate în jocul de copii z d r e c h e a”: Și se joacă pe bețe, iar zece bețe formează un *cal*. 4° pl. 853 VI, VIIIb „scânduri pătrate (în număr de patru) care, mișcându-se pe un ax, ajută la introducerea snopilor în batoză”. 5° în ~ *de rege și ~ de prinț* 842 II „nume al unui joc de copii”.

pl. *cai* 2° 842 II, 4° 853 VI, VIIIb.

2° v. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.; 1°, 4° cf. DA s.v. I. 2°; 2° cf. DA s.v. I. 2°; 3°, 5° cf. CADE s.v.

CĂLCĂ vb. 1° ind. prez. 3 sg. în expr. (*mă*) ~ *légea* 839 VIII „sunt obligat, sunt constrâns de legislație”. 2° conj. prez. 3 sg. în expr. *să călce apă* 865 II „să se mențină, înotând din picioare, la suprafață, fără a avansa”: S-a găsit un doctor care era aici așa, știa să *călce apă* și l-a găsit [pe înecat]. 3° part. f. pl. 675 VII [despre ouă] „cu plod”. 4° part. f. 829 A [despre scânduri] „cu marginile cioplite pentru a se îmbina între ele”.

part. f. *călcătă* 4° 829 A, pl. *călcâte* 3° 675 VII.

1° cf. DA s.v. *călca* III. 1° d; 2° v. DA s.v. IV. f.; 3° v. DA s.v. *călca* IV. 4°c.

CĂLE s.f. 1° 675 V, 680 V, VIIa, 685 VIIa, 686 V, 688 III, V, 689 V, 691 VII, 694 V, VI, VIIa, b, 695 V, VII, 696 VII, 698 VIIa, 701 VIIb, 706 Vb, VII, 707 III, VII, 708 VII, 722 VII, 757 IV, V, 759 Va, b, 761 V, 762 V, 765 III, 766 VII, 767 V, 769 III, 770 V, 771 Va, b, 773 III, 774 VIIb, 776 V, 778 V, 779 V, VIIb, 781 VII, 787 VII, 788 V, VII, 790 V, VII, 791 V, 792 VII, 793 III, VII, 796 V, 797 VII, 800 IV, 803 V, VIIc, 807 VII, 808 VII, 816 VIIb, 817 III, VII, 821 V, 823 VII, 828 III, 831 VIIc; art. ~ *d-a-ndărătele* 766 VII; ~ *înăltă* 759 Va, b, 762 V, 765 III, 767 V, 770 V, 773 III, 774 VIIb, 776 V, 778 V, 779 V, VIIb, 781 VII, 787 VII, 788 VII, 790 V, 791 V, 792 VII, 793 VII, 797 VII, 803 VIIc, 817 III, VII, 821 V, 823 VII, 828 III; ~ (*i*)*ntoársă* 689 V, 761 V, 769 III, 771 Va, b, 788 V, 790 VII, 796 V, 800 IV, 803 V, 807 VII, 816 VIIb; ~ *măre* 680 V, VIIa, 694 V, VIIb, 695 V, VII, 696 VII, 698 VIIa, 706 Vb, VII, 707 III, VII, 708 VII, 757 IV, V; ~ *mirései* 831 VIIc; ~ *primară* 685 VIIa, 691 VII, 694 VI, VIIa, 701 VIIb, 722 VII, 808 VII; ~ *vale* (a) 675 V, 686 V, 688 III, V „prima vizită pe care, conform tradiției, o fac tinerii căsătoriți, după nuntă, părinților sau nașilor”: Pe *călea-năltă* se duce cu plocon și d-acilea se duce la socri întâi, d-acilea se duce la nași, tot așa pe *călea-năltă* 693 VII. Pleca gătiți amândoi cu coșu cu plocon, se ducea pe *călea măre* la părinți 695 VII. Cu un colac la părinți acolo, o dezlegare, *călea mirési*, că nu se duce pân-atunci la părinți 831 VIIc. Joi se duc la părinții fetei, se zice că se duce pe *călea-văle* 688 V; cf. *i e r t ă c i ú n e* 4°, *î m p ă c ă c i ú n e* 2°, *î n t o r s ú r i* 2°. 2°art. în ~ *măre* 694 V; ~ *primară* 694 VIIa „drumul pe care îl fac mirii, înainte sau după nuntă, la oraș, pentru cumpărături”.

1° v. DA (reg) s.v. *primar*¹, TDRG (pop.) s.v.4°, 5°, CADE (Olt.), SCRIBAN, GL.OLT.,GL.DOBRO., LR, 1959, 2, p. 51 (Argeș) s.v.; cf. DA s.v. *alb* 4°, TDRG (înv.) s.v. 3°.

CÁLFA s.f. art. în expr. *erá* ~ 864 VII „era cineva, era grozav”: La nunta noastră a fost patru mese și strânsese vreo șaptezeci de lei. Când strângea treizeci de lei *erá călfa* [...] era cineva.

CALÍC adj. 1° 678 VIIIa [despre om] „rău la suflet”. 2° 762 VII, 821 A [despre un animal] „lacom”.

1° v. BĂRBUȚ s.v.; cf. DA (rar) s.v. 5°, SCRIBAN (Munt.), LEXIC REG., I, p.76 (Vâlcea), GL. ARGESȘ s.v.

CALIFÓNIA s. f. art. 829 VIb „soi de pătlăgele roșii de California”.

CALISTÉRĂ s.f. 835 A „săpăligă”; cf. *chircal*.

pl. *calistére* 835 A.

cf. DA, SCRIBAN (Mold.) s.v. *calistir*, LEXIC REG., I, p. 76 (Vâlcea) s.v. *calistră*, II, p. 68 (Roșiori de Vede) s.v. *carastelă*, BĂRBUȚ s.v. *calostire*.

CALOIENÍCĂ s.m. 755 III, V „caloian”; cf. *coloian*, *iéne*, *ienică*, *máma* 3°, *mumulíță*, *pétre*, *scaló* 1°, *táta* 2°.

CALOIENÍȚĂ s. f. 755 V, 838 Va „pereche feminină a caloianului”; cf. *coloița*.

cf. GL. DOBR. s.v. *caloiță*.

CAMÁN s. 736 II „nume al unui joc de copii”.

CAMANEÁZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 736 II [la jocul de copii *camăna*] „scuipă în locul fixat dinainte, pentru a arăta că a câștigat”.

CĂMĂNĂ s.f. 839 VI [la pescuit] „funie groasă și rezistentă cu care se trage năvodul”: Și trece doi oameni, unu-n ciocu la o barcă, unu-n ciocu la o barcă, și trage unu, trage pluta, și unu trage *cămăna*.

cf. DA, SCRIBAN s.v.

CAMIZÓN s.n. 832 A „bluză de stambă sau de stofă subțire, cu talia foarte sus și cu bască largă, purtată mai demult de femei”; cf. *matiniu*.

pl. *camizoáne* 832 A.

var. *carmizoále* s.n. pl. 831 VIIIb.

c.f. DA, CADE, ȘĂINEANU, DM, DEX s.v. *camizol*, TDRG s.v. *camision*, SCRIBAN s.v. *camizolă*.

CAMPIÓNUL (4 sil) s. n. art. 853 II „numărul de puncte cu care se poate câștiga la unele jocuri de copii”.

CANADIÉNE s.f. pl. 675 VI „ferăstraie mecanice”; cf. *bánzic*, *circulárul*, *drújba*.

CANARÁLE s.f. pl. 673 V „grupuri, cete”: Și d-aci [colindătorii] se-mmpart în trei *canarále*; cf. *bántă*, *șleátcă*, *sveu*.

v. DA s.v. 3°, SCRIBAN (Munt.vest), GL. ARGESȘ s.v. *canara*.

CANCIÓG s.n. 707* „sită, strecurătoare de metal”: [Prunele fierte] le strecor așa printr-un *canćóg* sau sită deasă.

cf. DA s.v. *canceu*, TDRG s.v. *canciu*, CADE, SCRIBAN, DM, DEX, GL. ARGESȘ s.v. *cancioc*.

CANÍU adj. 823 VII, A „zăpăcit, aiurit, candriu”: Omu ăla a rămas *caníu* așa [...] zăpăcit așa A; cf. *amegít*, *meceacăănă*, *mełcie*, *túieră*, *vălmățacită*.

cf. DA, CADE s.v., SCRIBAN (Munt. fam.), ȘĂINEANU (fam.) s.v. *candriu*.

CĂNTĂ s.f. 1° 836 V „cană mare”. 2° 845 VIII „găleată”; cf. v á d r â 1°, v i d r o á n â .

pl. 1° art. *cânțile* 836 V.

1° v. DA (Ban., Trans. de vest), CADE (Ban., Maram.) s.v.; cf. GL. OLT. s.v.; 2° v. SCRIBAN (Ban., Olt.) s.v.

CĂNTURI s.n. pl. 727 V „adâncituri, șanțulețe, crăpături (în pământ)”.

cf. SCRIBAN s.v. *cant*.

CĂNURĂ s.f. 693 VII, 697 V, 711 VII, 714 V, 715 Vb, VII „jirebie, scul”: [Lâna] ne-o aduce așa *cănuri*, da, depănată și le facem noi gheme. Le ținem pe mână și le deșirăm noi 697 III; cf. b ú ș u l .

pl. *cănuri* 675 VII, 697 III, V, VII, 710 VII, 714 V.

CAP s. n. 1° 768 III, VII „legătură (de lemne) transportată pe cap sau în spate”: Am adus un *cap* de lemne de la pădure; o spinare cum s-ar spune III; cf. c r ó s n i e , p r á z n e . 2° *de-a peste* ~ loc. adv. 696 VIIIb, pl. art. *de-a-n* ~ loc. adv. 785 II, 821 VIa, 830 A, 831 IV „de-a berbeleacul, peste cap”: S-a dat de trei ori *de-a-n căpetele* și s-a făcut un porumbel 785 II; cf. b e s t e g á l u l , b o u 2°, s t r â v â l e á c u l . 3° 808 VII, 809 V, 845 VII, 851 VII, 863 VII, 868 VII, 869 VII „colac dat de pomană la înmormântare sau la parastase”: [La pomană] face o prescură și un *cap* 868 VII. Îi face *căpete* coapte-n cuptor 738 VII; cf. c â p e ț e l 1°. 4° 719 VII, 783 VII, 808 VII, 827 VII, 832 VII, 868 VII; ~ *de țărână* 774 VII, 779 VIIc, 785 VIIb, 803 V, 805 VIII, 828 VII, 862 VII; ~ *slóbod* 815 V; art. ~ *de la țărână* 837 V „pomană la înmormântare sau ulterior, la termene fixe”: La trei zile-i făcea [mortului] *căpu de țărână*, c-așa-i spunea, *căpu de țărână* 862 VII. Să face pomeni, îl pomenește pe mort de trei zile, îl pomenește de nouă zile, îl pomenește de trei săptămâni, d-aci dă șase îi face p-aia marea, face *căpete*, cinci, șase *căpete* 808 VII; cf. ț â r â n â 1°.

pl. *căpuri* 1° 769 III; *căpete* 2° 785 II, 821 VIa, 830 A, 831 IV; 3° 808 VII, 863 VII, 869 VII; 4° 728 VII, 862 VII; *poártă* ~ v. *poártă*.

var. *căpăt* s.n. 3° 697 VII, 730 VII, 748 VII, 755 VIIa, 860 VII; 4° 699 VII, 710 VII, 718 VII, 728 VII, 860 VII; pl. *căpete* 3° 707 VII, 708 Va, b, VII, 729 VIIb, 732 VII, 748 VIIa, 752 VII, 858 VIIb; 4° 718 VII, 726 Vb, 729 VIIb, 732 VII, 736 VII, 738 VII, 740 VII, 808 VII; *scăpetele*, *de-a-n* ~ loc. adv. 2° 750 IIa, b, 863 II.

3° v. DA s.v. VI. 8°, SCRIBAN (Munt., Mold.) s.v. *călăvie*, GL. DOBR. s.v. *capăt*; cf. TDRG, ȘĂINEANU, GL. ARGEȘ s.v., LEXIC REG., I, p. 90 (Făgăraș) s.v. *capete* 2°, CV, 1949, 6, p. 30 (Ialomița) s.v. *capăt*.

CAPÁC s.n. 1° 824 V „fund de lemn (pentru mămăligă)”: [Mămăliga] o punem pe masă, pe *capác* și o mâncăm cu mâncare; cf. d o g , f u n d â t o á r e . 2° 698 VI, 702 VIa, 796 VIIIa, 818 VI „acoperiș (la casă)”. 3° 688 A, 739 VIII, 837 VI „totalitatea șipcilor bătute pe căpriori

pentru a susține tabla pe acoperiș”: Deasupra se puneau grinzi, cum se spunea atuncea, uși, stâlpi și pe urmă urma *capácu* 688 A; cf. *căpăceală*, *lăstăreală*.

pl. 3° *capáce* 711 VI, 805 VIII, 835 VI.

CAPACÍTE adj. f. pl. 808 V [despre construcții] „acoperite, învelite”; Solariiile *capacíte* așa cu ciolofane d-astea cum sunt.

CAPARĂM vb. ind. prez. 1 pl. 688 VI „cuprindem”: Am pus un motor acuma care trage apă din râu [pentru irigații], da totuși nu *caparăm* toată cultura care trebuie udată.

CÁPĂT s.n. 803 V, 827 VI „cap”: Băiatu administratorului a repezit un furcoi în *cápătu* lu președintili frontu plugari 827 VI. După ce tăiem miel, îi tai *cápătu*-ăla cu lâna lui zis 803 V.

CĂPIA, *ardéi* ~ s. compus 829 VIb „soi de ardei gras, de formă alungită”; cf. *căprésc*, *coárne* 2°, *păstáie* 1°.

var. *cápiu* (2 sil.) 764 A.

CAPÍTÁL s.n. în expr. *să prindă de* ~ 800 IV „să ia în serios”: Maică-sa nici nu și-a dat ei pân cap, ce, dacă i-a zis o vorbă, gata, el *să prindă de capitál* să se supere pe ea ?

CĂPIU v. *cápia*.

CAPÓRTUL s.n. art. 783 VI „partea acoperită, din față, a unei bărci”.

CAPSOMĂNÍE s.f. 786 VIII „încăpățănare, îndărătnicie”: Omu poate mai are și un pic de *capsomăníe*, cum s-ar zice, în cap, să nu vrea.

CARÁBA s.f. art. 711 VIII „cimpoiul”.

v. DA s.v. 3°, TDRG, CADE (Trans.), ȘĂINEANU s.v., SCRIBAN (Olt., Munt., Mold.) s.v.; cf. LEXIC REG., II, p. 76 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v., B. Ph., 1939, p. 212 (Gorj) s.v. *cărabă*.

CARABÓI s.n. 708 Va, 788 VII, 793 VII, 794 VII, 798 VII, 817 A, 851 VII, 869 VII „sulfat feros folosit la vopsirea în negru; calaican”: Era... un fel de *carabuóji* îi zicea. Ca piatra vână-t-așa, da numa era cam maro așa la culoarea lui 851 VII.

v. DA, TDRG, CADE (Ban.), SCRIBAN (Ban., Olt.) s.v. *caraboia*, BĂRBUȚ s.v.

CARAGĂȚĂ s. f. 866 VI „nuia atașată la coasă pentru ca iarba sau spicele să cadă în brazde regulate”; cf. *parmáce*.

CARAMÉLĂ s. f. 673 VI, 675 VIIIb „grămadă de lemne în dezordine”: Buștenii să-ncurcă și noi le ziceam atunci *caramélă*, unde se-ncurcă 675 VIIIb.

CARÁȘ s.m. 720 VI „caras”.

cf. DA, CADE (Mold.) s.v. *caras*, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *caras*.

CARDINÁL s. 836 VI „soi de viță de vie altoită”.

CARÉLTU v. *cārel*.

CARMÁCE s.n. pl. 738 II „cârlige de pescuit”: Am scos râma, am pus în *carmáce* și când am tras, am scos o plătică.

cf. DA s.v. *carmac*, CADE, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (Dunăre) s.v. *carmac*.

CARMIZOÁLE v. *camizón*.

CARTABOȘ s. 1° 674 V „tobă preparată în cecul porcului”: cf. *babíc*, *burtóí* 2°, *moș* 2°, *tráístă* 2°, *trăistúța* 2°. 2° var. pl. 675 VII, 697 V, VII, 706 Vb „caltaboși”; cf. *gâlbáj*, *maț* 1°. 3° var. 834 V „stomac (la porc)”; cf. *bábă* 3°, *burtán* 1°, *burticán* 1°, *chișcă* 1°, *moășă* 1°, *tráístă* 3°. 4° var. 692 V „caltaboș preparat în stomacul porcului”.

var. *cartabúș* s.m. 1° 803 V; *cártaboáșe* s.n. pl. 2° 675 VII, 697 V, VII, 706 Vb; *tartabóș* s. 2° 808 VII, 813 V, 835 VII, 3° 834 V. pl. *tartabóși*, *tartaboáșe* 3° 834 V; *catabórș* s. 4° 692 V.

cf. DA s.v. *caltaboș*, DLR (Olt.), GL. OLT., GL. DOBR. s.v. *tartaboș*.

CARTABUȘ v. *cartabóș* 1°.

CARTEĂ s.f. 697 VII „cartelă”.

CARTÉL s.n. 735 I, 751 II „nume al unui joc de copii”: *Cartél* ...punem niște pietre, așa mai multe, și dăm de trei ori cu mingea, dacă le dărâmăm, noi fugim și jucătoru celălalt ne aleargă, dacă ne prinde a băgat gol 735 I.

CARTOÁFE s.f. pl. 738 III „cartofi”.

v. DA (Mold., inv.), TDRG, CADE (Mold., Bucov.), ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v., DM, DEX (reg.) s.v. *cartof*.

CARTOFĂRIE s.f. colect. 833 A „cantitate mare de cartofi”.

CĂSĂ s.f. 1° 730 VII „sicriu”: [Pe mort] îl așază pe o masă până i să face lemn, asta, *cása*, coșciugu; cf. *lemn* 2°, *tron* 1°. 2° art. 863 VI „coșul căruței”: Avea un tron așa făcut de-ncăpea în casa căruții; cf. *coșciug* 2°, *dric*, *sandâc*, *scorțăr*, *tron* 4°. 3° 811 A [la războiul de țesut] „spațiu între dinții spatei”.

1° v. DA (Ban., Trans.) s.v. II. 1°; 2° v. DA s.v. II. 4°; 3° v. GL. ARGESȘ s.v. 1°.

CASĂNCĂ s.f. 729 VIIb „broboadă de lână colorată, împodobită cu flori cusute într-unul din colțuri”.

v. CADE (Mold., Bucov.) s.v.; cf. DA (Mold., Bucov.), ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold.), DM, DEX (reg.) s.v.

CĂSNIC adj. 778 VIIIa „care se îndeletnicește cu gospodăria”: Și eu rămâi *cásnic* cu toată gospodăria curții.

cf. DA s.v. I. 3°.

CAȘ s.m. 751 VIIIb „cantitate de lapte închegat obținut de la o mulsoare”: Și eu duc laptele... *cășu* de astăzi, de la douășpe, ăl de seară și cu ăl de mâne de dimineață, trei *caș!*

pl. *cași* 751 VIIIb.

CAȘCAVĂ v. *cașcaveá*.

CAȘCAVEÁ s.f. 706 Vb, 708 Va, VII, 731 VIII „cașcaval”: Mă duc și caut aicea în sat o *cașcaveá* mică așa 731 VIII.

pl. *cașcavéle* 708 Vb.

var. *cașcavá* s.f., pl. *cașcavéle* 697 VII; *cășcăválă* s.f. 674 VII.

v. DA (inv.) s.v. *cașcaval*; cf. LR, 1959, 3, p. 64 (Argeș) s.v. *cășcăvală*.

CATABÓRȘ v. *cartabós* 4°.

CATÁNĂ s.f. 721 VI „soldat”.

v. DA (Mold.) ȘĂINEANU s.v. *cătană*, SCRIBAN (rar, azi fam.), TDRG s.v.; cf. CADE (Trans.) s.v. *cătană*.

CATÁRCI v. *catárgă* 2°.

CATÁRGĂ s.f. 1° 816 A „cârlig cu care se prinde oiștea la căruță”. 2° var. pl., *în* ~ 721 VI [la pădurărit] „mod de a doborî copacii cu crengi cu tot”: [Copacii] să doboară *în catárci*, pentru că tot materialul iese *în catárci* afară; nu are voie să scoată un metru din pădure; *în catárci* se scoate de la tulpină și până la ultima creangă.

pl. 1° *catárgi* 816 A.

var. 2° *catárci* s.f. pl. 721 VI.

cf. DA s.v. *catárcă*, SCRIBAN (Botoșani) s.v., COMAN, GL. (Neamț) s.v. *catarge*.

CÁTURI s.n. pl. 711 VI „bucăți de lemn legate cap la cap pentru a prelungi un stâlp”: Face stâlpi, să face *cături*, adică zis coala unde să plătuiește lemnul să fie dă zece metri lung și vine din două bucăți.

CAÚSTA adj. f. art. 815 VII [despre sodă] „caustică”: Pui uite-atâta un bolovănaș de sodă, sodă d-ai-a *caústa*; cf. c a ú s t r i c ă .

CAÚSTRICĂ adj. f. 743 V [despre sodă] „caustică”: Punem apă cu sodă ... *caústrică*; cf. c a ú s t a .

CAZÁCUL s.n. art. 764 A „numele unui dans popular”.

v. DA s.v. 3°.

CAZANGÍUL s.m. art. 825 VI „proprietarul cazanului de rachiu”: Vine *cazangíu* și-și ia uiumu.

pl. art. *cazangíi* 779 VI.

CÁZNICĂ adj. f. 699 V „anevoioasă, cu caznă”. [Cânepa] era prea muncită, s-o culeg, s-o meliș ... prea căznică... *cáznică* era; cf. m i n u n á t ă .

CĂCĂREZEĂZĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 743 VIII [despre capră] „face căcăreze”: Ca cum *se căcărezează* capra, dă face căcăreze de alea negre-așa.

v. GL.ARGES s.v. *căcăreza*.

CĂCIÚLĂ s.f. 1° 788 VI „schelet de acoperiș (la casă)”: După ce o încheie și să ridică [casa] cu *căcúla* cu tot, o ostrețează; cf. c ă p e n e á g . 1°. 2° pl. 837 VII „persoane”: Nunu avea atâția inși, șaizeci dă *căcúli* avea.

1° v. DA s.v. II. 1°; 2° cf. DA, DM. GL. ARGES (fig.), SCRIBAN s.v.

CĂDĂȚÚICĂ s.f. 721 A dim. de la *cadă* („putină”).

pl. *cădățúici* 721 A.

CĂIERÍM vb. tranz. ind. prez. 1 pl. 679 VIIb „facem lâna caiere”: Tundem oaia și spălăm lâna, o scărmanam, la urmă o *căiereám*, o torceam 757 VII.

ind. impf. 1 sg. *căiereám* 757 VII, 762 VII, 817 VII.

v. GL. OLT. s.v., BĂRBUȚ s.v. *căieri*.

CĂIERÚȚE s.n. pl. 709 VII dim. de la *caier*.

v. GL. Olt. s. v.

CĂLĂRĂȘ s.m. 1° 722 VIII, 736 A „coardă la vița de vie”: La patru ani am lăsat coardă, *călărăș* 736 A; cf. j o á r d ă , l e m n 1°. 2° 727 VIIIb „lemn lung la coama casei, care unește vârfurile căpriorilor”; cf. c a l 1°, c o á r d ă , c o r d á r u l 1°, i s t ú m .

CĂLĂVIE s.f. 729 VIIIb, 755 VIIa, 851 VII, 868 VII „colac stropit cu vin, dat de pomană”: Face *călăvie*, o pâinișoară și o rupe și o pune-n farfurie și pune zahăr și vin peste ea și aia-i *călăvia* mortului 868 VII.

pl. *călăvii* 755 VIIa, 851 VII, 858 VIIIb, 863 VII, 865 VII, 868 VII, 869 VII.

v. DA s.v. *colivă*, SCRIBAN, Arh., 1921, p. 70 (Munt., Mold.), GL. DOBR. s.v.

CĂLĂU adj. 1° 712 VI, 819 VIb, 825 VI [despre fân] „neuscat bine, umed”: [Fânul] a fost uscat și n-a fost bine, numa *călău* așa 712 VI; cf. m o l ă u , t r a s , t r â n d ă v . 2° 855 VI [despre o persoană] „moale, cu mișcări încete”: *Călău* să poate zice și la un om, că „mă ești *călău*, mă ești moale”, știți, când îl vezi că e... încetinior așa, dă merge-ncet, dă nu face o treabă dă ispravă; cf. t ă f ă l ó g .

f. 2° *călăie* 855 VI.

var. 1° *călău* adj. 825 VI.

1° cf. DA (Munt.) s.v. *călăi*, CADE (Olt.), SCRIBAN (sud), GL. ARGEȘ s.v., LEXIC REG., I, p. 28 (Băilești) s.v. *căliu*, GS, 1929-1930, p. 129 (Prahova) s.v. *călăie*.

CĂLCĂRILE s.f. pl. art. 815 A „purtările”: Și-a schimbat *călcările*; cf. u m b l ă r i , u r m ă r i .

cf. DA s.v. *călca* II. 1°, TDRG, CADE, DM, DEX s.v. *călcare*.

CĂLCĂTOÁRE s.f. 1° 723 A „tălpigă de fier la coada cazmalei, pe care se apasă (se calcă) cu piciorul pentru a spori eficiența la săpat”: Fie că-l sapi [terenul] la un rând, mai la *călcătuáre*, cum se zice la noi. 2° 769 VIII, 783 VI, 788 A, 805 VIII, 827 VI, 830 VIII „cosoroabă”: Zidurile se făcea din lemne, stâlpi bătuți în talpă și-n *călcătoáre* sus 769 VIII; cf. b i l i m á n e l e , c o r á n e , c o r d á r u l 2°, c o s t o r o á g ă , l e g ă t ú r ă 5°, l e p ă d ă t a , l u n g 1°, l u n g í m u r i 2°, l u n g í ș u r i , r a i e l e , t e m é i , u r s 2°, v á n t r o ș e . 3° pl. 752 VI „mașini agricole care, la semănat, acoperă cu pământ semințele”: După ce-i puneam [porumbul], n-aveam *călcătuórl*, cum sânt acuma astea mecanice.

pl. *călcători* 2° 690 VI, 772 VIIIa, 780 VIII, 788 A, 797 VIII, 800 VI, 803 VI, 821 VIb, 830 VIII, 834 V, 835 VI, 3° 752 VI.

1° cf. DA s.v., BĂRBUȚ s.v. *călcător*, LR, 1961, 4, p. 317 (Argeș) s.v.; 2° cf. DA (Muscel), GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

CĂLCÁIE s.n. pl. 705 VI „cepuri lăsate pentru rod la vița de vie”: Când se curăță via, s-alege niște *călcáie*, zis la noi, niște *călcáie* cu... trei muguri sau patru; cf. c ă l u ș á r .

CĂLDĂROÁIE s.f. 748 VIIa augm. de la *căldare*.

cf. DA s.v. *căldare*, DM s.v. *căldăroi*.

CĂLDĂRUȘĂ s.f. 672 IV, 674 VIIIb dim. de la *căldare* („vale închisă cu pereți de piatră”): [Ursul] le-a dus [oile] pă colo pă Pojarna p-o *căldărúše* d-alea pân-le-a băgat în jip 674 VIIIb.

cf. DA, ȘĂINEANU, DM, DEX s.v. *căldare* 2°.

CĂLDIOĂRĂ adj. f. 684 Va dim. de la *cald*: Pui leșia fierbinte, nu fierbinte rău, să fie *căldiuără*; cf. c ă l d u l i ț e .

CĂLDULIȚE adj. f. pl. 775 VIII dim. de la *cald*: Erau *căldulțe* bordeiele; cf. c ă l d i o ă r ă .

CĂLIÂN v. *coloián*.

CĂLÍNĂ s.f. 809 V, 810 VII „cumnată”: Pe timpuri [cumnatei] s-a zis în... schimbat: *călină*... drăghincă 809 V; cf. d r ă g h i n c ă .

v. CADE (Olt.), BĂRBUȚ s.v.; cf. SCRIBAN (Olt.fam.) s.v.

CĂLIU v. *călău* 1°.

CĂLȚÚN s.m. 1° 832 A, 868 VII „încălțăminte confecționată din postav sau croșetată din lână ori din cânepă”: *Călțún!* mama la Paști ne făcea dă tort [...] făcea într-un cârlig așa, în loc de pantofi 777 VIII; cf. p o s t á l i , t i p i g é i , t u z l ú g . 2° pl. 714 VII „cavaleri de onoare (la nuntă)”: Îi dădea șervete ca de *călțún!*; cf. d e v e r i g ă .

pl. *călțúni* 1° 777 VIII, 817 VII, 832 A, 864 VII, 868 VII, 2° 714 VII.

1° v. DA (Munt., Trans.), TDRG (lb.v.) s.v.; cf. DM (înv. și pop.) s.v.; 2° cf. DA s.v. *călțunar* 3°.

CĂLȚUNĂR s.m. 841 VII „persoană care ajută la masa de nuntă”: Se pun *călțunări!* și din partea lui [=mirelui] și din partea miresii 702 III; cf. a j u t 6 r 3° , a l e r g ă t 6 r i 1° , c ă l ț u n ă ș i , c h é n d e r , s t r o p o l i t 6 r i i .

pl. *călțunări* 702 III, 837 III, VIII, 841 VII, 861 VII.

cf. DA s.v. 3°, CADE s.v., DM, DEX (reg.) s.v.

CĂLȚUNĂȘI s.m. pl. 713 III „persoana care ajută la masa de nuntă”: La *călțunăș!* să zice luni; adică rămâne socrii în stropolitori, rămâne toți și ăștia să zice *călțunăș!* [...] rămâne luna numai... adică neamurile lor, *călțunăș!*; cf. a j u t 6 r 3° , a l e r g ă t 6 r i 1° , c ă l ț u n ă r , c h é n d e r , s t r o p o l i t 6 r i i .

CĂLȚUNĂREĂSĂ s.f. 846 VII „femeie care ajută la masa de nuntă”; cf. a l e r g ă t 6 r i l e , c ă l ț u n ă r e ă ț ă , l e r g ă t 6 r é s e l e , s t r o p o l i t 6 r e .

pl. *călțunăreșe* 752 VII, 841 VII, 861 VII.

cf. DA s.v. *călțunar* 3°, CADE s.v. *călțunari*, ȘĂINEANU s.v. *călțunar*, DM, DEX (reg.) s.v.

CĂLȚUNĂREĂȚĂ s.f. 846 VII „femeie care ajută la masa de nuntă”; cf. a l e r g ă t 6 r i l e , c ă l ț u n ă r e ă s ă , l e r g ă t 6 r é s e l e , s t r o p o l i t 6 r e .

CĂLȚÚNE s.f. pl. 714 VII „domnișoara de onoare”: Și dădea basmale ca de surori de ginere, de *călțúne*; cf. a j u t 6 ă r e a , c h e m ă t 6 ă r e 1° , î n s o ț i t 6 ă r e a .

CĂLÚGĂRUL s.m. art. 733 II „numele unui joc de copii”: Jucam

călugăru, un joc care...care aproape ne place la toți.

cf. DA, TDRG s.v.

CĂLÚȘ s.n. 1° 733 VII, 763 V, 764 VII, 780 III, 784 VIII, 797 V, 799 VII, 827 VI „nume al unui dans bărbătesc jucat, conform tradiției, în preajma Rusaliilor”: Venea în sat cu *călúșu*, începea să joace *călúșu* 799 VII. 2° 768 VII, 773 VII, 833 VI „nume al bățului împodobit (cu o basma albă și cu grâu verde) ca un steag, cu care joacă participanții la dansul numit ~”: Când a luat-o pă ea din căluș, *călúșu* să-ngropase, ce să mai facă, ea juca mereu, s-a dus de-a dezgropat bățu ăla dă juca cu el, steagu ăla 773 VII. 3° 777 VII „ceată, formație de flăcăi care, în costume tradiționale, execută dansul numit ~”: A venit *călúșu* și l-a dus [pe băiatul bolnav] la o poiană și-a cântat cu *călúșu* acolo. 4° 764 VII, 833 VI „reprezentatie, spectacol susținut de formația numită ~”: Ne strângeam câte cinci-șase călușuri [din sate diferite], pă centru, făceam câte un *călúș* acolo fiecare [formație], fiecare căuta să-și arate dracii 833 VI. 5° în expr. *a luát din ~* v. *luám* 3°. 6° art. în expr. *leágă ~* v. *leágă* 2°. 7° art. în expr. *dezleágă ~* v. *dezlégi* 3°. 8° art. în expr. *îngropáse ~* v. *îngropáse*. 9° art. 793 VIII „bucată de fier pe care se sprijină grindeiul plugului și care se introduce în găurile p r a v ă ț u l u i pentru a regla adâncimea brazdei”. 10° 698 VIII „pârghie orizontală care învrtea sapa de foraj la exploatarea primitivă a țiteiului”: Atuncea se lucra cu sistemul canadian. Învrtea omu la gura puțului c-un băț așa, c-un lemn, să numea *călúșu*, și sapa mergea.

pl. 4° *călúșuri* 833 VI.

1° v. DA s.v. 16°, DM (reg.) s.v. 5°; cf. CADE s.v. 8°; 3° cf. DA, CADE s.v. *călușar*, SCRIBAN s.v. *călușari*.

CĂLUȘAR s.m. 718 VIII „cep lăsat pentru rod la vița de vie”: *Călușár*, când taie [via], lasă un crac acolo, unu-ntr-o parte și unu la mijloc, ăla-i zice *călușár*; două coarde și un *călușár*; cf. c ă l c ă i e .

CĂLZÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 777 VI „încălzește”: [la apă] în căldarea mare și vine ș-o *călzêște* nițel.

CĂMĂȘLUÎT s.n. 722 Vlb „operație de fixare a scheletului de scânduri la acoperișul casei”.

CĂMĂȘUIĂLĂ s.f. 1° 685 VIII, 690 VII, 715 Vb, 815 VII, 825 V, 854 VIIIb „înveliș, pojghiță protectoare (la gogoșile de mătase)”: [Gogoșile] le curățam bine de... *cămășuiála* aia, le puneam la soare, să usca și le trăgeam borangic 690 VII; cf. p o i e j e á l ă , p o i e j i ț ă , s c á m ă . 2° 764 VIII „înveliș, pojghiță la boabele de cereale”: Băgam iar caii [în grâu, la treierat], îl zobeia boabe-așa, să mai dăspice *cămășuiála* aia du pă boabe; cf. m ă r u n t á i 3° , p ă n u ș i ț ă , s p é r l ă 2° . 3° 740 A, 772 VI, VII „pojghiță, peliculă formată deasupra lichidelor”: Când începeam să consum [vinul], îi puneam canea. Și de la canea, nu-i ca când umblă cu furtunu-n el dintotdeauna de-i sparge *cămășuiála* aia de deasupra 740 A.

3° v. GL. ARGES s.v. 3°, BĂRBUȚ s.v.

CĂMÎN s.n. 1° 677 VI, 695 VI, 840 V „loc, teren (de casă)”: Bani

n-aveam să cumpărăm *cămîn* de casă 677 VI; cf. p l a n , p o m ó s t .
2° 685 VI [în terminologia mineritului] „loc în mină unde se lărgeste
galeria și se întorc vagonetele”: *Cămînur!* era unde ... dublație dă vagonete
din alea dă cărbuni, care venea din toate părțile, din toate galeriile,
vagonetele dă cărbuni, ș-a-colo era *cămîn*, să spunea dublație mai mare,
unde să-nvârtea vagonetele.

pl. 2° *cămînuri* 685 VI.

1° v. BĂRBUȚ s.v.; cf. DA s.v. 4°, LR, 1959, 3, p. 64 (Pitești) s.v.

CĂNURÍCĂ s.f. 708 V dim. de la *canură*.

CĂPĂCEĂLĂ s.f. colect. 832 VIIIa [la acoperiș] „totalitate a
șipcilor bătute pe căpriori pentru a susține țigla sau tabla”: Și cum este
[casa] asta cu tablă, i se zice *căpăcșălă* la astea care se pune scândura
pe... martaci, pe căpriori; cf. c a p á c 2°, l ă s t ă r e á l ă .

CĂPĂCÉLE s. pl. 726 V „vase de lemn; putini mici”: [Sămânța
de cânepă] mi-o puneam acolo-n niște cofe, în niște *căpăcele* prin pod.

CĂPĂSTRUL s.n. art.778 V „tăietura în formă de cruce făcută pe
capul porcului tăiat înainte de a-l despica”: Taie pe mijlocu căpășanii, așa
sgârie cu cuțātu, pă urmă zgârie așa peste bot cu cuțātu... dă la urechi în
părți așa pă la gură. Și lumea cică *căpăștru* ... porcului, c-așa să face când
să taie porcu; cf. f r ă u .

CĂPĂTĂI, cu *nici un fel de* ~ loc.adv. 791 V „nicidecum, deloc,
cu nici un chip”: Nu vrea taticu să-l iau cu *nić un fel dă căpătii*, ce mai,
nu mă lasă să-l iau orice ar fi; cf. n e a m .

CĂPĂU s.m. 730 A „copoi”.

v. TDRG (Mold.), DA s.v. *copoi*, CADE (Mold., Olt., Trans.) s.v.;
cf. SCRIBAN (nord) s.v. *copoi*.

CĂPCĂLĂNI s.m. pl. 734 A „brusturi”: Văd o bulihanie de urs,
da mare de tot, și mânca *căpcălăni!*... brusturi d-eia.

cf. DA, CADE, BĂRBUȚ s.v. *căptălan*, ȘĂINEANU (Mold.),
SCRIBAN (est), TDRG s.v. *captalan*.

CĂPENEĂG s.n. 1° 691 VIII „lemnărie, schelet de lemn care
susține acoperișul casei”: Îi făcea [casei] *căpeneăg*, trebuia să-i facă și
căpeneăg; cf. c ă c i ú l ă 1°. 2° var. 775 VIII „cămașă țărănească”.

var. 2° *chipeneăg* s.n., pl. *chipenége* 775 VIII.

2° cf. DA, CADE s.v., LEXIC REG., II p. 21 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v.

CĂPETÉL s.n. 1° 677 VII, 757 VII, 789 V, VII, 790 VII; ~ *de*
țărână 761 VII „colac de diverse forme dat de pomană la înmormântare
și/sau la parastase”: Face ca un colac așa cu niște helea dă făină tot așa,
adus, cu cruci pă el și la āla-i spunem *căpețel* 757 VII; cf. c a p 3°. 2°
682 V, 690 V, 694 V, 696 VIIIa, 712 V, 813 V „pomană constând din
colaci sluiți care se împart la înmormântare sau la trei, nouă zile ori la
trei săptămâni după aceasta”: După aia-i faci [mortului] *căpețel* dă trei
zile, dă nouă zile, dă trei săptămâni, dă șase săptămâni atunci faci pomană
mai mărișoară 694 V. 3° ~ *fiert* 675 V, VII „colivă”: [Mortului] îi facem
căpețel fiert din grâu, cum se spune, colivă V. 4° art. 803 V „colacul cel
mai mare din c a p u l d e ț ă r ă n ă ”.

pl. 1° *căpețele* 694 V, 760 VIIb.

1° v. CADE (Olt., Ban.) s.v., SCRIBAN (Munt., Mold.) s.v. *călăvie*;
cf. DA s.v. 4°, SCRIBAN s.v.; 2° v. BĂRBUȚ s.v.

CĂPISTĂRŪI s.f. pl. 811 VIII dim. de la *căpistere*.

CĂPISTELE s.f. 763 IIIb „căpistere”.

v. DA s.v. *căpistere*.

CĂPITĂ s.f. 1° 788 VI „căpiță de fân”: [Fânul] îl făceam *căpită* mare sau îl băgam în grajd. 2° pl. 846 V „grămezi, glugi de cânepă”: Veneam acasă cu ea [= cânepa], o mai făceam așa *căpiți!*, mai mici așa, ca să să usuce mai repede; cf. *c o v é r g ă* 3°, *i z v o r e á l ă*, *s ú r l ă*.

pl. 2° *căpiți* 846 V.

cf. DA (Munt.) s.v. *căpiță*, TDRG s.v. *copită*.

CĂPITĂNEĂȘĂ s.f. 851 VII „femeie care pregătește *c a p e t e l e* pentru pomeni”; cf. *b á b ă* 2°.

CĂPRĂR s.m. 791 A „persoană care organiza treieratul la arie”: Ceat-asta... puneam numit un *căprăr* care s-o conducă.

CĂPRĂRIE s.f. colect. 788 A [la treierat] „grup de gospodari condus de un *c ă p r a r*; ceată”: După ceata-ntâia urma [la treierat] ceata a doua, altă *căprărie* de oameni.

pl. *căprării* 793 A.

CĂPRÉSC adj., *ardéi* ~ 814 V „soi de ardei gras, de formă alungită”; cf. *c á p i a*, *c o á r n e* 2°, *p á s t á i e* 1°.

v. GL. ARGEȘ, LR, 1961, 4, p. 317 (Argeș) s.v.

CĂPRICÍCĂ s.f. 781 V, VII „obicei de Anul Nou; capră: Când umbla plugușoru să mai făcea și *căprićică* VII.

CĂPȘUNÉLE s.f. pl. 837 VII „capsule cu sămânță (la cânepă)”.

CĂPȘUNÍCĂ s.f. 699 VI „soi de viță de vie nealtoită”.

v. GL. ARGEȘ s.v.

CĂPTŪF s.n. 823 VII, 827 A, 835* „parte de sus a iei țărănești, constând din piept și spate”; cf. *c ă p ú t*.

pl. *căptúfuri* 827 A, 835*.

v. GL. ARGEȘ s.v.; cf. DA s.v., CADE (Olt.) s.v. *căptug*, SCRIBAN (Munt. vest) s.v. *căptuh*.

CĂPUIĂM vb. ind. impf. 1 pl. 741 A „săpam, prășeam porumbul”: [Porumbul] îl... dădeam cu borâna, cu grapa de mărăcini și-l *căpujăm* acolo.

cf. DA, BĂRBUȚ s.v. *copăi*, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *copăit*.

CĂPŪȘI s.f. pl. 810 VI „boboci (la bumbac)”: [Bumbacul] făcea *căpúși!*, înflorea.

CĂPŪT s.n. 818 A „parte de sus a iei țărăneștii, constând din piept și spate”; cf. *c ă p t ú f*.

pl. *căpúture* 818 A.

CĂRĂRE s.f. 779 VIIa „șanț făcut cu rarița între rândurile de porumb”. Porumbu când să făcea așa, să făcea niște *cărări!* pe... noi îi ziceam că-l rălițăm; cf. *c ă r ă r ă t ú r ă*, *c ă r l ă n* 1°, *d r u j í n e*, *r ă r i ț ă t ú r ă* 3°, *r ă s t á v u r i*, *u l ú c* 4°.

pl. *cărări* 779 VIII, 793 A, 827 VI.

cf. DA s.v.

CĂRĂMIZĂRI s.m. pl. 865 VI „cărămidari”,

v. DA s.v. *cărămidă*.

CĂRĂRĂM vb. ind. prez. 1 pl. 831 VIIIb 1° „facem c a r a r i prin porumb”: Aveam rariță și dam și o... *cărăreám* așa pântre rânduri și d-aci încolo a doua oară-i luam la sapă [porumbii] 690 VIII. 2° „scoatem, cu ajutorul cuțitului, un rând de boabe de pe știulete, pentru a-l putea curăța cu mâna”: [Porumbul] îl curăț în două zile cu baba, cu mâinile, fără ... decât cu cuțitu îl *cărărám*.

1° ind. impf. 1 pl. *cărărám* 809 VIIIb, 822 VIIIb, 834 VIII, 835 VIII; part. *cărărát* 835 VIII.

var. 1° *cărărés* vb. ind. prez. 1 sg. 833 A, 1 pl. *cărărím* 827 VI, impf. 1 pl. *cărăreám* 690 VIII; part.f. pl. *cărărite* 827 VI.

1°, 2° v. DA s.v. *cărare*; cf. SCRIBAN s.v. *cărăruiesc*.

CĂRĂRĂTÚRĂ s.f. 815 VIII „șanț făcut cu rarița printre rândurile de porumb”; cf. *cărăre*, *cârlán* 1°, *drujine*, *răriță túrá* 3°, *răstávuri*, *ulúc* 4°.

CĂRĂRÉSC v. *cărărám* 1°.

CĂRĂUȘUL s. art. 821 VII „numele unui dans popular”.

CĂRCĂ vb. ind. impf. 3 pl. 869 VIII „încarcau”: *Cărcă* căruța asta, venea alta, *cărcă* și p-aia.

v. DA (în poezia pop.) s.v. *încărca*.

CĂRÉL interj. [?] 721 A „fugi, cară-te”.

var. *caréltu* interj. [?] 864 V.

v. GL. ARGEȘ s.v.

CĂRNIȘOÁRĂ s.f. 747 VIIa dim. de la *carne*.

v. DA, TDRG s.v. *carne*.

CĂRNOTÉIE v. *cărnotie*.

CĂRNOTÍE s.f. 775 V „excreșcență cărnoasă la ochii bolnavului de albeață”: [Doctorul] mi-a spus să mă duc într-un timp, ca să mă opereze [...] să-mi taie *cărnotíia* aia [de la ochi].

pl. *cărnotíi* 773 VIII.

var. *cărnotéie* s.f. 768 VIIIa.

v. BĂRBUȚ s.v. *carnotie* 3°; cf. LEXIC REG., I p. 28 (Băilești), p.34 (Gura Jiului), GL. ARGEȘ s.v.

CĂRNUIÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 704 V [la tăierea unui animal] „scoate carnea de pe oasele mari”: Și p-ormă o *cărnujéște*, dă scoate carnea dă pă șolduri și rămâne numa oasele.

cf. DA s.v. *carne*, CADE (Ban.) s.v. *cărnuí*, SCRIBAN (rar) s.v. *cărnosesc*.

CĂRUȚĂȘ s.n. 672 II „cărucior (de copii)” Ce, era ca acuma leagăn și câte, și câte, și *căruțășe* de-alea, cum am văzut eu ? 743 VII; cf. *trăsúra* 3°.

pl. *căruțășe* 743 VII.

CĂRUȚĂRÍE s.f. colect. 811 VIII „părți componente ale unei căruțe”: Era meșteri de știa să facă roate... *căruțăríje* d-astea.

cf. DA, TDRG s.v. *cărușă*, SCRIBAN s.v.

CĂSĂPISE vb. ind. m. m. c. pf. 3 sg. 850 VIII „sfărtecase”:

[Lupul] tocmai *căsăpise* mînzul.

cf. DA (mai ales în Mold.), TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), CADE (Mold., Bucov., Ban.), DM, DEX s.v. *căsăpi*, SCRIBAN (est) s.v. *căsăpesc*.

CĂSĂTORIE s.f. 864 VII „logodnă”: Dintăi când să-nțelegea, zicea *căsătorije*; cf. așezăt, așezământ, croială, împăcăciune 1°, logodeală, logodnă 1°, tocmeală.

CĂSĂTORÍT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 844 VI „m-am căsătorit”: Cum am venit din armată *am căsătorit*; cf. căsnicít, înclinít, înturlucám.

conj. prez. 1 sg. *să căsătorésc* 687 VIIa.

CĂSNICIA s.f. art. 703 A „rostul casei”; cf. háula.

CĂSNICÍT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 813 A „m-am căsătorit, am făcut căsnicie”; cf. căsătorít, înclinít, înturlucám.

CĂSÓI s. 740 A „încăpere (din scânduri, la stână) unde se încheagă laptele”.

cf. DA, SCRIBAN s.v. *căsoaie*, ȘĂINEANU s.v., LEXIC REG., I, p. 76 (Vâlcea) s.v. *căsoaie*.

CĂȘĂR s.m. 1° 792 V „cioban care prepară cașul, la stână”; cf. brânzár. 2° 827 VIII „proprietar de oi care se ocupă cu prepararea și comercializarea brânzei”.

pl. 1° *cășári* 796 VII.

1° v. DA s.v. 1°.

CĂȘĂRIE s. f. 827 VIII „munca de cășar 2°”: Am făcut-o și p-asta, *cășărija*; închegam sute de kile de lapte, tatăl meu era cășar.

cf. DA s.v. *cășar*, SCRIBAN, DM, DEX s.v.

CĂȘCĂVĂLĂ v. *cașcaveá*.

CĂTĂNIE s.f. 671 VIII „serviciu militar”: Eu am făcut paisprece ani dă *cătănije*.

v. DA s.v. *catană*, CADE (Trans.), SCRIBAN (fam.), DM (reg.), TDRG, ȘĂINEANU s.v.

CĂTINIÚ adj. 728 A „de culoarea florii de cătină; liliachiu deschis”.

f. *cătinie* 728 A.

CĂTUNĂȘ s.n. 839 VIIb dim. de la *cătun*.

CĂȚĂNEÁU vb. ind. impf. 1° 3 pl. 798 VI [despre lupi, vulpi] „scoteau strigăte caracteristice”: Noaptea, când dormeam, urlau lupii și *cățâneáú* astea, vulpile. 2° var. 3 sg. 715 VI „chițăia”: [Omul] *kelțâneá* acolo că un... ca un șoarece; cf. chițuía u.

var. 1° *cherțânind* vb. ger. 692 VI; 2° *chelțâneá* vb. ind. impf. 3 sg. 715 VI.

cf. LEXIC REG., I p. 76 (Vâlcea), GL. ARGES, CV, 1950, 3 p. 35 (Teleorman) s.v. *cățani*, LEXIC REG., I, p. 57 (Sibiu) s.v. *cățali*, GL. ARGES s.v. *cherțai*.

CĂȚELĂȘ s.m. 735 VIIa dim. de la *cățel*.

pl. *cățelăși* 692 VI.

v. DA (rar) s.v. *cățel*.

CĂȚÉLUL s.m. 1° art. ~ *pământului* s. compus 851 VII „bursucul”; cf. *viézure*. 2° pl. 803 VI [la tutun] „frunze de calitate inferioară, crescute în partea de jos a tulpinii”: Începe să ... recoltatu la câteva foi [de tutun] care le are mai coapte acolo jos la pământ. Noi pe limbaju nostru spunem *cățéj*; cf. *furdá*, *poálă* 1°. 3° pl. în ~ (*de turbáre*) 792 A „germeni (de turbare)”: [Oamenii] au fost mușcați de lup ș-a-nviat *cățéj*-eia *de turbáre*.

pl. *cățéi* 2° 803 VI, 3° 792 A.

1° cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM s.v.; 2° cf. DA, TDRG s.v. 6°, ȘĂINEANU s.v. *cățeli*.

CĂZĂICUȚE s.f. pl. 732 VII „scurte (matlasate); pufoaice”.

CĂZNICÍE, în ~ loc. adv. 735 VI „cu caznă, căznit”: Am trăit tot în *căznicie*-așa zis.

CĂINĂRAIE s.f. colect. 832 VIIIb „mulțime de câini”.

cf. DA s.v. *câne*.

CĂLPÍCI v. *chirpícă*.

CĂLȚĂVEĂM, *mă* ~ vb. refl. ind. impf. 1 sg. 834 A „mă ciorovăiam, mă ciondăneam”; cf. *ciorărăit*, *cioromănit*.

CĂLȚUIÉȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 1° 751 VII [despre cânepă] „se frânge și se scămosează”: Cânepa topită și uscată o pune pă pietroi ș-o bate, știi, de *să* ... *câlțuiéște*, cum să spui, paiu ăla. 2° 721 VIIb [despre cânepa toarsă] „se încălcește”.

1°, 2° cf. DA s.v. *câlți*, CADE s.v. *câlțui* 3°, SCRIBAN s.v. *câlțuiesc*, BĂRBUȚ s.v. *câlți*.

CĂMP s.n. în *la* ~ 797 II, 823 II „figură, moment în jocul de copii țâca-n casă”: Noi facem un cerc cu un băț și un băț mai mic așa. Și noi îl numim țâca-n casă. Și îi dăm așa cu ciomagă, și care-l prinde la... *la cîmp*, ia suta 797 II.

CĂNTARAGÍU s.m. 703 A „persoană care cântărește produsele (la moară)”: Am fost *cîntaragíu* la moară vo tri ani dă zile.

cf. DA, TDRG, ȘĂINEANU s.v. *cantaragiu*.

CĂNTĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 676 V, VII „jelește, bocește (mortul)”: La noi *să cîntă*, jelește mortu VII.

v. DA, TDRG, CADE (Trans.) s.v. *cânta*, SCRIBAN (Trans. rar) s.v. *cânt*, AAF, 1935 (Almăj), 1939 (Scărișoara), B. Ph., 1939, p. 215 (Gorj), LEXIC REG., II, p. 76 (Turda) s.v. *cânta*, GL. OLT. s.v.

CĂNTĂRĂȘ s.n. 840. A dim. de la *cântar*.

cf. DA s.v. *cântar*.

CĂNTĂRĂ vb. ind. prez. 3 pl. 671 VIII „cântăresc”: Ia atunci acolo și *cîntără* brânza.

CĂRCĂLĂ s.f. 671 VII „lucru nesemnificativ, activitate neimportantă”: Aici la noi ești muncită muierea, toată zăua alergi la *cîrcăli* 675 VII. [La covoare] e modelile mai grele, mai multe halea așa pă velințe, mai multe... *cîrcăli* acolo 697 III

pl. *cârcăli* 675 VII, 697 III

cf. DA, CADE s.v. *cârcăli*, SCRIBAN (vest), GL. ARGESŢ s.v., LEXIC REG., II, p. 49 (Făgăraş) s.v.

CÂRD, *de* ~ loc. adv. 702 VIIb, 816 A „cu grămada; angro”: Face opinci ca să le dea *de cârd*, să le vînză 816 A.

cf. DA, TDRG, CADE s.v.

CÂRJĂLEĂSCA s.f. art.. 825 A „numele unui dans popular”.

CÂRLÁN s. m. 1° 792 VI, 793 A 818 VI „şanţ între rânduri în lanul de porumb”: Veneam şi băgam raliţa pă *cîrlănu* respectiv, pă ralişătură, şi spărgeam 792 VI; cf. *cărare*, *cărărătură*, *drujine*, *rărişătură* 3°, *răstăvuri*, *ulúc* 4°. 2° 721 A „cuţitoaie curbată pentru fasonat butoaiele în interior”.

pl. 1° *cârlăni* 792 VI, 793 A, 817 VIII, 818 VI.

CÂRLĂNEÁLA s.f. art. 721 A „numele acţiunii de a *cârlăni*”; cf. *cârlănitul*.

CÂRLĂNÍM vb. ind. prez. 1 pl. 721 A „fasonăm butoaiele, în interior, cu *cârlănul* 2°”.

CÂRLĂNÍTUL s.n. art. 721 A „numele acţiunii de a *cârlăni*”; cf. *cârlăneála*.

CÂRLÍG s.n. 1° pl. 703 V „prăjini între care se fixează cânepa în topilă”: [Cânepa] o duceam la apă şi o băgam între ... *cârlíge* așa. 2° art. în expr. *am ~ în mine* 721 VIIa (fig.) „am un ghimpe, am un cui în inimă; sufăr”: Însă inima tot a fost *c-am cîrlígu-n mine*, că sânt jignită tare în inima mea de fete.

pl. 1° *cârlíge* 703 V.

2° v. GL. ARGESŢ s.v. 3°.

CÂRLIGOŢÁTE adj. f. pl. 677 VIII „cârlionţate, spiralate”.

CÂRLÍOŢ s. 869 VIIIa „plasă de vînturat boabele la treieratul cu cai”; cf. *primiteá*.

cf. DA s.v. 2°, SCRIBAN (Brăila, Ialomiţa) s.v.

CÂRMÍRE s.f. 869 VI „acţiune de rupere a vârfurilor la răsăturile de roşii”.

cf. DA s.v. *cârni* I, 3°, CADE (Olt.) s.v. *cârni* 3°.

CÂRPÍC v. *chirpícă*.

CÂRPÍT s.n. 759 VI, VIIIb „completare a zonelor cu plante nerăsărite (din terenurile cultivate cu porumb sau cu viţă de vie)”: La o săptămână, după ce încep să răsăie boabele, începem *cîrpítu*, zicem noi, acolo une nu ies toate boabele VI.

v. ŞĂINEANU s.v.; cf. DA s.v. *cârpi* I. 3°, LEXIC REG., II, p. 23 (Vâlcea) s.v. *cârpi*, BĂRBUŢ s.v. *cârpitură*.

CÂRPITURĂ s.f. 793 A, 815 A „porumb semănat ulterior pentru completarea golurilor din cultură”: Când începea să iasă *cîrpítúra*, îi dam cu prăşitoarea 793 A.

v. GL. ARGESŢ s.v., LEXIC REG., II, p. 23 (Vâlcea) s.v.; cf. DA s.v. *cârpi* I. 3°, BĂRBUŢ s.v.

CÂRPÓI s.n. 671 VII „maramă”: Înainte când m-am căsătorit eu, să puna peșchir, *cîrpói* din ăla; cf. f i ș ó n , p e ș c h í r .

v. GL. OLT., LEXIC REG., I, p. 77 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v.; cf. DA s.v. *cârpă*.

CÂRPUȘOÁRELE s.f. pl. art. 740 VII dim. de la *cârpă* („basma”). cf. DA (Munt.), TDRG s.v. *cârpă*.

CÂRTABOÁȘE v. *cartabós* 2°.

CÂRTOJÍT, *am* ~ vb. ind. pf. c.1 sg. 730 A „am cârpit (încălțăminte)”: [Opincile] le-*am cîrtojít* cu niște curea; cf. p o t l o g e á .

v. LEXIC REG., I, p. 90 (Făgăraș), GS, 1929-1930, p. 130 (Prahova) s.v. *cârtoji*; cf. GL. ARGESȘ s.v. *cârpoji*, CV, 1950, 4, p. 35 (Buzău) s.v. *încârtojít*.

CĂȘTIGÁ vb. inf. 786 V „(a) salva”: [Copilul] l-am dus la spital și i-a făcut niște transfuzii, nu l-am putut *căștigá*.

CÂT ȘI, ~ ... ~ adv. corelativ 712 V „atât . . . cât și”: Sâmbătă seara era vedre *cît și* la mireasă, *cît și* la generică.

CĂȚĂÍȚI s.m. pl. tantum 827 A „alesături”: Șervete cu *cățîiți*.

CEAÍR (2 sil.) s. n. 734 A „împrejmuire (pe lângă casă) pentru porci și pentru păsări”.

cf. DA (Muscel), CADE, ȘĂINEANU (Mold.), TDRG, SCRIBAN s.v., DM, DEX (înv. și reg.) s.v., BĂRBUȚ s.v. *ciair*, BPh, 1939, p. 212 (Gorj) s.v. *ceir*.

CEAÍZ (2 sil.) s. 749 VII [în trecut] „petrecere luni seara după nuntă”: Luni după nuntă, pe timpuri, când eram noi, se făcea un... luni înspre marți, seara, se făcea *ceaíz*, un... o petrecere așa cu mâncare, cu băutură.

cf. DA (rar) s.v.

CEAMÚR s. n. 737 VIIIb, 743 VIII „lut frământat cu apă, care se pune în gropile cu butași de viță de vie”: *Ciamúr*, faci *camúr* într-o găleată ce-aveai acolo cu nește pământ 743 VIII; cf. m o r c i o i á l á , m u r u i á l á .

cf. TDRG (Munt.), SCRIBAN (Dobrogea), DA, CADE, ȘĂINEANU, DM, DEX, GL. ARGESȘ s.v., GL. OLT., LEXIC REG., I, p. 48 (Turnu Severin) s.v. *cemur*.

CEANÁC (2 sil.) s. n. 743 VII „vas din lemn (folosit la muls); șiștar”: *Cănác* care mulg vaca-n el, da, de lemn; acu sânt și de fier și de lemn.

var. *cenác* s. n. 724 VII, 732 VII, pl. *cenáce* 724 VI.

cf. DA, TDRG (Munt.), LEXIC REG., II, p. 69 (Roșiori de Vede), BĂRBUȚ s.v. *cenac*, CADE s.v., SCRIBAN (sud), DM, DEX (reg.) s.v.

CEANGHÍRELE v. *cinghél* 3°.

CEÁRCÂNUL s. n. art. 831 VII „cercul (roșu) din jurul unei părți degerate”: Da mi-a degerat picerele, veneam acasă, se tăvălea fetele mele astea marile când mă vedea că țipam și ședea pân-a doua zi *cárcănu* dă ... dă-nghețatură, picioru roșu până la jumătatea țurloiului.

CEARDÁC s.n. 1° 674 VI „târlă mică (în care se separă oile când

sânt bolnave sau când se desface stâna)". 2° art. 821 VII „numele unui dans popular”.

pl. 2° *ceardácuri* 717 VII.

1° cf. DA s.v. *cerdac* II. 1°.

CEARŞAVÁL s.n. 738 VII „cearşaf”: I-a pus o saltea, pe urmă *cearşaválu*, dantelă, o pătură.

CEAŞÁCURI v. *saceác*.

CEATÁLE s. n. pl. 869 VIII [la grâu] „spice înfrăţite”: Îi da *ceatále* de la un fir [de grâu], îi da *ceatále*.

cf. DA s.v. *ceatal*.

CEAUNÉLUL s.n. art. 748 VIIb, 850 VII, 869 Va dim. de la *ceaun*: Speli *ceauníélu* bine-acolo 748 VIIb.

CEAÚŞ s. 854 IV „soi de viţă de vie”.

v. DA s.v., ŞĂINEANU s.v. 6°; cf. SCRIBAN s.v. *ceauşă*.

CECLĂU s.n. 820 VIII [la căruţă] „lemn de care se înhamă calul de rezervă (al treilea); ceatlău”.

cf. LEXIC REG., II, p. 69 (Roşiori de Vede) s.v. *ceaclău*.

CELEÁM vb. ind. impf. 1 sg. 793 V „căleam (zarzavatul)”: Coceam un fir de praz, îl *celeám* bine pă . . . în cuptoru sobii.

v. GL. ARGES s.v. *celi*, GL. OLT. s.v. *celim*; cf. DA s.v. *celi* 1°, LEXIC REG., I, p. 22 (Vâlcea), p. 48 (Făgăraş), p. 98 (Lăpuş), BĂRBUŢ s.v. *celi*.

CENÁC v. *ceanác*.

CENT s. m. 1° 686 VIII, 696 VIIIa „alcoholmetru”: [Ţuica] o centui ai cu *centu* 686 VIII; cf. *centigrád*, *grad* 1°. 2° pl. 703 VI, 705 VI „grade (la rachi)”: [Ţuica] scădea din . . . *centji* ei, nu mai avea aceeaşi tărie 705 VI.

pl. 2° *centji* 703 VI, 705 VI.

1° v. GL. ARGES s. v.; cf. GL. OLT., BĂRBUŢ s.v. *centă*.

CENTIGRÁD s. n. 696 VIIIa, 714 VI „alcoholmetru”: Avem grad adică la... la două deca, la trei deca, *centigráde* care-l grăduim, ca cantitatea de ţuică să iasă cât mai tare 696 VIIIa; cf. *cent* 1°, *grad* 1°.

pl. *centigráde* 696 VIIIa.

CENTUIÉŞTE vb. ind. prez 3 sg. 714 VI „măsoară tăria ţuicii cu *centul* (sau cu *centigrádu*)”: [Ţuica] o *centujáj* cu centu, o mai *centujáj* şi cu limba 686 VIII.

ind. impf. 2 sg. *centuiái* 686 VIII, 3 sg. *centuiá* 681 VII.

v. GL. ARGES s. v. *centui*.

CENTÚRĂ s. f. 691 VI, 695 VI, 699 VI, 776 IV, 833 VI [la casă] „brâu de beton la baza sau deasupra zidurilor”: Că-mi trebuia ... îmi trebuia stâlpzii ăia şi *centúra* sus, aşa să spune, *centúra* 695 VI.

CENÚŞĂ s. f. 687 VIIa „reziduu la prepararea săpunului”; cf. *boroghínă* 3°, *borţoroágă*, *cotreáţă*, *cránghiţă*, *leşie* 1°, *mámă* 2°, *mâzgoáre*, *moáre*, *poscórniţă*, *răutátea*, *scrádă*, *steregheáţă*, *sterejie* 1°, *torocálă*, *torofínă*, *trânci* 1°, *troşie*, *turbu-*

călă, uricîmea 1°, urîciúnea 1°, vrécie 1°.

CEOLOFÁN s.n. 733 VIII, 808 V „celofan”.

pl. *ceolofáne* 808 V.

CEPIȘÓRI s.m. pl. 772 VI [la vița de vie] „mlădițe”: Al doilea an nu-i lăsăm [viței de vie] decât o căpușă, că-i pleacă niște *cepișóri*.

v. DA s.v. *cep* 2°; cf. DM, DEX s.v. *cepușor*.

CEPUIÉȘTE vb. tranz. 1° ind. prez. 3 sg. 828 VIII [în viticultură] „copilește, taie cepurile”: Al doilea an o taie [vița], capu ăla care iese din pământu ăla, din mușuroiu ăla acolo, o *cepujéște*. 2° part. 675 VI [despre un copac] „curățat de cepuri («noduri»)”: Bradu se lucrează-n două faze: este tăiat [...] *cepuít*.

ind. pf. c.1 sg. *am cepuít* 1° 828 VIII; part. *cepuít* 2° 675 VI, f. *cepuítă* 867 VIII.

1° v. GL. DOBR. s.v. *cepuiam*; 2° cf. DA s.v. *cepuí*, LEXIC REG., I, p. 99 (Rădăuți) s.v. *cepuí*.

CERC s. n. 1° 868 V „unealtă pentru scărmanat bumbacul, formată dintr-o nuia arcuită în semicerc, între capetele căreia este întinsă o ață”: Aveam un *cerc* uite-așa cu o ață, o nuia de la pomi [...] și le agățam o ață așa frumos; cf. *arcúș*, *zbárnă*, *zdrám biță*. 2° pl. 671 VI „nuiele sau leături cu care se cercuiesc pereții casei de lemn”: După ce se-ncheie [casa] s-aduce *cércuri* de alun sau de scânduri de brad; cf. *baschie*, *grădeáua* 1°, *lăcre*, *lănțói*, *paíántă* 1°, *răzlógi*, *ríglă* 3°, *stachéți*, *șip* 1°, *ștucă-tóáre*.

pl. 2° *cércuri* 671 VI.

2° v. DA (Solnoc) s.v. I. 10°.

CERCĂTÓR s. n. 812 V [la cuptorul de ars vasele din lut] „orificiu mic prin care olarul controlează stadiul arderii”: Mă uitam la un *cercătór* acolo pe ... pe cuptior, dacă vedeam că s-a lucit și să vede floarea, nu-i mai băgam foc.

CERCFIÓR s.n. 823 VII dim. de la *cearceaf*.

CERCUIÁI vb. ind. impf. 2 sg. 765 VI „băteai *cercuri* la casă”: Pe pereți, dup-aceea, după ce face din ostrețe, *să cercuje*, se bate cercuială la casele care sânt făcute din ostrețe, din bârne 689 VI; cf. *bágă* 1°, *baschiéz*, *împaienteáză*, *încercuím* 2°, *jordăia*, *lănțuiéște*, *ostrețeáză*, *paientéz*, *ștucă-toréște*, *șipceái*, *țândăreá*.

ind. pf. c. 1 sg. *am cercuít* 765 VIII; refl. ind. prez. 3 sg. *se cercuie* 671 VI, 689 VI; part. f. *cercuítă* 769 VIII.

v. DA (Someș), GL. ARGES, LEXIC REG., I, p. 77 (Vâlcea) s.v. *cercuri*.

CERCUIÁLĂ s. f. colect. 671 VI, 689 VI, 763 VIII, 769 VIII, 773 VIb, 788 VI „totalitate a leăturilor care se bat pe pereții casei de lemn”: Se bate *cercuiálă* la casele care sânt făcute din ostrețe, din bârne adică. Se bate *cercuiálă*, se bate stacheți 689 VI; cf. *lățuiálă*, *șipcuiálă*.

v. COMAN GL., LEXIC REG., I, p. 77 (Vâlcea) GL. ARGES s.v.; cf. DA (Someș) s.v. *cercui*.

CEREALÎNĂ (5 sil) s. f. 869 VI „substanță chimică cu care se stropea lanul de cereale împotriva dăunătorilor”: [Lanurile de grâu] le dam cu niște *cerealînă* ... așa le ziceam noi atunci, niște gălbeneală, le tratam zis.

CERÉRE s.f. 797 VII „cerere”.

v. DA (Olt.) s.v.

CERGÂNCĂ s.f. 848 VIII „soi de viță de vie nealtoită”: Să punem de asta algeriancă, *cergâncă*, mă rog, mai multe soiuri de viță așa cum era.

CÉRGĂ s. f. 1° 771 Vb „petrecere, sâmbătă seara, înaintea nunții (la care fetele obișnuiau să joace în jurul unei cergi, ținând-o cu mâinile)”; cf. b e t e á l ă , c u n ú n i , f e d e l é ș , l o g ó n d ă 2°, v á d r ă 3°, v e l í n ț ă . 2° pl. 860 VI, 865 VI „nuiele la gura târbocului pe care se fixează plasa”: Se bagă lemnele-alea cu bețele-alea de se usucă, se ține o săptămână, două, trei, se ține lemnele alea, *cérgile*, denumirea lor e *cérg* 865 VI; cf. c e r g h í l ă 1°, c o r n ă ț é l , c o v é r g ă 1°.

pl. 2° *cergi* 860 VI, 865 VI.

1° v. CV, 1950, 4, p. 45 (Teleorman) s.v.

CERGHÎL v. *cerghîlă* 2°.

CERGHÎLĂ s.f. 1° 835 A „nuia îndoită în semicerc pe care se sprijină coviltirul căruței sau se prinde plasa de pescuit”: Așa este târbocu, știți, un fel de lingură, știți, și aduce niște *cérgile*-așa 808 VIa; cf. c é r g ă 2°, c o r n ă ț é l , c o v é r g ă 1°. 2° var. 779 III „adăpost, cort făcut în curte, în care se pun mesele pentru nuntă”: Muncești o săptămână, două, alergi și faci *cérgil* mare așa, să-l îmbraci cu macate frumoase, să fie frumos în *cérgil*; cf. c o r d ú n , c o r t í n ă , s a l ó n .

pl. 1° *cerghile* 808 IIa, VIa, 835 A.

var. 2° *cerghil* s. 779 III.

CERÍE adj. f. 728 A „de culoarea cerului”; cf. n o r í u .

cf. LR, 1959, 3, p. 65 (Argeș) s.v. *ceruliu*.

CERLĂIAȘ s.m. 840 A „cel de al treilea cal la căruță, de rezervă, folosit odinioară la treieratul cu cai”.

pl. art. *cerlăiașii* 840 A.

cf. DA s.v. *ceatlău*.

CERNĂTŪRĂ s.f. 720 V, 748 VIIb, 837 VII „cantitate mică (de făină) cât se poate cerne o dată”: Mă duc cu ciuru și iau așa cât se poate lua cu ciuru, aia-i *cernătură* de făină 720 V; cf. z b ă t ă t ú r ă .

cf. DA s.v. *cerne*.

CERȘIFICĂT s. n. 702 V „certificat”.

CESĂCURILE v. *saceác*.

CÉSNICULE s.m. voc. 821 VII [în descântece] „urciosule, posacule”: Tu-ncleștatule, imbeznatule, *césnicule*, uritule, întâmpinatule; cf. c i u b á t , d u g ó s , t o c s ú n .

cf. DA (Teleorman) s.v. *cesnic*, BĂRBUȚ s.v. *ceșnică*.

CETĂTE s. f. 842 II „nume al unui joc de copii”.

CHEABÁC (2 sil.) ~ *de sânge* loc. adj. 682 VII „însângerat”: Acolo era sfoara plină de sânge, *Kabác de sînge* cămașa lui cu pantaloni d-ăia albi, *Kabác de sînge*.

cf. DA, SCRIBAN (înv.) TDRG s.v. *chebap*.

CHEAG s. n. 836 V „cec (la porc)”; cf. b á b ā 5°, b u r f é i u l , b u r t ó i 1°, c h í ș c ă 3°, f u n d á c , f u n d á n u l , f u n d ă r á u l , f u n d ă r é ț u l , f u n d ă r ó i , f u n d ă u , f u n d é i u l , f u n d ó i , f ú n d u l , m a ț 2°, m o ș 1°, t ă g ă r ț a , t e s á c , t r á i s t ă 1°, t r á i s t ó i u l , t r ă i s t ó r , t r ă i s t ú ț a 1°, u n c h i á ș u l .

CHEFUIÁLĀ s. f. 682 VII „chef, petrecere”: Face-acolo *Kefujálā*, mamă, mamă, toți acolo, cu țuică; cf. b ă r ă b á i e , b e r i á n , c h e r f e n e á l ă , c h i l a b á , g h e l a b ú c , h ă n t ă l ă u , h u l e á i , t ă r b ă c ă u a , z a f ă t u r i , z u r v a l ă c .

cf. DA s. v. *chef*.

CHEG s. n. 703 V, 706 VIIIa „cheag”: Îl încălzim un pic laptile într-un tuci, pe urmă-i punem *Keg* d-ăla de miel, *Keg*, și-l mesticăm bine 703 V.

CHEGULÉȚ s. n. 846 VI dim. de la *cheag*.

CHÉIE s. f. 1° 714 VI, 727 VI, 760 VI, VIIb, 788 A „loc în care se îmbină bârnele orizontale, la pereții casei de lemn”: [Casei] i-ai pus acoperișu ... *Kéja*, care vine pâ amnari, dă la *Kej* de-acolea pleacă căpriorii, grinzile și acoperișu 727 VI. 2° *lemn de ~* s. compus 758 VI „bârnă cioplită peste care se aplică o alta similară, pentru a se încheia, astfel încât din îmbinarea lor să rezulte colțul casei”: Aicea bârnele e-ncheiate, aicea cu *lemn de kéje*.

pl. 1° *chei* 727 VI.

1° v. GL. ARGEȘ, GL. OLT. s.v., LR, 1961, 6, p. 567 (Brașov) s.v.; cf. DA s.v. II. 4°.

CHELĂCĂÍ, *a* ~ vb. 1° inf. 731 VIII [despre câini] „a schelălăi”: Începe cățelu a *Kelăcăi*; cf. c h i ș n ă ș t e , g e o t ă ș t e , g é u n e , m i e r c ă n í n d , s t e n c ă n e á . 2° ind. impf. 3 pl. 749 VII [fig.] [despre oameni] „chiuiam (la petreceri)”: [La nuntă] să ridica masa, să facea ziuă, iar mai *Kelăcăiá*.

ind. impf. 3 pl. *chelăcăiá* 2° 749 VII; ger. *chelăcăind* 1° 710 VI.

var. 1° *cherlăcăiá* vb. ind. impf. 3 sg. 815 A; conj. prez. 3 sg. *să cherlăcăie* 815 A; *schelăcăie* vb. ind. prez. 3 pl. 738 II; ger. *schelăcăind* 738 II; *scherlăind* vb. ger. 833 VIIa; 2° *chelăncăneá* vb. ind. impf. 3 pl. 848 VII.

1° v. DA s.v., SCRIBAN (Munt. est) s.v.; cf. CADE, DM, DEX s.v. *chelălăi*, GL. ARGEȘ s.v. *cherlăi*, BĂRBUȚ s.v. *chelălăială*.

CHELĂNCĂNEÁ v. *chelăcăi* 2°.

CHÉLNER s. 833 A „unealtă cu care se însemnează, pe metal, locul unde se dă gaură cu priboiul”.

CHELTÉU s. n. 673 II a „coș din nuiele împletite”: Apoi el ia un *Keltéu* de fructe din acelea; cf. t ă r n ă 1°.

var. *tăltéu* s. n. 671 VII.

v. DA (Trans.) s.v., SCRIBAN (Argeş) s.v. *tolteu*, GL. ARGHEŞ s.v.; cf. BĂRBUŢ s.v. *chelter*.

CHELŢĂNEĂ v. *căţăneáu* 2°.

CHEMĂTOĂRE s. f. 1° 735 III, VIIa „domnişoară de onoare”; cf. a j u t o á r e a , c ă l ŷ ú n e , î n s o ŷ i t o á r e a . 2° 863 III, V, VII „vizită a naşilor şi a părinţilor fetei la tinerii căsătoriţi”: La o săptămână ori la două, făcea un fel de *Kemătoare* şi se chema pe naşi şi pe părinţii fetei la scoru ăl mare VII.

1° cf. DA s.v. *chema*, TDRG, CADE, ŞĂINEANU, SCRIBAN (Trans.), DM, DEX (pop.) s.v. *chemător*.

CHEMELÉŢ s. 833 VIIa, 834 A „accesoriu constând dintr-un cerc de metal îmbrăcat în pânză, purtat de femei sub basma (în portul bătrânesc)”.

pl. *chemeléŷi* 833 VIIa, *chemeléŷe* 834 A.

var. *mecheléŷ* s.n., pl. *mecheléŷe* 834 A.

CHÉNDER s. m. 724 VII „persoană care ajută la masa de nuntă”: *Kénderu* îi ajută la nuntă ca o femeie, mai bine; cf. a j u t ó r 3°, a l e r g á t ó r i 1°, c ă l ŷ u n á r , c ă l ŷ u n á ŷ i , s t r o p o l i t ó r i i .

CHERFENEALĂ s. f. 852 VIII „chef, petrecere”: Şi mai trage o *Kerfeneală* dă băut doamna nună şi cu domnii gineri; cf. b ă r ă b á i e , b e r i á n , c h e f u i á l ă , c h i l a b á , g h e l a b ú c , h ă n t ă l ă u , h u l e á i , t ă r b ă c á u a , z a f é t u r i , z u r v a l ă c .

CHERLĂCĂIA v. *chelăcăi* 1°.

CHERLĂITŪRĂ s. f. 687 VIII „chelălăitură”: Când am tras în el [=lup], o *Kerlăjitură* de s-a auzit la doi kilometri.

v. GL. ARGHEŞ s. v.; cf. DA s.v. *chelălăi*.

CHÉRTURILE s. n. pl. art. 824 VIII „scobiturile de la extremităţile tuburilor de ciment, unde acestea se îmbucă”: Încheie, că are *Kérturile* alea ale lor şi să-nchide fix.

CHERŢĂNÍND v. *căţăneáu* 1°.

CHIAR, ~ ... ~ conjuncţ. 827 VIII „fie ... fie, sau ... sau”: Un beţişor așa, un băŷ *Kar* dă lemn, *Kar* dă trestie; cf. á p ă i , o á r e 2°.

CHIBRÍTĂ s. f. 709 VIII „chibrit”.

CHIDÁT adj. 765 VIIb, 791 VII, 794 V „acoperit cu c h i d ă ”: Pă puntea asta ce să punea [la Bobotează] acolo, să punea mărgelile, busuioc, şi, dacă mărgelile şi busuiocu erau *Kidáte*, ai noroc în viaţă 794 V; cf. î n c h i d á t e .

pl. f. *chidáte* 794 V.

v. DA (Ban.) s. v. *chida*.

CHÍDĂ s. f. 760 V, 791 VII, 793 VII, 821 V, 825 V „chiciură”.

v. DA s. v., CADE (Olt., Ban., Bucov.), SCRIBAN (Olt.), DM, DEX (reg.) s.v.

CHILABÁ s. f. 755 VIIIb, 815 VII „petrecere, ospăţ, chef”: [Luni după nuntă] făcea un berian, așa, un berian până la prânz, mai făcea *Kilabá*, până la douăşpe ... că să termine băutura dă la socru, o masă ... o petrecere

815 VII; cf. *bārābáie*, *berían*, *chefuiálă*, *cherfeneálă*, *ghelabúc*, *huleái*, *tārbācáua*, *zaféturi*, *zurvalác*.

var. *ghilabáele* s. f. pl. art. 848 VIb.

v. DA, GL. ARGES, GL. DOBR. s. v.; cf. SCRIBAN (Munt.) s.v. *ghilaba*.

CHILĂ s. f. 850 VIII „măsură de capacitate pentru cereale”; ~ *măre* „măsură egală cu cantitatea cuprinsă în patru sprezece saci”; ~ *mícă* „măsură egală cu cantitatea cuprinsă în șapte saci”.

CHILÉR s. n. 808 VII „bucătărie de vară, separată de restul casei, în care se poate și dormi”.

cf. DA, CADE s.v., SCRIBAN (Munt.), DM, DEX (reg.) s.v.

CHILIĂNCĂ (4 sil.) s.f. 676 VII „îngrijitoare la biserică și/sau la cimitir”: Mama mea a fost îngrijitoare la biserică, știi, *kilijăncă*, așa se zice.

CHILIÉR (3 sil.) s.m. 733 VIII „administrator la curtea boierească”.

CHILÍP s. n. 799 VII, 802 VIIa, 803 VIIc, „scul (de borangic)”: Sculu dă ... *kilípu*, așa-i zicea, *kilíp* dă borangic 802 VIIa; cf. a r ș í n , r o á t ă 2° , t r ă s ú r ă 2°.

pl. *chilípe* 775 V, 779 VIIc, 799 VII, 801 VIIIa.

v. DA (Turnu-Măgurele, Teleorman), LEXIC REG., I, p. 69 (Roșiori de Vede), GL. ARGES s. v.; cf. TDRG s.v. *caleap*, SCRIBAN (nord) s.v. *căleap*, GL. OLT. s.v. *chilim*, GL. DOBR. s.v. *chelep*.

CHILOMĂNÉȘTE vb. refl. 1° *se* ~ ind. prez. impers. 837 VIII, 847 VII „se petrece zgomotos, se face chiloman”. 2° ~ *-te* imper. 2 sg. 865 VII „vaită-te, aolește-te”: M-a băgat în casă, m-a lăsat singură-n casă, s-a dus la bab-aia și mi-a adus pe moaș-aia și pă urmă dă-i țâpatu și *kilomănéște-te*, am pățit rău; cf. o l ă c ă i é ș t i , u l e á m .

1° cf. CADE (Olt.) s.v. *chilomăni*, TDRG (Munt. fam.), SCRIBAN (fam.), DM (reg.), DEX (pop.), DA, BĂRBUȚ s.v. *chiloman*; 2° cf. ȘAINEANU (fam.) s.v. *chiloman*.

CHIMICĂRII s.f. pl. 832 VIIIb, „chimicale”.

CHIMINÉȚ s.m. 701 VIII, 812 V „strat din bucăți de cărămidă înălțat în cele patru colțuri ale cuptorului (de ars varul sau vasele din ceramică) pentru protejarea parilor din construcția acestuia”.

pl. *chiminéți* 812 V.

cf. DA s.v. *cămin*, CADE (prov.) s.v. *cămineț*.

CHÍNGĂ s.f. 678 VIIIa, 689 VIII „ploaie locală rapidă (cu grindină)”: A venit o *kíngă* dânspre Slatina ș-a trecut încoace 689 VIII; cf. s f o á r ă 2°.

CHIOFTELEREĂSĂ s. f. 830 A „bucătăreasă care pregătește chiftele”.

pl. *chioftelerése* 830 A.

CHIOFTELUȚE s. f. pl. 835 Vb „chifteluțe”.

cf. DA, SCRIBAN s.v. *chiftea*, GL. ARGES s.v. *chioftea*.

CHIOLÁN (3 sil.) s. 709 VIII: „loc de dormit pe soba bătrânească”.
cf. DA, TDRG s. v. *chiulhan*, SCRIBAN s. v. *chiolhan*.

CHIONCĂNEÁ vb. ind. impf. 3 sg. 727 A „clipea mereu”: Cam
Koncăneá ea de un ochi, da n-avea nimic.

cf. COMAN, GL. (Muscel), GL. ARGEȘ, CV, 1950, 4, p. 42 (Tecuci)
s.v. *chioncăni*.

CHIORCHÍNI s. f. pl. 818 VIII „ciorchini de struguri fără boabe,
rămași după stors”: Mai e *Korkíní* d-alea care-a fost boabele, pă alea le
facem țuică; cf. v r é j i i .

var. *ciorchíile* s. f. pl. art. 785 VI.

CHIOREÁSCA adv. 738 V „orbește, ca chiorii”: Am fugit așa
Koreásca.

CHIORTÍȘ adv. 726 Vb, „pieziș, oblic”; cf. c o s í ș , g h i -
r ú n c .

cf. DA s.v. *chiorăș*, CADE (Mold.) s.v. *chiordiș*.

CHIÓRUL s. art. 865 II „cifra 1 (unu) marcată pe o latură a
z d r e c h e i ”: Și face o zdreche ... pătrată, ascuțită la capete și punem
p-o parte-i *Kóru*, unu.

CHIOȘTÉCUL s. n. art. 754 VIII, 869 VIIIb „șomoioagul de paie
răsucite, băgat într-una din găurile g r i v e l e i ”: Erau făcute din paie,
din paie care nu erau treierate, ia așa lungimea asta, și la mijloc legam
odgonu și *Koștécú* ăla-l băgam la grivele 754 VIII.

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX, GL.
DOBR. s.v. *chiostec*.

CHÍOTUL s. n. art. 781 V „jalea, durerea, plânsul”: S-a mai
depărtat *Kíyotu*, cum să zice, sânt unșpe ani de-atunci; cf. j á l e t e ,
p l â n g e r e .

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX, s.v.

CHIPENEÁG v. *căpeneág* 2°.

CHIPÍCI s.m. pl. 843 V „papuci din postav; cipici”; cf. c i o c i .
v. LEXIC REG., I, p. 34 (Gura Jiului) s.v.; cf. DA (Munt., Dobr.),
TDRG, CADE (Olt.), DM, DEX s.v. *cipic*.

CHIPUIÁLA adv. 748 VIIa, 750 VIIIb „chipurile”.

v. DA s.v. *chip*, CADE (Mold.), COMAN GL. (Muscel) s.v.; cf.
GL. OLT., BĂRBUȚ s.v. *chipului*.

CHIPUIÉȘTE v. *tipuiéște*.

CHÍRCA¹ s. f. art. 869 Vb, VI „sapă îngustă folosită la săpatul
printre rânduri; săpăliga”: *Kírca* este-o sapă așa îngustă dă vro patruzeci
dă centimetri așa, cu coadă, și chircuim printre rânduri Vb; cf. c a l i s -
t é r ă .

v. DA (Mold., Dobr.), CADE (Dobr.), SCRIBAN (Mold. sud) s.v.

CHÍRCĂ² 827 A, 857 VI „soi de grâu cu paiul subțire, scurt și cu
boabe mici și rare în spic”: Am bătut *Kírcă* dă grâu, atâta era dă mică, era
mărunțică 857 VI.

v. DA s.v.; cf. CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX s.v. *ghircă*.

CHIRCUÍM vb. ind. prez. 1 pl. 869 Vb „săpăm cu c h i r c a prin-

tre răsaduri”: Le *kircuím* cu... *Kircuím* printre rânduri.

part. *chircuít* 869 VI.

CHIRIOÁRĂ s. f. 713 VI dim. de la *chirie* („cărăușie”): Mai faci câte-o *Kiriúár* -așa particulară, la unu, la altu.

CHIROPĂSTIE s. f. în expr. *a căzút în* ~ 813 VII a „a dat de bucluc”.

cf. DA s.v. *chiropaste*, LEXIC REG., II, p. 12 (Argeș) s.v. *chinopastie*, p. 22 (Vâlcea) s.v. *chinopaste*, GL. ARGEȘ s.v. *chilopaste*, BĂRBUȚ s.v. *chinopastă*.

CHIRÓV s. n. 725 A, 729 II „tractor marca Kirov”: Și săpa, desfunda la o jumăta de metru, sau săpa cu... *kiróvu* 725 A.

pl. *chiroáve* 729 II.

v. GL. DOBR. s.v.

CHIRPÍCĂ s.f. 742 VI, 858 VI, 868 VIII „chirpici”: Acuma casa să face din cărămidă, să face din *Kirpícă* 868 VIII; cf. t ú l ă 1°.

var. *cârpíc* s. m. 862 VI, pl. *cârpíci* 737 VIIIb, 751 VIIIa, 825 VII, 862 VI, 864 VI; *câlpíci* s. f. pl. 826 III, VI.

cf. DA, CADE (Mold.), SCRIBAN (est), DM, DEX, s.v. *chirpici*, GL. DOBR., BĂRBUȚ s.v. *chirpic*.

CHIȘĂI s.n. 1° 723 VI, 739 VI, 816 VIIIb „vână de apă”: După ce dăm de apă, de-un *Kișáj* de apă așa 739 VI. 2° 839 VI „emanație (de gaze) din materii în stare de putrefacție”: Calu, cât a stat în puț acolo, a format... gaze, gaze, un fel de *Kișáj*, cum să spune.

1° cf. DA, CADE, BĂRBUȚ s.v., SCRIBAN (est) s.v.

CHÍȘCĂ s.f. 1° 721 V, VIIa, 722 V, 723 V, 725 V, 726 Va, 727 V, 733 V, VII, 738 V, VII, 740 V, 741 VII, 742 VIIa, b, 745 VIIIb, 746 V, 748 V, 751 V, 753 V, 754 V, 842 V, VIII, 858 V, 863 V, 866 V, 868 V, 869 Va, b „stomac (la porc)”: Toba o punem în stomacu porcului, în *Kișcă* 842 V; cf. b á b ă 3°, burtán 1°, burticán 1°, cartabóș 3°, mo á ș ă 1°, tráístă 3°. 2° 723 V, 858 V, „tobă preparată în stomacul porcului”; cf. búrtă 1°, burtán 2°. 3° 728 A, 755 V, 848 VII „cec (la porc)”; cf. b á b ă 5°, burféiul, burtóí 1°, cheag, fundác, fundánul, fundărăul, fundărățul, fundăróí, fundául, fundéiul, fundóí, fúndul, maș 2°, moș 1°, tăgárța, tesác, tráístă 1°, trăístóíul, trăístór, trăístúța 1°, unchiášul. 4° 728 V, 729 V, „vezică urinară (la porc)”; cf. g o g o á ș ă 2°.

var. 1° *fișca* s.f. art. 838 VIIa; 3° *pișcă* s.f. 747 V, 848 V.

1°, 2°, 3° v. DA s.v., CADE, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN, GL. DOBR. s.v.

CHIȘIÓS (3 sil.) adj. 816 VIIIb „nisipos”: Era nește pământ *Kișiós*, dă chișai.

cf. DA, CADE, BĂRBUȚ s.v. *chișai*, GL. ARGEȘ s.v. *chișaios*.

CHIȘNÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 829* [despre câini] „schelălăie”; cf. chelăcăí 1°, geotéște, géune, miercănínd, stencăneá.

conj. prez. 3 sg. *să chișnească* 829*.

CHÍTĂ¹ s. f. 774 VI „grămadă, teanc (de bani); cf. t r e a p .

v. GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v.; cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX s.v.

CHÍTĂ² s. f. 816 VIb „moment, termen, soroc”: Toți zicea că e *Kită*, gata să moară.

v. DA, TDRG, ȘĂINEANU (Mold.) s.v.

CHITÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. în expr. ~ ~ *de fugă* 778 VIIb „a luat-o la sănătoasa, a fugit”: A fugit, s-a sculat în fugă, da, s-a sculat *ș-a Kitít dă fugă* acasă; cf. b á j a , c u l c á , d ó s u l , g o á n á , s p á - t e l e 3°.

cf. DA s.v. *chiti*, SCRIBAN s.v. *chitesc*, LR, 1959, 1, p. 62 (Balș) s.v. *chiti*.

CHITOÁCELE v. *chitúc* 2°.

CHITÚC s. 1° 822 A „bucată groasă de lemn de aproximativ un metru lungime”. 2° pl. 726 VIa, b, 745 VI „stâlpi groși bătuți în pământ la temelia unei case”: Am făcut gropile pentru *Kitúc* 745 VI. Am pus talpa peste *Kitúc* 726 VIb. 3° pl. 707 VIa, „pari scurți; țaruși”: Am crintă instalată pã ... *Kitús!*, pã țaruși.

pl. *chitúci* 2° 726 VIa, b, 745 VI, 3° 707 VIa, *chitúce* 1° 822 A.

var. 2° *chitoácele* s. n. pl. 711 VI.

1° v. LEXIC REG., II, p. 12 (Roșiori de Vede), p. 69 (Argeș), BĂRBUȚ s.v. 2°; 3° cf. DA, CADE s.v., LR, 1966, p. 95 (Vâlcea, Tulcea) s.v.

CHITUCEÁLĂ s. f. colect. 711 VI „totalitate a c h i t u c i l o r 2°”: Bagă la ... în *Kitúcálă*, adică toate chitoacile de lemne le-nfundă.

CHITUCÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 711 VI „bate c h i t u c i 2°”: *Kitúcéște*, adică ... să-nfundă, cică bagă la... în chituceală, adică toate chitoacele de lemne le-nfundă.

CHIȚUIĂU vb. ind. impf. 3 pl. 828 II [despre iepuri] „chițaiu”: Au vânat dăcât vro patru iepuri pe care îi dădeau... călcau cu picioru pã ei și ei *Kitujău* și ieșeau afară; cf. c â ț â n e á u 2°.

v. DA s.v. *chițai*.

CHIÚCĂ (2 sil.) s.f. 743 VII „femeie proastă”: Că-i o ... *Kúcă*, o aia, l-a făcut din flori așa pã prostu-ăla de băiat.

cf. DA, SCRIBAN s.v. *ciucă*.

CHIURÉURI (3 sil.) s. n. pl. 695 VIII „nume al unui soi de pere tomnatice altoite”: Pere tomnatice... *Kuréuri*.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *chiureu*.

CICLÍC s.n. 784 VI, 802 VIa „scripete”: Un *êiclic*, adică o roțiță care-nvârtește, terteleac îi spune bătrânii 784 VI; cf. b ó b u l , c r i v á l , f r e c ț i ó n , h é g n á , s c l í p e t e , t e r t e l e á c 1°.

cf. DA s.v. *cicărâc*, CADE s.v. *cicric*, DM s.v. *cicărâg*.

CÍCURĂ s.f. 795 II „nume al unui joc de copii”.

CIMENTUÍTĂ adj. f. 840 A „cimentată”.

var. *țimentuíte* adj. f. pl. 720 VI.

v. GL. DOBR. s.v. *cimentuiești*; cf. OLT. s.v. *șimentuiesc*, BĂRBUȚ s.v. *șimentui*.

CINCIURI s.n. pl. 825 VI „grămezi din cinci snopi”: [Grăul] îl făceam *cinĉiuri*, adică cinci snopi, cinci snopi, puneam așa.

CINGHEĂ v. *cinghél* 2°.

CINGHEĂRE v. *cinghél* 1°.

CINGHEL 1° s.n. 737 VI „cârlig de fier (cu diverse întrebuințări în gospodăria țărănească)”: Sus [fânul] îl legam, îl legam, puneam lemn la mijloc, un *cingél* și-l strângeam cu priponu de inima căruței. 2° var. s.f. 829* „instrument rudimentar pentru extracții dentare, constând dintr-o scoabă cu două gheare”. 3° var. s.f. pl. art. 675 VI „ghearele (ursului)”: [Ursul] aleargă după el [= bou], s-aruncă-n spinare, înfige *canĉiri*-elea; cf. *ciuline* 1°.

var. 1° *cingheăre* s.f. pl. 823 VI; 2° *cingheă* s. f. 829*; 3° *ceanghírele* s. f. pl. art. 675 VI, *geanghíre* s. f. pl. 697 VI.

1° – 3° cf. TDRG (Munt.), DA, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX s.v., COMAN, GL. (Muscel) s.v. *ceanghir*, LEXIC REG., I, p. 28 (Băilești) s.v. *ceangher*, p. 26 (Balș), p. 34 (Gura Jiului), p. 52 (Vânju Mare) s.v. *cinghir*, BĂRBUȚ s.v. *ceangher*, *cinghir*.

CIOÁCĂ¹ (2 sil.) s.f. 798 VIII, 814 V, 817 VIII [la plantarea răsadurilor] „lemn, țaruș pentru făcut gropi”: [Tutunul] îl puneam cu ... *ĉoăcă* d-aia dă lemn 798 VIII; cf. *arăcărul*, *înfigătórii* 2°, *plantatóru*l.

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v., LR, 1959, 2, p. 51 (Argeș) s.v. 2°.

CIOÁCĂ² (2 sil.) s.f. 697 II „săniuță rudimentară din lemn”.

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU s.v. *cioaclă*, SCRIBAN (vest), DM, DEX (reg.) s.v. *cioaclă*.

CIOĂNTĂ (2 sil.) s.f. 867 VI „tăietură la urechea oii ca semn de recunoaștere”: *ĉoántă* [...] urechea tăiată drept la aia, *ĉoántă*, vârful urechii tăiat drept.

v. LR, 1959, 2, p. 51 (Argeș) s.v.; cf. DA, CADE s.v. *ciont* 1°.

CIOĂTĂ (2 sil.) s.f. 1° 821 V „butaș (la vița de vie); cf. *butá* c. 2° *la lócu* ~ loc. adv. 721 VI „la fața locului”: Și pã urmă se fac în clăi mari de câte șapte-opt mii, trei mii de kile, după cum are omu proprietatea... la proprietatea, *la lócu ĉoátă*, la locu unde este fãnu.

pl. 1° *ĉoáte* 841 VI.

CIOBĂNÉSC vb. tranz. ind. prez. 1 sg. 701 III, 812 III „tai în bucăți, tranșez carnea”: Găina o curăț de fulgi, dup-aia o *ĉobănésc* 701 III; cf. *ciópãne*, *ciopățéște* 1°, *parceléști*, *tipu-iéște*.

ind. prez. 2 sg. *ciobănéști* 713 III, 3 sg. *ciobănéște* 704 V, 705 Va, 710 III, V, 713 V, 715 V, 1 pl. *ciobăním* 699 V, 703 V, 3 pl. *ciobănésc* 679 V, impf. 1 sg. *ciobăneám* 780 VIII, 1 pl. *ciobăneám*, 751 VIII, pf. c. 1 sg. *am ciobănit* 760 VIII, 812 III; conj. prez. 1 pl. *sã ciobăním* 703 V; refl. ind. prez. 3 sg. *se ciobănéște* 698 III, 705 III; part. f. pl. *ciobăníte* 710 VII.

cf. DA, BĂRBUȚ s.v. *cebălui*, SCRIBAN (Olt.) s.v. *cebăluiesc*.

CIOBĂNÍTUL s. n. art. 785 VI, 862 VIII „plata, suma de bani cuvenită ciobanului pentru îngrijirea oilor”: Toamna... îi plătea la cioban, îi plătea *ciobănițu*, cât urma să-i plătească lui 785 VI.

v. DA s.v. *cioban*.

CIOBĂNOÁICĂ s. f. 804 V, 830 VII „ciobăniță”: Tata m-a dus după oi, *ciobănoáică* 830 VII.

CIOCĂNĒ s.n. pl. 740 A „știuleți curățați de boabe”.

CIOCANTÍNA s. f. 821 A „specie de porumb cu bobul mare și roșcat la vârf”.

cf. DA, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX, s.v. *ciocantin*.

CIOCĂNÉI s. m. pl. tantum 737 VI „porumb furajer”; cf. c o c e - n á ș i , c o c é n i , s i l ó z .

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX, s.v. *ciocan*.

CIÓCĂNI, *să* ~ vb. conj. prez. 2 sg. 785 VI „să sapi (pământul) superficial, să scormonești”: După ce dă căpușa [la vița de vie] dă iese din pământ, atuncea-l sap mai rar când crește iarba; da până dă căpușa trebuie *să-l ciocăni* mereu după orice ploaie; cf. s c á r m ă , ț ă c ă n e á , z g ă m u ș é ș t i .

conj. prez. 1 pl. *să ciocănim* 797 V.

CIOCĂNÍTEA s. f. art. 808 IIa, „nume al unui joc de copii (cu patru pietre)”.

CIOCĂTÉALĂ s. f. în *o* ~ (*de coasă*) 673 VIII [peior.] „cantitate mică de cositură, câteva brazde”: Nu mai pot lucra încolo, pe-acasă, pe colea: un lemn, *o ciocăteală dă coasă*, două-trei copițe-ntr-o zi, două-trei în alta.

CIOCĂLȚII s. m. pl. art. 846 VIII „cocenii de porumb”: Culegeam porumbu-ntâi, pă urmă... tăiam *ciocălții*, i-aduceam acasă; cf. c o f r a g 2 .

cf. DA, CADE, s.v. *ciocăltău*, TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN, GL. ARGEȘ s.v. *ciocâlțeu*.

CIOCĂRLĂNUL s. m. art. 774 V „numele unei buruieni care crește prin semănături”.

v. DA (Mehedinți) s.v. II. 3°.

CIOCĂRLÍE s. f. 727 A, 736 VIIa, 737 VI, VIIIb, 742 VI, 745 VI, 746 VI, 748 VI, 755 VI „lăstar la viță de vie”: *Ciocărlíe* este coarda de la vie, să taie din ea.. patru-cinci ochi sau șase ochi ș-aia îi spune *ciocărlíe* și din aia vrem să plantăm altă vie 742 VI.

pl. *ciocărlíi* 723 A, 725 VII, A, 726 VIa, A, 733 III, 740 A.

CIOCĂRTÉȘTI v. *ciopățește* 2°.

CIOCI s. m. pl. 843 V „papuci din postav”; cf. c h i p í c i .

v. TDRG (Trans.) s.v. *cioc* 1°, GL. ARGEȘ s.v. *cioci* 2°; cf. DA (Trans., Muscel), CADE, SCRIBAN (Trans.), ȘĂINEANU s.v., LEXIC REG., II, p. 49 (Făgăraș) s.v.

CIOCNÍT, *a* ~ vb. tranz. 1° ind. pf. c. 3 sg. 795 VIIIa „a înțepat”: Mi-a dat un ghimpe, m-a *ciocnit* în vâna deștului. 2° conj. prez. 3 pl. 727 V [despre viermii de mătase] „să străpungă oul pentru a ieși”: [Viermii]

începe să *ciocnească* pe colo puțin.

2° conj. prez. 3 pl. *să ciocnească* 727 V.

1° cf. DA s.v., SCRIBAN s.v. *ciocnesc*; 2° cf. DA s.v.

CIOFLINGĂREĂLA s. f. art. 727 A „hoinăreala, trândăvia, viața ușoară”: Puturos ... șarlatan, nu să ... îi place *cioflingăreăla*, fetele, dansurile; cf. g o l ă n i a .

cf. DA, TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, BĂRBUȚ s.v. *cioflingar*, DEX (pop. și fam.) s.v. *cioflingar*.

CIOFLINȚI s. m. pl. 721 VI [la pădurărit] „cuie de fier folosite la prinderea bușteanului de tânjală”.

cf. DA (Mold., Maram., Bucov.), SCRIBAN (Trans., Mold.) s.v. *cioflânc*, DM s.v. *cioflâng*.

CIÓITINĂ (3 sil.) s. f. 724 V „stârv (de vită)”: O vită moartă, când o trânteste un lup, ș-așa i să spune, e *cióitină*.

cf. DA s.v. *hoit*, SCRIBAN (est) s.v. *hoitină*.

CIOMĂGĂ s. f. 703 VIIb, 843 V „ciomag”: Iese moșu c-o *ciomagă*, mări frate, și pune mâna pe țata Caterina, și dă-i, ș-o omoară 843 V; cf. b â t o á c e .

v. GL. DOBR. s.v.

CIOMPĂM vb. ind. prez. 1 pl. 757 VI „tăiem vârful, cârnim (vița de vie)”: După ce o legăm via pă... capetele, lăstarii care nu au strugure, îi rupem... îi *ciompăm* dă la patru, cinci frunze și dup-aceea începem cu stropitu; cf. c r â m e á m .

cf. GL. ARGES s.v. *ciompi*, DA s.v. *ciumpav*, GL. OLT. s.v. *cimpi*, BĂRBUȚ, s.v. *ciomp*.

CIOPĂNE vb. ind. prez. 3 sg. 702 V „taie în bucăți, tranșează carnea”: Și-ncepe să-l taie [porcul], *să-l ciopăne*; cf. c i o b â n é s c , c i o p â ț e ș t e 1° , p a r c e l é ș t i , t i p u i é ș t e .

conj. prez. 3 sg. *să ciopăne* 702 V.

CIOPĂȚEȘTE vb. ind. prez. 1° 3 sg. 771 Vb, 834 V „taie în bucăți, tranșează carnea”: [Porcul] îl tăiem, îl *ciopățim* și-i punem carnea-ntr-o ladă 766 V; cf. c i o b â n é s c , c i ó p â n e , p a r c e l é ș t i , t i p u i é ș t e . 2° var. 2 sg. 750 VIIa „tai scoțând bucăți mici dintr-un lemn; cioplești”.

1° ind. prez. 1 pl. *ciopățim* 766 V.

var. 1° *ciumpățim* vb. ind. prez. 1 pl. 718 V; 2° *ciocârtéști* vb. ind. prez. 2 sg. 750 VIIa.

1°, 2° v. TDRG s.v. *ciocârti*, SCRIBAN (Munt.) s.v. *ciopățesc*; cf. DA, CADE, DM, DEX s.v. *ciopârți*, GL. ARGES s.v. *ciopățit*, BĂRBUȚ s.v. *ciocârti*, GS, 1929–1930, p. 129 (Prahova) s.v. *ciopăți*.

CIOPĂRTĂC s. m. 695 II, 697 VII, 721 VI „bucată de lemn; scurtătură”: Și pă urmă șarpele să ducea, venea după noi [...] și pă urmă am luat un *ciopirtăg* d-ăla marele și... i-am rupt gâtul 695 II.

pl. *ciopărtáci* 697 VII.

var. *ciopărtăg* s. n. 695 II, 732 VII, pl. *ciopărtăge* 732 VII; *ciopărțăge* s. n. pl. 732 VII.

- cf. DA, SCRIBAN (rar), ȘĂINEANU, GL. ARGEȘ s.v., TDRG, CADE s.v. *ciopartă*, BĂRBUȚ s.v. *ciomârdac*.
 CIOPÂRTĂG v. *ciopârtác*.
 CIOPÂRTĂGE v. *ciopârtác*.
 CIOPLEAM vb. ind. impf. 1 sg. 726 A, 788 A „curățam buruienile din culturi săpând pe ici, pe colo”: *Ĉuopleám* pământu, *ĉuopleám* ... la câmp cu sapa 726 A.
 ind. impf. 3 sg. *ciopleá* 717 VIIIb.
 v. DA s.v. *ciopli* 3°.
 CIORĂRĂÍT, *ne-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 pl. 797 VII „ne-am ciondănit, ne-am ciorovăit”; cf. *c â l ț ă v e á m*, *c i o r o m ă n í t*.
 CIORĂȘFLEĂȘCĂ v. *ciorofleácă*.
 CIORBĂR s.n. 695 V, 699 V, 720 V, 741 VII, 748 V, 837 V „polonic”: Iau c-un ... *ĉorbár*, polonic cum să spune 748 V.
 CIORCHÍILE v. *chiorchíni*.
 CIORCHINOĂSĂ adj. f. 817 VII [despre cânepă] „cu ciorchina mare”: Cânepa o făceam glugă, o țineam trei zile sau nouă zile, după cum avea ciorchina dă mare, dacă era *ĉlorķinoásă* o țineam mai mult.
 v. DA s.v. *ciorchine*.
 CIORCIOBOÁTE v. *ciorciobúte*.
 CIORCIOBÚTE s. f. pl. 840 A, 851 VII „lucruri vechi dintr-o gospodărie, rareori utilizate”; cf. *c i o r o b o á i e*, *t r a n c a f ú s e*, *t r a n c a n á i e*.
 var. *ciorcioboáte* s. f. pl. 741 VII.
 cf. DA s. v. *ciorciobătii*, SCRIBAN (Buzău fam.) s.v. *ciorcioboate*.
 CIÓRCOVA s.f. art. 777 V „sorcova”.
 CIOREĂSCĂ adj. f., *prúnă* ~ 694 VI „varietate de prune de culoare închisă”: Adică pruna neagră, zis cum să zice pă la noi, să zice cam *ĉoráscă*, *prúnă ĉoráscă*, da alții zice și prune negre.
 v. DA s.v. *cioară*; cf. BĂRBUȚ s.v. *ciorăsc*.
 CIORICEI s. m. pl. 706 VII dim. de la *cioareci*.
 CIOROBOÁIE s. f. pl. 816* „lucruri vechi dintr-o gospodărie, rareori utilizate”; cf. *c i o r c i o b ú t e*, *t r a n c a f ú s e*, *t r a n c a n á i e*.
 v. GS, 1929–1930, p. 130 (Prahova) s.v.
 CIOROBÓȚII s. m. pl. art. 805 VII „numele unei buruieni cu flori albastre și cu frunze mari”: *Ĉorobóŝi* face niște bețe-așa și cu flori albastre-n vârful așa cu nește măciuci, *ĉorobóŝi*, da nu-nțeapă.
 CIOROFLEĂCĂ s. f. 777 Vb, „preparat nereușit, nefiert suficient, fără consistență”: E mămăligă-ntre mămăligă: e unele care face *ĉorișfleăscă*, o pune, nu poți s-o mănânci... o las-așa *ĉorișfleăscă*, nici înche-gată, nici... 806 VII.
 var. *ciorășfleăscă* s.f. 806 VII.
 cf. DA s.v. *ciorofală*, SCRIBAN (Covurlui) s.v. *ciurfuială*, LEXIC REG., I, p. 26 (Balș), II, p. 12 (Argeș), BĂRBUȚ s.v., LEXIC REG., I, p. 52 (Vânju Mare) s.v. *ciorofleăscă*, LR, 1959, 5, p. 73 (Caracal, Severin)

s.v. *ciorofleac*.

CIOROMĂNÍT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 pl. 682 VIII „s-au ciondănit, s-au ciorovăit”; cf. *c â l ț ă v e á m , c i o r â r ă í t*.

CIORPINIȚĂ s. f. 832 VIIIb dim. de la *ciorpină* („ciorchine de strugure”).

CIORTÁN s. m. *în* ~ *de băiát* 840 A „băiețandru”: Și când am plecat din port, era un *cortán* așa *de băiát*; cf. *b ă i e c ă n , b ă i e c ă n - d r u , d ă r l e c ă n , g h e r l ă n 2º , g o d i n ă c , g o d i n ă ș i , t o i t ă n , ț u b ó i*.

cf. DA (Munt., Dobr.), SCRIBAN (sud), ȘĂINEANU s.v.

CIORTĂNEI s. m. pl. 739 III „pui (de găină) mărișori”.

cf. DA, ȘĂINEANU s.v. *ciortan*, SCRIBAN (sud) s.v. *ciortănică*.

CIOTOĂIE s.n. pl. 683 III, 756 III, V, 759 IIIa „pulpe de pasăre”: La friptură să pune *cotoăjele*, pieptu 736 III; cf. *c o p ó n , h a r - t ă n e l e*.

v. DA s. v. *ciot*, CADE (Olt.), LEXIC REG., II, p. 22 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v. *ciotoi*.

CIR s. n. 677 III, VII, 680 III, VIIa, 683 V, 687 VIIa, 689 IIIa, 756 III, 757 V, 760 I, V, 791 VII „terci (de mămăligă)”: Presărăm câteva mâini de să-ngroașă un pic, îi facem un *cîr* [mămăligii], cum să zice 677 VII; cf. *p ă s á t*.

v. DA (Mold., Bucov.), TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), CADE (Mold., Trans.), SCRIBAN (nord), DM, DEX, (reg.), LEXIC REG., II, p. 36 (Reșița), GL. DOBR., Arh., 1912 (Mold. nord) s.v.; cf. GL. ARGES, BPH, 1939, p. 214 (Gorj) s.v.

CIRÉȘ s. m. 839 VI „vișin”: *Cîreșu* este ... astea le face [fructele] mai... mărunte și roșii așa, până se coace, ele se face aproape maro.

CIRÉȘE s. f. pl. 839 VI „vișine”: *Cîreșile* are un gust acru; din *cîreșe* să face vișinată.

CIRÍC s. 817 A „lucru de nimic, ceva foarte mic și fără valoare”: Nu pot să fac față nici unui *cîric*; ăl mai mic lucru din lume *cîricu* e.

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v.

CIȘMEĂ s. f. 781 VI „izvor”; cf. *b â r ă c e , b u z o i é l*.

CITIRÉGI s. pl. 707 VIII „cioturi (la prepeleac)”: [Prepeleci] niște ăia cu ștepi pe el, cu... cu *cîtirég* așa; cf. *b ú t u l 2º , c l e á n c u r i , ș t e a p 1º*.

cf. DA s. v. *ciot*, SCRIBAN (Buzău), LEXIC REG., II, p. 12 (Argeș), GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *citireag*, CV, 1951, 2, p. 35 (Roșiori de Vede) s.v. *cetereag*.

CIUBÁT adj. 855 VI „urcios, posac”: Ș-o puneam [fata, în strigături] c-un moș; un moș *cubát*, urît, care era mai rău din sat; cf. *c é s n i - c u l e , d u g ó s , t o c s ú n*.

cf. DA s. v. *ciudat* 3º, LEXIC REG., II, p. 79 (Turda) s.v. *ciudat*.

CIUBUCĂREÁLA s. f. colect. art. 806 VI [la casă] „ornamentele din partea de sus a zidurilor; ciubucăria”: D-acilea vine și-i face [casei] *cubucăreála* pe sus [...] sus la strașină zicem noi.

cf. DA s. v. *ciubuc* 6°, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, s.v. *ciubucărie*.

CIUBUCÉSC vb. ind. prez. 1 sg. 761 VIIIb „câștig bani în mod ocazional”: Ieri am fost la brigadă d-am învălit o casă, că mai *ciubucésc* și eu, ba că dulgherie, ba că șitărie, ba că... iau și eu ce pot.

CIUBUCUL s. n. art. 753 VI „contribuția bănească (la organizarea horei)”: Venea fetele-acolo gratis la bal, nu mai plătea la bal seara, le luasem *ciubucu* de ziua.

CIUCIUBĂTĂ adj. f. 750 VII, 869 Vb [despre îmbrăcăminte] „urită, veche, uzată”: Își punea câte-o pălărie *ciucubată* 869Vb.

CIUCIULIȘ adv. 798 VI „ghemuit, stârcit”: Noi am stat așa *ciuculiș* puțin pă vine și l-am și văzut [lupul], l-am văzut, a trecut prin fața noastră; cf. b o t i ș , c i u c i u l i t e .

cf. DA s.v. *ciuci*, CADE (prov.) s.v. *ciuciuli*, SCRIBAN (Munt. vest) s.v. *ciuciulesc*.

CIUCIULITE, *pe* ~ loc. adv. 761 II „ghemuit, ciuciulit”: Ne-am dus cu niște copii să furăm mere, rupem noi o ulucă, acolo, să facem un loc să intrăm *pă ciuculite*; cf. b o t i ș , c i u c i u l i ș .

cf. DA s.v. *ciuci*, SCRIBAN (Munt. vest) s.v. *ciuciulesc*, CADE (prov.) s.v. *ciuciuli*.

CIUCIUMÉL s. cu val. adv. în *incărcat* ~ 808 IIa, 815 A, 824 A [despre un pom, o plantă] „plin de roade”: Pom *incărcat ciucumél* 824 A; cf. h ă l ă c i ú g ă , r á p ă n .

var. *ciurciumél* s. cu val. adv. 760 VIIa, 815 A.

cf. DA (Vâlcea) s.v. *ciuci*, LEXIC REG., II, p. 12 (Argeș), GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *ciurciumel*.

CIUFUIĂLĂ s. f. 775 III „bătaie, chelfăneală”: Adică *ciufujală* am luat.

cf. DA s.v. *ciufuli*.

CIULĂNI s. m. pl. 846 V „ciulini”: Da... *ciulani*; are niște ace ca ghimpii, cum e pă arici așa este *ciulani* iștia; cf. c i u r l i n i , v ă l ă t ú c .

CIULINE s. m. 1° pl. 671 VI „gheare”: Ghearele de la... ale labelor se numesc *ciulini*; cf. c i n g h é l 3°. 2° 783 VI „gheară metalică de strâns cârligele (la pescuit)”; cf. a n c u r ó d .

pl. 1° *ciulini* 671 VI.

cf. DA (ieșit din uz) s.v. *ciulin* II.

CIULPÎNI s. m. pl. 805 VI „capsule (la ricin)”: *Ciulpini*-ăia care-i face [ricinul] i-adunăm până când terminăm cu totu [...] el pă bătu-ăla al lui formează sus acolo adunăm numai ... cu totu-așa ... bobite, bobite, d-ale lui d-acolo.

CIUMĂDĂ s. f. 828 VII „obicei la nuntă: luni se plimbă nuntașii prin sat, cu lăutarii, făcând diferite pozne”: Lunea... făcea *ciumădă* așa, să plimba cu lăutarii pă drum, cânta, făcea-n tot felu.

cf. LEXIC REG., II, p. 22 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v. *ciomândi*.

CIUMPĂȚÎM v. *ciopățeste* 1°.

CIUP s. 726 VIa „vârf, gurgui la opincă”: Aicea la spate să-ntorcea

[opinca], să cosea patrat așa, ș-aicea cu un *cup* așa făcut... strâns așa; cf. n a s .

v. LEXIC REG., II, p. 89 (Crișana) s.v.; cf. DA (Brăila, Covurlui) s.v. CIUPERCĂT adj. 678 VIIb, „ca o ciupercă”: Îl fotografiati așa

cupercăt cu pălăria asta?

v. COMAN, GL. (Muscel) s.v.

CIUPI s.m. pl. 736 VII, 745 VIIb „câlți”: Cânepa mai groasă, cum să spune *cúki* ăia care-i scoteam de la dărac dintr-aia buna, îi torceam mai grosior 745 VIIb; cf. *burdúfi*, *ciutác* 2°, *ciúturi*, *măruntái* 1°, *știm*, *zgrébeni* 1°.

v. DA s.v. 2°, TDRG, CADE, (Trans.), SCRIBAN (vest) s.v.

CIURĂ s.f. 706 II „unealtă de pescuit, alcătuită dintr-o plasă prinsă de un inel metalic”.

CIURCIUMÉL v. *ciuciumél*.

CIURLÉZ s. 673 III, 674 VIII, 681 V, 682 V „petrecere (între tineri) în seara de Anul Nou sau de Bobotează”: La Anu Nou face *curléz*, face horă, să distrează, ș-aici la noi îi spunem *curléz* 673 III.

cf. DA s.v. *chiraleisa*, SCRIBAN s.v., COMAN, GL. (Muscel) s.v. *ciurlezi*.

CIURLÍNI s.m.pl. 811 VI, 841 VI „ciulini”; cf. *ciuláni*, *vălătúc*.

CIUȘ adv. 783 VII „în cârcă”: Îl ducea mă-sa *cúș*, mergea ce mergea și sta pe vine.

cf. DA, TDRG (Olt.), BĂRBUȚ s.v.

CIUTÁC s.m. 1° 790 III „dansator, penultimul, din grupul de călușari”: Primu ar fi vâtafu și penultimu *cjutác*. 2° pl. 736 VII „câlți”; cf. *burdúfi*, *ciupi*, *ciúturi*, *măruntái* 1°, *știm*, *zgrébeni* 1°.

pl. 2° *ciutáci* 736 VII.

CIÚTURI s.m. pl. 845 V „câlți”: Cânepa o dădeam prin darac, rămânea *cúturí*, așa-i spuneam noi la ce era așa... mai încurcați; cf. *burdúfi*, *ciupi*, *ciutác* 2°, *măruntái* 1°, *zgrébeni* 1°.

CIUVÍT (2 sil.) adj. 830 VII „albastru închis, indigo”.

cf. DA (Munt.), SCRIBAN (rar), CADE, ȘĂINEANU s.v. *civit*.

CLAD v. *cládă*.

CLÁDĂ s.f. 678 VIIIb „copac smuls de furtună și căzut la pământ”: Când este câte un brad căzut în jos, e răgăliat, ala-i zice *cládă*.

var. *clad* s.n. 678 VIIIb.

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX s.v., LEXIC REG., I, p. 100 (Rădăuți) s.v. *coloadă*.

CLANARÉTĂ s.f. 792 VI „clarinet”: Aveam unu și c-o *clanarétă* care ne mai cânta.

v. GLOSAR REG. (Vatra Dornei), BĂRBUȚ s.v.; cf. DA (pop.), SCRIBAN (Munt., pop.) s.v. *clarinet*, CADE s.v. *clarinetă*, LEXIC REG., I, p. 53 (Vânju Mare) s.v. *clănăretă*, p. 90 (Făgăraș) s.v. *clănăret*, GL. ARGEȘ s.v. *clanaragiu*.

CLANȚĂ s.f. 800 VII „limbă la meliță”: Aveam meliț-a așa cu *clanț-așa*; cf. *c o ț o f á n ă*.

CLÁSĂ s.f. 1° 733 II „careu desenat pe pământ în jocurile de copii”: Tragem o liniuță cu creta, cu creta pă pământ, și facem patru *cláse*-n partea asta, patru *cláse*-n partea asta 774 II. 2° pl. art. *de-a* ~ loc. subst. 774 II „numele unui joc de copii; șotron”; cf. *c r u c i u l i ț ă*, *j a r*, *p i e t r i c í c a*, *ț a n c* 4°.

pl. *cláse* 1° 733 II, 2° 774 II.

CLĂȚĂ s.f. 769 V, 787 VIII „clanță”: Pui mâna pă... *cláťá* și nencuiată 787 VIII.

v. GL. ARGEȘ, LR, 1961, 4, p. 320 (Argeș) s.v.

CLĂNȚĂU s.n. 867 VI „pâlc de oi; clățau”; cf. *v â j d ă u*, *v â j d ó c* 1°.

CLĂPÚȚĂ s. f. 809 VI dim. de la *clapă*.

CLĂȚĂIER s. m. 785 VI „sătean care dă câteva oi (un clățau) la stână”: Care șadea cioban în permanent lua și el o zi mai mult; înțeles cu *clăťăjéri*, așa să numea, *clăťăjéri!*

pl. *clăťăjéri* 785 VI.

CLEANCURI s.n. pl. 684 VI, 686 VI „cioturi (la prepeleac)”: Prepelece, adică un par cu *cleáncuri*, cum să spune 686 VI; cf. *b ú t u l* 2°, *c i t i r é g i*, *ș t e a p* 1°.

v. BĂRBUȚ s.v., LR, 1959, 2, p. 52 (Argeș) s.v.; cf. DA s.v. *creangă*, LEXIC REG., I, p. 90 (Făgăraș) s.v. *cleangă*.

CLINCIOÁIE (3 sil.) s.f. 697 III „vale seacă, pe care curge apă numai după ploi abundente”: *Clinčoáje*, așa să zice la noi, părău mare. Acuma cât e secetă nici nu vine apă, da când vine ploaie așa mare, e părăuri mai multe și să strânge la un loc.

CLIVISÉȘTE v. *scliviséște*.

CLÓCE s.f. 671 III „cloșcă”: Luăm mai multe ouă, câte vrem, paișpe, până la douăzeci de ouă, și punem în juru *clócej*; cf. *c l ó ț ă*. cf. DA s.v. *clocă*.

CLOCÚȚĂ s.f. 676 VIII dim. de la *clocă* („cloșcă”): Chiar și eu am acuma zece pui la o *clocúťă*.

v. TDRG s.v. *cloșcă*; cf. DA s.v. *clocă*.

CLOMPĂNÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 721 III [despre cloșcă] „cloncânește”.

CLOPEȚICĂ s.f. 855 II „clopoțel”; cf. *p i o n á c e*, *ț ă c ă l i e*.

CLOȘCĂR s.m. 727 A „om șmecher, șarlatan”.

pl. *cloșcări* 727 A.

CLOȘCĂREÁ, *se* ~ vb. refl. ind. 1° impf. 3 pl. 727 A „se preocupau de lucruri neimportante”. 2° pf. c. 3 pl. 727 A „s-au înstărit, s-au îmbogățit prin șmecherii, pe căi necinstite”: După ce *s-a cloșcărít* negustorași p-aici, lua pe un preț mai ieftin, de-acolea-l ducea [orzul] el la Brăila să câștige el; cf. *n e g u s t o r e á s c ă*.

2° ind. pf. c. 3 pl. *s-a cloșcărít* 727 A.

CLOȘCĂREÁLĂ s.f. 727 A „învârteală, șmecherie”: Tot *cloșcă-*

reală, că trebuia să-l dai [orzul] la alții, să te negustorească ăia.

CLOȘCĂRÍTUL s. n. art. 727 A „numele acțiunii de a se cloșcări 2°”.

CLOTÓL v. *corlón* 2°.

CLOȚ s.n. 685 VI, 823 A „bucată de lut ars (sau de lemn), de diverse dimensiuni, folosită la zidărie (sau la dogărie)”: O bucată din fagu ăla, care l-am tăiat, îl tăiam așa dă șaizeci dă centimetri, ș-ăla-i *cloț* 685 VI. pl. *cloațe* 756 VIII, 822 VIIIb, *clóțuri* 822 VIIIb, 823 A.

v. DA (Vâlcea, Romanai, Dâmbovița), CADE, (Olt.), TDRG, SCRIBAN, (Munt., Mold. de sud) s.v.; cf. GL. ARGEȘ s.v. 4°, BĂRBUȚ s.v. *cloțuri*.

CLOȚĂ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 756 VIII „se spârgea, se făcea *cloțuri*”.

CLÓȚĂ s. f. 757 V, VII, 759 IIIb, 762 VII, 769 V „cloșcă”: Puneam douăzeci, douășunu dă ouă sub *clóță* și clocește trei săptămâni 757 V; cf. *clóce*.

pl. *clóțe* 683 III.

v. DA (Trans., Ban., Olt.), CADE (Olt., Ban.), DM (reg.), BĂRBUȚ, B Ph, 1939, p. 215 (Gorj) s.v., TDRG (Ban.), SCRIBAN (Ban., Olt.) s.v. *cloșcă*.

CLOȚÚI adj. în *prun* ~ 684 VIII „soi de prun”.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *cloț*, LEXIC REG., II, p. 23 (Vâlcea) s.v. *cloațe*.

CLOȚUIĂSCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 pl. 715 Vb, „să clocească”: [Cloțele] pă urmă le pui *să cloțuească* trei săptămâni.

cf. DA (Trans., Ban., Olt.), CADE (Olt., Ban.) s.v. *cloță* 1°, TDRG (Ban.), SCRIBAN (Ban., Olt.) s.v. *cloșcă*.

CLUB s. n. 671 III, 785 VIIb, „grup de vecini, cu relații mai strânse”: Ne strângem, de! fetili toate, stăm de vorbă, mergem la horă, mergem ș-așa, ne strângem *club* așa; *clubu*-ăsta, toți vecinii luăm apă [de la aceeași fântână] 671 III.

pl. *clúburi* 671 III.

CLÚȘCĂ v. *cúșcă* 1°.

COÁDĂ s.f. 1° pl. 793 VI, 829 VIb „rămășițe de la strugurii storși pentru must, din care se face rachiu; tescovină”: Din *cuádili* alea, cum să spune, tescovină, făcea țuică 829 VIb; cf. *prăștina*, *scârci* 1°. 2° 701 VIIb, 813 A, 815 VI, 820 VI „parte finală, de calitate inferioară, obținută la fiertul țuicii, al săpunului sau al leșiei”: [Vasul cu leșie] îl țineam trei, patru zile și curgea frunte, curgea mijloc, curgea *coadă* 701 VIIb. 3° 699 VII „toarte”: Era vase dă pământ cu două *coáde*.

pl. *coáde* 1° 793 VI, 829 VIb, 3° 699 VII.

COAFĂRÍTĂ (4 sil.) s.f. 710 III „coafeză”: O femeie dă la coafor, *coafăríța* d-aicea dă la noi.

COÁLBĂ (2 sil.) s.f. 832 A „parte metalică în formă de cerc la diverse unelte”.

cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN, DM, DEX, s.v. *coarbă*.

COÁMĂ s.f. 1° 839 V „ridicătură formată de aripioarele dorsale

la pești". 2° pl. 694 VI, 811 VI „olane”: Am pus țigla pã casã, am pus *cuámile*, *cuámile* le-am pus cu ciment la colțuri 694 VI.

pl. *coáme* 1° 839 VI, 2° 694 VI, 811 VI.

2° cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN s.v.

COÁPENE v. *copón*.

COÁRDĂ s.f. 835 VIII, 862 VIII „lemn lung, la coama casei, între vârfurile câpriorilor”: Sus pã capu popicilor sã punea alte *coárde* 803 VI; cf. *ca l* 1°, *cãlărăș* 2°, *cordárul* 1°, *istúm*.

pl. *coárde* 803 VI.

cf. DA s.v. VI. 1°, CADE s.v. 12°.

COORDIÓNUL (4 sil.) s.n. art. 838 VIII „acordeonul”.

COÁRNĂ v. *coárne* 2°.

COÁRNE s. 1° n. pl. 682 V „colțuri”: Nãprojnìe spunem la prescurea aceea cu patru *coárne*. 2° var. f. 794 V „soi de ardei gras, de formã alungitã (ca un corn)”; cf. *cãpia*, *cãpresc*, *pãstãie* 1°.

var. 2° *coárnã*, *ardéi* ~ s. compus 794 V.

1° v. DA, CADE, (Mold., Bucov., Trans.), DM, DEX, (reg.) s.v. *corn*; 2° v. GL. OLT. s.v. *ardei* 2°.

CÓBĂR s. 725 VI, A „soi de vițã de vie nealtoitã”.

COBZĂRÍT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 pl. 713 VIII „am convenit, am cãzut de acord”; cf. *împãcãt*, *împogodít*, *îndogãțesc*, *pogodeãm*.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *cobzãri*.

COC s. 842 VIII „împletiturã din snopi mici de stof peste coama acoperișului”: Mã suiam pã creștetu casei acolo și-i puneam un șomoioig de stof, unu din partea asta, unu din partea asta și fãceam un *cucoc*, cum îi spuneam atuncea.

COCĂTÚRI s.f. pl. 858 III, V, „prãjituri de casã”.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *cocãturã*.

COCENĂR s. 689 VI „stog mare din snopi de coceni”: Cocenii-i tãiem, îi legãm [...] i-aducem acasã, facem glugã sau *cočenár* [...] *cočenáru* care e mai mare, dã sã pune coceni mai mulți.

v. GL. ARGEȘ s.v.

COCENĂȘI s.m. pl. tantum 713 VI, 818 I, 827 VI, VIII „porumb furajer”: Îmi car fãnu, îmi car porumb, *cočenășí*, ce am 713 VI; cf. *ciocãnéi*, *cocéni*, *silóz* 2°.

COCÉNI s.m. pl. tantum, ~ *semãnãți* 762 VI „porumb furajer”: Mai puneam în curte trifoi, *cočení sãmãnãți*, orz, ovãz și le țineam [oile]; cf. *ciocãnéi*, *cocenáși*, *silóz* 2°.

COCOÁCE s.f. 799 V, VII, 808 VII, 823 V „turtã”: Sã pune o *cucocãce* dã pâine 808 VII.

pl. *cocóci* 823 V, 830 V.

v. LEXIC REG., I, p. 26 (Balș), II, p. 69 (Roșiori de Vede), GL. DOBR., BĂRBUȚ s.v.; cf. DA (Teleorman, Dâmbovița) s.v. *cocã*.

COCOCÉLE s.f. pl. 808 VII dim. de la *cococace*.

v. LEXIC REG., II, p. 69 (Roșiori de Vede) s.v. *cococică*.

COCOLÓȘ s. n. 684 VIII, 689 VI „știulete rămas nedezvoltat”:

Mai rămâne în coceni câte-un *cocolóș* sau cum să spune ... *cocolóș* dâna care n-au boabe 689 VI; cf. b u m b á r , g l o j d á r u l , g o g o - l á n i .

pl. art. *cocoloáșele* 699 VIII.

v. GL. ARGEȘ, LR, 1959, 3, p. 65 (Argeș) s.v.; cf. DA, TDRG, CADE s.v., ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (vest, rar) s.v.

COCOLOȘÉL s. 839 V, 842 VIII, 869 VII dim. de la *cocoloș*.

pl. *cocoloșéle* 712 VIII.

COCONIȚI adj. m. pl. 735 VIIa „răsfățați, cocoloșiți”.

v. DA s.v. *cocon*; cf. SCRIBAN s.v. *cocolesc*, DM, DEX (reg.) s.v. *corconi*.

COCÓS adj. 821 VIa „lipicios, cum e coca”: Grâul e *cocós* el când îl mănânci.

f. *cocoásă* 810 V.

CODLEÁLĂ s.f. 848 VIII „țuică de calitate inferioară, care curge ultima la cazan”: Ce-a rămas acolo, a rămas în apa aia, a rămas *codleál*-aia, cum să zice, acolo-șa, *cuodljálá*; cf. á p á 5°, m i t i l í c , o l é r c á , p i ș o á r c á , p o á l á 3°, p o s l é d i u , v ó d c á , v u r t .

CODLÓN v. *corlón* 1°.

COFIȚI s.f. pl. 725 VII „cofițe”.

cf. DA s.v. *cofă*.

COFLECÍT, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 841 Va „m-am înmuiat, mi-au slăbit puterile”.

cf. DA, GL. ARGEȘ s.v. *cofleși*, SCRIBAN s.v. *cofleșesc*, LEXIC REG., II, p. 12 (Argeș), CV, 1950, 4, p. 36 (Făgăraș) s.v. *cofleșit*.

COFOÁIE s. f. pl. 725 VII augm. de la *cofă* („doniță”): Venea cu cofe, cu *cufuáje*, cu cofiți, cu ... și cumpăram.

cf. DA s.v. *cofă*.

COFRÁG¹ s.n. 751 VI, 816 VI, 833 VI „cofraj”: Să toarnă... fundația, după aia să face *cofrág* de să toarnă elevația 751 VI.

var. *cofreág* s.n. 760 VI; *cufrág* s.n. 760 VI.

COFRÁG² v. *covrág*.

COFREÁG v. *cofrág* 1°.

COFÚNDĂ vb. intranz. ind. prez. 3 sg. 821 A „se scufundă”: Când am intrat [cu plugul pe loc] a doua [oară], a *cofundát* bou. A *cofundát* bou-n pământ, gol, cine știe cum.

ind. pf. c. 3 sg. a *cofundát* 821 A.

COINÁC s.n. 825 A [la războiul de țesut] „băț la ițe, de care se leagă ipele”.

pl. *coináce* 825 A.

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v.

COINĂRÍT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 pl. 727 A „au hoinărit”.

COJÁNE s. pl. 743 VI „amestec de pământ cu paie folosit în construcția caselor”: La noi aicea punem pământ cu paie, cum să pune,

cojáne, cojáne, cum punem la câmp.

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. *cojan*.

COJÁT adj. 846 V [despre săpun] „cu coji; grunzuros”: Să nu iasă [săpunul] colțurat, *cʰoját*, să iasă la un nivel tot; cf. *colțurát, z d r o b o n ț ó s*.

COJITÓR s. 706 VI „instalație mecanică pentru cojirea buștenilor”: Să varsă-n *cʰojítór* [...] și d-acolo din *cojítóru* ăla, dacă să bagă lemne multe, el să-nvârtește [...] și lemnili să freacă unu d-altu.

COL, *de* ~ loc. adv. 790 VI „de pază”: Eram *dă col*, cum s-ar spune p-aici pă la noi, *dă pază pân sat*.

v. DA (Munt.), GL. ARGES, LEXIC REG., II, p. 23 (Argeș) s.v.

CÓLBIȚĂ v. *colibítă*.

CÓLCĂITE v. *colcăt*.

CÓLCĂT s. n. 682 VII „clocot”: Fierbi apa-n *colcăt*.

pl. *colcâte* 845 III, 860 V.

var. *colcăite* (3 sil.) s. n. pl. 870 VIIb; *córcote* s. n. pl. 769 I.

cf. DA, TDRG (Munt.), DEX (pop.) s.v. *clocot*, CADE, ȘĂINEANU, GL. ARGES s.v. *colcot*, SCRIBAN (vest), DM s.v. *clocoti*.

COLDÓN v. *corlón* 1°.

COLIBÍȚĂ s. f. 713 Va „cobiliță”: *Colibíța* care-aducem gălețile cu apă pă ea.

pl. *colibíte* 713 Va.

var. *colbiță* s. f. 785 VIIb, 815 A, 832*, pl. *colbiți* 815 A, *colbițe* 832*.

COLIERĂȘ s. 865 VI dim. de la *colier* (podoabă).

COLÍNDECE s. pl. 676 V, VII „colinde”: Când eram eu fetiță, când eram *dă vârstă de treișpe, paișpe ani*, ne strângeam mai multe fete și ne-nvâțam *colindece* V; cf. *colindéțea*.

COLINDÉȚEA s. f. art. 819 VIII „colindul”; cf. *colindece*.

cf. DA, CADE s.v. *colindeț*, TDRG, SCRIBAN, ȘĂINEANU, DM, DEX s.v. *colindeț*, GL. ARGES s.v. *colindețar*.

CÓLIVĂ s. f. 671 III „colivă”: La Rusalii să mai duc la biserică cu *colivă*, cum să spune.

v. TDRG (înv.) s.v. *colivă*.

COLIVÍȚĂ s. f. 703 V dim. de la *colivă*; cf. *colivúță*.

COLIVÚȚĂ s. f. 682 VII dim. de la *colivă*; cf. *colivítă*.

COLOIÁN s. m. 733 I, VII, 741 III, VII, 753 I, III, VII, 754 V „caloian”; cf. *caloienică, iéne, ienică, máma 3°, mumulíța, pétre, scalói 1°, táta 1°*.

var. *cálián* s. m. 729 VIIb.

v. DA (Munt.) s.v. *caloian*; cf. TDRG s.v. *scaloian*.

COLOÍȚA s. f. art. 753 I „perechea feminină a *coloiianului*”: O fată face *coloiian* și alta face *coloișta*; cf. *caloienítă*.

pl. *coloițe* 753 V.

var. *scaloíșta* s. f. 846 V, 859 VIIb.

v. GL. DOBR. s.v.; cf. DA s.v. *caloian*.

CÓLTE s. m. 780 III, VIa, „colț (la semințele în germinație)”:

Atuncea [orezul] să-ncălzește și pleacă *cóltele*, așa grămadă cum e el VIa.

COLȚĂR s. m. 1° 733 VII „pieptene (cu dinții rari)”. 2° pl. 850 VIII „țaruși care se fixează în colțurile unui țarc”.

pl. 2° *colțári* 850 VIII.

COLȚĂT v. *colțată*.

COLȚĂTĂ s. f. 763 IIIb, VIII, 792 V „obicei (la Bobotează sau la Sfântul Ion) în cadrul căruia tinerii își ghicesc viitorul”: Înspre Sfântul Ion, să duce fete, băieți, trage la *colțată*. E, la *colțat* este pâine, inel, pieptene, oglindă. *Colțata*-i ziceam noi sau pieptenele 763 IIIb; cf. g h i - c i t o á r e , p é r i a , p i e p t á n ú ș , p i é p t e n e 3°.

var. *colțat* s. n. 763 IIIb.

COLȚUL s. m. 1° art. ~ *cálului* 736 A „numele unui soi de porumb”. 2° pl. tantum 701 VIIa, b „tetanos”: Dă *cŭolți*, uite l-apuca [pe copil] niște crize așa și-l încheșta, i-ncheșta gurița [...] și murea, maică VIIb.

pl. 2° *colți* 701 VIIa, b.

1° v. DA s.v. I. 1°.

COLȚURĂT adj. 846 V [despre săpun] „grunzuos, colțuros”; cf. c o j á t , z d r o b o n ț ó s .

cf. DA, TDRG s. v. *colț*.

COLVITÍR s. n. 861 VIII „coviltir”.

pl. *colvitire* 861 VIII.

COMEDIĂȘ adj. 865 VIIIb „comic, poznaș”: Era un om bătrân, Crier, cam *cŭomediăș*.

cf. DA (înv., Mold., Trans.) s.v. *comédie*.

COMPERATÍVĂ v. *cumpărătívă*.

CONÁC s. n. 1° 851 VI, 868 VI „pauză de masă în timpul lucrului la câmp”: Aram până la doospe, la unșpe jumate, făcea *conacu* 868 VI. 2° 820 VII „mâncare (gătită) pentru amiază”: Trebuia să facă *conac* la ăilanți, că mai aveam șapte copii. 3° 673 VII „bucată mică de teren (care se poate lucra într-o jumătate de zi)”: Primăvara dă bruma, nu rămân bucate, toamna dă bruma de timpuriu, or ce moartea, noi, un *conác* dă arătură, cu ce să trăiești? 4° 717 VIIIb, [la stână] „cantitate de lapte obținută la o mulsoare”: Făceam socoteală pă oi: câte oi ai cu lapte, atâtea ai la *conác* [...] Dacă ieșea două oi sau trei oi la *conác*, aveai cinci oi sau șase oi cu lapte, luai două *conáce*.

pl. 4° *conáce* 717 VIIIb.

1° v. DA (aproape ieșit din uz) s.v. 1°; cf. SCRIBAN, GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v.; 2° v. DA s.v. 1°; 3° cf. DA s.v. 2°.

CONĂTĂU s. n. 1° 724 A „manivelă la capătul crivacului (la puțul de foraj)”. 2° 724 VIII „ax (la roata ferăstrăului de apă)”.

pl. 1° *conătăie* 724 A.

CONCEREĂLĂ s. f. 735 III, V, VIIa „obicei conform căruia, luni după nuntă, se îmbrobodește mireasa ca nevastă”: Așa să numea, *cŭon-cereălá*, de-o lega pă mireasă, o-mbrobodea, luni de zi VIIa; cf. î n v e - l i t o á r e , l e g á t u l , l e g á t o á r e 3° , l e g á t ú r á 4° , l e ó c á 2°.

CONCÉSUL s. n. art. 754 V „concesia”: I-au făcut *concésu* lui să-și ia armă de vânătoare.

CONCI s. n. 809 VII „horă la nuntă; nunească”; cf. h ó r ă 2°, l u n e á s c a , n u n e á u a .

CONCOARDE s. f. pl. 806 VII „cocarde (la nuntă)”: Începea să dea la toată masa [nunții] *concoarde* în piept; cf. d i c o r á ț i e , f ú n - d e 2°, n ă l ú c .

var. *concorzi* s. f. pl. 751 V.

CONCÓRZI v. *concoarde*.

CONSOÂNĂ v. *consól*.

CONSÓL s. m. 698 VI [la casă] „lemn de susținere la streășină; consolă”.

pl. *consóli* 698 VI, 702 VIa, b, 807 VIIIa, 816 VI.

var. *cónsuli* s. m. pl. 769 VIII, 772 VIIIb; *consoână* s. f. 819 A, pl. *consoáne* 819 A, 835 VI.

v. GL. OLT. s.v. *consuli*; cf. LEXIC REG., I, p. 78 (Vâlcea), BĂRBUȚ s. v. *consoane*.

CONSOLĂRIA s. f. colect. art. 698 VI [la casă] „totalitatea c o n - s o l i l o r ”.

CÓNSULI v. *consól*.

CÓNTĂ, *pe ~ că* loc. conjuncț. 748 VIIb „pe motiv că”: Când ne-am divorțat *pă cŭontă că* era baba, din cauza babii ... pleca toate.

cf. DA s. v. *cont*, CADE (Mold., Bucov.), GL. ARGEȘ s.v.

CONTÍN adv. 844 A „continuu”; cf. n ă p r i s t ă n , n ă c o n - t i o ă r ă , ú n a 3°.

CONTINĂ vb. ind. impf. 3 sg. 701 VIIb „termina, contenea”.

v. DA (Ban., Olt., Munt. parțial) s.v. *conteni*.

CONTRAGÍU s. m. 782 VI „flăcău care organizează hora, încasează banii de la participanți și plătește lăutarii”: În cursu când ne duceam cu lăutarii la fete, ele nu ne plăteau astea cu odoarli, ele nu da nici la lăutari, că vrea să-i plătească băieții, *contragíli* c-un pol, cum eram noi băieții care conduceam lăutarii; cf. g a r ă n t .

pl. art. *contragíli* 782 VI.

cf. GS, 1929–1930, p. 130 (Prahova) s.v.

CONTRAFÍSE s. f. pl. 706 VIIIc [la casa de paiantă] „lemne așezate oblic între stâlpii de la pereți”: Pui *contrafíse* la stâlpi, ca să fie-ntăritură.

v. GL. OLT. s. v.

COPĂIALA s. f. art. 683 VIa „prașila a doua a porumbului”: [Porumbul] îl săpam și-l lăsăm și veneam cu cuibăritu sau *copăjála*-i spuneam noi; cf. c u i b ă r í t u l , o g o r í t .

v. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.; cf. DA s.v. *copăi*, CADE (Olt., Ban.) s.v. *copăi*, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *copăit*.

COPCEĂLĂ s. f. 723 A „nume al acțiunii de a c o p c i ”; cf. c o p c í t u l 1°.

COPCEĂM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 681 IV „afănam pământul pe lângă pomi”.

COPCÍTUL s. n. art. 1° 681 IV „numele acțiunii de a c o p c i ”: Primăvara începeau săpăturile, *copcítu*, cum să spune, le puneam bălegar, îi copceam [pomii]; cf. c o p c e á l á . 2° 773 VIa, 836 VI „tăiatul viei”: *Copcítu* ... să dăsfacă bilonu, să dăsfacă vița ... ș-acolo supt altoi îi dă niște vinișoare, alea trebuie curățite 773 VIa.

2° v. GL. OLT., BĂRBUȚ s. v.

COPICIOÁRE s. f. pl. 705 VIII, 815 VI dim. de la *copitá* („căpiță de fân”): [Fânul] îl fac copiiți, îl fac *copișoare* și-l bag în pod 705 VIII; cf. c o p i ț e l e .

COPII interj. 680 III „cuvânt folosit la chemarea puilor de curcă”: [Puii de curcă] îi strigăm *copii* și p-ai dă găină pui.

v. GLOSAR REG. (Fălticeni, Neamț) s.v. *copi*.

COPILĂRIE s. f. colect. 699 VII „mulțime de copii”: Era lume, nu că așa, lumea toată, *copilărije*, toată lumea la nuntă.

COPILÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 855 VIII [la o plantă] „îi dau copili”: Dintr-un bob, dacă-i merge bine, [grâul] face o tulpină, face cincisase boabe, *cokiléște* el din bobu ăla.

COPITÉLE s. f. pl. 672 VIII dim de la *copitá* („căpiță de fân”); cf. c o p i c i o á r e .

v. DA s. v. *căpiță*; cf. GL. OLT. s.v. *copeșele*, BĂRBUȚ s.v. *copeșea*.

COPÓLNIȚĂ s. f. 830 A „clopotniță”.

var. *copórniță* s. f. 744 V.

cf. DA (Munt.) s.v. *clopot*, SCRIBAN s.v. *cloporniță*.

COPÓN s. n. 835 A „pulpă de miel sau de pasăre”; cf. c i o t o á i e , h a r t á n e l e .

var. *coápene* s. pl. 835 A.

cf. DA, TDRG, CADE s.v. *copan*, SCRIBAN (Munt.), GL. ARGESȘ s.v. *copan*.

COPÓRNIȚĂ v. *copólniță*.

COPTOROȘÍT adj. 869 VIIIb [despre beci] „boltit ca un cuptor”.

cf. GL. OLT. s. v. *cupturite*, BĂRBUȚ s.v. *cupturi*.

CORÁJURI s. n. pl. 750 VIIIb „distracții”: [La târg erau] lăutari peste lăutari, *corájuri!* peste *corájuri!*

v. SCRIBAN s.v. *curaj*; cf. DA, TDRG, CADE s.v. *curaj*.

CORÁNE s. f. pl. 719 VIIIb „bărne care se pun pe ziduri la casele de paiantă și pe care se așază grinzile; cosoroabe”; cf. b i l i m a n é l e , c ă l c ă t o á r e 2° , c o r d á r u l 2° , c o s t o r o á g ă , l e g ă t ú r ă 4° , l e p ă d ă t a , l u n g 1° , l u n g í m u r i 2° , l u n g í ș u r i , r a i é l e , t e m é i , u r s 2° , v á n t r o ș e .

var. *coráni* s.f. pl. 719 VIIIb.

CORÁNI v. *coráne*.

CORCODÁRI s. m. pl. 827 VI „corcoduși”: Are omu doi, trei pomi în curte-acolo, *corcodări!* sau ... pruni; cf. z á r z ă r .

CORCOFELÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 785 VIIb „zăpăcește”; cf. î n c o r c o f e l é ș t i , r ă t u t í t .

cf. DA (Ban.) s.v. *corcofeală* 2°, CV, 1950, 4, p. 38 (Munt.), LR,

1961, 4, p. 320 (Argeş) s.v. *corcofeli*.

CÓRCOTE v. *cólcăt*.

CORCOȚĂRI s. m. pl. 677 VIII „oameni prost îmbrăcați, zdrențaroși”; cf. *j u v é t e*.

CORDĂRUL s. n. 1° art., ~ *măre* 737 VIIIb [la casă] „lemnul lung de la coama acoperișului”; cf. *c a l 1°*, *c ă l ă r ă ș 2°*, *c o ă r d ă*, *i s t ú m*. 2° pl. art. 737 VIIIb „cosoroabele”; cf. *b i l i m a n é l e*, *c ă l c ă t o ă r e 2°*, *c o r ă n e*, *c o s t o r o ă g ă*, *l e g ă t ú r ă 4°*, *l e p ă d ă t a*, *l u n g 1°*, *l u n g í m u r i 2°*, *l u n g í ș u r i*, *r a i é l e*, *t e m é i*, *u r s 2°*, *v ă n t r o ș e*.

pl. art. 2° *cordărele* 737 VIIIb.

CORDEĂ s. f. 687 VIIa, 750 VII „panglică”; cf. *p a m b l é l e*, *p a m b l í c ă*.

pl. *cordéle* 760 VIIa, 765 III.

v. DA, CADE, (Mold., Bucov.), TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (Mold., Munt. est) s.v.

CORDŪN s. n. 768 VIIIb „adăpost, cort făcut în curte din cergi întinse pe pari, în care se pun mesele pentru nuntă”; cf. *c e r g h í l ă 2°*, *c o r t í n ă*, *s a l ó n*.

pl. *cordúnuri* 768 VIIIb.

cf. DA s.v. *cordon* II. 3°, CADE (Mold.) s.v. 2°, SCRIBAN, GL. ARGEȘ s.v.

CORHĂNĂ s. f. 722 VIII, 723 V, VIII, 724 V, VII, VIII „coastă de deal răpoasă”: Am venit așa în gât pă *corhana* aia 722 VIII; cf. *g h e r e b é n t*, *h u s t ú c ă*, *j g h e a b*.

pl. *corhăni* 723 V.

v. DA (Bucov., Mold., Trans. de nord), CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est) s.v.

CORHĂNÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 721 VI „împinge buștenii cu țapina la vale pe *corhană* sau pe canal”: Și noi l-*am corhănit* [bușteanul] dă la locu lui, să-l dăm la vale 706 VI; cf. *b â r â í m*, *h u l u c ă n e á m*, *î m p u ș c á*.

ind. prez. 1 pl. *corhănim*, 676 VI, impf. 3 sg. *corhăneá* 707 VIb, pf. c. 1 pl. *am corhănit* 706 VI; conj. prez. 2 sg. *să corhănești* 708 VI, 1 pl. *să corhănim* 706 VI; refl. ind. prez. 3 sg. *se corhănește* 708 VI, impf. 3 pl. *se corhăneáu* 672 VI.

v. DA (Bucov., Mold., Trans. de nord) s.v. *corhană*, GL. ARGEȘ s.v. *corhăni*; cf. CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est) s.v. *corhană*.

CORHĂNÍRE s. f. 708 VI „nume al acțiunii de a *corhăni*”; cf. *c o r h ă n í t*.

CORHĂNÍT s. n. 676 VI „nume al acțiunii de a *corhăni*”; cf. *c o r h ă n í r e*.

v. GL. ARGEȘ s.v.

CORHĂNITÓR s. m. 676 VI „muncitor forestier care *corhănește* buștenii”.

v. LEXIC REG., II, p. 23 (Vâlcea) s.v.

CORIÁN (3 sil.) s. m. 812 VIIIa „plantă de câmp cu sămânța măruntă și aromată; coriandru”.

cf. DA s.v. *coriandru*.

CORJÓC s. n. 735 VI „cojoc”.

CORLÁTĂ s. f. 818 VI, 844 VI, A „construcție rudimentară, constând din două prăjini sprijinite pe patru furci, pe care se pune rama pentru uscat tutunul”.

pl. *corlăți* 817 VIII, 844 VI, A.

cf. DA s.v. 2°, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX, GL. OLT. s.v.

CORLEÁLĂ s. f. 754 V „cocleală”: Face sărmăluțele, așază tot la copăi, că nu le pune la cazan ... că să ții de sâmbătă și până duminică noaptea, când să dă masa, i-e teamă de *corleală*.

CORLÓN s. n. 1° 684 VI, 695 VII, 703 V, 707 VIb, 734 A, 735 VI, A, 744 VI, VIII, 763 VIII „suport zidit în formă de potcoavă, pe care se pune cazanul de rachiu la fierț”: Când l-aranjam [cazanul], l-așezam, făceam *corlón* de cărămidă 744 VIII. 2° var. 832 V „cuptor rudimentar (făcut în curte)”: Făceam [pâine] la *ϰυτόλι*. I-așa pă bătătură [...] tot așa ca cuptoru.

var. 1° *corlună* s. f. 708 VI; *codlón* s. n. 732 VI; *coldón* s.n. 855 VII; *porlón* s. n. 695 VIII; 2° *clotól* s.n. 832 V, pl. *clotoále* 832 V.

1° cf. CADE (Olt.), DA, SCRIBAN s.v. *cotton*, LEXIC REG., II, p. 50 (Făgăraș), GL. ARGEȘ s.v., BĂRBUȚ s.v. *cotron*, CV, 1949, 8, p. 32 (Ialomița), LR, 1959, 2, p. 52 (Pitești) s.v.

CORLÚNĂ v. *corlón* 1°.

CORMÁNA s.f. art. 697 VIIIb „culmea, vârful”: [Nemții] să retrăsese din Cincu [...] și era pă *cormána* dealului.

cf. GL. ARGEȘ s.v.

CORMÉNI s. f. pl. 766 VIIIa „cormane”.

CORNĂȚÉL s. n. 810 VIII „fiecare dintre nuielele încovoiate de care se prind colțurile târbocului”; cf. *c é r g ă* 2°, *c e r g h í l ă* 1°, *c o v é r g ă* 3°.

cf. CV, 1951, 6, p. 29 (Teleorman) s.v.

CORNÉCII s. m. pl. art. 677 VII „scaieții”: [Lâna] o curățim dă *cornéci* ăia; cf. *c o r n é ț i i*.

v. LEXIC REG., I, p. 35 (Gura Jiului) s. v.

CORNÉL s. 739 VI „soi hibrid de viță de vie”.

CORNÉȚII s. m. pl. art. 846 V „scaieții”: Adunam *ϰornéți* din lână; cf. *c o r n é c i i*.

cf. DA s.v. *cornut*, CADE s.v. *cornuți*.

CORPORÁT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 852 VI [la armată] „a încorporat”: Când *a corϰorát* în leatu nostru.

CORTÉL s. n. 758 VIII „haină de dimie, cu găitane”: Haină, *cortél*, așa-i ziceam, dă lână albă, *cortél*, c-așa-i zicea, *cortél*, lână albă și cu găitane negre, așa.

v. DA (Olt., Argeș), SCRIBAN (vest), GL. ARGEȘ, CV, 1951, 11,

p. 36 (Argeş) s. v.; cf. CV, 1950, 4, p. 38 (Muscel) s. v. *corlet*.

CORTÎNĂ s. f. 782 VI „adăpost, cort din rogojini, în care se pun mesele la nuntă sau la botez”; Să face afară *cŭortînă* mare, dă intră şaptezeci, optzeci dă meseni; cf. *c e r g h i l ă 2°*, *c o r d ú n*, *s a l ó n*.

CORVEDÍT, *a ~ vb.* tranz. ind. pf. c. 3 pl. 700 VIII „au supus la corvoadă”: După ce s-a... după ce-a plecat ei [nemţii] şi s-a retras încolo, atunci ne-*a corvedít* [...] ne lua dă rechiziţie.

CÓRUL s. m. art. 728 VI „pojarul”: *Córu*... iese un pojar pă piele, mărunţel așa; cf. *s p o j á r*.

v. DA (Mold., Bucov.) s.v. *cori*, SCRIBAN (Mold.) s.v. 1°; cf. TDRG (Mold.) s.v. *coriu*, CADE (Mold.) s.v. *cori*.

COSÁCI s. m. pl. 706 VIIIc „şindrile mai înguste la un capăt, folosite la colţurile acoperişului”: Eu am făcut nişte *cosáci* să zice, *cŭosáci*. Vine şindila la un cap lată, cât e ea şi la un cap îi trag ... conic-aşa, o ascuţ la un cap ... la coadă.

cf. DA s.v. *cosac*, CADE (Olt.) s.v. *cosac 2°*.

COSEÁ, *se ~ vb.* refl. ind. impf. 3 sg. 788 A [despre casă] „se încheia din lemne”: Şi pă urmă [casa] *să cŭoseá* ea-n laţii ceia.

cf. DA (Mold., Bucov.) s.v. *coase 2°*.

COSÍŞ adv. 709 VIII „pieziş”; cf. *c h i o r t í ş*, *g h i r ú n c*.

cf. DA s.v. *cosi*.

COSITÓR s. n. 763 VI „unealtă mecanică pentru cosit”: [Lucerna] am cosit-o şi cu *cŭosítóru* şi cu coasa manuală.

cf. DA s.v. III. 2°, CADE, DM, DEX s.v. *cositoare*.

COSTOROÁGĂ s.f. 722 VIII „cosoroabă”; cf. *b i l i m a n é l e*, *c ă l c ă t o á r e 2°*, *c o r d á r u l 2°*, *c o r á n e*, *l e g á t ú r ă 5°*, *l e p ă d á t a*, *l u n g 1°*, *l u n g í m u r i 2°*, *l u n g í ş u r i*, *r a i é l e*, *t e m é i*, *u r s 2°*, *v á n t r o ş e*.

COSTRÁI s. m. 845 VI „plantă de baltă folosită la învelitul caselor”.

cf. DA, TDRG, CADE, ŞĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX s.v. *costrei*, GL. ARGEŞ s. v. *costreie*, B Ph, 1939, p. 216 (Gorj) s.v. *costreie*.

COŞ s. n. 1° 834 A „sticlă la lampa de gaz”. 2° 718 VI „ramă de răsadniţă, aşezată direct pe báligar şi umplută, pe jumătate, cu pământ”; cf. *c o ş c i ú g 1°*.

COŞÁR s. m. 788 VI, 861 VI „persoană care introduce snopii în coşul maşinii de treierat”: Şi *cŭoşáru*-l lua [snopul] foarte frumos şi-l răsfirea şi-l băga-n tobă 788 VI.

pl. *coşári* 796 VIIIa, 801 A, 862 VIII.

v. LEXIC REG., I, p. 78 (Vâlcea) s.v.

COŞÁRÉLE s. f. pl. tantum 775 VII, 776 VIII „impletitori din nuiele puse la car, în spate şi în faţă, la transportul cerealelor”: [Porumbul] îl culegeam du pă loc, îl puneam în car cu *coşárele*, l-aduceam acasă, îl descărcam 776 VIII; cf. *c o ş á r i e*.

cf. LEXIC REG., I, p. 78 (Vâlcea) s.v. *coşerel*.

COŞÁRÉŞTE adv. 827 VI [despre modul de a construi o casă] „ca

un coșar, cu baza căpriorilor rezemată de cunună”: [Casa] se făcea așa *coșărește*; să-nvelește *coșărește*.

COȘĂRIE s. f. 768 VIIIb, 793 A „împletitură din nuiele pusă la car, în față și în spate, la transportul cerealelor”: *Coșăriile* este aia unde pune porumb, îngrădită cu nuiele și-o pui nainte una și-una-i în urmă, *coșării* 768 VIIIb; cf. *c o ș ă r é l e*.

pl. *coșării* 768 VIIIb.

v. LR, 1961, 4, p. 317 (Argeș) s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 78 (Vâlcea) s.v. *coșerie*, II, p. 12 (Argeș) s.v. *coșeriu*, GL. ARGES s.v. *coșerie* 2°.

COȘĂRIȚĂ s. f. 778 VIIb „casă sărăcăcioasă, ca un coșar”: Ne-a făcut tata, cum spusei, o *coșăriț*-acolo, cum am putut [...] cu două odăi, învălită cu coțeni.

COȘCĂI s. f. pl. 707 VIb, 757 VI „jgheaburi din scânduri, de aproximativ trei metri lungime, pe care alunecă buștenii la vale”: Să făcea portative, niște *coșcăi* dă lungime dă trei metri 707 VIb; cf. *p l á n t a*, *p o r t á t i v*, *u l ú c* 2°.

v. LEXIC REG., II, p. 23 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 116 (Suceava) s.v. *cușcăi*.

COȘCIÚG s. n. 1° 718 VI „ramă la răsadniță, așezată direct pe băligar și umplută pe jumătate cu pământ”: Punem boldurile-alea, ca să nu să scufurdeze *coșcúgu*; cf. *c o ș* 2°. 2° 810 VIII „coș la căruță sau la sanie”: N-aveam *coșcúg* la sanie, aveam doar nește scânduri care stam pă ele; cf. *c á s ă* 2°, *d r i c*, *s a n d ă c*, *s c o r ț ă r*, *t r o n* 4°.

CÓȘCOVIȚĂ s. f. 840 III „cavitate toracică (la animale)”.

COȘERENĂRI s. m. pl. 841 VIII „locuitori ai comunei Coșereni”.

COȘÉT s. 785 VIIb „croșetă, igliță”; cf. *í g l ă*.

cf. CADE, SCRIBAN, s.v. *croșet*.

COȘTÉIE v. *coștie*.

COȘTIE s. f. 859 VIIa, b, VIIIb „bordei”: Era bordeie, învelite cu pământ, cu ce era-mprejur, așa să zicea, *coștíj* la asta, la bordeiele-alea VIIa.

pl. *coștíi* 859 VIIa, b, VIIIa, b.

var. *coștéie* s. n. pl. 859 VIIIa, b.

cf. DA (Trans.) s.v. *coștei*.

COTĂLĂU s. n. 678 VIIIb „știulete”; cf. *ș t r u l é t e l e*.

v. LEXIC REG., I, p. 78 (Vâlcea) s.v.; cf. LEXIC REG., II, p. 24 (Vâlcea), GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *cotoloi*.

COTEĂLĂ, *pusese în ~* loc. vb. 833 A „fugărise”.

COTECIOĂRĂ s. f. 743 VII dim. de la *cotej*.

cf. DA s.v. *cotej*, CADE s.v. *cotecior*.

COTÉLUL s. n. art. 756 V „trebăluitul (în casă)”: Când faci mâncarea [...] ce faci, *cotélu* casii, asta să zice că faci pentru casă, să mâncăm.

cf. DA, CADE, ȘAINEANU, s.v. *coteli*, COMAN, GL. (Năsăud), LEXIC REG., I, p. 90 (Făgăraș) s.v. *coteală*, BĂRBUȚ s. v. *coteleală*.

COTÉT s. n. 751 VI [la casa de paiantă] „împletitură din sârmă și stof, care formează scheletul plafonului; rabiș”: Face acoperișu [...] p-ormă să bate șipcă, *cotét* de stof sau rabișă [...] stof, din sta de baltă, să

alege firu bun și vine de să-mpletește sârmă pe el [...] și vine de să face ca o plasă. Ș-ai-a să bate pă plafon; cf. r á p i ț .

pl. *cotéfe* 785 VIII.

COTICÉL s. n. 715 VII dim. de la *cot* (de pânză): Și-acuma mai am un *coticél* dă... dă trâmbă, dă pânză.

COTOBĂRIȚĂ s. f. 830 A „codobatură”.

cf. BĂRBUȚ s.v. *cotorobatită*.

COTONÓG adj. 821 A [despre un lemn] „curbat, îndoit”.

COTONOGÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 821 A „curbează, îndoaic, face un lemn să devină c o t o n o g ”; cf. h á r c u i 2°.

COTORĂȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 721 VI „tai lăstarii (la pomi)”: După ce-i dai pe rod, îi cureți și-i *cotorăști!* din an în an.

refl. ind. prez. 3 pl. *se cotorășc* 721 VI.

cf. DA, TDRG, CADE s.v. *cotorî*.

COTORÍTUL s. n. art. 721 VI „numele acțiunii de a c o t o r î ”: Se curăță bălegaru de la grajd, să cară la pomi, la *cotorítu* pomilor.

Cf. DA (Mold.) s.v. *cotorî*.

COTOROGÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 715 Vb „hodorogește”: Strigoiu se suie pân pod, sparge pân casă, *cotorogîește*; cf. z d r ó n c â n e . ind. impf. 3 pl. *cotorogeá* 711 VIII.

COTOROIALĂ s. f. 816 VIIa „cotrobăială”: Dă-i *cotorojálă* pă mine, hodorogeală pân pod p-acolo, ca să caut prunili și fasolea.

cf. DA (Dâmbovița) s.v. *cotorî*.

COTOROÍND vb. ger. 696 VII „cotrobăind, scotocind”: A găsit unu în casă *cotoroínd* pân halea, p-acolo pân ladă; cf. b u r f u i á 1°.

v. DA (Muscel) s.v. *cotoroi*.

COTOZBÚRUL, *cu* ~ loc. adv. 835 A „cu otuzbirul, cu forța”: A luat-o-n capu lui *cu cotozbúru*.

COTREĂȚĂ s. f. 801 VII, 834 V „reziduu de la prepararea săpunului”; cf. b o r o g h i n ă 3°, b o r ț o r o á g ă , c e n ú ș ă , c r á n g h i ț ă , l e ș i e 1°, m á m ă 2°, m â z g o á r e , m o á r e , p o s c ó r n i ț ă , r ă u t á t e a , s c r á d ă , s t e r e g h e á ț ă , s t e r e j i e 1°, t o r o c á l ă , t o r o f i n ă , t r á n c i 1°, t r o ș i e , t u r b u c á l ă , u r i c í m e a 1°, u r í c i ú n e a 1°, v r é c i e 1°.

COȚOFĂNĂ s. f. 853 VIIb „limbă la meliță”; cf. c l á n ț ă .

COȚOIMÁN (3 sil.) s. 750 IIa, b „nume al unui joc de copii; un fel de capră”.

COVÁLI s. m. 722 VIII „fierar”: Țâgan de-ăsta, *cováli*.

v. DA (Bucov., Mold.), CADE (Bucov.) s.v. *covaliu*, SCRIBAN (nord-est) s.v. *covaci*, DM, DEX (reg.) s.v.

COVÁSĂ s. f. 796 VIII „cvas”: Ne-a dat niște *covásă*, îi zicea ei, ca vinu venea, roșu.

cf. DA, CADE (Mold.), ȘĂINEANU, SCRIBAN (est) s.v. *covașă*.

COVÁRLA s. f. art. 805 VII „cotorul (la varză)”: Uite cum să pune varza: o punem la puțină, îi scoatem *covírla* ș-o umplem cu sare.

COVÉRGĂ s. f. 1° pl. 836 VI, 862 VIII „nuiele încovoiate de

care se fixează plasa de pescuit”: [La halău] să pune nește *covérgi*, așa-i spunem noi, *covérgi* care vine ... să arcuieste-așa 836 VI; cf. *c é r g ă* 2°, *c e r g h í l ă* 1°, *c o r n ă ț é l.* 2° pl. 805 VIII „pătule”: I-a pus foc la *covérgile* cu porumb; cf. *s l o n*, *ț a r c* 1°, *ț u r l ó i* 2°. 3° 791 V „glugă din mănunchiuri de cânepă”: O făceam [cânepa] așa *covérgă* [...] o strângeam așa toată la un loc, roată, dă jur împrejur; cf. *c ă p i ț ă* 2°, *i z v o r e ă l ă*, *s ú r l ă*.

pl. *covérgi* 1° 836 VI, 862 VIII, 2° 805 VIII.

var. 1° *scovérgă* s. f., pl. *scovérgi* 860 VI.

1° v. DA, CADE (Mold.) s.v.; 2° cf. DA (Olt., Munt., Trans.) s.v.

COVERTA s. f. art. 851 VII „capota”.

COVILTŪRĂ s.f. 745 VIIb „cuvertură”.

COVORÉȘTE adv. 735 V [despre modul de a țese] „ca la covoare”:

[Când facem carpete] alegem și cu vergeaua și *covoréște*, în război.

COVRĂGUL s. m. art. 734 A „tulpina de porumb fără foi”: Dăm la vite coceni de aștia [...] și ele mănâncă numa foile și rămâne *covrăgu* întreg; cf. *ciocălji*.

var. *cofrág* s.m. 683 VI, 744 VIII; *covreág* s.m. 767 V, VII, 768 VI.

v. DA, CADE (Olt.), ȘĂINEANU s.v., SCRIBAN (Munt., Olt.), BĂRBUȚ s.v.; cf. LEXIC REG., II, p.95 (Tecuci) s.v., GL. OLT. s.v. *crovagului*.

COVREĂG v. *covrăgul*.

COVRÍGI, ~ *de ou* s. compus 675 VII, 676 V, VII „un fel de colăcei preparați cu ouă și zahăr, tradiționali de sărbători”.

CRAI s. m. 723 VII, 730 VII, în expr. ~ *mă rog* 735 VI, pl. art. *de-a* ~ 715 VII, 815 VII, ~ *slozuiésc* [?] 743 VII „numele unor jocuri de societate”.

pl. art. *cráii* 715 VII, 743 VII, 815 VII.

CRĂMĂ 839 VII „cămară”: [După ce este tăiat] porcu îl băgăm într-o ... *cram*-acolo, într-o odaie.

pl. *cráme* 801 VI.

CRĂNGĂ s.f. 830 A „ac de păr”; cf. *s p i r o ă n c ă*.

pl. *crăngi* 830 A.

CRĂNGHIȚĂ s.f. 866 VII „reziduu de la prepararea săpunului”: Când făceam săpunu, rămânea *crăngiță* d-ai-a dă la săpun, știi?; cf. *b o r o g h í n ă* 3°, *b o r ț o r o ă g ă*, *c e n ú ș a*, *c o t r e ă ț ă*, *l e ș i e* 1°, *m á m ă* 2°, *m â z g o ă r e*, *m o ă r e*, *p o s c ó r n i ț ă*, *r ă u t ă t e a*, *s c r ă d ă*, *s t e r e g h e ă ț ă*, *s t e r e j i e* 1°, *t o r o c ă l ă*, *t o r o f í n ă*, *t r ă n c i* 1°, *t r o ș i e*, *t u r b u c ă l ă*, *u r i c í m e a* 1°, *u r í c i ú n e a* 1°, *v r é c i e* 1°.

CRĂPĂ s. f. 720 VI „crap”: [Se prind] mai mult caraș și *crápă*.

CRAȘTÓL s. n. 694 VIII [la mină] „derivație din galeria principală; galerie secundară”: Din înaintare să didea ramuri, adică numite *craștuále*.

pl. *craștoále* 694 VIII.

CRĂȚA s. f. art. 846 VII „puzderia”: Ș-apoi a luam [cânepa] după

ce-o scoteam d-acolo, o luam ș-o scuturam așa frumos și curgea *crățile* alea jos și rămânea cum îi mătasea [...] Toată *crățfa* cădea; cf. *liște* á v 2°, *păstăie* 2°, *pleștëve*, *spăldări*, *surcelele*, *zdrenițe*, *zgrébene* 2°.

pl. art. *crățele* 846 VII, 857 VII.

var. *crății* s.m. pl. 755 V.

cf. DA s. v. *crate*.

CRĂȚII v. *crățfa*.

CRĂCĂNĂTĂ s. f. 778 VIIIb „soi de viță de vie”.

v. DA (Munt.) s.v. *crăcană*; cf. TDRG s.v. *crăcan* 3°, SCRIBAN (Mold.) s.v. *crăcană*.

CRĂCĂNIȚĂ s. f. 714 VIII dim. de la *crăcană*.

CRĂCĂRIE s. f. colect. 681 VI „mulțime de crăci”.

v. DA s. v. *cracă*.

CRĂCĂRIȘ s. 732 A „desiș”: Acolo era o baltă cu *crăcăriș* cu alea; cf. *buhăci*, *hăgét*, *hugi*, *mlăjăzi*, *redeúș*, *schidă*, *sturichiş*, *tufirîș*, *țăcăriș*.

v. GL.ARGES s.v.

CRĂCHINÓS adj. 835 A „rămuros, cu crăci multe”; cf. *rătinós*.

cf. DA s.v. *cracă*.

CRĂCHÎȚE s. f. pl. 769 V dim. de la *cracă*.

v. DA s.v. *cracă*.

CRĂMIÉRE (3 sil.) s.f. pl. 699 VII „recamiere”: Era rogojini înainte, ce era ca acuma? acum e dormeze, e *crămiére*.

CRĂNGULÍCĂ s. f. 751 VII dim. de la *creangă*: Iei o crenguță [...] și dai până când s-agață firele-alea [de borangic] de *crăngulíca* aia.

CRĂPĂRIE s.f. colect. 740 A „mulțime de crapi”: Era *crăpărije* atât de multă, așa cum stă păru-n cap la mine, așa era de des.

CRĂPOAICA s. f. art. 810 VIII „femela crapului”.

CRĂMEÁM vb. ind. impf. 1 pl. 866 V „rupeam vârful (plantei de bumbac): [Bumbacul] se făcea mare și dă multe ori ne duceam și-i rupeam ... îl *crămjám*, așa-i spuneam noi [...] îi rupeam vârful; cf. *ciompám*.

cf. DA (Mold., Trans.) s.v. *cărni* II. 3°, CADE (Olt.) s.v. *cărni*.

CRĂMÍT s. 868 V „nume al acțiunii de a *crămí*, de a reteza vârful unei plante”; cf. *cărmi*.

cf. DA (Mold., Trans.) s.v. *cărmi* II. 3°, CADE (Olt.) s.v. *cărmi*.

CRĂMPOIÁT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 787 VI „a cotit, a luat-o în altă direcție”: Era să dea o mașină peste noi, atât *c-a crămpoiát-o* la dreapta și noi la stânga; cf. *răznít* 2°.

CRĂSTÓVUL s.n. art. 759 VII „sărbătoarea religioasă care se ține la 14 septembrie; Ziua Crucii”.

cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN, GL.ARGES s.v. *cărstov*.

CRÉIER s. m. 720 VIIIb, 812 A „fagure din partea de sus a stupului”.

CREIÓN, ~ *de cenúșă* s. compus 693 VIII „condei pentru tăbliță”.

CRESCÚT, *în* ~ vb. sup. în expr. *a dat* ~ 780 VII [referitor la un

copil] „a fost cedat altei familii pentru adoptare”: Un copil l-a *dat în crescút* la Izlaz.

CRESTÉZI s. pl. 862 VIII „crestături”: Făcea *crestézi* la ... la blăni așa [...] și la capete să crestau dă intra una-ntr-alta; cf. *c r e s t ú ș*.

v. DA s.v. *cresta*, CADE, GL. ARGESȘ s.v. *crestez*.

CRESTUȘ s.n. 777 VII, 788 VII, 821 A, 827 VII „crestătură”: Îți da un bețișor cu *crestúșurî*, cu alea pe el, cât știa el că ai 796 VII; cf. *c r e s t é z i*.

pl. *crestúșuri* 775 VI, 796 VII, 806 I, 821 VIa, A, *crestúșe* 827 VI.
cf. DA s.v. *cresta*, TDRG, CADE, s.v.

CRÉȘTETUL s. n. art., ~ *cásei* 842 VIII „vârful, coama acoperișului”: Mă suiam pă *créștetu cásej* acolo și-i puneam un șomoioș de stof. cf. DA s.v. 4°.

CRÍTĂ s.f. 742 VIIb „crintă”; cf. *u l ú c* 3°.

pl. *críte* 742 VIIb.

CRIVÁL s. n. 739 VI „scripete (la fântână)”; cf. *b ó b u l*, *c i c l i c*, *f r e c ț i ó n*, *h é g n ă*, *s c l í p e t e*, *t e r t e l e á c l °*.
cf. DA, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DEX, GL. ARGESȘ s.v.

CRIVĂI s. f. pl. 850 VII „locuri băltoase”: Era *crivăj* din astea [...] băltine, cum le spunem noi, ș-o băgăm acolo [cânepa]; cf. *b ă l t i n e*.

CROD s.m. 702 V, 795 V, VI, 801 Vb, 812 V, 814 V, 815 VII, 816 V, 821 V, 827 V, 840 VII, 843 V, 844 V „codru, bucată”: Și i-am dat un *crod* dă săpun, c-așa să da la noi un *crod* dă săpun pentru că ne face săpunu 843 V; cf. *ș n e a p*, *ș t u c i*.

pl. *crozi* 702 V, 791 V, 794 VI, 795 V, 812 V, 814 V, 815 V, VIII, 816 V, 821 V, 827 V, 831 V, 844 V.

v. SCRIBAN (Ialomița) s.v. *codru*.

CROIĂLĂ s. f. 832 VII „înțelegere în vederea căsătoriei; logodnă”: ș-am făcut *crojălă* [...]. Era înțelegerea, cum este acuma o logodnă; cf. *a ș e z á t*, *a ș e z ă m ă n t*, *c ă s ă t o r i e*, *î m p ă c ă c i ú n e l °*, *l o g o d e ă l ă*, *l o g ó n d ă l °*, *t o c m e ă l ă*.

CROP s. n. în loc. vb. *dăm în* ~ 812 V, 818 V, *dăm prin* ~ 786 V, *dăm din* ~ 814 V „fierbem a doua oară (săpunul nereușit)”; cf. *p r e m e n í m*, *v r é c i e* 3°.

cf. CADE, SCRIBAN, DM, DEX s.v., BPh, 1939, p. 226 (Gorj) s.v. *incrop*.

CRÓSNIÉ s. f. 712 A „legătură de lemne transportată în spate”; cf. *c a p l °*, *p r ă z n e*.

v. GL. ARGESȘ s.v.; cf. DA, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *crossnă*, CADE (Mold., Bucov.), DM, DEX s.v. *crossnă*.

CRUCIÓIUL s. n. art. 840 A [la căruță] „lemnul de care se agață șleaurile; orciul”.

pl. *crucioáie* 744 VIII, 754 VI, 840 A.

v. SCRIBAN (vest), GL. ARGESȘ s.v.; cf. DA s.v. *cruce*.

CRUCIULÍCI s.f. pl. 869 VII dim. de la *cruce*.

CRUCIULÎȚĂ s.f. 748 I, V „nume al unui joc de copii; șotron”: La șotronu, la *crućulîfă*, ca cum să joacă ș-acuș fetili V; cf. c l á s ă 2°, j a r, p i e t r i c i c a, ț a n c 4°.

CRÚDĂ adj. f. 812 V [despre cărămidă] „nearsă”.

CRÚNTĂ adj. f. în expr. *sunt ~ (pe el)* 766 VII „am grijă deosebită, îngrijesc în mod special”: *Sînt crúntă pã el*, de! să văz de el. *Sîntém crunț! pã el*, de! că pleacă. *Crunț*, adică să ... stea pã el, să nu cumva să plece; cf. î n g r i j o r á t .

pl. m. *crunți* 766 VII.

CRUNTĂM vb. ind. prez. 1 pl. 762 VIII „tăiem, curmăm”: Dup-aia, la cinșpe zile să dăzleagă, *să crunteáză* ața la altoi.

refl. ind. prez. 3 sg. *se crunteáză* 762 VIII; part. *cruntát* 768 VIII.

v. SCRIBAN s. v. *cruntez*, GL. ARGES s. v. *crunta*; cf. DA s.v. *crunt*.

CU prep. 1° ~ *noáptea* loc. adv. 864 VII „în timpul nopții, noaptea”: Să ducea *cu noáptea*, cu caii la deal, oamenii. 2° 694 II [în jocurile de copii] „de-a”; cf. l a 3°.

CUC¹ s. 841 VIIb „coc”: Ne pieptănam, nu era fetili rătunjite, nu era nimica, făceam *cuc*, ne puneam flori.

CUC² s. m. 711 VI „vârf de căprior ieșit deasupra acoperișului”.

cf. DA s. v. *cucă*, CADE (Olt.), SCRIBAN (Mehedinți), GL. ARGES s.v. *cucă*.

CÚCĂ v. *cúclă* 2°.

CUCI s. m. pl. 1° 867 VIII, 868 VII, 870 VI, VIIb „oameni mascați care umblau prin sat, a doua zi după Lăsatul Secului”: Luni [după Lăsatul Secului] să făcea *cuc*!. Să făcea oameni, tot d-ai noștri, să făcea *cuc*!, făcea câte-o mască la ochi, ba făcea și coarne-așa, ba făcea și pamblici, să-mbrăca femeiește cu roichi dă femei, cu cămăși și nu-l cunoșteai 867 VIII. 2° 863 II „nume al unui joc de copii”.

1° v. DA (Dobr. sau sudul Munt.) s.v. 9°.

CÚCLĂ s.f. 1° 756 V „scul (de bumbac, cânepă etc.)”. 2° var. 684 VII „legătură din mai multe mănunchiuri de cânepă”. [Cânepa] o făceam mănūși ... o făceam *cúcă*, o ... mănūșe pe mănūșe.

pl. 1° *cúcle* 673 VIIa, b, 683 V.

var. 2° *cúcă* s.f. 684 VII.

1° v. DA (Vâlcea), CADE (Olt.), GL. ARGES, LEXIC REG., I, p. 79 (Vâlcea) s.v.; 2° v. SCRIBAN (Munt.) s.v. *glugă*, LEXIC REG., I, p. 79 (Vâlcea) s.v.

CUCLÎȚĂ s. f. 686 VIII dim. de la *cuclă* („glugă de coceni”): Cocenii pe urmă, venea rându coceanului și-l tăiam, făceam snopișori, după ce-l făceam snopi, îl făceam *cuclîfă*.

cf. DA (Vâlcea), CADE (Olt.), GL. ARGES, LEXIC REG., I, p. 79 (Vâlcea) s.v. *cuclă*, SCRIBAN (Munt.) s.v. *glugă*.

CUCUVEĂ s. f. 736 A „parte de sub streășină la acoperișul casei”; cf. a p l e c ă t 6 r 3°, p a z i e, s a c e ă c .

cf. DA, TDRG s.v.

CUFRĂG v. *cofrág*!

CUI s. 793 V, 794 VII, 818 V „nume al unei boli de copii; colici”: [Copiii] e mici rău, iar dacă țipă-ntruna să face dă plâns, dă *cui* 793 V; cf. m á m ă 4°, r ă s ú r i , s ă n c ă .

cf. DA s.v. 7°.

CUIBĂREĂLĂ s. f. 869 VI „nume al acțiunii de a face cuiburi (la roșii)”.

v. GL. ARGEȘ s.v.

CUIBĂRÍTUL s. n. art. 683 VIa „prașila a doua a porumbului”; cf. c o p ă i ă l a , o g o r í t .

v. GL. ARGEȘ s.v.

CUIEȘTE v. *hoiște*.

CÚINE (2 sil.) s. f. 860 VI „bucătărie (de vară)”: A ars la ... un cetățean, a ars casa și-n Coțofanc-aicea, vecin cu noi, a ars o *cúine*; cf. c h i l é r .

v. DA (Munt.), SCRIBAN (vest) s.v. *cuhne*; cf. CADE (Ban., Trans.) s.v. *cuină*, GL. OLT. s.v. *cunie*, BĂRBUȚ s.v. *cuhnie*, CV, 1950, 4, p. 32 (Alba) s.v. *conie*.

CUINIOĂRĂ (4 sil.) s. f. 696 VII dim. de la *c u i n e* .

CUIȚELE (4 sil.) s. n. pl. 828* „cuișoare (arome)”.

CÚJBĂ s. f. 732 A [la ferăstrăul de apă] „tijă îndoită în unghi drept, cu ajutorul căreia se leagă grindeiul de roți”: [Ferăstrăului de apă] îi puneam la roată, îi puneam o *cújbă* de fier, strâmb-așa, o chema *cújbă* de grindeiu la roate, ș-apăi de roata aia o tânăla și de tânăla aia s-atârna vatalele care puneam pânza.

CUJMEĂI, *te* ~ vb. refl. ind. impf. 2 sg. 869 VII „te opinteai, te îndoiai sub greutate”; cf. u ț i u p í t .

cf. LEXIC REG., I, p. 14 (Baia Mare) s.v. *cujdi*, p. 101 (Rădăuți), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v. *cujbi*.

CULBUȘÉAU, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3. pl. 808 VII „se cui-băreau”.

CULCĂ vb. ind. impf. 3 sg. în expr. *o ~ de fúgă* 827 VII „fugea, o lua la fugă”: Spârgea nunta ș-o *culcă de fúgă* ginerele; cf. b ă j a , c h i t í t , d ó s u l , g o ă n ă , s p ă t e l e 3°.

CULEGĂTOĂRELE s. f. pl. art. 683 VIa „albinele lucrătoare”: Primăvara vine cu stropitu-ăsta al pomilor și le distruge *culegătuările* [stupului] și nu mai dă nici un randament.

CÚLME s. f. cu val. adv. 734 VIIb „curmeziș, de-a curmezișul”: Iei nuiaua-aia întâi și să duce ș-o pune la un izvor, o pune *cúlme*.

CULÓRURI s. f. pl. 795 V „vopsele”: Pui diferite *culóru!* care-mi place mie, să fac culori.

CUMINTÓS adj. 689 VII „cuminte”: [Băiatul] e *cumintós*, nu ... ne-aduce banii, în fine, tot, muncește.

CUMPĂRĂTÍVĂ s. f. 693 VII „cooperativă”.

var. *comperatívă* s. f. 712 VIII.

v. GLOSAR REG. (Vatra Dornei), GL. ARGEȘ, GL. OLT. s.v., CV, 1950, 4, p. 32 (Alba) s.v.

CUNUNEĂLĂ s. f. 797 V „cununie”: Pleacă la ... *cununăălă*, să cunune.

CUNÚNI s. f. pl. tantum 866 VII „petrecere sâmbătă seara înainte de nuntă”: Pă urmă seara aveam *cunúni* la salon, iar joc; cf. *b e t e á l ă*, *c é r g ă 1°*, *f e d e l é ș*, *l o g ó n d ă 2°*, *v á d r ă 3°*, *v e l í n ț ă*.

CÚPĂ s. f. 865 V „formă de lemn pentru pus aluatul de pâine la crescut”: Am băgat mâna-n ea, am încălzit un pic de apă și dă-i, trage-i frământături și așa cum ați văzut-o [pâinea] am pus-o la *cúpe*, a mers la cuptor; cf. *v é ș t i l e*.

pl. *cúpe* 865 V, 870 VIIb.

CUPTIÓR s.n. 722 VII, 723 VI, 725 III, V, 726 Vb, VII, A, 727 V, 728 V, 729 VIIb, 732 V, VII, 737 V, 739 III, 740 VII, 741 Vb, 742 V, VIIb, 745 V, VIIa, 746 V, 748 VIIb, 749 V, VII, 750 IIa, 751 VI, 753 VII, 754 VII, 755 III, 812 V, 832 V, 836 V, 837 V, VI, VII, 838 IIIa, Va, VIIa, 842 VIII, 844 V, 848 I, III, V, VIII, 850 VI, 851 V, VI, VII, 852 VIIa, VIII, 853 VI, 855 VI, 857 V, VII, VIII, 858 V, 869 Vb „cuptor”: [Pâinea] dăpă ce crește, băgăm în cuptior pă ... pă vatra goală 726 VII.

pl. *cuptioáre* 720 VIIIb, 726 Vb, VII, 727 A, 728 V, 748 VIIb, 853 VI.

v. DA (Mold.), TDRG (înv. și pop.), CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (Munt., Mold.) s.v. *cuptor*.

CUR vb. ind. 1° prez. 1 sg. 847 VII „curăț”: Dacă s-a topit [cânepa], *să curá* du pă băț 848 VII. 2° prez. 1 pl. 672 VIII „curățăm știuleții de pănuși”: Noi îl culegeam cu foi, porumbu, nu-l luam *curát*, cum să ia acuma, îl rupeam cu foi cu tot și-l aduceam acasă și-l *curám* 745 VI. 3° impf. 2 sg. 753 VIII „curățai boabele de pe știuleți”: I-arunc [porcului] și știuleți din magazie, stau *să-i cur* mereu ? 864 V.

ind. prez. 3 sg. *curá* 1° 839 VIIIb, 1 pl. *curám* 2° 672 VIII, 3 pl. *curá* 3° 844 II, impf. 1 sg. *curám* 2° 720 VI, 2° sg. *curái* 2° 753 VIII, 755 VI, 3° 753 VIII, 3 sg. *curá* 1° 844 VII, 2° 748 VIIIa, 749 A, 838 VIII, 1 pl. *curám* 1° 861 VIII, 2° 705 VIII, 745 VI, 755 VI, VIIIa, 844 A, 863 VI, 3° 837 VIII, pf. c. 1 pl. *am curát* 1° 847 VII; conj. prez. 1 sg. *să cur* 3° 864 V, 3 sg. *să cúre* 851 VIII; part. *curát* 1° 861 VIII, 2° 672 VIII, 745 VI; sup. *la curát* 2° 720 VI, 735 A; refl. ind. impf. 3 sg. *se curá* 1° 848 VII, 2° 848 VIa.

1° v. DA s.v. *cura* 2°, CADE (arh.) s.v. *cura*; 2° v. DA s.v. *cura* 3°, CADE (arh.) s.v. *cura* 1°, B Ph, 1939, p. 217 (Gorj) s.v. *cura*; 3° v. DA s.v. *cura* 3°, SCRIBAN (vechi vest) s.v. 2°.

CURÁND adv. 825 VI „de puțină vreme, de curând”: Punea sulu, dă la război, îl lega cu tei d-ăla jupuitu *curínd*; cf. *j o s 2°*.

CURCĂNEI s. m. pl. 734 III „pui de curcă”: Am fiert la porci, la *curcănéj*, la pui zis; cf. *t u t u n é i*.

CURENTEĂZĂ vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 767 V „trage curentul (de aer)”: Ioane, tu stai jos, fiincă ești venit de la băi, că te *curentează*, că sus e curent prea rece.

ind. pf. c. 3 sg. *a curentat* 781 Ia; conj. prez. 3 sg. *să curentéze* 785 VI.

CURÉTIC s. n. 788 VIII, 789 VIII, 793 VI „rest dintr-o căpiță de fân.”.

v. DA (Dâmbovița) s.v.

CURGĂTOÁRE v. *curgător*.

CURGĂTOR s. n. 735 VI, 744 VIII „vas din doage în care curge rachiul la cazan”: Și-n spate era *curgătoru*, de ieșea țuica 744 VIII; cf. b ó t ă l ° , d é j ă , g ă l e t ă r .

var. *curgătoáre* s. f. 744 VI.

CURM s. n. 704 VIIa „sfoară din fire de bumbac împletite”.

cf. DA (Olt., Munt.), CADE (Olt.) s.v.

CURMEZÍȘ s.n. 720 V „bucată de fier care unește coarnele plugului”.

CURMULÉȚ s. 704 VIIa dim. de la c u r m .

CURNÍCE s. n. pl. 863 A „cotețe pentru păsări”: Începuse să zbiere lumea că intra vulpea prin cotețe, prin *curníce*.

v. DA (Munt., Dobr.), SCRIBAN (Munt. est), BĂRBUȚ s.v. *curnic*.

CÚRULEA, *de-a-n* ~ loc. adv. 819 A „stând în șezut”.

CUSĂTŪRI s. f. pl. 756 VI [la casa bătrânească] „lemne subțiri așezate unele lângă altele, sub grinzi, pentru a susține tencuiala tavanului”: La casa dă lemn, când ajunge la pod, să pune un rând dă *cusătúr!* peste care se pun grinzi.

CUSCŪȚĂ s. f. 863 V „preparat culinar din crupe de grâu”: Făceam bulgur din grâu [...] îl uscam pã sobă în tavă, îl râjneam, veneam acasă cu el și făceam *cuscúfă*, așa-i spuneam, îl făceam cu făină și cu ou și făceam *cuscúfă*.

cf. DA, CADE, DM, DEX s.v. *cușcuș*.

CUȘCĂ s. f. 1° 811 A [în trecut] „leasă fixată pe patru pari, împrejmuită pe trei laturi, pe care se bătea porumbul sau fasolea”. 2° 831* „plită montată în curte, pe suport de cărămidă”.

pl. 1° *cúșci* 811 A.

var. 1° *clúșcă* s.f., pl. *clúșci* 835 A.

CŪTĂ s. f. 815 A, 821 A „bucătică, cub de zahăr”: Puneai două-trei *cúte* de zahăr pe pâine 781 V; cf. t ă r ș ă .

pl. *cúte* 777 Ia, 781 V, 784 VIIb, 821 A, 849 VII.

v. GL. ARGEȘ, GL. OLT., BĂRBUȚ, CV, 1951, 1, p. 35 (Teleorman) s.v.; cf. DA s.v.

CUTĂRÍCĂ pron. dem. 745 VIIb, A, 752 VII, A, 846 V, VI, VII, 869 VIIa dim. de la *cutare*.

v. DA s.v. *cutare*.

CUTÍE s. f. 862 VIII „vas de formă paralelipipedică, în care se pune cașul la scurs”: Așterneam o sidil-așa-i zicea la cârp-aia rară, punean *cutíe* și p-ormă răsturna laptele; cf. t e j g h e á , t e l e m e á .

CUTIȘOÁRE s. f. pl. 780 III dim. de la *cută* („felie tăiată dintr-un întreg”): [Ardeii și pătlăgelele] le tăiem așa *cutișoáre*, *cutișoáre* și îi bągăm în damageni.

cf. DA s.v. *cută* 3°.

CUTULÉȚE s. f. pl. 715 VII dim. de la *cută* (la stofă).

v. DA s.v. *cută*.

CUȚULÉȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 814 A „se gudură”:
[Câinele] în loc s-o latre, a-nceput *să să cuțulească* pă lângă ea 787 VIII;
cf. g u g u l e á .

conj. prez. 3 sg. *să se cuțulească* 787 VIII.

var. *să cúțure* vb. conj. prez. 3 sg. 697 VI.

CÚȚURE v. *cuțulește*.

GLOSAR DIALECTAL. MUNTENIA

Partea a II-a: **D-L**

MARIA MARIN și IULIA MĂRGĂRIT

DÁDĂ* s. f. 719 VII, 733 VII, 767 VIII, 769 VII, 810 VII, 830 VI, 831 VIIc, 833 VIIa, 847 VII, 849 VIII, 852 VIIb, 861 V termen de adresare față de o soră mai mare; cf. g á i c ă , g á g ă .

var. *dódă* s. f. 758 III, 759 VII.

v. DA (Olt., Dobr.), TDRG (Munt. pop.), CADE (Olt.), SCRIBAN (vest), ȘĂINEANU, BĂRBUȚ s. v.; cf. GL. ARGEȘ s. v. *dodă*.

DÁFIE¹ s. f. 680 V, 693 III, 757 V, 801 Vb, 812 V, 814 V, 818 V, 821 V, 827 V, 870 V „(foaie de) dafin”: [Șunca] o dăm în clocote-așa cu foi dă *dăfije*, cu miroase d-astea așa 821 V; cf. d á f i l .

DÁFIE² s. f. 815 A „trăznaie, pozna”; cf. p o á z n e .

v. DA (Munt., Olt., Mold.), CADE (Olt.), ȘĂINEANU (Muscel), SCRIBAN (vest), DM, DEX (reg.), BĂRBUȚ s.v.

DÁFIL s. m. 703 V „(foaie de) dafin”; cf. d á f i e¹ .

DALÁȘURILE s. n. pl. art. 722 A „urmele (vânatului)”: Ș-am văzut *dalășurile* pe-acolo pe unde trece [ursul].

DALÁT, *pentru* ~ vb. sup. 778 VI „pentru acoperit cu dale”: Am făcut la dale din astea așa, *pentru dalát* așa câte un canal.

DAMAGÉNI v. *damigeánă*.

DAMÂNÁT s. n. 865 V „nume al acțiunii de a da m â n a”.

DAMÂNÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 865 V [despre aluat] „s-a dospit și este gata pentru a i se da forma de pâine”: Am frământat-o [pâinea], am lăsat-o și când m-am dus la ea ș-am dat cu degetu așa, am văzut că s-a umflat un pic și să spune *damânat*, *s-a damînat*, așa să zice, ea să face ca s-o punem de-a mâna.

DAMF s. n. 764 VIII, 862 A „miros neplăcut pe care-l capătă țuica”: Țuica să nu aibe fum, *damf*, cenușa aia îi ia toate mirosurile 862 A.

cf. DA, DM, DEX, B Ph, 1940, p. 225 s. v., GL. ARGEȘ s.v. *danf*.

DAMIGEÁNĂ s. f. 760 V, 850 Vb „găleată, vas de metal pentru conservat untura sau carnea prăjită”: Scoteam carnea ș-o prăjeam ș-o puneam la *damigén!* 848 VII; cf. c á d r ă 2°...

pl. *damigéni* 848 VII.

var. *damagéni* s. f. pl. 780 III.

DAMIGÍCĂ s. f. 695 VI dim. de la *damigeánă*.

DANT s. n. 700 V, 784 V, 794 V, 860 V, 865 VII, 866 III, V, VII; art. ~ *stólnicilor* 750 VII „petrecere luni dimineța, după nuntă, la socrii mici”: Luni să să ducă [nuntașii] cu *dânțu* dă la generică la mireasă, la tatăl miresei 865 VII; cf. întorsúri 1°, proțáp, socreálă.

cf. BĂRBUȚ s.v.

DAOLEÁNUL s. n. art. 715 III numele unui dans popular.

* Începând cu partea a doua a glosarului, pentru simplificare și pentru economie de spațiu, în cazul sinonimelor multiple vom da întreaga serie la primul termen, la celelalte urmând să notăm doar cuvântul care o deschide.

DAR¹ s. n. 728 VII „impozit, dare”: Mă pune pă mine la *dar* mare și eu nu pot să plătesc; cf. *dă uni*, *dinár*, 2°, *nevóie* 3°.

DAR² v. *dor²*.

DĂRĂ adv. 1° 815 A „păi, apoi”: Cum să-i zicem *dără?* 2° 724 VII „da”.

1° v. DA (Trans., vechi), CADE (vechi), ȘĂINEANU, SCRIBAN s. v.; 2° v. DA (Trans., vechi), CADE, ȘĂINEANU (Mold.) s. v.

DATINA s. f. art. 729 VI „datina”: Așa să ținea *datina* bătrânească.

DĂDĂTURĂ s. f. 869 VIII „aruncare a plasei de pescuit în apă”: Simțeau când avea [ostrețele pește], nu cătai în fiecare *dădătură* că te obosea.

DĂDÍCĂ s. f. 718 II, 741 VII, 746 V, 831 VIIc, 837 VII, 851 VII dim. de la *d a d ă*: Băieții-i zice *dădică*-n sus, *dădică*-n jos, o știți că-i sor-sa 746 V.

v. GL. OLT., BĂRBUȚ s. v.; cf. CADE (Olt.), TDRG s. v. *dădită*.

DĂLTUIĂLĂ s. f. 736 VI [la construcții] „loc de îmbucare a două bârne, grinzi etc., lucrat cu dalta”.

DĂNĂCÉL s. m. 723 VII dim. de la *dănac* („băiețandru”).

cf. DA (Olt., Munt.), CADE (Olt.), SCRIBAN (vest), DM (reg.), BĂRBUȚ s. v., LEXIC REG., I, p. 35 (Gura Jiului) s. v. *dănăci*.

DĂOGĂRI s. m. pl. 732 VII „dogari”.

v. GL. OLT., BĂRBUȚ s. v. *dăogar*; cf. CADE (Olt.), DA s. v. *dăoagă*, B Ph, 1939, p. 218 (Gorj) s. v. *dăoagă*.

DĂRĂB s. n. 673 VIII „bucată”.

v. TDRG (Trans.), CADE (Trans., Olt.), DM, DEX (reg.), DA, BĂRBUȚ s. v.

DĂRĂMĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 724 VI „se dărâmă”.

v. CADE s. v. *dărâma*, DA (Mold.), DM (reg.) s. v. *dărâma*.

DĂRĂDĂICĂ s. f. 677 VII nume al sărbătorii de la 24 iunie: „Drăgaică”: *Dărădăica* asta a trecut; pân’ la Săm Petru a fost *dărădăica*, cu cinci zile până-n Săm Petru.

DĂRĂMĂM vb. ind. 1° refl. m. m. c. pf. 3 pl. 749 IV [despre copaci] „căzuseră, se doborâseră”. 2° prez. 1 pl. 781 VI „tăiem vite în cantitate mare”: Îi *dărîmăm* pă toți [mieii], adică-i tăiem. 3° pf. c. 3 pl. 804 V [despre plămâni] „s-au șubrezit”.

1° refl. ind. m. m. c. pf. *se dărâmăseră* 749 IV; 2° conj. prez. 1 pl. *să dărâmăm* 760 VI; 3° refl. ind. pf. c. 3 pl. *s-a(u) dărâmăt* 804 V.

1° cf. DA, DM s. v. *dărâma*, CADE (înv., Olt., Ban.) s. v. *dărâma*; 2° v. CADE (Olt., Mold.) s. v. *dărâma*; cf. DA (vechi), GL. ARGEȘ s. v. *dărâma*, SCRIBAN s. v. *dărâm*.

DĂRUIEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 794 V „urează”: Le *dăruiește* „să fiți sănătoși, să trăiți” și-i sărută soacra pe miri; cf. *pro ro ce á*.

ger. *dăruind* 794 V.

cf. DA s. v. *dărui* II. 1°.

DĂSTÍMPURI, *pe* ~ loc. adv. 794 VII „din când în când; în răstimpuri”; cf. *răspán*te 2°, *scăpári*.

cf. TDRG, SCRIBAN s. v. *răstimp*, B Ph, 1940, p. 231 s. v. *dăstâmpăr*.

DĂUNI s. f. pl. 741 VI „dări, impozite”: Mai era și fisc, mai era și cu totu multe *dăyun*!; cf. *dar*¹...

DÂRDÂIÁC s. m. 827 A „floare de celuloid, purtată de fete în păr, ca podoabă”.

pl. *dârdâiéci* 827 A.

DÂRDÉNII s. m. pl. art. 842 VII „locuitorii comunei Dridu”.

DÂRDITËI s. m. pl. 835 Vb „bucăți (mici) de aspic”; cf. *tremurúș*.

DÂRGUL s. n. art. 838 Vb „cociorva”: Când a băgat *dîrgu* ăla să tragă cenușa, poc!

v. LEXIC REG., I, p. 90, II, p. 50 (Făgăraș), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ, CV, 1950, 4, p. 36 (Făgăraș) s. v.; cf. CADE (Ban., Trans.) s. v. *drâgl*, GS, 1931-1932, p. 120 (Gorj) s. v. *drâglu*, CV, 1951, 6, p. 29 (Zimnicea) s. v. *drâg*.

DÂRJĂ, *să dăm la* ~ loc. vb. 852 A [fig.] „să batjocorim”: Ia *s-o dăm la dîrjă* [pe soacra mare], că nu ne cunoaște, băieți!

cf. CADE (Olt., Trans.), SCRIBAN (vest), LEXIC REG., II, p. 13 (Argeș), BĂRBUȚ, B Ph, 1939, p. 219 (Gorj) s. v. *dârjaiă*, GLOSAR REG. (Fălțiceni, Vatra Dornei) s. v.

DÂRLECÁN s. m. în ~ *de băiát* 780 VII „băiețandru”: El era necăsătorit, era *dirlecán dă băjât* așa; cf. *băiecán*...

cf. CADE (Mold., Olt.) s. v. *durlă*, SCRIBAN (est, fam.), BĂRBUȚ s. v. *durlan*, LEXIC REG., II, p. 69 (Roșiori de Vede) s. v. *durlăcan*, GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s. v. *durlac*.

DÂRLIÚȘ (3 sil.) s. n. 710 II, 819 A „derdeluș”: Făceam *dîrliúș* pă drum și nu poate să dea boii dăvale, că aluneca 710 II; cf. *durduiș*, *perghelúș*.

v. SCRIBAN (Munt.) s. v. *derdeuș*.

DÂRMÓNÍM vb. ind. prez. 1 pl. 695 VII „cernem (sămânța de cânepă) prin dârmon”.

v. TDRG (înv.), CADE (arh.) s. v. *dârmoni*, SCRIBAN s. v. *dârmonesc*.

DE prep. 1° 701 VII, 706 VII, 732 VI, 746 VII, 747 VI, 828 VII, 844 A, 848 V, VII, 855 V „din”: Era fată *de* sat, *de*-aicea 732 VI. Vinu îl tragem *de* must 747 VI. 2° 703 IIb, V, A, 770 I, 810 A, 823 VII, 839 VIIIb, 851 III „la”: A fugit *dă* gărlă 703 IIb. Avea pă altcineva care stătea cu chirie, care trăgea nădejde *dă* mine 851 III. A rupt-o *de* fugă 823 VII; în *pe* ~ *mărne* 844 V „pe la margine”; ~ *mărne* 841 VIII

„din, de la margine”; *pe* ~ *jos* 775 VIII, 781 VII „pe din jos”. 3° 671 III, 785 VIIb „în ceea ce privește”: Da, e periculos rău *de* lupi la stână, acum primăvara mai ales 671 III. 4° 820 A „între”: Oltenii și-a făcut sat *de* ei. 5° 785 VI „în”: Grâul să scutură dacă nu-l seceri la timpul lui, să-l iei nițeluș mai *de* pârg așa cum s-ar zice. 6° ~ *zi* loc. adv. 694 VI, 702 III, VIIb, 735 VIIa, 784 V, 813 V „în timpul zilei; ziua”: Duminica *de* zi... este masă la mireasă 813 V. Așa să numea, concereală, de-o lega pă mireasă, o-mbrobodea, luni *de* zi 735 VIIa; ~ *noapte* loc. adv. 770 V, ~ *noapte* loc. adv. 850 Vb „din noapte, în timpul nopții”: La douăsprezece *dă* noapte 770 V; ~ *vără* loc. adv. 730 VII „în timpul verii; vara”. 7° 770 VIII, 829 VII, 830 VII „pentru”: Plânge *dă* tas-so 770 VIII.

1° v. DA, CADE (înv., ieșit din uz), GL. DOBR. s. v.; 3° v. DA (înv.), SCRIBAN s. v.

DEAL, *la* ~ loc. adv. 788 VII „în sus, pe verticală”: [Cânepa] *dă* vară să ridica un moț subțirel *la* *dēal*.

DEASÚPREA adv. 727 V, VI, 732 V, VII, 733 VI, 741 Vb, VI, VII, 742 V, VIIb, 743 VI, 746 V, 836 V „deasupra”: Presărăm *dēasúprēa* mălai 727 V.

v. GL. DOBR. s. v.

DÉCA s. invar. 696 VIIIa, 720 VI, VIIIb, 732 VII, 740 V, 748 VIIIa, 753 VIII, 835 VI, 844 A, 848 A, 851 VIII „decalitru”: [Via] ne-a dat vreo nouă *dēca* *dă* vin 720 VIIIb.

v. GL. DOBR. s. v.; cf. B Ph, 1940, p. 232 (Tecuci) s. v.

DECĂȚ adv. 674 VII, 678 VIIIb, 683 VIa, VIIIa, 694 V, 697 VI, 702 III, V, VIb, 703 V, VIIb, 706 VIIIc, 710 VI, 711 VII, 714 II, 718 VII, 720 V, VII, VIIIb, 725 V, A, 727 A, 728 VI, A, 729 A, 732 VII, A, 733 VI, VII, 734 VIIa, 737 III, 741 VI, A, 743 VI, 746 VII, VIII, 748 VIIb, 750 VII, 752 VII, 753 VIII, 754 V, 756 VI, 761 III, 762 VIII, 765 V, VIIb, 766 VI, 768 VIIIa, 769 A, 770 I, 772 VII, VIIIb, 776 VI, VIII, 782 V, VII, 784 V, 785 VI, VIIb, 789 VII, 792 VII, 793 VII, A, 796 V, 803 V, VIII, 806 VII, 807 V, VIIIa, 810 A, 811 VII, 812 VIIIb, 816 V, VIIb, 821 A, 825 VI, 827 VI, VII, 828 II, III, 831 VIIb, 832 VI, 833 A, 834 III, 835 Vb, VI, 839 VI, 841 VI, 842 VI, 843 V, 844 V, 845 V, 846 V, A, 848 III, V, 851 VII, VIII, 852 III, VIIb, 853 VIIb, 855 V, VI, 856 V, A, 860 VI, 861 VI, 865 V, VII, 868 I, V, 869 VIII „numai, doar”: Venea la o săptămână [negustorul], poate și mai curând, *decăt* *dă* o telegramă, să fie lubenițele culese 762 VIII; cf. *dor*², *singur*.

v. CADE, TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), GL. DOBR. s. v.

DECÉMBRE s. m. 758 VII, 775 V, 817 III „decembrie”.

var. *decémvre* s.m. 679 VIII.

DECÉMVRE v. *decémbre*.

DECOJÍT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 741 VI [despre tencuială] „s-a desprins, s-a cojit, a căzut”: *S-a decojit* toată tencuiala care-a fost veche.

DEDITÉI s. m. pl. 793 VI „încrețituri la opinci”; cf. *v â r z ó b*.

DEFINÍTIV adv. 689 VII, 690 VII, 772 VI, 782 V, 804 V, 812 VIIIb, 816 VIIIb, 846 VII, 849 VII, 855 V „de-a binelea, de tot”: A născut o femeie un copil negru, negru, negru, negru uite ca dermelu ăsta al meu dâן cap, negru *dăfinitiv* 690 VII.

DÉGERĂ, (*ne*) ~ vb. impers. ind. prez. 852 VIa „(ne) este frig”: Nouă *ne* cam *dégeră*, băi Marine, *ne* cam *dégeră* nouă, zice, să mergem înaintea căruței și ne mai încălzim.

ind. impf. (*îmi*) *degerá* 787 VIIIb.

var. (*te*) *dégeră* vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 691 VII.

DÉGETE, *ca pe* ~ loc. adj. 819 A „gros cât degetul, de grosimea unui deget”.

cf. TDRG s. v. *deget*.

DEHOCÁT v. *devoácă*.

DÉJĂ s. f. 721 VI, A, 733 VI, 740 VI, 745 VI „vas din doage în care curge țuica la cazan”: Țuica curge-ntr-altă *déjă* 745 VI; cf. *b ó t ă* 1°...

v. CADE, TDRG (Mold., Trans.), ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold.), DM (reg.), GL. DOBR. s. v.; cf. LEXIC REG., I, p. 69 (Oradea) s. v. *deje*.

DEJGHIOÁCĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 767 V [despre săpun sau carne puse la fiert] „se desprinde de pe pereții cazanului în care a fost preparat ori de pe oase”; cf. *de v o á c ă*, *de z g á r d i n ă*, *de z g r ă d e á s c ă*, *g o g í m* 1°.

ind. pf. c. 3 sg. *s-a dejghiocát* 765 V.

cf. CADE (fam.) s. v. *desghioca* 1°.

DEJUGĂTOÁREA s. f. art. 735 VI „popasul în care se dejugă boii pentru odihnă”: Atuncea făceam *dejugător*!, plecam seara sau de astăzi să fim pentru mâine la Câmpulung 688 VIII.

pl. *dejugători* 688 VIII.

v. CADE s. v., DM, DEX (rar) s. v.

DELIȘÓR s. n. 715 VII dim. de la *deal*: Ș-am avut un petic de *delișór* acolo.

v. SCRIBAN s. v.

DELUNGÁT adv. 847 VI „îndelungat, mult timp”; cf. *l u n g* 4°.

v. CADE (arh.), SCRIBAN (rar) s. v.; cf. GL ARGEȘ s. v. *dălăngi*.

DELUNGÉȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 814 A „se prelungeste (în timp)”.

v. TDRG (vechi) s. v. *delunga*, SCRIBAN (vechi) s. v. *delung* 2°; cf. GL ARGEȘ s. v. *dălăngi*, GS, 1931-1932, p. 44 (Săcele), BĂRBUȚ s. v. *dălunghi*.

DEMÂNCĂREĂ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 862 VII „hrănea, dădea de mâncare”: Îl *demîncăreă* [pe copil].

conj. prez. 3 sg. *să demîncărească* 759 VII.

v. GL. OLT. s. v. *demîncărește*, BĂRBUȚ s.v. *demîncări*.

DEMÚLT adv. 678 VIIb, 680 VIIb, 685 VIIb, 691 VI, 768 VI, 774 V, 776 VI, 777 IVb, 778 VIIIb, 785 VIIb, 788 VII, 789 A, 793 A, 794 V, VI, VII, 796 VII, 797 V, 799 V, 802 V, 804 V, 805 VII, VIII, 811 A, 812 A, 816 VIIa, 820 A, 822 VIIb, 825 VI, VII, 827 A, 829 V, 830 V, VII „devreme”: Și dimineața ne sculam *demúlt*, pe la ora trei, patru 768 VI; cf. din 3°.

v. DLR, DM, DEX (reg.) s. v. *mult*, GL. DOBR. s. v.; cf. CADE, SCRIBAN s. v. *mult*.

DEOCHÉTE s. 782 VIIIb „deochi”: Dăscântă dă *dăyoKéte*, dăscântă dă izdat, dă mătrice.

DEOCHETÓRI s. f. pl. 821 VII „femei care deoache”.

cf. BĂRBUȚ s. v. *deochitor*.

DEODÁTĂ adv. 721 VIIa, 727 V, A, 730 A, 752 V, 774 VIII, 839 V „deocamdată, mai întâi”: Eu *deodată* n-am vrut 727 V; cf. dintâile a.

v. SCRIBAN s. v., DM, DEX (rar), BĂRBUȚ s. v.

DEOLDĂȘÍT (3 sil.), *ne-am ~* vb. refl. ind. pf. c. 1 pl. 653 VIII „ne-am întovărășit; ne-am făcut ghioldași”; cf. îndoldășít.

cf. DA, TDRG (înv.) s. v. *ghioldaș*, GL. DOBR. s. v. *oldași*.

DEOSEBEÁLÁ s. f. 709 VIII „deosebire”.

DEPÁNDÁ vb. ind. prez. 3 sg. 671 VIII, 681 VI, 683 VIIb, 719 V, 723 VI, 793 VII, 800 V, 819 VIII, 839 VI, 843 VI, 849 V „depinde”; cf. pándă.

ind. impf. 3 sg. *depandá* 676 VIII.

var. *deprinde* vb. ind. prez. 3 sg. 694 V.

DEPĀNÁM vb. 1° ind. impf. 1 sg. 858 VII „mișcam picioarele repede din poziție șezând”: Ea cu făcălețu îmi dădea jăratecu pă după picioare, eu repede iau foița din pat și mă-nvelesc și *depānám*, că mă frigea. 2° refl. ind. pf. c. 3 pl. 841 VIIb „au urmat unul după altul”: [O fată] a murit când am botezat-o, a țipat o săptămână pân-a murit, unu dă doi ani jumate s-a pus odată o diarie pă el, după ce-a-ngropat-o p-aia, ș-așa *s-a depānát* nici cu nu știu dă ce.

2° refl. ind. pf. c. 3 pl. *s-a depānát* 841 VIIb.

DEPĀRCIÓR adv. 731 VIII dim. de la *departe*.

v. CADE s. v., DM, DEX (reg.) s. v.

DEPLÍN adv. 799 V „suficient”; cf. sătúl, suficiént.

DEPRÍNDE v. *depándă*.

DEREÁ s. f. 746 VI „albie a unei ape curgătoare; vale”: Am rămas pă o *deréá* de apă; *deréá* vine un vad așa care curge apă pă el.

v. DM (reg.), GL. DOBR., BĂRBUȚ s. v.

DERÉPT adv. 823 VII „drept, direct”: El a rupt-o dă fugă *derépt* pă puț.

var. *dirépt* adv. 731 VIII.

v. CADE, TDRG (înv.) s. v. *drept*, GL. DOBR. s. v.; cf. SCRIBAN (vechi) s. v. *dirept*, DM (pop.), DEX (înv. și reg.) s. v. *drept*, LEXIC REG., II, p. 59 (Sibiu) s. v. *derepta*.

DERMÉLUL v. *dirimeá*.

DÉRNITĂ s. f. 708 VII „margine (de pădure)”: Dormeam...pă la câte-o *dérniță* dă ...margine dă pădure-așa.

cf. CADE (înv., Olt.), SCRIBAN (Olt.), DM (înv., reg.), BĂRBUȚ, GS, 1931-1932, p. 120 (Gorj) s. v. *delniță*.

DESĂGÚȚII s. m. pl. art. 712 VIII dim. de la *desagi*.

cf. CADE, TDRG, DM s. v. *desăguță*.

DESÂNDÍU adv. 764 VII „definitiv”: M-a nenorocit de tot, *dăsîndíu*.

DESCÁLTĂ, *se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 762 A* [despre vie] „se dezgroapă, înlăturându-se pământul din locul unde a fost altoită”: *Să dăscáltă*, și din dreapta și din stânga, până sub altoi, pământu se dă la o parte; cf. *de sc o p c í m*, *de z m o ș o r o i é ș t e*.

DESCĂPĂCÉSC vb. ind. prez. 1 sg. 683 VIa [în apicultură] „înlătur căpăcelele de ceară ale fagurelui”: Bag ramele acolo, *te descăpăcesc* și-nvârtesc de maneju ăla și mierea sare pe pereții vasului.

DESCĂUȘÍ vb. inf. 758 VII „(a) desluși”: Așa le *dăscăușám*, uite: ăsta e dă, ăsta e u, ăsta e mă.

ind. impf. 1 sg. *descăușeam* 758 VII.

DESCÁLTEAZĂ, *se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 877 VII* „se scămoșează”: [Borangicul pentru urzeală] îl tragi mai gros, că *să descilțează* la spată când țeși, *să dăscilțează* el; cf. *lâ ne á*, *st o f l o c á*.

DESCIOÁRĂ adj. f. 797 VII dim. de la *deasă*: [Cânepa] o semănăm *descuár*-așa.

v. GL. ARGES s. v. *descior*.

DESCOPCÍM vb. tranz. ind. prez. 1 pl. 865 VIIIa „săpăm în jurul butucului de viță de vie pentru a dezgropa altoiul”: Primăvara o dezgropăm [vița], o tăiem, o *desclopčí*m, o legăm, o săpăm. Îi dăm voie la altoi să fie afară; cf. *de sc á l ț ă*...

cf. GL. OLT. s. v. *descopceam*.

DESCORNETĂM vb. ind. prez. 1 pl. 842 V „îndepărtăm *corneții* (din lână)”: [Lâna] o *descornjetám*, o opărim.

DESCORNUȚĂM vb. ind. prez. 1 pl. 753 V [la vița de vie] „desfacem cârceii de pe sârmă”.

DESCULȚÁI vb. ind. impf. 2 sg. 707 VII „descălțai”.

conj. prez. 3 sg. *să descúlțe* 707 VII.

v. TDRG (Ib. v., Trans., Prahova) s. v. *descălța*, CADE (vechi, Trans.) s. v. *desculța*, SCRIBAN s. v. *încalț*.

DESCULȚE, *pe* ~ loc. adv. 766 I „cu picioarele goale; descuț”: Am luat-o *pă dăsculțe* și am plecat prin noroi direct la cabană.

v. GL. ARGEȘ. s. v. *descuț*.

DESEĂRĂ adv. 675 VII, 789 VII „în seara zilei respective”.

DESFĂCŪT, *am* ~ vb. 1° ind pf. c. 1 pl. 678 VIIb „am făcut să-și revină, am reanimat”: [Oamenii] l-*au desfăcūt* [pe cel înecat]. L-au învărtit, a vomitat și-așa mai departe, l-*au desfăcūt* 684 VI. 2° refl. ind. pf. c. 3 sg. 770 VIIb, 772 VII „s-a deșteptat, s-a luminat, a evoluat”: Acum *s-a* mai *dăsfăcūt* lumea 772 VII.

1° ind. pf. c. 3 pl. *au desfăcūt* 684 VI; conj. prez. 1 pl. *să desfăcem* 765 VIIb; 2° refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a desfăcūt* 770 VIIb, 772 VII; part. f. *desfăcūtă* 765 VIIb.

1° cf. GL. ARGEȘ s. v. *dăsfăce* 2°; 2° cf. GL. OLT. s. v. *desface*.

DESFĂȘURĂREA s. f. art. 869 VI „desfacerea pănușilor de pe știuleți”.

DESFOÁIE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 775 V [despre gândacii de mătase] „se curăță de membrană; năpârlesc”: După ce creștea, spunea acu *să dăsfóaje* gândacii.

DESPÁNUȘEÁZÁ vb. ind. prez. 3 sg. 869 VI „desface pănușile de pe știuleți”: [Porumbul] îl rupea cu frunză cu tot, l-*aduceau* acasă și *pă urmă-l despănușá* acasă zis, îl cura de frunză 863 VI; cf. c u r 2°...

ind. impf. 3 pl. *despănușá* 742 VI, 863 VI; part. *despănușát* 794 VI. cf. GL. DOBR. s. v. *despănușam*.

DESPILÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 705 II „s-a dezlegat din pripon”: Un băiat i *s-a dăspilát* vaca, i *s-a* rupt sfoara.

v. GL. ARGEȘ s. v. *despila*; cf. DA s. v. *împila* 2°, SCRIBAN (vest) s. v. *împilez*.

DESPINTECÁT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 783 VI „a spintecat”.

v. TDRG s. v. *spinteca*, SCRIBAN (urât) s. v. *spintec*, DM, DEX (rar), CADE s. v. *despinteca*.

DESPUIÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 786 VII „s-a descuamat”: *S-a dăspuiát* pielea *dă pă mine* ca *dă pă șarpe*; cf. p l e v u i á s c á.

cf. CADE (arh.) s. v. *despuia*.

DESTEÁCĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 758 VI „se rupe știuletele de pe tulpină”: *Să destéacă* porumb cu porumb și se desface, se curăță.

DESUCEÁ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 841 VIII „se desfăcea, se desfășura”: Ș-apoi lua caii de pe marnе și venea până se strângea funia. Pe urmă strângea, *sucea* caii în partea aia și *să desucá*, pornea iar.

cf. GL. ARGES s. v. *desucit*.

DEȘÍME s. f. 844 A „desime”.

DEȘTI s. n. 743 VII, 757 VII, 796 VII, 827 VII, 834 VI, 848 A, 865 VI, VII „deget”.

v. BĂRBUȚ s. v.

DEUNĂSEĂRĂ adv. 820 VII „acum câteva seri”.

v. TDRG s. v.

DEVERÍGĂ s. m. 868 III, VIII „cavaler de onoare la nuntă”: Nu există fată mare ca să nu aibă trei, patru cămăși, sau cinci sau șase, să dea dă nun, dă socru, dă ginerică sau dă *deverigă* III; cf. c ă l ț ú n 2°.

gen. *deverigii* 868 VIII.

cf. CADE (Trans., Ban.) s. v. *dever*, GL. DOBR. s. v. *deverică*.

DEVÍNĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 687 VIIa [despre aluat] „să crească”: Facem drojdie, o facem într-un ibric cu apă caldută, o lăsăm *să devină* și facem pâinea; cf. r ă b u f n é ș t e 1°, r ă s á r e , v i u 2°.

DEVOÁCĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 678 V [despre săpun sau carne puse la fiert] „se desprind, se desfac de pe pereții vasului ori de pe oase”: [Picioarele de porc] le fierbem până *să dăvoacă* du pă os; cf. d e j g h i o á c ă ...

var. *s-a dehocát* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 721 A.

v. DA s. v. *devoca*, LEXIC REG., II, p. 59 (Sibiu) s. v. *devoca*:

cf. SCRIBAN (vest) s. v. *devoc*, LEXIC REG., I, p. 90 (Făgăraș) s. v. *desvoca*, GL. OLT. s. v. *dezvoacă*, BĂRBUȚ s. v. *dezvoca*.

DEZBĂȘCUIȚI adj. m. pl. 774 III „despărțiți, separați”.

DEZGĂRDINĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 776 VIII [despre săpun sau carne puse la fiert] „se desprinde, se desface de pe pereții vasului ori de pe oase”: [Picioarele de porc] le fierbeam iar bine, până când *să dăzgărdină* de pe oase 710 VII cf. d e j g h i o á c ă ...

ind. impf. 3 sg./pl. *se dezgărdină* 710 VII.

var. *să se dezgrădinéze* vb. refl. conj. prez. 3 sg. 815 VII.

v. BĂRBUȚ s. v. *dezgărdina*; cf. CADE, TDRG s. v. *desgărdina*, SCRIBAN s. v. *dezgrădinez*.

DEZGĂTÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 723 VI „dezbracă de hainele de sărbătoare”.

v. GL. ARGES s. v. *dezgăți*; cf. SCRIBAN s. v. *dezgătesc*, GL. DOBR. s. v.

DEZGRĂDEÁSCĂ, *să se* ~ vb. refl. conj. prez. 3 sg. 721 VIIa [despre săpun sau carne puse la fiert] „să se desprindă de pe pereții vasului ori de pe oase”; cf. d e j g h i o á c ă ...

DEZGRĂDINÉZE v. *dezgărdină*.

DEZLÉGI vb. 1° ind. impf. 3 sg. în ~ *mireása* 709 V „scotea, luni după nuntă, voalul miresei de pe cap și îi punea o basma, ca semn de trecere în rândul nevestelor”: Când despre ziuă *dezlegá mireása*, așa se spunea, îi lua floarea aceea de pe cap, volu și o lega cu un batic.

2° ind. prez. 2 sg. 800 VII, ~ *apa* 694 V, 784 V, 788 VII, 789 VII, 793 VII „îndeplinești un ritual la șase săptămâni după înmormântare”. Șase săptămâni cară numai sâmbăta și joia apa și la șase săptămâni te duci și-l *dezlég*! la fântână; iei o oală cu tămâie, iei lumânări, aprinzi îi dai o rochie [fetei care a cărat apa], îi dai o basma, dacă ai, și două turte de pâine 800 VII. 3° conj. prez. 1 sg. ~ *călușul* 833 A „să rup jurământul și să dezmembrez ceata de călușari”: Am fost nevoit *să dezleg călușu* pentru el [=flăcăul care a încălcat jurământul], ca să-l dezleg pe el și din nou să-l leg la loc, că, dacă-l lăsam, murea.

1° ind. prez. 3 sg. *dezleágă* 732 III, impf. 1 sg. *dezlegám* 820 VII, 3 sg. *dezlegá* 709 V, pf. c. 3 sg. *a dezlegát* 782 V; 2° ind. prez. 3 sg. *dezleágă* 788 VII, 800 VII, 827 VII, 1 pl. *dezlegám* 793 VII; refl. ind. prez. 3 sg. *se dezleágă* 2° 793 VII, 3° 833 A; conj. prez. 1 sg. *să dezleg* 2° 789 VII, 3° 833 A.

DEZMINȚIT adj. 678 VIIIb „fără minți, smintit, nebun”: E *dezmințit*, zice, n-are minți.

cf. GL. ARGEȘ s. v. *dăzmințit*, LEXIC REG., I, p. 79 (Vâlcea), II, p. 13 (Argeș) s. v. *desmințit*, BĂRBUȚ s. v. *dezmințat*, B, Ph, 1939, p. 218 (Gorj) s. v. *desmetic*, CV, 1952, 2, p. 38 (Gorj) s. v. *desminți*.

DEZMOBILIZĂȚI adj. m. pl. 867 VII „demobilizați”.

DEZMOȘOROIÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 710 III [la vița de vie]: „dezgroapă altoiul”: Dezgroapă cu sapa, *dăzmoșorojéște*, scoate vița, via din pământ; cf. *de sc ál ț ă*...

DEZNUNÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg./pl. 710 VIIb „încheie nunta printr-un ospăț cu nunii”: Marți se zicea așa, *dăznunéá*, dacă mai rămânea băutura, mai rămânea mâncare, mai cinstea cu nașă-su, cu ai lor acoale, știi, nu mai ne chema pe noi, se zicea din bătrâni: *să dăznunéște* astăzi.

ind. impf. 3 sg. *deznunéa*; refl. ind. prez. 3 sg. *se deznunéște* 701 VIIb.

DEZUMPLÚT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 850 Vb „am scos conținutul; am golit”: După ce le-*am dăsumplút* [mațele porcului] și le-am curățit frumos, le-aduc în casă.

conj. prez. 1 sg. *să dezúmplu* 850 Vb.

DIBÁC adj. 817 VIII „dibaci, priceput, îndemânatic”; cf. *dibăcoásă*. *dibușálnic*, *îndemânelnică*.

var. *dubáce* adj. f. 791 VII.

v. GL. ARGEȘ s. v. *dubace*, GL. DOBR. s. v.

DIBĂCOÁSA adj. f. 752 VII, 816 VIIIa „dibace, pricepută, îndemânatică”; cf. *dibác*...

pl. *dibăcoáse* 816 VIIIa.

DIBUI vb. ind. prez. 1 sg. 821 A „pipăi, masez, palpez”; cf. *pipiám* 1°.

ind. impf. 3 sg. *dibuiá* 791 VII, 792 VII.

var. *adibuie* vb. imper. 2 sg. 816 VIIb.

cf. LEXIC REG., I, p. 67 (Roșiori de Vede), GL. ARGESȚ, BĂRBUȚ s. v. *adibui*, GS, 1933-1934, p. 323 s. v. *dibui*.

DIBUȘĂLNIC adj. 692 V „dibaci, priceput, îndemânatic”: P-ăsta mare-l am foarte *dibușălnic*, așa *dibușălnic*, că d-asta spune că vrea să dea la electronica, e tare *dibușălnic* așa și are răbdare multă; cf. *d i b á c ...*

cf. GL. ARGESȚ s. v. *dibuși*.

DIC s. n. 746 VIII, 842 VI, VIII, 868 VI „dig”; cf. *o r í f.*

pl. *dicuri* 848 III, 851 VI, 868 VI.

var. *dichi* s. n. 832 VI, 870 VIIIb, c

v. GL. DOBR. s. v.

DICHI v. *dic*.

DICORĂȚIE s. f. 842 V „cocardă (la nuntă)”: Îi chemi [pe nuntași], le pui *dicorății* la fiecare-n piept; cf. *c o n c o á r d e ...*

pl. *dicorății* 842 V.

DICUIĂLĂ s. f. 863 A „îndiguire”.

DICUIȚ v. *diguită*.

DIGUITĂ vb. part. f. 808 VIII „îndiguită”.

var. *s-a dicuiț* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 848 A.

v. GL. DOBR. s. v. *dicuiț*.

DIHÓNITĂ v. *dihórniță* 1°, 2°.

DIHÓNITĂ s. f. 1° 837 V, 843 VIIb, 846 VI, 847 V, VII, 862 VI „recipient cu substanțe inflamabile (păcură, gaz, bucăți de cauciuc etc.) căruia i se dă foc, conform obiceiului, în seara de Lăsatul Secului de Paști”: Când să lasă Secu pentru postu Paștelui, să aprinde *diuórnițe*, o cizmă pusă-ntr-un arac sau în furcoi și-i dă puțin gaz și-i dă foc și le ridică-n sus, toți copiii să strânge pă stradă așa și cu alea în sus 828 V; cf. *f u l u l i e*, *o l e l i e*, *u r l ă r i e* 2°. 2° 837 V, 843V, 864 A nume al obiceiului conform căruia se umblă prin sat cu o ~ aprinsă; cf. *u r l ă r i e* 1°.

pl. 1° *dihórnițe* 862 VI.

var. *dihóniță* s. f. 1° 839 VII, pl. *dihóniți* 847 A; 2° 755 VIIb, 836 VIII, 852 A; *diórniță* (4 sil.) s. f. 1° 820 VII, 828 V, VII, A, 843 VIII, pl. *diórnițe* 1° 828 V, *diórniți* 2° 852 VIb; *dióniță* (4 sil.) s. f. 2° 836 VII.

1° cf. TDRG (Munt.), CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s. v. *dihoniță*, GL. ARGESȚ s. v. *diholniță*.

DIJMUIĂLA s. f. art. 750 VIIb „luatul dijmei; dijmuirea”.

v. DM, DEX, (rar) s. v.; cf. TDRG, ȘĂINEANU s. v. *dijmui*.

DILIDĂR s. 822 A „soi de mei furajer”; cf. *p ă r ă n g*.

var. *diridăr* s. 854 VIIIa.

DIMIÉR (3 șil.) s. m. 816 VIIIa „boiangiu”; cf. *f i r á r*.

DIMINEAȚA s. f. 1° ~ *bună* s. compus 705 III „vizită a tinerilor căsătoriți, luni după nuntă, la nași”. 2° pl. 690 V, 692 VII, 786 V „pomeni făcute, după obicei, dimineața, timp de șase săptămâni după înmormântare”: Îi cari *dimineți* șase săptămâni, facem mâncare, ducem la o casă zilnic 692 VII.

pl. 2° *diminéți* 690 V, 692 VII, 786 V.

DIMIOĂRĂ (4 sil.) s. f. 691 VII dim. de la *dimie*.

DIN prep 1° ~ *aproape* loc. adj. 733 VII, 841 VI [despre rude] „apropiate, de aproape”: Să punea nașa cu fina sau soră, ce avea *din apruăpi* 733 VII; ~ *departe* loc. adj. 733 V [despre rude] „îndepărtate, de departe”. 2° ~ *două* loc. adv. 727 V, 754 VII „în jumătate, pe din două”: Ei să muncească, să dea porumbu acolo, să-l culeagă, să-l lase acolo și cocenii *din două* 727 V; cf. j u m á . 3° ~ *noapte* loc. adv. 797 V, 844 VI, 848 VIII, 849 A, 850 A „dis-de-dimineată, de cu noapte”: Să ne sculăm *din noapte* 797 V; cf. d e m ú l t .

3° v. DLR (reg.), GL. DOBR. s. v. *noapte*.

DINĂR s. m. 1° 697 VIIIb „dar la nuntă”; cf. o d ó r 1°. 2° 697 VIIIb „dare, impozit”: Spunea biată mama bătrână că venea unu o dată pe an și trebuia să fie cu toate-n mână, cu cât era pus, trebuia să iasă să dea tot ce era *dinăru* lor, darea, vițel, brânză, lână; cf. d a r ¹ ...

DINCOCEĂ adv. 783 VI „dincoace”.

DINTĂILEA (4 sil.) adv. 729 VI „mai întâi, deocamdată”; cf. d e o d á t ă .

DINTELE, ~ *oii* s. compus 821 A „soi de porumb cu bobul lunguieț”.

cf. CADE s. v. *dinte*.

DINTRU prep. 1° 812 V „pentru”: La ăștia le dau șervete, ai nașului, câți are pretenție, la toți le dau; eu am avut douăzeci și două de șervete și *dintr*-unu tot nu mi s-a ajuns. 2° ~ *-aia* v. *áia*.

DINȚĂR s. n. 866 VII, A „greblă mare, cu dinți de lemn, pentru strâns paele de pe miriște”: [La seceriș] târai *dințăru* până nu mai puteai VII.

DIÓNIȚĂ v. *dihórniță* 2°.

DIÓR s. m. 832 VII „dihor”.

pl. *dióri* 832 VII.

v. TDRG (Ban.) s. v. *dihor*.

DIÓRNIȚĂ v. *dihórniță* 1°, 2°.

DIRÉGEM v. *dreg* 3°.

DIRÉPT v. *derépt*.

DIRIDĂR v. *dilidăr*.

DIRIMEĂ s. f. 833 VIIa „basma”.

var. *dermélul* s. n. art. 690 VII.

cf. CADE, DM s. v. *dirmea*, LEXIC REG., II, p. 24 (Vâlcea),

BĂRBUȚ s. v. *dirimel*, GL. ARGEȘ s. v. *dermea*.

DISCELIBUÍT, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 838 VIIa „m-am dezmeticit”: Tocmai după operație *m-am discelibuíť*.

cf. DA (înv.), **BĂRBUȚ** s. v. *cebălui*, SCRIBAN (vest, Ban., Olt., Trans.) s. v. *cebăluiesc*, COMAN, GL. (Muscel), LEXIC REG., II, p. 50 (Făgăraș), p. 59 (Sibiu) s. v. *descebălui*.

DÍSCUIE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 780 VIa, 781 VI, 812 VIIIa, 835 VI „ară folosind plugul cu disc”.

ind. impf. 3 sg. *discuiá* 812 VIIIa, pf. c. 1 pl. *am discuiť* 763 VI; conj. prez. 1 sg. *să discui* 813 VI, 3 sg. *să discui* 785 VI, 808 VIa; refl. ind. prez. 3 sg. *se discui* 689 VI, 741 VI, 764 VI, 770 IV, 776 IV, 784 VI, 797 VI, 831 VI, 835 VI, *se discuiéște* 831 VI, 863 VI, 3 pl. *se discuiésc* 741 VI.

v. DEX, GL. OLT. s. v.

DISCŪTĂ vb. ind. prez. 3 sg. 681 V, 812 III [despre un tânăr sau o tânără] „este în vorbă cu o fată sau cu un băiat”; cf. stat, vorbesc.

ind. pf. c. 1 sg. *am discutat* 868 IIIa.

DISPĂRŪT, *s-a ~* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg./pl. 681 V, 741 VIIIb, 852 A „a(u) dispărut”: *S-a dispărut* babele, *s-a dus*, nu mai este 741 VIIIb; cf. pierit 3°, purecát, stárnit.

DIUDIŪCUL (3 sil.) s. n. art. 866 VII „numele unui instrument muzical făcut dintr-o bucată de trestie”: Făcea *djudjucurí*, așa să spunea, dă trestie, tăia puțin cu cuțitu și rămânea așa ca nailonu, așa o peliț-așa și el cânta cu *djudjucu* ăla, ne cânta și noi jucam.

pl. *diudiucuri* 866 VII.

v. DR, 1920-1921, p. 275 (Constanța) s. v.

DIŪRNĂ (3 sil.) s. f. 843 V „vas în care se ține păcura pentru uns căruța”: Avea o cutie așa cu păcură și mânjea ulucile la fete, îi zicea *diurnă* cu păcură.

DIVÁN s. n. 804 III „sfat, taifas”; cf. *duiálă*, *tălălăiálă*.

v. CADE (Ban., Trans.), SCRIBAN (fam., rar), DM s. v.; cf. TDRG, ȘĂINEANU s. v.

DIZALÍNT, *să ~* vb. tranz. conj. prez. 1 sg. 727 A „să dezvolt de alintat”: O alintasem [pe soție], măi, cum să fac eu *s-o dizalint*?

DO interj. 764 VIII „cuvânt cu care se alungă lupul; ho”, cf. hor.

DOÁGĂ v. *dog*.

DOÁPE s. n. pl. 707 VI, 790 VI „dopuri”.

DOBÂNDÍ vb. 1° ind. pf. c. 3 sg. 764 VIII „a căpătat, a făcut o boală”: *A dobândit* bătaie de inimă. 2° inf. 678 VIIIb „(a) învinge, (a) birui”; cf. *bizui*.

1° ind. pf. c. 3 sg. *a dobândit* 764 VIII.

2° v. TDRG, DM, DEX (înv.), CADE (arh.) s. v., SCRIBAN (vechi) s. v. *dobândesc*.

DOCTORÉȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 785 VIIa [despre doctor] „îngrijește, tratează”: Se duce la doctor, le *doctoréște*.

DÓDĂ v. *dădă*.

DOG s. n. 676 VII, 870 V „fund de lemn”: Mămăliga o mesteci și o pui pe *dog* acolo pe masă 676 VII; cf. *capác* 1° ...

var. *doágă* s. f. 812 V.

v. LEXIC REG., II, p. 80 (Cluj), BĂRBUȚ, LR, 1959, 3, p. 65 (Pitești), CV, 1952, 4, p. 32 (Câmpeni) s. v.

DOGÎT adj. 701 V [despre cap] „lovit, spart”: Este lovit la cap și la mână [...] era totu julit la mână și capu *dogît*.

DOLOFĂNĂ adj. m. pl. art. 705 A dim. de la *dolofan*.

DOLOMĂNĂ adj. f. 782 V „capricioasă”: Eu ca mireasă mă supăram, eram *dolomână*; cf. p â r ț ă g o s , ț ă n d ă r ă ț i .

DOMÉSNIȚE adj. f. pl. 681 VIII „domestice”.

v. TDRG (mod.), CADE (înv.), SCRIBAN (fals) s. v. *dumesnic*.

DOMESNICÎT adj. 703 VI „domesticit”.

v. TDRG (mod.), CADE (înv.) s. v. *dumesnici*; cf. SCRIBAN (vechi) s. v. *dumesnicesc*.

DOMNIȘOARA s. f. art. în ~ *prima* v. *prima*.

DONICIÓR s. n. 833 VIIa, 834 VI, dim. de la *doniță*.

cf. TDRG s. v. *doniță*, CADE s. v. *donicioară*.

DÓNIȚI s. f. pl. 696 VI, 830 VII „donițe”: Înainte să zicea *dóniți!*, nu era vidroane ca acum 830 VII.

v. TDRG (Mold.) s. v. *doniță*.

DOR¹ s. n. 1° 685 VIII, 688 V, 768 VIIIb, 779 VIIa, 780 III, 781 VII, VIII, 782 V, 783 VII, 784 VIIb, 785 VIIb, 787 V, 789 VII, 796 VII, 817 A, 824 A, 827 VII, 829 A, 832 A, 835 Vb „durere fizică”: A avut un *dor* la stomac 685 VIII; cf. *duríme*, *durórite*. 2° ~ *de gúră* s. compus 791 A „febră aftoasă”.

pl. art. 1° *dórrurile* 789 VII.

1° v. TDRG, CADE, SCRIBAN (Olt.), ȘĂINEANU (vechi), DM, DEX, (reg.) s. v.

DOR² adv. 759 VII, 762 II, 764 VII, 767 VIII, 772 VIIIa, b, 773 VIIb, 774 VIII, 778 VI, 779 III, 780 VII, 782 V, 785 VIIb, 793 A, 798 V, 803 V, VIII, 804 V, 806 VII, 810 A, 827 VI, 829 A, 865 VII „doar, numai”; cf. *d e c â t* ...

var. *dar* adv. 747 VIIb.

v. CADE s. v. *doar*, TDRG (Munt.), SCRIBAN (mai nou) s. v. *doar*, BĂRBUȚ s. v.

DÓRA, *de-a* ~ num. ord. 691 VI, 699 VIII, 777 VIII, 808 VII, 814 V, 819 VIII „al doilea, a doua”: Apa *de-a dóra*, adică de-al doilea 699 VIII.

v. GL. DOBR. s. v.; cf. LEXIC REG., II, p. 69 (Roșiori de Vede) s. v.

DOSEĂSCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 pl. 787 VIII „să părăsească (fugind)”: Să le spui *să dosășcă* comuna, să plece, să nu mai... noaptea asta.

v. TDRG, CADE (înv.) s. v. *dosi*, SCRIBAN (vechi) s. v. *dosesec*.

DOSPEĂLĂ s. f. 817 A „nume și rezultat al acțiunii de a *dospi* 1°”.

DOSPEÁM vb. 1° tranz. ind. impf. 1 pl. 792 VII „puneam cânepa, grâul etc. în glugi sau în clăi la uscat”: Se secera, *să dospéá* grâul în claie 702 VIII; cf. *izgorá*. 2° refl. ind. prez. 3 sg. 677 VII [despre caș] „fermentează”. 3° refl. ind. prez. 3 sg. 683 V [despre cânepă] „se topește”; cf. *izvoréște*. 4° refl. ind. prez. 3 sg. 722 V [despre carne] „se macerează”; cf. *putrezéște*.

ind. pf. c. 1 sg. *am dospít* 1° 817 A; refl. ind. prez. 3 sg. *se dospéște* 1° 792 VII, 2° 677 VII, 3° 683 V, 4° 722 V, impf. 3 sg. *se dospeá* 1° 702 VIII, 711 VII, 714 V, 719 V, 720 VII, 732 V, 2° 785 VI, 3° 705 VII; conj. prez. 3 sg. *să se dospească* 1° 709 V; part. *dospít* 1° 702 VIII; sup. *la dospít* 1° 677 VII, 714 V, 720 VII, 732 V, 736 VII, 759 Vb.

1°, 2° cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU s. v. *dospi*, SCRIBAN s. v. *dospesc*; 3° v. GL. DOBR. s. v. *dospit*.

DOSPÍTUL s. n. art. 817 A „numele acțiunii de a *dospi* 1°”.

DÓSUL, *dau* ~ loc. vb. 716 VIIIa, 768 VII, 769 VII, 788 VII, 793 V, 805 VII, 807 V, 825 VII „fug, alerg”: *Am dat dósu* la doftor, să vie doftoru imediat 825 VII; cf. *bája* ...

v. SCRIBAN (vest) s. v. *dos*, GL. DOBR. s. v.

DOVEDEÁ vb. 1° ind. impf. 3 sg. 811 VII „găsea vinovat”: M-a urmărit el, m-a sucit, nu m-a *dovedít* cu nimica, da eu zic că dacă mă *dovedéá*, mă schilodea, mă omora; cf. *îndovedit*. 2° refl. ind. impf. 3 sg. 783 VII, 825 VI „se obișnuia, se întâmpla”: Nu, la noi nu *să dovedéá* așa ceva 783 VII; cf. *obicéi*.

1° ind. pf. c. 3 sg. *a dovedít* 811 VII; 2° refl. ind. impf. 3 sg. *se dovedeá* 783 VII, 825 VI.

1° v. GL. OLT. s. v. *dovedit*.

DRAG adj. 1° *aveáu* ~ loc. vb. 688 III, 812 V „se iubeau, se îndrăgeau”: Părinții nu vrea să-l lase [pe băiat] să ia fata asta și ei *aveáu drag* mai înainte 688 III. 2° f. în *(mi-)a fost* ~ 731 VI „(mi-)a plăcut, (m-)a interesat”: Albinele *mj-a fost drágă* de când le-am văzut.

1° cf. TDRG, ȘĂINEANU s. v.

DRAGOMÁN s. m. 727 A „misit, intermediar”: Nu vindeai direct la negustor, negustoru avea doi, trei *dragomán!*

pl. *dragománi* 727 A.

DRĂCÁNÉI s. m. pl. tantum 820 A numele unui dans popular.

DRĂCÓCEA s. m. art. 834 A „dracul”: O să vezi pe *drăcócea*; cf. *iáca-cui*, *îmbeznátule*, *închinát* 2°, *întâmpinátul*, *nichidúță*, *rău* 1°, *tămáie*.

cf. GL. ARGES s. v. *drăcuci*.

DRĂGÁN s. m. 804 VII „femeie îmbrăcată bărbătește, participantă la dansul jucat la Drăgaică”; cf. *drăgăicóí*.

DRĂGÁICÓI (3 sil.) s. m. 784 V, 785 VIIb, 810 V, VII „femeie îmbrăcată bărbătește, participantă la dansul jucat la Drăgaică”: Făcea una mireasă și-una să-mbrăca așa, fote, da-și punea căciula-n cap, zicea c-aia-i *drăgăicóju* 784 V; cf. *drăgán*.

DRĂGĂICUȚĂ (3 sil) s. f. 736 VII dim. de la *drăgaică* („nume de plantă”).

v. SCRIBAN (Munt. est) s. v.

DRĂGĂNÉLELE v. *zdrăncănéle* 2°.

DRĂGHÍNCĂ s. f. 809 V „cumnată”; cf. c ă l í n ă .

cf. CV, 1950, 2, p. 30 (Vlașca) s. v. *drăghinc*.

DRĂGHÍNCUL s. m. art. 809 V „cumnatul”.

v. CV, 1950, 2, p. 30 (Vlașca) s. v.

DRĂGOSTÍT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 785 V „s-a îndrăgostit”: Și *s-a drăgostít* de un băiat.

DRĂMB s. 711 VIII instrument muzical: „drâmbă”.

v. GL. ARGES, BĂRBUȚ s. v.

DREG vb. ind. prez. 1° 1 sg. 684 III „adun grămadă netezind (mămăliga, săpunul) după fiert”: O iau [mămăliga] la mestecat. O mestec bine, o *dreg* c-o lingură de lemn și-o răstorn pe masă; cf. t i t i r é ș t i . 2° 3 sg. 777 VII „înțepă mortul cu un ac, conform obiceiului, pentru a nu deveni strigoi”: Să-l *dreágă* cine are coraj, să ia un acoi d-alea marile, să-l puie...să-l înfigă [mortului] în burtă 756 VII. 3° var. ind. prez. 1 pl. 675 VII „amenajăm, pregătim terenul pentru semănat”.

1° ind. prez. 1 pl. *drégem* 678 V; 2° ind. prez. 3 sg. *drége* 777 VII; conj. prez. 3 sg. *să dreágă* 756 VII.

var. 3° *dirégem* vb. ind. prez. 1 pl. 675 VII.

2° cf. GL. ARGES s. v. *dres*.

DREGĂTOR s. 671 III „lopătică pentru *dres* mămăliga”.

DRÉNTE s. f. pl. 784 VIII „trențe, zdrențe”; cf. fl é n d e r e , t r o á ș ă .

DREPT 1° prep. 729 A, 740 A, 746 V, 749 IV, 750 VIIIa, 839 VI, VIIIb „în dreptul, în fața”: [Lupul] a ajuns *drept* noi 729 A. 2° *de* ~ loc. adv. 732 A „de-a dreptul”: Să să ducă p-acasă mai *di drlept*. 3° ~ *dumnezéu* loc. subst. 789 VII, 795 VII „colac pregătit pentru slujba de înmormântare”. 4° adj. f. pl. în *cămăși* ~ 727 V „cămăși naționale”. 5° adj. m. pl. în *murători* ~ 766 V „murături propriu-zise (în opoziție cu varza murată)”.

pl. *drépti* 5° 766 V, f. *drépte* 4° 727 V.

1° v. TDRG (Mold., inv.), SCRIBAN s. v. 2°, GL. DOBR. s. v.; 2° cf. CADE s. v. 2°; 3° v. GL. ARGES s. v. *dumnezeu*.

DREPTĂT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 848 A „am îndreptat”.

DRESĂSE, *se* ~ vb. refl. ind. m. m. c. pf. 3 sg. 704 A „se deprinsese, se obișnuise”.

DRÉVE s. f. pl. 775 VI, 780 VII „drugi de fier; vergele”: Aveam un pat dă fier d-ăstea așa cu *dréve*, cum era înainte 780 VII.

v. SCRIBAN (vest) s. v. *dreavă*, GL. ARGES s. v. *drevă* 1°.

DRIC s. n. 793 A, 821 A, 828 II, 862 A, 864 VI, A, 868 VI „coș la căruță; ladă”; cf. c á s ă 2°...

DRÍCHEA s. f. art. 1° 843 II „numele unui joc de copii; țurca”; cf. grúia, malácul, pótcă 1°, țic 1°, țui, úie, zgrínța 1°. 2° var. 853 II, 865 II „bucată de lemn cu care se joacă țurca”; cf. pótcă 2°, țic 2°, zgrínța 2°.

var. *zdréche* s. f. 1°, 2° 853 II, 865 II; *zdriche* s. f. 1° 867 II, 2° 865 II; *zdréchie* s. f. 2° 865 II; *zdríchie* s. f. 1° 855 V.

v. SCRIBAN, GL. DOBR. s. v.

DRICUIÁ v. *drigui*.

DRICULÉȚUL s. n. art. 864 VI dim. de la *dric*.

DRÍGUI vb. ind. prez. 1° 2 sg. 775 VII „calci, frământă pământul, spicele, strugurii, cu picioarele”: *Driguíam* pământul [pentru țest] câte trei, patru inse așa, mergea la ocol 807 VII; cf. joácă 1°, tréieri.

ind. prez. 1 pl. *driguím* 807 VII, 808 VIa, impf. 1 pl. *driguiám* 807 VII, 808 VII; part. *driguit* 755 VII, 775 VII.

var. *dricuiá* vb. ind. impf. 3 pl. 815 A.

1° v. DM s. v., LEXIC REG., I, p. 35 (Gura Jiului), CV, 1950, 3, p. 35 (Teleorman) s. v.; cf. CADE, BĂRBUȚ s. v. *dricui*. 2° v. DM s. v.

DRÍGUL s. n. art. 777 VIII, 784 V „dricul”.

pl. art. *drigurile* 784 V.

DRÍȘCA s. f. art. 689 VI „drișcuirea”: *Drișca* cu nisip și cu pământ se dă la noi; cf. *brișcuítul*...

v. GL. OLT. s. v.

DRÍȘCUIÁLÁ s. f. 735 A, 771 VI „drișcuire”; cf. *brișcuítul*...

var. *brișcuiálá* s. f. 782 VIIIb.

cf. CADE, TDRG s. v. *drișcui*, SCRIBAN s. v. *drișcuiesc*, DM, DEX s. v. *drișcuire*, BĂRBUȚ, LEXIC REG., I, p. 34 (Gura Jiului) s. v. *brișcui*.

DROÁGĂ s. f. 777 VI, 796 VI, 804 V „cărucior cu două roți; cotigă”: Aduceam apă d-aici de la sat în butoi, cu cărucioru ăla cu două roate, la noi îi spune *droágă* 777 VI.

pl. *droáge* 778 III.

v. GL. ARGEȘ s. v. 1°; cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (est) s. v.

DROHÁIT, *ai* ~ vb. ind. pf. c. 2 sg. 674 V „ai tocat în bucăți mari”: Și după ce toc așa, de las ca cum e varza mai *drohăítă* așa, bucățele mai mari.

conj. prez. 2 sg. *să drohái*; part. f. *drohăítă* 674 V.

cf. CADE (Trans.) s. v. *dorovái*, SCRIBAN s. v. *dorováiesc*, LEXIC REG., I, p. 95 (Rupea) s. v. *dorováit*.

DROJDAIÁM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 709 V „rupeam, frângeam cânepa cu melița”.

DRÓJDIE s. f. 797 VIII, 850 VII „țuică de calitate superioară, care curge la începutul fiertului”; cf. picúș, spirt, tărie.

DROJDIÉR (3 sil.) s. m. 756 V „bețiv”: Bărbatu-său e cam *drojdiér*.

DRONCĂNEÁU v. *zdróncăne* 2°.

DRÓPIȚA s. f. art. 766 VIIIa „rarița (fără cormane); trupuța”: Rarița are cormeni și când da cu boalda-i scotea cormenile alea și da numai cu fieru și cu *drópița* aia; cf. b o á l d a .

DRUGÁN s. m. 1° 765 VI „bârnă”: [La pereții casei] plecai cu bârnă, bârnă sau din astea, *drugán*, cum îi spune, și băgai între stâlpi; cf. b l ó j d i i ... 2° pl. 815 A „lemne lungi; prăjini”: N-aveam loitre pe căruță, era numai scândura și noi puneam niște *drugán* / așa pe de lături.

pl. 2° *drugáni* 815 A.

1° v. BĂRBUȚ, LR, 1959, 1, p. 62 (Balș) s. v.; cf. GL. OLT. s. v.,

LEXIC REG., I, p. 101 (Rădăuți) s. v. *dručan*.

DRUGĂLAU s. n. 814 A „băț utilizat ca suveică, pe care se înfășoară fâșiile de zdrențe pentru țesut”.

pl. *drugălaie* 814 A.

v. GL. OLT. s. v. 2°; cf. BĂRBUȚ s. v.

DRUGĂNÍT, *am* ~ *vb.* tranz. ind. pf. c. 1 sg. 765 VIII „am pus d r u g a n i i la casă”; cf. b â r n u i é ș t e ...

v. GL. OLT. s. v. *drugănea*, BĂRBUȚ s. v. *drugáni*.

DRUGĂRIA s. f. colect. art. 765 VIII „lemnăria (la casă)”: Dacă am turnat țimentu, am plecat cu lemnu, cu urzeala, cu lemnăria, cu *drugărija*; cf. d u l g h e r i e .

DRUJBĂRUL s. m. art. 721 VI „lucrătorul cu drujbă la pădure”; cf. d r u j b í s t .

DRÚJBĂ s. f. 675 VI, VII, 693 A, 706 II, VI, 708 VI, 721 III, IV, 730 A „ferăstrău mecanic de tăiat lemne”: Acuma-l taie [lemnul] cu mecanisme, cu *drújbă* îi spune, un fel de fierăstrău mecanic 730 A; cf. c a n a d i é n e .

pl. *drújbe* 693 A.

DRUJBÍST s. m. 708 Vb „lucrător cu drujbă la pădure”; cf. d r u j b á r u l .

pl. *drujbíști* 693 A.

DRUJINE s. f. pl. 760 VI „șanțuri între rânduri (la porumb)”: *Drujine*, știți, între... răstavurile alea, da, și îndepărtam și făceam șanț, adică bătrânii zicea *drujine*; cf. c ă r á r e ...

var. *drujini* s. f. pl. 689 VI.

cf. LEXIC REG., II, p. 13 (Argeș), GL. ARGEȘ s. v. *drujină*.

DRUJINI v. *drujine*.

DRUMĂTÓR s. m. 847 VI „îndrumător, povățuitor, sfătuitor”.

DRUMOÁICE (3 sil.) s. f. pl. 732 VI „vrăjitoare”: Sânt vestite că sânt de-a lu Cârstea Vrăbianu. Era, de, *drumoáicele* alea ce se păzea lumea de ele ca de altă minune; cf. b ă b ă r i ț i ...

DRUȘAÍM s. 714 II „arbust ornamental; indrușaim”.

DUBĂCE v. *dibác*.**DÚBĂ** s. f. 1° 777 V „bidon de metal pentru închegat laptele”:

Dúbă e un bidon așa de fier, de închegi în el [laptele]. 2° 699 VII „vas mare din doage; cadă”: Și mă suiam pe scară pe o *dúbă* de o mie de vedre, era largă, dai cu căruța roată pe ea. 3° 732 VII „buștean scobit, folosit în loc de roată la ferăstrăul de apă”: [Ferăstraiele] erau și cu roată și cu *dúbă*; *dúbă* se chema un brad mare, brad, îl scobeia întreg, îi spunea *dúbă* că îl făcea ca un butoi. 4° 851 VIII „barcă ușoară de pescuit”.

pl. *dúbe* 1° 804 V, 4° 851 VIII.

1° cf. SCRIBAN (Mold.) s. v.; 2° v. CADE, SCRIBAN (Mold.) s. v.; 4° cf. CADE, SCRIBAN, DM, DEX s. v.

DUBEÁLĂ s. f. 1° 726 Va, b, 727 VI, 745 VI „fermentare a tutunului sau a cânepii; dospeală”: [Tutunul] îl băgam la *duǵálă*, îl țineam o zi ș-o noapte înăuntru la umbră, la-ntuneric 745 VI. 2° 740 VII „nume al acțiunii de a dubi 2°”; cf. *bilít*.

1°, 2° cf. TDRG (Mold.) s. v. 1°, CADE (Mold., Bucov.), ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (Mold., Trans.) s. v. *dubală*.

DUBEÁM vb. 1° part. 737 VIIIb „argăsit”. 2° ind. impf. 1 sg. 740 VII „albeam torturile (de cânepă), ținându-le într-un amestec de apă cu mălai”; cf. *d u b i l e á*.

part. 1° *dubit* 737 VIIIb.1° v. TDRG, CADE (Mold., Trans.), LEXIC REG., I, p. 90 (Făgăraș) s. v. *dubi*, SCRIBAN (nord) s. v. *dubesc*.

DUBILEÁ, *se ~* vb. refl. ind. impf. 3 sg. 726 Va, b [despre tortul de cânepă] „se punea la albit într-un amestec de apă cu mălai”; cf. *d u b e á m* 2°.

DUBLÁJ s. n. 711 VI „tencuială în exteriorul și în interiorul casei”: Cine poate îi face *dubláj*, cine nu, face mai simplă și pe urmă face *dubláj*.

DÚBLĂ s. f. 701 VIII, 719 VIIIb, 720 V, 747 V, 750 VIIIb, 781 V, 782 VI, 835 A, 838 Vb, 847 VI, 850 A, 853 VI, VIIb, 855 A, 858 VII, 862 A, 865 VIIIa, 869 VIII, 870 VIIIa „măsură de capacitate egală cu un dublu-decalitru”; cf. *f é l d e r ă*.

pl. *dúble* 702 VIa, 711 VII, 719 VIIIb, 747 V, 768 VI, 778 VIIIa, 782 VI, 788 A, 794 VI, 796 VIIIa, 812 V, 815 A, 839 VI, 844 A, 850 A, 852 A, 853 VI, VIIb, 855 VI, VII, A, 858 V, 862 A, 865 VIIIa, 868 VI, 869 VIII, 870 VIIIa, b.

var. *dúblu* s. n. 686 VIIb, 720 VII, 773 VIII, 791 A, 792 VII, 793 A, 801 A, 822 A, 856 V, 864 VI.

v. SCRIBAN (Munt., pop.), DM (reg.), DEX (pop.), BĂRBUȚ s. v.

DÚBLU v. *dúblă*.

DUĆACE adj. f. 737 V, 762 V „plimbăreată”: N-am plecat, nu m-am dus departe, n-am fost de aia *ducáće* așa, am fost pe lângă casă eu. n-am fost plimbată 737 V.

v. GL. OLT., BĂRBUȚ s. v. *ducaci*.

DUCEĂ, (*ne*) ~ *puterea* loc. vb. 693 A „puteam, aveam posibilitatea”: Nu *ne duceă puteręa* ca să cumpărăm.

DUDĂ s. f. 731 VI „țeavă, burlan”: Și aveam o *dudă*, o aia, de suna ca cornu.

cf. CADE (Olt., Ban., Trans.), ȘĂINEANU, SCRIBAN (Trans.) s. v.

DUDĂRIE s. f. 702 VIII „livadă de duzi”.

DUDĂU s. n. 757 VII, 764 VIII „buruiană mare, bălărie”: Vara dacă dă *dudău*-n ea [=vie], buruiană d-aia, cum să-i spunem, noi spunem *dudău* 764 VIII; cf. b a d ă d ă n i i ...

v. TDRG, SCRIBAN (Trans., Mold.), CADE (Mold., Trans., Bucov.), ȘĂINEANU (Mold.), LEXIC REG., I, p. 52 (Vânju Mare) s. v., BĂRBUȚ s. v. *dudăi*.

DUDUIĂM vb. ind. impf. 1 sg. 731 VI „sunam din d u d ă ”.

ger. *duduind* 731 VI.

DUDUIȚ adj. 680 VIIb „repezit, iute”: Cu ăla am pățit că era și el cam *duduț*, cam iute.

v. GL. ARGESȚ s. v.

DUDUMĂNĂ adj. f. 834 III „grasă, dolofană”: Îi zicem *mocancă, dudumână*, unde-i grasă ea așa; cf. m o c ă n c ă , t o t o l ă n i .

DUGHEĂNA s. f. 831 VIIIb „prăvălioară”.

v. TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (est) s. v. *dughiană*, DM, DEX (reg.) s. v.

DUGÓS adj. 819 A „urâcios, posac”; cf. c é s n i c u l e ...

v. CADE (Olt.) s. v. 1°, GL. ARGESȚ, BĂRBUȚ s. v.

DUIĂLĂ s. f. 834 A „sporovăială”: Mă apucam cu ei la *dujălă*; cf. d i v ă n ...

DULĂP s. n. 829 VII „urzitor”: [Cânepa] o dăm la *dulap* dă facem dă urzeală, dă pătură, dă ceva; cf. p â n z ă r .

cf. CADE, ȘĂINEANU s. v.

DULĂPE s. n. pl. 832 VII „dulapuri (pentru tras borangicul)”.

DULĂMI s. f. pl. 788 VII „haine lungi de dimie”: *Dulăm!* negre, *dulăm!* până jos, date la piuă erau.

v. TDRG, CADE, SCRIBAN (vechi, Olt.), ȘĂINEANU s. v. *dulamă*; cf. DM, DEX s. v. *dulamă*.

DULĂPĂRUL s. m. art. 714 VIIIb „persoana care strângea plata la dulap («scrânciob»”): Punea *dulăpăru*, strângea ouă acia.

pl. art. *dulăpării* 704 A.

DULĂPĂȘ s. n. 722 A dim. de la *dulap* („scândură groasă”).

DULĂPĂREĂSĂ s. f. 782 VII, 801 VII, A „femeie care trage borangicul la dulap («roată de borangic»”): Se usca gogoșile, după ce se usca, se ducea cu ele la *dulăpăreăsă* 801 A; cf. *dulăpcioaică*, *gogoșoaică* 2°, *rotăreăsă*, *urzitoreăsă* 2°.

DULĂPCIOÁICĂ (4 sil.) s. f. 803 VIIc, 806 V, 835 VII „femeie care trage borangicul la dulap («roată de borangic»); cf. *dulăpăreasă* ...

pl. *dulăpcioáice* 809 VII.

DULGHERÍE s. f. colect. 751 VI „lemnărie (la casă)”: Face acoperișu dă *dulgerișe*; cf. *drugărie*.

DUMÁDE s. f. pl. 740 V „pătlăgele (roșii), tomate”; cf. *părlăgele*.

DUMICÁT s. m. 810 V „nod la basma”; cf. *floáre* 3°.

DUMÍNICA, ~ *Téiului* s. compus 724 VII „Duminica Rusaliilor”: Sâmbătă-s Moșii, duminică-i *Dumínica Téjului* la noi, luni Rusalii și marți Rusalii.

DUMINICÍT, *de* ~ vb. sup. 730 A „de purtat duminica sau de sărbători”: Tata îmi luase o pereche de iminei, să-i am *de duminičit*, când mergem la biserică.

DUMITRÍCA s. f. art. 788 V numele unui dans popular.

DÚPĂ prep. în loc. adv. ~ *auzíte* 705 VI, ~ *auzítea* 717 VIIIb „din auzite”.

DUPLECÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 830 A „s-a înduplecat”.

v. TDRG s. v. *îndupleca*, SCRIBAN (vechi) s. v. *duplec*.

DURBĂCÚȚĂ s. f. 724 A dim. de la *durbacă*.

DURDUÍȘ s. n. 817 A „derdeluș”; cf. *dârlíúș* ...

DURÉLE s. f. pl. 799 VII dim. de la *dură* („rotiță”): Punea vreo șapte, opt *duréle* ca să sune.

DÚRELEA, *de-a* ~ loc. adv. 687 VIIa „de-a dura”.

DURÉZ vb. ind. 1° prez. 1 sg. 778 VI „rezist, suport, îndur”: Ne e frică [în mină], nu putem *să durám* 807 VI; cf. *front*, *petréce* 2°, *próptă*. 2° pf. c. 1 sg. 849 VIII „am trecut, am petrecut”: Și *am durát* iarna aia așa.

ind. prez. 2 pl. *duráți* 1° 844 V, pf. c. 1 sg. *am durát* 1° 778 VI, 841 Va, 2° 687 VIIb, 849 VIII, 3 sg. *a durát* 2° 782 V; conj. prez. 1 sg. *să duréz* 1° 778 VI, 842 VI, 3 sg. *să duréze* 1° 719 VIII, 831 I, 1 pl. *să durám* 1° 807 VI.

1° cf. CADE s. v. *dura*, SCRIBAN s. v.

DURI s. f. pl. 1° 696 VIIIb „dure, roți”. 2° 815 A „zale (la lanț)”; cf. *veríge* 1°.

DURÍME s. f. 695 VI, 748 VIIb „durere (fizică)”: Am rămas c-o *durime* de cap și nu pot să dau peste leac deloc 748 VIIb; cf. *dor*¹ 1°...

v. CADE s. v., SCRIBAN (Ban.) s. v. *durere*.

DURLĂNÍCĂ s. m. 733 VII dim. de la *durlan* („băiețandru”): Iote ce-aleargă *durlánică* după mine.

cf. CADE (Mold., Olt.) s. v. *durlă*, SCRIBAN (est, fam.), BĂRBUȚ s. v. *durlan*.

DURÓRILE s. f. pl. art. 721 VIIb „durerile (fizice)”; cf. d o r ¹
1° ...

v. CADE (înv.), SCRIBAN (înv., azi Ban.) s. v. *duroare*,
BĂRBUȚ s. v.

DUȘÉSC s. 738 VII „țesătură de mătase groasă și lucioasă”.

DUȘUMEÁU vb. tranz. ind. impf. 3 pl. 861 VIII [la casă]
„băteau dușumeaua”; cf. t ă v ă n é ș t i .

part. f. *dușumită* 740 VI, 789 A, pl. *dușumite* 855 A.

var. *să dușuméz* vb. conj. prez. 1 sg. 698 VI, 855 A.

DUȘUMÉZ v. *dușumeáu*.

DUVÁR s. n. 1° 823 VII, VIIa, 835 A „gard din scândură la prispă”: *Duvár* este prispă făcută zis închis cu blană și ăla se zice *duvár* 823 VII. 2° 805 VII „scândură la gard; ulucă”; cf. ț á m b r ă . 3° 821 VIIb „parmaclac la prispă”; cf. t r a b u z á n .

pl. art. 2° *duvárurile* 805 VII.

1° v. CV, 1950, 3, p. 35 (Teleorman), B Ph, 1940, p. 253 s. v.

ECONOMÍT, *ne-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 pl. 699 VIII „ne-am chivernisit, am economisit”: Săraci, nu-i așa, da *ne-am jeconomít*.

part. *economít* 699 V.

var. *să te iconoméști* vb. refl. conj. prez. 2 sg. 678 VIIIb.

ECTÁR s. n. 762 VIII „hectar”.

pl. *ectáre* 827 VI, 838 VIII, 865 VIIIb.

ELEVÁȚIA s. f. art. 751 VI „soclul de ciment peste temelia casei”: Se toarnă fundația, după aia se face cofrag de să toarnă *jeleváția*.

ETÚBÁ s. f. 682 VIII „etuvă”.

var. *itúbá* s. f. 815 A.

FÁCE vb. 1° *se* ~ refl. ind. prez. 3 sg. 717 Ib, 727 I, 750 IIb, 787 II, 792 I, 836 I, 838 I [la jocurile de copii] „mijește”; cf. o c h i 3°, p ú n e 1°. 2° ~ *ochi* v. *ochi* 5°.

1° ind. pf. c. 3 sg. *s-a făcút* 717 Ib; conj. prez. 3 sg. *să se făcă* 815 II.

FACTÍR s. n. 772 VII „gazdă, cvartir”.

cf. GL. ARGEȘ s. v. *fartir*.

FAIÉNTE s. f. pl. 740 VII „vase de faianță”.

cf. DA, GL. DOBR. s. v. *faianță*.

FAITÁȘI (2 sil.) s. m. pl. 730 VI „câlți sau cârpe băgate în țeava unei arme de foc”: A luat trăistuța cu gloanțe, cu iarbă, a băgat iarbă, a băgat câlți, *faitás!*, i-a bătut în țeavă.

cf. GLOSAR REG. (Vatra Dornei) s. v. *foitaș*.

FÁLCĂ s. f. 784 VIIb, 785 VIIb, 830 A „tetanos (în special la copii)”: Cică l-apuca *fálca*, prindea un fel de *fálcă* și-l strângea și murea 785 VIIb; cf. c ó l ț u l 2°.

pl. *fălci* 784 VIIb.

cf. GL. DOBR. s. v.

FĂLCE s. f. 729 A „unitate de măsură pentru suprafață”: Îi da o vacă, un hectar de pământ, o *fălce*, cum se zicea atunci.

v. DA, TDRG, CADE, ȘAINEANU, SCRIBAN, DEX (Mold.), DM (reg.), DR, 1931-1933, p. 215 s. v.

FAMILIÉRI (3 sil.) s. m. pl. 751 V „famiști”: A jucat fetele și băieții, pe urmă s-au pus mesele cu *familjér!*

cf. GL. DOBR. s. v. *familiari*.

FÂNDELĂ s. f. 734 VIIa „tigaie”: Luam tuci, luam *fândelă* din astea și făceam [mâncare la câmp].

cf. GLOSAR REG. (Neamț, Vatra Dornei, Iași, Toplița) s. v. *fandilă*.

FARAONOĂICĂ s. f. 831 A „personaj fantastic; sirenă”.

pl. *faraonoăice* 831 A.

cf. DA s. v. *faraon*.

FARDISÍ, *se* ~ vb. refl. ind. pf. s. 3 sg. 692 VI „se fardă”: Se-mbracă și aia, *să fardisí*, cutare.

FASOLIȘTE s. f. 842 VIII, 844 A, 855 A, 856 A, 864 A „teren de pe care s-a recoltat fasolea”: Locu fusese *fasoliște*, c-așa să zicea pă urma fasolii 864 A.

v. DA (Buzău), GL. DOBR. s. v.

FĂTA, ~ *prima* v. *prima*.

FĂTA ASCUNSĂRII v. *ascunsării*.

FĂȚĂ, *în* ~ loc. adv. 1° 785 VI, 826 VIII, 838 V, 844 A, 860 VI, 870 VI, *la* ~ 851 VIII „la suprafață, superficial”: [Cânepii] îi dau o arătură mai *în fătă* 838 V. 2° 842 VIII [despre pânza freatică] „aproape de suprafața pământului”: Nu durează duzii, e apa-*n fătă* și să usucă.

1° v. GL. DOBR. s. v.

FĂGĂDĂU s. n. 833 III „pășune, izlaz”; cf. *i a m á ș*, *s u á - t u r i*.

FĂGÍȘ s. n. 722 A „făget”: Era niște *făgiș* des, așa mărunt.

v. DA (rar) s. v.

FĂGULÉȚ s. m. 706 VI dim. de la *fag*.

v. DA s. v.

FĂI interj. 693 VII, 699 VII, 719 VI, VII, VIIIb, 720 III, 754 V, 825 A, 827 VIII, 834 VII, 837 III, 840 VIII, 841 VIIa, 846 VII, 847 VI, VII, 852 A, 858 V „fa!”: Dă ce, *făi* mamă? 699 VII; cf. *b i a*.

FĂIOĂRĂ (3 sil.) s. f. 842 VII dim. de la *făină*.

v. DA (rar, în poezia pop.) s. v.

FĂLNICOĂSĂ adj. f. 806 VII „falnică, făloasă”; cf. *grăn - to á s ă*, *m á r n i c ă*, *m á r o á s ă*, *m o d o á s ă*, *o d o l e n é s c*, *ț á n ț ó s*.

v. GL. OLT., BĂRBUȚ s. v. *fálnicos*.

FĂRĂ prep. 828 VII, ~ *de loc.* prep. 671 VIII, 717 VIIIb „în afară de”: [Copilul] a mai fost iară-n gărla mare *fără d-atunci* 717 VIIIb.

v. DA, CADE (înv.), TDRG (înv., Trans. pop.) s. v.

FĂRĂMÂNTEĂZĂ v. *fărmătea*.

FĂRĂMĂ s. f. în *o* ~ 720 V, 746 VIII, 750 VII, 784 V, 812 V, 820 V, 844 A, 848 A, 868 VII „un pic, puțin”: [Soțul] era *o fărîmă* de croitor 868 VII; cf. țâr².

v. DA (fig.) s. v.

FĂRĂMĂ vb. 1° ind. pf. s. 3 sg. 807 V „frecționă, masă”: Veni tătucu și mă *fărîmă*, dă după cap aici-așa; începu să mă *fărîme* că e de la sclinteală. Mă *fărîmă*, m-a legat; cf. pipiám 2°. 2° ind. impf. 3 sg. 832 VII „demola (o casă)”. 3° part. f. în *brânză* ~ 701 III „brânză dulce (de vaci)”.

ind. impf. 3 sg. *fărâma* 2° 832 VII, pf. c. 3 sg. *a fărâmát* 1° 835 A, 2° 785 VIIIb, 1 pl. *am fărâmát* 2° 785 VIIIb, 825 A; conj. prez. 3 sg. *să fărîme* 1° 807 V; imper. 2 sg. *fărîmă* 1° 835 A; part. f. *fărâmátă* 3° 701 III.

1° cf. DA (înv.) s. v. *fărâma* II; 2° cf. DA s. v. *fărâma*, SCRIBAN s. v. *fărâm*.

FĂRĂMITÊȘTI v. *fărmătea*.

FĂRĂMATEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 739 A „sfărâma, fărmăți”; cf. firmiturêști, frimésc, frimicéște, măruntăiém, măruntășéz, mărunțéz, scărmană, zobí.

var. *se fărâmânțează* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 679 VIa; *fărâmițeshi* vb. ind. prez. 2 sg. 769 A; *frimițeam* vb. ind. impf. 1 sg. 860 VII.

FĂȘÚI s. m. 778 VIIIa „fasole”: Bagi și tu o teacă-n oală, bagi și tu *fășúj*.

v. DA (Olt., Ban., Munt.), CADE (Olt., Ban.) s. v., TDRG, SCRIBAN (Olt.) s. v. *fasolă*, DM, DEX (reg.) s. v. *fasole*, BĂRBUȚ s. v.

FĂȘIOARE s. f. pl. 868 V „smocuri de bumbac scărmanat”.

cf. CADE s. v. *fășioară*.

FĂȘIOĂSĂ (4 sil.) adj. f. 811 VII, A [despre cânepă] „cu firul gros; fibroasă”: Dac-o semeni [cânepa] prea rară, se face bețeaua ala prea gros și iese *fășiuăsă* A; cf. beligoásă...

FĂȘURĂM vb. ind. impf. 1 sg. 827 VII „înfășuram”: *Fășurám* obiala pă picior.

refl. ind. impf. 3 sg. *se fășurá* 851 VII.

v. DA (în poezia pop.) s. v. *înfășura*; cf. GL. ARGESȘ s. v. *freșurat*.

FĂȚOȘÁT, *m-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 791 VII „m-am întâlnit față-n față”: Nu *m-am fățoșát* așa, chiar așa cu el, să văz d-aproape [lupul].

v. DA (înv.) s. v. *fățișa*, TDRG (Mold., Ban.), CADE (Mold., Bucov.) s. v. *înfățișa*; cf. ȘĂINEANU (Mold.) s. v. *înfătoșa*, SCRIBAN (nord, Ban.) s. v. *înfățișez*, DM, DEX (reg.) s. v. *înfățișa*.

FĂZĂNĂRIE s. f. 718 VIII, 766 VI „crescătorie de fazani”.

v. DEX s. v.

FĂL, ~ ~ interj. 723 A cuvânt care imită sclipitul unei lumini.

FĂLFĂNEĂZĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 777 V [despre lână] „se umflă, se înfoiază”: O batem c-o tuiagă, *să fîlfănează* lâna, să umflă lâna, nu șade lipită adică când o speli; cf. *î n f l o r e á s c ă*.

v. LEXIC REG., I, p. 36 (Gura Jiului), BĂRBUȚ s. v. *fâlfâna*, GL. ARGEȘ s. v. *fâlfâni*.

FĂLFĂRE vb. ind. prez. 3 sg. 852 VIa „mișcă ușor; fâlfâie”: Ș-am auzit că *fîlfîre* ceva în fundu căruții.

FÂN s. n. 860 VII „mei”: Așa-i zicem *fîn*^u la mei.

FÂNĂR s. n. 682 VI, 683 VIa, 689 VI, 744 VI, 757 VII, 759 VIIIb, 760 VIIb, VIIIb, 763 A, 766 V, VIIa, 769 V, 788 A, 789 A, 791 A, 794 VI, A, 819 VIB „adăpost construit pe lângă casă sau podul grajdului unde se depozitează fânul”: [Fânul] îl făceam copiți pentru că nu ieșise ca cum am eu acuma *fînăr* 788 A. Noi la tata îl puneam [fânul] în *fînăr*, aveam deasupra grajdului unde dormea vitele jos, sus aveam așa un... o fânărie 794 VI; cf. *o l e á b*.

pl. *fânăre* 680 VIII, 687 VIII, 744 VI, 819 VIII; *fânăruri* 788 A, 823 V.

v. GL. ARGEȘ, LEXIC REG., II, p. 25 (Vâlcea), 69 (Roșiori de Vede), LR, 1961, 4, p. 320 (București), GL. OLT., BĂRBUȚ s. v.; cf. COMAN, GL. (Fălticeni) s. v. *fânariu*.

FÂNĂRIME s. f. colect. 863 A „cantitate mare de fân”.

v. SCRIBAN s. v.

FÂNÉL adj. 845 V „îndrăzneț, zvăpăiat”: În fine, el [=soțul] era mai *fînél*, că era mai mare; cf. *b â z á l n i c ă*.

FÂNTÂNĂ s. f. 1° 678 VIIa, 689 A, 697 VIIa, 700 VI, 759 VI, 790 VIII „izvor de suprafață, captat într-o groapă puțin adâncă”: *Fîntîna*-i mai mică [decât puțul], aia poți să iei cu ceva, cu mâna din ea așa, și-aia să numește *fîntîna* 697 VIIa. 2° ~ *americană* 800 VI „put din tuburi înguste”.

pl. 1° *fântâni* 790 VIII.

1° v. DA (înv.), SCRIBAN (Mold., Trans.), DEX (reg.), ȘĂINEANU, GL. OLT. s. v.

FÂNTÂNEĂSCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 700 VI [despre apa dintr-o fântână] „să izvorască”: E mai bună țambra dă lemn [la fântână], că țambra de lemn îi dă voie *să fîntînească* din lături.

FÂRFĂNÍND v. *forfoiáu*.

FÂRFĂIÁ v. *forfoiáu*.

FÂRȘEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 769 V, A, 803 V „sfârșește”: După ce-i pune-n căruță [strugurii] și *fîrșește* via de cules, vine cu ei acasă 769 VIII.

ind. impf. 1 sg. *fârșeam* 827 VII, 3 sg. *fârșeá* 766 VII, 835 A, pf. s. 1 sg. *fârșii* 762 VII, pf. c. 1 sg. *am fârșit* 768 VII, m. m. c. pf. 1 sg. *fârșisem* 772 VIIIb; refl. ind. prez. 3 sg. *se fârșește* 691 V, 768 VII.

var. *se furșește* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 789 VII.

v. DLR (înv., reg.), TDRG (înv., pop.) s. v. *sfârși*, CADE (înv.),

BĂRBUȚ s. v. *fârși*, SCRIBAN (vechi și pop.) s. v. *sfârșesc*.

FÂRTÁTĂ s. f. 734 I „surată”: La prietena aceea-i zic *fîrtátă*; cf. ș o á l ă .

pl. *fârtáte* 734 I.

FÂRTÁTE s. m. 681 V „fârtat”.

FÂRTĂȚIE s. f. 681 V „obicei la Rusalii de a se face băieții fârtăți”.

pl. *fârtății* 681 V.

var. *furtății* s. f. pl. 681 V.

v. DM (rar) s. v.; cf. DA, TDRG s. v., SCRIBAN s. v. *fârtăciune*.

FÂSTÂC, *să faci* ~ loc. vb. 785 VIIIb „să te fandosești”: Dacă mergeai pă drum și urma să treacă bărbat-tu aici așa, *să fac!* *fîstíc* naintea lui nu exista.

cf. BĂRBUȚ s. v.

FÂȘA interj. 711 VII „făș”.

FÂȘCHEÁ s. f. 739 VI „strat de gunoi în care se seamănă tutunul; răsadniță”; cf. isticul, pat 3°, răsáda, răsárniță, ș c o á l ă .

var. *fusceá* s. f. 752 V, A, pl. *fuscéle* 752 V; *fușcheá* s. f. 739 VI.

cf. TDRG, SCRIBAN (Mold.) s. v. *fășchie*.

FÂȘIU s. 733 VII „maramă (de borangic)”; cf. c â r p ó i ...

cf. LEXIC REG., I, p. 35 (Gura Jiului), BĂRBUȚ s. v. *fâșiu*.

FÂȘNECÚTĂ adj. f. 743 VII dim. de *fășneată*.

FÂȘTÉIELE s. n. pl. art. 695 VII „pleava (de la sămânța de cânepă): *Fâștéjele* ale mari să rămâie-n dârmon și să treacă numai sămânța.

cf. DA (Bucov.) s. v. *făști*.

FEBRIOÁRE v. *februáre*.

FEBRUÁRE (4 sil.), s. m. 778 V, 818 A, 819 VIb, 832 VIIIb „februarie”.

var. *febrióare* (4 sil.) s. m. 710 VIIIb; *februárie* (3 sil.) s. m. 766 VI.

v. CADE s. v. *februar(i)e*.

FEBRUÁRIE v. *februáre*.

FEDELÉȘ s. n. 671 VI, 672 III, 673 V, 674 V, VII, 676 III, V, VII, 679 VIIa, 680 III, V, VII, 685 VIIIa, 686 V, VIII, 687 VIIa, 703 VIIb,

756 III, VIII, 757 V, 758 VIII, 760 III, V, VIIla, 761 V, 762 V, 766 III, 767 VII, 768 VIIIb, 786 VII, 787 VII, 788 V, VII, 789 V, VII, 790 V, VII, VIII, 792 VII, 793 V, 795 VII, 817 III, VII „petrecere, de obicei la casa miresei, sâmbătă seara înaintea nunții”; cf. *b e t e á l ă* ...

v. DA (Munt.), SCRIBAN (vest), LEXIC REG., II, p. 18 (Argeș), BĂRBUȚ s. v.

FELEȘTEĂG s. 743 A „pământuf”; cf. *f o l m o t ó c u l*, *m ă t ă h ú z* 2°.

cf. DA, CADE (Mold.), DM, DEX (reg.) s. v. *feleștioc*.

FÉLDERĂ s. f. 671 VII „măsură de capacitate pentru cereale conținând douăzeci de litri”; cf. *d ú b l ă*.

v. DA (Trans.) s. v. *ferdelă*, CADE (Trans., Maram., Olt.) s. v. *felder*, BĂRBUȚ s. v.; cf. TDRG (Trans.) s. v. *ferdelă*.

FELÍE s. f. 760 V „bucată, cub de zahăr”; cf. *c ú t ă* ...

FERĂSTRĂIERUL s. m. art. 732 A „muncitorul de la ferăstrăul mecanic”.

cf. GLOSAR REG. (Vatra Dornei) s. v. *ferăstrăuar*.

FERESTEĂ s. f. 866 A „cherestea”.

var. *firisteá* s. f. 811 VI, 841 VI.

v. GL. DOBR. s. v.

FERESTÉU s. n. 770 VIII „ferăstrău”.

v. DA s. v. *ferestrău*, CADE (prov.) s. v. *ferestău*, SCRIBAN (Mold. sud) s. v. *fierăstrău*, BĂRBUȚ s. v.; cf. TDRG (Munt.) s. v. *fierăstrău*.

FÉRMECIULUI s. n. gen. 706 VII „farmecului”.

cf. DA (prin Munt.), SCRIBAN (est) s. v. *farmec*.

FETELOÁICĂ s. f. 726 Vb „floare care nu face sămânță”: Vara, una din ea înflorește așa, ca o *feteluyáică* așa. Ș-aia-i cânepa de vară, nu face sămânță, nu face nimica.

FÉURI s. n. pl. 695 VIII „lădițe ale I.L.F.-ului (Întreprinderea de Legume și Fructe)”: *Féuri* noi zicem la lăzile astea pătrate, primește cantitatea de treizeci de kilograme.

FIÁLĂ (3 sil.) s. f. 823 VI „sfială”: Puțină *fíjálă* are omu dă... lup.

FIÁT v. *sfíit*.

FICÁT s. m. 1° ~ *négru* 794 V „ficat”; cf. *f i c á t e*, *m a i*. 2° pl. art. ~ *albi* 775 V „plămâni”; cf. *g i g h í r*, *u ș u r é l*.

pl. art. *f i c á ț i i* 1° 775 V, 803 V, 2° 775 V.

1° v. GL. DOBR. s. v. 1°; cf. GL. OLT. s. v. *ficate* 1°; 2° v. TDRG (Macedonia) s. v., GL. DOBR. s. v. 2°; cf. GL. OLT. s. v. *ficate* 2°.

FICÁTE s. m. 756 V, 767 V, 774 VIIIb, 799 V, 801 Vb „ficat”: Din *f i c á t e* cu urechi facem tobă 756 V; cf. *f i c á t* 1°...

v. TDRG (Olt.), LEXIC REG., II, p. 69 (București) s. v.; cf. GL. OLT. s. v. 1°, BĂRBUȚ s. v. *ficate negru*.

FIER s. n. 1° 675 VI, 680 VIII, 746 VIII, 778 VIIIb, 795 VII, 798 VI, 800 lb, VI 802 VI, VIII, 805 VIII, 806 VI, 830 VI, 833 VI, 852 A „tablă zincată”: [Acoperișului] îi bate blană, dacă are *fjer*, dacă n-are *fjer*, pune țiglă pe ea 802 VI. 2° colect. 826 VIa „obiecte din fier”: Numa *fiäre*, numa table, numa gunoaie era 725 A; cf. a l c a l á c ... 3° 678 VIIIb, 724 A „joagăr de mână”: Numa cu o mână am tras la *fjer* 678 VIIIb; cf. t r a f á g . 4° pl. 851 VIII, 864 VII, A „cătușe de împiedicat caii”: Alde tata era când se ducea cu caii, băga caii-n *fhäre* 864 VII. 5° 671 II, III „capcană, cursă”.

pl. *fiäre* 2° 725 A, 803 VI, 4° 851 VIII, 864 VII, A.

3° v. DA (Bran Trans.), GL. ARGEȘ s. v.; 4° v. DA s. v.; 5° v. CV, 1949, 8, p. 35 (Gorj) s. v.; cf. DA s. v.

FIERĂTĂIE s. pl. 782 VI „obiecte din fier”: Vin motociclete, dă tot felu dă *fierătăje* d-acolo; cf. a l c a l á c ...

v. DA s. v.; cf. SCRIBAN (Olt., Munt. vest) s. v. *fierăt*, GL. ARGEȘ s. v. *fierotanie*, BĂRBUȚ s. v. *fierotenii*.

FIERBĂTOR s. n. 704 VI „dispozitiv compus dintr-o cutie metalică cu apă, pus în vrana butoiului pentru a ușura evacuarea gazelor la fiertul mustului”: Gazele ieșite de aici, din butoi, iese afară și, dacă n-are acest *fierbător*, păi se umflă prin clăbucii ăia și dă afară peste vrana butoiului.

FIERBÂNTĂI vb. ind. impf. 2 sg. 733 VII „înfierbântai”: M-am frământat nițel, *m-am ferbântat* 725 V.

refl. ind. prez. 3 sg. *se fierbântă* 711 VIII, pf. c. 1 sg. *m-am fierbântat* 725 V.

v. DA (înv. rar), BĂRBUȚ s. v. *fierbânta*, TDRG s. v. *înfierbânta*.

FIÉRBE vb. 1° ind. prez. 3 sg. 828 A „încinge, înroșește în foc fierul”. 2° ind. impf. 3 sg. 792 VII „înfierbânta, încălzea (apă)”: Femeia dacă-i venea să nască chema moașa [...] o trăgea și ea pe burtă cu nițel ulei [...] îi mai punea cojoace, hai, d-acilea o băga-n apă *fiártă*, în copaie, *fierbeá* apă ș-o băga-n apă *fiártă*. 3° refl. ind. prez. 3 pl. 803 VI [despre metale] „se sudează la cald”: *Se fierbe* fiare unu cu altu, din două bucăți se poate face unu.

2° ind. impf. 3 sg. *fierbeá* 792 VII, 1 pl. *fierbeám* 788 VII, pf. c. 1 sg. *am fiert* 755 III; part. *fiert* 714 V, f. *fiártă* 693 VII, 702 V, 709 V, 712 VII, 714 V, 715 V, 721 VIIa, 737 V, 739 VI, VII, 748 VII, 755 III, 772 VII, 792 VII, 801 VII; 3° refl. ind. prez. 3 pl. *se fierbe* 803 VI.

2° cf. DA s. v. I.

FIERBÎNTE adj. f. pl. 703 V „fierbinți”; cf. a r z í n t e ...

cf. DA (înv.) s. v.

FIESICĂRE (5 sil.) pron. nehot. 784 V „fiecare”.

var. *fițișcäre* pron. nehot. 745 VIIIb.

FIESTE v. *sfiit*.

FIETĂ (3 sil.), *se ~* vb. refl. ind. impf. 3 sg. 851 VII [despre vopsea] „se depunea pe fundul vasului în care era preparată”: Mestecam

bine, bine, bine, până când s-amesteca ea, că *să fietá*, dacă o lăsa nemestecată [vopseaua].

FIGOÁRNĂ s. f. 816 VIIIb „fligorn”.

cf. LEXIC REG., I, p. 53 (Vânju Mare), BĂRBUȚ s. v. *figorn*.

FIGURÁM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 708 VIII „așezam buștenii în stive, în fi g u r i”: Unii le spărgem, alții le *figurá*, le-așeza lemnele 707 VIb.

ind. impf. 3 pl. *figurá* 707 VIb, VIII.

v. GL. OLT. s. v. *figurez*.

FÍGURĂ s. f. 694 VIII, 708 Vb, VII, VIII, 709 VIII, 733 VII, 826 VIIb „stivă de lemne de un metru cub; ster”: Aveam o *fhíгурă* dá pari, că ne făcusem și noi rost să facem și noi casă 826 VIIb; cf. *metráni* 1°, *métru* 1°.

pl. *figuri* 694 VIII, 707 VIb.

var. *figúră* s. f. 826 VIIb, pl. *figúri* 707 VI.

FIGŪRĂ v. *figură*.

FILÁU s. n. 835 A „basma albă, cu ciucuri, purtată odinioară”.

pl. *filáie* 835 A, *filái* 835*.

FILETÍV v. *finitív*.

FILIVÉȘTE, *se ~* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 771 VI [despre rásad] „se oñilește”; cf. *páléște* 2°, *páluiéște* 2°.

FILÓTIM adj. 847 VII „darnic, mărinimos”.

v. DA, DM, DEX (inv.), SCRIBAN (fam.), CADE s. v.

FÍLTRU s. n. 850 A „serpentină (la cazanul de rachiu)”; cf. *țilíndru* 1°.

FINÉR s. n. 718 VI „arbore la roata de irigat învârtită de un cal”.

FINÍT s. n. 690 VII, 777 VIII „sfârșit”: Moașa șade cu mine aici până la *finit* 690 VII.

FINITÍV s. n. 827 VI „obligație suplimentară în muncă față de boier în contul pământului arendat”: [Boierului] trebuia să-i facem *finitív*, să-i arăm, să-i facem *finitívuríle*; adică *finitívu*, îi munceam lui, avea o parte; o parte de moșie și-o oprea pentru el, astea era *finitívuríle*. I le semănam, îi aram, îi seceram, pentru că îmi da și mie pământ acolo să muncesc; cf. *aváét*...

pl. *finitívuri* 827 VI.

var. *filetív* s. n. 778 VIIIa; *fíretív* s. n. 778 VIIIa.

FÍPITE v. *fípóta*.

FÍPÓTA s. f. art. 713 III „pipota”: [Găina] o tai cu cuțitu, îi scoți mațele, iei *fípóta*.

var. *fípíte* s. f. pl. 744 VI.

FIR s. n. 1° 745 II „exemplar (dintr-o specie)”: Nu mai era nici un *fir* de vacă. 2° *fără* ~ loc. adv. 785 VIIb „fără rost”.

1° cf. DA s. v. 3°. a, TDRG (Mold.) s. v.

FIRÁR s. m. 795 V „vopsitor, boiangiu”: Lâna o colorăm și noi, o ducem și la *shírár*, dar însă eu n-am dus la *shírár*, am făcut-o noi; cf. *dimiér*.

FÍRCĂ s. f. 852 Vib „specie de pește mic”.

FÍRE s. f. în 1° art. *îmi dau cu* ~ loc. vb. 713 Va „mă mir, mă minunez”: *îm! dau cu firă* singură dă câte am întâmpinat. 2° *prinsése de* ~ loc. vb. 692 VI „presimțise, întrezărise”: *Prinsése de shíre* taică-su că i-o fur pe fii-sa.

FIRETÍV v. *finitív*.

FIRÍA v. *firuie*.

FIRIMÍI s. f. pl. în *mii și* ~ 781 I „mii și fărâme”.

FIRIMÍTĂ s. f. 780 V dim. de la *fărâma*: Făceam o *firimítă* de plocon; cf. *olecutică*, *țârică*.

v. DA s. v. *fărâma*; cf. BĂRBUȚ s. v.

FIRISTEÁ v. *feresteá*.

FIRITÍRELE s. pl. art. 705 VII „amănuntele, întâmplările mărunte”: Da ce! puteam să le iau de la început toate *firitirile* să le spun?

FIRMITURÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 830 VII „prefaci în fărâmituri; fărâmițezi”: [Săpunul nereușit] îl *firmituréșt!* și l-ai încălzit, îi mai pui sare, nițică sodă și l-ai făcut; cf. *fărmațeá* ...

var. *firimiturím* vb. ind. prez. 1 pl. 830 VII.

FIROSTRÉI v. *pirostéi*.

FIROSTRÍE v. *pirostéi*.

FÍRUIE vb. ind. prez. 3 sg. 777 VIII „drăcuie”: A început să mă drăcuie, *să mă firuje* 807 VI; cf. *răindu-se*, *răulít*.

ind. pf. c. 3 sg. *a firuit* 827*; conj. prez. 3 sg. *să firuie* 807 VI, 827*, 830 A.

var. *firiá* vb. ind. impf. 3 sg. 827 VI, A; conj. prez. 2 sg. *să firii* 767 VIII.

v. CV, 1951, 6, p. 30 (Zimnicea) s. v. *firui*; cf. GL. ARGESȘ s. v. *firăi*, CV, 1952, 5, p. 41 (Zimnicea) s. v. *firuială*.

FÍSCĂ¹ v. *chișcă* 1°.

FÍSCĂ² s. f. 728 A, 827 VI „șfichi (la bici)”: Avea un bici turcu, de piele de vită, și cu *fîscă* la capăt, lung-așa d-un metru.

var. *frișcă* s. f. 750 VIIIa.

v. SCRIBAN (vest), BĂRBUȚ s. v.; cf. CADE s. v., DM, DEX (reg.) s. v.

FIȘÓN s. n. 775 III, 776 V „maramă (de borangic)”; cf. *cârpi* ...

pl. *fîșoáne* 776 V.

FIȘT¹ s. în *bloci de* ~ 702 Vib „blocuri, șisturi de cărbune ce alcătuiesc peretele (neîmpușcat) al minei”.

FIȘT², *pe de* ~ loc. adv. 868 VIII „fără obligații, în plus”: [Deveriga era] un băiat care în timpul până să ducea ginerică era cu

mireasa. Și d-acolo încolo el era *pă dă fișt*. Dă la biserică-ncolo era generică cu ea, deveriga era cam pă dasupra.

FIȘTĂV adj. 816 A [despre cereale] „cu bobul slab, aproape sec”.

v. BĂRBUȚ s. v.; cf. DLR, TDRG, s. v. *șiștav*, CADE (prov.),

SCRIBAN (sud) s. v. *șiștav*.

FITARĂ s. f. 825 A, 870 VIIIc „parcelă”: Vrea să mă trimeată tocma-n *fitarăga* cutare să iau ardei de-acolo, să rup din *fitarăuă* dă unde vrea ea 870 VIIIc; cf. pachét, parceá 2°, pétini, țanc 3°, țintă.

pl. *fitarále* 825 A.

var. *fitarăuă* s. f. 870 VIIIc.

v. SCRIBAN (Dobr.) s. v.; cf. GL. DOBR. s. v. *fitării*.

FITARĂUĂ v. *fitară*.

FITIȘCĂRE v. *fieșicăre*.

FIX adj. 848 VII „sever, corect”: El era un om *fics*, lui nu-i trebuia furat, lui nu-i trebuia beție.

FLĂCĂRE s. f. 707 VIb, 715 VII, 751 VIIIa, 823 VII, 841 VIIb „flacăra”.

FLANEĂ s. f. 831 A, VIIIb, 852 VIIb „jachetă din lână tricotată”; cf. g h i u r t , m i n t e á n .

pl. *flanéle* 728 VI, 748 VIIb, 831 A, 866 V.

var. *flanér* s. n. 719 V, 748 VI, 812 III, 840 A, pl. *flanére* 716 VII, 720 V, 748 VIIb.

v. DA (Mold.), TDRG DM, DEX (pop.) s. v. *flanelă*; cf. CADE, SCRIBAN (Mold.) s. v. *flanelă*.

FLANÉR v. *flaneá*.

FLANÍCĂ s. f. 723 VII, 749 VII dim. de la *flaneá*.

pl. *flaníci* 722 V.

FLĂCĂREI s. pl. 703 VIIb „flăcărui”.

FLĂCĂI s. f. pl. 821 VII, 853 VIIa „făclii, lumânări”: Acolo e mese-ntinse, *flăcîi* aprinse 821 VII; cf. lumínă 2°.

v. LEXIC REG., I, p. 96 (Rupea) s. v.

FLENCĂNEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 797 VII „bălăbănea, bălăngănea”: Când îl mișca câte cineva [pe mort], *flencănă* așa; cf. bălăncăneá.

v. LEXIC REG., II, p. 25 (Vâlcea), COMAN, GL. (Vâlcea, Muscel), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s. v. *flencăni*.

FLÉNDERE s. f. pl. 734 A „haine rupte, zdrențe”: Umblam mai mult cu *fléndere* de astea; cf. drénțe ...

cf. DA, CADE s. v. *flendură*, TDRG s. v. *flenduros*, LEXIC REG., II, p. 102 (Rădăuți), GL. ARGEȘ s. v. *flendură*, BĂRBUȚ s. v. *flenduri*.

FLEOȘCA (2 sil.), ~ ~ interj. 751 VIIIa cuvânt care imită sunetul produs de ploaie pe o suprafață moale.

cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN, DEX s. v. *fleașc*, BĂRBUȚ s. v. *fleoășcă*.

FLIT s. n. 722 A „rât (la porc)”: Când i-am tras una la *flit* [porcului]!

v. DA (Ban., Trans.), CADE, SCRIBAN (Trans.), DM, DEX (reg.) s. v.; cf. DR, 1922–1923, p. 448 s. v., 1927–1928, p. 285 (Trans., Maram.), LR, 1961, 2, p. 128 (Maram.) s. v.

FLOARE s. f. 1° 733 II, 868 I „figură, punct la jocurile de copii”: Aruncă piatra peste cap și dacă pică într-o clasă oarecare, înseamnă că atunci întrebăm ce *floare* vrem să facem 733 II. 2° 691 III, 700 VII, 721 III, 817 III, 845 III „cunună a miresei”; cf. *gherlântă* 1°. 3° 735 VI, 808 VII „nod (la basma) deasupra capului sau la legătura snopului de cereale”: [Punem snopul] cu *floăre* grâului, care i-am scos dă la legătură în sus, ca-n caz dă ploaie să nu vie ploaia să putrezească *floăre*, să se dezlege 735 VI; cf. *dumicăt*. 4° art. în ~ *rușinii* s. compus 844 VII „numele unei plante; rușinea-fetei”: Era o floare bălană așa, era așa, era două rânduri dă bălan-așa și înăuntru era negru și cică ala-i *floăre* rușini. 5° art. în ~ *soare* s. compus 737 II, 738 II, III, V, 755 VI, 838 VIII, ~ *soarea* s. compus 755 VI, 838 VIII, 861 VI „floarea soarelui”: Atuncea nu să punea *floăre* *soare*, când eram eu mai tânăr, pân-acuma noi nu cultivam *floăre* *soare* 838 VIII; cf. *răză*, *răsăre*, *sărăsoare*, *soreată* 1°, *sorică*, *sorie*, *sorină*, *soroaică*.

pl. 1° *flori* 721 I, 748 V.

4° cf. CADE s. v. *rușinea fetei*, DLR s. v. *rușine* II; 5° v. GL. DOBR. s. v.

FLORĂR s. m. colect. 683 I „florițele de porumb”: Și el a plecat mai întâi în târg să-și cumpere *florări*, să mănânce noaptea.

FLORĂRIE s. f. colect. 697 VI „fel de fel de flori”: E fel dă fel dă *florării* d-ăstea: garoafe d-ălea, stânjenei, bătcuțe d-ălea.

FLOREĂ vb. ind. impf. 3 sg. 753 VIII „înflorește”: [Bumbacul] să făcea mare, *floră*, *floră*, înflorește frumos.

v. DA (în poezia pop.), TDRG s. v. *înflori*.

FLORIÂNĂ (4 sil.) adj. f. 732 VII [despre o vită] „bălțată”; cf. *floriu*, *imperciată* 2°, *pric*.

cf. DA, BĂRBUȚ s. v. *floriu*, DM, DEX (rar) s. v. *flolean*.

FLORICICA s. f. art. 768 III, 803 V, 808 V numele unui dans popular.

v. DA s. v.

FLORIŪ adj. 712 VI, VIII, 793 A, 816 A [despre unele animale] „bălțat”: Avea un cal *floriu*, cu pete albe 712 VIII; cf. *floriână* ...

f. art. *floria* 732 VII, pl. *florii* 718 VIII.

v. DA (prin Muscel), CADE (Olt.), LEXIC REG., II, p. 69 (Roșiori de Vede), BĂRBUȚ s. v.

FLUIÉRUL s. n. art. 688 A „fluietul”.

v. DA s. v.

FLUIERÚȘĂ s. f. 698 VIIa dim. de la *fluier*.

FLUȘTER v. *flúșturul*.

FLUȘTURE, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 731 VIII [despre câine] „să dea din coadă”.

var. *frușturá* vb. ind. impf. 3 sg. 731 VIII.

cf. DA s. v. *fluștura*, TDRG (Munt., Trans. pop.), BĂRBUȚ s. v. *fluștura*.

FLUȘTURUL s. m. art. 826 VIII „cópilul, lăstarul de prisos la vița de vie”: Primu an după ce-o punem [vița], o tăiem dá din față, ca să-i dea lăstar, mai bine, știi, că dacă o lăsăm așa, cu *flúșturu*-ála, nu dá rezultate bune.

var. *flúșter* s. n. 826 VIII.

FLUTURI s. m. pl. 733 VII [fig.] „picături de ceară solidificate în apă (în cadrul unui obicei de ghicit ursitul)”: Seara se juca în străchini, în *flútur!* [...] aveam fiecare lumânărică... și picam așa în apă picături și ce spunea? Că asta sânt eu, asta-l puneam și eu pă iubovnicu meu... ăsta e Ghiță, asta sânt eu.

FLUTUROÁICELE s. f. pl. art. 738 V „femelele gândacului de mătase”: *Fluturoáicili* erau cu... așa cu gătuite așa și fluturii sunt așa drepți, gugoșile; cf. *gândăcioáică*, *gogoșoáică* 1°.

v. GL. ARGES, BĂRBUȚ s. v. *fluturoaică*, GL. OLT. s. v.

FO v. *freo*.

FOÁIE s. f. 1° 779 III „scoartă țesută în război”: Ș-acu aveam și eu să fac o *fuáje*. 2° art. în ~ *fágului*, (*m*-)a *bătút* ~ ~ 760 VIIb „(*m*-)a *bătút* foarte tare, (*m*-)a *bătút* măi”.

1° cf. DA, CADE s. v. *foiță* 5°, TDRG (pop.) s. v., SCRIBAN s. v. *foiță*.

FOÁLE s. 1° 782 VIIIb „parte laterală (concavă) a butoiului”: Cade murdăria la fundu butoiului, la... jos, la *fuále*. 2° cu val. adv. 780 VIII „pe de-a-ntregul, fără tăieturi”: A venit cu lupu, l-a jupuit așa *foále*, l-a jupuit întreg așa, fără ca pielea să să spargă.

FOC s. n. 1° 764 V, 776 VIII, 799 VI, 801 Vb, 805 VIII, 829 VII, 865 VI „încăpere în care se face foc (în casele cu sobe oarbe)”: *Foc* zicea la camera unde făcea focu, de exemplu prima cameră la intrare, ăla să zicea *fócu* 799 VI; cf. *focár* 1°, *focărie*, *ogeác* 2°. 2° 773 V „arsură pe gât, jărăgai”. 3° art. 743 Ila numele unui joc de copii: Ne jucam alergatea, jocul iepurele și vânătorul, *fócu*, tictacu. 4° art. 777 IV „cămașa miresei, jucată a doua zi după nuntă, dacă mireasa a fost fecioară”; cf. *véste* 2°.

FOCÁR s. 1° n. 792 VII, 823 A, 860 VI „încăpere în care se face foc (în casele cu sobe oarbe)”: Unde faci focu, la camera aia să zice *focár*; faci mâncare acolo, focu în sobă, avem sobă dincoia dá paie,

băgăm p-acolo și-ncălzim aicea și d-aia i să zice *focár* 792 VII; cf. f o c 1°... 2° m. 801 A „fochist”.

pl. 1° *focáre* 823 A.

1° v. LEXIC REG., I, p. 69 (Roșiori de Vede), GLOSAR REG. (Neamț) s. v.; 2° v. DA s. v., DM (înv. și pop.) s. v.

FOCĂRIE s. f. 785 VIIb „încăpere în care se face foc (la casele cu sobe oarbe)”: La aia îi zicem *focărie* unde facem dă mâncare, unde facem și noi pâine, unde facem mămăligă, unde facem focu; cf. f o c 1°...

v. LEXIC REG., I, p. 69 (Roșiori de Vede), GLOSAR REG. (Neamț) s. v.

FODOLÉSC, *mă* ~ vb. refl. ind. prez. 1 sg. 867 V „mă fudulesc”.

cf. DA (Munt.) s. v. *fudul*.

FOFOLOÁCE s. n. pl. 866 VII „smocuri la spicul măturii”.

v. DR, 1920–1921, I, p. 83 s. v. *fofoloc*; cf. DA s. v. *fofoloc*, CADE s. v. *fofolog*.

FOIÁȘUL s. colect. art. 848 VII „totalitatea frunzelor de pe tulpina unei plante”: [Cânepa] o lăsam să pălească, ne duceam și-o băteam dă frunză, dă tot *foiáșu* ăla care era pă ea.

FOIÉRUL s. art. 732 V „vergeaua pentru întins aluatul”: Facem așa un fel de turtică așa cu *foiéru* sau cu... și-o-ntindem bine; cf. plăcintă r.

FOINĂ s. f. 702 V, 703 V, 718 VII, 725 V, A „făină”.

v. SCRIBAN (Buzău) s. v. *făină*; cf. DA s. v. *făină*.

FOIȘOÁRE s. f. pl. 772 VII dim. de la *foaie* („frunză”); cf. frunzici.

FOLMOTÓCUL s. art. 743 A „pămătuful”; cf. feleșteág...

v. DA s. v. *folmoc*, SCRIBAN (Munt.) s. v. *holmotoc*, GL. ARGEȘ s. v. *fălmătuc*.

FOMÉI s. f. pl. 778 VIIb „femei”.

v. TDRG (Trans. pop.), SCRIBAN (dial.), DA s. v. *femeie*, BĂRBUȚ s. v. *fomeie*.

FOMETOÁȘĂ adj. 1° f. 866 II „înfometată, flămândă”. 2° m. pl. 814 A „mâncăcioși, lacomi”.

m. pl. 2° *fometóși* 814 A.

1° v. DA, SCRIBAN (rar), BĂRBUȚ s. v. *fometos*.

FON v. *frun*.

FORÁȘ v. *sforăș*.

FORFÉCÚȚĂ s. f. 721 I „săritură cu picioarele încrucișate (la șotron)”.

FORFOIÁU vb. ind. impf. 3 pl. 752 VII [despre insecte] „mișunau, forfoteau”.

var. *fârfăia* vb. ind. impf. 3 sg. 716 VII; *fârfăinind* vb. ger. 716 VII.

cf. DA, TDRG s. v. *forfoti*.

FÓRME s. f. pl. 713 Va, 760 VIIb, 763 VIII, 772 VI, 774 VIIb „acte pentru căsătorie”.

var. *fúrme* s. f. pl. 761 V.

v. BĂRBUȚ s. v.

FORMIȚĂ s. f. 833 V dim. de la *formă* („tavă”): Iarna [pâinea] o coc în soba de teracotă, am *formițe* d-alea și bag trei *formițe* d-alea în sobă.

pl. *formițe* 833 V.

FORTĂTĂ adj. f. 692 VI „umflată, inflamată”: Când o cătai oaia, oaia *forțată* la uger.

FÓRȚĂ s. f. 714 VI, 832 VIIIb „loc special amenajat pentru culturi forțate”: [Vița de vie] o punem la *fuórță*, la lăzi de nisip și la căldură să... îi crește acest lăstar și p-ormă ne ducem ș-o plantăm noi 714 VI.

FÓTE s. f. pl. 835 A „șorturi mari de cânepă în care se culege porumbul”.

FRÂNCII s. m. pl. art. în expr. (*ne*) *găseá* ~ 674 VII „(ne) ieșea sufletul (de oboseală)”: Torceam până *ne gășéá frânci*, toată iarna; cf. *jítiile*.

FRÂNGUL s. m. art. 678 VIIIb „francul”.

v. DA s. v. *franc*.

FRANȚUZÊȘTE adv. în expr. *mă tund* ~ 833 A „mă tund foarte scurt”.

FRÁTE 1° ~ *de ginere* s. compus 673 V, 676 VII, 682 V, VII, 683 III, 684 VII, 694 III, 696 VII „cavaler de onoare al ginerelui”: cf. s o ț 2°. 2° ~ *de mireásă* s. compus 673 III, V, 679 VI, 696 VII, 779 III „cavaler de onoare al miresei”; cf. *brániște* 1°. 3° art. 810 VII „soțul cumnatei mai tinere”.

3° art. *frátea* 810 VII.

1° v. GL. ARGES s. v. 2°, GL. OLT. s. v. 1°; cf. DA, TDRG (Trans. pop.) s. v.; 2° v. GL. OLT. s. v. 2°; cf. DA, TDRG (Trans. pop.) s. v.

FRĂGEZĂM, *să* ~ vb. conj. prez. 1 pl. 797 V „să frământăm (pământul) pentru a-l afâna”.

refl. conj. prez. 3 sg. *să se frăgezéze* 723 VI.

FRĂMÂNTĂTÚRI s. f. pl. 865 V [la prepararea pâinii] „frământări intense și susținute”: Am încălzit un pic de apă și dă-i, trage-i *frământătúr!*

cf. DM, DEX (rar) s. v. *frământătură*.

FRĂMÂNTĂM v. *fărmășeá*.

FRĂȚENIA s. f. colect. art. 788 VII „totalitatea fraților și a surorilor dintr-o familie”: La ginere era neamurile ginerelui, bunioară *frățeniá*, veri, de, vecini; cf. *frăția*.

v. GL. ARGES s. v.

FRĂȚIA s. f. colect. art. 835 A, 862 VII „totalitatea fraților și a surorilor dintr-o familie”: Eu eram mai mare din *frăția* noastră 835 A; cf. *frățenia*.

FRÂNGHE s. f. 740 VII, 866 V „frânghie”; cf. *fune*, *șofară*.

FRÂNGHIU, *în* ~ loc. adv. 671 VI, 721 A [la construcții] „mod de încheiere a bânelor pentru a le fixa la colțuri”.

cf. DA s. v.

FRÂNGUIAM vb. ind. impf. 1 sg. 791 VII „frângeam, rupeam”: Întâi o mai pisam [cânepa] pe cevașilea, jos, de-o mai înmuaiam pe ea și o mai făceam, o mai *frînguiam*, d-aci o dam în meliță; cf. *toc* ².

v. GL. ARGEȘ (rar) s. v. *frângui*; cf. LEXIC REG., I, p. 36 (Gura Jiului) s. v. *frângui*.

FRÂNTURÉLE s. f. pl. 775 VI dim. de la *frântură*.

v. GL. ARGEȘ s. v.

FRĂU s. n. 836 V „semn în formă de cruce, făcut cu cuțitul pe capul porcului tăiat, înainte de a-l despica”: Îi face *frîu*, cum să face la noi, îi taie așa în frunte la porc ca un *frîu* așa dă carne; cf. *căpăstru*.

FREÁZA s. f. art. 703 VIIIb, 733 VII „freza, frizura”: Dezbrăcat, cu capu gol, *fréaza* făcută așa într-o parte 703 VIIIb.

FRECȚIÓN (3 sil.) s. n. 715 VI „scripete, troliu”: *Frecțion* este un troliu; cf. *bóbul*...

FRECÚȘ s. n. 673 III, 674 VI, VIIIb „răzătoare rudimentară, constând dintr-un lemn crestă, pe care se zdrobește cașul”: *Frecúșu* e di-un lemn de brad făcut crestă, rătund așa, cu creste pe el și pe ăla frământă cașu cu mâinile 673 III.

v. LR, 1959, 3, p. 65 (Argeș) s. v.; cf. GL. OLT. s. v. *frecuci*.

FREO pron. nehot. 758 VIII, 775 VII, 779 VI, 796 VII, 799 VII, 821 A „vreo”.

var. *fo* pron. nehot. 680 VIIIb, 718 VIII, 747 VIIIb, 749 VIIIb, 759 VII, 762 II, 777 IV, 778 VIII, 779 III, VIII, 780 VIII, 782 VII, 783 VII, 785 VI, VIIIb, 789 VII, 790 VII, 795 V, 796 VII, 799 V, 801 Vb, 803 VII, 805 VIII, 806 VI, 816 VI, 818 VII, 823 VI, VII, 824 V, VII, 826 VIIIb, 827 VII, 828 VII, 829 II, VII, 830 VI, VII, 831 VIIc, 832 VII, 833 VII, 834 VI, VII, 835 Vb, VII, A, 840 A, 849 VII, 862 VII; *fro* pron. nehot. 760 VI, 763 IIIb, VII, 764 VI, 765 V, 767 V, VIII, 773 VIIIb, 776 VI, 777 VIII, 779 IIa, VI, 780 VIII, 781 V, 782 VIIIb, 785 VI, 787 VIII, 791 V, 792 VII, 796 VII, VIIIa, 800 IV, 801 A, 803 V, 805 VIII, 810 V, 817 VII, 819 VIa, VIII, 821 V, 824 VIII, 825 VI, 830 VI, VII, 849 V, 862 VII, A, 870 V.

cf. SCRIBAN s. v. *vre*, BĂRBUȚ s. v. *fro*.

FREODÁTĂ adv. 775 VIII „vreodată”.

cf. SCRIBAN s. v. *vre*.

FRÉZĂ adj. f. 770 V, 792 V „de culoare frez”.

FRÍCHINI vb. ind. prez. 2 sg. 678 VIIIb „freci până la jupuire”: Carneă pă mână aici, cum *frikîn* / dumneata cu o pilă d-alea de pilești lemn, așa mă pilise.

v. COMAN GL. (Muscel) s. v.; cf. DA s. v., DM, DEX (reg.) s. v., SCRIBAN (Munt. fam.) s. v. *frichinesc*, GL. ARGES s. v.

FRIGUREÁLĂ s. f. 702 VIIa „friguri (boală)”: Din tifos m-a dat în friguri, o *friguréal*-așa.

FRIMÉSC vb. ind. prez. 1 sg. 773 V „fărâmițez, sfărâm”; cf. făr m ă ț e á ...

conj. prez. 1 sg. *să frimésc* 773 V.

v. GL. OLT. s. v. *frimim*.

FRIMICÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 834 A „fărâmițează, fărâmă”: Dimineata când să răcea [mălaiul], îl *frimicéșam*, făceam puriceii 831 V; cf. făr m ă ț e á ...

ind. prez. 1 pl. *frimicím* 864 III, impf. 1 pl. *frimiceám* 831 V; part. f. *frimicită* 834 A, 864 III.

FRIMITURÍM v. *firmituréști*.

FRIMIȚEÁM v. *fărmățeá*.

FRIPT adj. 702 V, 752 V „fierbinte”: O lăsam până să răcea [apa], că dacă puneam... *fript*, foina nu mai era dulce 702 V; cf. arzinte ...

cf. DA s. v. *frige*.

FRIPTÚRÁ s. f. 733 VII „rană produsă prin opărire; arsură”.

FRÍȘCĂ v. *fișcă*².

FRO v. *freo*.

FRONT, a ținút ~ loc. vb. 728 VI „a ținut piept; a rezistat”; cf. duréz 1° ...

FRUMUȘÉNI s. m. pl. 808 VIa „locuitori ai comunei Frumoasa”.

FRUN pron. nehot. 760 VI, 769 A, 801 A, 803 V „vreun”.

var. *fon*. pron. nehot. 825 A; *fun* pron. nehot. 777 VIII, 785 VIIb, 805 VIII, 816 VI, 823 VII, 833 VIIa.

v. SCRIBAN (Munt. vest, Olt.) s. v. *vre*, BĂRBUȚ s. v.

FRUNTÁR s. m. 865 VIIIa „drug fixat, de-a curmezișul, în partea din față și din spate a căruței, care, împreună cu lăturașii, sporește capacitatea acesteia”: Aveam drugii pă căruță, aveam în față și în spate câte un *fruntár* și pă dá lături câte-un drug, lăturaș; cf. ajutor 4° ...

pl. *fruntári* 847 VI, 850 A, 869 VI.

FRUNTĂRIE s. f. 794 A „partea din față la acoperiș”: Nu știu dacă mai să face vreo *fruntărie* dá știă.

FRÚNZĂ s. f. 1° pl. ~ *de fier* 675 VI „lame de fier, de circa zece-cincisprezece centimetri lungime, folosite în cariere, pentru a ușura desprinderea blocului de piatră”: Batem în stâncă niște foi de fier,

niște *frunze*, cum le spunem noi, *dă fier*, și după aia bate, bagă niște pene mari *dă fier*, dup-aia bate cu barosu până crapă blocu. 2° art. 762 II numele unui joc de copii.

pl. 1° *frunze* 675 VI.

FRUNZĂREÁLĂ s. f. colect. 712 VI „cantitate mare de frunze”.

FRUNZÍCI s. f. pl. 723 V dim. de la *frunză*; cf. *foișoare*.

v. DA s. v. *frunză*, DM, DEX (rar) s. v. *frunzică*.

FRÚPTA s. f. art. 695 VIII „fructul”.

pl. *frúpte* 695 VIII.

cf. DEX s. v. *fruct*.

FRUȘTURÁ v. *flúșture*.

FUG, *să* ~ vb. 1° tranz. conj. prez. 1 sg. 776 VI „să fugăresc”.

2° part. f. 736 VII [despre nuntă, în opoziție cu *logodită*] „fără logodnă, făcută după ce tinerii au fugit”.

2° part. f. *fugită* 736 VII.

FÚGA, *de* ~ loc. adv. 743 VII, *de-a-n* ~ loc. adv. 776 VI „repede, iute, fuga”: Îți trece *de fúga*; cf. *scurt*.

cf. DA (Munt.), TDRG, CADE s. v., DM, DEX (reg.) s. v.

FUGĂREÁȚÁ adj. f. 697 VIIIb „fugară, nestatornică”: Aici a fost numai venetici [...] și cam lume *fugăreáță*.

v. DA s. v. *fugar*, TDRG s. v. *fugăreț*; cf. DM, DEX (reg.) s. v. *fugăreț*.

FUGITÍVE adj. f. pl. 703 VI [despre terenuri] „care alunecă, alunecoase”.

FUGITÚRĂ s. f. 736 VI „alunecare de teren”.

pl. *fugitúri* 723 V.

FUIÉRE s. n. pl. 755 VIIb „fuioare”.

FULFUCÁTE adj. f. pl. 785 VIIb [despre mâneci] „bufante, umflăte”: [Mânecele] umflăte-așa și noi zicem *fulfucáte*.

cf. GL. ARGEȘ s. v. *fulfucată*.

FULGÁRII s. m. pl. art. 762 VIII „țiganiile colectori de fulgi”.

FULGI, *în* ~ loc. adj. 754 V [despre covoare, carpete etc.] „țesute cu noduri; buclăte”; cf. *gúșă* 2°, *pítă* 3°.

v. GL. DOBR. s. v.

FULÍNGINE s. f. 867 V „funingine”.

v. DA (Ialomița), TDRG (Macedonia) s. v. *funingine*; cf.

SCRIBAN s. v. *fulinginios*, GL. DOBR. s. v. *fulingină*.

FULTÚC s. n. 671 VII, 678 VIIIb, 688 VII „pernă mică”: *Fultúc*, uite pernuțe de-astea mici, la noi se zice *fultuc* 671 VII.

pl. *fultúce* 688 VII.

var. *fultúcă* s. f. 674 VI, 675 V, 682 VII.

v. DA (Dâmbovița, Ialomița), GL. ARGEȘ, GL. DOBR. s. v.; cf.

CADE (Mold.) s. y. *coltuc*.

FULTÚCÁ v. *fultúc*.

FULTUCÉLE s. n. pl. 693 VII dim. de la *fultuc*.

FULULIE s. f. 862 VI „vas mic cu o substanță inflamabilă (păcură, gaz) care se aprinde în cadrul unui obicei de Lăsatul Secului de Paști”: Dădea [foc] la niște dihornițe dintr-alea cu păcură, cu opinci de gumă și le punea într-un băț d-ăla, *fululiș*; cf. dihorniță 1°...

pl. *fululii* 862 VI.

FUMĂRĂ v. *fumură*.

FUMĂRIE s. f. 1° 815 VII „loc amenajat pentru afumat carne; afumătoare”. 2° 705 VIII „boală la vitele hrănite cu fân mucegăit”: Prinde vite, prinde reumatism, se bolnăvește, știi, un fel de *fumărie* prinde.

FUMĂRIT s. n. 697 VIIIb „impozit care se percepea odinioară pe fiecare coș de casă”: Până în șaispatru asta a fost: venea aici-șa și plătea un *fumărit*.

v. DA, TDRG, DM (vechi), CADE (arh.), SCRIBAN (înv., azirar în est) s. v.

FUMEĂZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 827 A „fumegă”: *Fumăză* soba.

v. DA, TDRG (înv.) s. v. *fuma*, SCRIBAN (vechi, azi Trans.) s. v. *fun*.

FUMULÉȚE s. n. pl. 865 VI dim. de la *fum* („anal la coșul sobei”).

FÚMURĂ adj. f. 816 A [despre blana unui animal] „fumurie, brumărie”: Căciulă *fúmură*.

var. *fúmră* adj. f., pl. *fúmere* 835 A.

v. DA (Buzău, Ialomița, Dâmbovița) s. v. *fumur*.

FÚMURI s. n. pl. tantum 724 VII „leacuri băbești împotriva sifilisului”.

v. DA s. v. *fum* 2°.

FUN v. *frun*.

FUNDÁC s. n. 679 V, 722 V, 725 V, 726 Va, b, 727 V, 728 A, 729 V, 738 V, VII, 742 VIIb, 778 V „cec (la porc)”; cf. bá b ă 5°...

v. GL. ARGEȘ, GL. DOBR. s. v.

FUNDÁNUL s. n. art. 778 V „cecul (la porc)”; cf. bá b ă 5°...

FUNDÁRE s. n. pl. 734 III „scoarțe cu o singură față, care se pun pe perete”; cf. p e r e t á r.

v. DA (Ialomița) s. v.; cf. SCRIBAN (vest) s. v.

FUNDĂRĂUL s. n. art. 788 V, 792 V, 796 V, 797 V, 798 V, 803 V, 804 VII „cecul (la porc)”; cf. bá b ă 5°...

FUNDĂRÉȚUL s. n. art. 690 V, 783 VII, 784 III, 787 V, 791 V, 817 V „cecul (la porc)”; cf. bá b ă 5°...

v. BĂRBUȚ s. v.; cf. GL. OLT. s. v. *fundăleț*.

FUNDĂRÓI s. n. 771 Vb, 795 V „cec (la porc)”; cf. bá b ă 5°...
cf. GL. OLT. s. v. *fundărete*.

FUNDĂTOÁRE s. f. 748 V, 751 VIIIa, 858 V „fund de lemn, tocător de dimensiuni diferite”: Scotea câte-o halcă de-aia, jumate de ciortan și-l punea acolo pă o *fundătóare*, cum zicem noi 751 VIIIa; cf. c a p á c 1° ...

FUNDĂU s. n. 714 V, 802 VIIa, 804 V „cec (la porc)”; cf. b á b ă 5°...

FÜNDE s. f. pl. 1° 846 VIII „păpuși din foi de tutun”: [Tutunul] să usca dă tot, pă urmă îl făceam *fünde*, așa-i ziceam; cf. g á s c ă 3°, p a s t á l e. 2° 709 V, VII „flori albe din mătase care se pun nuntașilor în piept; cocarde”; cf. c o n c o á r d e ...

FUNDÉIUL s. n. art. 684 Va „cecul (la porc)”; cf. b á b ă 5°... v. DA, CADE (Trans., Maram.), GL. ARGEȘ s. v.

FÜNDELEA, *de-a* ~ loc. adv. 826 A „afund, sub apă”: M-am dat *d-a fündelea*; cf. s c o f ú n d e l e.

FUNDÓI s. n. 743 V, 759 Va, 760 V, 761 V, 762 V, 765 V, 766 V, 767 V, 769 V, 770 VIIb, 774 VIIb, 776 V, 777 V, 778 V, 799 V, 801 VII, A „cec (la porc)”; cf. b á b ă 5°...

pl. art. *fundoáiele* 774 VIIb.

v. GL. DOBR., BĂRBUȚ s. v.; cf. GL. OLT. s. v.

FÜNDUL s. n. 1° art. 715 VII, 733 VII, 742 V, 745 VIIb, 838 VIIa, 848 V „cecul (la porc)”: Era *fündu* care-i spune moșu, unchiașu... baba, unchiașu, mațu gros a porcului 733 VII; cf. b á b ă 5°... 2° pl. 788 VI „tălpi în partea din față și din spate la casă” pl. 772 VIIIa „prăjini peste grinzi, la partea din față și din spate a casei, sub acoperiș”.

pl. *fünduri* 2° 788 VI, 3° 772 VIIIa.

v. GL. DOBR. s. v.

FUNDULÉȚ s. n. 832 V, 836 VII, 850 VII, 869 Va dim. de la *fund* (de lemn).

FÚNE s. f. 784 V, 791 A, 850 A, 866 A „funie”; cf. f r á n g h e ...

pl. *funi* 691 V.

var. *fúnie* (2 sil.) s. f. 842 VIII, 858 VII, 869 VIII.

v. DA (înv.), TDRG (lb. v., mai ales, și Macedonia), ȘĂINEA-NU (vechi), SCRIBAN (Trans.) s. v. *funie*, CADE (înv.) s. v.

FÚNIE v. *fúne*.

FUNIOĂRĂ (4 sil.) s. f. 858 III dim. de la *funie*.

v. DA, TDRG s. v. *funie*, DM, DEX (rar) s. v.

FURCARIE s. f. 1° 701 VIIb, 759 VII, 766 VII, 768 VII, 799 V, 814 VII, 815 A, 818 VIIIb, 824 V, 849 VII, 854 VIIa, 860 V „șezătoare”: După ce terminam de muncă, dă secere, făceam *furcărije*-n drum, toate fetele ieșca la *furcărije* și torceam seara câte-un fus dă tort 759 VII; cf. h ó p ș ă, o p á i ț, ș e d é r e. 2° colect. 820 VIII [la casă] „totalitate a furcilor”.

pl. 1° *furcării* 764 VII.

1° v. DA, CADE (Mold.) SCRIBAN s. v., DM, DEX (rar), BĂRBUȚ s. v.

FURCÉR s. n. 785 VI, VIIb, 807 V „furcă de fier”: *Furcér* dă strâns fânu este cu trei coarne și *furcér* dă-ncărcat sfeclă și porumb e cu șase 807 V.

v. DA (Hațeg, Bistrița, Mehedinți), CADE (Olt., Ban., Trans.), SCRIBAN (Teleorman), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ, DR, 1920–1921, p. 328 s. v.

FURCULIȚĂ s. f. 711 VII dim. de la *furcă* (de tors): Icea la dește era tocite dă *furculiță* și aici șoldu că țineai furca.

v. TDRG s. v. *furcă*.

FURDĂ s. f. colect. 817 A [la tutun] „frunze de calitate inferioară din partea de jos a tulpinii”: Care era dă galben, care era dă negru, care dă *furdă*; cf. c ă ț é l u l 2° ...

v. DA (înv.), TDRG (Munt.) s. v.; cf. ȘĂINEANU s. v. 2°, SCRIBAN (rar), DM, DEX s. v.

FURME v. *fôrme*.

FURNICULĂR s. n. 708 II, 711 VII „funicular”; cf. ș c h i d e r .

FURNICULARIST s. m. 708 Vb „muncitor la furnicular”.

FURNIGĂ s. f. 779 VIIc, 784 V, 810 VII, 834 VII „furnică”,

pl. *furnigi* 760 VIIb, 810 VII, 835 VII, 844 A.

var. *furnigilele* s. f. pl. art. 808 VII; *furniginile* s. f. pl. art. 834 VII.

v. DA (Mehedinți), TDRG (Olt., Macedonia) s. v. *furnică*,

LEXIC REG., I, p. 53 (Craiova), B Ph, 1939, p. 229 (Gorj) s. v.; cf. GL. ARGEȘ s. v. *furniguță*, BĂRBUȚ s. v. *furningă*.

FURNIGHÉZE, *să* ~ vb. conj. prez. 3 pl. 827 A „să furnice”.

FURNIGILELE v. *furnigă*.

FURNIGINILE v. *furnigă*.

FURNIGUȚĂ s. f. 772 VII, 835 VII dim. de la *furnigă*.

v. GL. ARGEȘ s. v.

FURȘESTE v. *fârșește*.

FURTUNÁT adj. 727 A [fig.] „furios, nervos, în toane rele”:

Acuma când mă vede că-s cam *furtunát*, calc-așa de zici ca iepurile; cf. t ă t ă r ă t .

v. ȘĂINEANU (poetic) s. v.; cf. DA (înv.), TDRG s. v., CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN, DM, DEX s. v. *furtunatic*.

FURTUNE s. n. pl. 756 VI „furtunuri”.

FUSCEÁ v. *fâșcheá*.

FUSCÉLUL s. m. art. 787 V „mânerul halăului”.

FUSTÁR s. n. 1° 744 VIIa, 815 A „poale lungi și crețe la cămașa țărănească (în portul bărbătesc tradițional)”. 2° 814 A, 818 A „poale la ie (separate de piepți)”; cf. f u s t u l i ț ă 2° .

pl. 1° *fustáre* 815 A.

FUSTIȘOÁRA s. f. art. 779 VIIa, 829 VIIIb dim. de la *fustă*; cf. f u s t u l i ț ă 1° .

v. DA s. v. *fustă*.

FUSTULIȚĂ s. f. 1° 770 V dim. de la *fustă*; cf. f u s t i ș o á r a . 2° 715 VII „poale la ie (separate de piepți)”: *Fustulița*, adică cu fotă, grofat-așa mărunțel; cf. f u s t á r 2° .

FUȘCHEÁ v. *fâșcheá*.

FÚȘTĂ s. f. 683 V, 793 VII „fustă”.

pl. *fúște* 683 V, 793 VII.

v. DA (Mold., Bucov., Buzău), CADE (Mold., Bucov.) s. v. *fustă*.

GAGIOÁICĂ (3 sil.) s. f. 811 VII „iubită, amantă”: El mai avea ș-o... *gaġioáică*, trăia cu aia, cu *gaġioáica* aia.

GAGIU s. m. 738 VII, 754 V „iubit, amant”: Ș-a murit ăla... *gaġiu* ăla a ei și de-colea piste noapte s-a făcut strigoi 738 VII; cf. *iubóvnicul*..

v. DEX, GL. DOBR. s. v.; cf. SCRIBAN s. v.

GÁICĂ s. f. 769 VII termen de adresare pentru o soră mai mare: Îi ziceam *gáică* noi, du-te cu *gáica* acasă, zic; cf. *d á d ă* ...

v. CADE (Olt.), BĂRBUȚ s. v.

GAJ s. n. 716 VII „basma subțire”: Țin minte *gáju* ei din cap; cf. *nansúc* 2°.

cf. DA (înv.), ȘĂINEANU, SCRIBAN s. v. *gaz*, DM, DEX s. v. *gaz* 1°.

GALANTĂR s. n. 835 A „fereastră într-un perete interior utilizată ca vitrină (pentru pahare, cești etc.)”.

GALOFÍR s. m. 834 V „calomfir”.

cf. DA s. v. *calomfir*, TDRG (Munt.) s. v. *calapăr*, SCRIBAN s. v. *calonfir*, GL. DOBR. s. v. *calofir*.

GAMÁI s. 739 VI, 848 VIII, 855 VIII „soi de viță de vie”.

var. *gamáie* s. f. 848 A; *gámáie* s. f. 801 VI; *gamoáie* s. f. 833 VI.

cf. GL. DOBR. s. v. *gamoáie*, BĂRBUȚ s. v. *gamá*.

GAMÁIE v. *gamái*.

GAMÉLĂ s. f. 1° 817 VIII „stropitoare”; cf. *tulúm'bă* 1° 2° 793 V „vas de metal, smălțuit, cu capac, în care se păstrează untura sau carnea prăjită”: Carnea ailantă o tăiem ș-o prăjim și untura la fel ș-o punem la borcane, la *gaméle* zis; cf. *cádră* 2°...

pl. 2° *gaméle* 793 V.

GAMOÁIE v. *gamái*.

GĂNȚĂ s. f. 767 V „gânganie, goangă”; cf. *gâjgânie*, *hoáre*.

var. *zgánță*, pl. *zgánțe* 830 A.

cf. DA, DM s. v.

GARAGÁNELE s. f. pl. art. 823 VII, A [în ceremonialul nunții] numele unui cântec care anunță momentul darurilor: E un cântec *dă* zice *garagánile*. Zice cântă acușica, zice, *dă* scoate banii VII.

GARÁNT s. m. 776 VIII, 780 III „flăcău care organizează hora, încasează banii de la participanți și plătește lăutarii”; cf. *contraġiu*.

pl. *garánți* 780 III, 825 A.

v. BĂRBUȚ s. v.

GARD s. n. 1° 862 A „porțiune demontabilă din împrejmuirea țarcului”; cf. *mutátor*, *plaz* 1°, *tocáte*. 2° *peréte de* ~ 824 A

„perete din nuiete împletite sau din șipci umplut cu pământ”; cf. *grátie* 2°.

2° v. DA s. v. 2°, TDRG s. v. 1°.

GARDIÁNA, *de-a* ~ loc. subst. 852 I numele unui joc de copii (asemănător cu leapșa); cf. *hár cã* 1°.

GARDIÉRII (4 sil.) s. m. pl. art. 841 VI „gardienii, paznicii”: Ne ducem acolo [la bal], ne lăsa ce ne lăsa *gardijéri* și pe urnă zice haidi acasă; cf. *gardíști*.

GARDINÍTUL s. n. art. 721 A „acțiunea de a face *gardină*”.

GARDIRÓPUL s. n. art. 760 VI „dulapul de haine”.

v. BĂRBUȚ s. v.; cf. DM (înv.), DA s. v. *garderobă*.

GARDÍȘTI s. m. pl. 719 VII „paznici, gardieni”; cf. *gardiérii*.

GARNÍSTRE s. f. pl. 721 VIIa „canistre”; cf. *blidónul*.

GÁRNIȚĂ s. f. 759 Vb, 760 V, 767 V, 779 V, 782 VIIIb, 801 VI, 825 V, 852 VIIb „vas din metal (cu capac), în care se păstrează untura sau carnea prăjită”; cf. *cádră* 2°...

pl. *gárniți* 766 V; *gárnițe* 767 V.

v. DA (Mold., Bucov.) CADE (Olt., Bucov., Mold.), GL. OLT., GL. DOBR. s. v.; cf. SCRIBAN (vest), TDRG, DM, DEX s. v.

GAZIÉRĂ (4 sil.) s. f. 741 III, 753 V „lampă (cu gaz) pentru gătit”: Aprindem focu, *gaziéřă*, aragaz, ce-avem 741 III.

GĂGIOÁSĂ (3 sil.) adj. f. 830 V, 849 VII „murdară”: Eram mânjite, murdare, eram murdare... de ce sântem *găgioáse* așa, urâte, pă față [...] să ne facem curate 849 VII; cf. *împerciátă* 1°, *înzolítă*, *lutós*, *mizerátă*, *murdál*, *tálmocítă*.

pl. *găgioáse* 849 VII.

cf. CADE (prov.), COMAN, GL. (Vlașca), BĂRBUȚ s. v. *găgios*.

GĂINĂM (3 sil.) vb. ind. prez. 1 pl. 831 A „picotim, moțaim”; cf. *moghitéz*, *mulcănind*, *pișcotám*.

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU s. v. *găina*, SCRIBAN (Munt., rar) s. v. *găinez*, DM, DEX (rar), GL. ARGEȘ s. v. *găina*.

GĂLĂGIE, *am dat* ~ loc. vb. 707 VIa „am strigat, am dat gură”: *Am dat gălăgie* la câini; cf. *hoiéște*.

GĂLBEÁJĂ s. f. 841 VIIb „boală la oi; gălbează”.

GĂLBENÁRE s. f. 1° 773 VII, 787 VII, 793 V, 794 A, 816 V „gălbenuș”: Țuca era ca *gălbenáręa* dă ou, roasă 773 VII. 2° 841 Va „gălbeneală”.

1° v. DA (rar), GL. ARGEȘ s. v.; cf. GL. DOBR., BĂRBUȚ s. v. *gălbinare*; 2° v. DA (impropriu), DM (rar) s. v.

GĂLDĂBÁȘ v. *gălbáși*.

GĂLDĂBÓȘ v. *gălbáși*.

GĂLDOBÁȘ v. *gălbáși*.

GĂLEȘITĂ adj. f. 760 VIIb „moale, fără vlagă”: Pe care-o vezi, strâmbă, *găleșită*, strâmbă, vai de lume; cf. *bașoldii*...

cf. BĂRBUȚ s. v. *găleși*.

GĂLETĂR s. n. 724 VIII, 777 VI, VII „vas din doage, în care curge rachiul la cazan”: La cazan este un *găletăr* care curge-n el țuica 724 VIII; cf. *bótă 1°*...

cf. DA, CADE (Mold.), SCRIBAN (Mold., sud), LEXIC REG., II, p. 94, 95 (Tecuci) s. v.

GĂLIBĂJ v. *gâlbăși*.

GĂMĂIE v. *gamái*.

GĂMĂTÚCE v. *glămătoáce*.

GĂRĂIE vb. ind. prez. 3 sg. 786 A „răsună de zgomot; vuieste”:

[La Sfântul Dumitru] dă foc [copiii] la gunoi și strigă acolo de *gărăie* tot satu, *gărăie*.

cf. DA s. v. *cârâi* II. 2°, SCRIBAN s. v. *gărâi*, LEXIC REG., II, p. 25 (Vâlcea), GL. ARGEȘ s. v. *gărâi*.

GĂRNIȚOĂIE s. f. pl. 856 VII augm. de la *garniță*: Am două *gărnițoae* dă untură strânsă să fac săpun.

GĂTELURI s. f. pl. 1° 688 V „găteli, podoabe”. 2° 685 V „pregătiri (de mâncare)”.

2° v. BĂRBUȚ s. v. *găteală*.

GĂTIRE s. f. 679 III „mâncare gătită”: Pune masa, da însă nu cu *gătire*: câte o bucată de pâine așa, zahăr, țuică; cf. *legume*.

cf. GS, 1937, p. 246 (Dolj), LEXIC REG., I, p. 41 (Gura Jiului), GL. ARGEȘ s. v. *găteală*.

GĂZĂR s. n. 800 IV, 858 VII „cisternă”.

GĂZOĂICE s. f. pl. 859 VIIIb „lămpi primitive cu petrol”; cf. *pufulete 1°*.

v. DA (Dâmbovița, Vlașca) s. v. *gazorniță*.

GĂCEA s. 850 A „ghicitor, prezicător”: Fii atent... că mâine de dimineată, parc-am fost *gîcĕa*, mâine dimineată, fii atent, că tu n-o să mai ai mânzi.

v. DA s. v. *ghici*, BĂRBUȚ s. v.; cf. TDRG (Ib. v. și Mold.), CADE (Mold., Trans.) s. v. *ghici*, ȘĂINEANU (Mold.) s. v. *gâci*, SCRIBAN (est) s. v. *ghicesc*, GL. DOBR. s. v.

GĂCEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 744 V „ghicea”.

v. DA, CADE (Mold., Trans.), TDRG (Ib. v. și Mold.) s. v. *ghici*, ȘĂINEANU (Mold.) s. v. *gâci*, SCRIBAN (est) s. v. *ghicesc*.

GĂGA s. f. art. 1° 766 VII termen de adresare față de o soră mai mare: Eu am stat să se mărite *gîga*, am stat să se-nsoare nenea; cf. *dádă* ... 2° 792 VII termen de adresare față de o femeie în vârstă: Du-te la *gîga* Tinca să vie să tragă ăl băiat; cf. *țáciă*.

1° v. DA (Romanai, Mehedinți) s. v. *gagă* 2°; cf. CADE (Olt.), SCRIBAN (Olt., Munt., Mold. sud), Izv., 1923, p. 13 (Olt.) s. v. *gagă*;
2° v. GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s. v.

GÂGÂLICIOÁRE s. f. pl. 817 VIII dim. de la *gâgâlice* („pepene mic”).

GÂJÂIT adj. 863 VII „gângav”.

cf. DA, BĂRBUȚ s. v. *gâjâi*.

GÂJGÂNIE s. f. 834 A „gânganie”; cf. *g a n ț ă* ...

pl. *gâjgâni* 830 VII, A.

v. GL. ARGEȘ s. v., COMAN, GL. (Muscel) s. v.

GÂLBĂJ v. *gâlbăși*.

GÂLBĂȘI s. m. pl. 839 VII, 848 VII, 850 Vb, 866 V „caltaboși”; cf. *c a r t a b ó ș* 2° ...

var. *gâldăbăș* s. m. 745 V, 748 V; *gâldăbôș* s. m. 745 V, pl. *gâldăbôși* 745 V; *gâldobăș* s. m. 748 V; *gâlibáj* s. m. 722 V; *gâlbáj* s. m. 727 V, 738 VII; *gâldabôș* s. m. 754 V; *gâldobăș* s. m. 748 V.

v. DA s. v. *câlbăș*; cf. SCRIBAN s. v. *calbaș*.

GÂLCĂRÍT s. 765 VIIb „amigdalită”: Eu am stat șase săptămâni în spital de *gîlcărit*, de gâlci d-alea rele.

GÂLCI s. f. pl. în expr. *trăgeám de ~* v. *trăgeám* 3°.

GÂLDABÓȘ v. *gâlbăși*.

GÂLDĂU s. n. 1° 689 V „lac, heleșteu”; cf. *a l é i*. 2° pl. 766 I „lacuri artificiale mici, amenajate pe cursul unui râu”; cf. *v a d*.

pl. 2° *gâldáie* 766 I.

1° v. DA (Mehedinți, Ban.), TDRG (Munt., Dolj), B Ph., 1939, p. 223 (Gorj), BĂRBUȚ s. v.; cf. GL. OLT. s. v. *gâltău*; 2° cf. CADE (Olt., Ban.), SCRIBAN (vest), LEXIC REG., I, p. 80, II, p. 29 (Vâlcea) s. v., II, p. 99 (Lăpuș) s. v., GL. ARGEȘ s. v. *gâldan*.

GÂLDOBĂȘ v. *gâlbăși*.

GÂLÍE s. f. 750 VIIIa „receptor la telefon”: Era tunu întâi aici și cu telefon pus pã el și *gîlíje* albastră, zice nu tragi foc până nu auzi aici.

GÂLMELE s. f. pl. art. 864 A „grămezile, căpițele (de fasole)”:

Toată lumea punea căpițile pe laturi, așa *gîlmili* de fasole.

cf. CADE (prov.), DA, SCRIBAN s. v. *gâlmă*.

GÂNDÁCUL, ~ *grăului* s. compus 751 VIIIa numele unei insecte dăunătoare pentru grâu.

cf. DA s. v.

GÂNDĂCIOÁICĂ s. f. 834 VII „femelă a gândacului de mătase”; cf. *fluturoáicele* ...

GÂNDURÉSC, *mă* ~ vb. refl. ind. prez. 1 sg. 719 VIIIb „sunt îngândurat, mă frământă gândurile”: De doi ani și două luni singurel dorm acu și când încep să mă mai vait, mai *mă gîndurésc*, că de pe la unu, două, adio somnu; cf. *m ă n ă n c* 1°.

GÂNÉȚI v. *gâniăț*.

GÂNIĂȚ (3 sil.) s. m. 792 VII, 835 VII „găinaț”.

pl. *gâniăți* 757 VII, 774 V.

var. *gâniăț* (3 sil.) s. m. 820 A; *gânéți* s. m. pl. 816 A.

cf. DA (Râjleț, Olt.) s. v. *găinaț*, GL. ARGEȘ s. v. *găneaț*,

BĂRBUȚ s. v. *gâniete*.

GÂNIÉȚ v. *gâniăț*.

GÂNSÓC s. m. 780 VIa „gânsac”.

v. AAF, 1942, 6 (la românii din Serbia) s. v.

GÂRBIȚĂM, *mă* ~ vb. refl. ind. impf. 1 sg. 826 VIIb „întindeam gâtul (scoțând în evidență *g â r b i ț a*)”: *Mă gîrbițăm*, mi să ridica, că eram și eu mai grasă, mi se ridica gârbița ici, gușa.

GÂRBIȚĂ s. f. 826 VIIb „gușă, bărbie”.

cf. DA s. v. 1°, TDRG, CADE, ȘĂINEANU s. v. 2°, SCRIBAN (rar), DM, DEX (pop.), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s. v.

GÂRLĂNI s. m. pl. 682 VIII „soi de pruni cu fructe mari și lunguiețe”.

cf. DA s. v. *gâtlej*, SCRIBAN (Munt., vest), CADE, DM, DEX, GL. ARGEȘ s. v. *gâtlan*.

GÂRLĂNOÁSE adj. f. pl., *prúne* ~ 694 VIII „soi de prune mari și lunguiețe”.

GÂRLÍCE s. f. 838 VIII „șanț de scurgere a apei pe un teren”: Umplea groapa aia cu apă și da drumu pe... pe *gîrlíce*, în grădina de zarzavat.

cf. GL. ARGEȘ s. v. *gârlici*.

GÂRLÍCI s. m. 1° 707 VIb „nișă în peretele gropii de la lojnică, în care se face focul”. 2° 869 VIIIb „groapă adâncă, arsă cu paie, amenajată pentru depozitarea grânelor (în trecut)”: *Gîrlîcu*, cum îi spuneam noi la groapă, *gîrlîcu* ăla era atât de nalt și pe urmă pornea coptoroșit așa.

2° cf. DA s. v. 2°. a, CADE, SCRIBAN s. v.

GÂRLOÁCĂ s. f. 762 II „gârlă mică”; cf. *gârloáică*, *hârlău*.

v. DA s. v. *gârlă*.

GÂRLOÁICĂ s. f. 723 A „gârlă mică”; cf. *gârloáică*...

cf. DA s. v. *gârlă*.

GÁSCĂ s. f. 1° 788 A „chingă (la căpriorii casei)”. 2° pl. 788 A „lemne late, prinse la un capăt de stâlpu gardului și la celălalt de poartă, care țin loc de balamale”. 3° pl. 797 V „păpuși de tutun”; cf. *fúnde* 1°...

pl. *găște* 2° 788 A, 3° 797 V.

1° cf. DA, ȘĂINEANU s. v.; 2° cf. DA s. v. 6°.

GÂT s. n. 1° art. ~ *sóbei* 775 V „partea prin care se leagă soba (din zid) de horn”. 2° *a dat în* ~ loc. vb. 762 A „a pârât, a denunțat”.

1° cf. DA s. v. II. 3°; 2° v. GL. ARGESȘ s. v. 1°.

GĂTÔȘI adj. m. pl. 728 VI „încăpățânați, nesupuși”: Ția care a fost mai *gîtoș* n-a vrut să spuie.

cf. DA, SCRIBAN s. v. *gâtos*, BĂRBUȚ s. v. *gâteș*.

GĂTUITE adj. f. pl. 738 V [despre gogoșile de mătase] „sugrumate la mijloc”: Fluturoaicele erau cu... *gîtuite* așa și... fluturii sânt așa drepte gogoșile; cf. *încurmăță*.

GĂȚĂM vb. ind. impf. 1 sg. 867 V „agățam”.

GĂȚĂ¹ s. f. 749 A „pasăre de baltă; nagăț”.

GĂȚĂ² s. f. în expr. *făcea* ~ 749 A „făcea mofturi; refuza”: Mai mă duceam la alta de fapt, da îmi *făcêă gîță* și ea, la care să mă... [duc]?

GEAC s. n. 806 VIIIb, 808 VIa, VIII „sac de pânză rară în care se storc strugurii”: Toamna o culegem [via], venim acasă ș-o stoarcem în *gêacurî*, nu avem presă 808 VIa.

pl. *geăcuri* 779 IIa, 808 VIa.

var. *geacă* s. f. 785 VIIb.

cf. CADE (Olt.), GL. OLT., BĂRBUȚ s. v., DA (Mold.), SCRIBAN (vest) s. v. *jacă*.

GEĂCĂ v. *geac*.

GEĂIUL s. art. 751 V „zeama”: Toba o coasem puțin acolo pe unde băgăm ș-o punem la fiert iar, tot în *gêăiu*-ăla al ei; cf. *zereăță*.

GEAMANTĂLE s. n. pl. 718 VII, 724 VII „geamantane”.

GEAMAZLĂCURI s. n. pl. 800 IV „geamlăcuri, verande”.

GEAMBARĂUA s. f. art. 818 V „geamparalele”.

GEAMBĂȘ adj. 721 VIIa „glumeț”; cf. *năniós, zavis-tiós*.

GEAMBĂȘEĂSCĂ v. *gembășeă*.

GEAMLĂC s. n. 733 A „ramă cu ochiuri de geam pentru acoperit răsadnita”: Să face *gêamlîc* special [pentru răsaduri].

GEANGHIRE v. *cinghél* 3°.

GEAU, ~ ~ interj. 810 VI cuvânt care imită scheunatul căteilor.

cf. GL. ARGESȘ s. v. *cheuna*.

GECUȚĂ s. f. 785 VIIb dim. de la *geacă*.

cf. GL. OLT. s. v. *gecuț*.

GEMĂR s. m. 814 A, 819 A „geamgiu”.

pl. *gemări* 814 A, 819 A.

cf. COMAN, GL. (Muscel) s. v. *geamar*.

GEMBĂȘEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 825 VII „negustorea vite, făcea pe geambașul”: Aveam un frate, cam *gembășeă*, lua vite d-astea așa, vindea, nu știu ce.

var. *să gembășească* vb. conj. prez. 3 sg. 748 VIIa.

cf. DA s. v. *geambășie*, BĂRBUȚ s. v. *geambașie*.

GEMUȚ s. n. 838 VIII, 858 VIIb dim. de la *geam*.

v. GL. ĐOBR. s. v.

GENUNCHÉR s. 744 VI „bucată de piele folosită pentru a proteja genunchii lucrătorilor la pădure”.

cf. SCRIBAN (est) s. v. *genucher*.

GEOTÉȘTE (3 sil.) vb. ind. prez. 3 sg. 810 VI [despre căței] „scheaună”; cf. *chelăcăi* 1°...

GERĂNTĂ v. *gherlântă*.

GÉTELEA, *dăm* ~ loc. vb. 738 II [la jocurile de copii] „numărăm, alegem cele două echipe: participanții se întrec să apuce cu degetele strânse un băț, punând pumn peste pumn, în așa fel încât cei ce nu mai au loc trec în echipa a doua”.

GÉUNE vb. ind. prez. 3 sg. 810 VI [despre căței] „scheaună”; cf. *chelăcăi* 1°...

cf. GL. ARGEȘ s. v. *cheuna*.

GHEAÚȘ (2 sil.) adj., *plop* ~ 842 VII „varietate de plop cu coaja groasă și crăpată”: Plopu e unu cu coaja netedă și ăsta *găușu* are o coajă scortoasă, o coajă groasă.

cf. CADE (Olt.) s. v. *ghioșa*, GL. OLT. s. v. *gheaoșă*, GL. ARGEȘ s. v. *găoci*.

GHEBÓS adj. 766 V [despre firul de lână] „de calitate inferioară; neregulat”: Și alegem ce este mai urzălos, facem deoparte, ce e mai *gebós* dăm iar deoparte.

GHÉGĂ s. f. 850 A „plantă agățătoare cu frunze lungi și înguste; gărdurariță”: Crește un fel dă... cum ar fi trandafiru ăsta în fața casei mele, urcători, asta-i gărdurariță, *gégă*, așa-i spune.

GHELABÚC s. n. 750 VII „chef, petrecere”: Și era un *gelabúc* câte o săptămână, câte o săptămână mergea atuncea nunta; cf. *bărăbăie*...

GHELÚȘUL s. n. art. în expr. *s-a spart* ~ 820 A „s-a stricat prietenia”: *S-a spart gelúșu* între ăștia.

cf. DA (înv.) s. v. *ghiulus*, TDRG (Sălaj), SCRIBAN (Dolj), LEXIC REG., II, p. 13 (Argeș), BĂRBUȚ s. v., LEXIC REG., I, p. 36 (Gura Jiului), GL. OLT. s. v. *ghilus*.

GHEORGHÍNI s. pl. 843 VI „tuberculi ai gherghinei”.

GHERÁNI s. m. pl. 817 A „rădăcini aeriene (la porumb)”; cf. *rac* 1°, *vână* 3°.

GHERĂIAU v. *gherănise* 2°.

GHERĂNÍSE vb. 1° tranz. ind. m. m. c. pf. 3 sg. 676 VI [despre un animal] „sfășiasc cu ghearele (și cu colții)”: Ș-atuncea am dat năvală pe el [=urs] ș-am scăpat-o pe vacă, însă ce folos că o *gherănise*-ntre spete; cf. *jercăise* 2° var. refl. ind. impf. 3 pl. 782 VI [despre oameni] „se băteau zgâriindu-se”: Flăcăii să mai băteau... își dau brânci, *se mai gherăiau*.

1° ind. pf. c. 3 sg. a *gherănit*; part. *gherănit* 671 VI.

var. 2° *se gherăniu* vb. refl. ind. impf. 3 pl. 782 VI.

1° v. DA (Vâlcea), LEXIC REG., II, p. 25 (Vâlcea), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s. v. *gherăni*, GL. OLT. s. v. *gherănit*.

GHERBÉSC, *să mă ~ vb.* refl. conj. prez. 1 sg. 703 A „să mă înstăresc, să prind cheag”; cf. *a j u n g e* 2°...

cf. DA (Ban., Dolj) s. v. *închelba*, TDRG (Munt., fam.) s. v. *încheibăra*, CADE s. v. *încherba* 1°, SCRIBAN s. v. *închelb*, GL. ARGEȘ s. v. *cherbăla*, BĂRBUȚ s. v. *încherba*.

GHEREBÉNT s. 696 VIIIb „coastă abruptă de deal sau de munte”: [Ursul] sărea în spinarea ei [=vacii], până când îi venea bine, da era un *gërebént* mare, sărea jos și când îi făcea vânt să ducea mult d-a peste capu; cf. *c o r h á n ă*...

GHERGHÉF s. n. 798 VI, 817 A, 821 V „cadru de lemn pe care se întind la uscat șirurile de tutun”: Tutunu îl înșiră pe șire și îl întinde pe *gërgëfur* / 798 VI; cf. *r ă z b ó i* 1°, *u s c ă t ó r* 2°.

pl. *gherghëfuri* 798 VI, 817 A, 821 V, 826 VIa, 844 VI.

GHERLÁN s. m. 1° 677 III „bădăran, mojić”: Tu ce ești, nu ești tot *gërlán* din Pitești, ce, ești mai ceva? 2° 673 VIII „băiețandru”: Eream *gërlán*!, da eream țapeni, vorba ăluia, pusărăm mâna; cf. *b ă i e c ă n*...

pl. 2° *gherláni* 673 VIII.

1° v. DA (Muscel), SCRIBAN (Argeș), CADE, TDRG (Mold.) s. v. *ghiorlan*, GL. ARGEȘ s. v.

GHERLÁNDĂ v. *gherlántă* 2°.

GHERLÁNTĂ s. f. 1° 767 V, 770 V, 775 III, 807 VII, 809 Va, 817 VII, 827 VII, 833 VIIa „cunună de flori artificiale purtată de mireasă”; cf. *f l o ă r e* 2°. 2° 778 V, 829 V „beteală (la mireasă)”; cf. *t e l*.

pl. 1° *gherlánti* 827 VII, 833 VIIa.

var. 1° *gerántă* s. f. 774 VIIa; 2° *gherlándă* s. f. 789 III.

1° cf. DA (înv.), CADE s. v. *ghirlandă*, GL. OLT. s. v. *gherlan*, BĂRBUȚ s. v.

GHERMAN s. n. 700 I, VI „păpușă (din aluat) care se îngroapă pentru a aduce ploaia”.

cf. DA, CADE s. v. *ghiorman*.

GHERUIÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 773 VI „nivelează, netezește cu mâna pereții casei după ce au fost dați cu lut”: Lipește, *gërujéște*, cum spune la noi, adică-i dă față, nivelează golurile; cf. *l u t u i ă m*, *v ă c ă l u i t*.

GHEȚIȘOĂRE s. f. pl. 785 VIIb dim. de la *gheată*: Îi dădea și el niște *gëțișuăre*, o pereche de hăinuțe.

GHEU s. n. 724 VI, A [în terminologia militară] „aparat folosit la telegrafia fără fir”: Aveam colonelu cu noi, aveam un *gëu* cu noi A.

GHICITOÁRE s. f. 767 IV „obicei potrivit căruia fetele și flăcăii își ghicesc viitorul, în noaptea de Anul Nou”: La *ghicitoare* punem oglindă, săpun, inel, mărgean; cf. *colțătă*...

GHIDUȘIE s. f. 788 IIa, b „formulă prin care se aleg participanții la jocurile de copii; numărătoare”: Spunem câte-o *ghidușile* noi și care iese la... afară la *ghidușile* mijeste IIb; cf. *zicătoare*.

GHIGÓRTE s. m. 831 VI „nume al unui pește de apă dulce; ghigort”; cf. *boárță*.

cf. DA s. v. *ghiban*, TDRG, CADE, ȘĂINEANU s. v. *ghigort*, SCRIBAN (vest), DM, DEX s. v. *ghiborț*.

GHILABÁLELE v. *chilabá*.

GHINDÓC s. m. 812 III [peior.] „copil mic (sub șapte ani)”: Florică era mai iute de picior al dracu', că era mai mare, eu când să fug, un *ghindócu* dracu' pe lângă el.

v. BĂRBUȚ s. v.; cf. DA s. v. *ghindă*, CADE s.v., SCRIBAN (vest), GL. ARGEȘ s. v. *ghindocuț*.

GHINȚURI s. pl. 724 VII „noduli (în mușchii bolnavului) care dispar prin masaj”: Să făcea un fel de *ghințur*! să zice. *Ĝințur*! ca grâul așa pân carnea [copilului].

v. DA (Bucov.), SCRIBAN s. v. *ghinț*, COMAN, GL. (Neamț) s. v. *ghințură*; cf. CADE s.v. *ghindură*, LEXIC REG., II, p. 25 (Vâlcea) s. v. *ghindurice*.

GHIOÁCĂ (3 sil.) s. f. 1° art. 848 VII „capsula de bumbac”: Când începea să iasă din *ghiuăca* lui, ne duceam și-l culegeam [bumbacul]; cf. *gogoășă* 3°, *nucă*. 2° pl. 727 V „foi de ceapă (desfăcute, desprinse una de alta)”: Foi de ceapă, *ghuac*-așa. 3° pl. 778 V „bule ce se formează la prepararea săpunului (în timpul fiertului)”: [Săpunul] îl cunoști când e făcut bine, când îl iei cu mâna așa și faci cu deștu-n el să face *ghiuăce*; dacă e tare saltă *ghioc*-așa; cf. *boboroaște* ... 4° var. 847 VI „mugurul de frunză”. 5° pl. 801 A „gogoși de mătase”.

pl. *ghioáce* (2 sil.) 2° 727 V, 3° 778 V; *ghioći* 3° 778 V, 5° 801 A.

var. 4° *ghioćul* (3 sil.) s. art. 847 VI.

1°, 2° cf. DA s.v. *găoace* 2°, TDRG (Munt.) s.v. *găoace*, SCRIBAN (vest), ȘĂINEANU s.v. *găoace*, LEXIC REG., I, p. 80 (Vâlcea) s.v. *ghioći*, BĂRBUȚ s.v. *ghioace*; 3° cf. DA s.v. *găoace* 3°; 4° cf. DA s.v. *găoace* 4°.

GHIOACE (2 sil.) s. f. pl. 820 VII „ghioage”.

v. SCRIBAN (azi) s.v. *ghioacă*; cf. DA, TDRG s.v. *ghioagă*, DM, DEX (reg.) s.v. *ghioagă*.

GHIOĆUL v. *ghioacă* 4°.

GHIOLDÁȘI s. m. pl. 807 VIIIa „tovarăși, prieteni”: Fata are *goldăș*! pă univa, pă une merge.

v. DA (turcism), TDRG (Ib. v.) s.v. *ghioldaș*; cf. GL. DOBR. s.v. *oldași*.

GHIONT s. n. 1° 727 VI, 728 A „lut amestecat cu paie cu care se umplu pereții de gard”: Înainte să făcea casa mai mult din nuiele îngrădite, gard de nuiele, și p-ormă băgai pământ, *gont*^u 727 VI; cf. *înfundătură*, *mototól* 4°, *poponéte*, *șomoióg*, *túlá* 2°, *zol* 1°. 2° 747 VII „răsuflătoare la sobă; fum”.

GHIONȚĂIALĂ s. f. 837 A, 846 A [la construcții] „acțiune de umplere a pereților cu ghiont”: După ce s-a uscat bine pământul băgat prima dată în lați, îi mai dă o *gontăială*: trănestețe pământul și... dă așa cu pumnu 837 VIII; cf. *bulgăreală*...

cf. DA s.v. *ghionti*, CADE s.v. *ghiontuială*.

GHIONTEALĂ s. f. 838 VI [la construcții] „acțiune de umplere a pereților cu ghiont”; cf. *bulgăreală*...

GHIORBĂNITĂ adj. f. 869 VIIIb „săpată adânc”: Înainte de a băga noi bucatele în groapă, băgam pari-n ea și-i dădeam foc [...]. Acuma făcea groap-atâta [=cam de un metru adâncime] și de-acolea începea să facă de jur împrejur, cum îi spuneam noi, *gorbănită*, și se făcea cam cât camera la fund, dacă nu mai mare.

GHIOȘĂ (3 sil.) vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 724 VIII „scotea sâmburele (la prune)”: Prunele le mai *giușă*, mai opărea, mai usca la lojniță.

cf. CADE (Olt.) s.v., GL. OLT. s.v. *gheaoșă*, BĂRBUȚ s. v. *gheoșa*.

GHIOȚURĂ, *în* ~ loc. adv. 711 VIII „(muncind) în acord”: Eram *în gôtură*, eram... ne plătea de metru [...] câtă muncă aveam, după aia ne făcea plata.

GHIPÁN s. m. 809 VI „soi de pește; biban”.

cf. DA s.v. *biban*, SCRIBAN (Mold.) s.v. *biban*.

GHIPSÓS s. n. 689 VI „ipsos”.

GHIRGHIMÉZ s. 747 V „ciorbă de lobodă acrită cu corcodușe”.

GHIRÚNC adv. 706 VIIIc „pieziș, oblic”: Acolo se taie *girúnc*, așa, lemnul, după cum e contrafisa aia și la stâlp vine drept; cf. *chiortiș*...

GHISMÂNĂ s. f. 755 V „un fel de plăcintă cu brânză”; cf. *mâncăreăță*.

cf. DA s.v., CADE (prov.), SCRIBAN (Mold., Brăila) s.v. *ghisman*, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *ghișiman*, GL. DOBR. s.v. *ghismantă*.

GHIUŁ s. n. 1° 790 VII „șomoiog, ghemotoc de paie”: Și până să ies eu, era... cu focu-n prăjină, presăra un *gúl* de paie acolo legat. 2° 798 VI „legătură formată din patru șiruri de tutun”: Se punea câte patru șire la un *gúl*; cf. *mototól* 2°.

pl. 2° *ghiúle* 798 VI.

2° v. GL. OLT. s.v.; cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN (Munt., Olt.), DM (înv.) s.v.

GHIUŁELUȘĂ s. f. 827 A dim. de la *ghiulea*.

GHIURLÚC s. n. 803 VIIc „haină fără mâneci, din stofă neagră, cu flori cusute”: Am *gurlúc* dă lână, să mă-ngroape peste bluze cu el, când oi muri.

cf. DA, TDRG, ȘĂINEANU (poezia pop., Dobr.) s.v. *ghizluc*, SCRIBAN (Dobr. vechi), GL. DOBR. s.v. *ghiozluc*, BĂRBUȚ s.v.

GHIURT s. n. 834 A „jachetă sau vestă din lână tricotată”; cf. flaneá...

pl. *ghiúrturi* 834 A.

cf. DA (înv.), ȘĂINEANU SCRIBAN (vechi) s.v. *ghiordie*, TDRG s.v. *ghiordee*.

GHIVEÁZĂ adj. f. 793 VII „roșie închis, grenă”: Mai închis așa, uite cum e flanela, îi zicem *gíveáză* noi.

cf. DA, ȘĂINEANU s.v. *ghiviziu*, TDRG (Dobr., Munt.), SCRIBAN (rar azi), CADE s.v. *ghiviziu*, COMAN, GL. (Muscel) s.v. *ghiuvez*, Șez., 1899, p. 74 (Munții Sucevei) s.v. *ghiviziu*.

GHIZDÁVĂ adj. f. 796 VII „grozavă”: Eu mă făcusem *gízdávă* să ies drept, ce mai, mă duc eu să ocolesc șoseaua!?

cf. DA (rar), TDRG (Mold. înv.), CADE, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (vest), DM, DEX (înv.), LEXIC REG., I, p. 49 (Turnu-Severin), BĂRBUȚ s.v. *ghizdav*, GL. ARGEȘ s.v. *ghizdăvel*.

GHÍZDĂ s. f. 793 A, 821* [la pantaloni] „șliț, prohab”: [Nădragii] avea *gízd*-aici așa și-n față și la spate, da mică *gíзда* 793 A.

v. DA (Ban.), TDRG (Olt.), CADE (Olt., Ban.), LEXIC REG., I, p. 80 (Vâlcea), GL. ARGEȘ s.v., BĂRBUȚ s.v. *ghizde*.

GHIZDEÁLĂ s. f. 725 A „căptușeală de bârne îmbucate la capete alcătuind pereții fântânii; ghizduri”: Pune *gízdéală* de brad și-l sapă puțul patrat, sapă șapte, opt metri, băgăm *gízdéală*, dulapi; cf. butó i...

cf. DA, TDRG, ȘĂINEANU, s.v. *ghizd*, CADE s.v. *ghizdea*, SCRIBAN (vest) s.v. *ghizd*.

GHIZDÍM vb. ind. prez. 1 pl. 725 A „punem *ghizdeală* (la fântână)”: Și-l sapă patrat [puțul], sapă șapte, opt metri, băgăm *ghizdeală*, dulapi, îl *gízdím* acolo, iar mai sapă, până ajunge de dăm de izvor.

cf. DA, CADE s.v. *ghizdui*.

GHIZDOMÉLE s. f. pl. 866 V „plăcinte din aluat cu lapte și ouă; scoverzi”: Făcea alde mama *gízdoméle*, să zicem așa, sau scovergi; cf. scoveárgă 1°.

cf. DA (Dobr.) s.v. *ghislomea*, SCRIBAN (rar azi), Arh., 1913, p. 235 (Mold., Munt.) s.v. *ghiozlomea*, LEXIC REG., I, p. 29 (Băilești), BĂRBUȚ s.v. *ghislomea*, GL. DOBR. s.v. *ghiozlomele*.

GHIZDOMÍCĂ s. f. 866 V dim. de la *ghizdoméle*.

GHÍZDURI s. n. pl. 713 VI „tuburi de ciment la fântână”: *Gízdurli* este și de lemn și mai sânt și de tuburi din astea de ciment; cf. buduró i...

GIGHÎR s. m. 741 VII „plămân (la porc)”; cf. *fj c á t* 2°...

pl. art. *gighirii* 741 VII.

cf. DA (Munt.), ȘĂINEANU (Mold.), DM (reg.), s.v. *cighir*,

CADE (Olt.), SCRIBAN (Mold., Munt. est.), CL, 1968, 1, p. 13 (Dobr.) s.v., LEXIC REG., I, p. 36 (Gura Jiului), BĂRBUȚ s.v. *gighiri*, GL. DOBR. s.v. *gigher* 1°.

GÍGIE vb. ind. prez. 3 sg. 834 A „tremură de frig; dărdâie”.

GÍNERE s. m. 1° 809 Va, b „bărbat care, după căsătorie,

locuiește în casa soției”: Am venit acasă... la noi, fiindcă părinții mei rămăseseră singuri și deja ne înțelesesem că vine *gînere* aici Va. 2° 809 Va, 837 V „denumire pe care o poartă tânărul în perioada dintre logodnă și cununie”. 3° 810 V „bărbat recăsătorit, care anterior fusese însurat fără nuntă”.

1° cf. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v. *gineroi*.

GINERIC v. *ginerică*.

GINERICĂ s. m. 682 VII, 709 VII, 713 Va, 720 V, 723 III, 732

III, 733 VII, 735 VIIa, 737 V, 739 III, 740 VII, 742 V, VIIIa, 743 V, 747 VIIb, 748 VII, 749 VII, 750 VII, 752 VII, 753 V, 836 VII, 837 III, 838 VIIa, 841 VIIb, 844 V, 846 VII, 847 VII, 849 V, 851 VII, 852 A, 860 V, 865 VII, 868 IIIa, VIII „gînere, mire”.

gen. *ginerichii* 732 III, 750 VII; pl. art. *ginericii* 743 V.

var. *gineric* s. m. 734 V, VI, 748 VIIb, 754 V, 837 III, 860 V,

866 III, V.

v. DA (Munt.) s.v. *gînere*; cf. TDRG (Munt., Trans.) s.v. *gînere*,

SCRIBAN (Munt. fam.), DM (fam.), ȘĂINEANU s.v.

GIOĂNĂ (2 sil.) s. f. 855 V „partea dintre genunchi și copită

(la piciorul porcului)”: Astea la picioare, de jos... tai copitele și ce rămâne de la copite încoace se numește *gîoâne*.

pl. *gioâne* 855 V.

cf. DA s.v. *gionat*, TDRG, ȘĂINEANU s.v. *gionată*, CADE,

SCRIBAN s.v. *gionate*, DM (fam. peior.) s.v. *gionat*.

GIULÚF s. m. 834 A „favorit, barbă”.

pl. *giulúfi* 834 A.

cf. SCRIBAN s.v. *zuluf*.

GIUMÂNĂREA s. f. art. 699 VII „prăjina de care se atârână

găleata puțului”.

v. SCRIBAN (vest) s.v. *gemănare*; cf. DA (Muscel) s.v.

gemănare.

GIUR s. n. 777 V, 803 VIIc, 814 A „lemn cu o crăcană la capăt,

cu care se freacă urzicile fierte, se bat ouăle sau laptele prins”: [Laptele] îl făceam c-un *gúr* [...] o cracă făcută de lemn, cu trei craci așa 803 VIIc.

pl. *giúruri* 814 A.

GIURGIUVÉLE s. f. pl. 720 V „bare, drugi fixați la ferestre”.

v. BĂRBUȚ s.v. *giurgiuvea*.

GIURUIĂLĂ s. f. 812 VIIIa „acțiunea de a giuru i 2°”.

GIURUÍM vb. ind. prez. 1° 1 pl. 777 V, 803 VIIc „batem laptele, frecăm urzicile cu giurul”: Urzicile le punem în oală, d-aci le *giuruím* cu giuru 803 VIIc. 2° 3 pl. 812 VIIIa „decorează vasul de ceramică cu o unealtă specială”.

2° ind. prez. 3 pl. *giuruie* 812 VIIIa.

GIUVREĂ s. f. 700 VII, 790 VII „batistă brodată, cu ciucuri (cu care se împodobesc, la nunți, caii)”.

pl. *giuvréle* 700 VII, 790 VII.

cf. DA, TDRG, CADE, DM, DEX (înv.), SCRIBAN (Buzău) s.v. *gevrea*.

GLĂBNICI s. f. pl. 795 VII „fâșii de pânză cu care se strâng femeile peste mijloc; brăie”: Dacă naști trebuie să strângi bine burta și cu *glăbnić* pe dedesubt așa, ca să nu fie groasă, să rămâi nesăbuită.

cf. DA, CADE s.v. *glamnică*, SCRIBAN s.v. *glabnic*, LEXIC REG., II, p. 70 (Roșiori de Vede) s.v.

GLĂDITĂ s. f. 700 III „arbore decorativ asemănător cu salcâmul”.

v. GL. ARGES s.v.; cf. DA, TDRG, SCRIBAN, ȘAINEANU, DM, DEX s.v. *gladiș*.

GLĂMĂTOÁCE s. n. pl. 761 V „ghemotoace”: [La lână] rămânea nește... *glămătoáce* ce rămânea, știm ăla se numea.

var. *gămătúce* s. f. pl. 682 VIII.

cf. DA, TDRG, GL. ARGES s.v. *glomotoc*.

GLĂTUIÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 681 IV „dai luci, smălțuiești plăcile de teracotă”.

GLĂVEÁJĂ s. f. 827 A „coajă uscată din jumătate de dovleac”; cf. *glebejúťă*, *goájă*, *hárcă* 2°.

pl. *glăvéji* 821 A.

var. *gleájă* s. f. 692 VII; *zgăvleájă* s. f. 821 VII; *zglăveájă* s. f. 813 V, 815 A, 817 A; *zgleveájă* s. f. 816 VIIIa; *zglevéj* s. n. 820 A, pl. *zglevéje*, *zglevéji* 817 A.

cf. DA s.v. *glavă*, LEXIC REG., II, p. 13 (Argeș) s.v., p. 70 (Roșiori de Vede) s.v. *glăveagă*, GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v.

GLEÁJĂ v. *glăveájă*.

GLEBĂM vb. ind. impf. 1 sg./pl. 830 VII „greblam”.

GLÉBĂ s. f. 830 VII „greblă”: Locul de cânepă îl făceai... îl *glebam* bine, luam de acasă *glébă*.

GLEBEJÚȚĂ s. f. 691 V „coajă uscată din jumătate de dovleac”: Se duce la o apă curgătoare [...] și pune acolo o *glebejúťă* așa mai ușure, nu castron, că se duce la fund; cf. *glăveájă*...

GLÍNGE s. f. 1° 843 IIa, VIII nume al unui joc de copii. 2° 768 VI „betișor cam de 15 – 20 de centimetri lungime, folosit în jocul numit ~”.

cf. DA (Munt.), BĂRBUȚ s.v. *glință*.

GLIÓS adj. 679 VIa, 680 VI [despre pământ] „cu glij mari, cu bulgări”: După ce să ară, unde să face *gliyós*, să toacă mărunț cu sape 679 VIa.

GLOÁNTE s. n. pl. 866 A, 868 VIII „greutăți care se pun la ș a ș m a”: Pe poale ea [=șășmau] are *gluánțe* de plumb 866 A.

GLOÁTĂ s. f. 714 V, 719 V „familie numeroasă, cu copii mulți”: Care n-are *glóată* și mai are ce mai mânca așa îi ține cârnații, da care are *glóată* nu poate să-i ție până atunci, până vara 719 V.

v. DA (Ban., Trans., Mold., Bucov.) s.v. 1°, TDRG (pop.) s.v. 3°, CADE (Mold., Trans.), ȘĂINEANU (pop.) s.v. 4°.

GLOBEĂ vb. tranz. ind. impf. 3 pl. 701 VIII „jefuiam, prădau”: Era hoți atunci, hoți mulți era nainte, te *globăă*.

v. DA s.v. *globi* 2°, DM (înv. și reg.), TDRG s.v. *globi*; cf. SCRIBAN (vechi) s.v. *globesc*.

GLOBURI s. n. pl. 747 V „boluri de porțelan”: Pune bucățile... bucățile zis în farfurii sau în *glóbur* / d-astea cum să spune.

GLOD s. n. 1° 779 IIa, 780 V, 799 V, VII, 808 V, 809 V „bulgăre (de sare, zahăr, sodă, untură etc.)”: Să ia câte-o litră dă sodă la chilu dă untură și după aia să ia, să toacă frumos că ea vine și să face *glod* așa, să încheagă, să sleiește 799 V. 2° pl. 818 V „ganglioni la gâtul porcului; momite”.

pl. 1° *glóduri* 808 V, 2° *glóade* 818 V.

1° v. GL. ARGES, s.v. 1°; cf. DA (Munt.) s.v. 2°, TDRG (Munt., Trans.) s.v. 1°, CADE s.v. 2°, SCRIBAN (vest), DM, DEX (reg.) s.v.

GLODĂBĂNÓS adj. 699 VIII „bolovănos, pietros”: Dacă era locu mai nisipos, mai așa, punea puține boabe, dacă era mai *glodăbănós* punea mai multe, ca să răsară.

GLODULÉTELE s. n. pl. art. 823 VI dim. de la *glod* („bucată, boț”).

GLOJDĂRUL s. m. art. 761 V „știuletele de calitate inferioară”: *Glojdăru* îl puserăm de-o parte, porumbu bun într-altă parte; cf. b u m b á r ...

v. GL. ARGES, BĂRBUȚ, LR, 1961, 4, p. 318 (Pitești) s.v., LR, 1959, 1, p. 61 (Craiova) s.v. *glójdean*; cf. DA s.v. *glójdean*, CV, 1951, 1, p. 36 (Teleorman) s.v. *glójdeni*.

GLONTÁNII s. m. pl. art. 776 V „grunții”: [Țestul] îl spoiești bine, frumos și pe el cu pământ curat, să nu fie *glontáni*.

cf. DA, GL. ARGES s.v. *glont*, CADE (Olt.), SCRIBAN, GL. ARGES, GL. OLT., BĂRBUȚ s.v. *glontan*, B Ph, 1939, p. 223 (Gorj) s.v. *glontane*.

GLUGEĂM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 809 VIII, 853 VI „aranjam cocenii de porumb în glugi”: Tăia cocenii, îi legam, îi și *gluğéam* sul în picioare așa 809 VIII.

cf. DA s.v. *glugă* 2°, GL. ARGES, GL. OLT., BĂRBUȚ s.v. *gluguiam*.

GLUGÓI s. n. 672 VII „săculeț de pânză rară pentru scurs brânza”; cf. *săculéte*, *sculicél*, *sidélă*², *tăgârciói*, *tebliț*, *tráistă* 5°.

GLUGOIÁȘ s. 677 VII dim. de la *glugoi*.

GLUGULÉTE s. f. pl. 863 A dim. de la *glugă* (de coceni); cf. *gluguliță*.

var. *gluguléți* s. f. pl. 848 a.

GLUGULÉȚI v. *gluguléte*.

GLUGULIȚĂ s. f. 788 V dim. de la *glugă* (de coceni); cf. *gluguléte*.

pl. *glugulițe* 692 V, 848 VIII.

GLUGÚȘ s. n. 793 A, 827 VII „glugă (la haine)”: Imurlucu-ăla avea și *glugúș* 827 VII.

cf. DA s. v. *glugă*, SCRIBAN (vest) s.v.

GOÁJĂ s. f. 733 VII „coajă uscată din jumătate de dovleac (în care se poate păstra ceva)”: Ne duceam cu nucile alea, puneam... o cutie... o *goájgă* de sare și una de făină; cf. *glăveájă* ...

pl. art. *gójile* 733 VII.

var. *goájgă* s. f. 733 VII.

cf. LEXIC REG., I, p. 80 (Vâlcea) s.v. *goagă*.

GOÁJGĂ v. *goájă*.

GOÁNĂ s. f. 1° în expr. *se púne pe* ~ 825 VI [despre lemnele de construcție] „se așază potrivitându-le ca dimensiune”: Lemnele alea care e mai strâmbe așa se cioplește și *se púne pe goánă*, de nu iese nici așa, nici încolo [...] pe direcție, da; se cocoșează în așa fel, *se púne pe goána* lor, așa le zicem noi. 2° art. *am dat* ~ loc. vb. 848 VII „am alergat, am plecat repede”; cf. *bája* ...

GOANGA s. f. art. 768 VI, 796 VI „plugul fără cormană folosit la prășit”: Așa-i spunea la noi, *guंगा*, plugu fără cormană 768 VI.

GODĂCUT s. m. 728 V dim. de la *godac*: Purcelu îl crește până se face el mărișor așa, *godăcut* așa; cf. *grăsunăș*.

GODINÁC s. m. 849 VII „băiețandru”: Era așa *glodinás* mai mari ca Nelu 854 VII; cf. *băiecán* ...

pl. *godináci* 849 VII, 854 VII.

cf. DA s.v. *godac*, SCRIBAN (vest) s.v. *godănac*, GL. DOBR. s.v. *godeancă*.

GODINÁCĂ s. f. 849 VII „fetișcană”; cf. *pușlână*, *puștănică*, *toitână*.

pl. *godináce* 849 VII, 854 VII.

cf. DA s.v. *godac*, SCRIBAN (vest) s.v. *godănac*, GL. DOBR. s.v. *godeancă*.

GOGÁIE s. f. 795 VII „pocitanie”: Și găseai câte-o *gogíi*-a dracu unde nemereai acolo, or par, or ulucă, de ziceai că să-ți rupi păru din cap.

GOGÍM vb. 1° refl. ind. prez. 3 sg. 714 V [despre carnea fiartă] „se desprinde de pe oase”; cf. de j g h i o á c ă ... 2° ind. prez. 1 pl. 723 V „curățăm pielița de pe stomacul porcului”. 3° part. 736 V [despre un lemn] „curățat de coajă”.

1° refl. ind. prez. 3 sg. *se gogéște* 714 V; 3° part. *gogit* 736 V.

1°, 2°, 3° cf. DA s.v. *gogi*, CADE (Mold.) s.v. *gogi*², SCRIBAN (Munt., Mold. sud) s.v. *gogesc*.

GOGLEÁZA s. f. art. 677 VIII „vedenia, năluca”: Baba vede *gogleáza* pă la fereastră; c.f. m ă g ă ó i 1°, p a l ó i .

cf. DA s.v. *gogleaz*, SCRIBAN (sud), ȘĂINEANU s.v., LEXIC REG., II, p. 13 (Argeș), COMAN, GL. (Muscel) s.v.

GOGOÁȘĂ s. f. 1° 800 V, 807 V, 835 Va „bucată oprită din aluatul de pâine, folosită ulterior pentru dospit”: O facem prima dată *gogoáșa*. Iei din primu aluat până s-o frământă, iei de-acolo din aluatu ala ș-o zolești așa cu mălai, ș-o faci așa mititică, *gogoșele* mici 800 V; cf. *gogonéle*, *gogoșică* 1°, *túrtă* 1°, *turtéle* 1°, *turtișoáră* 2°. 2° art. 714 V „vezica urinară (la porc)”: Bășica udului cum se spune la el [=porc], *goguáșa*, cum îi spunem la noi, *goguáșa*; cf. *chișcă* 4°. 3° 806 VI „capsulă de bumbac”: Și care mai rămânea, *gogóșile* alea de nu se mai cocea ele [...] le-adunam, *gogóșile*-alea așa și le băgam între sobă și ele înflorea; cf. *ghioacă* 1°... 5° 827 A „cașetă (pentru gălbează)”.

pl. *gogóși* 1° 787 V, 800 V, 835 Va, 3° 806 VI, 807 VII, 826 V, 848 VII.

2° cf. DA s.v. 10°.

GOGOLÁNI s. m. pl. 728 A „știuleți mici, de calitate inferioară”: Ciocanii au rămas mici, *gogolán* / așa; cf. *bumbár*...

GOGOLÓI v. *gugulói*.

GOGONÉLE s. f. pl. 846 V, VII, 863 VII „bucățele oprite din aluat pentru dospit pâinea”: Fac *gogonéle* și le pui la soare și se usucă 846 V; cf. *gogoáșă* 1°...

GÓGORIȚĂ s. f. în expr. *să mă fac ~* 817 A „să spun minciuni, să vorbesc aiurea”: Nu vreau *să mă fac gógoriță*.

cf. DA, TDRG (Munt.), ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v.

GOGOȘÁR s. m. 801 Va, 811 VII „cocon care conține viermele de mătase mascul”: Opream perechi de anu trecut, o *gogoășe*, un *gogoșár*... bărbatu-adică 811 VII; cf. *gogoșói*.

GOGOȘÉLE s. f. pl. 800 V dim. de la *gogoáșă* 1°.

GOGOȘÍCĂ s. f. 1° 846 VII „bucată oprită din aluat pentru dospit pâinea”; cf. *gogoáșă* 1°... 2° 848 VII dim. de la *gogoáșă* 3°. 3° 751 VII, 848 VII dim. de la *gogoășă* (de mătase).

GOGOȘOÁICĂ s. f. 1° 799 VII, 845 V, 866 VII „cocon care conține viermele de mătase femelă”: Opream de sămânță, opream perechi așa, știi... *gogoșoiu* și *gogoșuáica* 799 VII; cf.

fluturoáicele... 2° 845 V „femeie care trage firele din gogoșile de mătase”: Ne duceam cu gogoși la *gogoșuáicǎ* să tragem și noi să facem scule; cf. *dulǎ pǎreásǎ*...

GOGOȘOI s. m. 715 V, 799 VII, 845 V, 866 VII „cocon care conține viermele de mătase mascul”; cf. *gogoșár*.

GOL, *la* ~ loc. adv. 676 VIII „în afara pădurii, în loc deschis”: [Berbecii] era afară din pădure, *la gol*; cf. *ieríș*.

v. DA s.v. III, TDRG s.v. II. 1°; cf. CADE s.v.

GOLĂNEĂȚĂ adj. f. 724 VI [despre iarnă] „fără zăpadă”: Umblam cu oile iarna așa, a fost o iarnă *golăneățǎ*.

cf. TDRG (Munt.), CADE, DM s.v. *golăneț*.

GOLĂNIA s. f. art. 712 VIII „hoinăreala, trândăvia”; cf. *cioflingăreála*.

GOLĂNIT *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 677 VIII „a hoinărit”: Fulga a trăit și-a mai *golănit* încă ani de zile până când l-a prins.

GOLGOTĂNE s. pl. 739 VI „bulgări”: [Tutunul] când îl semeni să n-aibă *golgotâne* de pământ pe el.

GOLOGĂNAȘI s. m. pl. 724 VIII dim. de la *gologani*: Strânge omu *gologănăș!*

GONGOIĂM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 796 VI „afânam terenul cu goanga”: [Porumbul] îl dam cu grapa, d-acile-l luam și-l *gongoiám* cu goanga.

GONGONEĂLĂ s. f. 789 VII „gângureală”: [Copilul] începea să gongănească, dacă-i era de *gongoneálǎ*.

GORGÓN s. 707 II „bilă metalică folosită la unele jocuri de copii”.

GORGOZÉNII s. f. pl. 823 A „gunoaie, impurități în semințe”; cf. *bozócul*.

cf. DA, CADE (arh.) s.v. *glogozi*, SCRIBAN (vechi) s.v. *glogozesc*, TDRG s.v. *glogozeală*, LEXIC REG., I, p. 41 (Gura Jiului) s.v. *glogozării*, GL. ARGEȘ s.v. *glogozenie*, CV, 1951, 1, p. 35 (Teleorman) s.v. *glogozenii*.

GORNÉTUL s. n. art. 781 VIII „goarna”.

GORONÁT adj. 725 A „făcut din lemn de gorun”: Doagele de patrar este... *goronát*, îi gorunu bătrân, îi altă calitate de lemn.

GOSPODÁRE s. f. pl. 673 VIII „gospodine”.

GOSPODÍNUL s. m. art. 782 VI „gospodarul”: Femeia noastră, zis, cu *gospodínu* ei lipeste cu pământ [casa]; cf. *ospǎdár, tárláș* 1°.

cf. DA, DM (înv.), SCRIBAN (lit. v.) s.v.

GOVÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg./pl. 827 A „bolește, zace”: Dacă este ... medicamentele-alea, lichidu-ála prea tare, le pasă [oilor], două, trei zile *govéște* [...]. *Govéște*, adică să-mbolnăvește, nu mânâncă bine și șade tristă.

v. DA (Mold., Bucov., Trans.), GL. ARGEȘ s.v. *govi*, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *gogi*, SCRIBAN (est) s.v. *govesc* 2°; cf. LR,

1959, 2, p. 52 (Argeş) s.v. *goghi*.

GÓVIE s.f. 1° 779 VIII, 780 III, V, VII, 782 VI, VII obicei la Sfântul Gheorghe. 2° 809 VI obicei în cadrul sărbătorilor de iarnă.

pl. 1° *góvii* 782 VI.

1°, 2° cf. DA (Dolj, Vâlcea) s.v. 2°, ŞĂINEANU (Dolj), SCRIBAN (Munt. vest, Teleorman), LEXIC REG., I, p. 26 (Balş), BĂRBUŢ, CV, 1949, 6, p. 30 (Mehedinţi) s.v.

GRAD s. n. 1° 714 VI „alcoholmetru”; cf. cent 1°... 2° pl. 830 A „lactometre”.

pl. 2° *gráde* 830 A.

1° v. BĂRBUŢ s.v.

GRADÁ vb. ind. impf. 3 sg. 830 A „măsura (laptele) cu gradul 2°”: Duceam laptele la lăptar. Aveau ei gradele lor, mi-l *gradá*, să nu punem apă.

cf. GL. ARGEŞ s.v. *grăduit*, BĂRBUŢ s.v. *grădui*.

GRAJDI s. n. 677 VIII, 681 VII, 707 VIb, 774 VIIb, 778 VI, 819 VIb, 850 Vb „grajd”.

v. TDRG (Munt.), CADE (Mold.), SCRIBAN (est), DA s.v. *grajd*.

GRÁPĂ s. f. 868 VI „unitate de măsură pentru suprafaţa unui teren arat, egală cu zece brazde”: Până la conac eram o *grápă* şi ceva, zece brazde, așa... numește.

GRAS s. n. 775 V „carne grasă; grăsime”: *Grásu* îl topim, îl facem ... îl topim, facem şi şuncă; cf. *grăseminte*, *grăsimuri*.

pl. art. *grásurile* 774 VIIb.

v. DA (înv.) s.v. II. 1°.

GRÁTIE s. f. 1° 831 VIIIb, 832VIIIb „leasă pentru bătut porumbul”: Porumbu se mai bătea la *grátije*, *grátije* dă nuiiele, făcută bine 831 VIIIb. 2° 689 VI, 778 VI, VIIIb, 835 VI „împletitură de nuiiele umplută cu pământ pentru a alcătui pereții bordeiului sau podul casei”: Peste ei [=mărtaci] punea *gráf*, dă... îngrădite, dă nuiiele și d-aci punea paie și peste ele punea pământ 778 VI; cf. *gard* 2°. 3° 793 A „împletitură de nuiiele pe care se trage dimia pentru a o face compactă”: Erea făcute *gráții* și era oameni dă meseria asta și le trăgea dimia pă... pă *grátie*, dă o... venea d-o-ngroşa nițel că... i turna și apă. 4° 729 A, 834 A „cușcă de fier”: Vă duceți la muzeul Cuza acolo [la Galați] să vedeți că sunt trei lupi acolo-ntr-o *grátije* 729 A.

pl. 2° *grátii* 689 VI, *gráți* 758 VIIIb, 778 VI, VIIIb, 3° *gráții* 793 A, 815 VII.

1° cf. DA s.v. 3°, ŞĂINEANU s.v. 2°.

GRĂDEÁ s. f. 1° 847 VI „șipcă bătută pe pereții casei pentru a susține tencuiala”; cf. *bascchie* ... 2° var. 739 A „împletitură de nuiiele la pereții casei de paiantă”; cf. *grádeála*. 3° art. 684 VIII „coasta (la om și la animale)”: Am căzut din pom ș-am vint cu o coastă dă crăci așa. Ce-am pățit! Ș-acuma e pe partea asta, nu poci dormi noaptea. Mă

doare *grădeăuă*, că, vezi, am belit-o dă crăci *grădeăuă*.

var. 2° *gredeă* s. f. 739 A.

2° cf. TDRG, ȘĂINEANU (Trans.) s.v., SCRIBAN (vest) s.v. *grătea*.

GRĂDEĂLA s. f. art. 709 A „împletitura de nuiele la pereții casei (de paiantă)”; cf. *grădeă* 2°.

cf. DA s.v. *grădele*.

GRĂDINĂ s. f. 707 VIII „fâneață”: Începem la *grădină*, la coasă; cf. *poiână* 1°.

pl. *grădini* 706 VI, 707 V, VIb, VIII.

cf. DA s.v.

GRĂDINĂRIE s.f. colect. 785 VIIb „zarzavaturi”: Nu prea puneam *grădinărie* p-aici pe la noi.

GRĂDINÎT, *am* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 1 sg. 687 VIII „am împrejmuit cu gard; am îngrădit”: Ieri am săpat niște altoi, adică am altoit și am săpat de jur împrejurul lor, le-*am grădinît* ca să nu le strice vitele.

GRĂDIOĂRE s. f. pl. 701 VIIb dim. de la *grădeă* 1°.

GRĂMĂJUÎT adj. 680 VIIb „așezat grămadă; grămadit”: Puneam așa pământul uite *grămăjuît* așa.

v. GL. ARGESȘ s.v. *grămăjui*.

GRĂNTOĂSA adj. f. 727 A „mândră, semeată, fudulă”: Ea, *grântoasă*, că ea e cineva; cf. *fălnicoasă* ...

v. CV, 1950, 4, p. 53 (Tecuci) s.v. *grăntos*.

GRĂSEMÎNTE s. 719 V, 852 VIIb „carne grasă; grăsime”; cf. *gras* ...

GRĂȘIMURI s. f. pl. 797 V „grăsimi”; cf. *gras* ...

GRĂȘUNĂȘ s. m. 682 VII dim. de la *grăsun* („porc”); cf. *godăcuț*.

GRĂTĂR s. n. 725 A [la casă] „schelet de grinzi pe care se bat scândurile la tavan și la dușumea”: Tălpi de șase metri, după cum era casa, curmezișe de patru făceam acolo și o grătuiam, îi făceam *grătăru* jos, la fel ălălalt de sus, *grătăr* la fel.

GRĂTĂRÎT, *am* ~ vb. 1° ind. pf. c. 1 sg. 739 V [la casă] „am pus tălpile”: A băgat la casă tălpile, tălpi de salcâm, le-a băgat tălpile de salcâm, cum să spune *am grătărit-o*; cf. *grătuiam*. 2° part. 713 VI „făcut din gratii”: Trebuia să-l facem *grătărit*, nu chiar înfundat el, să fie porumbaru înfundat. Este un adăpost neînfundat, numa *grătărit*.

part. 2° *grătărit* 713 VI.

GRĂTUIĂM vb. ind. impf. 1 pl. 725 A [la casă] „puneam tălpile”; cf. *grătărit* 1°.

GRĂUIĂM v. *grăuiăm*.

GRĂUÎT s. n. 869 VIII „acțiunea de a grăui”.

GRĂUNȚĂ s. f. 739 A „bob (de porumb)”: Când ne duceam la prașilă mai puneam câte-o *grăunță* pe-acolo.

v. TDRG (Trans.), DM, DEX (rar), DA s.v. *grăunte*; cf. CADE

s.v. *grăuñf*, SCRIBAN (mai vechi) s.v. *grăunte*.

GRÂNÍȘTIE (4 sil.) s. f. 815 A, 820 VI „teren de pe care s-a recoltat grâul”.

GRÂUIÁM vb. ind. impf. I pl. 851 VIII „treieram a doua oară (după ce s-au scos paietele din arie, ca să se separe boabele de grâu din spicele rămase întregi la treieratul cu cai)”: După ce scoteam seara paietele, atunci-l *grăuám* că nu... să rupea boabele, da rămânea spicele întregi, băgam pietroi numa pă el, gol acolo, ca să-l *grăuășcă*.

conj. prez. 3 sg. *să grăuășcă*; refl. conj. prez. 3 sg. *să se grăuășcă* 851 VIII.

var. *grăuám* vb. ind. impf. I pl. 869 VIII.

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. *grohăi*, GL. ARGEȘ s.v. *grăuni*, GL. DOBR. s.v.

GREDEÁ v. *grădeá* 2°.

GREȚELÍNA s. f. art. 786 A „glicerina”.

GRÉUL s. n. art., *m-am pus cu ~ (pe ei)* loc. vb. 785 VII „am săcâit, am tracasat”: Nu *m-am pus cu greșu pă ei*, că-i da fetii telefon.

GREUTÁTE s. f. 760 VIIb „lipsă, sărăcie”: Mă duceam pă la muncă pă la oameni, îmi da câte-un ciur dă mălai; am pășit *greșitate* mare; cf. *ne ajúnger i*.

v. TDRG (înv.), DA s.v.

GRÍNDÁ s. f. art. în *dă de-a ~* 769 VII, 774 V, VIIb, 830 V, 833 VIIa [despre nașul sau nașa de botez] „ridică finul spre tavan, conform unui obicei de Anul Nou, urându-i să crească mare”: Să duc acolo la naș, cu plocon, îi *dă d-a grínda*, îi pune acolo o pâine-n cap, țoale, și-l *dă de-a grínda* de trei ori 833 VIIa; cf. *s ú s e l e a*.

v. GL. ARGEȘ s.v.

GRINDĂRÍA s. f. colect. art. 820 VIII „totalitatea grinzilor unei case”.

cf. DA s.v. *grindă*.

GRINDUIALÁ s. f. 721 A „acțiunea de a *gríndui*”.

GRINDUÍM vb. ind. prez. I pl. 721 A [la casă] „punem grinzile”.

v. GL. OLT. s.v. *grinduie*, BĂRBUȚ s.v. *grindui*.

GRINDULÍȘTE s. f. pl. 695 VI dim. de la *grindă*.

v. DA s.v. *grindă*.

GRÍPCÁ s. f. 766 VI „unealtă folosită la tăierea cașului”.

GRIVEÁ s. f. 751 VIIIb, 754 VIII „scândurică găurită la capete, folosită ca jug la cai”.

pl. *grívéle* 754 VIII.

var. *grivére* s. f. pl. 745 A.

v. GL. ARGEȘ s.v.; cf. GL. DOBR. s.v. *grevele*.

GRIVÉRE v. *griveá*.

GROÁPE s. f. pl. 719 VIIIb „gropi”.

v. DA, SCRIBAN (mai rar) s.v. *groapă*.

GROFĂTĂ adj. f. 715 VII „gofrată”.

pl. *grofâte* 702 VIIb, 715 VII.

GRÓFNIȚĂ s. f. 723 VII „cavou”: Îl îngroapă în pământ [pe mort] la noi, n-are *grófnită*.

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM (înv.), BĂRBUȚ s.v. *gropniță*, COMAN, GL. (Năsăud) s.v. *grohniță*.

GROHANEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 707 VIb „grohăia”.

var. *grohoneă* vb. ind. impf. 3 sg. 707 VIb.

v. TDRG (Trans.), DA s.v. *grohăi*.

GROHONEĂ v. *grohăneă*.

GROPĂRII s. f. pl. 799 V „locuri cu gropi de unde s-a scos pământ pentru construcții”: Luam pământ de la *gropării*.

GROPĂTOR s. m. 676 V „gropar”: Lumea pleacă și rămâne *gropătoru* de dă pământ [pe mort]; cf. *î n g r o p ă t ó r u l*.

GROPÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 695 VIII „încropești (apa)”: Să mai *gropéști* / apa... s-o mai *gropéști*!, adică să mai pui apă rece.

conj. prez. 2 sg. *să gropéști* 695 VIII.

GROS 1° adj. 741 A [despre vânt] „puternic, intens”: Bătea un vânt mare-așa, un vânt *gros*, cum îi toamna. 2° *din* ~ loc. adv. 762 VIII „tare, cu putere”.

1°, 2° cf. DA s.v. IV.

GROSĂMINTE s. f. colect. 862 VII „țesături groase”: Cânepa o torceam, o lucrăm, ce vream, pânză, *grosămințe* d-asta.

GROSÍME s. f. 703 V „zer îngroșat și precipitat prin fierbere”: Și s-alege un fel de... *grosime* care se numește urdă.

GROSOVÁNI adj. m. pl. 678 VIII „înstăriți; groși la pungă”: Că ăștia care erea... *grosován*! la pungă plătea și te bagă pă dumneata la armată.

cf. DA s.v. *grosolan*, SCRIBAN (fam.), CADE, ȘĂINEANU s.v. *grosoman*.

GRÚIA s. f. art. 742 II numele unui joc de copii: „țurca”; cf. *d r i c h e a* 1°...

cf. SCRIBAN (Buzău) s.v. *guie*.

GUGULEĂ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 786 VIII [despre câine] „se gudura”; cf. *c u ț u l é ș t e*.

cf. DA (Trans.), CADE (Olt., Ban.), LEXIC REG., I, p. 90 (Făgăraș), BĂRBUȚ s.v. *guguli*, TDRG, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *cocoli*, SCRIBAN (Olt.) s.v. *cocolesc*, GL. DOBR. s.v. *gugulesc*.

GUGULÓI s. n. 770 V, 771 Va, VIIb „bulgăre de pământ, cocoloș”: [Viței] i se face un *gogolój* mai mic, nu chiar așa, dă pământ, și să pune la rădăcini aicea, unde este bățu, pentru că... rădăcinile să plece în lături, să nu se ducă drept în jos 762 VI.

pl. *guguloaie* 758 VIIb, 770 V, 771 Va, 774 II, 779 V, VII, 780 V, 789 V.

var. *gogolói* s. n. 762 VI.

v. BĂRBUȚ s.v.; cf. SCRIBAN (rar) s.v. *gogoloi*.

GUIȚEÁ vb. ind. impf. 3 sg. 706 VI, 707 VIa „guița”.

ger. *guițind* 706 VI.

v. DA (Munt., Trans.) s.v. *guița*; cf. TDRG, ȘĂINEANU, DM

s.v. *guița*, SCRIBAN (vest) s.v. *guiț*.

GULIMÁSTIC s. n. 827 VI „gumilastic”: Ghete cu *gulimástic*, cum să spunea înainte.

var. *gulimástric* s. n. 827 VI.

cf. DA s.v. *gumă*, BĂRBUȚ s.v. *gumilastru*.

GULIMÁSTRIC v. *gulimástic*.

GULMUȘÓI s. n. 784 VIIb „grămadă (de pământ); morman”:

D-aci [pământul] îl faci așa *gulmușój*, uite-așa mare, două, câte două vine la țest [...] și faci două mușuroaie; cf. *májeră*, *mazálă*, *momáie*, toc 2°.

pl. *gulmușódie* 764 VII.

cf. DA s.v. *golomoz* 3°, GL. OLT. s.v. *gulgușoi*.

GUMÁRUL s. m. art. 851 VII „pantoful de cauciuc, de forma unui găloș”.

pl. *gumári* 812 III, 815 V, 833 A, 834 A, 851 VII, 855 VI, 870 VI.

v. LEXIC REG., I, p. 64 (Iași) s.v., GL. DOBR. s.v. *gumari*.

GUNOIÓS adj. 726 V [despre un teren] „îngrășat cu gunoi”: Unde puneam cânepa, aveam așa locu mai *gunoiós*; cf. *îmbăligărite*.

v. DA s.v. *gunoi*; cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v., DM (rar) s.v.

GÚRÁ s. f. 1° art. *în ~ sérii* loc. adv. 793 A „pe înserate”: Și când ne-am dus acolo *în gúra séri* ... venea lumea de la cules de la porumb. 2° în expr. *am luat la ~* 678 VIIIa „am luat la ceartă”: L-am găsit cu oile acolo la noi, eu l-am *lyat la gúra* că ce cauți cu oile aici. 3° 700 VIIIc „parte a unei șindrile care intrând în șanțul celei următoare ajută la îmbucarea celor două piese”.

GURÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 757 VII [la țesut] „leagă gură”.

ind. impf. 1 sg. *gureám* 683 V.

v. DA s.v. *gură*, GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v. *guri*; cf. CADE (Olt.) s.v. *guri* 1°, LEXIC REG., II, p. 26 (Vâlcea) s.v. *guri*.

GURITÓR s. m. 814 A, 815 A, 816 A, 818 A [la războiul de țesut] „băț fixat pe sulul dinainte pentru legat gura pânzei”.

pl. *guritóri* 816 A.

v. DA s.v. *gură*, BĂRBUȚ s.v.

GÚȘÁ s. f. 1° 784 V, 834 VII, 835 VII „gogoasă de mătase”: Gândacii să suia și începea să facă mătase, să facă *guș*/784 V. 2° pl. *în ~* loc. adj. 689 IIIa [despre o țesătură] „în relief, buclată”; cf. *fulgi* ...

pl. *guși* 1° 784 V, 785 V, 790 VII, 834 VII, A, 835 VII, A, 2° 689 IIIa; *gúșe* 1° 834 A.

1° v. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.; 2° cf. LEXIC REG., II, p. 70 (Roșiori de Vede) s.v.

GÚTĂ s. f. 703 II, 789 II, 839 VI, 840 II, 865 II, VI „fir de nailon de care se prinde acul undiței; catgut”: Avem undiți cu *gută* și... cioc 703 II.

GUTURÁI s. n. în ~*măgărăesc* 691 VII, 816 VIIb „tuse convulsivă”: [Copilul] a murit dă *guturáj măgărăesc* 816 VIIb.

HABÁR s. în expr. ~ *aveám* 805 V, 830 VII „nu știam, habar nu aveam”: Nu vrea să ne spuie că e lup, *habár aveám* noi, credeam că e câine 805 V; cf. *nevóie* 1°, *pás*.

HADARÁG s. n. 738 A „băț la extremitatea plasei de pescuit care se înfige în pământ pentru fixare”.

cf. DA, CADE, TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), DM, DEX (reg.) s.v. *hădărag*, SCRIBAN s.v.

HÁIDELE s. f. pl. art. 762 A [fam.] „picioarele”: M-am dus la oaie, o găesc cu *hájdele*-n sus.

cf. DA, CADE, TDRG s.v. *gaidă* 2°, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *gaidă*, SCRIBAN (Mold.) *gaibă*.

HALÁI s. n. 816 VI „gălăgie, scandal”; cf. *alármă* ...
v. DA s.v. *alai*.

HALIMÁ s. f. 870 VIIIc „gălăgie, scandal”: A început să facă *halimá* și să-și jumulească părul din cap; cf. *alármă* ...

HÁMBURG s. m. 704 VI „soi de viță de vie”.

HANT v. *haț*.

HÁOLEO v. *haoléu*.

HAOLÉU interj. 716 VII, 719 VII, 777 VIII, 780 VII, 834 VII „aoleu”.

var. *háoleo* (3 sil.) interj. 751 VIIIa, 861 VII; *háoleu* interj. 827 VI; *háuliu* (3 sil.) interj. 840 A, 841 VIIa; *volé* interj. 846 V.

cf. DA s.v. *aoleo*.

HÁOT s. 683 VII, 750 VIIIa „vuiet”; cf. *hául*, *húială*.

var. *áutul* (3 sil.) s. art. 825 VII.

v. SCRIBAN (Buzău), GL. ARGEȘ s. v.; cf. GL. DOBR. s. v. *hautul*.

HARAMÚCE s. n. pl. în ~, ~ 769 A „grupuri, grupuri”: Da n-am încetat vorba și m-am pomenit, uite-așa, cu oile *haramúce*, *haramúce*; cf. *burlúc* ...

var. *arămúc* s. n., pl. *arămúce* 835 A.

cf. DA (înv.) s. v. *haram*, BĂRBUȚ s. v. *hărămuc*, CV, 1950, 4, p. 38 (Munt.) s. v. *aramuc*.

HARANÉIE v. *haranie*.

HARÁNGHEL s. m. 736 VII, A „arhanghel”.

HARANÍE s. f. 866 V „cazan, căldare de aramă”: Ș-o puneam [cânepa] pe foc într-o *haraníe* și-o fierbeam acolo bine ca să se moaie

și să să facă albă 866 VII.

var. *haranéie* s. f. 866 VII.

cf. DA, TDRG, SCRIBAN (Ialomița) s. v. *arănie*, COMAN, GL. (Constanța), CV, 1951, 1, p. 35 (Teleorman) s. v. *aranie*.

HARCÁN s. n. 728 VI „țarc”: I-am băgat oile-n *harcán*; cf. b a d ó c ...

HARCÁUA s. f. art. 693 VI, 695 VI, 698 VI [la casă] „temelia, fundația (din piatră și ciment)”: O casă, prima dată să toarnă *harcáua* 693 VI; cf. ț ó c l u .

var. *arcá* s. f. 697 VI.

v. DA, TDRG (Dâmbovița) s.v.; cf. CADE (arh.), SCRIBAN s. v. *arca*.

HARMÁN s. n. 855 VII „curte”; cf. o b ó r .

cf. SCRIBAN (sud), DA s. v. *arman*, CADE s. v.

HARTĂNELE s. n. pl. art. 814 III „pulpele de pasăre”: Bucățile mai bune din pasăre, de exemplu pieptu, *artánili*, le frigem 830 III; cf. c i o t o á i e ...

var. *artán* s. n. 803 VIIc, pl. *artáne* 808 III, 830 III.

cf. DA, CADE, ȘĂINEANU, GL. ARGESȘ s. v. *hartan*, TDRG, SCRIBAN (Munt.) s. v. *hartan*.

HARTEÁM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 753 VIII „întorceam, cârmeam (vitele)”: [La arie] când arătam biciu înaintea cailor, să obișnuia, caili *se harteá* singuri, știi, *se harteá* înapoi 751 VIIIb.

refl. ind. impf. 3 pl. *se harteá* 750 VIIIb, 751 VIIIb.

var. *se hărteá* vb. refl. ind. impf. 3 pl. 751 VIIIb.

cf. DA s. v. *fărtoi*, CADE, ȘĂINEANU (Mold.), DM, DEX (reg.) s. v., *hartoi*, LEXIC REG., I, p. 91 (Făgăraș) s. v. *fărtui*, p. 64 (Iași) s. v. *harto*, GL. ARGESȘ s. v. *harteá*, *hărtui*, BĂRBUȚ s. v. *harti*.

HARTȘ s. n. 816 VIIIa „necaz, supărare”: Mai multe *hărțur* a tras părinții; cf. n e c á j e á l ă , s ú p ă r .

pl. *hărțuri* 816 VIIIa.

cf. DA (vechi) s. v. *harță*, TDRG, CADE, SCRIBAN (înv) s. v., DM, DEX s. v. *harță*.

HATÚNCI adv. 813 II „atunci”; cf. a t ú n c i l e a ...

HATȘ, ~,~ interj. 712 VIII, 730 A, 734 A „ham, ham”; cf. l a .

var. *hanț*, *hanț* interj. 712 VIII.

cf. TDRG (fam.), DA, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s. v.

HÁUL s. 753 VIII „vuiet”: Crăpa câte un brad de ăia mari, făcea ca un *hául*, ca o ghiulea; cf. h á o t ...

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU s. v. *hăuli*, SCRIBAN (fam.) s. v. *hăulesc*, BĂRBUȚ s. v. *haulă*.

HÁULA (3 sil.) s. f. art. 703 A „rostul gospodăriei”: *Háula*, adică căsnicia casei [...]. Da, rostul, rostul, noi îi zicem *háula*; cf. c ă s n i c i a .

var. *áula* (3 sil.) s. f. art. 703 A.

cf. DA s. v.

HAULÍȚI vb. ind. prez. 2 pl. 776 VIII „vă aoliți, vă văietați”:

Ce mai *haulíț?* S-a dus, s-a dus; cf. *h u i é ș t e* 2°.

cf. DA s.v. *aoli*, TDRG, CADE s.v. *hăoli*.

HÁZMĂ s. f. 860 VIIIb „astm”; cf. *a s t u p ă t ú r ă*.

cf. GL. DOBR. s.v. *hazm*.

HĂGET s. n. 762 VII „pădure mărunță și deasă; desiș, hățiș”;

cf. *b u h á c i ...*

cf. GL. ARGEȘ s.v. *hăgiș*, BĂRBUȚ s.v. *higiș*.

HĂIMOȘISERĂ (5 sil.), *se* ~ vb. refl. ind. m. m. c. pf. 3 sg. 680

VIIb „se inhăitase”: Mă-sa *să hăjmoșiseră* după altu și pe ea o lăsase.

cf. DA (vechi) s.v. *haimana*, TDRG, ȘĂINEANU s.v. *hăimăni*.

HĂINĂRÍME s. f. colect. 750 VIIb „cantitate mare de haine”:

Era târgurile bogate, cu *hăjnărime*, cu fel de fel.

cf. DA s.v. *haină*, TDRG, BĂRBUȚ s.v. *hăinărie*.

HĂINURI s. f. pl. 757 VII „haine”: Făcea bărbații *hăjnurí*,

pantaloni.

HĂLĂCIUGĂ s. f. cu val. adv. 868 VI „în număr mare; gră-

madă”: Așa mulți ce erau [gândacii], erau *hălăcúgă* pă grâu; cf.

c i u c i u m é l ...

cf. DA s.v. 1°, TDRG (Munt.), SCRIBAN (Munt., Mold.), DM,

DEX (reg.), BĂRBUȚ, s.v., LEXIC REG., I, p. 91 (Făgăraș) s.v.

heleciugă.

HĂLĂI interj. 780 VII „strigătură care însoțește jocul c ă l u ș u l ”.

var. *hălăișa* interj. 768 VII, 828 VI; *hărăișa* interj. 827 VI, 828 VI.

v. GL. ARGEȘ s.v. *hălăișa*; cf. CADE (Olt.), DA s.v. *hălăi*.

HĂLĂIȘA v. *hălăi*.

HĂLĂIȚ v. *hălălăie* 2°.

HĂLĂLAIE vb. ind. prez. 3 sg. 829 A 1° [despre câine] „latră”;

cf. *l á t r ă*. 2° [despre oameni] „se ceartă zgomotos, cu gălăgie”: S-a

hălăjit zi de zi și acuma abia se scoală din pat 686 IV.

var. 2° *s-a hălăit* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg 686 IV.

1° cf. GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v. *hălălăială*; 2° cf. DA, CADE

s.v. *hălălăi*, TDRG, ȘĂINEANU s.v. *hălălăie*, SCRIBAN (vest fam.)

s.v. *hălălăi*, LEXIC REG., I, p. 45 (Gura Jiului) s.v. *hălăi*, II, p. 14, 26

(Argeș), BĂRBUȚ s.v. *hălăi*, GL. OLT. s.v. *ălăind*, GL. ARGEȘ, B Ph,

1942, p. 241 s.v. *hălălăială*.

HĂLTUIĂ vb. ind. impf. 3 pl. 715 VIIIb „poposeau”: [Căraușii]

hăltuică p-ai cea noaptea, încărcă ziua și noaptea rămânea aicea.

HĂMUȘÉȘTE v. *amușésc* 2°.

HĂNTĂLĂU s.n. 776 VIII „petrecere mare; chef”: *Hăntălău*,

bere, băutură, mâncare, jocuri, asta este; cf. *b ă r ă b ă i e ...*

HĂOLEU v. *haoléu*.

HĂRĂIȘA v. *hălăi*.

HĂRĂNEĂM vb. ind. impf. 1 sg. 866 VII „creșteam (copii, animale)”.

ind. pf. c. 1 sg. *am hărănit* 866 VII; conj. prez. 3 sg. *să hărănească* 763 V; part. m. pl. *hărăniți* 750 VII.

var. *arânește* vb. ind. prez. 3 sg. 779 VIIc, 782 VII, 1 pl. *arânim* 779 VIIc, 782 VI, impf. 1 pl. *arâneam* 772 VII, pf. c. 1 sg. *am arănit* 775 V.

cf. DA s.v. *hrăni*, TDRG (Trans.) s.v. *hrăni*, SCRIBAN (vest) s.v. *hărănesc*, BĂRBUȚ s.v. *hărăni*.

HĂRĂȘPÍT, *a ~* vb. ind. pf. c. 3 sg. 723 A „a înhățat, a răpit”: Mielu a fost în fața casei lângă oaie, l-a *hărășpít* [lupul] și a luat-o la fugă cu el.

HĂRCUI vb. ind. 1° impf. 1 sg. 750 VIIIb „arcuiam”; cf. *c o t o n o g e ș t e*. 2° prez. 1 sg. 816 A „mișc din loc; urnesc”.

1° ind. impf. 1 sg. *hărcuiám* 750 VIIIb; 2° ind. prez. 1 sg. *hărcuiesc*, pf. c. 3 sg. *a hărcuit* 816 A.

1° cf. CADE s.v. *harc*.

HĂRIPILE s. f. pl. art. 695 V „aripile”.

v. DA (prin estul Ban. și prin Olt.) s.v. *aripă*, CADE s.v. *haripă*.

HĂRNICOÁSĂ adj. f. 816 VIIb „harnică, energetică”: [Nora] nu-i așa *hărnicoás*-așa pe muncă.

v. GL. ARGESȘ s.v.

HĂRTEĂ v. *harteám*.

HĂȚĂNEĂ, *se ~* vb. refl. ind. impf. 3 sg. 786 A [despre câine] „se agita lătrând”: *S-a hățărít* câinele, o juma dă noapte s-a luptat cu viezurele.

var. *s-a hățărit* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 786 A.

v. GL. ARGESȘ s.v. *hățăni*; cf. TDRG (Trans. pop.) s.v. *hăți*.

HĂȚĂRÍT v. *hățăneá*.

HĂȚUL, ~ *în drum* s. compus 828 II numele unui joc de copii.

HĂULIU v. *haoléu*.

HĂGI v. *hugi*.

HĂIȚURI (2 sil.) s. n. pl. tantum 744 VIIa „călușei, carusel”: *Hăițur!* din alea, comedii, cu policiori, cu... dulapuri din alea, fel de fel era [la târg]; cf. *l á n ț u r i*, *l ă v i c é r e*, *r o á t ă* 3°, *t i r i b ó m b ă*.

cf. DA (Trans.) s.v. *huiț*, SCRIBAN (Trans.) s.v. *huiț*.

HĂJ v. *hugi*.

HĂRA s. f. art. 849 VIII „cearta, neînțelegerea”; cf. *z g á n - d ă r ă*.

v. CADE (Olt.), DM, DEX (reg.), LEXIC REG., II, p. 60 (Sibiu), BĂRBUȚ s.v.; cf. DA (înv.) s.v. *hâr*, LEXIC REG., I, p. 96 (Rupea) s.v.

HĂRBULÉȚ s. n. 839 VIII, 857 VII dim. de la *hârb*.

HÂRCĂ s.f. 1° 798 II nume al unui joc de copii: „un fel de leapșă “: Număram și la care cade *hîrca*, fuge după ăilanți și dă *hîrca*; cf. *gardiána*. 2° 757 VII „coajă uscată din jumătate de dovleac”: Răbojurile le pune într-o *hîrcă*, într-o *hîrcă* de dovleac sau într-o strachină-n ceva; cf. *glăveajă* ...

1° cf. DA s.v. *hără* I.2°; 2° v. LEXIC REG., II, p. 18 (Argeș) s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 81 (Vâlcea) s.v. *hoarcă* 2°.

HÂRCIOGOĂSA adj. f. 726 Vb [despre spată] „cu dinții rari și regulați, ca de hârciog”: Aveai o spată mai *hîrcîgoasă* și începea să să rupă.

HÂRLĂU s. n. 790 I „gârlă, râu mic”: Păi ce crezi tu că nu te-aruncăm în *hîrlău*?; cf. *gârloacă* ...

HÂRLÉT v. *hârlét*.

HÂRLÉTE v. *hârlét*.

HÂRLÉȚ s. n. 721 VI, 724 A, 726 A, 728 VI, 737 VI, 803 VI, 823 A „cazma”.

var. *hârlét* s. 709 V; *hârléte* s. 688 VI, 714 V, 757 VII, 758 VII.

v. DA (Mold., Trans.), TDRG, CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.), ȘĂINEANU, GL. DOBR. s.v., GL. OLT. s.v. *hârlete*.

HÂRTIOĂRE s. f. pl. 695 VI dim. de la *hârtie* („bancnotă”): I-am promis și ăluia vreo zece *hîrtioăre*, că așa să putea face treaba atuncea, că nu se găsea material.

cf. DA, TDRG, CADE, SCRIBAN, DM, DEX s.v. *hârtie*.

HÂRTĂIE v. *hătăie* 2°.

HÂTĂIE vb. 1° tranz. ind. prez. 3 pl. 852 A [în ritualul nunții] „supun la diferite încercări (soacra)”: Ne *hîțîje*, ne duce pe drum, ne vopsește în tot felu, ne suie și-n căruță pe niște rotile și ne târăște și călare și pe câte un cal, ca la nuntă. 2° var. refl. conj. prez. 3 sg. 818 A „să se miște, pierzându-și forma inițială”: Se pun unu, două lemne curmeziș ca paiante, *să nu să hîțîje* [rama pentru uscat tutun].

var. 2° *să se hătăie* vb. refl. conj. prez. 3 sg. 818 A.

1° cf. GL. ARGEȘ s.v. *hârtăi* 3°; 2° cf. TDRG (Munt. fam.), SCRIBAN (Munt.), DM, DEX (reg.), GL. ARGEȘ s.v. *hârtăi*, ȘĂINEANU s.v. *hătăi*.

HĂȚE s. f. pl. 850 A „mârțoage”: Aram din nou tot cu două *hîțe* de cai; cf. *mârțogi*.

v. GL. ARGEȘ, GL. DOBR. s.v.

HÉGNĂ s. f. 1° 704 A, 709 VIII „crivac, troliu”: Ședea un om în puț, săpa și patru afară cu *hégna* 704 A; cf. *bóbul* ... 2° 698 VIIIb „cupă folosită la scoaterea pământului din puț”.

1° v. DA (Prahova) s.v.

HERETOĂICĂ s. f. 816 VIIIb „femelă a eretelui”.

cf. DA (Munt., Trans.) s.v. *herete*, SCRIBAN (Olt.) s.v. *erete*.

HIBRÍZ s. m. 832 VIIIb, 847 VI „hibrid”.

HIBRIZÁT adj. 864 A [despre porumb] „obținut din hibridi”: Atuncea porumbul nu lega cum leagă acuma toate firele, acuma-i *hibrizát*.

HLENTȚ s. n. 721 A „cârlig cu care se fixează doagele la cioplit”.

pl. *hlénturi* 721 A.

HOÁNCĂ s. f. 739 VI „adâncitură între două dealuri; depresiune”; cf. *h ú l ă* 2°.

v. DA (Trans.), SCRIBAN (vest) s.v.

HOÁRE s. f. pl. 780 VII „gângăanii, insecte”: [Soțul] era pe front plin dă *hóare*, dă... păduchi; cf. *g á n ț ă* ...

v. DLR (Trans., Ban., Olt.), COMAN, GL. (Dolj) s.v. *oară*, BĂRBUȚ s.v.; cf. CADE s.v. *oară*, LEXIC REG., II, p. 83 (Crișana) s.v. *hale*.

HOÁTĂ 1° s. f. 789 II „figură la c ă l u ș 1°”. 2° adj. f. 811 A [despre brânză] „cu mult cheag, pentru a reține zerul și a fi grea la cântar”.

HOCHÍC s. 851 IIa 1° „joc de copii asemănător cu hocheiul pe iarbă”; cf. *p o p í c* 2°. 2° „lemn mic și rotund cu care se joacă ~”; cf. *p o p í c* 3°.

HODĂÍTĂ s. f. 695 VIII „odăiță”.

v. DLR (reg.) s.v. *odăiță*.

HOIESTE vb. 1° *se* ~ refl. ind. prez. 3 sg. 707 VII „se strigă pentru a speria lupul”: Am auzit *hoínd*, că acolo așa *să hoiește* „ho, lupu! o lupu!”; cf. *g ă l ă g í e* ... 2° var. ind. pf. c. 3sg. 828 VII „s-a văitat”: A stat doi ani [soțul], *a uít* în pat așa; cf. *h a u l í ț i*.

1° ind. impf. 3 pl. *hoiáu* 734 V, pf. c. 1 sg. *am hoít* 734 VIIIa; conj. prez. 3 sg. *să hoiáscă* 723 II, 3 pl. *să hoiáscă* 732 VII; ger. *hoínd* 707 VII.

var. 1° *cuiéște* vb. ind. prez. 3 pl 743 VI; 2° *a uít* vb. ind. pf. c. 3 sg. 828 VII.

1° v. BĂRBUȚ s.v. *hoi*; cf. DA s.v. *hoi*, CADE (Trans., Maram.) s.v. *hoi*.

HÓINA, *de-a* ~ loc. subst. 844 A „oina”.

v. DA (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est), CADE s.v.

HOIREÁ (3 sil.), *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 737 VI „se striga pentru a speria lupul”; cf. *g ă l ă g í e* ...

HÓPSĂ s. f. 674 VII „șezătoare”: Îi zicea *hópsă*: ne băgam câte șapte, opt, zece inse, astă seară torceam la mine, mâine seară torceam la altă, poimâine seară la alta; cf. *f u r c ă r í e* 1°...

v. DA s.v.

HOR interj. 851 VII cuvânt folosit pentru a alunga lupul; cf. *d o*.

cf. CADE s.v.

HÓRĂ s. f. 1° art. în ~ *Anúței* 776 III, ~ *bádei* 788 V, ~ *dreáptă* 761 V, ~ *pe două* 761 V, 773 III, ~ *flórilor* 789 III, ~ *de mánă* 778 VI, ~ *pe trei* 776 III numele unor dansuri populare. 2° art. în ~ *núnții* 780 III

„hora miresei și a nunilor”; cf. c o n c i ... 3° 804 III „plimbare”: Numai să plimbă fetele și băieții și-i spune *hóră*; cf. î m p l i m b á r e . 4° 833 A „grup de snopi așezați în cerc, cu spicele în sus, ca să se usuce”. 5° 750 VII [fig.] „cerc, roată”: Pă lunc-așa [...] ai văzut că-i câte un rotocol așa, zici că-i *hóră* [...] și-i arsă iarb-aia, ai văzut că e pârlită roată, roată, roată, cică șoimanele cântă noaptea.

1° cf. DA s.v. 1°; 2° v. DA, COMAN, GL. (Muscel) s.v.; 3° cf. DA (Ban., Trans., Muscel) s.v. 6°; 5° v. DA s.v. 5°.

HORĂITURI s. f. pl. 739 II „zgomote produse de o haită de lupi în mișcare”.

cf. DA s.v. *hor*, DM s.v. *horăitură*.

HORÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 1° 696 VI „adună fânul din polog în rotocoale, ca să se usuce, înainte de a-l face căpiță”. 2° 848 VIII „așază snopii în cerc, cu spicele în sus, ca să se usuce”.

1° part. *horit* 696 VI; 2° ind. prez. 1 pl. *horím* 848 VIII.

1° v. DA (Ban., Trans., Muscel), TDRG s.v. *hori*, CADE (Mold.), ȘĂINEANU, LR, 1959, 2, p. 53 (Argeș) s.v. *hori*, SCRIBAN s.v. *horesc*.

HÓRIȘTE s. f. 848 VIII „claie din cincisprezece-douăzeci de snopi de orez”.

cf. DA s.v. *horă*, TDRG, CADE, SCRIBAN s.v., DEX (reg.) s.v.

HOTĂRĂT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 789 V, 805 V [despre produse, la preparare] „s-a tăiat”; cf. z e o r d í t .

part. f. pl. *hotărâte* 805 V.

v. LEXIC REG., I, p. 41 (Gura Jiului), GL. ARGEȘ s.v. *hotărî*.

HOTĂREÁC s. n. 716 A „drumeag printre tarlale”: *Hotărăcu* ăsta ... este un drum numa cât merge căruța.

HOTÍCUL v. *otic*.

HOTIȘÓR adj. 727 A dim. de la *hoț* („viclean”).

HREÁM s. n. 735 VIIa „hram”; cf. h r e á m ăt , t i t o r í e .

cf. LEXIC REG., II, p. 96 (Tecuci) s.v.

HREÁMÁT s. n. 735 VIIa „hram”; cf. h r e a m ...

var. *reámăt* s. n. 735 VIIa.

HRRU interj. 762 VII cuvânt care imită zgomotul produs de o mișcare puternică și înfundată: Oile era în spate cu oboru, auz oile *hrũ* [...] mai ascultaj o dată, iar *hrũ* oile.

HÚDIȚĂ s. f. 679 VIIa, 746 VIII „ulicioară”.

v. DA s.v. 2°, TDRG (Mold.), CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (Mold., Trans.), DM, DEX (reg.), BĂRBUȚ s.v.

HUGI s. 734 V „pădure mărunță și deasă; desiș; hățiș”: [Ursul] era într-un *huđ* 734 V. A dat oile nișel îndărăt și s-a băgat prin niște *hiđ*, că era păduri pă timpuri atunci 820 A; cf. b u h á c i ...

var. *hăgi* s. m. 719 VIIIc, pl. *hăgi* 820 A, 823 VI; *háj* s.n., pl. *há-juri* 820 A.

cf. DA, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.), Sc.Șt., 1957, 1, p. 68 (Valea Bistriței, Mold) s.v. *huci*, TDRG (Mold.), CADE (Mold., Bucov.) s.v. *huceag*, GS, 1923-1924, p. 37 (Țara Oltului), B Ph, 1939, p. 225 (Gorj) s.v. *higiu*.

HUHURÁ vb. ind. impf. 3 sg. 699 VII „hohotea de plâns”: Duminica, când ieșea mireasa din casă, cânta lăutaru de... multă lume plângea de *huhurá*.

cf. DA, TDRG s.v., CADE (Mold.), DM (rar), DEX (reg.) s.v.

HUIÁLÁ s. f. 735 V „huiet, vuiet”; cf. *h á o t ...*

v. CADE (Mold., Bucov.), DEX (reg.), DM s.v.

HUIETUL s. n. art. în expr. *se duse ~ 777 VIII* „se duse vestea”: Când a venit acasă, *să duse húietu* în comună că Savu ia fata lu Ileana lu Calende.

cf. TDRG (Mold.) s.v. *vuet* 2°, SCRIBAN (est) s.v.

HÚIMĂ s. f. 868 VII „umflătură, uimă”.

pl. *húime* 830 A.

v. GL. ARGES s.v.

HUITUÍT v. *hutuiéște*.

HÚLĂ s. f. 1° 722 A „fâșie, bucată îngustă de teren”: Și-am pus ochii așa pe-o *húlă* de pădure-așa; cf. *linie* 3°, *riglă* 1°, *sfoară* 1°, *șovécă*. 2° 820 A „adâncitură între două dealuri; depresiune”; cf. *hoacă*. 3° art. în *~ sócului* 740 A „dâra, urma unui pârjol”.

2° cf. DA (Trans. Muscel), SCRIBAN (Munt., Trans.), DM, DEX (reg.), GL. ARGES, LEXIC REG., II, p. 27 (Vâlcea), p. 100 (Orăștie), BĂRBUȚ s.v.

HULEÁI s. n. 742 V „petrecere, chef, beție”: [Soțul] face câte un *huleáj*, câte o beție; cf. *bărăbie* ...

v. DA, CADE (Mold.) s.v. *huliai*, TDRG (fam.), ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (est) s.v. *guleai*.

HÚLIU s. m. 741 III „uliu”; cf. *udvánul* .

HULUCĂNEÁM vb. ind. impf. 1 sg. 677 VIII „dădeam buștenii pe uluc 2°”: *Hulucănám*, adică dam pe canal; cf. *bârâim* ...

HUNDRÓC v. *undróc*.

HÚPUIE vb. ind. prez. 3 sg./pl. 675 VII, A „saltă oamenii pe brațe la Sfântul Ion, strigând hup, hup”; cf. *iordănește* 1°.

HUPUITÓRI s. m. pl. 675 VII, A „oameni care hupuie lumea, în cadrul obiceiurilor de Sfântul Ion”.

HURDUIÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 751 VIIIa „bați laptele închegat (în hârdău)”: Laptele închegat îl amesteci, îl *hurdujéști* bine în hârdău, și de-acolea bagi mâna și-l strângi frumos.

cf. DA (înv.) s.v. *hurui*, CADE, ȘĂINEANU s.v. *urlui*, TDRG s.v. *hârdău*, SCRIBAN (Maram.) s.v. *hârdău*.

HURLUITÓR v. *huruitór* 2°.

HÚRUI vb. 1° ind. prez. 2 sg. 864 A „zdrobești strugurii cu

huruitorul 1°”; cf. *pistosésc* 1°. 2° ger. 707 Va [despre clopot] „sunând”; cf. *zâncăne*, *zorgăneám*, *zorzoiaá*. 3° var. ind. impf. 3 sg. 832 VI [despre pește] „înota, umbla repede de colo, colo”.

ger. 2° *huruind* 707 Va.

var. 1° *a uruít* vb. ind. pf. c. 3 sg. 821 VIb; 3° *uruia* impf. 3 sg. 832 VI.

1° cf. DA s.v. *hurlui*, CADE, ȘĂINEANU s.v. *urlui*, SCRIBAN s.v. *urluiesc*; 2° cf. DA, TDRG s.v. *hurui* 1°, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v., LEXIC REG.; I, p. 54 (Craiova) s.v.

HURUITÓR s.n. 1° 864 A „dispozitiv manual de zdrobit strugurii pentru must”: Acuma e niște *huruitoare* de-i hurui [strugurii]. *Huruitóru* se zice acuma, e un coș așa, are niște fiare și învârtește. 2° var. 739 A „mașină pentru urluia”: La moară era *hurluitór*, duceam știuleții și-i băgam la *hurluitór* și *hurluitóru*-i toca.

pl. 1° *huruitoare* 864 A.

var. 1° *uruítór* s. n. 818 A, 821 VIb; 2° *hurluitór* s. n. 739 A.

HUSTÚCĂ s. f. 674 VII „coastă abruptă, râpă (pe care se dau buștenii la vale)”; cf. *corháňă* ...

HÚSCĂ s. f. 1° 722 V „maia cu tărăță pentru preparat borșul”; cf. *plămádă*. 2° pl. 847 VII „tărățe”.

pl. *huști* 1° 720 V, 726 Va,b, 736 V, 749 VII, 752 III, 753 V, 754 V, 755 VII, 840 III, Va, 845 VII, 846 III, 850 VII, 852 III, 856 III, *huști* 1° 715 Vb, 728 V, 733V, 738 V, 739 III, 740 II, III, V, 741 V, 745 V, VIIb, 748 V, 838 VIIb, 848 V, 855 III, 2° 847 VII, *huște* 1° 729 VIIb.

var. 1° *húștiul* s. m. art. 852 III; *húșcii* s. m. pl. art. 751 Vb.

cf. DA, ȘĂINEANU (Mold.), TDRG (Mold. pop.), CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.), DR., 1922–1923, p. 704 (Mold.) s.v. *huște*, GL. DOBR. s.v. *huști*.

HÚȘTIUL v. *húscă*.

HUTUIEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 837 VI „înjură, batjocorește”: Era o femeie, spune, rea, o femeie îl *hutuíă*, chiar dacă făcea treabă. Chiar de nu făcea... el tot... îl drăcuia sau îl blestema; cf. *jurát*.

ind. impf. 3 sg. *hutuíă* 837 VI.

var. *am huiuí* vb. ind. pf. c. 1 sg. 751 V.

cf. GL. DOBR. s.v. *futuia*.

IABANGÍU adj. 830 A „nesupravegheat, în voie”: În baltă, vitele umblau *iabangíi*.

f. pl. *iabangii* 830 A.

cf. DA (înv.), SCRIBAN (vechi, rar) s.v.

IÁCA-CUI loc. subst. 806 VII, 817 VII, 821 A, 830 VII, 835 A „dracul”: *Iáca-cui* mă puse s-o iau p-aici? 835 A; cf. *drăcócă* ...

gen. *al* ~ 830 VII.

v. DA s.v. *iaca* 1°, GL. ARGEȘ s.v. *iaca* 2°.

IAGÚD s. m. 866 VII „dud”; cf. *agúd*.

v. CADE (Olt.), GL. DOBR., BĂRBUȚ s.v.; cf. DA, SCRIBAN s.v. *agud*, TDRG s.v. *iagod*.

IALĂ s. f. 849 VII sg. de la *iele* („ființe imaginare”): A trecut ielili, maică, da acuma nu mai e *ială*, nu mai e.

IAMĂȘ s. n. 751 VIIIb „pășune, imaș, izlaz”: *Iamășu* satului, să-l aibă izlaz pă lângă sat; cf. f ă g ă d ă u ...

v. DA (Mold.), TDRG s.v. *imaș*; cf. CADE (Mold., Trans.), ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (est), DM, DEX s. v. *imaș*.

IANOTĂN s. n. 676 V, 681 VI „soi de măr; ionatan”.

IANUÁRE s. m. 723 VI, 752 V, 837 III „ianuarie”.

var. *ianuárie* (4 sil.) s. m. 771 VII, 863 VI; *ianuárie* (3 sil.) s. m. 774 VIIb.

IANUÁRIE v. *ianuáre*.

IARMALÓC s. n. 725 VII „bâlci, târg”; cf. z b o r .

cf. DA, TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est), DM (reg.), DEX s.v. *iarmaroc*.

IATÁJE s. n. pl. 1° var. 689 VII „etaje”. 2° 784 VI „rânduri de noduri din care dau frunzele (la roșii)”: Roșiile când a făcut patru *iatáje*, maxim trei, patru, îi rupem vârful, se numește cârmit; că înainte le lăsam la mai multe *iatáje* și nu da o producție bună.

var. 1° *iatájuri* 689 VII.

1° v., GL. ARGEȘ s.v.

IATÁJURI v. *iatáje*.

ICHI v. *inc* 3°

ICONOMÉȘTI v. *economít*.

ÍCRE s. 1° n. 841 Va „icră”: Un *ícre* de pește. 2° f. pl. 736 V „bășicuțe formate în partea de jos a săpunului, după răcirea acestuia”: După ce s-a închegat [săpunul], de s-a răcit el, îl scoatem de-acolo; dacă vedem că este bun de are *ícrili* pă fundu lui, de este bun, îl lăsăm așa.

1° cf. DA s.v. 3°, 4°, GL. ARGEȘ s.v.

IÉNE s. m. 716 III, 719 VII, 808 V, 820 VII, 823 V, VII, 825 V, 830 III, 831 I, V, 833 VIIa, 836 VII, 837 V, 838 Vb, 840 I, VII, 841 II, VIIb, 864 V „caloian”: *Iéne* făceam dă clisă un păpușoi așa dă clisă și venea mulți copii, adică cu flori, cu lumânări și-l dădeam pă gârlă, ca să plouă 716 III; cf. *caloienică* ...

IENÍCĂ s. m. 755 III, 832 V, 837 V „caloian”; cf. *caloienică* ...

IENIPAHÁR s. n. 723 V, 726 Vb, 838 VIIa „ienibahar”: Punem piper, punem *ieunpahár* 725 V.

var. *ieumpahár* s. n. 725 V.

v. GL. DOBR. s.v. *ienipahar*; cf. DA s.v. *ienibahar*.

IÉPURELE s. m. art. 1° 738 VII „mușchiul de lângă șira spinării”. 2° în ~ și *vânătorul* 743 IIa numele unui joc de copii.

1° v. DA (Trans., Muscel) s.v. 3°, CADE s.v. 5°, BĂRBUȚ s.v.

IERBÁT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 830 VII „a pârlit (cu iarbă de pușcă)”: Omu avea brâu gros dă lână și a trecut glonțu p-aici, l-a *ierbăt* nițel, da n-a răzbit la piele. L-a pârlit nițel.

IERÉII s. m. pl. art., ~ și *porumbéii* 849 IIa numele unui joc de copii: „ereții și porumbeii”; cf. *ú l i i*.

cf. DA s.v. *herete*.

IERÍȘ s. n. în *la* ~ loc. adv. 806 VIIIb „la câmp întins și deschis”: Am ieșit *la ierîș* încolo, am ieșit la câmp din pădure; cf. *g o l*.

IERTĂCIÚNE s. f. 1° 679 VIIa, b, 708 Vb, 709 VII, 797 V, 848 V „obicei conform căruia mireasa cere iertare părinților sâmbătă înaintea nunții sau în timpul acesteia”. 2° 772 VIIIb „întâlnire între tineri și părinți pentru a se împăca, după ce primii s-au căsătorit fără voia părinților”: Duminic-avea un văr al lui [=al fiului], fugise cu o fată și avea *iertăcúne*, așa i să zicea; cf. *împăcăciúne* 3°, *păcăciúne*. 3° 828 V, VII, 832 V „obicei de Lăsatul Secului de Paști, când persoanele certate se pot împăca”: Dă *iertăcúne* [...] când se lasă Secu pentru postu Paștelui, se aprinde diornite 828 V. 4° 741 VII, 746 VII, 780 V, 782 V, VII, 784 V, 806 VII, 833 VIIa, 842 VII, 850 VII „petrecere care se face a doua zi sau la o săptămână, două ori trei după nuntă, la părinții fetei sau la nași”: Luni dă dimineață plecau cu *iertăcúne*, cu patru boi, cu clopote [...] cu lăutari, cu socri, cu nași, plecau îndărăt la... tat-al fetii, la mireasă zis acasă, une-a crescut ea 782 V; cf. *c á l e* 1°... 5° 697 VII „moment în care rudele își iau rămas bun de la mort”.

pl. art. 1° *iertăciúnile* 709 VII, 713 Va, 722 VII, 731 III, 765 III.

1° cf. DA (înv. și pop.) s.v. *ierta*, TDRG (înv., Trans.) s.v. *erta*, LEXIC REG., I, p. 61 (Vaslui) s.v.; 2° v. BĂRBUȚ s.v.; 4° v. DA s.v. *ierta*, TDRG (Trans., pop.) s.v. *ertăciune*, CADE (Trans.), GL. OLT. s.v.; 5° v. DA. (înv.) s.v. *ierta*, TDRG (înv. și pop.) s.v. *ertăciune*, CADE (înv.) s.v.

IETAC s. n. 723 VI „cameră mică de dormit”.

v. DA, CADE (Mold.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.) s.v. *iatac*, TDRG (Mold.) s.v. *etac*; cf. CV, 1951, 5, p. 26 (Romanați) s.v. *etac*.

IEUMPAHÁR v. *ienipahár*.

ÍGLĂ s. f. 785 VIIb „igliță, croșetă”; cf. *c o ș é t*.

cf. DA (rar), GL. OLT. s.v.

IGNĂRIȚĂ s. f. 786 V „plantă care crește, mai ales, prin in”: [Inul] are-n el dă iese niște bălării care zice că este *ignăriță*.

cf. DA s.v. *inar*, TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *inăriță*, CADE, DM s.v. *inariță*.

IGORÎT v. *izgorá*.

IÎSORÍCĂ (5 sil.) s. f. 675 VII dim. de la *iîșoară*.

IJÉCTII s. f. pl. 781 VII, 827 VI, 828 VII „injecții”.

ILEÁCĂ s. f. 832 A „vestă femeiască, îmblănită sau

neîmblănită; ilic”.

pl. *iléci* 832 A.

cf. TDRG (Macedonia), SCRIBAN (vest), DA s.v. *ilic*.

IMINÉI s. m. pl. 730 A, 774 VIII „pantofi țărănești (purtați odinioară)”: Tata îmi luase o pereche de *iminéj*, să-i am de duminicit, când mergem la biserică 730 A.

v. DA (Munt., Mold.), SCRIBAN (înv., azi est), DM, DEX (înv.) s.v., TDRG (Munt.), CADE s.v. *imineu*; cf. B Ph, 1939, p. 226 (Gorj) s.v.

IMPÉRICĂ adj. f. 838 Vb „empirică”: Erau moașe din astea *impérice*, așa să spunea, moașe din comună.

pl. *impériçe* 838 Vb.

IMPRIMĂȚII s. f. pl. 845 V „modele imprimare pentru a fi cusute”.

IMPUTĂȚ, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 815 V „a amputat”.

IMURLÚC s. n. 793 A, 827 VII „haină lungă, înflorată, din dimie”: *Imurlúcile* astea erea făcute lungi așa, până jos, aicea cu flori în față, cu flori la piept aicea, buzunare dă băga mâinile, iar cu flori pă buzunare 793 A.

pl. art. *imurlúcele* 793 A.

cf. DA (turcism), CADE, ȘĂINEANU (Olt.), SCRIBAN (vest) s.v., TDRG (înv.) s.v. *iamurluc*.

INC s. 793 I 1° nume al unui joc de copii (cu pietre): *Încul* să joacă cu cinci pietre. 2° „piatră mai mare la jocul numit ~”: Luăm pietrele-n mână și o piatră o facem *inc* și dăm în sus. 3° var. în *dau* ~ 865 II [în jocurile de copii] „lovesc nasturii (sau pietrele) partenerului de joc”: *Dau Ík* când lovim nasturii unu de altu.

var. 3° *ichi* s. 865 II.

cf. DA, TDRG s.v., SCRIBAN (Munt.), ȘĂINEANU s.v. *ichi*.

INDIZEÁ s. f. 835 VII „rășchitor”: Deteam bumbacu ăstelante zile pă *indizeá*, îl scrobeam, pă urmă îl dăpănam cu cicricu; cf. *rischitór*.

INELÁRI s. m. pl. 869 VIIIb „țigani nomazi, artizani de podoabe din metal”: Era țigani, niște *inelár* / d-ăia.

INFAVORÁBIL adj. 725 VI „nefavorabil”: Un timp foarte *infavorábil*, nu favorabil.

INFERMELÍE s. f. 742 VI, 826 VIII „infirmierie”.

INÍE (3 sil.) s. f. 793 VI „strat de mucegai (la vin); floare”: Acolo trebuie să stea vinu, că dacă-l schimbăm să... prinde și el o *iníe*.

cf. DA (Năsăud, Vâlcea), SCRIBAN (Munt., Mold.), DM, DEX (reg.), TDRG s.v.

ÍNIMA s. f. art 1° 720 VI, 788 VII, 794 VII, 850 VII „partea (din mijloc), de calitate superioară, a firului de cânepă (în opoziție cu câlții) sau a lânii (în opoziție cu știmul)”: *Ínimile* alea... alea le făceam fuioare separat, pentru cearceafuri 823 VII. Cânepa o dădeam pân darac

și scoteam fuioru d-o parte, ce era bun, *lînima* cânepii 850 VII. Alegeam *lînima* frumoasă care era... firu zis și care era... zis rămas-așa ca un fel dă scamă, ăla era... știm să numea 794 VII. 2° 720 VI „grindeiul plugului”: Grindeiu, *jînim*-aia a plugului, grindei spunea.

pl. 1° *inimile* 718 VII, 787 VII, 788 VII, 823 VII.

1° cf. DA s.v. 5°, CADE (fam.) s.v. 13°, SCRIBAN, DM s.v.; cf. BĂRBUȚ s.v. *inima cepei*.

INIMĂRUL s. n. art. 817 A „inima căruței”.

INIȘÓR s. 830 VIIa „in (vopsit), produs industrial”.

INOSTÍI s. f. pl. 757 VII „strâmbături, schimonoseli”.

cf. DA, TDRG, CADE s.v. *anostie*, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *anosteală*, GL. ARGEȘ s.v. *anostrie*.

INȘEÁ vb. ind. impf. 3 sg. 814 A „ieșea”.

ind. impf. 3 pl. *inșeá* 820 VII, pf. s. 3 sg. *inși* 692 VI, 1 pl. *inșirám* 692 VI.

var. *voi ișá* vb. ind. viit. 1 sg. 739 VII.

v. DA (prin Bucov.) s.v. *ieși*.

INTERZÍSE în *erám* ~ 744 V „eram oprite, ni se interzicea”:

Jerám foarte *interzise*, ca să nu stăm cu soarele sus, să nu sfințească soarele și noi să fim la horă.

INTRÁT, (*i*)-a ~ *pe mánecă* loc. vb. 737 VII „a sfeclit-o, a băgat-o pe mánecă”.

IOLDĂȘÍT, *ne-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 pl. 673 VIII „ne-am întovărășit, ne-am făcut *gh i o l d a ș i*”; cf. *de o l d ă ș í t*...

IODÁN s. n. 1° 688 III, 779 VIII, 785 III, 819 VIII, 835 A „petrecere (între tineri) de Sfântul Ion sau de Bobotează (după ce flăcăii *i o r d ă n e a u* fetele)”: Când făcea *jordáne*?! e! uite... făceai atunci plocoane, făceai dă toate, te duceai la o casă de oameni, fata și cu băiatu, fata și băiatu acolo, puneai masă, cu lăutari, cânta, făcea, te duceai la fântână, îți turna cu căldarea apă-n cap, zicea că te iordănește 796 VIIIa. 2° pl., *făcem* ~ 735 VI „ducem cu vorba, amăgim, înșelăm”: Nu... nu *făcem jordané* de-astea, eu la mine-i hotărîre; cf. *i o r d ă n e ș t e* 2°, *minciună*.

pl. *iordané* 1° 796 VIIIa, 2° 735 VI.

1° cf. DA s.v.; 2° cf. DM (fam.), GL. ARGEȘ s.v.

IODĂNEȘTE vb. 1° ind. prez. 3 sg./pl. 684 Va, 679 III, 719 VII, 796 VIIIa [despre iordanitori] „umblă prin sat, în ziua de Sfântul Ion, ridică pe brațe și stropesc cu apă, urându-le noroc, pe cei pe care-i cheamă Ion sau fete și flăcăi, indiferent de nume”: Băieții dă Sfântu Ion, umbla băieți cu aia care botează popa, cu căldăruș-aia, și aridica pă care-l chema Ion în sus, dă *jordanéște* 719 VII; *húpuie*. 2° tranz. ind. pf. c. 3 sg. 727 A „a păcălit, a dus cu vorba”: Un an dă zile *m-a jordanít*; mă duceam că „facem”, că „mă mărit”, gata, s-o iau până-n Paște, nu e, „lasă, mă, după Paște”; cf. *i o r d ă n* 2°...

1° ind. impf. 3 pl. *iordăneá* 674 VII, 680 VIII, 702 V, 819 VIII; conj. prez. 3 pl. *să iordănească* 820 III; 2° ind. pf. c. 3 sg. *a iordănit* 727 A.

1° v. DA s.v. *iordăni*; cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU s.v. *iordăni*, SCRIBAN s.v. *iordănesc*; 2° v. GL. ARGEȘ s.v. *iordăni*.

IODĂNÍTUL s. n. art. 804 VIIIb „numele obiceiului de a *iordăni* 1°”.

cf. DA s.v. *iordăni*.

IPISTORÍA s. f. art. 859 VIIb „epistola bisericească”.

ISPITEÁ vb. ind. impf. 3 sg. în ~ *cu vórba* 825 A „cerceta întrebând, trăgea de limbă”.

cf. DA (înv. și pop.), TDRG, CADE, DM, BĂRBUȚ s.v. *ispiti*, SCRIBAN (vechi) s.v. *ispitesc*.

ISPRĂVNICÉRUL s. m. art. 719 VIIIc „funcționarul care strângea impozitele”; cf. *percitór*.

cf. DA, TDRG (Munt.), CADE, ȘĂINEANU s.v. *isprăvnicel*, DM (înv.), DEX s.v. *isprăvnicel*.

ISTÍCUL s. n. art. 726 VIb, 733 III, A, 740 A, 745 IV, VI, A „răsadnița, brazda de gunoi pentru semănat tutunul”: Tutunu îl pui la *listícurl* la semănat la gunoi 726 VIb; cf. *fâșcheá* ...

pl. *istícuri* 726 VIb, 740 A, 745 A.

cf. SCRIBAN s.v. *iestic*, GL. ARGEȘ s.v. *iastuc*.

ISTÚM s. n. 699 VI, 706 VIIIc, 821 VIb „lemn lung la coama casei, care unește vârfurile căpriorilor”: După ce a pus căpriorii, îi pune *istúmu* sus acolo 821 VIb; cf. *cal* 1°...

IȘÁ v. *inșeá*.

ITÚBÁ v. *etúbă*.

IT s. 824 A „metal în stare lichidă (topit de fierar)”.

cf. BĂRBUȚ s.v.

ÍTE s. f. pl., *să ia la ~ loc.* vb. 715 VIIIa „să batjocorească”: A-nceput *să mă ia la íte* așa, să... să mă... să mă batjocorească.

ITOÁIE s. f. pl. 715 VII „íte cu un singur coclete cu care se țese cu speteze (la țesături cu model complicat)”.

IUBEÁȚÁ adj. f. 750 VII „îndrăgostită”: Fata care-i *iubeáȚá* de iubește ea tare.

v. DA s.v. *iubi*, CADE (înv.), SCRIBAN (vechi, azi ironic), TDRG s.v.

IUBÓVNICUL s. m. art. 733 VII „iubitul, ibovnicul”; cf. *gagíu*.
v. DA s. v. *ibovnic*.

IUF s. 705 VI „lovitură, izbitură”; A venit barca și i-a mai dat un *iuf*, a dat-o jos și-atunci eu am sărit s-o salvez.

cf. DA, BĂRBUȚ s.v. *iufă*, GL. ARGEȘ s.v.

IÚLE s. m. 819 VIb „iulie”.

var. *iúlie* (2 sil.) s. m. 683 VIb.

cf. DA (prin Bucov., Trans.) s.v. *iulie*.

IÚLIE v. *iúle*.

IÚNE s. m. 685 VI „iunie”.

cf. DA (prin Bucov. și Trans.) s.v. *iunie*.

IVEÁM vb. tranz. ind. impf. 1 sg. 763 VII „copiam modele, pe geam, în lumină, prin suprapunere a unei bucăți de pânză”: Le puneam așa pă ușă modelele, d-ezemplu cum e ușa asta. Și le prindeam cu ace sus și mergeam pă tipar și *lvjám*, adică tiparul pă geam. *liveám* așa, știi, după tipar.

IZBÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 671 III [la casa de lemn] „tencuiești cu mortar peste cercuri ale”: După ce se cercuie [casa], să tencuie, *să izbéște* și după ce *să izbéște*, se-tencuie, cum se zice 671 VI; cf. îmboldesc 1°, îmbulgărești 2°, încheágă 1°, înfundá, înghiontím, șomoiogéști.

ind. pf. c. 1 pl. *am izbít* 671 III; refl. ind. prez. 3 sg. *se izbéște* 671 VI.

v. LEXIC REG., I, p. 64 (Vaslui) s.v. *izbi*; cf. GL. OLT. s.v. *izbitură*.

IZDÁT s. n. 782 VIIIb „colici intestinale, crampe la stomac”; cf. cui...

v. CADE (Ban., Olt.), SCRIBAN (vest), DM (reg.), DA, BĂRBUȚ, B Ph, 1939, p. 226 (Gorj) s.v.

IZGORÁ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 772 VIIIb [despre cânepă, cereale] „se usca, se zvânta”: Grâul sta o săptămână, două, *să izgorá*-n măgărite-acolo pe câmp; cf. dospéám 1°.

ind. pf. c. 3 sg. *s-a izgorít* 829 VII; sup. *la izgorít* 789 VII.

var. *la igorít* vb. sup. 789 VII; *se zgoréá* vb. refl. ind. impf. 3 sg. 767 VII.

cf. CADE (prov.), DA, TDRG s.v. *izgorí*, SCRIBAN (est, rar) s. v. *izgorăsc*.

IZINÉȘTE, *se* ~ vb. refl. 1° ind. pf. c. 3 sg. 826 A [despre o ruță] „s-a spălat prost îmbăcsindu-se”; cf. înéácă. 2° ind. prez. 3 sg. 826 A [despre un animal] „rămâne nedezvoltat”: Mielu [întărcat devreme] nu... *se izinéște*.

1° ind. pf. c. 3 sg. *s-a izinít* 826 A.

1° v. DA (Trans.), DM (reg.) s.v. *izini*, SCRIBAN (Munt., Olt.) s.v. *izinesc*; cf. COMAN, GL. (Vâlcea) s.v. *izâni*, BĂRBUȚ s.v. *izinit*; 2° v. CADE (Olt., Ban.), DM (reg.), DA, B Ph, 1942, p. 131 s.v. *izini*, SCRIBAN s. v. *izinesc*; cf. GL. ARGEȘ s.v. *izinitură*.

ÍZMÁ s. f. 786 A „rachiu de izmă”: Și eu iau o *ízmá* și-i dă și muierii o vodcă.

IZVORÉALĂ s. f. 808 VII „glugă din mănunchiuri de cânepă”: [Cânepa] dă toamnă... te duci ș-o culegi și p-aja, o strângi așa grămadă, o faci un fel, cică dă *izvoreálă*; cf. căpítă 2°...

IZVORÉȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 773 VIIb [despre cânepă, cereale] „se fermentează, se descompune”: Lași cânepa grămadă

ca să să... ca să facă sămânța aia *să se izvorăscă*, să putrezească. *Să Izvoréște* ea acolo, se topește”; cf. *do s p e a m 3°*.

conj. prez. 3 sg. *să se izvorească* 773 VIIb.

ÎMBALONÁT adj. 791 IIIb „balonat, umflat”: Ş-a băut apă dă era stomacu *îmbalonát*, cum să zice la noi.

ÎMBALOTÁT s. n. 799 VI „acțiunea de a *î m b a l o t a*”.

ÎMBALOTĂM vb. ind. prez. 1 pl. 726 A, 733 III, 739 VI, 745 IV, VI [referitor la tutun, paie etc.] „facem baloți”: [Tutunul] îl legăm, p-ormă-l *îmbalotám* 850 VI.

ind. prez. 3 pl. *îmbaloteáză* 826 VIIa, 832 VI, 833 VI, impf. 1 pl. *îmbalotám* 850 VI, 3 pl. *îmbalotá* 816 IIa, b; refl. ind. prez. 3 sg. *se îmbaloteáză* 727 VI, 752 A, pf. c. 3 sg. *s-a îmbalotát* 752 A.

ÎMBĂLIGĂRITE adj. f. pl. 787 VII [despre terenuri] „îngrășate cu băligar”; cf. *g u n o i ó s*.

cf. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v. *îmbălegărat*.

ÎMBĂRNUIM vb. ind. prez. 1 pl. 721 A „așezăm bârmele pentru a ridica pereții casei”; cf. *b â r n u i é ș t e ...*

cf. DA s.v. *bârnui*, TDRG, CADE (Mold.) s.v. *bârnui*.

ÎMBEREGĂȚIT, *a ~* vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 762 A [despre o fiară] „a mușcat, a sfâșiat la beregată”: Găsiră oaia pe spate, o-*mberegățis*-aicea și cura sângele țutur 762 VII; cf. *î n g â t u i s e*.

ind. m. m. c. pf. 3 sg. *îmberegățise* 762 VII.

v. GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *îmberegăți* 1°.

ÎMBETELÉȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 777 IVb „gătește, împodobește (mireasa) cu beteală”.

ÎMBEZNÁTULE s. m. voc. 821 VII [în descântece] „întune-catul (termen eufemistic pentru dracul)”; cf. *d r ă c ó c e a ...*

cf. DA (înv.) s.v. *îmbezna*.

ÎMBIRUIÁ vb. ind. impf. 3 sg. 867 V „biruia”.

v. GL. DOBR. s.v. *îmbiruie*.

ÎMBLĂNÍTĂ adj. f. 790 VII [despre ușa] „căptușită cu blană, cu scândură”.

cf. DA s.v. *blăni*, SCRIBAN (vest) s. v. *blănesc*.

ÎMBLI vb. ind. prez. 2 sg. 824 VIII „umbli”.

ind. prez. 3 pl. *îmbălă* 855 A, impf. 1 sg. *îmblám* 769 A, 3 sg. *îmblá* 730 A.

v. TDRG, DEX (înv. și pop.), DM (înv. și reg.), s. v. *umbla*, CADE (înv.), GL. DOBR. s. v. *îmbla*, SCRIBAN (nord) s. v. *umblu*.

ÎMBOLBOJEAM vb. ind. impf. 1 sg. 756 VII „înfășuram, înfofoleam”.

v. DM (rar) s. v. *îmbolboji*; cf. CADE s. v. *îmboboroji*, GL. ARGES s. v. *îmbolmoji*.

ÎMBOLDEÁLĂ s. f. 742 VI „acțiunea de a *î m b o l d i* 1°”; cf. *b u l g ă r e á l ă ...*

v. GL. DOBR. s.v.

ÎMBOLDÉSC vb. 1° ind. prez. 1 sg. 742 VI „umplu cu lut, printre grădele, pereții casei”: *Îmboldeá*, umplea peretele cu pământ până sus; cf. *iz b é ș t i* ... 2° ind. prez. 3 sg. 811 VII [fig.] „agasează, sâcâie, provoacă”: Te duci la horă și dacă aia, muierea lui, mai zice cevașilea, te mai *îmboldește*, mai zice ceva, vino acasă.

1° ind. impf. 2 sg. *îmboldeai* 863 A, 3 sg. *îmboldeá* 742 VI, 753 VIII; 2° ind. prez. 3 sg. *îmboldește* 811 VII.

1° v. GL. DOBR. s. v. *îmboldești*.

ÎMBOLDÍT s. n. 742 VI „acțiunea de a *îmboldi* 1°”; cf. bulgăreală...

ÎMBOLNĂVEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 690 VII „se *îmbolnăvește*”.

ind. pf. c. 1 sg. *am îmbolnăvit* 683 VIIIa, 838 VIII, 3 sg. *a îmbolnăvit* 770 VIII, 774 VIII.

v. GL. OLT. s.v.; cf. DA (înv. și pop.) s.v. *bolnăvi*.

ÎMBOMBARDAMENTUL s. n. art. 772 VIIIb „bombardamentul”.

ÎMBOMBARDÁT, *a ~* vb. ind. pf. c. 3 sg. 849 VII „a bombardat”.

ÎMBONTĂȚI adj. m. pl. 756 VII „bosumflați”.

v. DA (Mehedinți, Ban.), CADE (Ban., Olt.), BĂRBUȚ s.v. *îmbonța*, SCRIBAN (vest) s.v. *îmbontez*.

ÎMBORĂȘCAI vb. 1° ind. prez. 1 sg. 767 VII „murdăresc, mâzgălesc”: Dacă nu știu, ce vrei să scriu eu la tablă? *Îmborășcăi* și eu p-acolo; cf. *p ó l c ă i e* 3°. 2° refl. ind. prez. 1 sg. 762 VIII „mă reped, mă năpustesc”: Asta zice ce faci, mă, *te-mborășcăi*? 762 A. [Boul] *să-mborășcăie* la toată lumea, să nu s-apropie nimeni dă el 763 VIII; cf. *b u ș n í r ă* ...

2° refl. ind. prez. 1 sg. *mă îmborășcăi*, 2 sg. *te îmborășcăi* 762 A, 3 sg. *se îmborășcăie* 763 VIII.

var. 2° *se îmborășcăie* vb. refl. ind. prez. 3 pl. 821 A.

1° cf. LEXIC REG., II, p. 70 (București) s.v.; 2° v. DA (Teleorman) s.v. *îmbroșcăi*, CADE (Olt.) s.v., GL. ARGEȘ s.v. *îmboroșcăi*; cf. GL. OLT. s.v. *îmboroșcăiam*, BĂRBUȚ s.v. *îmborășcăi*, LR, 1961, 4, p. 317 (Argeș) s.v. *borășcăi*.

ÎMBORĂȘCAIE v. *îmborășcăi* 2°.

ÎMBOTEĂZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 693 VII „botează”.

ind. pf. c. 1 sg. *am îmbotezát* 693 VII.

ÎMBRĂCĂȚĂ adj. f. 787 VIII [despre o suprafață] „acoperită, plantată în întregime (cu pomi)”: Curte *îmbrăcătă* cu peri.

cf. DA s.v. *îmbrăca* II. 1°.

ÎMBRÂNCUIĂLĂ s. f. 694 VI „îmbrânceană”; cf. *b r â n c i u - i ă l ă*.

ÎMBRÂNZEȘTE, *se ~* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 742 V [despre săpun, la preparare] „se face zgrunțuros ca laptele brânzit; se brânzește”: [Săpunul] *să-mbrânzește* ca mămăliga; cf. *u r d é ș t e*.

ÎMBREĂNĂ v. *umbreánă*.

ÎMBROBODORÍSE, *se* ~ vb. refl. ind. m. m. c. pf. 3 sg. 732 VII „se îmbrobodise”: Biata babă *sâ-mbrobodorise* și c-un suman, cu un zăbun; cf. *î m p r o b o z á*.

ÎMBRODÁTE adj. f. pl. 832 V „brodate”.

v. BĂRBUȚ s.v. *îmbrodat*.

ÎMBUCĂTÚRĂ s. f. 682 V, VII „mâncare dată de pomană zilnic timp de șase săptămâni după înmormântare”: Se dă *îmbucătúră!*, așa să spune la noi, dă pomană, nouă-*mbucătúră!* cu farfurii la fiecare-*mbucătúră* și cu batistă V.

pl. *îmbucătúri* 682 V, 710 VII, 791 V.

v. LEXIC REG., II, p. 90 (București), GL. ARGEȘ s.v. *îmbucături*.

ÎMBUFNEÁM vb. ind. impf. 1 pl. 832 VIIIb „dădeam buzna; bufneam”: cf. *b u ș n í r ă l 0*...

ÎMBULGĂREÁLĂ s. f. 839 VI, 846 III, 863 VI [la construcția casei] „acțiune de a băga bulgări de pământ printre nuiete”; cf. *b u l g ă r e á l ă*...

ÎMBULGĂRÉȘTE vb. tranz. 1° ind. prez. 3 sg. 727 A „lovește cu bulgări (de pământ, de zăpadă)”: Te-*mbulgărește* cu bolovani noaptea, nu poți să te apropii acolo. 2° ind. prez. 1 pl. 845 VI, 866 VIII [la construcția casei] „băgăm pământ cu paie printre nuiete”; cf. *i z b é ș t i*...

1° refl. ind. prez. 1 pl. *ne îmbulgărim* 755 I, pf. c. 1 pl. *ne-am îmbulgărit* 753 II; 2° ind. prez. 1 pl. *îmbulgărim* 845 VI, 866 VIII, impf. 1 sg. *îmbulgăream* 866 VIII, 3 sg. *îmbulgărea* 755 VIIIb, 850 VI, 866 A, 867 VIII, pf. c. 1 sg. *am îmbulgărit* 853 VIIIb, 855 A, 2 sg. *ai îmbulgărit* 863 A; conj. prez. 1 sg. *să îmbulgăresc* 863 A, 3 sg. *să îmbulgărească* 866 VIII; part. *îmbulgărit* 839 VI, pl. m. *îmbulgăriți* 705 VI; refl. ind. prez. 3 sg. *se îmbulgărește* 863 VI, pf. c. 3 sg. *s-a îmbulgărit* 863 VI.

1° v. GL. DOBR. s.v. *îmbulgărim*, LEXIC REG., I, p. 24 (Baia Mare) s.v. *îmbulgări*.

ÎMBULUCÍT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 pl. 823 VI „s-au bulucit, s-au îngrămădit”.

v. GL. ARGEȘ s.v. *îmbuluci*, GL. DOBR. s.v. *îmbulucite*; cf. BĂRBUȚ, LR, 1961, 4, p. 318 (Argeș) s.v. *îmbulugi*.

ÎMBUNÁRE s. f. 757 VII „învoială, înțelegere”.

cf. DA (Ban.) s.v. *îmbuna*.

ÎMBURICÁTĂ adj. f. 733 VII „încărcată cu vârf”: Era căruța-ncărcată-*mburicată*; cf. *î n v â r f u í t ă*, *m ă j e r á t ă*.

cf. LEXIC REG., I, p. 92 (Făgăraș) s.v. *îmburica*.

ÎMBURUIENÁT adj. 866 VI „plin de buruieni; întelenit”.

f. pl. *îmburuienáte* 817 A.

v. DA (înv.), BĂRBUȚ s.v. *îmburuiena*.

ÎMPĂCĂ vb. 1° tranz. ind. prez. 3 pl. 752 V [despre părinți] „se împacă cu fata și băiatul căsătoriți fără asentimentul familiilor lor”. 2° ind. pf. c. 3 sg. 733 V „a căzut de acord; s-a învoit”; cf. c o b z ă r i t ...

1° conj. prez. 1 pl. *să împăcăm* 837 VII, 3 pl. *să împăce* 847 VI; 2° pf. c. 3 sg. *a împăcât* 733 V.

ÎMPIAIENTĂREA s. f. art. 751 VIIa [la construcția casei] „acțiunea de a fixa paianta”: Tocurile [ușilor] să face odată cu-*mpaiენტăre*a casei; cf. *p a i e n t e ă l ă*, *p a i e n t ă t u l*.

ÎMPIAIENTEĂZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 752 A [la construcția casei] „bate *paientele*”; cf. *b ă g ă* 1°...

part. m. pl. *împaiენტăți* 815 VI; refl. ind. impf. 3 pl. *se împaiენტău* 778 VIIIa.

var. *s-a împăientat* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg, 817 A; *împaiენტіți* vb. part. m. pl. 811 A.

v. GL. OLT. s.v.. BĂRBUȚ s.v. *împaienta*; cf. DLR (Olt.) s.v. *paienta*.

ÎMPIAIENTȚIȚI v. *împaiენტăză*.

ÎMPARFUMĂTE adj. f. pl. 864 VII „parfumate”.

ÎMPĂRTELE s. pl. art. 682 V „porțiile de colivă și prescură care se împart la toți cei prezenți la parastas”: Să face *împărtele* la biserică și-a terminat cu mortul.

ÎMPĂCĂCIÚNE s. f. 1° 733 V, A, 745 A, 843 VI „înțelegere pentru nuntă; logodnă”: Duminică seara când să face logodna, cum să face la noi, adică *împăcăcúnga* 745 A; cf. *a ș e z ă t* ... 2° 750 V, VII, 768 VIIIb, 776 V, 833 III „vizită pe care o fac tinerii căsătoriți, joi după nuntă, la părinții fetei sau la nași”; cf. *c ă l e* 1°... 3° 848 A „întâlnire între tineri și părinți, după ce primii s-au căsătorit fără voia părinților”; cf. *i e r t ă c i ú n e* 2°.

2° v. GL. OLT., GL. DOBR., BĂRBUȚ s.v.

ÎMPĂIĂM vb. ind. impf. 1° 1 sg. 827 A „pășteam (oile) pe miriște, hrăneam cu paie”: [Vara, oile] le-*mpăiám* pă răpițiști acolo, pă orziști. 2° ind. impf. 1 pl. 764 VIII „scuturam grâul de pe arie pentru a separa paiele de boabe”: [Grâul] îl luam *la-mpăiát* cu furci, așa-l scuturam, până când *să-mpăiá* el, să făcea bine-așa, să toca el bine 690 VIII; cf. *b o r f ă i á m* ...

2° refl. ind. impf. 3 sg. *se împăiá*; sup. *la împăiát* 690 VIII.

1° cf. DA, TDRG, ȘĂINEANU s.v. *împăia*, SCRIBAN s.v. *împăiez*.

ÎMPIAIENTĂT v. *împaiენტăză*.

ÎMPĂMÂNTENIRI s. f. pl. 744 VII „împroprietăriri”: Când s-a făcut primele-*mpămînteniri* de la șaișpatru, când s-a dat loturi la unii oameni, ei erau deja vechi.

cf. DA (pop.) s.v. *împământeni*.

ÎMPĂMÂNTENÎT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 822 VIIIb „a împrorietărit”: L-*a-mpămîntenit* cu pământ, i-a dat loc de casă aicea și încă patru hectare jumătate; cf. *proprietărit*.

refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a împământenit* 744 A.

cf. DA (pop.) s.v. *împământeni*.

ÎMPĂNEĂZĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 835 VI „se presează pământul în jurul coardei de viță de vie cu ajutorul unei vergele”: Vergeaua de fier se bagă din nou pă lângă ea în ambele părți și *să-mpănează* [...] ca să poată lipi pământu de ea, dă viță, mai repede.

cf. DA s.v. *împăna* 2°, CADE s.v. *împăna* 6°.

ÎMPĂPUȘEȘTI vb. tranz. ind. prez. 2 sg. 727 VI, 753 VIII „aranjezi foile de tutun în păpuși”: [Tutunul] l-*împăpușăm*, puneam foaie peste foaie 746 V; cf. *păpușești* 1°.

ind. prez. 1 pl. *împăpușim* 739 VI, 750 V; conj. prez. 1 pl. *să împăpușim* 739 VI, 846 A; part. *împăpușit* 727 VI.

var. *împăpușezi* vb. ind. prez. 2 sg. 733 A, 1 pl. *împăpușăm* 733 III, 753 III, impf. 1 pl. *împăpușăm* 746 V; conj. prez. 2 sg. *să împăpușezi* 733 A; sup. *la împăpușat* 733 A; refl. ind. impf. 3 sg. *se împăpușă* 832 VI.

ÎMPĂPUȘEZI v. *împăpușești*.

ÎMPĂRȚĂNIE s. f. 785 V, 821 A, 843 VIIb „aliment împărțit, dat de pomană”: Ne ducem la părinți cu câte o sticlă de vin, cu-*mpărțanie* 785 V; cf. *împărțeală*.

v. DA (vechi) s.v. *împărți*. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

ÎMPĂRȚEĂLĂ s. f. 751 V „aliment împărțit, dat de pomană”; cf. *împărțanie*.

pl. art. *împărțelile* 863 VII.

ÎMPĂRȚESC vb. ind. prez. 1 sg. 853 VIIa „fac pomană împărțind alimente; dau de pomană”; cf. *părțească*.

ind. prez. 2 sg. *împărțești* 779 VIIc, 791 V, 3 sg. *împărțește* 676 VII, 691 V, 697 VII, 747 V, 791 V, 792 VII, 803 V, 853 VIIa, *împărte* 757 VII, 853 VIIa, 1 pl. *împărțim* 789 V, 3 pl. *împărțesc* 789 V, 791 V, impf. 3 sg. *împărteă* 774 V, pl. *împărteăm* 867 VIIb, pf. c. 1 sg. *am împărțit* 863 VII, 3 sg. *a împărțit* 867 VIIb; conj. prez. 1 pl. *să împărțim* 863 VII; refl. ind. prez. 3 sg. *se împărțește* 783 V, 863 VII, 866 V.

ÎMPĂRȚITUL s. n. art. 862 VII, 867 VIII „acțiunea de a împărți”.

ÎMPĂTRĂTE adj. f. pl. 801 VII „pătrate”.

ÎMPĂTURĂM vb. ind. impf. 1 pl. 866 V „acopeream cu pătura”: Aducem fie un sac sau fie o foaie dă preș, ceva și-l *împăturăm* [porcul], ca să facă șorici deschis, moale.

ÎMPĂNZEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 764 V „acoperi mortul sau îmbraci sicriul cu pânză”.

ind. impf. 1 pl. *împânzeám* 820 VII; refl. ind. prez. 3 sg. *se împânzește* 827 VII.

cf. BĂRBUȚ s.v. *împânzi*.

ÎMPÂNZÍT' s. n. 794 VII „bucată de pânză cu care se acoperă mortul”: Peste el [=mort] îi pune *împânzít* zâs, dă-*mpânzítu*-ăla peste el, îi dă cearșafu și d-ací dă macatu; cf. b o i 1°...

ÎMPÂNZUIÁ vb. ind. impf. 3 pl. 841 A „se răspândeau pe toată suprafata; împânzeau locul”: [Oile sunt] *împânzuite* pe câmp ; cf. p ă n z ă , r ă s p â n d í t .

part. f. pl. *împânzuite* 830 A, 841 A.

cf. CADE, DM s.v. *împânzi*, SCRIBAN s.v. *împânzesc*.

ÎMPÂRGUIE, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 793 A „să pârguie”: Că eu dacă m-am măritat, nu era nici strugurii-*mpîrguiț* 832 V.

part. m. pl. *împârguiți* 832 V.

ÎMPERCIÁTA adj. f. 824 A 1° „murdară”; cf. g ă g i o á s ă ... 2° [despre oaie] „cu pete; bălțată”; cf. f l o r i á n a ...

2° cf. BĂRBUȚ s.v. *împerceat*, CV, 1951, 1, p. 36 (Zimnicea) s.v. *perceat*.

ÎMPESTRITÁȚI adj. m. pl. 852 VIIb „desperecheați, diferiți”: Luase unu dă dândărăt d-aicea și unu dă dinainte d-aicea; îi luase *împhestritát!* așa; [caili] care era mai buni, p-ăia-i alesese.

ÎMPICÁM vb. ind. impf. 1 sg. 834 A „ținteam, loveam”; cf. p i c á m 1°.

cf. DA (pop.) s.v. *pica*¹ V, CV, 1951, 1, p. 36 (Zimnicea) s.v. *pica*.

ÎMPIEÍTA adj. f. 777 VII [despre o haină] „căptușită cu piei”: Scurteică-*mpjeítă*.

cf. GL. OLT. s.v. *împieială*.

ÎMPIETREÁZÁ vb. 1° part. f. 778 VIIb [despre șosea] „pavată cu piatră; pietruită”: Era drum făcut, linie mare, de! este piatră, *împjetrátă*; cf. î m p i e t r u i á 1°. 2° var. ind. prez. 3 sg. 713 VI „așază piatră la temelia casei, la fântână etc.”: Pune un om care să pricepe d-o instalează [casa], o-*mpjetrește*. 3° part. f. 815 A [despre o proprietate] „delimitată cu pietre de hotar”. 4° ind. prez. 3 sg. 760 V „pune o piatră în buzunarul mortului ca să nu devină strigoi”; cf. î m p i t r u i á 2°. 5° ind. prez. 3 sg. 769 A „tratează (boabele de grâu, firele de lână etc.) cu soluție de piatră vânăță”; cf. m u r á m , p o r z o l e á z ă , s o l e á z ă ². 6° part. 795 VII [despre săpun] „cu prea multă piatră 1°”;

ind. impf. 1 pl. *împietrám* 5° 691 VI, 768 VI, 774 VIII, 788 A, 793 A, 801 A, 811 A, 815 A, 862 A; part. *împietrát* 5° 691 VI, 821A, 6° 795 VII, f. *împietrátă* 1° 778 VIIb, 3° 815 A.

var. *împietrește* vb. ind. prez. 3 sg. 2° 713 VI, impf. 3 sg. *împietreá* 5° 868 VI, 1 pl. *împietreám* 5° 737 VI, 851 VII, 852 A; conj. prez. 3 sg. *să împietrească* 5° 714 VI.

1° v. DA (înv. și dial.) s.v. *împietri*; cf. GL. ARGES s.v.

împietrui; 5° v. DA, BĂRBUȚ s.v. *împietri*, GL. OLT, s.v. *împietrim*.

ÎMPIETRÉȘTE v. *împietrează* 2°, 5°.

ÎMPIETRÍTUL s. n. art. 713 VI „numele acțiunii de a zidi cu piatră pereții fântâni”; cf. *pietrítul*.

ÎMPIETRUIÁ vb. 1° part. f. 840 A [despre șosea] „pavată cu piatră; pietruită”; cf. *împietrează* 1°. 2° ind. impf. 3 sg. 780 VIb „punea o piatră în buzunarul mortului ca să nu devină strigoii”; cf. *împietrează* 4°.

1° v. GL. ARGEȘ s.v. *împietruit*; cf. SCRIBAN (vest) s.v. *pietruiesc*, DEX s.v. *împietruire*.

ÎMPILÁT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 705 II „am priponit”: Am *împilát* vacile, că era prune, să nu mănânce.

conj. prez. 1 sg. *să împiléz*; part. f. *împilátă* 705 II.

v. DA (Dâmbovița, Prahova, Dolj, Muscel, Trans. de sud-est, Someș) s.v. *împila*, SCRIBAN (vest rar) s.v. *împilez*, GL. ARGEȘ s.v.

ÎMPILDUIÁLĂ s. f. 870 A „discuție în contradictoriu”: Ne-am luat la ceartă, la-*mpilduíálă*.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *împildeală*, BĂRBUȚ s.v. *împildui*.

ÎMPILDUÍT adv. 686 VII [despre boii înjugăți] „proptindu-se unul de altul și încurcându-se la mers”: Boii mergeau în resteie *împilduít*, adică proptit în picioare, aproape să cadă.

ÎMPINGĂTOR s. m. 740 A, 868 VI „unealtă de lemn cu ajutorul căreia se adună cerealele de pe arie, la treieratul cu cai”: Aveam *împingător*!, o luam dă la marne și duceam la steajer și din partea asta și din partea aia 863 A; cf. *pingătoare*.

pl. *împingători* 733 A, 863 A.

v. GL. DOBR. s.v. *împingătoare*.

ÎMPITÍTA, *de-a* ~ loc. subst. 838 I numele unui joc de copii: „de-a v-ați ascunselea”; cf. *ascúnsa* 1°...

ÎMPLANTÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 744 A „s-a plantat”: Când *s-a-implantát* pomu să fixează lângă țarușu ăla.

ÎMPLETEÁLĂ s. f. 851 VIII „acțiunea de a împleti și rezultatul ei”.

ÎMPLETITEÁ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 760 VIIIb „se răsucea, se împletea”.

ÎMPLIMBÁRE s. f. 812 VII, 829 VIIIb „plimbare”; cf. *hóră* 4°.

v. GL. ARGEȘ s.v.; cf. CADE, BĂRBUȚ s.v. *împlimba*.

ÎMPLUȘÁTE adj. f. pl. 746 VII „plușate”.

ÎMPOFÍLÁT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 817 A „a înfundat gura, a redus la tăcere”: *M-a-mpofilát*, adică m-a rămas din cuvinte; cf. *óful, piuíta*.

cf. BĂRBUȚ s.v.

ÎMPOGODÍT, *ne-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 pl. 673 VIII „ne-am înțeles, am căzut de acord”; cf. *cobzărít*...

v. SCRIBAN (Ban., Olt., Munt. vest) s.v. *pogodesc*, DLR (pop.) s.v. *pogodi*, BĂRBUȚ s.v. *împogodi*; cf. CADE (Olt., Ban.), TDRG s.v. *pogodi*.

ÎMPORNÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 830 A „pornește”.

v. GL. DOBR. s.v. *împornea*.

ÎMPOTONÁTE adj. f. pl. 828 A „împopotonate”.

ÎMPOZÉZI, *să ~* vb. tranz. conj. prez. 2 sg. 753 A „să pozezi, să fotografiezi”: Să ducea fuga *să-i împozéz* / acolo, că era fotograf.

ÎMPRĂȘCHINE, *să se ~* vb. refl. conj. prez. 3 sg. 754 VIb „să se împrăștie”: La grâu să ține mâna mai slobodă puțin, ca *să să-mprășkină* în felu ăsta, să sucească mâna; cf. *răfui* e.

ÎMPREJMÁT adj. 781 VIII „împrejmuit”: Un loc dă cas-așa *împrejmát* cu șanț.

ÎMPREJURI vb. ind. prez. 2 sg. 689 VI „îndoi marginea unei haine, de jur împrejur, ca să faci tiv; tivești”.

ÎMPROBOZÁ vb. ind. impf. 3 sg. 671 VII „îmbrobodea”: *Te-mprobózá* nașa cu ăla [=peșchirul]; cf. *îmbrobodori* se.

cf. GL. OLT. s.v. *împrobzim*, BĂRBUȚ s.v. *împropozi*.

ÎMPROCURÁM vb. ind. impf. 1 pl. 791 A „procuram”.

ÎMPRUMÚT s. cu val. adv. 674 III, 680 VIIb „ajutându-se reciproc”: Să duce și plătește, să mai duce și *împrumút* să zice.

v. GL. OLT. s.v.; cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v.

ÎMPRUMUTÁM, *ne ~* vb. refl. ind. impf. 1 pl. 680 VIIb, VIII, 757 VII „ne ajutam lucrând, prin înțelegere, pe rând la fiecare”.

ÎMPUDRÁTĂ adj. f. 853 VIIa „dată cu pudră; pudrată”.

v. DA s.v. *împudra*, GL. ARGEȘ s.v.

ÎMPUNEÁ, *se ~* vb. refl. ind. impf. 3 sg. 846 VII „se pune (masa)”; cf. *tinde*.

ÎMPUNGĂLÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 816 A „coase prost, neîndemânatic”.

v. DM (rar), GL. ARGEȘ s.v. *împungăli*; cf. BĂRBUȚ s.v. *împungeli*.

ÎMPUNSOÁRE s. f. 702 II „împungere”: Vaca mea s-a luat la *împunsoáre* cu ea.

v. DA (înv.) s.v.

ÎMPUȘCÁ vb. ind. impf. 3 sg. 708 VIII „împingea buștenii la gura jgheabului”; cf. *bârâim* ...

ÎMPUTUROȘÍT, *s-a ~* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 811 A „s-a făcut puturos; s-a lenevit”.

ÎNACRIÉ adj. f. 727 V „dată în acru; acrită”: Da cu aluatu vine puțin *înacrije* pâinea.

ÎNAINTÁT, *s-a ~* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 843 V „a înaintat, s-a extins”: L-a stins, dă nu *s-a* mai *înaintát* focu.

ÎNARMÁTĂ adj. f. 765 VI „armată, cu armătură”: Acu să

toarnă o temelie de ciment [la casă] *înarmată* bine.

ÎNĂLTICUȚ adj. 732 VI dim. de la *înalt*.

f. pl. *înălticúțe* 740 A.

ÎNCÁILEA (3 sil.) adv. 760 VIIb „încai”.

var. *incálea* adv. 685 VIIb.

v. DA (Tecuci) s.v. *incai*.

ÎNCÁLEA v. *incálea*.

ÎNCÁLECĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 728 A „încalecă”:

Venea un fin a lu tata, *să-ncălică* pă butoi și cânta 727 A.

ind. pf. c. 1 sg. *m-am încălecăt* 741 A, 1 pl. *ne-am încălecăt* 749 IV.

var. *se încălică* vb. refl. ind. impf. 3 sg. 727 A.

v. DA (Mold., Ban., Bihor, Serbia), TDRG, CADE (Mold.) s.v.

incăleca.

ÎNCĂLDUREȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 688 V „pui la căldură;

încălzești”.

v. GL. ARGES s.v. *încălduri*.

ÎNCĂLICĂ v. *incălecă*.

ÎNCĂLTĂT, *au* ~ vb. ind. pf. c. 3 pl. 769 VI „au acoperit

rădăcinile (puieților) cu pământ; au mușuroit”: Am chemat, am mobilizat cetățenii, au venit cu sape, cu foarfeci dă vie, *au încălțat* puieții care-au fost goliți la rădăcină din cauza ploilor; cf. *încuibăream*.

v. GL. OLT s.v. *încălțam*; cf. BĂRBUȚ s.v. *încălțarea*.

ÎNCĂLZEÁLĂ s. f. 816 VIIb „încălzire, căldură”; cf. *încăl-*

ziturii.

v. DA (înv.) s.v. *încălzi*.

ÎNCĂLZITÚRI s. f. pl. 816 VIIb „încălziri, călduri”; cf. *încăl-*

călzeálă.

v. DA (înv.) s.v. *încălzi*.

ÎNCĂSĂTOREÁSCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 825 A „să se

căsătorească”; cf. *căsătorít*...

refl. ind. prez. 1 sg. *mă încăsătorésc* 688 III.

v. DA (neîntrebuințat) s.v. *căsători*.

ÎNCÂRCÉIE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 814 A [despre firul

tors] „se răsuțește și face cârcel”.

v. GL. ARGES s.v. *încârceia*.

ÎNCENUȘÁTE adj. f. pl. 849 VII „murdare de cenușă”: Și noi

am ieșit dă sub pat mânjite pă ochi dă știrigie, dă cărbuni, *încenușáte*.

cf. DA, TDRG s.v. *încenușa*, SCRIBAN s.v. *încenușez*, LEXIC

REG., II, p. 46 (Făgăraș), GL. ARGES s.v. *încenușat*.

ÎNCEPÉNIÉ s. f. 728 VII, 820 A „început”: Tata meu nu știa carte,

nu era școli atuncea, a fost lumea nu știu cum, la-*ncépénije* 820 A.

v. DA (înv. pop.), TDRG, CADE, SCRIBAN (înv.) s.v.

ÎNCERCÉLEÁZA vb. ind. prez. 3 sg. 809 VI „pune cercei”: O

căpățână dă porc o ia și-o *încêrcêlêzáză*, îi pune cercei.

cf. DA (rar) s.v. *cercel*, GL. ARGESȘ s.v. *încercelat*.

ÎNCERCETĂ vb. ind. impf. 3 sg. 719 VII „cerceta”: Dacă să depărta mă-sa, venea și mă-*n-âer-âetă*.

v. DA (Vaslui) s.v. *cerceta*.

ÎNCERCETĂRE s. f. 841 VIIa „cercetare”.

cf. DA s.v. *cerceta*.

ÎNCERCUÍM vb. 1° ind. prez. 1 pl. 753 V „legăm vița de spalier”: Dip-aia o tăiem cu foarfece, de vie, i-adunăm craca și dacă i-am adunat și craca o-*n-âercuím*. 2° refl. ind. prez. 3 sg. 697 VI „se bat nuiiele sau șipci pe pereții casei de lemn”: După ce am bârnuit, dau șipcă și p-o parte și pă alta, sau nuiiele d-âstea, cum le zicem noi dă alun, să-*n-âercuîește*, așa să zicea pă timpuri, și pă urmă-i dă lipeală cu pământ; cf. b á g ă 1°...

2° refl. ind. prez. 3 sg. *se încercuîește* 697 VI.

1° cf. DA s.v. *cercui* 4°; 2° cf. DA s.v. *cercui* 3°.

ÎNCERCUÍTUL s. art. 753 V „acțiunea de a încercui 1°”: [Vița] o descornuțăm di pă sârmă, cum e ea legată, cum o legăm acuma, *în-âercuítu* ăsta.

ÎNCETINIÓR (4 sil.) adj. 855 VI dim. de la *încet* („domol”).

ÎNCETUNĂ vb. ind. impf. 3 sg. 765 VI „încetinea”.

cf. BĂRBUȚ s.v. *încetunel*.

ÎNCHEĂGĂ vb. 1° ind. prez. 3 sg. 826 VIa [la casa de paiantă] „bagă bulgări de pământ printre nuiiele”: Partea bărbătească *în-âegă* la perete, bagă pământ acolo la casă pântre nuiielele acelea; cf. i z b ế t i ... 2° tranz. ind. impf. 1 pl. 817 A „terminam de plantat (în teren), acopeream terenul cu răsaduri”: Începeam să plantăm [tutunul]. Și puneam așa cu postața până *în-âegăm* locul.

1° ind. impf. 3 sg. *închegă* 824 VIII; 2° ind. impf. 1 pl. *închegăm* 817 A.

ÎNCHEGĂTÚRA s. f. art. 808 VIII „laptele închegat”: [Brânza] o mesteci așa, cu mâna sau cu lingura, să fărâmi *în-âegătúra* aia acolo ca să lege-n sidilă, o torni în sidil-aia.

ÎNCHEPEĂZĂ, *se ~* vb. refl. ind. prez. 3 pl. 815 VII „se dezvoltă, se formează”: O ia așa cu crescutu-așa, fluturel-ăla care să face el, care să-*n-âepează*.

ÎNCHERBĂ vb. 1° ind. impf. 3 sg. 824 VIII „înjgheba, termina de construit”: Mai muncea, mai strângea bani, ș-așa făcea până *în-âerbă* toată casa. 2° var. refl. conj. prez. 1 sg. 703 A „să mă înstăresc”; cf. a j ú n g e 2°...

var. 2° *să mă îngherbesc* vb. refl. conj. prez. 1 sg. 703 A.

1° v. SCRIBAN (vest) s.v. *închelb*, *încherb*; cf. DA (Ban., Dolj), DM (reg.), BĂRBUȚ s.v. *închelba*.

ÎNCHERTECĂTE adj. f. pl. 859 VIIIc [despre bârnele de la pereții casei] „încheiate, îmbinate”: [Casa] să făcea din bârne, că era

lemn, punea lemn peste lemn, *în kerte cate*.

cf. SCRIBAN (Mold. vechi), DA s.v. *chertic*.

ÎNCHIDÁTE adj. f. pl. 795 VII „acoperite cu chidă”; cf. *chidát*.

cf. DA (Ban.), CADE (Olt., Ban., Bucov.), SCRIBAN (Olt.) s.v. *chidă*.

ÎNCHINÁT 1° adj. 821 A „blestemat, afurisit”; cf. *pârlita* 1°, *secrét*. 2° s. m. gen. 830 VII „(ale) dracului”: *Fir-ați ale-n kînátului* să fiți; cf. *drăc o cea*...

1° f. pl. voc. *închinátelor* 830 VII; 2° gen. (ale) *închinátului* 830 VII.

1° v. GL. ARGEȘ s.v.

ÎNCHINUÍTĂ adj. f. 760 VIIb „chinuită”.

ÎNCHIPUÍT, *am* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 1 sg. 763 VII „am conceput, am creat”: *Eu le-am înkipuít* pălăriile care sînt acu [la călușari].

v. DA (vechi și pop.), TDRG (lb. v.), ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (vechi), CADE s.v. *închipui*.

ÎNCHISOÁRE s. f. 860 A [la fântână] „împrejmuire, gard”.

ÎNCÍNDE vb. ind. prez. 3 sg. 789 VII „încinge, înfierbântă”.

ind. impf. 1 pl. *încindeám* 789 A, 801 A; refl. ind. prez. 3 sg. *se încinde* 795 VII, impf. 3 sg. *se încindeá* 764 VIII, 795 VII; conj. prez. 3 sg. *să se încindă* 771 Vb.

var. *încintát* vb. part. 732 V.

v. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU (înv.), GL. ARGEȘ s.v. *încinde*, SCRIBAN (vechi) s.v. *încind*; cf. LEXIC REG., I, p. 49, 54 (Craiova) s.v. *încinta*, *încitat*, BĂRBUȚ s.v. *încinta*.

ÎNCINSĂTURĂ s. f. 682 V „încingere, înfășurare”.

v. DA (înv.) s.v. *încinge*.

ÎNCINTÁT v. *încindeám*.

ÎNCLINÁRE s. f. 795 VII, 830 A numele unei boli (la oameni).

ÎNCLINÁTE adj. f. pl. 821 A [despre bърnele unei construcții] „încheiate (la capete) în clini”: *Vizduri dă puț pă patru părți mergca, înclináte* așa în crestușuri.

ÎNCLINÍT, *ne-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 pl. 826 VIII „ne-am unit, ne-am căsătorit”: [Soției] *i-a murit soțul, păcum și mie mi-a murit soția și ne-am înclinít* amândoi; cf. *că s ă t o r í t*...

cf. DA, DM, DEX (înv.) s.v. *înclina*.

ÎNCOBILÁM vb. ind. impf. 1 sg. 788 VI „puneam (plugul) pe cobile”: *Plugu l-încobilám* sau *îl puneam în căruță*.

v. GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v. *încobila*, GL. OLT. s.v. *incobilez*.

ÎNCOLORÁTE adj. f. pl. 744 VI „colorate”.

ÎNCOLȚORÁ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl. 815 A „făceau colțuri”: *Să-ncolțorá* obezile [roților fără șină].

cf. DA s.v. *colt*, CADE s.v. *colțorat*.

ÎNCOMÁT, *am* ~ vb. 1° ind. pf. c. 1 sg. 830 IIIa, V, A „am încheștat mâna în coamă”: Am prins-o dă spate cu mâna stângă, de păr, d-aicea, i-am *încomát* bine păru [...] *Am încomát* mâna în coama calului V. 2° part. 728 A „încovoiat, aplecat”: Iote așa te apleci în jos și strângi din dinți și te, te, cum să spui așa, te ... stai așa-*ncomát*, așa; cf. z g â r b o v í t ă .

2° part. *încomát* 728 A.

ÎNCONCENTRĂRE s. f. 820 VII „concentrare (la armată)”.

pl. *înconcentrări* 715 VII, 825 A.

cf. DA s.v. *înconcentra*.

ÎNCONCEANTRÁT adj. 678 VIIIb, 739 VII, 777 VIII, 820 VII „concentrat (în armată)”: Mitică Popescu era-n Cotmeana *încôncentrát* atunci 678 VIIIb.

v. DA (pop.) s.v. *concentra*.

ÎNCONDAMNÁT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 777 VIII „a condamnat”.

var. *încondeamnă* vb. ind. prez. 3 pl. 721 A, impf. 3 sg. *încondemnă*, pf. c. 3 sg. *a încondemnát* 760 VIIb.

ÎNCONDEĂMNĂ v. *încondamnát*.

ÎNCOPILEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 855 VIIIb [despre o plantă] „îi dau copili”.

ÎNCORCOFELÉȘTI, *te* ~ vb. refl. ind. prez. 2 sg. 829 A „te încureci, te zăpăcești”; cf. *c o r c o f e l é ș t e* ...

cf. DA, CADE (Ban.) s.v. *corcofeală*.

ÎNCORDELÁ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 764 A „împodobea cu cordele”: La Anu Nou făcea un plug dă lemn, l-*încordelá* cu cordele.

ÎNCRĂGNÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 765 VIII „s-a cangrenat”: Uite așa *s-a-ncrăgnát* picioru, ce-a făcut el știe.

ÎNCRÓP s. n. 813 VII, 815 VII „apă încropită”: Încălzești nișel pă plită [laptele], puțin așa ca *încrópu* dă pâine 813 VII.

v. DA, ȘĂINEANU s.v., TDRG s.v. *crop*, *uncrop*, CADE (Mold., Bucov., Ban.) s.v. *uncrop*; cf. DM (pop.) s.v. *uncrop*.

ÎNCROSNIÁT adj. 674 V „încărcat cu crosna”: Am cărat cu spinarea, cu cârca, la noi așa vine, *încrosniát*, cu niște bețe pe aici, pă după gât și lemnele p-aici, pă spate.

v. CADE s.v. *încrosna*, LR, 1959, 3, p. 66 (Argeș) s.v.; cf. DA (Bucov., Neamț), TDRG (Munt.), DM (înv.), ȘĂINEANU s.v. *încrosna*, SCRIBAN (Mold., Trans.) s.v. *încrosnat*, BĂRBUȚ s.v. *încroșna*.

ÎNCRUDEĂZĂ, *se* ~ vb. 1° refl. ind. prez. 3 sg. 683 VII, 690 V, 810 V [despre pâinea caldă] „devine crudă, cleioasă”: N-o rupi imediat atunci caldă, că *să-ncrudează* pâinea, atunci caldă 810 V. 2° var. conj. prez. 3 sg. 689 V [despre porumb] „să-i crească foi tinere, crude”: Să rupe ca *să* mai *încruzască* porumbu.

1° conj. prez. 3 sg. *să se încrudéze* 810 V.

var. 2° *să încruzească* vb. conj. prez. 3 sg. 689 V.

1° v. GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *încruda*; cf. LR, 1959, 3, p. 66

(Argeș) s.v. *încruzi*.

ÎNCRUZEĂSCĂ v. *încrudează* 2°.

ÎNCUIBĂREĂM vb. ind. impf. 1 pl. 865 VIIIa „faceam cuiburi la rădăcina firului de porumb; cuibăream”: Dădeam cu rarița și p-ormă noi la urmă l-*încuibăreăm* la rădăcină; cf. *î n c ă l ț ă t*.

ÎNCUNUNĂT, *ne-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 pl. 860 VII „ne-am cununat”: În douășunu ne-am cununat, când *ne-am încununăt*.

v. DA (înv.) s.v. *încununa* III, SCRIBAN (vechi) s.v. *cunun*.

ÎNCURBĂT adj. 721 VI [despre un copac] „curbat, încovoiat”.

ÎNCURCALITĂ adj. f. 840 Va [peior.] „încurcată”.

v. GL. ARGES s.v.

ÎNCURMĂTĂ adj. f. 827 VII „sugrumată la mijloc; curmată”: [Sexul gogoșilor de mătase] să cunoaște, că ea e mai tărtăneată și el e mai lung așa, și la mijloc, așa, gogoșa e cam *încurmăt*-așa nițeluș; cf. *g â t u i t e*.

ÎNCURSÉZE, *să* ~ vb. tranz. prez. 3 pl. 697 VI [despre câini] „să puñă pe fugă (fiara)”: Dacă are doi, trei câini buni și un cioban, *să-l încurséze* [pe lup].

ÎNCUTEAZĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 816 A [despre o haină] „face cute”.

part. f. pl. *încutate* 808 VII, 816 VIIb.

ÎNDANSEĂZĂ vb. ind. prez. 3 pl. 832 VII „dansează”: Atunci nu-*ndansám*, nu era, faceam horă.

ind. impf. 1 pl. *îndansám*, 3 pl. *îndansáu* 832 VII.

ÎNDĂRĂPT adv. 673 VIII, 678 VIIb, 763 VII, 769 VII „înapoi”.

v. TDRG (Mold.), CADE (prov.) s.v. *îndărăt*, SCRIBAN (Trans.) s.v. *dărăt*; cf. DA (Mold., Trans.) s.v. *îndărăt*.

ÎNDEMÂNÉLNICĂ adj. f. 774 VIIb „îndemânatică”: E foarte pricepută și-*ndemânelnică*; cf. *d i b á c* ...

ÎNDEMÚLT adv. 799 VIIIb „demult”; cf. *a í n t e* ...

ÎNDEPENI vb. ind. prez. 2 sg. 844 VII „depeni”.

ÎNDERÉTELEA, *pe de-a-* ~ loc. adv. 765 VIIb „de-a-ndăratelea”.

cf. DA s.v. *îndărăt*.

ÎNDESCĂLECĂT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 830 A „am descălecat”.

ÎNDESEĂ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl. 861 VII „se îndeseau”.

ind. pf. c. 3 sg. *s-a îndeșit* 828 VII.

v. DA (Mold. rar) s.v. *îndesa*.

ÎNDEZBRĂCĂTĂ adj. f. 767 II „dezbrăcată”.

ÎNDICOLTĂTĂ adj. f. 824 A „decoltată”.

ÎNDOĂMNE s. 749 VI, VII „colind care se cântă în seara zilei de Crăciun”: Dimineța umblă cu bună dimineța și seara cu-*nduămni*. Atuncea cu-*ndoămnele* umblă și d-eștia mai mari VII.

art. *îndoămnele* 749 VII.

ÎNDOGĂTESC, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 682 VII „se înțeleg, cad de acord”: [Ginerele] vine cu un neam, c-o soră sau c-un frate, vine la ea, la părinți, acolo, ai fetii, *să-ndogățesc* cu ei ce zestre să-i dea; cf. *c o b z ă r i t ...*

v. DA (Muscel) s.v. *îndogăți*; cf. GL. ARGESȘ s.v. *îndogățiți*.

ÎNDOLDĂȘIT, *ne-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 pl. 673 VIII „ne-am făcut g h i o l d a ș i ; ne-am întovărășit”: *Ne-am îndoldășit* amândoi și mai mergea ș-ăllant; cf. *d e o l d ă ș i t ...*

ÎNDOVEDIT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 859 VIIb „a găsit vinovat”: Mie mi-a luat odată o culme dă rufe, da *i-a-ndovedit*, i-a prins, că era d-aici din sat chiar; cf. *d o v e d i t 1°*.

v. DA s.v. *dovedi*.

ÎNDRUGĂTURĂ s. f. 763 VII „fire îndrugate”.

cf. DA s.v. *îndruga*.

ÎNDRUJNEĂM, *ne* ~ vb. refl. impf. 1 pl. 702 VIIb „ne trudeam”: Da *ne-ndrujneăm*, ne... lucrăm mult; cf. *b â s t â c â i á ...*

ÎNDÚCI, *te* ~ vb. refl. ind. prez. 2 sg. 746 VII „te duci”.

ind. impf. 1 pl. *ne induceăm* 746 VIII, 799 VII.

ÎNDULCEASCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 799 V [la prepararea săpunului] „să dilueze cu apă concentrația de sodă caustică”.

ÎNDUMICÁT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 734 V „a amestecat cu dumicați”: Mama mi-*a-ndumicát* lapte-n strachină să mănânc cu lingura.

ÎNEÁCĂ vb. ind. prez. 3 sg. 839 VII „nu spală bine; îmbâcsește” [Leșia de săpun se folosește] la preșuri, așa, da nu-i bună, *înnēcă*, nu este bună; cf. *i z i n é ș t e 1°*.

ÎNFĂLCÁT, *a* ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 864 VII „a încleștat fălcile, a îmbolnăvit de falcă”: Numa auzeai moașa *l-a-nfălcát*, maică. băga cu mâna p-aicea [=în gură] și zicea că are niște bube și nu mai scapă [copilul].

ÎNFERMENTEĂZĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 712 VI „fermentează”; cf. *m e n t é z e*.

ÎNFIERBÂNT adj. 772 VII „fierbinte, înfierbântat”: Faci păsat [pentru mălai], cum faci dă mămăliguță păsat, îl pui *înșfierbânt* în căpiștere; cf. *a r z i n t e ...*

ÎNFIGĂTOÁRE v. *înșigătorii 2°*.

ÎNFIGĂTORII s. 1° m. pl. art. 778 VIIIa „stâlpii de lemn de care se fixează împletitura de nuiete la pereții casei de paiantă”: Băteam lemne-n pământ, la un metru lemn dă lemn *înșigătóri* pã margine. Pã urmă să-mpaientau cu paiante; cf. *p u i 1°*. 2° var. 819 VIb, VIII [la plantarea răsadurilor] „lemn, țaruș cu care se fac gropi”; cf.

a r ă c ă r u l ...

var. 2° *înfigătoare* s.f. 819 VIb, VIII.

ÎNFILETĂTĂ adj. f. 705 VI „filetată, cu filet”.

ÎNFILMĂ vb. ind. impf. 3 sg. 820 IIa „filma”.

ÎNFLORĂTUL s. n. art. 812 VIIIb „acțiunea de a înflora; decoratul”.

cf. SCRIBAN s.v. *înfloresc*.

ÎNFLOREĂSCĂ, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 867 V [despre lână] „să se afâneze, să se umfle (prin pieptănare)”; cf. f ă l f ă n e ă z ă .

ÎNFLUTURĂ vb. ind. impf. 3 pl. 1° 690 VII [despre gogoșile de mătase] „faceau fluturi”: *Învia-nflutură* gogoșile. 2° 811 VII [despre viermii de mătase] „se împerecheau, se reproduceau”: Opream perechi dă anul trecut, o gogoasă, un gogoșar, bărbatu adică, și-i puneam pă un ziar și acolo se călca, fluturii, *înflutură*, să călca și făcea sământă.

1° cf. BĂRBUȚ s.v. *înfluturi*.

ÎNFORȚĂT adv. 765 VIIb „cu forța, forțat”: S-a dus [fata la muncă] trei zile-*nforțat* așa pân-a ieșit băiatu-nainte. „Mă nea Mărine, ce vrei dumnata, vrei să-i dai pământ *nforțat*?”

cf. GL. ARGEȘ s.v.

ÎNFORȚĂZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 805 VI „împinge, forțează”: *Înforțază-n sus*, adică apa *să-nforțază-n sus*.

ind. impf. 3 sg. *nforțá* 718 VII, viit. 1 pl. *vom nforțá* 782 V; refl. ind. prez. 3 sg. *se nforțează* 805 VI.

v. GLOSAR REG. (Fălticeni), GL. ARGEȘ s.v. *nforța*.

ÎNFOTOGRAFIĂTĂ adj. f. 703 VIIb „fotografiată”.

ÎNFRÂNAREA s. f. art. 816 VI „frânarea”: De exemplu un sabot uzat trebuie-nlocuit, că nu poate să facă-*nfrânarea*.

ÎNFUNDĂ vb. ind. impf. 3 sg. 842 VIII [la construcția casei] „băga pământ (amestecat cu paie) între paiente”: Eu *am nfundat*, așa să numea, nfundat 806 VIIIb. Grătărit, nu chiar *nfundat* să fie porumbu 713 VI; cf. i z b é ș t i ...

ind. pf. c. 1 sg. *am nfundat* 806 VIIIb; part. *nfundat* 713 VI.

ÎNFUNDĂT 1° adj. în *mățul* ~ v. *maț* 2°. 2° s. n. 806 VIIIb „nume al acțiunii de a n funda”: Așa să numea, *nfundat* [când lipeai] cu pământ; cf. b u l g ă r e ă l ă ...

ÎNFUNDĂTURĂ s. f. 1° 806 VII „lemn gros, sprijinit de un gard sau de un zid, de care se bate fuiorul pentru a-l scutura de puzderii”: După ce-o tocăm [cânepa], avem *nfundătură* coala și-o zbiciulăm, așa zicem noi. Pus uite un lemn cum ar fi ca asta, rezimat. 2° 777 VI [la construcția casei] „primul strat de pământ care se dă printre bârne, înainte de tencuială”: După ce-a terminat-o [casa], începe omu să țândărească cu scânduri așa, mici, cu bețe, cu cuie dă fier și la urnă-i dă o-*nfundătură* dă pământ; cf. g h i o n t 1° ...

pl. 1° *nfundături* 806 VII.

ÎNFURIȘĂȚ, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 784 I, 802 III „s-a furișat”: În timp ce eu mă jucam cu el *s-a-nfurișat* de mine 784 I.

ÎNGĂURÍSE vb. ind. m. m. c. pf. 3 sg. 762 VII „găurise”.

part. *îngăurit* 739 VI.

v. DA, TDRG s.v. *găuri*, GL. ARGEȘ s.v.

ÎNGÂNĂM, *mă*~ vb. refl. ind. impf. 1 sg. în expr. ~ ~ *cu sómnul* 728 VI „ațipeam, adormeam”: Eu doar ce mă culcam de vreo zece minute-așa, doar ce *mă-ngânám cu sómnul*.

ÎNGĂTUÍSE vb. tranz. ind. m. m. c. pf. 806 VIIIb [despre o fiară] „mușcase, sfâșiase la gât”; cf. *î m b e r e g ă ț í t*.

ÎNGHERBÉSC v. *încherbá* 2°.

ÎNGHETĂTÚRĂ s. f. 831 VII „degerătură”: Și ședea pân-a doua zi cearcănu *dă-ngețătúrá*, picioru roșu până la jumătatea țurloiului. cf. DA s.v. *îngheța*.

ÎNGHIONTĂREĂLA s. f. art. 839 VI „acțiunea de a înghiontări”; cf. *b u l g ă r e ă l ă*...

ÎNGHIONTĂREȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 839 VI „tencuiește”; cf. *î n t e n c u i e ș t i*, *p u f u i e ș t e*.

refl. ind. prez. 3 sg. *se înghiontărește* 839 VI.

ÎNGHIONTEĂLA s. f. 838 VI „acțiunea de a *ghionti*”; cf. *b u l g ă r e ă l ă*...

ÎNGHIONTÍM vb. ind. prez. 1 pl. 737 VIIIb [la construcția casei] „băgăm pământ între leături”; cf. *i z b e ș t i*...

ind. impf. 3 sg. *înghiontea* 755 VIIIb, 1 pl. *înghionteám* 847 VI.

ÎNGLOBĂȚ, *a* ~ vb. 1° ind. pf. c. 3 sg. 700 VII „a globit, a amendat”. 2° part. 794 V „însărciant”: Omu care este *înglobăt* cu treaba asta s-o facă merge cu găleata cu bani la nași. 3° ind. m. m. c. pf. 3 sg. în *se* ~ *în datorii* 851 VIII „se umpluse de datorii”.

part. *înglobat* 2° 794 V.; m. m. c. pf. 3 sg. *se înglobáse* 3° 851 VIII.

1° cf. DA s.v. *înglobi*, DM (înv.), TDRG, CADE s.v. *globi*, SCRIBAN (vechi) s.v. *globesc*.

ÎNGLODEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 838 VI „glodea, producea disconfort”.

v. DA (Munt.) s.v. *glodi*, SCRIBAN s.v. *înghioldesc*.

ÎNGLOTĂ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 690 VII „se aglomera, se aduna multă treabă”: Ne sileam care care mai *dă care să ieșim* cu gândacii, cu borangicu să-l tragem mai înainte, că *să-nglotá* la urmă și ne-nvia gogoșile.

part. f. *înglotată* 688 V, 826 VIIa.

v. DA, BĂRBUȚ s. v.; cf. TDRG s.v. *îngloti*.

ÎNGRĂBÍȚI adj. m. pl. 824 V „grăbiți”.

ÎNGRĂMĂDÍTĂ adj. f. 811 VII, 824 A [fig.] „proastă, redusă”: Înainte era lumea mai *îngrămădit*-așa 811 VII; cf. *m ă t ă h ú z*, *m ă t ă l é ț e l e*, *m o t o l ó g i*.

ÎNGRIJINȚĂ s. f. 797 VII „îngrijire”: Îl căuta prin dăscântece, prin *îngrijință* bună.

ÎNGRIJORĂ, *se ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 737 VI* „avea grijă; se îngrijea”; cf. *crúntă*.

ind. pf. c. 1 sg. *m-am îngrijorát* 747 VIIb.

ÎNGRIPÁT adj. 793 V „gripat”.

ÎNGROPÁSE, *se ~ vb. refl. ind. m. m. c. pf. 3 sg. în ~ ~ călúșul* 773 VII „se îndeplinise ceremonialul de desființare a cetei de călușari, îngropându-se bățul cu care au jucat”: O femeie s-a apucat să puie un nasture la bărbați-su, să mă ierți, la izmene, și-a luat-o din căluș. Când a luat-o pă ea din căluș, *călúșu să-ngropáse*, ce să mai facă, ea juca mereu. S-a dus d-a dezgropat bătu ăla dă juca cu el.

ÎNGROPĂTORUL s. m. art. 675 V „groparul”: După ce-i face [mortului] slujba, îl ia *îngropătoru* și-l duce la groapă; cf. *gropător*.

v. DA s.v. *groapă*, CADE (Trans.), TDRG (înv. și pop.),

SCRIBAN (Bucov.) s.v.

ÎNGROZEÁZĂ, *se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 682 VI* „se îngrozește”.

ÎNHOBODEÁ v. *înhobodeáză*.

ÎNHOBODEÁZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 721 VIIb „pune hobotul (voalul) miresei”.

var. *înhobodeá* vb. ind. impf. 3 sg. 721 A.

cf. DA (Bucov.), CADE (Mold., Trans.), TDRG (Mold., Trans., pop.), DM (reg.) s.v. *înhobota*, SCRIBAN (nord) s.v. *înhobotez*, ȘAINEANU s.v. *înhobotare*.

ÎNIERNÁT, *am ~ vb. tranz. ind. pf. c. 1 sg. 767 VI* „am iernat (oile)”.

v. DA s.v. *înierna*.

ÎNJOSEÁZĂ, *se ~ vb. 1° refl. ind. prez. 3 sg. 789 VII* „se înjosește”. 2° var. part. 786 VI [despre om] „înapoiat, simplu”.

var. 2° *înjosít* vb. part. 786 VI, f. *înjosítă* 868 VII.

ÎNJOSÍT v. *înjoseáză* 2°.

ÎNLĂSÁ vb. ind. impf. 3 sg. 743 VII „lăsa”: Mama nu mă-*nlăsá*.

ÎNLEGÁM vb. ind. prez. 1 pl. 834 V „legám”: Îl legai paru ăla, o ulucă, ce era, o-*nlegái* cu un șervet 795 VII.

ind. impf. 2 sg. *înlegái* 795 VII, 3 pl. *înlegá* 845 VIII; part f. *înlegátă* 732 VII.

ÎNLOCUIȚ, *de ~ vb. sup. 732 VI* „de locuit”: E destui cetățeni care are camere *dă înlocuít*; cf. *lăcuiái*.

ÎNLUCRÁTE adj. f. pl. 702 VIIb „lucrate”.

ÎNLUNÁTICI adj. m. pl. 791 VII [despre puii de găină scoși în aceeași lună în care au fost puse ouăle la clocit] „debili, bolnăvicioși”; cf. *lunátici*.

ÎNMASCÁTĂ adj. f. 747 V „mascată”.

ÎNMĂRÍT, *m-am ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 699 VII* „m-am

mărit, am crescut”: După ce *m-am înmărit* și n-am vrut să mai mă duc cu vacile [...] mă duceam la cules dă prune; cf. a j u n g e 1°...

v. GL, DOBR. s.v.

ÎNMĂRITĂT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 680 VI, 699 VII, 703 VIIb „am măritat”: *Am înmăritat* patru fete 699 VII.

ind. pf. c. 3 sg. *a înmăritat* 699 VII; part. f. *înmăritată* 749 VII; refl. ind. prez. 3 sg. *se înmărită* 677 III, pf. c. 1 sg. *m-am înmăritat* 780 VIIb, 2 sg. *te-ai înmăritat*, 3 sg. *s-a înmăritat* 679 VIIb, viit. 2 sg. *ai să te înmăriți* 723 VI.

v. DA s.v. *înmărita*, GL, DOBR. s.v.

ÎNMÂNĂT, *la* ~ vb. sup. 833 VIII „la mânat”: Și începea iar să-i ia [caii] la *înmînat*.

ÎNMĂRIE (4 sil.) vb. ind. prez. 3 sg. 816 A „devine merie”; cf. a m o r t a t ...

ind. impf. 2 sg. *înmeriai*, pf. c. 3 sg. *a înmeriat* 816 A.

ÎNMESTECĂM vb. ind. prez. 1 pl. 834 V „mestecăm”.

ÎNMŌI vb. 1° ind. prez. 2 sg. 738 II [la jocurile de copii] „dai cu bățul în popic”. 2° ind. prez. 3 pl. 798 II „îndeplinesc o regulă la jocul potca, potrivit căreia jucătorii aflați la bătaie trebuie să introducă bețele într-o groapă special făcută”: Cei doi cu bețele fug și dau tâcu și vin și-*nmăje* la groapă. 3° refl. ind. prez. 3 sg. 753 VIII [despre rachi] „devine slab, îi scade tăria”: Dacă vezi că nu mai e bună [țuica], să acrește sau *să-nmăje*.

2° ind. prez. 3 pl. *înmoăie* 798 II; 3° refl. ind. prez. 3 sg. *se înmoăie* 753 VIII.

1°, 2° v. DA s.v. *înmuia*, SCRIBAN (vest) s.v. *moi*², GL, DOBR. s.v. *înmuiem*.

ÎNMORMĂIT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 721 VI „a mormăit”.

ÎNMOROIÉM vb. ind. prez. 1 pl. 693 VII „băgăm în moroială”: [Firele de cânepă] le băgăm în cenușe”, le-*morojem* cu cenușe; cf. m o r o i é m 1°.

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. *murui* 2°, 3°, TDRG, CADE, ȘĂINEANU s.v. *murui*, DM (reg.) s.v. *murui* 3°, SCRIBAN (Mold., Trans.) s.v. *muruiesc*.

ÎNMURGÉZE, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 751 VIIIa „să amurgească”: Începuse *să-nmurgéze* de seară; cf. m u r g i t .

cf. DA, TDRG, CADE s.v. *înmurgi*, SCRIBAN (vest) s.v. *amurgește*.

ÎNNĂȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 823 VII „naști”: Care-*nnăște* băiat face chef 718 VII; cf. n ă s c ă t 2°.

ind. prez. 3 sg. *innăște* 718 VII, 801 VII, 818 VII, 832 VII, impf. 1 sg. *innășteam* 691 VII, 703 VIIb, 718 VII, 812 VII, 832 VII, 858 VII, 2 sg. *innășteai* 721 VIIa, 3 sg. *innăștea* 699 VII, 716 VII, 788 VII, 791 VII, 801 VII, 812 VII, 823 VII, 825 VII, 840 VII, 862 VI, VII,

3 pl. *innășteáu* 823 VII, pf. c. 1 sg. *am innăscút* 701 VII, 703 VIIb, 716 VII, 718 VII, 721 VIIb, 816 VIIb, 818 V, VII, 832 VII, 843 V, 849 VII, 862 VII, 3 sg. *a innăscút* 692 VI, 703 VIIb, 718 VII; conj. prez. 1 sg. *să innăsc* 692 V, 703 VIIb, 2 sg. *să innăști* 818 VII, 840 VII, 3 sg. *să innăscă* 718 VII, 832 VII; ger. *innăscând* 832 VII; part. *innăscút* 742 VIIb, 747 VIIIa, 794 VII, 827 VIII, f. *innăscută* 703 VIIb, 843 VIIa, 870 VIIb; refl. ind. pf. c. 1 sg. *m-am innăscút* 723 A.

var. *innăscá* vb. ind. impf. 3 sg. 739 VII.

v. GL. DOBR. s.v. *innășteam*.

INNĂPĂDEĂSCĂ, *să~* vb. conj. prez. 3 pl. 716 A „să năpădească”: [Grâul] îl pliveam dă buruienii, ca să nu-l strice, *să nu-l î nă pădească* buruienile.

INNĂSĂDEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 745 VIIb „așezi snopii pe arie pentru treierat; năsădești”: Ș-atunci *innăsădeám* grâul, orzu, ovăzu, *innăsădeám* și băgam căruța cu caii 754 VIII.

ind. prez 3 sg. *innăsădește* 745 VIIIb, impf. 1 sg. *innăsădeám* 740A, 741 A, 745 VIIb, 750 VIIIb, 754 VIII, 764 VIII, 838 VI, 853 VIIb, 3 sg. *innăsădeá* 727 A, 751 VI, 839 VIIIb, m. m. c. pf. 3 sg. *innăsădise* 751 VI; conj. prez. 3 sg. *să innăsădească* 751 VI, 1 pl. *să innăsădím* 863 A.

v GL. DOBR. s.v. *innăsădeam*.

INNĂSCĂ v. *innăști*.

INNĂVĂDELI s. f. pl. 797 VII „țesături năvădite”: *İnnăvădește* fel dă fel dă-*nnăvădeli*.

cf. GL. DOBR. s.v. *innăvădeală*.

INNĂVĂDEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 793 VII „năvădești”.

ind. prez. 3 sg. *innăvădește* 797 VII.

İNNECĂJÊȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 696 VI „necăjești”: Și tata a rămas *innăcăjít* cu șapte copii 745 A.

ind. impf. 3 sg. *innecăjeá* 726 Vb; refl. ind. pf. c. 1 sg. *m-am innecăjít*, 3 sg. *s-a innecăjít* 787 VIII, 3 pl. *s-a innecăjítără* 819 A; part. *innecăjít* 699 VII, 745 A, f. *innecăjítă* 699 VII, 749 V, 751 V, 755 V.

İNNEMERİM vb. ind. prez. 1 pl. 690 V „nimerim”.

ind. impf. 1 sg. *innemerám* 690 V, pf. c. 1 sg. *am innemerít* 850 A, 3 sg. *a innemerít* 827 VI, 3 pl. *au innemerít* 730 VII, m. m. c. pf. 3 sg. *innemerise* 719 VII.

cf. DLR (inv. și reg.), DM s.v. *nimeri*, CADE s.v. *nimeri*.

İNNENOROCÍT, *s-a ~* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 760 VIIb „s-a nenorocit”.

İNNETEZÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 789 A „netezește”.

ind. prez. 1 pl. *innetezím* 789 A, 822 VIIIb, impf. 1 sg. *inne-tezeám* 822 A, 1 pl. *innetezeám* 755 V, 869 VIII; conj. prez. 3 sg. *să innetezească* 827 A.

cf. DA s.v. *innetezitoare*.

ÎNNIVELĂM vb. ind. prez. 1 pl. 723 VI „nivelăm”; cf. m á s ă 6°. ind. impf. 1 pl. *innivelám* 857 VIII.

ÎNNOPTÁT adv. 806 III „pe întuneric”: Ne-am dus seara *iñoptát*, să nu ne vază niminea.

ÎNNOREÁZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 797 VII „se înnorează”: Vedeam că-*nnoreáză*.

v. DA, TDRG (înv.) s.v. *innora*.

ÎNÓT, *dă* ~ loc. vb. 762 II, 851 VIII, 861 V „înoată”: Nu prea știam în clasa a treia *să dau înót* 762 II.

ÎNRĂSTURNÉZI vb. ind. prez. 2 sg. 705 VIII „răstorni”.

ÎNROIÉȘTE vb. ind. prez. 3 pl. 731 VI [despre stupi] „roiesc”.

ÎNSĂLTĂM vb. ind. impf. 1 sg. 848 A „săltam, ridicam”.

cf. DA (în poezia pop.) s.v. *însălta*.

ÎNSĂPUNĂM vb. ind. impf. 1 sg. 688 VII „săpuneam”: La urmă [jirebiile de cânepă] le-*nsăpunám* și le puneam cu săpun.

cf. DA s.v. *săpuni*.

ÎNSĂRÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 695 V „s-a sărat”: După ce *s-a-nsărát* carnea, o scoatem.

cf. DA s.v. *însărătură*.

ÎNSĂRMÁT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 816 A „am pus sârmă”; cf. s â r m u i á .

ÎNSEMĂNÁTUL s. n. art. 737 VI „semănatul”.

ÎNSÉMENI, *să* ~ vb. conj. prez. 2 sg. 866 A „să semeni, să însămânțezi”: Nu puteai să *însémen*! la timp; cf. s ă m ă n ț ă m

ÎNSEMNÁTUL s. art. 732 III „acțiunea de a însemna 1°”: Începe mireasa cu *însemnátu* florile, însemnează pe fiecare nuntaș.

ÎNSEMNEÁZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 1° 732 III, 734 III, V, 742 VII „pune cocarde în pieptul nuntașilor”; cf. s e m n e á z ă 1°. 2° 824 VI [despre coarda de viță] „iese la iveală; răsare”: [Via] într-un an dă zile să prinde. Toamna-*nsemneáză*; cf. b u ș n é ș t e 4°.

1° ind. prez. 1 pl. *însemnám* 743 III; refl. ind. prez. 3 sg. *se însemnează* 743 V; part. m. pl. *însemnáți* 743 III, V; sup. *pentru însemnát* 743 V, *de însemnát* 739 III.

1° cf. DA s.v. *însemna* II. 1°.

ÎNSENINÁRE s. f. 850 VI „întindere mare (de apă)”: A inundat toată lunca asta aicea, era tot numa apă, o-*nsenináre* dă apă; cf. s e n i n , s e n i n i ș .

ÎNSERÁT, *ne-am* ~ vb. 1° refl. ind. pf. c. 1 pl. 834 V „am înserat; ne-a prins seara”. 2° sup. *la* ~ 708 Vb „la păscut (oile) după amiaza și seara”.

1° cf. DA, TDRG, CADE s.v. *însera*, SCRIBAN s.v. *înserez*.

ÎNSÍLITĂ v. *însirițáu*.

ÎNSIRIȚÁU, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl. 769 A [despre oi] „deveneau s i r i ț e”: Și după ce să *însirițáu* oile, să mulgea cu rându și la

cine era rându încheга lactele; cf. *sirițezi*.

var. *se însiliță* vb. refl. ind. prez. 3 pl. 799 V.

v. CV, 1951, 1, p. 36 (Teleorman) s.v. *însirița*.

ÎNSOLZEĂLĂ s. f. 749 VI, 851 VIII „acțiunea de a *însolzi*”.

ÎNSOLZEĂM vb. ind. impf. 1 sg. 851 VIII [la acoperișul casei] „așezam papura, prin suprapunere parțială, în formă de solzi”: *Însolzeală, să pune papură și să-nsolzește, să pune groasă și p-ormă să bate așa în sus, dă vine așa cap la cap, vine-nsolzite așa* 749 VI.

part. *însolzit* 737 VIIIb, 750 V, 851 VIII, f. pl. *însolzite* 749 VI; refl. ind. prez. 3 sg. *se însolzește* 749 VI, 851 VIII; conj. prez. 3 sg. *să se însolzească* 851 VIII.

cf. CADE s.v. *solzi*, SCRIBAN s.v. *solzesc*.

ÎNSORİM vb. ind. prez. 1 pl. 702 VIa „expunem la soare; sorim”.

v. GLOSAR REG. (Fălticeni) s.v. *însori*.

ÎNSOTITOĂREA s. f. art. 735 III „domnișoara de onoare”; cf. *ajutoarea*...

ÎNSPETEZĂTE adj. f. pl. 769 VII [despre țesături] „țesute în *speteze*”.

ÎNSPICEĂZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 736 A [despre porumb] „dă în spic”.

ÎNSTRĂMBĂI vb. ind. impf. 2 sg. 727 A „strâmbai”.

v. CADE (prov.) s.v. *înstrâmba*.

ÎNSUDĂT adj. 817 VII [despre săpun] „cu multă sodă”; cf. *sodós*.

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. *sodă*, BĂRBUȚ s.v. *sudă*.

ÎNTĂCIUNĂT adj. 745 A [despre grâu] „cu tăciune”.

v. GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *întăciuna*; cf. SCRIBAN (ironic) s.v. *întăciunat*.

ÎNTĂMÚIE, *să ~* vb. conj. prez. 3 sg. 862 VII „să tămâieze”; cf. *tămúie*.

ÎNTĂRÍT, *a ~* vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 703 VIIb „a cuprins mai tare; a întetit”: Am zbierat pă geam când m-*a-ntărit* durerea.

ind. pf. c. 3 pl. *a întărit* 719 VIIIb; part. *întărit* 844 A, f. *întărită* 797 V.

v. GL. ARGES s.v. *întări*.

ÎNTĂLNEĂLĂ s. f. 786 VII „întâlnire”.

v. GL. ARGES s.v.

ÎNTĂMPINĂT, *am ~* vb. ind. pf. c. 1 sg. 1° 680 VI „am întâlnit”: Acolo în mijlocu pădurii *am întâmpinat* un urs. 2° 833 III, 834 A „mi s-a întâmpnat, am pățit”: N-*am întâmpinat* niciodată, acum *am întâmpinat* să văd un șarpe 833 III; cf. *întâmpnat*.

1° ind. pf. c. 3 sg. *a întâmpinat* 680 VI.

ÎNTĂMPINĂTUL s. m. art. 821 VII „necuratul, dracul”; cf. *drăcócea*...

ÎNTÂMPLÁT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 681 VII, 725 VII, 754 V „mi s-a întâmplat, am pățit”: Am auzit, da n-*am întâmplát* 725 VII; cf. *întâmpinát* 2°.

ÎNTENCUIEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 703 VI „tencuiești”; cf. *înghiontărește*...

ind. prez. 3 sg. *întencuie* 713 VI.

ÎNTOMEĂ v. *întomnîm*.

ÎNTOMNÎM vb. ind. prez. 1 pl. 799 V „împăturim, aranjăm”.

var. *întoméa* vb. ind. impf. 3 pl. 702 V.

v. GL. ARGEȘ s.v. *întomni*; cf. DLR s.v. *tocmi* II.

ÎNTORSÚRI s. f. pl. tantum 1° „petrecere, luni după nuntă, la socrii mici”; cf. *danț*... 2° 672 III, V, 673 V, 678 VIIIa, 684 VII, 787 V, 816 A „vizită pe care tinerii căsătoriți o fac părinților miresei sau nașilor, la o săptămână după nuntă”: La o săptămână dă zile să ducea, cum se zice, *cu-ntorsúri*. Să *ducea cu-ntorsúri*, mai făcea ș-acolo o masă, petrecea ș-acolo [la nași] 678 VIIIa; cf. *cále* 1°...

1° v. GLOSAR REG. (Gura Humorului) s.v. *întorsură*, GL. OLT. s.v.; 2° v. LEXIC REG., II, p.27 (Argeș) s.v., GL. ARGEȘ s.v. *întorsură* 2°, BĂRBUȚ s.v.

ÎNTREĂGĂ adj. f. în *casă* ~ 689 V, 690 V, 846 VII; m. pl. în *părinți* ~ 743 VII „cuplu conjugal neștirbit, nefăcut”: Băiatul [care poartă bradul la nuntă] să fie dă *cásă-ntreăgă*, nu așa... orice... să-i trăiască și maică-sa și taică-su 690 V. Pune [ca soață de mireasă] fată care are *părinți întrégă*, să nu fie fără tată, fără mamă 743 VII.

pl. m. *întrégi* 743 VII, f. *întrégi* 743 III, 794 V.

ÎNTREBĂRE, *a făcut* ~ loc. vb. 750 VIIIb „a întrebat”.

v. DA (cu cit. din lb. v.) s.v. *întreba*.

ÎNTULUCĂM, *să* ~ vb. tranz. conj. prez. 1 pl. 721 VIIIb „să împerechem, să căsătorim”; cf. *căsătorit*...

cf. DA, CADE s.v. *întroloca*, DM (reg.) s.v. *întroloca*, SCRIBAN s.v. *întroloc*, GL. ARGEȘ s.v. *întruloca*.

ÎNTÚNDE vb. ind. prez. 3 pl. 821 VII „tund”.

ind. impf. 3 sg. *întundeá* 785 VIIb, 1 pl. *întundeám* 823 VII.

v. GL. OLT. s.v. *întundem*, BĂRBUȚ s.v.

ÎNTUNECÁ vb. ind. 1° pf. c. 3 sg. 672 VIII, 732 A „s-a întunecat”: A-nnoptat ș-*a-ntunecát* și s-a pornit iar pă ploaie 732 A; cf. *întunericéște*. 2° impf. 3 sg. 851 VII [fig.] „se încrunta, se uita urît (la cineva)”: [Mama] *întunecá* la noi [când greșeam].

1° ind. pf. c. 3 sg. *a întunecát* 672 VIII, 732 A.

1° v. DA (lb. v.) s.v.

ÎNTUNÉRIC s. n. 732 VII „cantitate mare; mulțime”: O pus *întunéric* mare de piatră.

v. DA (înv. și reg.) s.v. 3°, CADE (arh.) s.v., SCRIBAN (vechi) s.v. 1°.

ÎNTUNERICÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 789 VII „se întunecă, se înnoptează”: Nu veniră nici copiii, uite, *întunericí* și nu veniră 758 V; cf. *întunecá* 1°.

ind. impf. 3 sg. *întunericéá* 764 VIII, pf. s. 3 sg. *întunericí* 758 V; refl. ind. prez. 3 sg. *se întunericéște* 823 A.

v. DA (mai rar) s.v. *întunerec*, DM (înv.), GL. ARGEȘ s.v. *întunericí*; cf. CADE (înv.) s.v. *întunerică*, TDRG s.v. *întunericéală*.

ÎNTUNERICÉÁLÁ s. f. 850 A „întunecare, înnoptare”.

v. DA s.v. *întunerec*, TDRG s.v.

ÎNTELÉS, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 717 Ib „a înțeles”: [Iedul cel mare] nu *s-a înțelés*, a dat drumu la ușă.

ÎNȚEPÓS adj. 868 V „șepos”.

ÎNȚOVONÍȚI adj. m. pl. 835 VII [despre copii] „născuți cu ț o v o n (pe cap)”.

cf. DLR (reg.) s.v. *sovoni*, TDRG (Munt., Trans., pop.) s.v. *însovoni*, *însovona*, SCRIBAN s.v. *însovonesc*.

ÎNVÁLUI, *mă* ~ vb. refl. ind. 1° prez. 1 sg. 800 V „presupun”: *Mă-nvălui* dă pârlita asta [=cumnata], asta știe multe să facă; cf. *bănui e* 2°. 2° prez. 3 sg. 782 V „se înfășoară”: Și mânam roată, roată așa întâi pas până s-așeza paiele, p-ormă trap, până *să-nvăluéá* lanțu-âsta sau funia, ce era, la steajăr dă tot 855 VI. 3° m. m. c. pf. 1 sg. 728 V „mă nimerisem”: Și chiar *mă-nvăluisem* eu la Sfatu Popular.

2° ind. prez. 3 sg. *se învăluie* 782 V, impf. 3 sg. *se-nvăluia* 855 VI; 3° m. m. c. pf. 1 sg. *mă învăluisem* 728 V.

2° v. DA, CADE (arh.), TDRG s.v. *învălui*, SCRIBAN (vechi) s.v. *învăluiesc*.

ÎNVĂRÁM vb. 1° tranz. ind. impf. 1 pl. 716 VII „culegeam cânepa de vară”; cf. *vărám*. 2° ind. pf. c. 1 sg. 716 VIIIb „am petrecut vară”: Vara *am învărát* pă câmp.

2° ind. pf. c. 1 sg. *am învărát* 716 VIIIb.

1° cf. BĂRBUȚ s.v. *învăra*.

ÎNVĂRGÁI vb. ind. impf. 2 sg. 746 VII „țeseai în vârgi”: Ei! *Să-nvărgám*, că eu am fată mare, atâtea ștergare îmi trebuie.

ind. impf. 1 pl. *învărgám* 847 VII, 866 VII; conj. prez. 1 pl. *să învărgám* 746 VII; part. pl. m. *învărgáți* 834 VII, f. *învărgáte* 698 VIIa.

cf. TDRG (înv.), SCRIBAN (vest) s.v. *vărgat*.

ÎNVĂRSÁSE vb. ind. m. m. c. pf. 3 sg. 692 VI „vărsase”.

cf. DA (înv.) s.v. *învărsat*.

ÎNVĂRUÍT adj. 786 VIII „vărui”.

ÎNVĂȚĂTOREÁSÁ s. f. 757 VII „învățătoare”.

v. DA (Trans.), SCRIBAN s.v. *învățător*.

ÎNVÁLDOREÁM vb. ind. impf. 1 sg. 788 VII „strângeam cânepa în glugă întorcând vârfurile spre interior pentru a se fermenta”:

[Cânepa] o-*nvîldoręám* bine la cap, așa ca să să coacă bine sământa acolo.

ÎNVÂLTOROIÉȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 694 VI „se învârtesc pentru a se amesteca bine”: Se amestecă bine [jirebiile], *că să-nvîltorojéște* ca unele, ca altele acolo; cf. *v â l t o r í t*.

ÎNVÁLVOIÉȚI adj. m. pl. 815 VI „afânați”.

ÎNVÂRFUITĂ adj. f. 866 V [despre oală, cratiță etc.] „plină cu vârf”; cf. *î m b u r i c á t ă*...

ÎNVÂRGHIASCĂ (5 sil.), *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 697 VIIIa [la construcții] „să pună vârgii”: Așază temeiul jos, întâi, pă urmă pune stâlpi, pă urmă începe *să-mvîrgiáscă*; cf. *b â r n u i é ș t e*...

refl. ind. prez. 3 sg. *se învârghiéște* 697 VIIIa.

ÎNVÂRTITÓR s. n. 694 VIII „manivelă”; cf. *m a n é j*.

cf. DA, CADE, SCRIBAN s.v. *învârtitoare*.

ÎNVELITOÁRE s. f. 1° 740 VII „obicei, luni după nuntă, simbolizând trecerea miresei în rândul nevestelor”: Luni dimineata să lega mireasa; o lega la cap, o-mbrobodea. Să făcea-*mvelitóre*, să zicea; cf. *c o n c e r e á l ă*... 2° 712 VIII, 728 VI, 842 VIII „pânză rară în care se învelește cașul pus în crintă la scurs”; cf. *v e l i t o á r e*.

1° cf. TDRG (Trans., Ban. pop.) s.v. 1°.

ÎNVIÁZĂ vb. ind. prez. 3 pl. 715 Vb, 735 V, 751 VII, 763 VII, 772 VII, 791 V, 802 VIIa, 815 VII, 840 VII, 860 V [despre ouăle viermilor de mătase] „capătă viață, devin vietăți, se prefac în viermi”: lei sământa [...] pui la căldură și-*nvijáză* mici, mici de tot, mai mici cum e furnicile-alea mici 715 V. Îi punea și-i *învijá* și dacă-i *învijá* îi creștea cu frunză 801 VII.

ind. impf. 3 pl. *înviá* 690 VII, 720 VII, 763 VII, 792 VII, 793 VII, 811 VII, 820 VII, 825 V, 847 VII, 849 V, *înviáu* 741 Vb, 763 VII, pf. c. 3 pl. *a înviát* 860 V, *a înviátără* 834 VII, m. m. c. pf. 3 pl. *înviáse* 834 VII; conj. prez. 3 pl. *să înviéze* 695 VII, 720 VII, 847 VII; sup. *la înviát* 735 VII, 772 VII, 791 V, 802 VIIa; tranz. ind. prez. 1 sg. *înviéz* 772 VII, 2 sg. *înviézi* 779 VIIc, impf. 1 sg. *înviám* 690 VII, 792 VII, 3 sg. *înviá* 690 VII, 801 VII; refl. conj. prez. 3 pl. *să se înviéze* 751 VII.

v. DA (rar) s.v. *învia*, SCRIBAN s.v. *învi*.

ÎNVIETÚRA s. f. colect. art. 199 VII „viernii de mătase recent ieșiți din sămânță”.

ÎNVINDECÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 743 A „s-a vindecat”.

ÎNVOIÁ vb. ind. impf. 3 sg. 732 VII „dădea (oile, caii) cu învoială”: Cumpăra unu de la altu, le-*nvogá* oile... dacă am eu mai multe și am iarbă, m-ia și oile mele și face mai multe la un loc.

ind. impf. 1 pl. *învoiám* 830 A; refl. ind. impf. 1 pl. *ne învoiám* 862 A.

ÎNVOITÓR s. m. 795 A „țaran care lucra pe moșia boierului, pe baza unei învoieli”: Le făcea pe cap de-*nvoitor*, două pogoane, patru pogoane, împărțea grâul pă cap de-*nvoitor*.

pl. *învoitori* 778 VIIIb, 827 VIb.

ÎNVOLBĂTÓR s. 693 VIIIb „lemn gros pus pe foc pentru a întreține o flacăra moderată la fiertul rachiului”: *Învolbător*; adică băgai un lemn ca să stea, ca să nu curgă iute, băgam un lemn acolo și ieșea apoi domol țuica din el [din cazan].

ÎNVOPEÁM vb. ind. impf. 1 pl. 859 VIIa „vopseam”; cf. *v o c s e á m*.

ind. pf. c. 1 sg. *am învopsit* 816 VIIb; sup. *de învopsit* 732 VII.

ÎNZOLITĂ adj. f. 833 V „murdară”: *Înzolită* așa de noroi, plină de noroi; cf. *g ă g i o á s ă ...*

ÎRDÁU s. n. 718 V, 780 III „hârdău”; cf. *u l é i*.

ÎRTIE s. f. 763 VII, 832 VII „hârtie”.

cf. DA s.v. *hârtie*.

ÎRTIÚȚĂ s. f. 832 VII dim. de la *î r t i e*.

JÁLETE s. f. 697 VII „jeluire, bocet”: Îl duce la groapă [pe mort]. Atuncea *jálete* mai mare! E *jálete* mare la noi aici! La oraș nu se jeleşte; cf. *c h i o t u l ...*

cf. DM, DEX (rar), TDRG, CADE s.v. *jalet*, DA s.v. *jale*.

JAMBÓN s. n. 703 V „carne (de pe burta porcului) conservată”: Un fel de *jambón* noi zicem de pă burtă, nu-i *jambón* de pă pulpă.

cf. SCRIBAN (Mold.) s.v.

JÁMPITĂ s. f. 750 VIIIa [la căruță] „japiță”.

JÁNȚĂ s. f. 673 V „janț (din care se face unt)”: Ce rămâne din storsura asta, al doilea storsură, dar nu zăr, acel zăr care rămâne, rămâne gras, să numește *jánță*. Din zăr să fierbe și să scoate jintiță, la fel, care se păstrează pentru ciobani, iar *jánța* asta să pune la bădaie, la putinei, din alea așa mari, și să bate și să scoate untu.

JÁPCĂ s. f. 803 VI, 815 A „vale largă adăpostită de înălțimi”; cf. *z ă p ó d i e*.

cf. DA s.v. *japșă*, TDRG s.v. 1°, CADE (Olt.), SCRIBAN (Munt. est, rar), LEXIC REG., I, p. 37 (Gura Jiului), p. 81 (Vâlcea), COMAN, GL. (Vlașca), GL. DOBR., BĂRBUȚ s.v.

JÁPIU s. n. 797 V, 817 VII „carne de calitate inferioară, cu zgârciuri și cu piele”: Șunca o alegem de cea cu *jápiu* așa mai tare 797 V.

cf. TDRG, COMAN, GL. (Muscel), GL. ARGEȘ s.v.

JAR s. n. 764 I, 777 IIa „numele unui joc de copii; șotron”; cf. *c l á s ă 2° ...*

JARCÁL s. m. 681 A [peior., despre animale] „dihanie, namilă”: Supt niște tufe vede un *jarcál* de lup mare; cf. *b u l i h á n i e ...*

var. *jarcău* s. m. 681 A; *jercău* s. m. 676 VI.

cf. DA, GL. ARGEȘ s.v. *jarcă*, CADE (Olt.), BĂRBUȚ s.v. *jarcalete*.

JARCĂU v. *jarcăl*.

JARTÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 785 VIIb „fură, șparlește”: Mai bagă căldarea-n casă, c-aicea dă obicei dă Ț-o *jartêște* dac-o lași p-afară. cf. DA, TDRG, BĂRBUȚ s.v. *jart*.

JĂNTUÎT s. n. 751 VIIIb „acțiunea de scoatere a janțului”.

cf. DA, TDRG s.v. *jintui*, CADE s.v. *janț*, SCRIBAN s.v. *jântuiesc*.

JĂRĂVÎT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 697 V, 865 V „am împrăștiat jarul în cuptor, cu vătraiul; am jăruit”: Am dat foc, am... ars, am *jărăvît* frumos cu vătraiu și... a mers pâinea 697 V.

cf. COMAN, GL. (Brăila) s.v. *jărăghi*, LEXIC REG., I, p. 82 (Vâlcea) s.v. *jerega*, GL. DOBR. s.v. *jărăbim*.

JĂRDOÁCA s. f. art. 725 VII dim. de la *joardă*: M-o lua mama cu *jărdúaca* acuma, să vezi!

JĂRPĂNÓS adj. 753 VI „jerpelit, zdrențaros”; cf. *r u p t u r ó s*.

cf. DA s. v. *jarpăn*, TDRG s. v. *jarchină*, CADE, ȘAINEANU s. v. *jarpăn*, SCRIBAN (fam., ironic), LEXIC REG., I, p. 64 (Iași) s. v. *jărchinos*.

JĂRFĂ s. f. 791 VII, 827 A, 830 A, 835 A „belșug, abundență”: Când ni se ura cu pește, mai prindeam o găină, mai mânca și găină, mai ouă fierte... era *jîrfă* dă mâncare 830 A.

v. DA (pop.) s. v. *jertfă* 3°, SCRIBAN (Muscel), LEXIC REG., II, p. 15 (Argeș), BĂRBUȚ s. v.; cf. TDRG (lb. v.) s. v. *jertfă*.

JĂRÁT adj. 783 VI „julit”: [Fratele meu] era *jîrît* numai aicea un pic.

JEGĂRIA s. f. art. 828 VI „jegul, murdăria”: [Porcul] îl curățăm bine de *jegăria* aia du pă el; cf. *b l e a s c* ...

JEGĂRIȘ s. 674 VI „jnepenish”: *Jegărîșu* are nește bobite-n el, mici. Îi punem foc cu chibrite noi, arde foarte bine; cf. *j n e p e r i ș*.

JEGNEÁLĂ s. f. 673 V „miros rău”: Să spală carnea, să pune și încă o dată din nou să spală mațele, ca să nu prindă un piculeț dă... dă *jegneálă*, și să bagă carnea iar la fel.

cf. DA s. v. *jigni*, SCRIBAN s. v. *jignesc*, COMAN, GL. (Vâlcea) s. v. *jigni*, CV, 1951, 2, p. 36 (Turnu Severin) s. v. *jigneală*.

JELÍT adj. 858 V „luat în răs; rușinat”: Sânt *jelít* să trec pă lângă un tren, zice, mă fluieră, sânt *jelít* să mă duc să car, zice, toți mă ia în chip dă răs.

JEPI s. m. pl. 820 VII [peior., despre oameni] „matahale”.

JERCĂISE vb. tranz. ind. m. m. c. pf. 3 sg. 697 VI „jupuisse, rănise”: Am tăiat-o [oaia], că n-aveam ce mai face, c-o *jercăise*, o rănise rău. O *jercăliseră* așa, loseseră lâna, pielea cu geanghir-aia când o prinseseră [ursul]; cf. *g h e r ă n i s e*.

v. DA s. v. *jarcă*; cf. CADE (Mold.) s. v. *jarcă*, SCRIBAN (Munt. fam.) s. v. *jărcănesc*, COMAN, GL. (Muscel) s. v. *jercui*.

JERCĂU v. *jarcál*.

JERLĂIELE s. n. pl. art. 826 VIIb „șiroaiele”: Cursese pâ ici-șă *jerlăjili*; cf. *ș i ó i* 1°.

cf. DA, ȘĂINEANU s.v. *jirlău*, DLR (reg.) s.v. *șiroi* 1°, SCRIBAN (Munt., Mold.) s.v. *jirloi*, LEXIC REG., I, p. 82 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v. *jirău*, GL. ARGES s.v. *jiroi*.

JERPELEĂLĂ s. f. în (*venea*) *după* ~ 719 VIIIb „(venea) după căpătat, după cerut”: Care cum venea, *venea după jerpelălă*, nu venea ca să facă ceva.

JEVRÍT, *de* ~ vb. sup. 680 VIIb „de vrăjit”: D-alea *dă jevrit* auzeam și eu mai dămuit, da ce știu eu?

cf. DA s.v. *javră*, GL. ARGES s.v. *jávri*, LEXIC REG., II, p. 27 (Vâlcea), GS, 1933–1934, p. 247 (Jina) s.v. *jevri*.

JGHEAB s. n. 1° 671 VIII „teren abrupt”; cf. *c o r h á n ă* ... 2° 680 VIII „vas de lemn în care se pune cașul la scurs; crintă”; cf. *c r i t ă* ...

1° cf. DA s.v. 8°, SCRIBAN s.v.

JIANUL s. m. art. 1° 725 VII [în cadrul obiceiurilor de Anul Nou] „sceneta cu Iancu Jianu”: Acuma să mai face cu *Jiánu* câțiva băieți și An Nou, după cum îi datorია ... face o mireasă, turc, haiduci și cântă Iancu *Jiánu*. 2° pl. 726 Vb, 729 VIIa, b „personaje în sceneta ~”.

pl. 2° *jiéni* 726 Vb, 729 VIIa, b.

v. GL. DOBR. s.v. *jiéni*; cf. DA s.v. *jian*.

JÍBLĂ s. f. 782 VIIIb „jimblă”.

cf. DA, TDRG s.v. *jimblă*.

JIGNÍTĂ adj. f. 721 VIIa „îndurerată, amărâtă”: Însă inima tot a fost că am cârligu-n mine, că sânt *jignită* tare-n inima mea de fete.

JIJÉIE s. n. pl. 764 VIII „jujeie (la gâtul cailor, la treierat)”.

v. GL. ARGES s.v. *jijeu*; cf. DA, CADE s.v. *jujeu*, TDRG, BĂRBUȚ s.v. *jijeu*, SCRIBAN s.v. *jujău*.

JILĂVICĂ adj. f. 726 Vb dim. de la *jilavă*.

JILÉTINI s. pl. 743 VI „animale sălbatice; fiare”: Cu oameni ne-am întâlnit, da cu *jilétini* de-astea nu ne-am întâlnit; cf. *m ă g ă ó i* 1°.

JINTUÍT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 pl. 676 VI „am secat apa dintr-o fântână; am sleit”: După ce l-am săpat [puțul], am luat și-*am jintuít* apa bine.

JIP s. m. 674 VI, VIIIb „jneapăn, ienupăr”; cf. *a g h i p é r i*.

v. DA s.v. *jep*; cf. SCRIBAN (Munt.), DM, DEX (reg.) s.v. *jep*, LEXIC REG., I, p. 100 (Orăștie) s.v.

JIR s. n. 1° 750 Iib, 810 V, 835 A „groapă mare în care se duc mingea în jocul purce a u a”. 2° 805 V „groapă mică la jocul de-a țurca”.

pl. 1° *jíruri* 835 A.

1° cf. BĂRBUȚ s.v. *jâr*.

JÍTILE s. f. pl. art. în expr. *ne găseá ~ 698 VIIa* „oboseam, ne ieșea sufletul”; cf. *fr á n c i i*.

cf. DA s.v. *jitie* 3°, COMAN, GL. (Muscel) s.v. *jitie*.

JLEÁPCĂ v. *șleátcă*.

JMALTȚ v. *smant* 1°.

JMĂLȚUIÉȘTE v. *smăntuít*.

JNEÁMȚUL s. n. art. 726 VIb „băutura, șnapsul”: Îi cam plăcea oleacă *jneámțu*.

cf. DLR (reg.) s.v. *șnaps*.

JNEPERÍȘ s. n. 731 VIIIb „jnepeniș”: Acolo pân niște *jneperíș* cârlanii era băgați; cf. *j e g ă r í ș*.

cf. DA s.v. *jneapăn*.

JNOÁNTE s. f. pl. 853 VI [peior.] „pălării de floarea soarelui nedezvoltate”: Îi dăuna [florii soarelui] la palașcă, dă nu să mai făcea palașca ei ca lumea, că făcea și ăia niște... *jnoánțe* așa mici și nu făcea sãmântă ca lumea.

JOÁCĂ¹ s. f. 716 V „horă a fetelor mici (separată de a celor mari)”: Noi fetili dă paișpe ani până la șaișpe ani, nu ne primea la horă, noi aveam *joacă* de-o parte, aveam o armonică, ne cânta p-o poiană-n nește răchiți și ne-nvățam și noi să dansăm.

v. DA (Mold.) s.v. 1°.

JOÁCĂ² vb. tranz. 1° ind. prez. 3 pl. 759 VI, VIIIb, 767 VII „frământă, pisează cu picioarele (pământul, strugurii)”: Ele *joacă* [pământul pentru țest] de nouă ori 767 VII. Începem să cărăm la vie, la pivnița ceapeului, une să transformă-n vin, *să joacă* 759 VI; cf. *d r í g u i* ... 2° impf. 1 pl. 770 VI „bătătoream pământul, cu picioarele, în jurul unei plante”. 3° în ~ *ápa* 790 V, 813 V, VI „practică obiceiul numit a p ă 1°”.

1° ind. prez. 1 pl. *jucám* 712 VI, 757 VIII, 766 V; sup. *la jucát* 827 VI; refl. ind. prez. 3 sg. *se joacă* 759 VI; 2° ind. impf. 1 pl. *jucám* 770 VI.

1° v. GL. OLT. s.v.

JOÁRDĂ s. f. 757 VII, 770 VI, 774 VI, 782 VI, 833 VI, A, 835 VI „coardă la vița de vie”; cf. *c ă l ă r á ș* 1°...

pl. *joárde* 770 VI, 772 VI, 774 VI, 782 VI, 833 A.

v. DA s.v. 2°; cf. ȘĂINEANU (Mold.) s.v., SCRIBAN (Olt.) s.v. *jerdie*.

JORDĂIA, *se ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 799 VI* [la construcții] „se bătea șipcă înainte de a tencui pereții”: Joardă, așa să numea, joardă

lemnele mai subțiri, să bătea-n cuie și alea să spunea... *să jordăjă*; cf. *b á g ă* 1°...

part. f. *jordăită* 799 VIIIb.

cf. DA s.v. *joardă*.

JOS, *în* ~ 1° loc. adv. 728 VI „aproape de epoca noastră; încoace”: În nouă sute șaișpe, mai *în jos* îmi pare mie, erau puțini oameni în sat; cf. *curând*. 2° loc. adj. 830 A [despre oameni] „înapoiati, simpli”: Era oameni prea *în jos*, știi, pă vremea aceea; cf. *josită*, *mocănóși*, *nedúsă*, *neintrodúsă*, *nozácă*. 3° *de* ~, *mai* ~ ~ loc. adv. 849 V „mai prejos”.

JOSÍTĂ adj. f. 855 VII „înapoiată, simplă”; cf. *j o s* 2°...

JUG s. n. 783 VI, 839 VI [la plasa de pescuit] „legătură în formă de laț”.

cf. DA s.v. III.b.

JUMÁ, ~ ~ loc. adv. 706 Vb, 820 VIII „pe din două, în jumătate”; cf. *d i n* 3°.

cf. DM (reg. și fam.) s.v. *jumătate*.

JUMÓLI v. *jumuleám* 1°.

JUMUIÁLĂ s. f. 753 VI „jumuleală”.

JUMULEÁM vb. 1° ind. impf. 1 sg. 775 VI, 815 A, 825 A „culegeam smulgând (buruieni, spice, cânepă etc.)”: Mă duceam d-o *jumuleám* [pălămida], n-o tăiam nici cu cosoru, o *jumuleám*, că dac-o *jumól*! dă-i scoteai vân-aia piere, nu mai iese 825 A. 2° refl. ind. impf. 1 sg. 686 VIIb [fig.] „îmi smulgeam părul”.

1° ind. pf. s. 1 sg. *jumulii* 685 VIIb, 758 VII, 765 VIIb; conj. prez. 1 sg. *să jumul* 685 VIIb; imper. 2 sg. *jumule* 690 VII; 2° refl. ind. impf. 1 sg. *mă jumuleám* 686 VIIb.

var. 1° *jumóli* vb. ind. prez. 2 sg. 789 VII, 815 A, 3 sg. *jumoále* 789 VII, 803 VI; conj. prez. 1 sg. *să jumól* 767 VII.

1° v. GL. OLT. s.v.

JUNGHÉR s. 850 VII „junghi, durere”: Începea să-i dea *junghér* dă naștere.

cf. DA s.v. *junghi*.

JUNGHETÚRA s. f. art. 674 V „carnea din jurul locului unde a fost înjunghiat (porcul)”: Iau plămâni porcului și cu inima, și carnea, *junghetúra* porcului [...] d-aicea dă unde junghie porcu, aia-i spune *junghetúra*.

JUNICÚȚĂ s. f. 706 VII dim. de la *junică* („junincă”).

pl. *junicúțe* 685 VI, 707 VIa.

v. TDRG s.v. *junc*.

JUNÍNCE s. f. 676 V, 677 VIII „junincă”.

v. DA (Maram., Dolj) s.v. *junincă*, TDRG s.v. *junc*, CADE s.v. *junică*; cf. SCRIBAN (Munt. vest) s.v. *junice*.

JUPIĂM vb. ind. impf. 1 pl. 841 VI „curățam pănușile de pe știuleți”; cf. *c u r* 2°...

JUPIĂT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 707 Vla „am jupuit”.

v. DA (rar) s.v. *jupui*, BL, 1936, p. 189 (Bihor) s.v. *jupui*.

JURĂT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 834 VII „am înjurat, am blestemat”: Un *jurăt* dă bou, când a văzut că i-am pus calu naintea lui [...] s-a dus cu calu grămadă 714 VI; cf. *h u t u i é ș t i*.

part. *jurăt* 714 VI, f. *jurătă* 834 VII, pl. m. *jurăți* 792 VII.

cf. DA (neobișnuit), CADE (prov.), BL, 1940, p. 217 s.v. *jurat*, SCRIBAN s.v. *jur* 2°.

JURĂU s. în expr. *dăm în* ~ 859 VIIa „chinuim câinii în cadrul unui obicei de Lăsatu Secului de Paști”.

JURUBIȚĂ s. f. 674 VII, 769 VII „jirebie”; cf. *n u m ă r ă t ú r ă*.

pl. *jurubițe* 768 VII, *jurubiți* 777 V.

cf. DA s.v. *jirebie*.

JUVÉTE s. m. 677 VIII „om îmbrăcat prost”: *Juvéte* ziceam la un om așa îmbrăcat prost; cf. *c o r c o ț á r i*.

v. BĂRBUȚ s.v.; cf. DA s.v., LEXIC REG., II, p. 82 (Vâlcea) s.v.

LA¹ prep. 1° 696 VIIIb, 733 VII, 743 VI, 759 IIIb „în”: [Cloșca] o dăseloțești, o bagi *la* lac 759 IIb. Când omu e gata cu ea [=casa], ne astriucăm *la* ea acolo 743 VI. 2° 691 VI „cu”: Via e săpată *la* cazma dă când s-a făcut gropile. 3° 717 Ib, 784 I, V [în jocurile de copii] „de-a”: Ne jucam *la* șotronu, *la* cruciuliță ca cum să joacă și-acuși fetele 784 V; cf. *c u* 2°.

1°, 2° cf. DA (lb. v.) s.v. I. 3°.

LA², ~, ~ interj. 847 VII „cuvânt care imită lătratul câinelui; ham, ham”; cf. *h a ț*.

LAC s. n. 692 III, 710 VII, 717 Ib, 724 VIII, 827 VI, A, 840 VII „apă adunată de la ploi; băltoacă”; cf. *b ă l t o ă r e*...

pl. *lăcuri* 827 A.

LĂCRE s. f. pl. 671 III „șipci, leături”: *Lăcre* făcute din ulucă; cf. *b a s c h i e*...

v. SCRIBAN (vest) s.v. *lacră*; cf. DLR (înv. și pop) s.v. *raclă* 4°, GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v.

LĂIBĂR s. n. 689 VI „sfredel”.

v. LEXIC REG., I, p. 82 (Vâlcea) s.v.

LAM vb. ind. impf. 1 sg. 817 VII „spălăm”.

refl. ind. prez. 3 sg. *se lă* 768 VII.

var. *lăiam* vb. ind. impf. 1 sg. 704 VIIa.

v. DA (înv., Trans., Bucov.), TDRG (lb., v., Trans.), CADE (înv., Trans., Ban.), DM, DEX (pop.), ȘĂINEANU s.v. *la*, SCRIBAN s.v. *lau*, BĂRBUȚ s.v. *lăia*.

LÁMBĂ s. f. 680 VIIb, 681 VIII, 737 VI, 753 V, 755 VIIa, 762 VII, 768 VII, 775 VII, 780 VII, 787 VIII, 827 VII, 847 VII, 851 VII, 859 VIIIb „lampă (cu petrol)”.

pl. *lămbi* 716 VIIIc, 744 V, 859 VIIIb.

v. DA s.v. *lampă*, GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v.

LÂNCOTE s. f. pl. 824 VIII „glume”: Mă, zice, te ții numai dă *lâncote*; cf. p o l o m ó j d i i 2°, r â s u r i, z a v i s t i i.

cf. DA (Mold.), SCRIBAN s.v. *lancotă*, TDRG s.v. *lâncote*, GL. ARGES s.v. *lâncot*.

LÂNGA adv. în *am ținut-o* ~ 848 VII „am făcut să dureze (o acțiune), am lungit-o”: Și dacă ne-am cunoscut amândoi, *am ținut-o lângă* vreo trei, patru ani și cinci și ne-am luat amândoi.

LÂNT s. m. 861 VI, 863 VI „leaț, șipcă”; cf. b a s c h i e ...

pl. *lanți* 797 VIII, 861 VI.

cf. BĂRBUȚ s.v.

LÂNTURI s. n. pl. tantum 681 IV, 725 VII, 832 II, V „călușei, carusel”: Era *lânturi* d-estea, cum îs ș-acuși, dulapuri d-estea, tot așa era ș-ațunci; lăvicere cum să zice, de să dă învârtind așa 725 VII; cf. h â i ț u r i ...

v. LEXIC REG., I, p. 61 (Iași) s.v. *lanț*.

LĂPĂDĂ vb. 1° ind. prez. 3 sg. 834 VII „leapădă, aruncă”. 2° conj. prez. 3 sg. v. *leăpădă* 1°.

1° ind. prez. 1 pl. *lăpădăm* 687 VIIa, impf. 3 sg. *lăpădă* 792 VII; refl. ind. prez. 3 sg. *se lăpădă* 799 V.

1° v. TDRG (Olt., Trans.), CADE (înv.), DA s.v. *lepăda*, SCRIBAN (Ban., Olt., Trans.) s.v. *lepăd*.

LĂPCĂ s. f. 728 VI „lopățică (cu care se amestecă urda)”: [Urda se amestecă] c-o *lăpcă*, c-o *lăpcă* așa frumos zis, îi spune urdar; cf. l i n g u r á r.

LAPȚI s. m. pl. 731 VIII „mulsoni”: Se lăsaseră oile în doi *lapți*!

v. DĂ s.v. *lapte* 2°.

LĂSE, *să se* ~ vb. refl. conj. prez. 3 pl. 788 VI [despre oi] să se aleagă spre a fi înapoiate stăpânilor pentru iernat”; La paișpe noiembrie când i-a venit timpul *să se lăse* oile, fiecare se duce, fiecare cetățean își ia bănuții în buzunar și să duce la cioban să-și ia oile; cf. r â v â ș i t.

LATERNĂ s. f. 707 VIa, b, 721 VI, 839 V „lanternă”.

pl. *latérne* 677 VIII.

LATÉȚI v. *lătăneacă*.

LĂTRĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 811 VII „latră”; cf. h â l â l â i e 1°.

ind. viit. 3 sg. *s-o latrá* 811 VII.

LĂTRET s. n. 674 VI „lătrat”: Câinele se duce și latră pe el [pe urs] și noi ne ducem pe *lătretu* câinilor.

LĂȚ s. n. în expr. *las în* ~ 704 VIIa, 775 V, 811 A „prelungesc urzeala, ajunsă pe sfârșite, cu ajutorul unui băț legat la capete cu o sfoară”.

v. DA s.v. 4°.

LAZĂRIȚĂ v. *lăzăriță*.

LĂCĂN s. n. 785 VIIb „jgheab în care se adapă păsările”: *Lăcănu* care bea păsările apă din el.

LĂCĂȘURILE s. n. pl. art. 721 A [la construcția casei] „spațiile lăsate nezidite pentru uși și ferestre”: De-acolo lăsăm locu de ferești și uși, lăsăm de jos ușile locu, *lăcășurile* pentru uși și feresteți.

LĂCENĂRI s. m. pl. 804 V „locuitori ai comunei Lăceni”.

LĂCUIĂI vb. ind. impf. 2 sg. 779 VIII „locuiai”: Acolo *lăcuiăj*, în bordei; cf. *î n l o c u î t*.

ind. impf. 3 pl. *lăcuiău* 779 VIII.

v. DA, CADE. ȘĂINEANU (vechi), TDRG (înv. și pop.) s.v. *locui*, SCRIBAN (vechi) s.v. *lăcuiesc*.

LĂIĂM s. *lam*.

LĂMUREĂ vb. ind. impf. 3 sg. 779 VIII „curăța de impurități (boabele, untura etc.)”: P-ormă speli căldările, dacă ți-a ieșit *lămurit* bine [săpunul], dacă nu-ți iese *lămurit* bine, îl pui a doua oară 795 VII. Untura o topim și alegem untură *lămurită*, untură curată 682 V.

part. *lămurit* 795 VII, f. *lămurită* 673 V, 682 V.

cf. DM, DEX (înv.), DA, TDRG, CADE s.v. *lămuri*, SCRIBAN s.v. *lămuresc*.

LĂNTÉȚI s. m. pl. 687 VIII „bârne orizontale între stâlpii de susținere a casei (de paiantă)”.

cf. DA, SCRIBAN, BĂRBUȚ s.v. *lăntet*, LEXIC REG., I, p. 54 (Craiova) s.v. *lantete*, GL. ARGEȘ s.v. *lantet*.

LĂNTÓI v. *lăntói*.

LĂNȚIȘORI s. m. pl. 850 VI dim de la *l a n ț*.

LĂNȚÓI s. m. 740 VI augm. de la *l a n ț*.

var. *lăntói* s. m. pl. 753 VIII.

LĂNȚUIĂLĂ v. *lățuiála*.

LĂNȚUIÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 723 VI, 724 A „bate *l a n ț i* la casă”; cf. *b á g ă* 1°...

ind. prez. 1 pl. *lănțuim* 845 VI, pf. c. 3 sg. *a lănțuit* 766 VIIa, 1 pl. *am lănțuit* 724 VI; conj. prez. 2 sg. *să lănțuiești* 739 A.

cf. GL. OLT. s.v. *lănțuie*, BĂRBUȚ s.v. *lănțui*.

LĂMPĂȘ s. n. 671 VIII, 677 VIII „felinar de mână”.

v. DA, CADE (Trans.), TDRG (poezia pop. – Trans., Bucov.) s.v.

LĂPTĂREȘTE vb. 1° tranz. ind. prez. 3 sg. 819 A „mulge oile și prepară laptele”: Le strângea pă toate [oile] de la toți și le *lăptăreá*, le mulgea el acolo, făcea brânză, astea, le *lăptăreá* 815 VI; cf.

brânzorește. 2° sup. 717 VIIIb, 819 A „mod de a plăti ciobanul printr-o cantitate de lapte”.

1° ind. impf. 3 sg. *lăptărea* 815 VI; 2° sup. *în lăptărit* 717 VIIIb, 819 A.

1° cf. DA s.v. *lăpta*; 2° cf. GL. ARGES s.v. *lăptărit*.

LĂSĂTOĂRE v. *lăsător*.

LĂSĂTOR s. n. 827 A „încăpere adăugată pe un perete al casei, sub prelungirea acoperișului”; cf. *aplecător* 2°...

var. *lăsătoare* s. f. 827 A.

LĂSTĂRĂ s. f. 1° 818 VIII „viță tânără; lăstar”; cf. *prăsăzi*. 2° var. s. f. 826 V „crenguță (de bumbac)”.

pl. 1° *lăstări* 694 VI, 757 VII.

var. 2° *lăstare* s. f. 826 V.

1° v. DA s.v. *lăstar*.

LĂSTĂRE v. *lăstără* 2°.

LĂSTĂREĂLĂ s. f. colect. 702 VIb, 811 VI, 813 VI, 816 VI, 820 VI, 844 VI „totalitate a șipcilor bătute pe căpriori pentru susținerea țiglei sau a tablei; astereală”: [Lucrătorii] mi-a căpriorit-o [casa], mi-a bătut *ălăstăreăla* pă ea ș-a rămas cu-nvelișu 691 VI; cf. *căpăceală*.

var. *ălăstăreăla* s. f. colect. art. 691 VI.

LĂSTĂRÍT¹ s. n. 739 VI „nume al acțiunii de a tăia lăstarii la vița de vie”.

LĂSTĂRÍT², *s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg.* 852 VIa [despre o plantă] „a făcut, a dat lăstari”.

LĂTĂNEĂȚĂ s. f. 814 VII „specie de pește; obleț”; cf. *bălăiță*...

pl. *lătănefe* 814 V.

var. *latéfi* s. m. pl. 731 II, 734 VI.

cf. DA, CADE, ȘĂINEANU s.v. *lătăref*.

LĂTURIȘNIȚĂ adv. 722 A „lateral, într-o parte”: Tu mergi mai *lăturișniță*.

LĂTURÓI s. m. pl. 832 VIIa „invitați ai nunului (la nuntă)”; cf. *ajutor* 2°...

v. GL. DOBR. s.v.

LĂTOĂSELE s. f. pl. art. 833 VIIa „țigăncile lăiețe”.

LĂȚOȘI s. m. pl. 839 V „țigani lăieți”.

LĂȚUIĂLĂ s. f. colect. 709 VI, 711 VI, 847 A „totalitate a laților la casă”; cf. *cercuiălă*...

var. *lănțuiălă* s. f. colect. 830 A.

v. GL. ARGES s.v.

LĂŪTĂ s. f. 721 A „parte componentă din tejgheaua dogarului”.

LĂUTOĂRELE (5 sil.) s. f. pl. art. 821 VII „vrăjitoarele, descântătoarele”: Fermecătoarele și *lăutoărele* [descântă] să ia mázga teiului și-amărăciunea pelinului; cf. *băbăriți*...

LĂVICÉRE s. n. pl. 725 VII „călușei, carusel”: Era lanțuri d-estea cum îs ș-acuși, dulapuri d-estea, tot așa era ș-atunci, *lăgićere*, cum să zice, de să dă învârtind așa; cf. *hâițuri* ...

var. *lăvicéri* s. m. pl. 725 VII.

LĂVICÉRI v. *lăvicére*.

LĂVICIÓR s. n. 789 VII „lăvicioară”.

LĂZĂRITĂ s. f. 835 Va, b „obicei, în ajunul Duminicii Florilor, conform căruia fetele umblă prin sat cântând și primind, în schimb, ouă roșii”.

var. *lazărița* s. f. art. 835 VII, VIII.

v. DA (Munt.) s.v. *Lăzărel*; cf. TDRG, CADE s.v. *Lazăr*, GL. DOBR. s.v. *Lăzărelul*.

LÂNEÁ, *se* ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 726 Vb [despre firul de bumbac] „se scămoșă”: Când târai de ele până le nevedeai, sigur că *să lîneá* așa firu ăla de bumbac; cf. *descâlțează* ...

LÂNITĂ s. f. 785 III, 846 VII dim. de la *lână*: Și iarna țeseam abale din *lînîța* de la oi 846 VII.

LEA¹ s. f. art. 706 VII, 826 V „lelea”.

v. DA s.v. *lele*.

LEA² s. f. 835 A „unitate de măsură pentru suprafețe, egală cu aproximativ o jumătate de pogon”: Lumăram rândurile de porumb, opt rânduri și făceam o *lea*, începeam să semănăm *leáoa*. La un pogon era două *leále*, șaișpe rânduri.

art. *leáua*, pl. *leále*, *lele* 835 A.

LEÁGĂ vb. ind. prez. 1° 3 sg. în ~ *mireása* 701 VIIb, 733 V „îmbrobodește mireasa, luni după nuntă, ca semn că a trecut în rândul nevestelor”: E luni, *să leágă mireása*, luna, și vine și cântă lăutarii și așază nuna pă mireasă cum stau eu, p-un scaun, și-i pune baticu-n cap 849 V. 2° 1 pl. în ~ *călúșul* 833 A „începem pregătirea obiceiului numit *călúș* prin constituirea cetei, depunerea jurământului și împodobirea bățului cu care joacă flăcăii”: *Legám călúșu* sâmbătă seara, legam niște grâu verde, o basma ca un drapel, n-avea voie să vorbească nimeni când se lega steagu. 3° 1 pl. în ~ *lăcrimile* 789 VII [fig.] „încetăm cu plânsul, nu mai plângem”: Cum o să aud eu lăutarii, când băiatu meu a rămas în Ungaria, se poate una ca asta? [...] Nu pot, dragă, să-mi țiu plânsu. Zice soțu: „nu, lăsăm tot, *legám* toate *lăcrimile* noi și punem... băgăm lăutarii.

1° ind. impf. 3 sg. *legá* 701 VIIb, 736 VII, 751 VIIIb, pf. c. 3 sg. *a legát* 733 V; refl. ind. prez. 3 sg. *se leágă* 733 V, 849 V, impf. 3 sg. *se legá* 733 V, 736 VII, 740 VII; 2° ind. prez. 1 pl. *legám*, impf. 1 pl. *legám*; conj. prez. 1 sg. *să leg* 833 VI; refl. ind. prez. 3 sg. *se leágă* 833 A; 3° ind. prez. 1 pl. *legám* 789 VII.

LEÁNA s. f. art. 789 III numele unui dans popular.

v. DA (Dobr.) s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 61 (Sibiu) s.v. *leanca*.

LEÁPĂDĂ vb. 1° ind. prez. 3 sg. 832 VIIIb [despre vița de vie] „rodește, în primii ani, face struguri”: Deci de la hibridzi mai mănânci, anu ăsta o pui, al doilea n-o *lepădá* ea toată, da aproape că *leápădá* prin ea așa câte-o ciorpiniță așa; cf. a r ú n e ă . 2° refl. conj. prez. 3 sg. 721 VI „să iasă, să cadă”: [Cârnații] îi legi acolo la capete ca *să nu să ljepe* carnea de pă ei

1° ind. viit. 3 sg. o *lepădá* 832 VIIIb; 2° refl. conj. prez. 3 sg. *să se ljepe* 721 VI.

var. 1° *să lăpede* vb. conj. prez. 3 sg. 770 VI.

2° cf. DA s.v. *lepăda* IV. 1°.

LEÁPȘĂ s. f. 839 VI „groapă mică obținută printr-o singură lovitură de sapă”: *Leápșă* este aia care ai dat cu sapa o dată și rămâne groapa aia acolo, aia-i *leápșă*.

pl. *lepși* 839 VI.

LEÁSĂ s. f. 1° pl. 729 VI, 740 A „pătule, coșare”; cf. c o v é r g ă 2°... 2° în expr. *am făcút* ~ 815 VII „am îmbătat criță”.

pl. 1° *leși* 729 VI, 740 A.

2° v. GL. ARGES s.v. 3°; cf. BĂRBUȚ s.v.

· **LEAÚRD** s. n. 728 VI „caș dulce”: Caș dulce, *ljaúrd* îi spune lui. cf. COMAN, GL. (Muscel) s.v.

LEBĂRÚȘ v. *leberbúș*.

LÉBE s. f. pl. 671 VI „labe”: Ghearele ale *lébelor* se numesc ciulini sau gheare.

LEBERBÚȘ s. m. 699 V, 702 V, 703 V, 770 VIIb, 816 V, 822 VIIa, 825 V, 845 V, 848 V „leberbuvst”: Din ficat și bojoc facem *leberbúș* 699 V.

var. *lebărúș* s. m. 826 V; *léberguș* s. m. 845 V; *lebarbúș* s. m. 849 V; *leverbúș* s. m. 720 VII; *limberbúș* s. m. 839 VII, pl. *limberbúși* 867 V; *liberbúș* s. m. 742 VIIa; *limbrebúș* s. m. 839 VII.

v. GL. DOBR. s.v.

LÉBERGUȘ s. *leberbúș*.

LECUȚICĂ v. *olecuțică*.

LEGĂȚ s. n. 846 VII, art. ~ *mirései* 748 VIIb, 751 VII, 836 VII, 841 VIIb, 849 V „obicei conform căruia, luni după nuntă, mireasa este îmbrobodită de către nașă, ca semn că a intrat în rândul nevestelor”: Și așa se petrece și luna, după aia iar punem masă după ce se termină cu *legátu mireása* 849 V; cf. c o n c e r e á l ă ...

v. GL. DOBR. s.v.

LEGĂTOÁRE s. f. 1° 807 VI „mașină de secerat și legat păioasele”. 2° 733 V „grămadă de circa douăzeci de fuioare de cânepă”; cf. l e g ă t ú r ă 7°. 3° 745 A „petrecere, luni după nuntă, când se l e a g ă mireasa”: Sâmbătă se face bradu, duminică nunta, luni rachiul, luni *legătóáre*a, marți rachiul și toate așa la rând; cf. c o n c e r e á l ă ... 4° 733 V „femeia care l e a g ă mireasa”.

pl. 1° *legătóri* 787 VI.

3° v. GL. DOBR. s.v.

LEGĂTURĂ s. f. 1° 701 VIIb „băsmăluță cu care femeile se leagă peste frunte”. 2° 694 VIIa „ștergar”. 3° 842 VIII „rod (la porumb, la grâu)”: Când iese două, trei spice [la grâu], aia să știe, îl bate vântu, în două săptămâni pă tot îl vezi cu *legătúră*! 736 A. 4° 751 VIIIb, 845 III „petrecere, luni după nuntă, când se leagă mireasa”; cf. *conce-re-álă* ... 5° pl. 762 VI „cosoroabe”; cf. *bilimanéle* ... 6° 724 VI [la fântână] „consolidare cu ciment a pereților”: [Zidul fântânii] să fie cu *legătúră*, că dacă nu-i cu *legătúră* se dăramă. 7° pl. 733 V „grămezi din circa douăzeci de fuioare de cânepă; cf. *legătóre* 3°.

pl. *legătúri* 3° 736 A, 5° 762 VI, 7° 733 V.

1° v. LEXIC REG., I, p. 54 (Craiova), BĂRBUȚ s.v.; cf. SCRIBAN, DEX s.v.; 3° v. GL ARGEȘ s.v.; cf. DA s.v. I. 6°; 5° cf. TDRG s.v. *legătoare*.

LEGĂTURITĂ s. f. 776 VI „legăturică, bocceluță”.

LEGITIVIȘTI s. m. pl. 766 V „recidiviști”.

LEGÚME s. f. 772 VII, 774 VIIa, 786 VII „mâncare gătită”; cf. *gătire*.

v. TDRG (pop.), SCRIBAN (vechi, azi Olt.), DA s.v. *legumă*; cf. DM, DEX (rar), CADE s.v. *legumă*.

LEGÚMURI s. f. pl. 795 VIIIa „legume”.

LELÍCĂ s. f. 691 V dim. de la *lele*.

v. DA s.v. *lele*, CADE (Trans.), DM (pop.) s.v.

LELÍȚA s. f. art. 810 VII „cumnata mai în vârstă”.

LEMBARBÚȘ v. *leberbúș*.

LEMN s. n. 1° 772 VI, 776 VI „coardă la vița de vie”: Al patrulea an îi lăsăm [viței] mai mare *lémnu*, al cincilea an îi lăsăm trei, patru *lémne*, că ea atuncea se formează butucu ei 772 VI; cf. *călăr-aráș* ... 2° 682 VII, 694 V, 730 VII „sicriu”: Pe mort îl așază pe o masă până se face *lémnu*, casa, cosciugu 730 VII; cf. *cásá* 1°... 3° 807 VII „băt, tulpină de floarea soarelui”: Puneam câte un *lemn* de răsare acolo.

pl. *lémne* 1° 772 VI.

2° v. DA, CADE s.v., COMAN, GL. (Muscel, Vâlcea), BĂRBUȚ s.v.

LÉMNURI s. n. pl. 758 VI „lemne”.

LEÓCĂ v. *léucă* 2°.

LEÓRCĂ v. *olércă*.

LEÓSPĂ v. *lóbe* 3°.

LEPĂDÁTA s. f. art. 769 A „una dintre cele patru bârne lungi, puse peste grinzi, pe care se sprijină căpriorii; cosoroaba”: Deasupra grinzilor să pune *lepădáta*, iar cercuită, și de-acilea, pă alea să pun căpriorii. Da acușa,ăștia de le fac acu nu mai pun *lepădáta* aia; cf. *bilimanéle* ...

pl. *lepădate* 764 VIII.

v. LEXIC REG., I, p. 82 (Vâlcea) s.v.

LÉPCEA s. f. art. 867 II numele unui joc de copii: „leapșa”; cf.

a t í n s a ...

LEPȘÓIUL s. art. 813 II numele unui joc de copii: „leapșa”; cf.

a t í n s a ...

LERGĂTORÉSELE s. f. pl. art. 835 Vb „femeile care ajută la pregătirea mesei pentru nuntă”; cf. a l e r g ă t ó r i l e ...

LERGĂTORI v. *alergători* 1°.

LESNÍREA s. f. art. 748 V „înlesnirea”.

v. SCRIBAN (vechi), DA s.v. *înlesnire*; cf. TDRG s.v. *înlesni*.

LÉSPEDE s. f. 1° 838 VIIb „strat subțire, cristalizat (de săpun, de pământ etc.)”: Fierbi [săpunul], până când vine el de să urdește așa ca când zici că este... lasă *léspezl*, flori așa pă o scândurică, când îl mesteci acolo în cazan. 2° var. s. f. 846 V „smoc de paie aprinse”: A venit o *léspădă* dă aia și mi-a ars grajdu; o *léspădă* așa dă jar, dă paie așa cum bătea puțin vântu.

pl. 1° *léspezi* 838 VIIb.

var. 2° *léspădă* s. f. 846 V.

1° v. DA s.v.

LEȘ s. n. 689 VI „rest de carne pe pielea jupuită de pe un animal”: [Pielea] la argăsit o curățești, îi dai praf cu ghipsos ca să să curățească mai repede *leşu* ăla, cum să spune, du pă piele sau carnea aia care mai rămâne.

cf. DA s.v. 2°.

LEȘÍE s. f. 1° 782 V, 814 V „reziduu la prepararea săpunului”: Ori *leşíje*, ori moare și aia este *leşíja* lui [a săpunului], care a rămas murdărie din el d-acolo, rămâne ca piftia închegată aia la urmă acolo 782 V; cf. b o r o g h í n ă 3°... 2° în ~ *picată* v. *picat* 5°; ~ *rufească* v. *rufească*; *vioară de* ~ v. *vioară*.

LEȘÍÉR (3 sil.) s. n. 691 VII, 759 VII, 786 V „bucată de pânză groasă în care se pune cenușa pentru făcut leșie”.

v. DA, CADE (Mold., Trans.), LEXIC REG., I, p. 60 (Vaslui) s.v.

LÉSPĂDĂ v. *léspede* 2°.

LÉUCA (2 sil.) s. f. art. 1° *picat cu* ~ v. *píci* 4°. 2° var. 825 A „petrecere, luni după nuntă, când se le a g ă mireasa”; cf. c o n c e r e á l ă ...

var. 2° *leócă* (2 sil.) s. f. 825 A.

LEVERBÚȘ v. *leberbúș*.

LIC, ~, ~ interj. 786 VIII cuvânt care redă sclipirea intermitentă: Licărea palanu, era palanu-nvărui și făcea palanu *lic*, *lic*, *lic*.

LÍCĂIE v. *licureá* 1°.

LICĂRÍCIURI s. n. pl. 677 VII „licăriri, sclipiri”: Apa aia făcea un fel dă *licăricăur* așa frumoase, niște stelute așa; cf. l i c u r ă t ú r ă .

LICĂRÍND v. *licureá* 1°.

LICURĂTÚRĂ s. f. 793 A „licărire, sclipire”: Mi s-a părut că dăparte o *licurătúr-ă*șă. dă foc, dă țigare; cf. *licăriciuri*.

cf. DA s.v. *licuri*.

LICUREĂ vb. 1° ind. impf. 3 sg. 778 VIIb „sclipea, strălucea”: Ș-avea vâlnice dă... *licureă* pământu când le luam pă noi, cu fluturi pă ele; cf. *lucít*, *stărluceă*. 2° var. ger. 759 Vb [fig.] „abia respirând, abia suflând”: Așa m-am pomenit cu el [= copilul] *licărind* și mi-a murit.

var. 1° *licăie* vb. ind. prez. 3 pl. 807 V; 2° *licărind* vb. ger. 759 Vb.

1° v. DA s.v. *licuri*.

LIGĂRE s. f. 689 VI „porțiune din pielea de oaie (de la încheieturile picioarelor) fără lână”: *Ligăre*a aia a oii sau care nu are lână sub braț, acolo la picior.

cf. BĂRBUȚ s.v., CV, 1951, 12, p. 37 (Dolj) s.v. *ligări*.

LIGÁV adj. 824 A „mofturos la mâncare; lingav”; cf. *ligăvoásă*.

v. SCRIBAN (Munt.), DM (reg.), DEX (pop.) s.v. *lingav*, GL. ARGEȘ s.v. *lingăvi*; cf. DA (Ban.) s.v. *linge*.

LIGĂVOÁSĂ adj. f. 774 V „mofturoasă la mâncare; lingavă”; cf. *ligáv*.

LIGHIOÁIA v. *lighióni*.

LIGHIÓNI s. f. pl. 710 VII „lighioane”: *Lighiôáia* când îi lovită îi cam periculoasă 727 A.

var. *lighioáia* s. f. art. 727 A.

v. DA (rar, mai ales în Mold.), TDRG (înv. și fam. pop.), CADE (prov.) s.v. *lighioană*, SCRIBAN (fam.) s.v. *lighioaie*.

LÍGRĂ v. *riglă* 1°.

LIHOTÍTĂ adj. f. 684 I „flămândă, lihnită”: Vulpe *lihotită* de foame.

v. GL. ARGEȘ, CV, 1949, 8, p. 35 (Gorj), LR, 1959, 3, p. 66 (Pitești) s.v. *lihotit*; cf. DA s.v. *lihodi*, CADE (Trans.) s.v. *lihozi*, LEXIC REG., I, p. 66 (Beiuș), II, p. 46 (Făgăraș) s.v. *lihod*, BĂRBUȚ s.v. *lihotă*.

LIMÁN s. n. 810 A „apă liniștită”.

v. DA (Basarabia) s.v. 3°.

LÍMBĂ s. f. 1° 706 VII „popor”: O *límă* dă oameni care le zicea arvații. 2° pl. *în* ~ loc. adv. 671 VI „mod de a încheia stâlpul la casă”.

pl. 2° *limbi* 671 VI.

1° v. DA, TDRG (înv.), CADE (arh.), SCRIBAN (vechi, pop.), DM, DEX (înv., arh.), ȘĂINEANU s.v.; 2° cf. DA s.v., BĂRBUȚ s.v. *limbuite*.

LIMBERBÚȘ v. *leberbúș*.

LIMBREBÚȘ v. *leberbúș*.

LIMBÚTĂ adj. f. 824 VIII „peltică”.

LINDORÍȚI adj. m. pl. 674 V „tolăniți”: Sta amândoi pă spate, *lindoriți!* în pat.

LINGURÁR s. n. 823 VI „lopățică de mestecat laptele prins”: Vedeam că s-a-nchegat, aveam *lingurár* d-ăla marele și tăiam brânza; cf. l á p c ă .

LÍNGURĂ s. f. 793 VI „tub metalic, prevăzut cu o clapă, folosit la forarea și scoaterea nisipului din puț”: Bagă o *língură* cu clapă, când dă așa ia nisip și se-nchide.

LINGURÍȚI s. f. pl. 750 VIIIb, 752 VI „lingurițe”.

v. DA s.v. *língură*.

LÍNIE s. f. 1° 673 VIII, 735 A, 758 VIII, 760 VIIa, b, 773 III, 778 VIIIb, 781 VIII, 817 VIII, 818 VII, 840 I, VII, 845 VII, 857 VIII, 870 VIIIb „stradă principală (în sat), șosea, uliță mare”: Eram la *linie*, nu eram în fundături 818 VII; cf. s o s e á . 2° 718 VIII, 719 VII, 730 VII, 742 VIIIb, 759 VII, 760 VIIIb, 773 III, 784 VI, 785 VIIIb, 792 VI, 794 II, 798 VI, VIII, 809 VI, 811 III, 812 VII, 817 A, 819 II, 821 V, VIII, 829 A, VII, 830 IIa, b, VI, 831 VIIIb, 832 VIIIb, 849 VII, 862 VI, 865 VIIIb, 870 VIII „uliță, drum în sat”: Acilea, la vo două case, nu *línișea* asta, ailantă, era un om care era vânător 865 VIIIb; cf. u l i ț ă . 3° 733 VII, 735 VIIa „fâșie, bucată de teren”; cf. h ú l ă 1°...

pl. *linii* 1° 758 VIIIb; 2° 692 VI, 719 VII, 841 VIIIb; 3° 735 VIIa.

1° v. DA (pop.) s.v. I. 6°, GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v.; 3° cf. BĂRBUȚ s.v.

LÍPIA s. f. art. 808 I „bucata de sticlă, de piatră etc., folosită în jocurile de copii”.

LISPITÓR v. *rischitór*.

LISTÁR s. m. 748 VI „cioban care ține (pe o listă) evidența oilor”.

LÍȘCĂ s. f. 694 V „nisip cu nămol adus de apă la inundații”: A venit apa, era o *líșcă* așa prin curte, nu puteai nici să mergi; cf. m o r t 1°, r â n i ș u r i l e , v e n i t ú r ă 1°.

LÍȘTEÁV 1° adj., *tei* ~ 821 VII „fibră de tei curățată de sub coajă și neînmuiată în apă (în opoziție cu *tei topit*)”. 2° s. 693 III „puzderii”; cf. c r á ț a ...

1° v. DA s.v. *liștai* 2°. SCRIBAN, BĂRBUȚ s.v.

LÍTII s. f. pl. 814 A, 816 A „vorbe. expresii de ocară”: cf. b e s é d i e ...

v. DA (Olt.) s.v. *litie* 4°.

LIÚMEA (2 sil.) s. f. art. 848 A „lumea”.

LIVÉDE s. f. 712 VI, 735 A, 742 VI, 743 VI, 760 VIIIb, 840 VII „livadă”: Fiecare ne-am oprit și câte ceva arabil și *livédije* 731 A; cf. o g r á d ă .

var. *livédie* s. f. 731 A.

v. DA (Dâmbovița, Dolj, Muscel, Olt., Prahova, Tecuci, Ban.), TDRG (Munt. mod.), SCRIBAN (Munt. vest), DEX (reg.), CADE, DM s.v. **LIVÉDIE** v. *livéde*.

LIVORVÉRUL s. n. art. 760 VIIb „revolverul”.

v. DLR (reg.) s.v. *revolver*.

LOÁFĂR s. m. 694 VIII „vagonetar (în mină)”: Acum să zice vagonetar, da atunci așa să zicea *loáfăr*.

LÓBE s. f. pl. 1° 685 VI „bușteni crăpați în două”: *Lóbe* rotunde: spart bușteanu dă stejar în două și așa să punea cu latu pă grinzile-ălea și aia era acoperișu fântânii. 2° 692 VI „scânduri de lungimi diferite, utilizate la pereții casei (de paiantă)”. 3° 694 VIII „bucăți mari de cărbune sau de pământ”: Cărbunele îl spărgea cu pene și p-ormă să dărma jos și să tăia *lóbe* mai mari; cf. *bró z b e l e*. 4° art. 692 III numele unui joc de copii (în care se folosesc două bucăți de lemn): [Ne jucam] *lóbili*... era așa două spărturi mici și le dădeai în sus. Dacă venea în sus, venea lobodă și dacă venea una-n jos și una-n sus, trebuia să mănânci bătaie.

var. 3° *leóspă* s. f. 834 A; *lóspe* s. f. pl. 694 VIII.

1° v. DA s. v. *lobă* 2°; cf. GL. ARGEȘ s.v. *lobă*; 2° v. DA (Mold., Bucov., Trans.) s.v. *lobă* 1°; 3° v. SCRIBAN (est) s.v.; cf. TDRG, CADE (Trans., Bucov.) s.v. *lobă*, GL. ARGEȘ s.v. *lospe*, GL. OLT. s.v. *lobă*.

LÓBODĂ s. f. 692 III „figură la jocul de copii *l o b e l e*”:

LOC, *de* ~ loc. adv. 770 VIII, 775 V „îndată, imediat”: Am avut eu un cal odată, mai *dă loc* atunci când mă-nsurasem 770 VIII.

v. TDRG, CADE (înv.) s. v.

LOCÁRDE s. f. pl. 685 V „lucarne”: Aici-așa la cas-așa să face niște căsoaie așa, niște ferestre ca s-aibe-n pod lumină ș-așa să zice acolo-șa *locárde*; cf. *v ú l p e*.

LOCATÁR s. m. 673 V, 682 V „locuitor, localnic”: Dacă-i aproape *locatáru* care și-a înmormântat mortu poate să meargă și el 682 V.

LOCATÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 790 VI „s-a stabilit cu locuința”: A venit mama-mare, mă-sa lu tata în Recea cu el aicea și *s-a locátát* tot aicea de unde-a fost mama.

LOCOVÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 813 A [despre apă] „bălțește”; cf. *b ă l t ă g e á*.

cf. DA, CADE s.v. *lăcoviște*, SCRIBAN (vest) s.v. *lăcoviște*, GL. ARGEȘ s.v. *lacoviște*.

LOCUIÁM vb. ind. impf. 1 pl. 815 A „înlocuiam”; cf. *r â n d u i á m* 2°.

LOGODÁCII s. m. pl. art. 733 VII „pețitorii”: I-a trimis *logodáci*, logoditori, să mărită; cf. *l o g o d i t ó r i*.

LOGODÁN s. m. 703 V, VIIb „logodnic”: Așa să zicea atunci, zice a venit *logodánu*, zice, logodește VIIb; cf. *l o g ó n d i c u l*.

LOGODEĂLĂ s. f. 677 VII, 709 VII, 727 A „logodnă”; cf. așezăt...

LOGODEȘTE vb. 1° ind. prez. 3 sg. 703 VIIb, 724 V, VII, 735 VII, 848 III, 855 VII „se logodește”: Tomnește lăutari, după ce-i tomnește, *logodește* 672 III; cf. tocmește 2°. 2° part. f. 736 VII [despre nuntă, în opoziție cu fugită] „cu logodnă”: Noi am avut nuntă *logodită*, noi n-am făcut nuntă fugită, am logodit.

1° ind. prez. 1 pl. *logodim* 855 VII, 3 pl. *logodește* 672 III, 693 VII, 750 VII, *logodesc* 759 Vb, impf. 1 sg. *logodeam* 811 VII, 3 sg. *logodea* 735 VIIa, 747 VIIb, 1 pl. *logodeam* 722 VII, 3 pl. *logodeau* 747 VIIb, 750 VII, 774 VIIb, pf. c. 1 sg. și pl. *am logodit* 702 VIIa, 703 VIIb, 711 VII, 727 A, 730 A, 736 VII, 750 VIIIb, 751 VII, 752 VII, 776 III, 846 VII, 3 sg. *a logodit* 698 V, 811 VII, 855 VI; conj. prez. 1 sg. *să logodesc* 742 VIIIa, A, 811 VII, 2 sg. *să logodești* 736 VII, 767 V; 2° part. f. *logodită* 736 VII.

1° v. DA (intrans. mai rar) s.v. *logodi*, GL. DOBR. s.v. *logodea*.

LOGODITĂRI s. m. pl. 733 VII, 743 III, 866 V „pețitori”; cf. logodăcii.

LOGÓLNĂ v. *logóndă* 1°.

LOGÓNDĂ s. f. 1° 673 VIII, 680 VIIb, 681 V, VIII, 682 VII, 707 V, 708 VII, 711 VII, 713 Va, VII, 715 Vb, 720 III, 732 III, V, 737 V, A, 740 VII, 743 III, 746 V, 774 VIIb, 781 V, 784 V, 789 VII, 792 VI, 797 VII, 801 A, 811 VII, 816 VIIb, 818 V, 823 VII, 825 V, 832 VII, 833 VIIa, 837 III, V, 845 III, V, 846 V, VII, 847 III, VII „logodnă”; cf. așezăt... 2° 806 VII, 825 V, VII „petrecere la casa miresei, sâmbătă seara, înaintea nunții”: Sâmbătă seara făcea *logóndă* la fat-acasă 825 V; cf. beteală... 3° 740 VII, 750 V, VII, 752 VII, 753 V, 838 VIIa „petrecere la mireasă, duminică dimineața înaintea nunții”: Și pă urmă duminică făcea *logyóndă*... la mireasă-acolo, îi spunea *logóndă*, că pune masa și cu dar 838 VIIa. 4° 781 V, VII, 784 V „masă, mâncăruri trimise de ginere la mireasă în sâmbăta nunții”: Ginerile trimetea o masă bună, cum să zice, o... *logóndă* așa i să zicea-nainte 781 V. Am dus *logóndă*, am dus căldare cu fasole, cu varză cu raci, cu lăutari, cu cinci-șase vedre dă vin 781 VII. 5° 821 VIb, 830 VI, VII „petrecere la plecarea miresei din casa părinților la casa mirelui”. 6° 784 V „petrecere la casa mirelui, sâmbătă seara înaintea nunții”. 7° 743 III „pețit”.

pl. art. 1° *logóndele* 801 A.

var. 1° *logólnă* s. f. 751 VII, *logóndnă* s. f. 866 VII; *logómnă* s. f. 866 VII; *logórnă* s. f. 672 III.

1° v. DA (Bran, Muscel) s. v. *logodnă*, GL. DOBR. s. v.; cf. SCRIBAN (Munt., Olt.) s.v. *logodnă*.

LOGÓNDICUL s. m. art. 743 III „logodnicul”: Și spune că i s-arată cel care vorbește cu el sau, mă rog, pe care-l ia, *logóndicu* care-l ia; cf. *l o g o d á n*.

LOGÓNDNĂ v. *logóndă* 1°.

LOGÓNNA v. *logóndă* 1°.

LOGÓRNĂ v. *logóndă* 1°.

LOITRĂRI (3 sil.) s. m. pl. 827 A „loitre”.

cf. **BĂRBUȚ** s.v. *loitrar*.

LOJNEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 701 VIIb, 711 VI „afumă prunele pe l o j n i ț ă”: *Lojnește* prune, afumă prune 701 VIIb.

ind. prez. 1 pl. *lojním* 711 VIII, impf. 3 sg. *lojneá* 701 VIIb; part. f. pl. *lojníte* 690 VII, 705 VI, 710 VII, 724 VIIb, 735 A; sup. *de lojnit* 705 VI, 711 VI; refl. ind. prez. 3 pl. *se lojnește* 744 A.

var. *se loznește* vb. refl. ind. prez. 3 pl. 744 A.

LÓJNITĂ s. f. 701 V, VIIb, 707 VIb, 709 V, VI, 710 VII, 711 VIII, 712 VII, 714 VI, 721 VI, A, 726 Vb, 733 V, 735 A, 736 A, 744 VIIa, VIII „amenajare rudimentară constând dintr-o leasă pusă peste o groapă în care se face foc pentru afumarea prunelor”: Face groapă în pământ și pă urmă pune o *lójnită* așa mare ca patu ăla, mai lată și face focu dedesupt acolo și iese mai mult fum și pune prunele și le-nvește și s-afumă acolo 701 VIIb; cf. *u s c ă t ó r* 2°.

pl. *lójniti* 712 VII, 715 VI, 743 V.

v. DA, TDRG, CADE (Mold., Trans.), SCRIBAN (vest), DM, DEX (reg.) s.v.

LOPĂȚĂIE s. f. 774 V dim. de la *lopată* (de băgat pâinea în cuptor).

LÓSPE v. *lóbe* 3°.

LOTĂȘ s. m. 821 A „proprietar al unui lot (de pământ)”.

v. SCRIBAN (pop.) s.v.

LÓTCĂ s. f. 731 VI „boală la albine; locă”.

LOVÉȘTE vb. ind. prez. 3 pl. 803 VI „dăunează, influențează negativ dezavoltarea unei plante”: Alea [=foile de jos ale tutunului] îi *lovéște* tot mersu, că dacă i le rupem p-alea, la urmă își ia mersu.

LOZÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 678 VIIb, 773 V, 799 VII „aiurează”: Zice câte alea toate, visează, *lozăște*, pleacă, n-are somn și n-are odihnă 773 V.

var. *lozézi* vb. ind. prez. 2 sg. 762 II.

v. CADE (Olt.), GL. ARGEȘ, LEXIC REG., I, p. 82 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v. *lozi*; cf. SCRIBAN (Olt.) s.v. *lozesc*.

LOZÉZI v. *lozéște*.

LOZNEȘTE v. *lojnește*.

LUĂM vb. impf. ind. 1° 1 sg. 843 IIa „întreceam”. 2° pf. c. 3 sg. în ~ *din călúș* 773 VII „a îmbolnăvit subit, ca sancțiune pentru că a

lucrat de Rusalii (în timpul când se joacă c ă l u ș u l)”: Ilinco, băiatu tău e *luát din călúș*, ce-ați căutat să aduceți în Rusalii cutare lucru? 768 VII.

ind. pf. c. 3 sg. *a luát* 1° 843 IIa, 2° 773 VII, 827 VI; part. *luát* 2° 768 VII, 780 VII, 827 VI.

1° v. GL. ARGEȘ s. v. *lua*; 2° cf. CADE s.v. *căluș* 1°.

LÚBEN s. 735 VIIa „dovleac”: Dovlecii la noi le spune aicea *lúbeni* 744 VI; cf. *b o s t á n* 1°.

pl. *lúbeni* 744 VI, 747 V, 752 V; *lúbene* 735 VIIa.

cf. SCRIBAN (Munt.), TDRG s.v. *lubene*, ȘĂINEANU (Trans.),

CADE s.v. *lubă*.

LÚBENIȚĂ s. f. 762 VIII, 781 I „pepene verde”.

pl. *lúbenițe* 762 VIII, 768 III, 772 VIIIb.

v. TDRG, ȘĂINEANU (Olt., Trans.), CADE, SCRIBAN (Olt.,

Ban., Trans.), DM, DEX (reg.) s.v.

LUCI s. f. pl. 755 VIIb „nuci”.

LUCÍT, *s-a* ~ vb. 1° refl. ind. pf. c. 3 pl. 812 V „au căpătat luci, s-au lustruit”: Dacă vedem că *s-a lucít* și se vede floarea [la vasele de lut] nu-i mai băgăm foc. 2° part. 836 VI „strălucitor”: Soarele era *lucít* să spun așa; cf. *l i c u r e á* ...

1° cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU s.v. *luci*.

LUCIÚȘ (3 sil.) s. 743 A „lunecuș (pe gheață)”.

v. TDRG s.v.

LUCS v. *lústru*.

LÚMĂRĂ vb. ind. prez. 3 sg. 810 VII, 835 VII „numără”: Dacă *lúmără* ouăle alea lucrează, dacă nu le *lúmără*, nu lucrează 835 VII.

ind. impf. 1 pl. *lumărám* 810 V, 835 A, pl. *lumără* 799 VII; refl. ind. prez. 3 pl. *se lúmără* 835 VII.

v. DLR (reg.) s.v. *număra*, SCRIBAN (Mehedinți) s.v. *număr*,

CADE (prov.) s.v. *lumăr*, BĂRBUȚ s.v. *lumăra*.

LUMÂNĂRÍCĂ s. f. 738 VII numele unui joc de societate (între tineri).

v. SCRIBAN s.v.

LÚMELE s. n. art. 827 VII „numele”.

v. CADE (prov.) s.v., DLR (reg.) s.v. *nume*.

LUMÉȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 827 VII „se numește”.

ind. impf. 3 sg. *se lumeá* 827 VII.

v. DLR (reg.) s.v. *numi*, CADE (prov.) s.v. *lumi*.

LUMINĂM vb. ind. impf. 1 pl. 858 V „întâmpinam zorii zilei”: Cine era pă moșii, fetele lui Radu Cațaon, ele era, și femei și bărbați, acolo *luminám*, acolo inseram.

LUMINÁTUL s. n. art. în ~ *zilei* 687 VIII „zorii zilei”; cf. *z o r* 1°.

LUMÍNĂ s. f. 1° 794 A, 821 A, 830 A, 834 A, 835 A „lună (astru)”: Era *lumína* pusă de vreo patru seri, *lumína*, știi, să apestește, știi, repede luna 794 A. 2° 747 V, 769 V, 801 A „lumânare”; cf. *f l á c á i*.

1° v. BĂRBUȚ, CV, 1951, 1, p. 36 (Teleorman) s.v.; 2° v. CADE (Trans., Ban., Bucov.), TDRG (Trans.), DEX (pop.), ȘĂINEANU s.v.

LUMULIȚĂ s. f. 834 VII dim. de la *lume*.

v. GL. ARGESȘ s.v.

LUNÁTICI adj. m. pl. 836 V, 845 III, 859 VIIb [despre puii de găină scoși în aceeași lună în care au fost puse ouăle la clocit] „debili, bolnăvicioși”: *Lunátic!*, dacă le pun în tot în aceeași lună și ies... dacă le pun dă la capu lunii și ies la sfârșit, atuncea ies *lunátic* 845 III; cf. în lunátici.

v. GL. DOBR. s.v.

LUNEÁSCA s. f. art. 770 V, 776 V, 778 V „hora în cadrul căreia mireasa împarte daruri neamurilor; nuneasca; cf. c o n c i ...

v. CV, 1950, 3, p. 36 (Teleorman) s.v.

LUNG 1° s. n. 733 A, 736 VI, A, 740 A „cosoroabă”: De la furci pă urină să punea *lúngur!*, așa să zicea, de brad, din alea groase, noi le ziceam *lúngur!*. Acuma să zic bilimanele 733 A; cf. bilimanele ... 2° s. n. 758 VI „lemn (lung) peste temelie”; cf. lungimuri 1°, lungiș 1°, urs 1°. 3° *la* ~ loc. adv. 772 VIIa „pe lungime”. 4° *în* ~ loc. adv. 752 VII „îndelung, mult timp”; cf. delungát.

pl. 1° *lúnguri* 733 A, 736 VI, A.

LÚNGE adj. f. pl. 827 VI „lungi”.

LUNGÍMURI s. f. pl. 1° 697 VI „bârne lungi cât peretele așezate peste temeliea casei; tălpi”; cf. lung 2°... 2° 697 VI, 762 VI „cosoroabe”; cf. bilimanele ... 3° pl. 697 VI „oase, fluiere (la piciorul oii)”: Am dat de o stivă de oaie. Era *lungímurle* alea, țurloaietele alea.

1°, 2° v. GL.OLT., BĂRBUȚ s.v. *lungime*.

LUNGÍȘ s. n. 1° 758 VI „lemn lung peste temelie la casă; talpă”; cf. lung 2°... 2° pl. 709 VIII, 758 VI, 764 VI, 818 A „cosoroabe”; cf. bilimanele ...

1° v. GLOSAR REG. s.v.; cf. GL. OLT. s.v.

LUNGÓN s. n. 724 VI „lemn lung și gros pus în lungul unei tărăboanțe pentru transportat lemne”: Tărăboanța, uitați, îi făcută din doi drugii de lemn și-aicea pă drugiiăștia de lemn, două *lungóane* de lemn, s-așază metrii.

pl. *lungóane* 724 VI.

LUNGULÉTE adj. 699 A „lungăreț”: [Chioștecul] uite așa era de mare, ceva mai *lunguléte*, cam așa; cf. lunguréte.

LUNGULIȚĂ adj. f. 830 VII, 832 VIIb dim. de la *lungă*: Șubă până colea, *lunguliță* 830 VII; cf. lungușoáră.

pl. *lungulițe* 849 VII.

v. GL. ARGESȘ s.v.; cf. CADE, DM, DEX s.v. *lunguleț*.

LUNGURÉȚE adj. f. pl. 694 VII „lungărețe”; cf. lunguléte. •

v. TDRG (Munt., Trans.) s.v. *lunguieș*.

LUNGUȘOĂRĂ adj. f. 723 A dim. de la *lungă*; cf.

lunguliță.

v. TDRG s.v. *lung*.

LÚPĂ s. f. 760 VIIb „lupoaică”.

LUPĂRIE s. f. colect. 686 V, 702 VIII, 754 VIII, 780 VIII, 866 A, 869 VIIIb „mulțime de lupi”: *Lupărije* era, acuma nu mai sânt, umblă oile singure, fără ciobani 754 VIII.

v. SCRIBAN, DEX (rar), DM, GL. DOBR. s.v., GS, 1929-1930, p. 132 (Prahova) s.v.; cf. GL. ARGEȘ s.v. *lupăraie*.

LUST v. *lústru*.

LUSTÉMUL v. *rustémul*.

LÚSTRU s. 732 VII, 830 VII „prelucrare a postavului la piau”:

Cum să dă hainele la *lústru* la piau 732 VII.

var. *lucs* s. 724 V; *lust* s. 691 VII.

LUT s. n. 772 VI „murdărie, jeg”; cf. *bleasc*...

LUTÓS adj. 821 V, 833 III „murdar, nespălat”; cf. *găgioasă*...

f. *lutoasă* 821 VIa.

v. LEXIC REG., II, p. 90 (Crișana) s.v.

LUTUIÁLA s. f. art. 847 A [la construcții] „stratul subțire și neted de lut (cu paie) aplicat pe pereți după *bulgărit*”; cf. *neted*, *rasólul*, *tinci*, *văcăluiálă*.

LUTUIÁM vb. ind. impf. 1 pl. 847 VI [la construcții] „lipeam pereții cu pământ amestecat cu paie, după *bulgărit*”; cf. *gheruiéște*...

v. SCRIBAN s.v. *luiuiesc*, DM, DEX (reg.) s.v. *lutui*.

GLOSAR DIALECTAL MUNTENIA
PARTEA A III-A: M – P

Maria Marin și Iulia Mărgărit

MÁCHINĂ s. f. 702 VIII, 703 VI, 705 VIII, 710 VIIIb, 720 VI, 727 A, 728 A, 733 A, 740 A, 742 VI, 746 VI, 750 VII, VIIIb, 753 VI, 754 VIII, 755 VI, VIIIa, 837 A, 838 VIIIb, 839 VI, 840 A, 843 VIII, 845 VIII, 847 A, 848 VIb, A, 850 VI, A, 851 VI, VIII, 852 VIII, 853 VI, VIIIb, VIIIa, 855 VI, A, 858 VI, 863 A, 866 A, 867 VIII „vânturătoare”: *Mákina* era o sită mare [...] pe trei crăcane și-nvârtea omu-așa, o făcea până când rămânea numa grâul 733 A; cf. *tă ră bú ț ă , v ă n t u r i* 2°.

pl. *măchini* 719 VIIIb, c, 728 A, 753 VIII, 836 VIII, 839 VIIIa, 848 A, 851 VIII, 853 VI, VIIIb, A, 855 A, 863 A, 869 VI.

var. *măghină* s. f. 727 A, 760 VIIIb, 781 VIII, 785 VIII, 823 A.

v. DLR (înv.), SCRIBAN s.v., LEXIC REG., II, p. 61 (Vaslui), GL. DOBR., LR, 1964, 5, p. 454, 1967, 6, p. 508 (estul Munt., sudul Mold., sud-estul Trans.), SCȘt. Iași, 1963, 2, p. 275 (Munt. și Mold.) s.v.

MACIOĂCĂ s. f. 761 II „măciucă”.

v. DLR (reg.) s.v. *măciucă*.

MAGAÓI v. *măgăoăie* 2°.

MAGAZÂNĂ s. f. 678 VI „provizie de alimente pentru o deplasare mai lungă; merinde”: [La pădure] iau și eu o *magazînă*. M-iau *magazînă*, alimentație p-o lună de zile.

cf. DLR (reg.) s.v. *magazin* 3°, SCȘt. Iași, 1957, 1 (Vatra Dornei, Vișeu, Ceahlău) s.v. *magazin*.

MAGAZÍE s. f. 832 VIIIb „ladă pentru depozitat cereale”.

MAGAZIONÁT adj. 736 VI „depozitat, înmagazinat”.

MÁGHINĂ v. *măchină*.

MAHAHOĂIE v. *măgăoăie* 1°.

MAHALÁ s. f. 775 III, 778 VIIIb, 784 VIII „parte a unui sat”: Să strângeau de exemplu cu o *mahalá* dă sat 778 VIIIb.

pl. *mahalále* 775 VI.

v. DLR (reg.) s.v. 3°, GL. OLT. s.v.

MAI s. n. 729 V, VIIb „ficat”; cf. *f i c á t* 1°...

v. DLR. (Mold., Bucov., Trans., Maram.), TDRG (Mold.), CADE (Mold., Bucov., Trans.), ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold., Trans.), BL, 1941, p. 84 (Crișana, Maram., Trans., centrul și sudul Mold.) s.v.

MAIÁ (2 sil.) s. f. 736 A „polen”: *Majáya* aia de la spice să duce potop și el [=porumbul] leagă. *Majá* să zice aia care vine, e multe, domne. Acum când înspecează el tot și rămâne câte unu, oar că să face tăciune, oar că leagă; cf. *m ă n e á l ă*.

MÁICĂ s. f. 1° 725 VII; ~ *máre* s. compus 846 V „bunică”: A murit și tata mare și *májca máre*; cf. *b ă t r ă n a* ... 2° art. ~ *précista* s. compus 759 VI „colacul care se face la înmormântare”.

1° v. DLR (reg.) s. v. 3°.

MÁIE s. n. pl. 693 VII, 757 VII, 835 VI, 861 VI „maiuri”.

v. DLR (reg.), CADE s. v. *mai*.

MAIELŪȚĂ s. f. 692 V „amestec de făină și apă cu care se netezesc pâinea, mălaiul etc.”; cf. *m â n z á l ă , t ă r ă v l ă g ă*.

MAIERĂȘUL s. n. art. 703 VIIb, 704 V numele unui dans popular.

MÁISTOR (2 sil.) s. m. 772 VII, 780 VIII, 839 VI „meșter, meseriaș”.

var. *măiestór* s. m. 766 VIIIa.

v. DLR (reg.), TDRG (Ban.) s.v. *maistru*, CADE (prov.), SCRIBAN (vest), B Ph, 1939, p. 228 (Gorj) s.v.

MÁJĂRĂ s. f. 808 VII „grămadă (de băligar)”: Dac-aveam vite, strângeam *májăre* dă băligar, aveam oi, aveam cai, aveam boi; cf. *g u l m u ș ó i* ...

var. *májăre* s. f. 808 VII.

cf. DLR (Olt.) s. v., GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s. v. *majeră*.

MÁJĂRE v. *májără*.

MAL s. n. 734 A, 736 III, 739 V, 742 VI, 790 VIII „deal, coastă”: La mine e *mal* acia 734 A; *din a* ~ loc. adv. 709 VIII „de sus, din sus, dinspre deal”: [Lupul] a trecut *dîn a mal*; *la* ~ loc. adv. 677 VII, 694 VII, 707 VIa, b, 708 II, III, Vb, 710 II „în sus, la deal”: Vaca suia pă drum *la mal* 707 VIb.

v. DLR (înv. și pop.), ȘĂINEANU (Muscel), SCRIBAN, DR, 1920–1921, p. 124 s. v.

MALÁCUL s. m. art. 867 II numele unui joc de copii: „țurca”; cf. *d r í c h e a* 1°...

MALANGÍTĂ v. *menangítă*.

MÁLĂ s. f. 839 VI „drișcă, malá”; cf. *m ă h ă l ú ț ă*.

v. DLR (reg.), SCRIBAN (est) s.v.; cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Mold.), DM, DEX s.v. *mala*.

MALORÍN s. n. 673 VIII „bardă pentru cioplit buștenii”: Așa să numește un topor d-alea marile, lat, să numește *malorîn* sau bardă; cf. *pl e n c á c i*.

var. *maralín* s. n. 671 VI.

cf. DLR (reg.), SCȘt. Iași, 1957, 1 (Ceahlău), LR, 1970, 6, p. 552 s. v. *malarină*.

MÁMA s. f. art. 1° 724 A, ~ *bătrâna* s. compus 678 VIII, 680 VIIb, 723 VII, 828 II „bunica”; cf. *b ă t r ă n a* ... 2° var. 781 V, 784 VIIb, 785 V, 804 V „reziduul la prepararea săpunului”: [Săpunul] îl fierbem din nou ca să-și mai dea el toată murdăria și rămâne numai *múma* de jos și el se urcă sus și iese curat 785 V; cf. *b o r o g h í n ă* 3°... 3° var. ~ *plóii* s. compus 789 III, 792 VII, 793 VII, 801 A, ~ *ploștii* s. compus 797 V „caloianul”; cf. *c a l o i e n í c ă* ... 4° var. ~ *pădúrii* s.

compus 818 V numele unei boli la copiii mici: Și de *múma pădúriș* țipau copiii toată noaptea; cf. *c u i* ...

var. *múma* s. f. art. 2° 781 V, 784 VIIb, 785 V, 797 V, 804 V, 3° 789 III, 792 VII, 793 VII, 801 A, 4° 818 V.

1° v. DLR (înv. și pop.), DM (reg.) s. v., CADE s.v. *mumă*; 2° cf. DLR s. v. II. 2°; 3° cf. TDRG (Gorj) s. v.; 4° cf. DLR (reg.) s.v. III.

MAMÁIE s. f. 1° 720 III, 751 V, 825 I, 828 II, 836 V, 843 VIIa, 844 VII „bunică”; cf. *bătrâna* ... 2° 721 III, 724 I, 728 V „mamă”; cf. *mamică*, *mămița*, *mămițica*, *míca*².

1° v. DLR (Munt., Olt.) s. v. 2°, CADE (prov.), DM, DEX (reg. și fam.), TDRG s. v. *mămaie*, GL. DOBR. s. v.

MAMÁRE s. f. 720 III, V „bunică”; cf. *bătrâna* ...

voc. *mamáreo* 823 VII.

MÁMEȘ s. m. 765 VIIb „(doctor) mamoș”: El este doctor și *mámeș*.

MAMÍCĂ s. f. 703 VIIb, 740 VIIIb „mamă”; cf. *mamáie* 2°...

MAMICÉSC vb. tranz. ind. prez. 1 sg. 833 A „numesc (soacra) *mamică*”: Eu te *mamicésc* și tu te faci a dracului?

MAMÓRNIȚĂ s. f. 736 A, 839 VI „soi de viță de vie (înmulțită prin corzi)”.

MAMUDÉLE s. f. pl. 777 VII, 796 VII „mahmudele”.

v. DLR (reg.), TDRG (poezia pop.) s.v. *mahmudea*; cf. BĂRBUȚ s.v. *mamudea*.

MAMURÍE adj. f. 782 V [despre o persoană] „foarte obosită, mahmură de oboseală”: M-am chinuit eu pă lângă el, ajunsesem *mamuríe*-așa pă lângă el, două săptămâni.

cf. DLR (reg.) s. v. *mahmur*, LEXIC REG., I, p. 104 (Rădăuți) s. v. *mamor*.

MANAVÉLA s. f. art. 827 A „lemnul care prelungeste *suianul*, pentru a mări capacitatea căruței; țepușă”: Drugu vine băgat pă ochiurile suienilor și bag *manavéla* aia în ochiu ăsta d-aici și-l leg dă suian cu sârmă [...] să zice și *manavéle* și țepușe, da *manavéle* să zice la aia când punem loitrari la jumătate.

pl. *manavéle* 827 A.

var. *manílă* s. f. 713 VI.

MANDROÁNE s. n. pl. 702 VIIb „țesături cu urzeală de cânepă și bătătură de cârpe sau de călți”.

v. DLR (reg.), LR, 1964, 4, p. 341 (Ploiești) s.v. *mandron*.

MANEÁUA s. f. art. 802 III numele unui dans popular.

cf. DLR, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, LR, 1964, 4, p. 329, 1966, 2, p. 134 s.v. *manea*.

MANÉJ s. n. 683 VIa „manivelă”: Și înăuntru [putina] are un *manéj* care să-nvârtește. Bag ramele [cu faguri] acolo, le descăpăcesc și învârtesc de *manéju* ăla; cf. *învârtitor*.

MANGÉTURI s. n. pl. 846 VII „părți răsfrânte la carâmbii de dimie”: Peste ciorapi trecea și niște turuieci pân-aici ișea, tot dă lână. Mamă, și le făcea niște *manğetur* p-aicea, cu găurele!

cf. DLR, DM, DEX (înv.), ȘĂINEANU s.v. *manget*.

MANÍLĂ v. *manavélă*.

MÁNTE s. f. 810 VIII „loc adânc pe fundul unui râu, unde se adună peștele”: Trebuia să-l arunci [prostovolul] la jumătatea gârlii, noi îi spuneam pă *mânte*.

cf. GL. DOBR. s.v. *matnea*.

MARALÍN v. *malorín*.

MARCÂM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 848 A, 855 VI „semănam (grâul) cu măr c â t o a r e a 1°”: După ce-l *marcâm* [grâul] aveam o grapă dă mărăcini, îl grăpam.

MARDARĂCURI s. n. pl. 677 VII „resturi alimentare necomes-tibile”: Săpunu, mamă, adunăm toate *mardarăcurle* de la porc.

cf. DLR (înv.) s.v. *murdarlâc*, TDRG,-SCRIBAN, GL. ARGES (înv.) s.v. *murdalâc*.

MĂRGINĂ s. f. 681 IV, 688 VIII, 713 VI, 715 Vb, 721 A, 726 A, 727 A, 739 A, 757 VIII, 763 VII, 796 VII, 805 V, 815 VI, 819 Vlb, 865 VI „margine”.

var. *mărne* s. f. 716 VII, 741 VII, 832 VIIIb, 839 VII, 841 VIIIb, VIII, 842 VIII, 844 V, 846 VII, 852 VIIIb, 853 III, 855 VI, A, 857 VIII, 858 VII, 860 VIIIb, 863 A, 865 VI, 866 VII, 868 I, 869 VIII, 870 V, VIII, pl. *mărni* 844 A.

v. SCRIBAN (Mold.), DLR s.v. *margine*; cf. DLR (reg.) s.v., CADE (prov.), BPh, 1938, p. 168 (Ialomița) s.v. *marne*.

MARIOÁRA s. f. art. 789 III numele unui dans popular.

v. DLR s.v.

MARIȚÍCA s. f. art. 812 III „numele unui dans popular în care partenerii se prind câte trei: două fete și un băiat”.

v. DLR (reg.) s.v.

MÁRMURĂ s. f. 697 V, VII, 778 VIIIb, 788 VII „porțelan”: Căni dă *mármură* trei lei, patru lei o cană 697 V.

v. DLR (reg.), GL. OLT., GL. DOBR. s.v.

MÁRNE v. *mărgină*.

MÁRNICĂ adj. f. 680 VIIIb „mândră, încrezută”: Erea măroasă, da, *márnică*, că zicea că nu-i trebuia s-o-nvețe pe ea niminea; cf. *fălnicoasă*...

cf. DLR (reg.), LR, 1959, 2, p. 53 (Argeș) s.v. *márnicos*.

MÁRTE s. m. 758 VIII, 760 VIIIb, 820 VI, 821 V, 824 V, 851 VIII „martie”.

var **mártie** (2 sil.) s. m. 683 Vlb.

v. DLR (pop.) s.v. *martie*.

MÁRTIE v. *márte*.

MÁSĂ s. f. 1° 679 Vlb, 818 VII „față de masă”: Făceam borangic să țeș peșchire la fată, *mése*, cearșafuri 818 VII; cf. *meseală*. 2° 779 IIa, 789 II nume al unui joc de copii. 3° 768 VI „bucată de lemn care servește drept țintă la unele jocuri de copii”: Puneam un ciomag jos și puneam sclimpuș așa cum să spun, dă lemn, dă cap dă lemn așa retezat și-l puneam pă... îi spuneam *măsă* une-l puneam jos, o blană; cf. *sclimpúș*. 4° 737 VII „ghizd”; cf. *butó* i... 5° art. ~ *plúgului* 817 A „piesă care servește la ridicarea grindeiului”. 6° cu val. adj. 785 VI, 817 A, 820 A, 853 VI [despre un teren] „neted, nivelat”: [Grâul] dacă-l sămănam, d-acilea îl grăpam dă două ori cu grapa, cu atelaju cu boii. Îl grăpam, îl făceam *măsă* 785 VI.

pl. 1° *mése* 779 V, 818 VII, 832 V.

1° v. DLR (înv. și reg.), TDRG, CADE (Trans.), SCRIBAN (vest, rar), GL. OLT. s.v.; 2° v. DLR (prin Ban.) s.v.; 6° v. DLR (prin Ban. și prin Mold.) s.v.

MASCARÁLE s. f. pl. 868 VII „persoane caraghios mascate (în cadrul obiceiului numit *cuci*)”; cf. *berezói*...

v. DLR, DM, DEX (înv.), CADE s.v. *mascara*.

MÁSCĂ s. f. 749 II „joc de copii cu mingea: un copil o aruncă, altul o lovește cu un băț, iar ceilalți încearcă să o prindă”; cf. *míngea*.

MASTÍCĂ s. f. 742 III „amestec din seu, smoală și cenușă, cu care se unge altoiul”: Pana se introduce acolo, se leagă cu tei și se unge cu *mastică* [...] un preparat făcut din seu de oaie, de seu cu smoală și cenușă.

cf. DIR s.v.

MAȘÍNĂ s. f. 1° 861 II „sobă cu plită”. 2° var. 789 A, 791 A „batoză”. var. 2° *mașíne* s. f. 789 A, 791 A.

MAȘINĂRIE s. f. 1° 802 VI „mașină”: Acum *mașinărija*-l seamănă [grâul]. 2° colect. 671 VI, 768.VI „mașini multe și felurite”.

pl. 2° *mașinării* 767 IV, 768 VI, 847 A.

MAȘÍNE v. *mașínă* 2°.

MAȘINÍCĂ s. f. 734 A, 838 VIII dim. de la *mașínă* 1°.

MATINÍU s. n. 834 A „bluză de stambă sau de stofă subțire, cu talia foarte sus și cu bască largă, purtată odinioară de femei”; cf. *camizón*.

pl. *matiníe* 834 A.

cf. DLR (înv.), ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *matineu*, CV, 1951, 5, p. 26 (Romanați) s.v. *mateneu*.

MATOLÉȘTE, se~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 814 A „se chercheleşte”; cf. *abțiguiá*...

v. DLR (reg.) s.v. *matoli*, BĂRBUȚ s.v. *matolit*.

MATORÍT, a~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 800 VII „s-a maturizat”: *M-am maturát* eu 848 A. Mielu, când îl tai, are și el un cheag, când îi crud el, dacă *să maturéște*, nu mai are 753 VIII; cf. viu² 1°.

var. *se maturéște* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 753 VIII, pf. c. 3 sg. *s-a maturít* 848 A; *m-am maturát* vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 715 VIIIa, 848 A.

v. DLR s. v. *mători*, SCRIBAN (rar, pop.) s. v. *matoresc*, BPh, 1938, p. 168 (Ialomița) s.v.; cf. CADE, ȘĂINEANU s.v. *mator*, GL. ARGESȘ s.v. *matori*.

MATURÁT v. *matorít*.

MATURÉȘTE v. *matorít*.

MAȚ s. n. 1° 787 V, ~ *umplút* s. compus 787 V „caltaboș”: În ziua de Crăciun îți faci, cum face la noi, *máțe*, *maț umplút*; cf. *c a r t a b ó ș* 2°, *g â l b á ș i* 2° ~ *înfundát* s. compus 732 V, 785 V, ~ *orb* s. compus 714 V, art. ~ *ál strâmbát* s. compus 860 V „cec (la porc)”; cf. *b á b ă* 5°...

pl. 1° *máțe* 785 V, 787 V, 793 V.

1° v. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v. *mațe*; 2° v. GL. OLT. s.v. *mațe*.

MÁUL s. n. art. în expr. (îmi) *luáse* ~ 796 VII „(mă) zăpăcise, (mă) năucise”: Aproape să spui că nu mai puteam să mai merg și nu mai știam ce să mai fac așa, *îm luáse* așa *máuu* dă tot.

v. DLR (Ban., Olt., Trans.), COMAN, GL. (Vlașca), BĂRBUȚ s.v.; cf. DR, 1927-1928, 5, p. 901 s.v.

MAZÁLĂ s. f. 757 VI „grămadă”; cf. *g u l m u ș ó i* ...

pl. *mazále* 757 VI.

MĂCĂR, ~... ~ conjuncț. corelativă 680 VIIb „fie...fie, sau...sau”: Lua rufa d-icea d-o... dă guler, *măcăr* cămașă *măcăr* ie; cf. *á p ă i* ...

cf. DLR (Trans.) s.v. *măcar* II.

MĂCIÚCĂ s. f. 684 I „pai (cu spic) cu care se trage la sorți, în jocurile de copii”.

MĂGÁR s. m. 774 VIII, 775 VI, 778 VIIIa, b „grămadă din zece snopi”: *Măgár* [este] grămadă d-astea dă zece snopi. Deci la trei *măgár* d-ăștia îi spunem o clăie 775 VI; cf. *m ă g ă r e á ț ă* 2°, *m ă g ă r í ț e*, *p e t í ț e*, *s c ă r t ă c ă*.

pl. *măgári* 775 VI, 778 VIIIa, b.

cf. DLR (reg.) s.v. II, LEXIC REG., I, p. 82 (Vâlcea), CV, 1951, 1, p. 36 (Teleorman) s.v.

MĂGÁDUIÁLĂ s. f. 826 A „îndoială, ezitare”: *Măgădujălă*, adică gândire nesigură.

v. DLR (reg.), COMAN, GL. (Vâlcea, Vlașca), GL. ARGESȘ s. v.

MĂGĂOÁIE s. f. 1° 721 A „arătare, nălucă”: Zicea că visam și noi pă cine lom. Visam alte *măgăoái* 723 VII; cf. *g o g l e á z ă* ... 2° var. pl. 821 A „jivine, fiare”; cf. *j i l é t i n i* ... 3° pl. 831 V „persoane mascate; brezăi”; cf. *b e r e z ó i* ...

pl. *măgăoi* 1° 721 A, 723 VII, 757 VII; 3° 831 V.

var. 1° *mahaohaie* s. f. 726 VII; 2° *magaói* s. f. pl. 821 A.

1° v. DLR (pop.) s. v. 5°, CADE (Olt., Mold.), BPh, 1938, p. 168 (Ialomița) s.v.

MĂGĂREĂȚĂ s. f. 1° 708 Vb „măgăriță”. 2° pl. 772 VIIIb, 801 A „grămezi din zece snopi”; cf. *măgări...*

pl. 2° *măgărețe* 772 VIIIb, 801 A.

1° v. DLR, DEX (înv. și reg.), CADE (Ban.), SCRIBAN (Munt. vest.), GL. ARGEȘ s.v.; 2° v. DLR (Argeș), LEXIC REG., I, p. 82 (Vâlcea), GL. ARGEȘ s.v.

MĂGĂRIȚE s. f. pl. 772 VIIb „grămezi din zece snopi”; cf. *măgări...*

MĂGURÎȚĂ s. f. 773 VII dim. de la *măgură*.

MĂHĂLUȚĂ s. f. 844 VI „drișcă”; cf. *măhălă*.

cf. DLR (reg.), SCRIBAN (est) s.v. *mală*, TDRG, CADE, ȘAINEANU (Mold.), DM, DEX s.v. *mala*.

MĂÎC s. 706 VIIIc dim. de la *mai* („bătător”); cf. *măișoare*.

MĂÎCA s. f. art. 806 I „bunica”; cf. *bătrâna*...

MĂIDÁN s. n. 1° 705 VIII, 814 A „vraf de snopi, înalt de doi, trei metri”. 2° 830 A „mal al unei ape”.

pl. 1° *maidâne* 814 A, 2° *măidánuri* 830 A.

MĂIDĂNUȘ s. n. 793 VII dim. de la *maidan* („ridicătură de pământ; movilă”); cf. *măiduleț*.

MĂIDULÉȚ s. n. 827 VIII dim. de la *maidan* („ridicătură de pământ; movilă”); cf. *măidănúș*.

MĂIEȘTÓR v. *măistor*.

MĂIȘOÁRE (4 sil.) s. n. pl. 724 V dim. de la *mai* („bătător”); cf. *măic*.

MĂJERÁTĂ adj. f. 758 VII „plină cu vârf”: Nu mai mâncă așa cum mâncam noi trei-patru inși dintr-o strachină, strachină plină, *măjerită*; cf. *îmburicăta*...

v. LEXIC REG., II, p. 15 (Argeș), BĂRBUȚ s.v.

MĂLÁI s. n. 836 V, art. de-a ~ loc. subst. 836 V numele unui joc de copii.

MĂLĂIEȚ s. n. 719 VII dim. de la *mălai* (preparat din făină de porumb). pl. *mălăiețe* 719 VII.

MĂLĂIȘTE s. f. 852 VIa „teren de pe care s-a cules meiul”: Indiferent, era ogoru făcut în miriște sau în porumbiște sau în *mălăjiște* sau în orziște.

v. DLR (Trans., Munt.) s.v. 2°; cf. DM, DEX (reg.), LEXIC REG., I, p. 24 (Baia Mare), II, p. 100 (Hunedoara), SCL, 1957, I, p. 108 (Trans., Maram.) s.v.

MĂLDĂRÁȘ s. n. 1° 749 VII, 850 VII dim. de la *maldăr*. 2° pl. 866 VII „mănunchiuri de cânepă”; cf. *măldărele*, *mănechiși*.

pl. 2° *măldărășe* 866 VII.

MĂLDĂREĂLĂ s. f. 724 V „nume al acțiunii de a se măldări”.

MĂLDĂRELE s. n. pl. 866 VII „mănunchiuri de cânepă”; cf. *măldărăș* 2°...

MĂLDĂREȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 724 V „se zbate, se zbuțumă, se agită (în somn)”: Cel care a prins zmeu visează că să muncește, că *să măldărește* și nu știu mai ce... *să măldărește*: să trănțește, să scoală.

cf. DLR, DM (reg.), CADE (Mold., Trans.) s.v. *mădări*, SCRIBAN (vechi) s.v. *mădăresc*.

MĂLIGĂ s. f. 673 VIII, 674 V, 709 VIII „mămăligă”.

v. DLR, DEX (reg.), TDRG (pop.) s.v. *mămăligă*, CADE (pop.) s.v.

MĂLIGUȚĂ s. f. 673 VIII, 724 V, 729 V, VI dim. de la *măligă*.

v. DLR (reg.), TDRG (pop.), DEX s.v. *mămăliguță*, CADE (pop.) s.v. *măligă*.

MĂLÍNURI v. *molín* 2°.

MĂLÚȘ s. n. 844 II dim. de la *mal*.

v. DLR (rar) s.v.

MĂMĂICĂ s. f. 723 V, 816 V dim. de la *mamăie* 1°.

MĂMÎȚA s. f. art. 732 VII „mama”; cf. *mamăie* 2°...

cf. DLR, DEX (fam.) s.v.

MĂMIȚICA s. f. art. 743 III, 803 I „mama”; cf. *mamăie* 2°...

cf. DLR, DEX (fam.) s.v.

MĂNÂNC vb. 1° refl. ind. prez. 1 sg. în expr. *mă ~ în gânduri* 719 V [fig.] „mă gândesc intens; mă frământ”; cf. *gândur esc* 2° ind. pf. c. 1 sg. 830 A „am depășit, am întrecut, am învins”: Și dă n-am avut specialitatea dă fochist, da... un soldat vechi acolo, în patru zile l-am *mîncat*, l-am lăsat ... l-am lăsat în urma mea; cf. *púne* 9°, *rămâi* 2°.

2° ind. pf. c. 1 sg. *am mîncat* 830 A.

1° cf. DLR s.v. *mânca*.

MĂNEĂLĂ s. f. 736 A „polen”: Când iese două-trei spițe [la grâu], îl bate vântu, să ia *măneala*, atunci în două săptămâni pã tot îl vezi cu legăturã; cf. *maiá*.

MĂNUTĂIE v. *măruntăiurile*.

MĂR s. m. 675 V, 676 V, VII, 681 VII, 682 V, VII, 694 V [în cadrul obiceiurilor de înmormântare] „creangă (de măr) împodobită cu turte, covrigi, cuburi de zahăr etc.”: Tai un vârf dă... *măr*, că fãrã ăla nu poți să-l duci [pe mort], și-l îmbraci, îl împodobești cu zahăr, cu turte, cu covrigi, cu mărturii, cu fel dă fel și ăla-i *măr* 694 V.

v. COMAN, GL. (Muscel), GL. DOBR. s.v.; cf. DLR s.v. 1°.

MĂRĂRUL s. m. art. 852 VIIb „negustorul, vânzătorul de mere”.

pl. *mărări* 852 VIIb.

cf. DLR, DEX (azi rar), DM s.v. *merar*.

MĂRĂZ s. n. 735 VIIb „ură, dușmănie”.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG, CADE (arh.), DEX (reg.) s.v.,

SCRIBAN s.v. *maras*; cf. ȘĂINEANU s.v. *maraz*.

MĂRCĂTOÁRE s. f. 1° 751 VIIIb, 839 VI, 847 A, 848 A, 849 VI, 850 A, 852 VIa, 853 VI, 855 A, 864 A, 867 V „unealtă agricolă pentru emănat; semănătoare”. 2° 702 VIa „sfoară care ține loc de marcator (la semănatul porumbului)”.

pl. 1° *mărcători* 753 VII, VIII, 847 A, 867 V.

v. DLR (reg.) s.v.; cf. DLR, DM, DEX s.v. *marcator*, GL. DOBR. s.v.

MĂRCĂTÚRA s. f. art. 709 VIII „marcajul pe copacii care urmează să fie tăiați”.

v. DLR (Mold., Bucov.), GL. ARGEȘ s.v.

MĂRE interj. 769 VII, A „cuvânt folosit în strigăturile care însoțesc un obicei de Lăsatul Secului de Paști”.

var. *móră* interj. 820 VII; *sítiri* ~ 820 VII.

cf. DLR, SCRIBAN, DEX (pop.), TDRG (lb. v. și pop.), CADE s.v.

MĂRGEÁN s. n. 776 VII, 823 V „șirag de mărege”: Punea pieptene la Anul Nou, târsână, săpun, *mărgéan*, oglindă 776 VII.

v. DLR, DEX s.v.

MĂRGELÁT adj. 764 VI „mărunt ca măregele; granulat”: Pământ mai negru, *mărgelát* [...] e mai mărunt el așa.

MĂRGÉLE s. f. pl. 749 VII, A „joc de societate practicat vineri sau sâmbătă înainte de nuntă”.

v. GL. DOBR. s.v.

MĂRICIȘOÁRĂ adj. f. 791 VII „măricică”; cf. *măricúț*.

MĂRICÚȚ adj. 711 VII, 769 V „măricel”; cf. *măricișoáră*.

f. *măricúță* 716 VI.

v. DLR (reg.) s.v.

MĂRÍT, am ~ vb. intranz. ind. pf. c. 1 sg. 760 VIIIa „am crescut; m-am făcut mare”; cf. *înmărit*.

MĂRMURÍTĂ adj. f. 765 V „înmărmurită”.

m. pl. *mărmuriți* 706 VI.

v. DA (înv.), TDRG (lb. v.), DM (pop.) s.v. *înmărmuri*, CADE s.v. *mărmuri*, BĂRBUȚ s.v.

MĂROÁSĂ adj. f. 680 VIIb „mândră, încrezută”: Erea *măróasă*, da, marnică, că zicea că nu-i trebuia s-o-nvețe pă ea niminea; cf. *fălnicóasă* ...

v. DLR (Ban.), CADE (Trans.), LEXIC REG., II, p. 15 (Argeș), BĂRBUȚ, LR, 1959, 5, p. 55 (Zimnicea) s.v. *măros*.

MĂRSICĂTÚRĂ s. f. 737 VI „mușcătură de animal; mursecătură”.
cf. DLR s.v. *mursecătură*, TDRG, CADE s.v. *mursica*, SCRIBAN
(vest) s.v. *mursec*, ȘĂINEANU, DM, DEX s.v. *murseca*.

MĂRTĂCEĂM vb. ind. impf. 1 pl. 848 A „înmulțeam via prin
marcotaj”; cf. **b u t u c é ș t i**.

MĂRTĂCEĂLĂ s. f. 753 VI, 832 VIIa, 865 VIIa [la construcții]
„acțiune de a bate lemnăria la acoperiș”: *Mărtăcĕălă* spune-așa când îi
pune [casei] tot acoperișu 753 VI.

v. GL. DOBR. s.v.

MĂRTURÎI s. f. pl. 694 V „colaci mici, rotunzi, î m p ă r ț i ț i la
pomană”.

MĂRTÎC s. n. 698 III, 736 V „mărțișor și, prin extensie, lanț cu medalion”.
pl. *mărțicuri* 698 III.

MĂRÚNT adj. 1° 749 VII, 862 A [despre gard, par, puț etc.] „de
mică înălțime”. 2° f. în **brânză** ~ 692 V, 757 V, 786 V „brânză proaspătă
de vaci”: Când e încheșat bine [laptele], băgăm oalele acolo... astupăm la
gură și să făcea așa *brînză* din asta *măruntă* zis 757 V.

f. *măruntă* 2° 692 V, 757 V, 786 V, pl. *mărunte* 1° 785 III.

MĂRUNTĂI s. n. 1° colect. 848 V „deșeuri la dărăcitul cânepei; călți”:
Și dând-o [cânepa] la darag, rămânea un *măruntăi* așa zis; cf. **b u r d ú f i** ...
2° pl. art. 842 VII „mărunțișurile”: Și-i făceai la ursitori, ș-alea le lua
baba, *măruntăili* de-ale mâncării, alilante rămânea pă masă; cf.
b o r b o t í n e. 3° pl. art. 848 Vīb „pleava rămasă după treierat”: Adunam
[...] toate paiete bine-bine, târnuiam *măruntăile*-alea dă pă boabe, pleava
aia; cf. **c ă m ă ș u i á l a** 2°... 4° pl. 850 Vb „carne tocată amestecată cu
mirodenii; tocătură”; cf. **m ă r u n ț i ș** 1°. 5° pl. art. 721 VII „bucățile de grăsime
și pieluțele rezultate după curățarea mașelor”.

pl. *măruntăie* 2° 842 VII, 3° 848 Vīb, 4° 850 Vb, 5° 721 VII.

2° v. DLR (înv. și reg.) s.v. II, SCRIBAN (vechi) s.v. *măruntaie*.

MĂRUNTĂIURILE s. n. pl. art. 743 V, 766 V „măruntaiele”:
Tocăm *măruntăiurli* și facem caltaboș 766 V; cf. **b u r é ț i** ...

var. *mănutăie* s. n. pl. 843 VIIa.

v. DLR (înv. și reg.) s.v.

MĂRUNTĂIÉM vb. ind. prez. 1 pl. 671 VIII „mărunțim,
fărâmițăm”; cf. **f ă r m ă ț e á** ...

MĂRUNȚĂȘÉZ vb. ind. prez. 1 sg. 721 VIIa „mărunțesc,
fărâmițez”; cf. **f ă r m ă ț e á** ...

ind. pf. c. 2 sg. *ai mărunțășat* 721 VIIa.

MĂRUNȚÉZ vb. ind. prez. 1 sg. 759 Vb „mărunțesc, fărâmițez”;
cf. **f ă r m ă ț e á** ...

ind. prez. 3 sg. *mărunțează* 834 A, 1 pl. *mărunțăm* 694 V, impf. 1 sg.

mărunțam 695 VII, VIII, 703 V; refl. ind. impf. *se mărunță* 703 VI.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *mărunți*, GL. OLT. s.v. *mărunțam*; cf. SCRIBAN (vechi) s.v. *mărunțesc*.

MĂRUNȚIȘ s. colect. 1° 733 VII „carne tocată, amestecată cu mirodenii; tocătură”: Să ciopățește la carne când tai porcu și din carne-i *mărunțiș* și din slănină zis; cf. *mărunțăi* 4°. 2° 679 V „măruntaie (la pasăre, la porc)”; cf. *buréți* ...

pl. 2° *mărunțișuri* 702 V, 703 V, 720 VII, 864 V, 866 V.

2° v. DLR (pop.) s.v. IV.

MĂSĂȘI v. *mesăși*.

MĂSCĂREĂ vb. tranz. ind. impf. 1° 3 pl. 747 VIIb „batjocoreau”. 2° 1 pl. 868 VI „lucram de mântuială”: Primăvara veneam și-l zgâriam puțin, îl zgâriam pe pământ [...] Îl *măscăream* acolo-șa, mă rog, nu se făcea treabă cum se face acum; cf. *ochi* 6°.

ind. impf. 1 pl. *măscăream* 2° 868 VI; conj. prez. 3 sg. *să măscărească* 1° 747 VIIb.

1° v. DLR (înv. și pop.), TDRG, CADE (înv. Ban.), ȘĂINEANU (Ban.), DM, DEX (reg.), BL, 1936, p. 66, BPh, 1939, p. 68 (Gorj), GL. ARGEȘ s.v. *măscări*, SCRIBAN (Ban.) s.v. *măscăresc*.

MĂSCÓI s. m. 726 VII „persoană mascată”: Toată noaptea, ca să-ți treacă somnu, să nu te prinză somnu, făcea *măscóji*; cf. *berézói* ...

MĂSCUIÁU, *se ~* vb. refl. ind. impf. 3 pl. 869 VII „se mascau”.

v. DLR (înv.) s.v. *măscuit*; cf. SCRIBAN (Munt., pop.) s.v. *măscuiesc*, GL. ARGEȘ s.v. *măscui*.

MĂSÍCĂ v. *mesícă*.

MĂȘCĂLĂI s. m. pl. 851 VII „oameni mascați”: Să făcea clacă d-acolo... *mășcălăji*, așa să zicea; cf. *berézói* ...

MĂTĂHÚZ s. 1° m. 685 VIIa „prostănac, nătâng, bleg”: El nu putea să bea și el, nu putea ... ședea ca un *mătăhúz*, îi era și rușine; cf. *îngrămădită* ... 2° var. n. art. 765 VIIb „pământul, șomoiogul”; cf. *felleșteág* ...

var. 2° *mătăúzul* s. n. art. 765 VIIb.

1° v. LEXIC REG., II, p. 28 (Vâlcea), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v.; cf. DLR (reg.), Izv., 1940, 7-8, p. 314 (Mehedinți), LR, 1974, 2, p. 126 (nord-estul Olt.) s.v. *mătăuz*; 2° cf. DLR (bisericesc), CADE, BĂRBUȚ s.v. *mătăuz*, SCRIBAN (Munt. vest) s.v.

MĂTĂLEȚELE s. f. pl. art. 756 VII „proastele”: Uite-acu așa le vezi toate *mătălețeli* cu ei [=copiii] la doctor; cf. *îngrămădită* ...

MĂTĂNĂIÁ vb. ind. impf. 3 sg. 768 VII „se prefăcea că se închină făcând mătănii”.

MĂTĂSEÁ, *se ~* vb. refl. ind. impf. 3 sg. 709 V [despre cânepă] „se făcea moale ca mătasea”.

cf. GLOSAR REG. (Rădăuți) s.v. *mătăsa*, LR, 1959, 3, p. 66 (Argeș) s.v. *mătăsi*.

MĂTĂȘICA s. f. art. 801 VII „pânza de păianjen”: A luat foc poianjenii ăia, *mătășica* aia; cf. p o i e j e á l ă .

MĂTĂÚZUL v. *mătăhúz* 2°.

MĂTRĂCĂLIE s. f. 780 VII „prăvălie cu mărunțișuri pentru uz casnic”. var. *mătrăcănle* s. f. 780 VII.

cf. DLR, BĂRBUȚ s.v. *mătrăcar*.

MĂTRĂCĂNIE v. *mătrăcănle*.

MĂTRĂGÚNĂ s. f. 715 V, 860 VII, 867 VIIb „rest nefolositor (de la fân, săpun etc.): Dimineața le dăm jos *mătrăgúna* din iesle 751 V; cf. b o ș t o r o á g ă ...

MĂTRÍCE s. f. 824* „boală a cailor”: *Mătríce*: strănută calu și se tăvăleşte.

cf. DLR s.v.

MĂȚĂGÚȘE s. n. pl. 736 VII „mațe subțiri (la porc)”.

cf. DLR (reg.) s.v. *mățăguș*.

MĂȚIGOÁIELE s. n. pl. art. 706 Vb „mațele groase (la porc)”: Umplem pe *mățiguáile* elea de la porc.

cf. DLR (reg.), COMAN, GL. (Muscel) s.v. *mățăgoi*, GL. ARGES, LR, 1959, 3, p. 66 (Argeș) s.v. *mățăgoie*.

MĂÚR s. n. 804 VIIIa „mei păsăresc”: *Măúr*, așa se zicea la noi, mei păsăresc.

cf. DLR s.v. *mohor*, CV, 1950, 3, p. 35 (Teleorman) s.v.

MĂUREÁȚĂ s. f. 780 VIa, 802 VIII „mohor”; cf. m o ó r u l . var. *moreáță* s. f. 778 VI.

v. DLR (reg.), CV, 1951, 6, p. 30 (Zimnicea), GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

MĂINE adv. 707 VIII, 719 VIIIb, 775 V, 776 V, 784 V, 804 V, 814 V „a doua zi, în ziua următoare”.

MĂINOÁGE (3 sil.) s. f. pl. 818 V „mânere, brațe”: S-a rupt roaba, s-a rupt *mîinúágile* alea amândouă.

MĂNĂ¹ s. f. 1° la ~ loc. adv. 740 VII, 836 V, art. de-a ~ loc. adv. 754 V, 755 III, V, 865 V „modelând cu mâna (aluatul de pâine) în forma dorită”: După ce se dospește [pâinea] o pui *de-a mîna* 754 V. 2° în dau după~ loc. vb. 765 V, 776 V „frământ insistent (aluatul)”: Pâinea o frământ așa cum trebuie, o *dau după mîna* și, după ce-am dat-o după *mîna*, o lăsăm o oră jumate, două, până să ridică 765 V; cf. b o s o l é ș t i ... 3° ca pe ~ loc. adj. 743 VI, 763 VI, 814 A „gros cât mâna”: Craca, *ca pă mîna* și mai groasă, făcea trosc 743 VI. 4° pl. art. 855 III „aripile”: La ciorbă se pun aripile, adică *mîinile*, cum se spune aicea.

4° pl. art. *măinile* 855 III.

1° v. GL. DOBR. s.v.; 3° v. GL. OLT. s.v. 2°.

MÂNĂ² vb. tranz. ind. 1° prez. 3 pl. 769 V „trimit (pe cineva)”: *Și mînă patru oameni la groapă*; cf. p l e a c ă 4°. 2° var. impf. 3 sg. 781 VIII „mâna (caii)”.

1° ind. pf. c. 3 sg. *a mânát* 790 VI, 2 pl. *ași mânát* 796 VII.

var. 2° **mâneá** vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 781 VIII; **muná** vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 779 VIII, 862 A.

1° v. DLR (înv.), TDRG (lb. v., poezia pop. și Trans.), CADE (Trans.) s.v. *mâna*.

MÂNCĂREĂM vb. ind. impf. 1 sg. 762 VII „făceam mereu mâncare, găteam întruna”: *Mîncăreăm* toată ziua și dă prînz și seara.

MÂNCĂREĂȚĂ s. f. 746 V „un fel de plăcintă cu brînză și smântână”; cf. g h i s m á n ă .

MÂNDREȚURI s. f. pl. 735 VIIa „lucruri cu care te mîndrești”.

v. DLR (reg.) s.v. *mîndrețe*.

MÂNEÁ v. *mănă²* 2°.

MÂNECHÍȘI s. pl. 754 VII „mănunchiuri (de cânepă, in)”; cf. m ă l d ă r á ș 2°...

MÂNECIU s. n. 730 A „funicular cu rampă de încărcare”.

pl. *mânéciuri* 730 A.

MÂNICĂIEZI, *să ~* vb. tranz. conj. prez. 2 sg. 791 A „să paști vitele în noaptea de Sfântul Gheorghe (pentru a fi sănătoase tot anul)”.

MÂNICĂTOÁRE s. f. 801 A „plantă de pădure care, conform obiceiului, se pune, de Sfântul Gheorghe, la casă, la grajd”: *Mînicătóare* la... o găsim în pădure așa și crește și pe-aici, cine pune, e o aia dă să pune de Sfântu Gheorghe la vite; dă pune pă la porci, pă la case.

cf. DLR, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *măneătoare*.

MÂNUȘÉLE s. f. pl. 713 Va, 853 VIIb dim. de la *mănușă* („mănunchi de cânepă”); cf. m ă n u ș í ț e .

MÂNUȘÍȚE s. f. pl. 846 VII dim. de la *mănușă* („mănunchi de cânepă”); cf. m ă n u ș é l e .

cf. DLR (rar) s.v. *mănușiță*.

MÂNZ s. 866 VIII „interval de timp cuprins între orele șase și șapte dimineața”: *Mânca dimineața* când să ridica soarele puțin așa, spunea că dă *mînz*, adică știi pă la șase, șapte-așa să zice *mînz*.

MÂNZĂLĂ s. f. 823 VII „amestec de făină cu apă cu care se unge, netezindu-se, turta de mălai”: *Mînzălă*... [turta] o facem, așa să zice, de! îi facem terci subțirel de făină și-i turnăm pe deasupra, ca să fie netezită și ea; cf. m a i e l ú ț ă ...

v. DLR (reg., mai ales în Trans.) s.v. *mânjeală*; cf. ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (Trans.), LEXIC REG., I, p. 92 (Făgăraș), GL. ARGEȘ s.v. *mânjală*.

MÂNZĂTĂ s. f. 841 VIII „iapă tânără”.

MÂNZĂLOĂSĂ adj. f. 776 V [despre mămăligă] „nefiartă, cleioasă”.

MÂNZĂTURI s. f. pl. 727 A „mânzări”.

MÂNZĂȚEL s. m. 724 V dim. de la *mânzat*: Am o vițea ș-un *mânzățel*. v. DLR (reg.) s.v.

MĂRȚÓGI s. f. pl. 864 A „mărțoage”; cf. h á ŧ e .

MĂȘĂIA vb. ind. impf. 3 sg. 786 II, 806 V „căuta adulmecând, mirosind”: Berbecu mă tot *mîșîjă* pă la urechi 786 II. Copilu, une-l vedeai, cu nasu băgat sub brațu lu taică-su. *Mîșîjă* și el ca copil dăpă sân 806 V. ger. *mășâind* 828*.

v. DLR (Munt., Olt.), CADE (Olt.), DM, DEX (reg.) s.v. *mășâi*.

MĂȚĂ s. f. 1° 721 VIIb, 722 VIa, 729 VIIb, VIII „pisică”. 2° art. în ~ pe mal 755 I numele unui joc de copii.

1° v. DLR (pop., mai ales Mold., Trans.), TDRG (Mold., Olt.), CADE, SCRIBAN (Mold., Trans., Olt.), ȘĂINEANU (Mold.), GL. DOBR., BL, 1938, p. 199 (Năsăud), LR, 1973, 2, p. 150 (Trans., Mold.) s.v.

MĂZGOÁRE s. f. 697 V „reziduu la prepararea săpunului”; cf. b o r o g h í n ă 3°...

cf. DLR (reg.), BPh, 1939, p. 229 (Gorj) s.v., COMAN, GL. (Muscel) s.v. *mijgura*, SCL, 1974, 4, p. 387 (Trans. vest) s.v. *muzgoare*.

MECEÁCÂNĂ adj. f. 816 VIIb [despre o persoană] „amețită, buimacă, zăpăcită”: Ea *mečăcănă*, mergea așa, mergea, tot mergea mereu așa, nu să stea jos; cf. a m e g í t ...

MECHELÉȚ v. chemelét.

MEDREGĂLEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 816 A „îndrugă, răsucește prost”.

cf. DLR s.v. *mătrăcăli*.

MEIÁZĂ vb. ind. prez. 3 pl. 714 VI [despre boabele de struguri] „rămân mici ca bobul de mei; se pipernicesc”: [Strugurii] dacă-i stropim când este înfloriți ei vine și *mejăză*.

cf. DLR (nord-est Olt.) s.v. *meia*.

MÉIUL, ~ românesc s. compus 845 VIIIa „soiul de mei cu spicul răsfirat”: *Méju românesc* e ăla care se făcea bragă. Niște mei rotund așa, cu spicu răsfirat.

MÉLĂ adj. f. 804 V „nepricepută, neîndemântică”: Dacă e femeia mai *mélă* nițel, îi dădea cu vo trei făcălețe ș-o lăsa [mămăliga] cu cocloașe-n ea; cf. n e n t ó h i l ă , n e v l e á g ă .

v. LEXIC REG., II, p. 28 (Vâlcea), COMAN, GL. (Vlaşca, Olt.), BĂRBUȚ s.v.

MELCÍE adj. f. 816 VIIa [despre o persoană] „amețită, buimacă, zăpăcită”: Când s-a ridicat *meşlije* d-acolo 816 VIIb; cf. a me g í t ...

var. meşlie adj. f. 816 VIIb.

v. BĂRBUȚ s.v. *melciu*; cf. DLR s.v., GL. OLT. s.v. *mleciu*.

MELÍC s. n. 804 A „nărav”.

v. DLR (reg.), SCRIBAN (Munt. vest), COMAN, GL. (Muscel), CV, 1950, 4, p. 38 (Munt.) s.v.

MÉLINȚĂ v. *méliți*.

MELINȚĂM vb. ind. prez. 1 pl. 693 VII „melițăm”.

v. DLR (reg.) s.v. *melița*.

MÉLIȚI s. f. pl. 694 V „melițe”.

var. *méliņă* s. f. 693 VII.

MELJÓC v. *miljóc*.

MENAGÍTĂ v. *menangítă*.

MENANGÍTĂ s. f. 736 A, 742 III „meningită”: [Băiatul] a prins *menağită* la cap 717 VIIIc.

var. *menagítă* s. f. 717 VIIIc; *malangítă* s. f. 791 VII.

MENTÉZE, să ~ vb. conj. prez. 3 sg. 855 VIII [despre borhot] „să fermenteze”; cf. î n f e r m e n t e á z á .

v. GL. DOBR. s.v. *mentează*.

MERCERĂRIE s. f. 822 A „mercerie”.

MERÉU 1° adv. 762 VII „liniștit, cuminte”: Dacă le ziceam „stați *meréu*”, ziceam „o țârică” când ișam la treabă, iar s-apuca, era cinci băieți, de! 2° var. adj. 697 VI, 816 A „bolnav, slab, fără putere”: Că era așa *meriie* [oaia], am dus-o în spinare la stână ș-am tăiat-o, că n-aveam ce mai face 697 VI; cf. b a ș o l d í i ...

var. 2° *meríu* adj. 697 VI, 816 A, f. *merie* 697 VI.

1° v. DLR (reg.) s.v. II. 2°, TDRG (Trans., Ban.), SCRIBAN (Trans., Ban., Olt.), BĂRBUȚ, DR, 1920–1921, 1, p. 270 (Hațeg) s.v.; 2° v. DLR (prin Munt.) s.v. III.1°, GL. ARGES, GS, 1929–1930, p. 132 (Prahova) s.v. *meriu*; cf. BĂRBUȚ s.v. *mereor*, LEXIC REG., II, p. 71 (Oradea) s.v. *mereuaș*.

MERI, să ~ vb. conj. prez. 2 sg. 716 A „să mergi”.

v. DLR (reg., mai ales Trans.), TDRG (Trans. pop.), CADE (prov.) s.v. *merge*, DM, DEX (reg.) s.v. *mere*.

MERÍNZI s. f. pl. 680 V, VIIa „daruri constând în preparate alimentare trimise de părinții mirelui la casa miresei înainte de nuntă”: Joi sara să duce cu *merínzî* la mireasă, ginerele... să-i duc-acolo ceva dă mâncare, prăjituri sau, cum era nainte, covrigi, pâine, ce avea V; cf. p l o c ó n 1°.

cf. GL. DOBR. s.v. *merinze*.

MERÍU v. *meréu* 2°.

MERSÉI s. m. 729 VIIb „ființă supranaturală, în credințele populare, care apare marți seara; marțolea”: Înainte vinea și zgâria la geam și strigoi și alde *merséj* marți seara.

cf. DLR, GL. DOBR. s.v. *marțiseara*.

MÉRSUL s. n. art. în expr. *și-a luat* ~ 864 V [despre plante și ființe] „a început să crească în ritm normal”: *Și-i dau să mănânce [porcului], toată ziua mă duc cu ciobu la el, să crească și el. Și la urmă-l... dacă și-a luyât mérsu lui, i-arunc și știuleți din magazie; cf. p l e á c ă 1°.*

MERTÍC s. n. 679 VIIb, 760 VIIb, 835 A „vas de lemn în care se puneau boabele de grâu la semănatul manual”: *Mertícu* rotund, rötund, d-o dublă [...] Puneam grâu-n el, l-aruncam dăpă gât și începeam să sămănăm 835 A. pl. *mertíce* 671 VII.

cf. DLR, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DR, 1929–1930, 6, p. 475 s.v.

MESÁȘI s. m. pl. 717 III, 742 V, 837 VII, 841 VI, VIIb, 863 V, VII „meseni (la nuntă)”: Pune la masă la toți *mesáși*, oamenii lu... lu naș, a lu... oameni mai din aproape 841 VI; cf. *meséri*.

var. *măsáși* s. m. pl. 831 V, 832 VII, 866 III.

v. DLR, DM (reg.) s.v. *mesaș*, GL. DOBR. s.v.

MESEÁLĂ s. f. 807 III „față de masă”: Este o *meséală* mare [...] o pune pe lada cu țoale; cf. *másă* 1°.

v. DLR (reg.) s.v. *mesală*, LEXIC REG., I, p. 27 (Balș), Izv., 1930, 6, p. 13 (Calafat), CV, 1951, 6, p. 30 (Teleorman) s.v.; cf. LEXIC REG., II, p. 70 (Roșiori de Vede), Izv., 1935, 2, p. 156 (Dolj), LR, 1960, 2, p. 19 (Craiova) s.v. *mesală*.

MESÉRI s. m. pl. 769 III, VII, 770 V, 777 VII, 781 VII, 782 VI, VII, 801 VIII „meseni (la nuntă)”: Am avut *meséri*, ca la nuntă, și am sărutat mâna la toți *meséri* 769 III; cf. *mesáși*.

v. GL. OLT s.v., LEXIC REG., I, p. 82 (Vâlcea) s.v. *meser*.

MESÍCĂ s. f. 733 VII dim. de la *masă*: [Punea] o *mesică*, frumos, un ștergar pă *mesică*.

var. *măsícă* s. f. 810 Vb.

v. DLR (neobișnuit), DR, 1929–1930, 6, p. 231 s.v.

MESTECĂR s. n. 675 VII, 682 V „făcăleț”; cf. *sucitór*.

v. DLR (reg.), LR, 1959, 2, p. 66 (Pitești) s.v.

MESTECĂRÓI s. n. 677 VII „lemn rotund folosit la umplut cârnații”: *Mestecărój* de lemn așa, dă băgai în tulumba aia.

MÉSTICĂ vb. ind. prez. 3 sg. 702 V „amestecă”.

cf. DLR, CADE s.v. *mesteca*, TDRG (prov.) s.v. *amesteca*, SCRIBAN (Dosoței) s. v. *amestec*.

MEȘLIE v. melcie.

MEȘTEȘUGĂREȘTE adv. 812 VIIIb „în calitate de meșteșugar”.

METEĂLĂ s. f. 724 V „meteahnă”: [Deși umblam desculți] n-am avut nici unul nici o *meteală* până-n mine, c-am răcit.

v. LEXIC REG., II, p. 29 (Vâlcea), GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *metea*.

METRĂNI s. m. pl. 1° 694 VIII „stive de lemne de un metru cub; steri”; cf. *f i g u r ă* ... 2° 695 VI „bucăți de lemn lungi de un metru”; cf. *m é t r u* 2°.

MÉTRU s. n. și m. 1° 711 VII, VIII „stivă de lemne de un metru cub; ster”: Un metru lărgimea ș-un metru înălțimea și. *ăla să numește métru* [de lemne]. În stivă pui mai multe *métre* VIII; cf. *f i g u r ă* ... 2° pl. 675 VIIIa, 708 VIII, 709 VI, VIII „bucăți de lemn lungi de un metru”; cf. *m e t r ă n i* 2°.

pl. *métre* 1° 711 VIII, 2° 708 VIII, 709 VI, VIII; *métri* 1° 687 VIIa, b, 694 VIII, 724 VI, 744 A.

1° v. DLR (reg.) s.v. 3°; cf. GL. DOBR. s.v. *metre*.

MEZERICHE s. f. 811 A „buruiană care crește prin grâu; mazăriche”.

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. *măzărliche*.

MÍCA¹ v. nimfcălea.

MÍCĂ² s. f. 671 VII, 674 V, 680 VIIb, 851 VII „mamă”; cf. *m a m á i e* 2°...

cf. BĂRBUȚ s.v.

MICĂȚEI s. m. pl. 842 II „bucățele de pâine înmuiată în lapte; dumicați mici”: Și băiatu îl vedea [șarpele] și-i spunea „mai ia și *mîicățej*, nu bea numa lapte!”

MICÍT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 673 VIII, 765 V „s-a făcut mic(ă); s-a micșorat”: Acu ziua s-a cam *mičit* 765 V.

v. DLR s.v. *mici*, COMAN, GL. (Năsăud, Mediaș) s.v. *mici*.

MICȘUNĂ s. f. 835 A „mușuroi de pământ în care șoarecii de câmp își adună provizii pentru iarnă”.

pl. *micșuni* 835 A.

cf. DLR, DEX (reg.), SCRIBAN (vest), CADE s. v. *mișină*.

MÍE, o ~ únu loc. subst. 839 VI, 848 VIa „soi de viță de vie”: Am ales și eu un soi de-asta [de viță] care-i spune *o mie únu* 848 VIa.

MIEONÉCI (3 sil.) s. 815 A „turtă de mălai cu tărâțe care se mânca înmuiată în apă caldă”.

cf. DLR (prin Munt.), GL. OLT., CV, 1950, 1, p. 32 (Teleorman) s.v., p. 33 (Vâlcea) s.v. *mieunici*, BĂRBUȚ s.v. *mieuneci*.

MIERCĂNÍND vb. ger. 734 A [despre câini] „schelălăind, scheunând”: Căteaua atât am auzit-o *mîercănsnd* acolo chiau, chiau; cf. *c h e l ă c ă i* 1°...

cf. DLR, ȘĂINEANU s.v. *miercăi*.

MIEREȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 776 V [despre săpun, la preparat] „se ține de băț ca mierea”: Când îi vine dă sare, [săpunul] *să mjerêște* ca mierea, ai văzut, să face lemn pã băț.

MIERLOÁIE vb. ind. prez. 3 sg. 739 VII [despre pisică] „miorlăie”.
v. DLR (reg.) s.v. *miorlăi*.

MIGÁL adj. 808 V „migălos” [La repicat roșiile] aia e un lucru *migál*, nu e ca să te repezi cu sapa să...

MIGOROȘÊȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 775 VIII „migălești”; cf. *b o c é ș t i* ...

v. DLR, CADE (Olt.), GL. ARGEȘ, BPh, 1939, p. 229 (Gorj) s.v. *migoroși*; cf. COMAN, GL. (Vâlcea) s.v. *microși*, BĂRBUȚ s.v. *migoloși*.

MÍJĂ s. f. 775 VII „lampă cu petrol, fără sticlă”: Cu *mijă*...
cică era o lambă mic- așa și fără... sticlă și ardea.

MIJDRÍT v. *mizdrêște*.

MIJITOÁREA s. f. art. 692 II, III „numele jocului de-a v-ați ascunselea”: Ne-am mai jucat și *mijituárea*, mari cum sântem, da, ne jucam *mijituárea*! III; cf. *a s c ú n s a* 1°...

MIJLÓC 1° s. n. 701 VIIb [în opoziție cu frunte și *c o a d ă*] „leșie de tărie mijlocie”: [Vasul cu cenușă și apă] îl țineam trei-patru zile și curgea frunte, curgea *mijlóc*, curgea coadă. 2° s. n. colect. 733 A, 768 VIIa, 772 VIIb, 803 VI, 814 V, 824 V [la tutun, în opoziție cu frunte și *p o a l ă*] „foile de la mijlocul tulpinii”: La... săptămână, la două, la trei, când să făcea și *mijlóc*, îl culegeam și p-ála 803 V. 3° adj. 680 VIIb, 788 VII, 865 V „mijlociu (ca vârstă)”: Băiatu meu ál mare nu erea acas, ál *mijlóc* nu erea [...] numai eu cu ála mai micu eream acas 788 VII; cf. *m i j l o c á r e*. 4° var. s. n. în expr. *púnem la* ~ 789 VII „împărțim cheltuielile”.

var. *mijlóc* s. n. 2° 752 A, 803 V, 3° 788 VII, 865 V, 4° 789 VII;
miljoacă s. f. 1° 699 V.

3° v. GL. OLT. s.v.; cf. LR, 1959, 5, p. 77 (Pitești) s.v. *mijloacă*.

MIJLOCÁRE adj. invar. 672 V „mijlocii (ca vârstă)”: Am p-ál mai mic [băiat] dă unșpe ani, unu l-am militar, áilant sunt *mijlocáre*; cf. *m i j l ó c* 3°.

cf. DLR (reg.), TDRG (pop.), CADE (Ban.) s.v. *mijlocar*, GL. OLT. s.v. *mijlocan*.

MIJLOCÁȘUL s. n. art. 869 VI „fiecare dintre lemnele puse peste loitrele carului pentru a-i spori capacitatea”; cf. *a j u t ó r* 4°...

cf. DLR (reg.) s.v. I.1°.

MIJÓC v. *mijlóc* 1°.

MILCOȘITOÁRE adj. f. 776 VIII „lingușitoare”: Cu vorba *milcoșituáre*: domle cutare, c-o fi, c-o drege, asta-i *milcoșitgáre*.

cf. DLR (prin vestul Munt.) s.v. *milcoșit*, TDRG (prin Munt. și Olt.), DM (reg.), GL. ARGEȘ s.v. *milcoși*, SCRIBAN (vest) s.v. *milcuiesc*, BĂRBUȚ s.v. *miolcoși*.

MILÎT, m-am ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 767 VII „m-am milostivit, m-am lăsat cuprins de milă”: Până la urmă tot eu *m-am milît*: hai, unchiaș, să dăm băiatului, hai să dăm casa băiatului.

tranz. ind. pf. c. 3 sg. *a milît* 800 V.

v. DLR, CADE (Olt.) s.v. *mili*, SCRIBAN (Olt.) s.v. *milostivesc*.

MILJÓC 1° s. n. 696 VI, VIII, 697 VIIIb, 703 VI, 704 V, 706 II, 707 VIa, 709 VI, 711 VII, 722 A, 723 III, 727 A, 734 A, 737 VI, 739 VII, A, 752 VII, 763 VII, 804 V, 812 V, 828 VIII „mijloc”. 2° v. *mijloc* 2°, 3°, 4°.

var. 1° *mijóc* s. n. 851 VII.

v. DLR (reg.), SCRIBAN (Mold., Trans.) s.v. *mijloc*.

MINCIÚNĂ s. f. în făceá ~ 764 VIII, 802 VIIa „înșela, păcălea”: Lupu *făcșá mincîună* [câinilor] în partea asta, aici, și el da pă dincolo 764 VIII; cf. i o r d á n 2°...

MINDALÍNDE s. f. pl. 820 A „amigdale”: Acu zice *mindalinde*, atunci spunea că e gâlci.

MÍNE pron. pers. ac. în ca pe ~ loc. adj. 772 VIIIb, 801 A „gros cât mine”: Aveam un par mare *ca pă míne* 801 A.

MÍNGEA s. f. art. în ~ de fúgă 753 II, 847 II; ~ la fúgă 794 V; ~ la țep 819 V; ~ în șapte piétre 750 IIb; ~ strigátă 759 II numele unor jocuri de copii; cf. m á s c a .

cf. DLR s.v.

MÍNGIE (3 sil.) s. f. 834 VI, 842 II, 851 II, 868 I „minge”.

v. DLR (reg.) s.v. *minge*, BĂRBUȚ s.v.

MÍNTE s. f. în să ții ~ 763 VIII „să iei seama, să fii atent, să știi”: Ce să fie, zic, *să fîj mînte*, boii a fost furați.

MINTEÁN s. n. 811 A „jachetă din lână tricotată”; cf. f l a n e á ...

MINȚEÁ vb. ind. 1° impf. 3 sg. în (mă) ~ ploáia 732 A [fig.] „ploaia imprevizibil”. 2° pf. c. 3 sg. 812 V în fócul ~ [fig.] „a ars superficial, abia a atins”: Dacă le-a *mințit focu* [vasele de lut], de exemplu n-a ieșit focu bine-n ele, ele iese nelămurite.

2° ind. pf. c. 3 sg. *a mințit* 812 V.

MINUNÁTĂ adj. f. 735 VIIb „complicată”: Era *minunată* și cânepa, da iote-așa eram învățate atunci noi; cf. c á z n i c á .

MIREÁSĂ s. f. 1° 809 V, 830 V, 834 III, 837 V „femeie tânără, logodită sau căsătorită fără cununie”: *Mireásă* să socotește până când faci nuntă 834 III. 2° pl. 841 Va „tinere care, la înmormântarea unei fete nemăritate, poartă panglici albe pe cap”.

pl. 2° *mirése* 841 Va.

1° v. ȘĂINEANU s.v.

MIREȘIA s. f. art. 726 Vb „starea, calitatea de mireasă”: „Atunci a dat o zăpadă mare și rău și frig, de mi-era și mie silă de *niresija* mea.
cf. GL. ARGESȘ s.v. *mireșie*.

MIREȘESTE adv. 806 VII „ca la mireasă, ca pentru mireasă”:
Îi punea volul miresei [...] pe urmă beteala, și-i cânta *mireșăște*.

MIREȘICĂ s. f. voc. 682 VII dim. de la *mireasă*.

MIRIȘTE s. f. 769 A „miriște”; cf. o g r i ș .

MIRIȘTÍT s. n. 795 VI „acțiune de secerare, după care rămâne miriște”: După *miriștit* strângeam grâul, îl făceam stoguri.

MIROÁSE s. n. pl. 675 VII, 681 VII, 682 V, VII, 691 VII, 694 V, 706 Vb, 714 V, 720 VII, 722 V, 748 V, 756 V, 763 IIIb, 774 VIIb, 797 V, 798 V, 803 V, 812 V, 821 V, 845 V, 849 V, 852 VIIb, 867 V, 870 V „mirodenii”: Cârnații iar băgăm usturoi, băgăm *miruáse*, băgăm ardei 675 VII; cf. *miródii*, *mirosării*.

var. *mirósuri* s. n. pl. 671 V, 741 VII, 742 VII, 850 Vb.

v. DLR (înv.), BPh, 1939, p. 229 (Gorj) s.v.; cf. GL. ARGESȘ s.v. *miroasne*, GL. DOBR. s.v. *mirosuri*.

MIRÓDII s. f. pl. 774 VIIb „mirodenii”; cf. *miroáse* ...

v. DLR, DM, DEX (înv.), TDRG, SCRIBAN (Munt.), CADE s.v. *mirodie*.

MIROSĂRII s. f. pl. 764 VII „mirodenii”: La cozonac pune vanilie, rom și toate... *mirosării* d-astea; cf. *miroáse* ...

MIRÓSURI v. *miroáse*.

MISTRÉȚE¹ s. n. pl. 795 A „marcă de pluguri”: Ieșise niște pluguri așa, le zicea *mistréțe*.

MISTRÉȚE² adj. f. pl. 846 VII [despre abale în opoziție cu *b u n e* și *s o b u n e*] „țesute mai rar, de calitatea a treia”: Ș-apăi pe unele le punea două fire... și unu sau trei fire și unu și să zicea *mistréțe* la alea.

v. DLR (pop.) s.v. 2° f.

MITĂCI v. *mitârci*.

MITĂRCI s. f. pl. 695 VI „mânătarci”.

var. *mităci* s. f. pl. 704 VII.

v. DLR, TDRG (Trans.) s.v. *mânătarcă*, CADE (Mold., Bucov.) s.v. *mânătarcă*, SCRIBAN (Trans., Neamț, Muscel), COMAN, GL. (Muscel) s.v. *mitarcă*.

MITĂRCUȚELE s. f. pl. art. 695 VI dim. de la *mitârci*.

MITILÍC s. 849 VI „țuică slabă care curge ultima la cazan”; cf. *ápă* 5°...

MIȚUL s. art. 733 VII „mița”: Să făcea cu capre, cu sărici d-estea cu *nîțu* pă din afară, și umbla cu... cu ei dă rând.

v. DLR (reg.) s.v. *miță*, TDRG s.v.; cf. SCRIBAN s.v.

MIUȚÎTA (4 sil.) s. f. art. 780 III numele unui dans popular.

MIZDRÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 816 VIIIa „roade, rupe câte puțin cu dinții”: Rodeam din coajă așa, *mizdreâm* ca cum ar fi un dovleac și *mizdrêște* un purcel.

ind. impf. 1 sg. *mizdreâm* 816 VIIIa.

var. a *mijdrît* vb. ind. pf. c. 3 sg. 821*.

cf. DLR (reg.), TDRG, CADE, DM s.v. *mezdri*, SCRIBAN s.v. *mezdresc*, GL. ARGES s.v. *mizdrit*, GS, 1929–1930, p. 132 (Prahova) s.v. *mizdri*, Izv., 1939, 9, p. 324 (Mehedinți) s.v. *mezdrit*, BĂRBUȚ, BPh, 1939, p. 229 (Gorj), LR, 1960, 5, p. 35 (Craiova), 1966, 4, p. 350 s.v. *mejdri*, 1973, 1, p. 46 (Apuseni) s.v. *mezdrea*.

MIZERĂTĂ adj. f. 802 V „murdară”: *Mizerătă* e meseria de tractorist, da ce să facă, acolo i-a plăcut; cf. *găgioasă* ...

MIZÉRE s. f. 673 VIII „mizerie, dezordine”.

MIZILÍCHI s. 858 VII, 863 VII, A, 869 VIIIa „gustare de dimineață (la câmp)”: Pă timpul-ăla mâncam dă patru ori: la *mizilíkú*, la nouă, la doisprezece și seara 863 VII.

v. DLR (reg.) s. v. *mezelic*; cf. GL. DOBR. s.v. *mizilic*.

MLÁJIȚĂ s. f. 739 VI „mraniță”; cf. *brániță* ...

MLĂDOÁIE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 855 A „se mlădiază”.

ind. impf. 3 sg. *se mlădoiă* 855 A.

v. GL. DOBR. s. v. *mlădoi*.

MLĂJÁZI s. pl. 751 VIII „hățișuri, desișuri”: A fost pădurile astea, la Druica, la Viișoara, nu știu ce. Era *mlăjází*, era cutare, ș-apărea lupii; cf. *buháci* ...

MLĂJIȚÁU s. 739 VI „mraniță”: [După ce semănăm tutunul] îi dăm cu *mlăjițáú*, gunoi cernut; cf. *brániță* ...

MLĂȘTINÍSE vb. tranz. ind. m. m. c. pf. 3 sg. 748 VI „inundase, transformase în mlaștină”: [Lacul] venea cam sus acolo și *mlăștinise* vro trei sute și ceva de hectare.

part. *mlăștinít* 748 VI.

MLECÍE s. f. 812 VIIIa „amestec de apă și lut, folosit la olărit”.

cf. GL. ARGES s.v. *mlăciu*.

MOÁCĂ s. f. 838 Vb „oală”: Și, după ce bea o *móacă*, două de vin, să lua și juca [la clacă]; cf. *bârcă*.

MOÁLE adj. 1° 722 VIII, 743 VI [despre un lichid] „slab, diluat”: Stropeală *móale* [pentru vie] 722 VIII. 2° în ~ *de ínger* 820 V [fig.] „slab de ínger; fricos”.

1° v. DLR s.v. III, TDRG s.v.

MOÁRĂ s. f. 1° 865 II „nume al unui joc de copii, un fel de capră”. 2° ~ *de foc* 735 VIIb „moară cu motor”.

MOĂRE s. f. 778 V, 780 V, 782 V „reziduu la prepararea săpunului”: [Săpunul] murdăria ș-o lasă toată în el, jos acolo în *moărea* aia, *muăre* dă săpun 778 V; cf. b o r o g h i n ă 3°...

v. DLR (Olt.) s.v. 2°, LEXIC REG., I, p. 42 (Gura Jiului), GL. OLT. s.v., GS, 1937, p. 246 (Dolj) s.v. *moare de săpun*.

MOĂȘĂ 1° s. f. 677 VII „stomac (la porc)”: Umplem toba aia bine, o curățim frumos *muășa* aia cum să zice, *muășa-i* zicem noi; cf. b á b ă 3°... 2° ~ *măre* s. compus 868 VII „moașă comunală”: S-a dus și-a adus *muășa măre*; zice nu se poate să se nască, că e naștere dintâi; cf. b á b ă 1°.

MOĂȚE s. n. pl. 799 VII, 832 VII „ciucuri pe marginile ștergarelor sau la poalele unor piese din costumul popular”: Le puneam la ștergere, la șervete, făceam *moățe*, pã marne, ca să fie frumoase 832 VII; cf. n u n ú ț .

v. DLR s.v. *moș* 2°, LR, 1961, 4, p. 318 (Argeș) s.v.

MOCÂNCĂ adj. f. 834 III „grasă”; cf. d u d u m á n ă ...

MOCÂNÓȘI adj. m. pl. 746 V „necivilizați”; cf. j o s 2°...

v. DLR (reg.) s.v. *mocănos*.

MOCÊRNIȚĂ s. f. 716 VII „nămol, mocirlă, noroi”: Era *moêrniță*... murdăria aia, pozmogeala aia acolo, cum să spui, era rău, era tercălău; cf. m o r â n c e á l ă , n ă r ó i , p o z m o g e á l ă , p o z m ó l , t â r b o s e á l ă , t â r m ă c e á l ă , t â r m o á c ă , t e r c ă l ă u , t í n ă .

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. *mocerită*, SCRIBAN (vechi), TDRG s.v. *mocioriță*.

MOCHÍTA s. f. art. 863 III „numele unui colind de Crăciun”: Cu *mokíta*... să duceau copiii pân sat noaptea și colindau pã la geamuri și le dădea lumea nuci, biscuiți, ce-avea.

cf. GL. DOBR. s.v. *mochiti*.

MOCIRLÊȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 762 VI, 808 V, 813 A „se introduce rădăcina viței sau a altor puieți în mocirlă, înainte de plantare”: [Vița de vie] *să moêirlêște* în... mocirlă făcută, baligă dă vită cu apă, dar mocirlă așa 762 VI.

MOCIRLÍTUL s. n. art. 836 VI „acțiunea de a se mocirli”: *Moêirlítu*, facem cu niște pământ galben și cu baligă dă vacă făceam *moêirlítu*, ca să se prindă mai ușor pământu dă vine.

MÓDĂ s. f. 1° pl. 763 V, 765 VIIb, 767 V, 769 III, V, VII, 772 VII, 777 VII, 778 VIIb, 780 VII, 788 VII „feluri, varietăți”: E două *móde* dă cânipă... cânepă dă vără, cânepă de toamnă 767 V. 2° de ~ loc. adv. 778 VIIIb „de ochii lumii; formal”: A avea doi, trei berbeci pân curte *de módă*, dă nu știu ce, câteva vaci și altceva n-avea nimic.

pl. 1° *móde* 763 V, 765 VIIb, 767 V, 769 III, V, VII, 772 VII, 777 VII, 778 VIIb, 780 VII, 788 VII.

1° v. DLR (vestul Munt. și estul Olt.) s.v. 4°, LEXIC REG., I, p. 83

(Vâlcea), BĂRBUȚ s.v.; cf. GL. OLT. s.v. *modeluri*.

MODÂRLÂN adj. 835 A [despre o persoană] „încet, domol”; cf. c ă l ă u 2°...

v. DLR (reg.) s.v. *modoran*; cf. DM (reg.) s.v., DEX (reg.) s.v. *modoran*, LEXIC REG., I, p. 105 (Rădăuți) s.v.

MODÉLUL s. n. art. 814 V „obiceiul, moda”: Nu mai e *modélu*-a-cuma... ca să mai fie nunta și luni, să puie masa, cum era odată; cf. o b i c i u , r e s f é t 2°.

MODERÁT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 716 VII „s-a modernizat”: Înainte era ploscă cu vin, acu nu mai e, s-a *moderát*, numai cu sticlă; cf. p o l i t i c i t .

part. f. pl. *moderate* 860 A.

MODOĂSĂ adj. f. 858 V „fudulă, încrezută, îngâmfată”: Sor-sa era *moduăsă*-n sat, ea ținea nasu-n sus că era una ș-avea buluc; cf. r ă l n i c o á s ă ...

v. DLR (rar) s.v. *modos*.

MOGHITÉZ vb. ind. prez. 1 sg. 834 A „moțai, picotesc”: *Mogîțéz*, mă trage la somn, mă fură somnu; cf. g ă i n ă m ...

MOI, la ~ loc. adv. 721 VIIIa, în ~ loc. adv. 680 VIIb „la muiat”. cf. DA, SCRIBAN s.v. *amoi*.

MOLĂU adj. 819 VIb „jilav”; cf. c ă l ă u 1°...

MOLCĂLÍU adj. 834 A [despre ou] „(fiert) cleios”.

cf. GL. ARGEȘ s.v.

MOLCÍE adj. 1° f. 816 A [despre mămăligă] „moale”. 2° var. 791 VII [despre in] „moale, mătăsos”: Inu mai bun erea inu, mai *moșcîu*, și la lucru și la purtat.

var. 2° *moșcîu* adj. 791 VII.

MOLCÚȚĂ s. f. 749 IV „specie de pește (mic)”.

MÓLDĂ s. f. 1° 759 Vb „copaie mare”. 2° 756 VIII „vas mare în care curge vinul din lin”: Și curgea acolo [vinul] în *móldă*.

1° v. DLR, DM (reg.), TDRG, CADE (Olt., Trans.), SCRIBAN (Olt., Trans., Argeș), ȘĂINEANU (Olt.) s.v.; 2° v. CADE, DM s.v., DLR (prin Olt.) s.v.

MOLEȘÍT adj. 1° 680 VIII [despre caș] „cu zer; moale”. 2° var. f. 772 VII [despre gogoșa de mătase] „mică, nedezvoltată, moale”.

f. 1° *moleșită* 680 VIII.

var. 2° *moloșită* adj. f. 772 VII.

1° cf. DLR (reg.) s.v. 2°.

MOLEȚÍT adj. 795 VII „bolnav de moleți, de diaree”.

cf. DLR, CADE s.v. *molete* 2°, SCRIBAN s.v. *molete* 1°.

MOLÍN s. m. 1° 708 Va „jurubiță de ață mercerizată; mulineu”. 2° var. n. pl. 702 VIIb „cusături artistice”.

var. 2° **mălnuri** s. n. pl., *măline* s. n. pl. 702 VIIb.

MOLOȘITĂ v. *moleșit* 2°.

MOLÓZ s. n. 1° 672 III „materii fecale (în mațele porcului)”; cf. *borhotul*. 2° var. 858 VI „pământ amestecat cu paie, folosit la tencuiele”; cf. *ghiont* 1°...

var. 2° **molúz** s. n. 858 VI.

MOLȘCÍU v. *molcfe* 2°.

MOLTÍCI adj. m. pl. 864 VII „lipsiți de vigoare; molatici”: Și caili care erea *moltic!*, mai... dă nu erea ei șmecheri, să repezea la ei, că lupu are gura mare; cf. *bașoldii*...

cf. DLR (reg.) s.v. *molticos*.

MOMÁIE s. f. 757 V „grămadă (de pământ); movilă, morman”: Juca pământu, făcea o *momíe* de pământ și juca pământu până când se făcea ca untu; cf. *gulmușóii*...

v. DLR (reg.) s.v. 5°, LEXIC REG., I, p. 30 (Băilești) s.v.

MOÓRUL s. n. art. 854 VIIIb „mohorul”; cf. *măureățã*.

v. DLR (reg.) s.v. *mohor*.

MORÁTÚRI v. *murători*.

MORÂNCEÁLĂ s. f. 780 VIa, VIII „noroi, mocirlă”; cf. *mocérniță*...

v. DLR (prin Munt., Olt.) s.v.

MORÂNCÍND vb. 1° ger. 829 A [despre o fiară „mursecând”. 2° var. part. 862 VIII [despre lut] „înmuiat cu apă”: *Murîngit* în apă, adică pământ uscat și torni apă-n el și-l faci cu apă, ca să fie bun de lipit.

var. 2° **morângít** vb. part. 862 VIII.

cf. DLR (Olt., Munt.), CADE (Olt.) s.v. *morânci*, SCRIBAN (Olt.) s.v. *moroncesc*.

MORÂNGÍT v. *morâncínd* 2°.

MORCIOIÁLĂ s. f. 837 VIII „amestec de pământ cu apă în care se introduc coardele de vițã de vie înainte de plantare”; cf. *ceamúr*...

cf. DLR (Munt.), SCRIBAN (vest) s.v. *morcioleală*, GL. ARGES s.v. *mociorlăială*.

MOREÁȚĂ v. *măureățã*.

MORMÂNTÁRE s. f. 687 VIIb, 761 VII, 815 V, 820 VII, 850 Vb, 862 VII, 863 VII „înmormântare”.

v. DLR (reg.), GL. DOBR. s.v.

MORMOLÓCI s. m. pl. 734 A „viermi (în borhotul de fructe)”.

MOROGHÍNĂ v. *boroghínã*.

MOROIÁLĂ v. *muruiálã*.

MOROIÉM vb. 1° ind. prez. 1 pl. 693 VII „tratãm tortul de câne-pã cu cenușã înmuiatã cu apă (pentru albire)”: Punea un rând dã paie, un

rând de tort *morojit* în cenușe 820 VII; cf. în *moroie m.* 2° part. 817 A [despre răsadul de tutun] „tratat în *moroială*”.

part. *moroit* 1° 820 VII, 2° 817 A.

1° cf. DLR (înv. și reg.) s.v. *murui* 2°, 3°, TDRG, CADE, ȘĂINEANU s.v. *murui*, DM (reg.) s.v. *murui* 3°, SCRIBAN (Mold., Trans.) s.v. *muruiesc*.

MORT adj. în 1° *nisip* ~ 694 V „nisip (cu nămol) rămas după inundăție”: E un nisip așa, alunec-așa... *nisip mort*, o venitur-așa, o aduce apa; cf. *lîșcă* ... 2° *pământ* ~ 839 VI „pământ cu apă folosit la construcția casei de chirpici sau de paiantă”: Și d-acolea jos la pereți, la-mbulgăreală, să face *pămînt mort*, pământ curat cu apă.

MORTĂCÎNE s. f. 1° în *a murit* ~ 768 VII [despre un om] „a murit părăsit, singur, neîngrijit”. 2° colect. 679 VIIb „mulțime de morți”: Pă unde te uitai numa *mortăcîne*: oameni morți, vite moarte.

1°, 2° cf. DLR (înv., reg.) s.v. II, CADE (prov.) s.v. *mortăciune*.

MORTĂRIE s. f. 683 VIb, 767 VII „morgă”.

MOSCOLÍND vb. ger. 745 VIIIb [despre un copil care înăncă] „murdărindu-se excesiv”: Și când îl vede, ăla *moscolînd* acolo-șa, făcut tot una și pe piept și peste tot; cf. *purcărêște*.

v. DLR (nord-estul Munt.) s.v. *mocoli*, SCRIBAN (vest) s.v. *moscolesc*, COMAN, GL. (Orhei) s.v. *mocoli*.

MOȘ s. m. 1° 676 V, 677 V, VII, 680 V, 681 V, VII, 682 V, VII, 690 V, VII, 697 V, VII, 703 V, 704 V, 705 III, 709 V, 711 V, 712 V, 716 V, 717 V, VII, 720 VII, 733 VII, 737 V, 739 V, 740 V, 741 VII, 742 VIIa, 744 V, 746 V, 748 V, 750 V, 752 V, 753 V, 755 V, 838 Va, VIIb, 846 V, 850 V, 855 V, 857 V, VII „cec (la porc)”: *Moșu-ăla*, mațu ăla tumai de jos de-acolo, capătu mațului ăla 753 V; cf. *bábă* 5°... 2° 677 VII, 690 V, 851 V „tobă preparată în cecul porcului”; cf. *babíc* ... 3° 727 V, 731 VII, 732 VII „unchi”: A plecat un om pe bicicletă, un *moș* de-a băiatului 727 V. 4° ~ *de turc* 860 VI „nume dat unuia dintre tinerii mascați în cadrul obiceiului brezaia”: Unu se făcea brezaie și unu *moș dă turc*. 5° 749 VII „nume al unui soi de pește”.

1°, 2° v. DLR (prin Munt.) s.v. II. 4°, LR, 1959, 2, p. 53 (Pitești), GL. DOBR. s.v.; 3° v. DLR (reg.), TDRG (Mold. modern), CADE (Mold.), DM, DEX (reg.) s.v.; 5° v. DLR (reg.) s.v. II. 1°.

MOȘOÁICĂ s. f. 725 A „oală de pământ dată de pomană la Moși”: La oalele-alea de pământ... făcute din pământ *moșuájč!* le zice.

pl. *moșoáici* 725 A.

v. DLR (reg.), CADE (Mold.), SCRIBAN (Mold. sud, Râmnicu Sărat), CV, 1952, 2, p. 38 (Putna) s.v.

MOȘOROIÁȘ v. *mușuroiáš*.

MOȘTÉNI s. m. pl. 769 A, 778 VIIIb, 823 A „moșneni”.

v. DLR, DM, DEX (înv. și reg.), TDRG, CADE (înv.), SCRIBAN (Munt.), ȘĂINEANU s.v. *moștean*.

MOȘTENIRE s. f. 678 VIIIa „pământ moștenesc, în proprietatea țăranilor, înainte de împrumutarea lui Cuza”.

MOTOLOĂCĂ v. *motológi*.

MOTOLÓGI adj. m. pl. 737 V „prostănaci, mototoli”; cf. *î n g r ă m ă d í t ă ...*

var. *motoloacă* adj. f. 717 III; *tomológ* adj. 727 VII.

v. DLR (reg.), CADE (prov.), SCRIBAN (sud), BĂRBUȚ s.v. *motolog*, GL. ARGEȘ s.v. *motorog*.

MOTOTÉIE s. pl. 791 V „sperietori (din cârpe) pentru ciori; momâi”: Când venea păsări multe la cânepă, le puneam *mototéje* așa stropite cu var, ca să se sperie ciorile de ele; cf. *p á j u r ă , p o p â n d á i e .*

MOTOTÓL s. n. 1° 781 III, 785 III, 814 V, 821 V, 833 VIIa, VIII „mănunchi, smoc, buchet (de busuioc, de paie etc.)”. 2° 821 V „legătură din patru ș i r e de foi de tutun”: [Tutunul] uscat îl strângem, îl facem ... punem câte patru șire, câte patru șire și-l facem *mototól*; cf. *g h i u l 2° .* 3° pl. 783 VII, 798 VI „bulgări de pământ amestecat cu pleavă sau cu paie cu care se umplu pereții de nuiete sau de bârne”; cf. *g h i o n t 1° ...*

pl. *mototoále* 1° 783 VII, 814 V, 833 VIII, 3° 783 VII, 798 VI.

3° cf. DLR (reg.) s.v. I.

MOTOTOLÁȘ s. m. 788 V dim. de la *mototól* 1°.

MOȚÍCUL s. n. art. 828 A dim. de la *moș* (la copil); cf. *m o ț u l é ț i .*

MOȚOIÁT adj. 780 VIa „țuguiat”; cf. *t u t u d u n á t e .*

MOȚULÉȚI s. m. pl. 784 V dim. de la *moș* (la copil): Și face copilul perisoru mare-n cap și-i face *moșuléț!* aici așa-n frunte, aicea-n părți; cf. *m o ț í c u l .*

MÓVĂ adj. f. 719 IV „de culoare mov”.

pl. *móve* 826 III.

MRENÍȚĂ s. f. 684 VI „pește mic din apele de munte”.

MUCEGÁIA s. f. art. 862 VIII „mucegaiul”: Răzuiau cu o răzuitoare toată *mučegáea* aia.

MUCHIȘOÁRĂ s. f. 724 VI dim. de la *muchie* (de deal): Când ies așa mai într-o *mukíșoáră*, văz ursu.

MÚCUL v. *múgul*.

MÚGUL s. n. art. 817 VII „mugurul”: Când erea timpul să începea să dea *múgu* ... gata! cf. *m u g u r é ț .*

var. *múcul* s. n. art. 840 VII.

MUGUREÁSCĂ, *să ~ vb.* conj. prez. 3 sg. 825 V „să înmugurească”.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG s.v. *muguri*; cf. CADE s.v. *mugura*.

MUGUREȚ s. n. 849 V „mugur”: Și luam *mugurește* dă dud crude ca să poată ei [= viermii de mătase] să mănânce; cf. *múgul*.

pl. *mugurește* 849 V, *mugurești* 694 VI.

MULCĂNÍND vb. ger. 764 VII „moțâind, picotind”: Și el *mulcănînd*, biet, l-a tras cail în... între oiște și l-a șchiopat; cf. *găinăm*...

MULȚEĂ, *se ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl.* 820 VII „se înmulțeau”: Viermii de mătase se făcea mari, *să... mulțeă*.

ind. pf. c. 3 sg. *s-a mulțit* 724 VII, 813 VIIIc.

v. DLR (înv.), TDRG s.v. *înmulți*, SCRIBAN (vechi) s.v. *înmulțesc*, GL. DOBR. s.v. *mulțim*.

MULȚUMITÓRI adj. m. pl. 776 VI „mulțumiți, satisfăcuți”: Pleacă *mulțumitóri* [oamenii] de la cazanul de țuică.

MÚMĂ v. *mámă* 2°, 3°, 4°.

MUMULÍȚA, ~ *plóii* loc. subst. 797 V „caloianul”: Mai duceți-vă și voi și faceți *mumulíța plóji* și jeliți-vă, da să plângeți, maică, ca să vie ploaia; cf. *caloienică*...

MUNĂ v. *mână*² 2°.

MÚNCĂ s. f. 1° 776 VII, 782 VI, 784 VIIIb, 788 A „recoltă (de cereale)”: Vara, după ce strângeam *múnca*, luam sule d-alea de pânză, țeseam 776 VII. Plătește ciobanului două duble de *muncă* pe an 782 VI. 2° pl. 690 VII, 707 VII, 716 VII, 791 VII, 862 VII „chinuri, dureri la naștere”: Îți venea *muncîle*-alea, îngenuncheai și p-ormă nășteai 707 VII; cf. *zábărul*.

pl. 2° *munci* 690 VII, 707 VII, 716 VII, 791 VII, 862 VII.

1° v. DLR s.v. 4°; 2° v. DLR s.v. 1°.

MUNÍC v. *munúchi*.

MUNÍȚE s. f. 672 VII, 819 VIb „muniție”.

var. *muníție* (3 sil.) s. f. 772 VIIIb.

MUNÍȚIE v. *muníțe*.

MÚNTE s. m. 740 A „punct cardinal: vest”.

MUNÚCHE v. *munúchi*.

MUNÚCHEA v. *munúchi*.

MUNÚCHI s. n. 842 VII, 844 A, 847 VI „mănunchi”.

pl. *munúchiuri* 831 V, 847 VII.

var. *muníc* s. n. 751 VIIIa; *munúche* s. n. 851 VIII, pl. *munúche* 861 V; *munúchea* s. f. art. 867 VIIb.

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. *mănunchi*, TDRG (Munt., Olt.) s.v. *mănuchi*.

MURÁJUL s. n. art. 702 VIb „soluția de piatră vânăată pentru murat grâul”; cf. *porzól*.

MURÁM vb. ind. impf. 1 sg. 702 VIb „tratam grâul cu soluție de

piatră vânătă”: Și grâu-ntodeauna îl *murám*, ca să nu-l mănânce păsările... cu piatră vânătă sau cu niște prafuri; cf. *î m p i e t r e á z ă* 5°...

v. GL. OLT. s.v. *murăm*.

MURÁT s. colect. 691 V „murături”: Era pe margine numai borcane cu *murát*; cf. *m u r ă t ó r i*.

MURĂ s. f. 690 V, 766 V „gușă, bărbie la porc”: Bărbia porcului aia-i *mură* 690 V.

pl. *múre* 765 V, 774 V, 775 V.

v. GL. ARGEȘ s.v. 2°.

MURĂTÓRI s. pl. tantum 675 III, 677 V, 680 V, 689 VII, 699 VII, 712 V, 740 V, 748 V, 764 VIII, 767 VIII, 780 III, 805 V „murături”; cf. *m u r á t*.

var. *morătúri* s. f. pl. 783 VII.

v. DLR (reg.), GL. ARGEȘ s.v. *murătoare*; cf. BPh, 1938, p. 168 (Ialomița) s.v. *morători*.

MURDÁL adj. 791 A, 801 Va „murdar”; cf. *g ă g i o á s ă* ...

f. *murdălă* 757 VII.

v. DLR (reg.) s.v. *murdar*, CADE (Olt.), BPh, 1938, p. 168 (Ialomița) s.v.; cf. ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *murdalâc*, BPh, 1939, p. 231 (Gorj) s.v. *murdalâc*.

MURDĂLÉSC, *să* ~ vb. conj. prez. 1 sg. 832 VII „să murdăresc”: Am luat rogojina, ca *să* nu *murdălésc*... când înnaște o femeie.

v. DLR (reg.) s.v. *murdări*; cf. CADE (Olt.) s.v. *murdal*.

MURDĂLÍA s.f. art. 782 V, 801 A „murdăria”; cf. *b l e a s c* ...

v. DLR (reg.) s.v. *murdărie*; cf. CADE (Olt.) s.v. *murdal*.

MURG s. n. 766 VI, 868 VII „amurg, înserare”.

v. DLR (înv. și pop.), DM (înv.) s.v., SCRIBAN (rar) s.v. *amurg*.

MURGÍT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 672 VIII „a amurgit”; cf. *î n m u r g é z e*.

ind. m. m. c. pf. 3 sg. *murgise* 777 VIII; viit. 3 sg. *va murgí* 776 VI; sup. *prin murgít* 784 V; refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a murgít* 815 A.

v. DLR (înv. și pop.), TDRG, CADE, BĂRBUȚ s.v. *murgi*, SCRIBAN s.v. *amurgește*; cf. DM, GL. DOBR. s.v. *murgit*.

MURGÓI s. m. 691 II, 793 II, 798 VI, 805 VI „specie de pește de apă dulce”: *Murgóje* niște pește micuț așa și gras, el n-are oase, nu nimic 805 VI; cf. *m u r g o i á ș*.

v. DLR s.v. 2°, ȘĂINEANU s.v.

MURGOIÁȘ s. m. 795 II „specie de pește de apă dulce”; cf. *m u r g ó i*.

MURGULÉȚUL s. art. 787 III, 789 III, 794 III, V, 797 VIII, 817 VI, VIII, 821 VII numele unui dans popular.

v. DLR (reg.) s.v.

MURÍT, am ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 838 VIIa „am leșinat, mi-am pierdut cunoștința”: Ș-am căzut, ș-am... dintr-aia *am murít* așa și m-a luat pă sus, m-a ridicat, m-a dus în pat, am început să vomit.

MURUIÁLĂ s. f. 706 VII, 737 VI, VIIIb, 749 VIIa „amestec de pământ (galben) cu apă în care se introduc coardele de viță de vie înainte de a fi plantate”; cf. c e a m ú r ...

var. *moroiálă* s. f. 817 VIII.

cf. DLR, TDRG, ȘĂINEANU, GL. DOBR. s.v.

MÚSCA s. f. 1° art. 706 VI „vârful ascuțit al țapinei”: Am prins bine [bușteanul] cu *múscă* sapinii. 2° pl. 711 III, 735 III, 737 V, 777 VII „model de cusătură populară în cruci”.

pl. 2° *múște* 711 III, 735 III, 737 V, 777 VII.

2° v. DLR (reg.), DEX s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 30 (Craiova), BĂRBUȚ s.v.

MUSTĂCÉRI s. m. pl. 725 VI, A, 751 VIIIb, 839 VI „butași de viță de vie cărora le-au dat rădăcinile”: Acuma să face bilioane, vița să seamănă pă șanțuri direct și o plantează des așa. După aia o scoate de un an, la doi, *mustăcérí* 751 VIIIb; cf. b u t u c é i .

v. DLR (Mold.), GL. DOBR. s.v.

MUSTĂCÍT, la ~ vb. sup. 770 VI, 819 VIb, 825 VI „la prins rădăcini”: Veneam acasă, le băgam [coardele de viță de vie] la *mustăcít* 770 VI; cf. m u s t e á s c á .

part. f. *mustăcítă* 804 VI.

v. GL. ARGEȘ s.v. *mustăci*, GL. OLT. s.v. *mustăcește*; cf. BĂRBUȚ s.v. *mustăjit*.

MUSTEÁSCĂ, să ~ vb. conj. prez. 3 pl. 851 VIII „să prindă rădăcini”: Băgam coarde-n pământ ca *să musteáscă*; cf. m u s t á c í t .

MUSTITÓRUL s. n. art. 832 VIIIb „vas de lemn pentru mustuit strugurii”; cf. m u s t u i t ó r .

MUSTRÁT, ai ~ vb. ind. pf. c. 2 sg. 868 VII „ai jignit”: Ziceai că l-*ajustrát* dacă nu lăsaî să-ți ia flăcăul floarea din piept.

v. DLR (înv.) s.v. *muștra* 4°.

MUSTUITÓR s. n. 737 VIIIb „vas de lemn pentru mustuit strugurii”; cf. m u s t i t ó r u l .

v. DLR (neobișnuit) s.v.; cf. GL. DOBR. s.v. *mustuitoare*.

MUSULÍM s. 868 VII „muselină”: Ciorapii era dă *musulím*.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG (Trans.) s.v. *muselină*.

MUȘCHIȘÓRI s. m. pl. 732 V, 748 V dim. de la *mușchi* (de porc).

v. DLR (rar) s.v. *mușchișor*.

MUȘURÓI s. n. 689 V „glugă de cânepă”; cf. c ă p í ț ă 2°...

MUȘUROIĂȘ s. n. 691 VI, 727 A, 848 A dim. de la *mușuroi*: Toamna, dacă poți să-i faci oleacă *mușuroiăș*, ca să fie ferită vița 727 A.

var. *moșoroiaș* s. n. 755 VIIIb.

v. GL. DOBR. s.v.

MUT s. m. 768 VII, 784 VIII, 791 A, 797 V, 799 VII, 827 VI, 833 VI, A „personaj alegoric, conducător al cetei de dansatori la c ă l u ș ”: *Mútu...* el e comandantu, el comandă călușu [...] *mútu*-i mai mare ca toți, vătăfu comandă numai jucătorii, însă *mútu*, la rându lui, îi comandă pă toți, peste tot 833 VI.

v. DLR (reg.) s.v.

MUTĂTOR s. n. 744 VIII „gard de nuiele mobil”: Face din nuiele plasă, plas-așa, *mutător* zis: cf. g a r d 1°...

cf. DLR (reg.) s.v. 2°, CADE (Trans.) s.v. *mutătoare*.

MUȚEȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 pl. 820 A’ „iau graiul, fac să amuțească”: Omu care să duce și dă pân masa aia acolo unde-a jucat [ielele] spune că-l pocește, îl *muțește*.

v. DLR (în superstiții) s.v. *muți*.

NACAVÁLELE s. f. pl. 1° art. 789 VII „treburile, angaralele”: Haide, zice, să-l vindem și p-ăsta, să ne facem *nacaválele*, ce-aveam noi, datorii. 2° var. 845 V „distracții, amuzamente”: Ș-apăi ei mai să odihnesc, mai joacă, mai ... *năfélur*! d-astea, bea, mănâncă.

var. 2° *năféluri* s. f. pl. 845 V.

1° v. DLR (înv. și reg.) s.v. *nafaca* II. 4°; cf. CADE, SCRIBAN (fam.), DM (înv. și arh.), DEX (înv. și reg.), CV, 1950, 1, p. 32 (Ialomița) s.v. *nacafa*, LEXIC REG., I, p. 83 (Vâlcea), GL. ARGES, BPh, 1939, p. 230 (Gorj) s.v. *năcăfală*.

NÁCODĂ s. f. 1° 823 VII „glumă”: Mai făcea câte-o *nácodă*, mai arunca câte-o floare-n mine. 2° pl. art. 821 A „balivernele, fleacurile, vorbele de nimic”: Toate *nácodele* scrise!; cf. b ă n ă n ă i .

pl. art. 2° *nácodele* 821 A.

1°, 2° cf. DLR, DM, DEX (reg.), TDRG, CADE (Munt.), SCRIBAN (sud fam.), ȘĂINEANU, BĂRBUȚ, GL. ARGES, GS, 1929–1930, p. 132 (Prahova) s.v. *nagodă*, CV, 1951, 1, p. 36 (Teleorman) s.v. *nagote*.

NALANGĂTĂ s. f. 733 VII, 737 VIIb, 745 VII „gogoasă din cocă subțire”: Facem și noi *nalangâte* d-estatea ca ... astea era așa, nu făceam gogoși ca acuși 745 VII. Păi astea-s tranc cu lingura-n tigaie, la alea noi le ziceam *nalangăti*... Gogoși, ca să le facem mai repede facem de-alea... tranc cu lingura-n tigaie 753 V; cf. b r u s t u c ă l ă .

pl. *nalangâte* 733 VII, 740 VII, 745 VII, 749 V, 751 VII, 753 V.

v. SCRIBAN (est), GL. DOBR., LEXIC REG., I, p. 30 (Craiova), II, p. 93 (Galați), BĂRBUȚ, DR, 1941–1943, p. 106, CV, 1949, 5, p. 34

(Ialomița), Izv., 1935, p. 373 (Dolj), SCL, 1964, p. 11 (Tecuci, sudul Mold.) s.v.; cf. DLR, CADE, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *lalanghită*.

NANÁIA s. m. art. 745 II termen de adresare pentru un frate mai mare: „nenea”.

NÁNTĂ adj. f. 723 A, 733 VII „înaltă”.

pl. *nánte* 723 VII.

v. DA (Mold.), TDRG (Mold. pop.), SCRIBAN (est) s.v. *înalt*, GL. DOBR. s.v. *nant*.

NANSÓC v. **nansúc** 2°.

NANSÚC s. n. 1° 846 VII, 848 VII „un fel de voal”. 2° var. 794 VII „batic din voal”: În cap purta basmale, dermea... era un fel subțire care era dă vară, *nansóc*; dermele, *nansgâce*, asta e; cf. g a j.

var. 2° *nansóc* s. n., pl. *nansoáce* 794 VII; *nasúc* s.n. 701 VIIb.

1° v. DLR, DEX (rar), DM (înv.), SCRIBAN s.v.; cf. BĂRBUȚ s.v. *nasuc*; 2° cf. DLR (reg) s.v. 2°.

NAPOLITÁNE adj. f. pl., *ciréșe* ~ 706 A „soi de cireșe”.

NART s. n. 733 V „învoială prin care ciobanul se obligă să pregătească brânza la stână”: Dacă le dădeam [oile] în *nart*... ne dădea patru kilograme de brânză și noi dădeam douăzeci de lei de oaie.

v. DLR (reg.) s.v. I. 1°; cf. TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX (înv.), GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v.

NAS s. n. 732 VII „gurgui (la opincă)”: Opincă, și cusută pă ici, pă la *nas*; cf. c i u p.

v. DLR (Bucov.) s. v. 3°b.

NÁSTURI s. m. pl. 1° 737 V, 744 VIIb „bășici la suprafața apei în fierbere”: Fierb apa-n clocute, când face ea *nástur*! așa 744 VIIb; cf. b o r b o r o á c e . 2° 698 VII, 701 V, 724 V, 765 VIIb, 781 VII, 785 V, 789 VII „pastile, comprimate, tablete”: Sunt bolnavă, urmez cu *nástur*! 698 VII. Îl tratez, îi fac injecții, *nástur*! îi dau 701 V.

1° v. DLR (fig. prin Ban.) s.v. *nasture*, GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.; 2° v. DLR (prin Munt.), DEX (reg.) s.v. *nasture*, BPh, 1938, p. 169 (Ialomița, Vlașca), BĂRBUȚ s.v.

NASÚC v. **nansúc** 2°.

NAT s. n. sg. tantum 843 VIII „neam, familie”: [Soția] m-a dăpărtat dă *nat*.

v. DLR, CADE (Trans.) s.v.; cf. TDRG, SCRIBAN (Trans., Ban., Mehedinți), DM (reg.), DEX (pop.), AAF, 1935 (Almăj), BL, 1935, p. 77 (Hațeg) s.v., CV, 1949, 2, p. 39 (Trans.) s.v. *nata*.

NAȚALÚȘUL v. **neațalúș**.

NĂCĂVĂI vb. tranz. ind. prez. 1 sg. 811 A „depăn firele pe mâini sau pe picioare”.

NĂCLĂÍT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 829 A „s-a nădușit, a transpirat”.

v. DLR (prin vestul Munt.) s.v. *năclăi* 3°, BĂRBUȚ s.v. *năclăi*.
NĂCOVĂLNĂ s. f. 671 VI „nicovală”.

var. *năcovână* s. f. 707 VIII.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG s.v. *nicovală*, GL. ARGEȘ s.v., GL. OLT., BĂRBUȚ s.v. *năcovană*; cf. LEXIC REG., I, p. 92, II, p. 46 (Făgăraș) s.v. *nocovalmă*.

NĂCOVĂNĂ v. *năcoválnă*.

NĂFÉLURI v. *nacaválele* 2°.

NĂGRĂBÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 792 A [despre un animal] „a atacat, s-a repezit, s-a năpustit”: [Lupul] *a năgrăbít* pã el, l-a pus jos și l-a mușcat tot, așa, dă ochi... adică *a năgrăbít* pã el, a sărit pã el și l-a trântit jos; cf. *b u ș n é ș t e* 2° ...

v. DLR (Olt.), GL. ARGEȘ s.v. *năgrăbi*; cf. LEXIC REG., II, p. 15 (Argeș), BĂRBUȚ s.v. *năgrabă*.

NĂLÚC s. 827 V, VII, 877 V „floare artificială purtată de nuntași; cocardă”: *Nălúcu* ginerelui, pus în piept sâmbătă seara [...] venea mirele la mireasă, îi punea *nălúc* în piept 827 V; cf. *c o n c o á r d e* ...

NĂLÚCĂ, își fáce ~ loc. vb. 697 VI [despre câinii] „se întărâtă, se îndârjesc”: Câinii ciobănești s-adună și țâne rezistență, dacă e mai mulți ei *iș fáce nălúcă*.

v. DLR (reg.) s.v.; cf. DM, DEX s.v.

NĂMĂȚ s. m. 760 VIIb „nămete”.

cf. DLR (reg.) s.v. *nămete*.

NĂMIÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 1° 743 VI „fixezi un termen”. 2° var. 743 VI „angajezi, fixezi condițiile cu cineva pentru a întreprinde ceva”; cf. *t o c m é s c* 1°.

var. 2° *nomiéști* (2 sil.) vb. ind. prez. 2 sg. 743 VI.

cf. DLR, CADE (înv.), DM (reg.), DEX (înv. și pop.), TDRG s.v. *năimi*, SCRIBAN (rar) s.v. *năimesc*.

NĂMÓLUL s. n. art. 777 V „murdăria, jegul”; cf. *b l e a s c* ...

NĂNII v. *onăniile*.

NĂNIÓS (3 sil) adj. 834 A „hazliu, bun de năni”; cf. *g e a m b á ș* ...
v. LEXIC REG., II, p. 15 (Argeș) s.v.

NĂPÁRCĂ s. f. 838 VIII, 842 V „cravașă”.

v. DLR, DM, DEX (reg.), TDRG (Munt.) s.v.

NĂPORÓCINĂ v. *năpurójnie*.

NĂPRISTÁN adv. 827 A „continuu, fără întrerupere”; cf. *c o n t i n* ...

v. DLR (înv. și reg.), TDRG (Munt. înv. și fam.), CADE (înv., fam.), SCRIBAN (vechi, azi Munt., rar) s.v. *nepristan*; cf. ȘĂINEANU, DM, DEX (înv. și reg.), BĂRBUȚ s.v.

NĂPRÓJNIE v. *năpurójnie*.

NĂPURÓJNIE (4 sil.) s. f. 739 VII „prescură la înmormântare și la parastase”.

var. *năprójnie* (3 sil.) s. f. 682 V, 759 Va, b, VII; *năporócină* (5 sil.) s. f. 869 VII.

v. DLR (reg.) s. v. *naporojnă*, SCRIBAN (Romanați) s. v. *naporojne*, GL. ARGEȘ s. v.; cf. TDRG s.v. *naporojne*, LEXIC REG., I, p. 42 (Gura Jiului) s.v. *năprojnje*, p. 92 (Făgăraș) s.v. *năporojnă*, BĂRBUȚ s.v. *năporojnie*.

NĂPUȘTÍT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 pl. 791 VII „au pus pe fugă, au alungat”: Căinii s-a repezit și i-a *năpustít* pă hoți; cf. z g o r n é ș t e .

v. DLR, DEX (înv. și reg.), DM (înv.), TDRG s.v. *năpusti*, SCRIBAN (rar) s.v. *năpustesc*.

NĂRÓI s. n. 716 V „noroii”; cf. m o c é r n i ț ă ...

v. DLR (înv.) s.v. *noroii*, CADE (prov.) s.v.

NĂSÁDĂ s. f. 711 I „baraj rudimentar”; cf. b a l h ó i .

v. DLR (prin Munt.), GL. ARGEȘ s.v.

NĂSCÚT, am ~ vb. 1° ind. pf. c. 1 sg. 842 VIII „m-am născut”: În casă d-astea cu papură *am născút* eu și-am crescut eu până la etatea... nu mă căsătorisem eu; cf. p r ă s í t . 2° refl. ind. impf. 3 pl. 729 V „nășteau”: Care era dă nu să trudea *să nășteá* digrabă; cf. î n n á ș t i . 3° part. f. 713 VI, 733 VII, 754 VII, 762 VII, 768 VI, 782 V, 794 V [despre o femeie] „care a născut”: Dormea cu *născúta* moașa acolo în fiecare noapte 782 V.

2° refl. ind. impf. 3 pl. *se nășteá* 729 V; 3° part. f. *născútă* 713 VI, 733 VII, 754 VII, 762 VII, 768 VI, 782 V, 794 V.

1° v. DLR (înv., pop.), BL., 1938, p. 80 (pop.) s.v. *naște*; 3° v. GL. OLT. s.v. *născute*, BĂRBUȚ s.v. *născută*.

NĂSÉLNIC s. 733 VII „năsălie”: Cu sicriu-l punea [pe mort] pă *năsélnic*, îi punea acolo un așternut frumos sau covoraș.

var. *sálnic* s. n. 729 VII.

cf. DLR s.v. *năsălie*, GL. DOBR. s.v. *năsălcă*.

NĂSÍP s. n. 732 VII „nisip”.

var. *nesíp* s. n. 726 Vb.

v. DLR, CADE (înv.), ȘĂINEANU (Trans.), SCRIBAN (vechi), DM, DEX (reg.) s.v. *nisip*.

NĂSTRÁPĂ s. f. 792 VII „cană”: Duminică împărțește farfurii, pahare, *năstrápe* d-astea albi.

pl. *năstrápe* 792 VII.

v. DLR, DEX (înv. și pop.), TDRG, CADE (înv.), ȘĂINEANU, DM (reg.), LR, 1973, 3, p. 204 s.v.; cf. SCRIBAN (rar azi) s.v. *nastrapă*.

NĂȘĂRĂU s. m. 777 VII, 778 V „invitat la nuntă din partea nașilor”: Nașu să spală, *nășărăi*-l murdărește [în cadrul unui obicei] 778 V; cf. a j u t ó r 2°...

pl. *nășărăi* 778 V.

cf. GL. OLT. s.v. *nășorei*, BĂRBUȚ s.v. *nășorel*.

NĂȘĂROÁIE s. f. pl. 777 V „invitate la nuntă din partea nașilor”:

Vine nașa iar cu *nășărăje* d-alea ale ei și-i pune beteala [miresei].

NĂTĂBĂZĂ s. f. 722 VIII „dihanie, namilă”: Mai văz o *nătăbăză* de lupoaică, tocma așa de mare; cf. bulihánie...

cf. DLR (reg.), COMAN, GL. (Muscel) s.v. *nătăbâz*.

NĂTRII s. f. dat. în m-am dat ~ 804 V „m-am zbatut (ca să mă descurc în viață)”: Ce să fac? *M-am dat nătrii*, fugi în stânga, fugi în dreapta; cf. abăteá...

cf. DLR s.v. *natră*, COMAN, GL. (Muscel), BĂRBUȚ s.v. *natră*.

NĂȚĂLĂȘUL v. *neațalăș*.

NĂÚT adv. 817 VII „încetinel, șoptit, înfundat”: Te strigă așa ... *năút*, așa surd, cum să spui eu, nu e zgomot mare.

cf. DLR (prin sudul Olt.) s.v. *năhoadă*, LEXIC REG., I, p. 42 (Craiova) s.v. *naot*.

NĂZBÚC adj. 692 V „nebunatic, zburdalnic”: [Copilul] e un *năzbúc* nemaiîntâlnit; cf. boțogăș...

NĂZDRĂVÁNI adj. m. pl. 836 V „care nu sunt zdraveni; infirmi”: [Ouăle la cloșcă] nu să pune sãrbãtoarea, decãt în zile d-astealalte, c-altfel iese puii *nãzdrãvãni* [...] cu picioarele strãambe, turtit așa-ntr-o parte, nu poate să meargă și-s *nãzdrãvãni* la picioare; cf. nefirmă.

NĂZUÍT, va fi ~ vb. prezumt. pf. 3 sg. 828 A „va fi rãtãcit”: [Vaca] n-a mai vint acasã, unde-o fi *nãzuițã* ea, pân grãdini, pã la lume, pã la coceni, pã unde-o fi *nãzuițã* ea.

NEÁCĂ vb. ind. prez. 3 sg. 705 VI „îneacă”.

conj. prez. 3 sg. *sã nece* 843 VIIb, 3 pl. *sã nece* 705 VI; refl. ind. prez. 1 sg. *mã nec*, pf. c. 1 sg. *m-am necãt*, 3 sg. *s-a necat* 728 V. v. DLR (înv. și reg.), TDRG s.v. *neca*, CADE (înv.) s.v. *inneca*.

NEÁGRÁ 1° adj. f. în pãdure ~ 828 A „pãdure de esențã tare”. 2° s. f. art. 865 V numele unui dans popular.

NEAJÚNGERI s. f. pl. 789 VII, 816 VIIb „lipsuri, neajunsuri”: Nici nu mai știi ce n-am petrecut! Câte necazuri, câte *neajúngeri*, câte lipsuri 816 VII b; cf. greutãte.

v. DLR, DM (înv.), DEX (înv. și pop.) s.v. *neajungere*.

NEAJÚNS adj. 715 VII „sãrac, plin de neajungeri”: Era un timp... *neajúns*, cã de! dacã era rãzboi, n-aveai dã un' sã mai cumperi; cf. sec 2°.

v. DLR (înv. și pop.) s.v.².

NEAM adv. 682 VIII, 687 VIIb, 693 VIIIb, 732 A, 758 VII, 765 VIIb, 767 VII, 773 VIII, 784 VIII, 796 VII, VIIIa, 806 VII „deloc,

defel”: Să nu curgă *neam* 732 A; cf. c ă p ă t ă i .

v. DLR (Olt., Munt.), TDRG (fam., pop.), SCRIBAN (pop.), DM, DEX (reg., fam.), ŞĂINEANU, BĂRBUŢ, GS, 1933–1934, p. 334–335, s.v., SCL, 1963, 2, p. 148 (Olt., Munt.) s.v.

NEĂOŞ adv. 753 VIII, 754 V „propriu-zis, într-adevăr, cu adevărat”: Numai în tranşai, *neăuoş*, am stat 753 VIII. Cârnişorii eia îi facem cu carne crudă, punem *neăoş* numai carne 754 V.

v. ŞĂINEANU s.v. 2°.

NEARĂTŪRĂ s. f. 747 VIIa „loc nearat”: Grâul l-am semănat așa pă... pă *nearătŭră*; cf. p r ó s i e .

NEĂȚA s. f. art. 726 II, III, 733 II, VII, 736 I, II, V, VII, VIII, 750 VI, VIIa, b „colindul din Ajunul Crăciunului”: Umblă cu *neăța* în Ajun 726 II; cf. n e a ț a l ă ș , n e a ț a l ú ș .

NEAȚALĂȘ s. n. 728 II, 736 A „colind în Ajunul Crăciunului”; cf. n e á ț a ...

var. *nățălășul* s. n. 728 I, III, 737 VIIa, b, A, VIIb, 740 VII, A, 745 VIIb, VIIIb; *nețălăș* s. n. 729 I.

NEAȚALŪȘ s. n. 726 I, VII, 727 V, A, 741 VII, 746 I, V, VII, VIII, 748 I, V, VIIb „colind în Ajunul Crăciunului”: În Ajunul Crăciunului umblă băieții noaptea... înspre Crăciun umblă cu *neățalúșu* 748 I; cf. n e á ț a ...

var. *națalúșul* s. n. art. 748 I; *neățaluș* s. n. 750 V, VIIa, b.

v. DLR (prin sud-estul Munt., în colinde), GS, 1927–1928, p. 321, 342–343 (Râmnicu Sărat), DR, 1923–1924, p. 874 (Muscel) s.v.

NEBĂUTŪRĂ s. f. 746 VII „lipsă de băutură”: Ori mortu, ori nunta nu se poate face, mamă, fără ... *nebăutŭră*.

NEBOLNÁV adj. 789 VII, 799 VII „sănătos, fără să fie bolnav”: Dacă pășește pisica peste dânsu [= mort], tot neamu lui moare *nebolnav*, nenimic 789 VII. Am șaizeci și trei dă ani sănătoși, *nebolnav!* 799 VII; cf. b ú n ă 1° ... pl. *nebolnavi* 799 VII.

NECAPÁBIL adj. 727 A „incapabil”: Ş-atăta de *necapabil* am fost.

NECĂJEÁLĂ s. f. 816 V „scandal, tărăboi”: [Dacă mireasa n-a fost cinstită, ginerele] care-i mai rău, face un pic dă *năcăjálă* sau mai cere ceva; cf. h a r ț ...

cf. DLR (prin Trans.) s.v.

NECĂRĂRÁT adj. 835 VIII [despre teren] „fără cărări printre rânduri (de porumb)”.

NECONTIOÁRĂ (5 sil.) adv. 699 VII „neconținut, întruna, fără întrerupere”: Avea o bubă-n spinare, uite, cât gura oalei aștia; curgea *necontiuără*; cf. c o n t í n ...

cf. DLR (reg.) s.v. *necunten* 2°, BĂRBUŢ s.v. *necontinuu*.

NÉDRES adj. 756 VII [despre un mort] „care nu a fost d r e s ”.

cf. GL. ARGES s.v. *dres*.

NEDÚSĂ adj. f. 702 V, 750 VIIIb „înapoiată, necivilizată”: Ei a avut părinții *nedúși* în lume, nu a știut ce e lumea; cf. j o s 2°...

m. pl. *nedúși* 702 V.

NEFÍRMĂ adj. f. 711 VII „neputincioasă, infirmă”: O soră care era cam *nefírmă* așa, care nu prea era ea dă casă; cf. n ă z d r ă v á n i .

NEFRICOÁSĂ adj. f. 791 VII „fără frică; curajoasă”: Chema o femeie care era mai dubace și mai *nefricoasă* și dibuia pă femeia aia care era să nască; cf. b o á c ă ...

cf. TDRG, CADE s.v. *nefrică*.

NEGREĂȚĂ s. f. 867 V „înnegrire, murdărire”.

cf. DLR (reg.) s.v. 4°.

NÉGURĂ s. f. 821 VIII „negreață, negreală”: Există ș-acuma, cum s-a pârilit ea [casa] atunci, *négură*, *négură* e ș-acuma, n-a mai umblat niminea acolo [...] a rămas dă mostră, așa să să știe că e din nouă sute șapte, cu revoluția.

NEGURÉȚE s. f. pl. 692 VI „mogâldețe”: Două *neguréțe* ce a trecut din partea aia în partea asta. Ce să fie astea?

v. GL. ARGES s.v. 2°.

NEGUSTOREĂSCĂ, să ~ vb. 1° tranz. conj. prez. 3 sg. 727 A „să speculeze”: Tot cloșcăreală! că trebuia să-i dai la altu [orzul] *să te negustorească* ăla, mergea din mână-n mână; cf. c l o ș c ă r e á 2°. 2° refl. ind. pf. c. 3 sg. 784 V „s-a emancipat”: *S-a negustorit* lumea asta, s-a boierit lumea, cum să spui.

2° refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a negustorit* 784 V.

1° v. DLR (înv. și reg.), DM (rar), DEX (înv. și pop.) s.v. *negustori*, SCRIBAN (vechi) s.v. *negustoresc*.

NEICÚȚULE s. m. voc. 701 VIII dim. de la *neică*.

v. DLR s.v. *neicuță*.

NEINTRODÚSĂ adj. f. 703 V, 859 VIIa „neinstruită, neștiutoare, ignorantă”: Era lumea... nu știu cum, mai *neîntrodúsă* nainte 703 V; cf. j o s 2°...

m. pl. *neintrodúși* 859 VIIa.

cf. DLR s.v. *introduce*.

NEISPRÁVĂ, de ~ loc. adj. 735 VI „lucrat prost, superficial”: Să nu fie lucru de... *de neisprává*, că nu ni le primește nici nouă.

NEÎNGRIJÍNTĂ s. f. 834 VIII „neglijență”.

NEÎNJUGUÍTĂ adj. f. 811 VIII [despre o vită] „nepusă, neînvățată la jug”: Am pus vaca cu boul. Ce să faci treabă cu vaca? Vaca neînvățată, *nenjuguítă*, n-avea ceafa ca a dă bou.

cf. DA s.v. *înjugui*.

NEÎNTELEGŪT adj. 835 A [despre un copil] „neînțelegător, neascultător”; cf. *boțogăș...*

pl. *neînțelegúți* 835 A.

cf. DA, TDRG (înv.) s.v. *înfelege*.

NELĂMURÍTE adj. f. pl. 812 V [despre vasele de ceramică] „nereușite, nearse bine”: Dacă le-a mințit focu, de exemplu n-a ieșit focu bine-n ele, ele [vasele] iese *nelămurite*. Sînt *nelămurite* și dân aia să-ntâmplă dă trece apa.

NELEÁPCĂ s. f. 778 VI „oaie care fată la vârsta de un an”: Mia dă ast-vară zis și ea [...] toamna, mă rog, a prins miel, a luat miel așa și ea fată iarna sau înspre primăvară ș-aia să numește [...] aia a fătat dă *neléapcă*.

v. DLR (pop.) s.v.; cf. DM (pop.), TDRG s.v., CADE (Mold., Bucov., Trans.), ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold., Trans.), GLOSAR REG. (Hârlău), BĂRBUȚ, An. Dobr., 1923, p. 100, Izv., 1933, 7–8, p. 199 (Botoșani), 1940, 7–8, p. 314 (Mehedinți), SCL, 1963, p. 386 (Bacău), LR, 1961, 1, p. 24 (Roșiori de Vede) s.v.

NELIBERÁT adj. 806 VII [despre un tânăr] „fără stagiul militar”: Ziceam că nu iau băiat *neliberát*.

NEMȚÉSC adj., porúmb ~ 821 A „soi de porumb cu bobul mic și roșu”.

cf. ȘĂINEANU s.v. 3°.

NEMȚOÁICE s. f. pl. 738 VII nume de plantă: „condurii doamnei”.

v. DLR (pop.), ȘĂINEANU, CADE (Trans.), SCRIBAN (Munt., pop.), s.v. *nemțoaică*; cf. GL. ARGEȘ s.v.

NEMȚÚICA (3 sil.) s. f. art. 768 III numele unui dans popular: Începe să joace: hora mare, băltăria pentru băieți, joiana, florica, sârba... *nemțúica*, astea jucăm noi.

NENÍCĂ v. *nenícul*.

NENÍCUL s. m. art. 703 IIb dim. de la *nene* („frate mai mare”).

var. *nenícă* s. m. 841 VIII.

v. DLR, DEX (rar) s.v.; cf. GL. ARGEȘ s.v., GL. DOBR. s.v. *nenica*.

NENTÓHILĂ adj. f. 720 VIIa „nepricepută, neîndemânatică”: Adică [femeie] *nentóhilă* vine că nu-și dă seama ce face, nu strîngea p-acolo pân casă; cf. *m é l ă* ...

cf. DLR (prin nord-estul Olt.) s.v. *natahoală*.

NEPLOIOÁSĂ adj. f. 864 A „fără ploaie”: Câteodată, când era vremea mai *neploioasă*, scoteai ș-atuncea porumbu bun.

cf. DLR (înv. și pop.) s.v. *neploulare*.

NEPÓT s. m. 760 V, 801 VII „copil al femeii moșite în raport cu moașa”: Moașa-i lua *nepótuluj* cămașă, rochiță, căciulă, ciorapi 801 VII. pl. *nepóți* 774 V, VIIb, 776 III, 801 VII, 833 VIIa.

v. DLR (pop.) s.v. 3°.

NEPOĂTĂ s. f. 801 VII „femeie moșită în raport cu moașa”:

Moașa era aia care o moșise, de!... ș-aia-i era *nepoată* [...] *nepoată*, așa-i zăcea.

v. TDRG s.v.

NEPREMENÍT adj. 804 V [despre săpun] „preparat într-o singură etapă, fără să fie fiert a doua oară”.

NERĂSĂRÍT 1° adj. 725 VII [despre aștri] „care nu a răsărit (încă)”: Să fie nici soarele *nerăsărit*. 2° s. n. art. în la ~ soarelui 785 VIIb „înainte de răsăritul soarelui”.

NESĂBUÍTĂ adj. f. 795 VII [despre o femeie] „deformată, neglijentă în privința siluetei (după naștere)”.

NESĂNĂTĂTEA s. f. art. 735 VIIb „boala, lipsa de sănătate”.

v. DLR (înv. rar) s.v.

NESÍP v. *nășp*.

NESTĂTÚTĂ adj. f. 727 A „care nu a stat”: El a fost în agonie, însă inima nu... *nestătută*.

cf. DLR (înv.) s.v. *nestătător* 1°.

NEȘTIÚTĂ adj. f. 768 VII „inconștientă”: Am una [=soră] e nenorocită; aia dă e *neștiută*.

cf. DLR (înv. rar) s.v. *nești*, SCRIBAN (înv.) s.v. *neștiut*.

NETĂLPUIȚI adj. m. pl. 735 VI [despre bocanci] „cu tălpile rupte, care necesită tălpi noi”.

NETĂMUIĂTĂ adj. f. 832 V „netămâiată”.

NÉTED s. 728 A „strat subțire de lut la finisarea pereților”: [La pereți] dau cu ghiontu-ntâi, așa să chema [...] d-acelea da cu *nițedu*; cf. lut u i á la ...

NEȚĂLĂȘ v. *neațalăș*.

NEVLEĂGĂ adj. f. 685 V „nepricepută, neîndemânică”; cf. m é l ă ...

v. DLR (Munt., Olt.) s.v. *năvleg*, SCRIBAN (vest) s.v. *nevleg*; cf. CADE (Olt.) s.v. *năvlig*, COMAN, GL. (Muscel) s.v. *năsvleg*, GL. ARGEȘ s.v. *năvleg*.

NEVÓIE s. f. 1° în expr. n-am ~ 700 VIII, 717 VIIIb, 732 VIIb, 814 A, 816 VIIIb, 820 VII, 834 A, 847 VII, 862 A, 866 VII „nu-mi pasă, nu mă interesează”: Da ăilalții cai nici *nevóie* n-ăvea, ei mânca, nu știa că ala e lup sau ce este, ce, mai văzuse ei lup? 862 A. 2° art. cu ~ 785 VIIb „fără voia”. 3° pl. art. 741 A „dările, impozitele”; cf. d a r ... pl. art. 3° *nevóie* 741 A.

1° v. DLR (înv.) s.v. 3°; 2° cf. DLR (înv.) s.v. 1°; 3° v. DLR (înv.) s.v. 3°.

NEZĂCÚT adj. 870 V „care nu a zăcut”.

f. *nezăcútă* 826 V.

NI¹, ~...~ conjuncț. corelativă 707 VIa, 715 VII, 827 A „ba...ba”:

Și *ni* să întinde așa, să lățește, *ni* să strânge 827 A.

v. DLR (înv. și pop.), CADE (înv.), DM (pop.), SCRIBAN, BĂRBUȚ s.v.

NI² interj. 673 VIII „uite, iată”.

v. DLR (înv.), DEX (reg.), CADE s.v.

NICHERÍ adv. 834 VII „nicăieri”.

NICHIDUȚĂ s. m. 719 VI „michiduță, dracul”; cf. *d r ă c ó c e a ...*

v. DLR s.v. *michiduță*.

NIMENÍCA pron. negativ 864 V dim. de la *nimeni*.

v. DLR (Munt. și prin Olt.) s.v. *nimeric*.

NÍMER v. *nímeri*.

NÍMERE v. *nímeri*.

NÍMERI pron. negativ 716 A, 719 VIIIb, 727 A, 746 VII, 747 VIIIb, 754 V, 841 Va, 851 VII, 856 A, 860 VIIIb, 864 A, 865 VII, 867 VIII, 868 VI „nimeni”: Mie nu mi-a arătat *nímeri!*, da am văzut și eu pă alții 719 VIIIb.

var. *nímer* pron. negativ 851 VII; *nímerea* pron. negativ 716 VII, 719 V, VI, VIIIb, 745 VIIIb, 746 VII, 747 I, II, 752 V, 838 VIII, 844 V, 845 V, 848 VII, 855 VI, 864 VII, 865 VII, 867 VIII, 870 V.

v. TDRG (Mold.), SCRIBAN s.v. *nimeni*, GL. DOBR. s.v.

NIMERÍC v. *nimeríca*.

NIMERÍCA pron. negativ 738 V, 741 VII, 742 VIIIb, 746 VII, 750 VII, 751 VII, 753 VII, 855 VII, 858 V, VII, 864 VII, 867 VIIIb dim. de la *nimeri*.

var. *nimerícă* pron. negativ 728 VII, 741 A, 751 VII; *nimeríc* pron. negativ 749 VII, VIIIa, 754 V, VII, 844 II, 864 A.

v. DLR (Munt. și prin Olt.) s.v. *nimeric*, LEXIC REG., I, p. 30 (Craiova), BĂRBUȚ s.v.

NIMERÍCĂ v. *nimeríca*.

NIMIÁZA (3 sil.) s. f. art. 778 VIIIb, 793 III, 811 III „amiază”: Ziua-n *nimézu* mare am văzut patru [lupi] odată 820 VII.
pl. *nimiézi* 791 VIII.

var. *nimiéz* s. n. 811 III, 817 A, 820 VII, A.

v. DLR (reg.) s.v. *namiază*; cf. CADE s.v. *amiazi*, SCRIBAN s.v. *nămiază*, DM, DEX s.v. *namiază*.

NIMÍCĂLEA pron. negativ 827 VI „nimic”.

var. *míca* pron. negativ 851 VII.

NIMICĂRÍMURI s. f. pl. 787 V „nimicuri”: Da, *nimicărímuri!*

d-astea, mănâncă dulciuri, ce nu să există!

NIMICEÁLA s. f. art. 768 VII „slăbiciunea, epuizarea fizică în urma unei boli”: A zăcut de friguri șase ani ș-a rămas așa nimicită; din *nimičála* aia i-a ieșit o bubuliță-n cap, ca linte.

NIMICÍTĂ adj. f. 768 VII „slăbită, epuizată”: Eu am rămas tot *nimičítă* [...] Sânt *nimičítă*, c-o amărâtă dă casă, n-am ce să-i mai fac.

v. DLR (fig.) s.v. *nimici* 1°.

NIMÍCURÁ s. f. 761 II „om de nimic”: Tu o *nimícură*... să pândești?

v. GL. ARGEȘ s.v. 2°; cf. DLR (rar) s.v. *nimicuros*, GL. OLT. s.v.

NIMICÚȚ pron. negativ 718 VII dim. de la *nimic*: Nemții nu ne zălogea, nu ne lua *nimicúț*.

v. DLR s.v. *nimicuță*; cf. DM, DEX s.v. *nimicuța*.

NIMICUȚÍCA pron. negativ 858 V dim. de la *nimicúț*: N-am zis *nimicuțica*.

NIMIEZ v. *nimiáza*.

NIMIEZÁRI (3 sil.) s. m. pl. 813 A „gâze care bâzâie la *nimiáză*”.

NIMIEZÁTOÁRE s. f. 759 VI „loc neîngrădit pentru odihna vitelor la *nimiáză*”: Așa mai către prânz, când se satură vitele, să trec la *nimezátóare*-i zicem noi, la umbră, acolo să culcă animalele; cf. a *tárnătóri* 2°...

NIMIEZEÁLĂ s. f. 825 A „odihnă a vitelor la *nimiáză*”.

NIMIEZEÁM vb. ind. impf. 1 pl. 778 VIIb „mâncam la *nimiáză*; prânzeam”: *Nimježám* acolo la *nimiáză* cu vitele.

v. DLR s.v. *nămiază*; cf. CADE s.v. *amiazi*.

NINSORÍCA s. f. art. 841 VIIa dim. de la *ninsoare*.

NISÍP s. n., ~ **mort** v. **mort** 1°.

NISIPÁR s. m. 820 VII „persoană care transportă nisip (cu căruța)”.

v. DLR s.v.

NISIPÁRIE s. f. 820 VII „carieră de nisip”.

v. DLR s.v. 1°.

NOÁTIN s. m. 855 A „mânz cam de un an”.

pl. *noátini* 855 A.

v. DLR, DM, DEX (reg.), SCRIBAN (sud), CADE s.v. *noaten* 2°.

NODURÉLE s. n. pl. 821 VII [în descântece] dim. de la *nod*.

v. DLR (reg.) s.v.

NOHÁN s. 737 VIIIb „varietate de viță de vie”.

NOIÉMBRE s. m. 852 A „noiembrie”.

var. *noiémvre* s. m. 681 VI, 801 A, 867 VIII.

v. DLR (reg.) s.v. *noiembrie*, CADE s.v. *noemvrie*.

NOIÉMVRE v. **noiembrie**.

NÓIMA (2 sil.) s. f. art. 741 VII termen ironic la adresa unei

persoane: Ea, *nójma*, nu plângea deloc!

NOJÍ, vor ~ vb. ind. viit. 3 pl. 707 V „vor prospera, vor progresa”: Atunci *să nojiască*, s-adauge, când o *noji* lemnele și pietrele... și când l-oi împinge eu cu mâna.

conj. prez. 3 sg. *să nojească* 707 V.

v. DLR (prin Munt.) s.v. 3°, CADE (Olt.) s.v. 2°, TDRG, BĂRBUȚ s.v., SCRIBAN (vest) s.v. *nojesc*.

NOMIÉȘTI v. *nămiéști* 2°.

NORÍU adj. 819 A, 827 A, 830 VII „de culoarea norilor”; cf. *cerie*.
var. *nourfe* adj. f. 819 A.

v. DLR (Munt.), LEXIC REG., II, p. 18 (Pitești) s.v.

NOROÁCELE s. n. pl. tantum art. 727 V „obiceiul de a pune în seara de Bobotează sau de Anul Nou foi de ceapă pentru a ghici starea vremii în cursul anului”: *Noróâcili* în seara de Bobotează și la Sfântu Vasile să face; zis la Anu Nou [...] foi de ceapă, joacă așa și pune lunili.

NOTENÁȘ s. m. 863 V dim. de la *noatin*.

cf. DLR, DM, DEX (reg.), SCRIBAN (sud), CADE s.v. *noaten* 2°.

NOULÍȚ adj. în nou-~ 716 VII „foarte nou, nou-nouț”: Cosciugu noi l-am tăiat cu toporu-așa că era *nou-nouliț*.

cf. DLR s.v. *noulet*, TDRG s.v. *nou*, SCRIBAN s.v. *nouț*.

NOURÍE v. *norfu*.

NÓVĂ s. f. 757 VII, 765 VI „soi de viță de vie nealtoită”.

v. DLR (reg.) s.v. *nova*¹, BĂRBUȚ s.v.

NOZÁCĂ adj. f. 750 VIIIb „înapoiată, necivilizată”: *Nozácă* era lumea atunci [...] neplimbata, nedusă așa; cf. *jos* 2°...

NÚCA s. f. art. 804 VI „capsula de bumbac”: Când vata să cocea crăpa *núca* așa și ișa vata-n sus; cf. *ghioacă* 1°...

pl. art. *núcile* 804 VI.

NUCEÁNCA s. f. art. 821 VII numele unui dans popular.

NUCULÍȚELE s. f. pl. art. 746 VIII dim. de la *nucă*.

v. DLR s.v. *nuculiță*, TDRG (Mold.) s.v. *nucă*.

NÚLĂ s. f. 688 III „mașină de curățat coaja de pe bușteni”: [Sora mea] doi ani de zile a fost pe mașină, acolo la Stâlpeni, la *núlă*-i spunea. Trăgea niște lemne-așa la... la mașină, le lua așa coaja-aia dă dasupra.

NUMAIÎNDECÁT adv. 694 V, 711 VII „numaidecât”; cf. *recént*.

NUMĂRĂTÚRĂ s. f. 757 VII „jirebie”: Îi zicea *numărătúra*: numărăm câte treizeci de vierbe *numărătúra*; cf. *jurubiță*.

v. DLR (pop.) s.v.

NUMÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 731 VI „a hotărât să dăruiască”: Mi-a *numít* unchiașul [...] un stup din ăsta de patru scânduri.

cf. DLR (reg.) s.v. *numi* 4°.

NUNEÁUA s. f. art. 844 V „dansul nuneasca”; cf. c o n c i ...

NUNTÁRI s. m. pl. 749 VII „rude ale mirilor care pregătesc nunta”: Punea cine face nunta, știi, punea...vorbea ei acolo, părinții, o punea a doua săptămână, a treia săptămână [...] a vorbit ei, s-a-nțeles acolo, s-a-nțeles cu *nuntári*.

cf. DLR s.v. *nuntariu* 2°.

NUNTÁȘI s. m. pl. 857 VII „călăreți din alaiul nunții”.

cf. DLR (reg.) s.v. *nuntaș*.

NÚNTĂ s. f. 777 IVb, V, VII, 780 III, 783 III, 828 III „horă, petrecere, distracție”: Când este muzică, să strânge fete, băieți, cine vrea să duce la *núntă*, c-așa-i spunem. Ne ducem la *núntă* și jucăm 780 III.

NÚNTE s. f. pl. 679 VII, 699 VII, 711 VII, 727 A, 751 V, 754 V, 765 III, 781 V, 790 VII „nunți”.

v. DLR (înv. și pop.), TDRG (înv.) s.v. *núntă*.

NUNÚȚ s. m. 766 III „ciucure”; cf. m o á ț e .

NURÓRĂ s. f. 833 I „noră”.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG (mod.) s.v. *noră*.

OÁGĂNĂ adj. f. 796 VII [despre o încăpere] „goală, fără lucruri”: Era hoți înainte, spârgea și lua tot. Lăsa casa *úágănă*.

cf. DLR (prin sud-vestul Munt.), LEXIC REG., II, p. 70 (Roșiori de Vede) s.v. *oagăn*.

OÁGĂR s. m. 1° 824* „vlăjgan, voinic”; cf. r o i t o m á n , v l ă j á r 2°. 2° 674 V „om necivilizat, înapoiat”: Totuși s-a mai civilizat acu. Păi era-ntr-un timp niște *óágăr!* de-i zvârleai în lună, niște *óágăr!*... îi trimiteai dracului în lună.

pl. *oágări* 1° 824*, 2° 674 V.

1°, 2° cf. DLR (depr., prin Munt.), GL. ARGEȘ s.v. *oacăr*, DR, 1940–1941, p. 262 s.v. *oacără*.

OÁLA s. f. art. în expr. 1° *spárge* ~ 750 IIb [în jocurile de copii] „nu ghicește pe cel ascuns”: Dacă *spárge úála*, de zice că-i Nicu sau altu și este altcineva, atunci mai stă o dată. 2° *pe spártelea* ~ 750 IIb „mod de a se juca de-a v-ați ascunselea, conform căruia cel care mijește, dacă vede pe cineva și nu-l recunoaște, mai mijește o dată”.

OÁLEU v. *haoléu*.

OAMENÍME s. f. colect. 827 A „mulțime de oameni; omenire”; cf. o m e n í e .

cf. DLR (neobișnuit), DM (înv. și reg.) s.v. *omenime*.

OAR v. *oáre*² 1°, 2°.

OÁRCE pron. nehot. 712 VIII, 715 VII „orice”.

v. DLR (înv.) s.v. *oarece*.

OÁRE¹ s. f. 684 VI, 699 VII, 738 V, 747 VI, 748 VI, 771 Vb, 804 V, 818 A, 821 V, 826 VIII, 832 VIIIb, 833 VIIa, 841 VI, 843 VI, 852 VIa, 857 VII „oară”: [Lăstarii] aia-i curăță omu și-i folosește a doua *qáre* 684 VI.

v. DLR (înv.) s.v. *oară*¹.

OÁRE² 1° conjuncț. 713 VI, 794 VI „or”: Se pune a porumbu așa la circa un metru sau la șaptezeci dă centimetri, cuib dă cuib, *qáre*-acuma vâz și eu că să pune altfel. 2° conjuncție 713 VI, ~ ... ~ 711 VII, 715 VII, 722 A, 736 A, 831 IV, VIII „ori”: [Porumbul] când înspecează el tot și rămâne câte unu, *qar* să face tăciune, *qar* că leagă 736 A. În meseriile dă astăzi, *qáre* ești fierar betonist, *qáre* ești turnător 831 IV; cf. *á p á i* ...

var. *oar* conjuncț. 1° 725 VI, 2° 676 VII, 736 A, 831 IV, 832 VII, 843 V.

2° v. DLR (înv. și reg.) s.v.¹ II.1°; cf. GL. ARGEȘ s.v. *oar*.

OÁRE³ pron. nehot. 819 VI „oarecare”: Băgăm cartofii în cameră la căldură și când să face la o mărime *qáre*, dă ne convine nouă așa rodu, după aceea-i trecem la rece.

OÁSE s. n. pl. 678 VIIIb „sâmburi (de măslina)”: Și pisează-le [măslina] cum pisezi sarea, cu *qáse* cu tot.

v. DLR (pop.), CADE (Olt., Ban.), GL. ARGEȘ s.v. *os*.

OÁSPĂT s. m. 831 A „oaspete, musafir”.

v. DLR s.v. *oaspete*; cf. BĂRBUȚ s.v. *oaspăf*.

OÁȚĂ s. f. 718 VII, 776 VI „hoată”.

v. DA s.v. *hoț*.

OBĂDÁT adj. 836 V [despre bărbat] „impotent”.

cf. DLR (prin Munt.) s.v. *obăda*, GL. ARGEȘ s.v.

OBÉJDIE s. f. 826*, 870 VIIIc „obidă, necaz”.

v. GL. ARGEȘ s.v. 2°, BĂRBUȚ s.v.; cf. DLR (reg.), LEXIC REG., II, p. 15 (Argeș) s.v.

OBICÉI, de ~ loc. adv. predicativă 785 VIIIb „se obișnuiește”: Aicea *dă obiçéi* dă ț-o jartește [căldarea] dac-o lași afară; cf. *d o v e d e á*.

OBICÉU v. obicú.

OBICÍI v. obicú.

OBICÍU s. n. 711 VII, 715 VII, 754 V, 835 Vb, 836 VII, 849 VII, 850 A „obicei”; cf. *m o d é l u l* ...

var. obicéu s. n. 863 VII, pl. art. *obicéuăle* 754 V; obicíi s. n. 866 VII. cf. DLR s.v. *obicei*.

OBIȘNUÍŢĂ, de ~ loc. adv. 702 VIa, 733 VI „de obicei”: Cam *dă obijnuiŃă* la trei săptămâni după ce să seamănă... 702 VIa.

OBLICÍTĂ adj. f. 724 V „oprită de a lucra în zile de sărbătoare”: [Accidente] să-ntâmplă în sărbătorile când ești *oblicítă*. Trebuie să se întâmple ceva pentru sărbătorile astea, care sântem *oblicítă* pentru ele.

m. pl. *oblicífi* 724 V.

v. DLR (Olt., Ban., Munt.) s.v. *obrăci* 2°; cf. GL. ARGEȘ s.v. *obricit*.

OBÓR s. n. 1° 699 VII, 728 A, 752 V, 753 VII, 792 VII, 811 VII, 838 VIIb „curte”: La noi *obór* să zăce, nu curte 728 A. 2° 862 VIII „gard la țarcul pentru oi”: [Lupul] a luat berbecu ș-a sărit cu el peste *obór*, afară. 3° 804 V, 820 A, 843 II „ocol, țarc al autorității comunale unde se închid vitele găsite pe locuri oprite, până când proprietarul plătește amenda”.

1° v. GL. OLT., GL. DOBR. s.v.; cf. DLR (pop.), TDRG (Munt., Trans.), ȘĂINEANU s.v., AAF, 1935 (Almăj), BPh, 1938, p. 169 (Ialomița) s.v.; 3° v. DLR (în trecut) s.v.

OBORÁȘUL s. n. art. 836 VII dim. de la *obor* („țarc”): Iarna aveam saiaua lor dă oi, *oborășu* lor acolo.

v. DLR (reg.), GL. DOBR. s.v.

ÓCĂ s. f. 746 VII „oca”: O pâine, o *ócă* de vin...

v. DLR s.v. *oca*, TDRG, SCRIBAN (Mold.), CADE (înv., Mold., Trans.), DM, DEX (înv. și reg.) s.v. *oca*, ȘĂINEANU s.v.

OCHEÁN s. n. 811 VII „adâncitură săpată de apa unui râu după ce a trecut de un obstacol”: La apă... vine unde e câte o buturugă sau câte un lemn așa, lemnul e oprit aici sau buturuga; apa, după ce trece, sapă la vale dă el, face groapă și ăla-i zicem *uókán*.

pl. *ocheáne* 811 VII.

cf. DLR (reg.) s.v. II.

OCHÉC s. n. 768 V [la casele țărănești] „gemuleț între camere”.

OCHÉSC vb. ind. prez. 1 sg. 707 VIb „prind, fixează lanțul la primul ochi; prelungesc”: Pui un lanț de capu prăjinii, l-*okésc*.

part. *ochít* 707 VIb.

OCHÉTE s. m. 775 VI „za în formă de opt (la grapă)”.

cf. DLR (Ban., Olt.), GL. ARGEȘ s.v. *ochet*, BĂRBUȚ s.v. *oichete*, BL, 1934, p. 247 (Țara Moșilor) s.v., SCL, 1969, 1, p. 5 (Gorj) s.v. *ochet*.

OCHI s. m. 1° 776 VIII „strop de lapte închegat”: *Óku* ăla care-l face [laptele închegat] vine și să-ncheagă și pleacă binișor pe lingură dăvale. 2° pl. 703 VIIb, 772 VII, 774 V, 777 VIII, 778 V, 779 IIa, 781 V, 782 VII, 792 A, 794 VII, 807 V, 863 VII, 868 VII „față, obraz”: Lupul a năgrăbit pă el [=flăcău], l-a pus jos și l-a mușcat dă *ok* 792 A. [Oamenii mascați] avea câte-un ciorap gros pă *uoiók* sau o cârpă vopsită, și doar tăiat așa la ochi și la gură, ca să-i vie aer 868 VII. 3° pl. în expr. stă la ~ 723 II, 738 I, art. în ține ~ 719 I [la jocurile de copii] „mijește”; cf. fá c e m 2°... 4° pl. în expr. dă la ~ 733 II „execută o figură la jocul de copii numit c ă l u g ă r u l”. 5° pl. art. de-a ~ loc. subst. 870 VI „numele unui joc de copii”: Ne jucam *de-a uókí*. 6° pl. în dă peste ~ loc. vb. 828 V, 838 VIII „lucrează de mântuială, superficial”: Ș-acuma mai *dă*

unii *peste ok* la treabă 838 VIII; cf. *măscăreá* 2°. 7° pl. în expr. *făce ~ 793 V* „avertizează (pe cei care nu țin sărbătorile)”: Dumnezeu a zis că *i-a făcút ok* chiar atunci, dar la multă lume mai lucrează și Dumnezeu nu le *făce uk*, cum s-ar numi, chiar atunci, dar totuși nu le merge bine.

pl. *ochi* 2° 703 VIIb, 772 VII, 774 V, 777 VIII, 778 V, 779 IIa, 781 V, 782 VII, 792 A, 794 VII, 807 V, 863 VII, 868 VII; 3° 719 I, 723 II, 738 I; 4° 733 II; 5° 870 VI; 6° 828 VIII, 838 VIII; 7° 793 V.

1° cf. DLR s.v. IV.4°; 2° v. DLR s.v. I.4°; 5° v. GL. DOBR. s.v.

OCNÎȚĂ s. f. 683 VIIIa numele unei boli la oi.

v. DLR (prin Mold.) s.v. *ogniță* 2°; cf. LEXIC REG., I, p. 105 (Rădăuți) s.v. 1°, GL. OLT. s.v. *ogniță*.

OCÓL, *la* ~ loc. adv. 781 VIII, 782 V, 807 VII „de jur împrejur”: [Țestul] îl batem cu o spanghie așa *la ocúol* 782 V; cf. *târcól*.

v. GL. OLT. s.v.; cf. BĂRBUȚ s.v.

OCTÓBRIE v. *octómbre*.

OCTÓMBRE s. m. 699 VII, 815 A, 817 III „octombrie”.

var. *octómbrie* (4 sil.) s. m. 760 VI; *octómbrie* (3 sil.) s. m. 852 A, 854 V; *octómvre* s. m. 681 V.

v. DLR (pop.) s.v. *octombrie*.

OCTÓMBRIE v. *octómbre*.

OCTÓMVRE v. *octómbre*.

OCUPÁ vb. ind. impf. 3 pl. 791 VII „preocupau”: Nu prea mă *ocupá* pă mine chestiile astea.

v. DLR, DM, DEX (înv.) s.v., SCRIBAN s.v. *ocup*.

ODĂCĂIÁ vb. ind. impf. 3 sg. 767 II „mergea bălăbănindu-se”: Nu mergea nici pe drum, nici pe lângă drum, că țapu *odăcăjă* mereu așa.

cf. DLR (Trans.) s.v. *hodăcăi*, CADE (Olt., Ban.) s.v. *hodăcăi*, BĂRBUȚ s.v. *odicăi*.

ODĂÍȚĂ s. f. 837 VI „cameră separată de restul casei, folosită mai ales vara pentru locuit și ca bucătărie”.

cf. DLR (reg.) s.v. 2°.

ODOLENÉSC adj. 860 A „fudul, încrezut, mândru”; cf. *fálnicós*...

cf. DLR s.v. *nadolesc*, DM (reg.), TDRG s.v. *nadolean*, ȘĂINEANU (Mold.), DEX (reg.) s.v. *nadoleancă*.

ODÓR s. n. 1° 780 V, 782 VI „dar, cadou”; cf. *dinár* 1°. 2° pl. art. 864 III „veșmintele (miresei)”: A venit *odóráile* miresei: mi-a adus rochia, tot ce mi-a trebuit dă mireasă, ș-au început femeile să mă-mbrace.

pl. *odoáre* 1° 780 V, 782 VI; 2° 864 III.

1° v. DLR (reg.) s.v. 3°, BĂRBUȚ s.v.; 2° v. BĂRBUȚ s.v.; cf. DLR, ȘĂINEANU, CADE s.v.

OFIȚEREĂSCA s. f. art. 812 III numele unui dans popular jucat în perechi.

v. DLR (Cernavodă), GL. DOBR. s.v.

ÓFUL s. n. art. în expr. *mi-a luat* ~ 721 A „mi-a luat glasul, mi-a tăiat răsufierea”; cf. *î m p o f i l á m* ...

cf. GL. ARGEȘ s.v.

OGEÁC s. n. 1° 752 VII, 853 VIIIb „coș la casă”. 2° 760 V „prima încăperea a casei unde se află vatra și hornul”; cf. *f o c* 1° ...

1° v. TDRG, ȘĂINEANU (Mold.) s.v., CADE (Bucov., Mold.) s.v. *ogeag*; 2° v. CADE, SCRIBAN (Olt.), BĂRBUȚ, SCL, 1969, 1, p. 6 s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 83 (Vâlcea) s.v. *ogeag*.

OGLÍNDE s. f. pl. 703 V, 754 V, 810 VII „oglinzi”.

v. DLR (înv.) s.v. *oglindă*.

OGORÁT s. n. 690 VI „a doua prașilă”: Când să face el [=porumbul] *dă* prima sapă, *îl* prășim zis, a doua sapă... zis, cum să spune la noi aicea, *ogorít*; cf. *c o p ă i á l a* ...

v. DLR s.v. 3°.

OGOREÁLĂ s. f. 819 VIb „acțiune de pregătire a ogorului pentru semănat”.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *ogorală*.

OGRÁDĂ s. f. 683 VIb „livadă de pomi fructiferi”: Terenu care să pune pomi pã el este *ográdă*; cf. *l i v é d e*.

pl. *ográzi* 683 VIb.

v. DLR, DM, DEX (reg.), TDRG, CADE (Olt., Trans.), SCRIBAN (Munt.) s.v.

OGRÍȘ s. n. 718* „miriște”; cf. *m i r i ș t e*.

OIÉM v. *uiúm*.

OÍM v. *uiúm*.

OÍNA, la ~ loc. subst. 748 V „de-a oina”: Ne jucam *la oîna*.

v. DLR s.v.

OÍȚA s. f. art. 704 V numele unui dans popular.

v. DLR (reg.), LEXIC REG., I, p. 61 (Vaslui) s.v.

ÓJDII s. f. pl. 804 V „cocoloașe mici; grunzuri (la prepararea săpunului)”: Începe săpunu și scoate niște *úójdij* uscate-așa de la fundu căldării [în care fierbe]; cf. *b o b o r o á ț e* ...

v. GL. ARGEȘ s.v.; cf. DLR (reg.) s.v. *oajdă* 2°.

OL s. n. 738 III „ceaun de mămăligă”; cf. *t i u c i*.

OLĂCĂIÉȘTI, te ~ vb. refl. ind. prez. 2 sg. 821 VII „te vaieți, te vâicărești”: „Dă ce plângi *dă te olăcăjéști!*?” „Păi cum să nu plâng, cum *să nu mă olăcăjésc?*”; cf. *c h i l o m ă n é ș t e* 2° ...

conj. prez. 1 sg. *să mă olăcăjésc*; imper. neg. 2 sg. *nu te olăcăi* 821 VII.

v. DLR, DEX (înv. și reg.), TDRG (Mold. pop.), CADE (Mold.), ȘĂINEANU, BĂRBUȚ s.v. *olecăi*, SCRIBAN (Mold. vechi) s.v. *olecăiesc*, DM (reg.) s.v. *olicăi*, BPh, 1939, p. 231 (Gorj) s.v. *olicăi*.

OLĂRÍT adj. 708 [despre buștean] „teșit, rotunjit la capete”: Teșim sau șpronțuim bușteanu, ca să vie *olărít* așa la cap, ca să nu s-agațe prin rădăcini, prin tulpini.

v. DLR (reg.) s.v. 1°; cf. DM s.v.

OLEÁB (2 sil.) s. n. 759 VIIIb „adăpost pe lângă casă pentru depozitat fânul”: Fânu îl cosim, îl uscăm, îl băgăm la... *oleáb* și-l dăm la vite; cf. fânár.

v. DLR, DM (reg.), CADE (Olt.), BĂRBUȚ s.v.; cf. SCRIBAN (Munt., vest) s.v. *holeab*.

OLECUȚICĂ adv. 723 A, 726 Vb, 732 A, 736 A dim. de la *olecuță*; cf. firimíță...

var. *lecuțică* adv. 728 VII.

v. DLR (prin Mold.), GL. ARGEȘ, GL. DOBR. s.v.; cf. CADE (Mold.), TDRG s.v. *leacă*, DEX (pop.), DM s.v. *oleacă*.

OLELIE s. f. 854 V „recipient cu păcură aprins în cadrul unui obicei de Lăsatul Secului”; cf. dihorniță 1°...

pl. *olelii* 854 II.

cf. DA s.v. *aoleu*.

OLÉRCĂ s. f. 831 VIIIb „țuică slabă, de calitate inferioară”; cf. apă 5°...

var. *bolércă* s. f. 699 VIII; *leórcă* (2 sil.) s. f. 832 A.

v. ȘĂINEANU (Mold.), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v.; cf. DA, SCRIBAN (Mold., Trans.), TDRG (înv., pop.), CADE (Mold., Bucov., Trans.), DM, DEX (reg.), Izv., 1936, p. 29 (Vâlcea) s.v. *holercă*, LEXIC REG., I, p. 83 (Vâlcea) s.v. *olearcă*.

OLÍVIA (4 sil.) s. f. art. 742 VIIb, 838 VIII „uleiul (comestibil)”: Când făceam *olivița* din floarea soarelui rămânea trânci 742 VIIb; cf. olói, uléu.

v. GL. DOBR. s.v.

OLÓG s. 1° 791 A „boală de picioare la vite”. 2° pl. art. 858 VII, 869 VIIIa „numele unei sărbători (a treia zi după Paști sau după Rusalii) care, nerespectată, atrage ologirea”.

pl. art. 2° *oloágele* 858 VII, 869 VIIIa.

1° v. DLR (reg.) s.v. 1°; cf. BĂRBUȚ s.v.

OLÓI s. n. 740 VII „ulei comestibil”; cf. olívia...

var. *uloi* s. n. 740 VII.

v. TDRG, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *ulei*, DLR, DEX (înv. și pop.), CADE (Mold., Trans.), SCRIBAN (est), DM (reg.), GL. DOBR. s.v.

OMÁNI s. m. pl. 762 VIII „țigani stabili”.

OMÁT s. n. 721 VIIb, A „zăpadă”; cf. b ă l á n 2°.

v. DLR, DEX (pop.), TDRG (Mold.), ȘĂINEANU (Mold., Trans.), CADE (Mold., Bucov., Ban.), SCRIBAN (est), DM (reg.), BPh, 1936, p. 117 (Mold.) s.v.; cf. GS, 1933–1934, p. 234 (Jina) s.v. *omet*.

OMENÍE s. f. colect. 859 VIIIb „oameni mulți, mulțime de oameni”: Era *omenije* multă la... coștiile alea; cf. o a m e n í m e .

OMEȚÍT adj. 831 VI „înzăpezit”: Furtuni când ne-apuca [...] am stat în cinzeșitrei o zi ș-o noapte *uomețít* pă baltă.

f. *omețită* 827 A.

v. DLR (înv. și reg.), CADE (Olt., Ban.), DM, DEX (reg.), TDRG s.v. *omeți*, SCRIBAN (înv.) s.v. *omeșesc*, SCL, 1969, 1, p. 8 s.v. *omeți*.

ÓMUL, ~ **négru** s. compus 728 II numele unui joc de copii.

cf. DLR (reg.) s.v. *om II.2°*.

ONÁNIILE s. f. pl. art. 809 VI „bufoneriile, giumbușlucurile”; cf. s c a m a t o r í i , s n o á v e .

var. **nánii** s. f. pl. 809 VI, 834 A.

cf. DLR, CADE s.v. *onanie*, ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold.), DM, DEX (reg.), GL. ARGESȘ s.v. *nanie*.

OPÁIETȘ v. **opáiș**.

OPÁIȘ (3 sil.) s. n. 851 VII, 863 V, 864 V, 869 VII „șezătoare”: Era *opáiș*, așa-i spunem [...]. Ne adunam așa mai multe fete tinere, ne-adunam cu lucru și cântam, ne distrăm 864 V; cf. f u r c ă r í e 1°...

var. **opáieș** s. n. 866 V.

v. DLR (reg.) s.v. 5°, LEXIC REG., I, p. 30 (Dolj), GL. DOBR., BĂRBUȚ, SCL, 1969, 1, p. 8 s.v.

OPÁU s. n. 694 VIII „abataj”: Cum se zice acuma, abataje, înainte zicea... *opáuur!*

pl. *opáuri* 694 VIII.

OPÁCÉLI s. f. pl. 680 VIIb „zăpăceli, tulburări”; cf. r ă t u t e á l ă .

v. DLR, DM, DEX (reg.) s.v. *opăceală*; cf. CADE (Olt.), GL. ARGESȘ, BĂRBUȚ s.v. *opăci*, SCRIBAN (vest) s.v. *opăcesc*, BPh, 1939, p. 230 (Gorj) s.v. *opăcit*.

OPÁCÉȘTE, *sè* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 835 A „se strâmbă, se schimonosește, se scâlâmbăie”.

v. DLR s.v. *opăci* 5°, LEXIC REG., I, p. 83 (Vâlcea), GL. ARGESȘ, BĂRBUȚ s.v. *opăci*; cf. DM, DEX (reg.) s.v. *opăcit* 2°, BPh, 1939, p. 232 (Gorj) s.v. *opăcit*, SCL, 1969, 1, p. 8 s.v. *opăci*.

OPINCIOÁRE s. f. pl. 691 VII dim. de la *opincă*.

OPLÉNE s. n. pl. 847 VI „părți componente ale rariței, semănând cu lemnele care fixează tălpile săniei”.

OR adv. 742 VIIa „oare”: *Or ai șuncă-n pod?*

ORÁR s. n. 794 VII, 820 VII „bucată de pânză cu care se acoperă fața mortului”; cf. *b o i* 1°...

v. DLR (reg.) s.v. 2°; cf. SCL, 1969, I, p. 8 s.v.

ÓRĂ s. f. 690 VIII, 762 II, 778 V, 780 V, 782 V, VII, 784 V, VIII, 793 V, 794 V, 815 VII, 823 VII, 825 A, 826 III, VIIb, 827 VI, VII, 833 VIIa, 834 VII, 835 Vb, 841 VIIb, 843 V, 849 VIII „horă”.

ORĂCĂÍ vb. 1° inf. 712 VIII [despre un animal] „(a) rage, (a) zbiera”: [Ursul] *orăcăjăște* c-a văzut omu 707 V. 2° ind. impf. 3 sg. 728 V [despre om] „țipa, zbiera”. 3° conj. prez. 3 sg. 722 VIII [despre găină] „să cotcodăcească”.

ind. prez. 3 sg. *orăcăie*, *orăcăiește* 1° 707 V, impf. 3 sg. *orăcăia* 1° 707 VIa, 711 VII, 712 VIII, 730 A, 731 VIII, 732 V, 2° 728 V, pf. c. 1 sg. *am orăcăit* 2° 711 VII, 3 sg. *a orăcăit* 1° 697 VI, 721 V, VI, A; conj. prez. 3 sg. *să orăcăie* 1° 672 VI, 676 VI, 692 VI, 697 VI, 707 V, 723 VII, 731 A, 3° 722 VIII; ger. *orăcăind* 1° 708 VII, 711 VII, 712 VIII, 728 V.

var. 1° *orângăie* vb. ind. prez. 3 pl.; impf. 3 sg. *orângăia*, ger. *orângăind* 671 VI.

1° cf. DLR, CADE s.v., DM (rar), DEX (fam.) s.v.; 2°, 3° cf. DLR, CADE, SCRIBAN s.v.

ORĂCĂÍRII s. f. gen. 676 VI „acțiunii de a o r ă c ă i 1°”.

ORĂCĂÍT s.n. 692 VI „răget, urlet”; cf. *o r ă n g ă i r i*, *o r ă n g ă i t ú r ă*.

ORĂNGĂITÚRA v. *orângăitúră*.

ORĂNGĂIE v. *orăcăi* 1°.

ORĂNGĂÍRI s. f. pl. 671 VI „răgete, urlete, zbierete (de animal)”; cf. *o r ă c ă í t*...

ORĂNGĂITÚRĂ s. f. 671 VI „răget, urlet, zbieret (de animal)”: Am auzit o *orângăitúră* lungă, la o distanță mai mare; cf. *o r ă c ă í t*...

var. *orângăitúra* s. f. art. 671 VI.

ORB adj. 1° *maț* ~ v. *maț* 2°. 2° f. în *sápă* ~ 841 VIII, *prășilă* ~ 818 VI, *prășeală* ~ 780 VIIb, 803 VI „(prașilă, sapă) printre rânduri”: După ce s-a făcut, d-a răsărit bine sfecla, ne ducem și-i tragem o *sápă oarbă*, zice, printre rând, *prășilă* 841 VIII.

ORBEÁSCA adv. 865 VIIa „orbește, pe orbecăite”: Începeai să legi *orbeásc*-așa până la ziuă legai snopu dă coceni.

ÓRCĂNE vb. ind. prez. 3 sg. 773 V „horcăie”; cf. *r ă p í n d*.

ind. impf. 3 sg. *orcăneá* 703 VIIb, 773 V.

v. DA s.v. *hor*.

ORCĂNEÁLA s. f. art. 703 VIIb „acțiunea de a o r c ă n i”.

v. DA s.v. *hor*.

ORCIÚC (2 sil.) s. n. 728 A „bucată de lemn de care sunt prinse șleurile hamului”: Jleavurile sânt alea care trage caii de ele la gura de ham, de la gura de ham care leagă de colea, de *orćúcy*-ăla.

var. *orciúg* (2 sil.) s. n. 728 A.

v. DLR s.v. *orcic*; cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (Mold., Râmnicu Sărat), SCȘt, 1957, 1, p. 80 (Vatra Dornei) s.v. *orcic*.

ORCIÚG v. *orciúc*.

ORÉZ s. n. 866 VII „pilaf”: Tăiam o pasăre și făceam *oréz*; cf. *pilác*, *plachie*.

OREZÁR s. m. 741 II, VI „lucrător în orezărie”: Era bunicu meu la... *orezár* II; Ȃia la orezărie... *orezáru*, care este șefu, *orezár* VI.

v. DLR, DEX s.v.

ORGÓNIȚA s. f. art. 826 VIb „buhaiul (de urat)”: [De Anul Nou] mergea cu *orgónița* [...] o doniță, pusă o piele dă capră deasupra, găurită și băgată niște păr de cal, și trăgea dă ea.

cf. DLR (Olt.) s.v. *odvoniță*.

ORÍF s. n. 746 VIII „dig”: Aici la noi nu mai ajunge [Buzăul], că avem *orífu*, digu ăla cum îți spui; cf. *díc*.

ORN s. n. 696 VII „horn”.

ORNĀNĀIÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 785 VIIb „faci treabă fără spor, te învârtești degeaba”: *Ornănăléșt!* toată ziua; *ornănăíj* degeaba, nimica nu făcui astăzi; cf. *zbârcâiam*.

ind. pf. s. 1 sg. *ornănăii* 785 VIIb.

ORSÁT v. *urséz*.

ORZ s. n. în ~ pe *vátră* 866 V „petrecere (între fete) în seara de Anul Nou”: Acum sigur că nu mai e *orz pă vátră* și să spune revelioane.

v. GL. DOBR. s.v.

ORZĂREÁ vb. ind. impf. 3 sg. 812* „făcea comerț cu cereale”.

ORZĂRÉȘTI adj. f. pl. 1° 830* [despre fructe] „care se coc odată cu orzul; văratică, timpurii”; cf. *orzeáscă*. 2° 864 VI [despre căruțe] „de dimensiuni mari, de tipul celor folosite de negustorii de cereale”.

ORZEÁSCĂ adj. f. 830 A [despre măr, pară etc.] „care se coace odată cu orzul; văratică, timpurie”; cf. *orzăréști* 1°.

v. DLR (reg.) s.v. *orzesc*.

ORZÍȘTE s. f. 815 A, 827 A, 852 VIa, 855 A „teren pe care s-a semănat sau de pe care s-a cules orzul”: Oile vara le-mpăiam pă răpiștii acolo, pă *orziștii* 827 A.

pl. *orziști* 815 A, *orziștii* 827 A.

v. DLR (reg.), SCL, 1957, 1. p. 108 (Dobr.) s.v.

ÓSEA s. f. art. 820 VIII „osia”.

OSIÁC (3 sil.) s. n. 827 A, 864 VI „lemn deasupra osiei la căruță, pod al osiei”.

cf. TDRG s.v., DLR (reg.), CADE, SCRIBAN (Olt.) s.v.

OSÍT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 851 VII „s-a osificat”.

v. DLR (rar), TDRG s.v. *osi*, GL. DOBR. s.v. *osea*.

OSPĂDĂR adj. 743 VII „gospodar, înstărit”: Tat-su-i cam... s-a luat de băutură, el a fost un om *ospădăr* el în zilele lui; cf. g o s p o d ă r ...

OȘȘÓR s. n. 846 VII dim de la *os*.

v. DLR (reg.) s.v. *osișor*.

OSTOIÉȘTE vb. imper. 2 sg. 675 VII „oprește, potolește”: [Înainte] dădea ciume de... dă murea lumea, dă zicea doamne *ostoiéște* boala!

v. DLR, DEX (înv., pop.), CADE, ȘĂINEANU (Maram., Mold., Ban.), DM (pop.), GS, 1933–1934, p. 242 (Jina) s.v. *ostoi*, TDRG (înv. și Mold.) s.v. *osteia*, GL. DOBR. s.v.

OSTREȚEĂ v. *ostrețează*.

OSTREȚEĂZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 788 VI „bate ostrețe (la pe- reții casei)”: După ce o încheie [casa] și să ridică cu căciulă cu tot, o *ostrețează*, bagă ostrețe printre ostreaț-adică printre stâlpi; cf. b á g ă 1°... sup. *de ostrețât* 788 VI.

var. *ostrețeá* vb. ind. impf. 3 pl. 788 A.

OȘIȘTELE s. f. pl. art. 786 VII „copiii, urmașii, odraslele”: A dat Dumnezeu și mi-a trecut [boala], am venit acasă dă mi-am crescut *oșișteli*, copiii, c-aveam doi acasă; cf. p r ă s í a .

cf. DLR (reg.), LEXIC REG., II, p. 71 (Roșiori de Vede), BĂRBUȚ, CV, 1951, 11, p. 36 (Argeș) s.v. *oșiștie*, GL. ARGEȘ s.v. *oșiștie*.

OTÁVUL s. art. 742 VIIb „otava”; cf. o t ă v e á l ă .

OTÁVEÁLĂ s. f. 697 VI „otavă”: [Ursul] mănâncă otavă d-aia [...] *otăveálă* d-aia, niște iarbă crudă; cf. o t á v u l .

OTÂNCÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 1° 816 A „leagă jugul de proțap în partea bouului mai iute”. 2° 795 VIIIa „presează, bătătorește (pământul în jurul unei plante)”: Bagă firu de tutun și *otîncéște*-așa [...] ca să nu intre soarele, să-l bată, să se usuce; cf. b ă t u r é ș t e ...

1° v. DLR (reg.) s.v. *otinci* 4°, BĂRBUȚ s.v. *otânci*; cf. GL. ARGEȘ s.v. *otânci* 1°.

ÓTCĂ v. *vódcă*.

OTÉLĂ s. f. 782 VI „soi de viță de vie nealtoită”; cf. o t e l é u .

OTELÉU s. 825 VI „soi de viță de vie nealtoită”; cf. o t é l ă .

OTÍC s. n. 791 VI, 792 VI „unealtă de plivit buruienile din semănături, formată dintr-un băț cu o lopățică de fier la un capăt”: [Plivitul] se făcea cu niște *otíce*, într-un ciomag mai lung pus un *otíc* făcut la fierar

792 VI; cf. *r a z , ț e p e l i g ă* .

pl. *otice* 791 VI, 792 VI.

var. *hotíc* s. n. 789 A.

v. DLR (reg.), LEXIC REG., II, p. 100 (Hunedoara), CV, 1951, 11, p. 37 (Argeș) s.v.

OTRĂVICIÓS adj. 731 VI „otrăvitor”.

v. SCL, 1969, 1, p. 11 s.v.

OȚ s. m. 689 V, 831 I „hoț”.

pl. *oți* 793 A, 794 VII, 825 A.

v. DA s.v. *hoț*, SCRIBAN (vest) s.v. *hoț*.

OȚEÁ vb. ind. impf. 3 sg. 817 VII „hoțea, fura”.

OȚELÓS adj. 1° f. 865 VI „de oțel”: Vine niște clame din sârmă *oțelqásă*, copci așa. 2° 721 A [fig., despre un om] „tare, ca oțelul, rezistent”: Nici briciu n-a mers, c-aici e vână groasă didisubt, trebuia să m-adoarmă ș-am fost tare *oțălós*, că nu m-a putut adormi c-un flacon di cela.

f. 1° *oțeloásă* 865 VI.

1° v. DLR (înv. și pop.), SCRIBAN (vechi), TDRG s.v.; 2° v. DLR s.v.

OȚETEÁLÁ s. f. 723 VI „oțetire”: Când îl lași mult să fiarbă, [vinul] dă el în *oțăťálá*.

OȚETEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 839 VI „oțetește”.

v. DLR s.v. *oțeti*, BĂRBUȚ s.v. *oțăți*.

ÓULELE v. *óurile*.

OULÉȚ s. n. 694 VI „os rotund la gleznă”.

ÓURILE s. n. pl. art. 675 VII, 713 III, 763 IIIb „ouăle”.

var. *óulele* s. n. pl. art. 797 VII.

v. DLR (reg.) s.v. *ou*.

OVÁLUL s. n. art. 830 VIIa „ovarul (la femeie)”.

pl. *ovále* 781 VII.

OVEZÍȘTII s. f. pl. 793 A „terenuri de pe care s-a secerat ovăzul”: Grâul îl semănam dăsupra, băgam grăpili dă fier și îl grăpam [...] dac-aveam ogoare, mai dânn timp, *oveziști*.

cf. DLR (reg.), SCL, 1957, 1, p. 108 (Dobr.) s.v. *ovăziște*.

OVÓL v. *vol*.

OVREICÚȚA (4 sil.) s. f. art. 732 III numele unui vechi dans popular: Se joacă *ovreicúța*, păpurașu, ciobănașu, jucăm refuzata.

v. DLR s.v.

PAÁRELE v. *paháră*.

PÁCE s. f. 808 IIb „nume al unei pietre la jocul de copii *p u r c e a u a*”.

PACÉLE s. f. pl. tantum 791 V, 799 V, 801V, 803 V, 823 V, 826 V „mâncare pregătită din cap și/sau picioare de miel, de porc, de vițel, cu usturoi”.

v. DLR (reg., Dobr.), DM (înv.), DEX (reg.), TDRG, SCRIBAN, GL. DOBR. s.v. *pacea*, BĂRBUȚ s.v.; cf. CADE, ȘĂINEANU, BPh, 1939, p. 232 (Gorj) s.v. *păcele*.

PACHÉT s. n. 1° 841 VIII, 855 A „lot, tarla, parcelă”: Acolo aveam lotu, spre luncă, la Coșăreni; să ducea ei, îi bătea coșărenarii, îi zgornea dă pă *pakétu* lu tata 841 VIII; cf. f i t a r á ... 2° 691 A, 708 VIII „suprafață defrișată dintr-o pădure; parchet”. 3° 810 VI „totalitate a caselor de pe o singură parte de uliță, între două intersecții”: Adică noi spunem un *pakét*, un colț dă stradă dă la colțu celălant până la cestălant colț, spunem *pakét*, așa să spune la noi pă țărănește.

pl. 1° *pachéte* 841 VIII.

1° v. DLR (reg.) s.v. 3°.

PÁDINĂ s. f. 827 VII, A, 829*, 833 A, 834 VI, 835 A „loc șes, mlăștinos, pe care se strânge sau din care izvorăște apă”: *Pădină*, un loc mai pădinos care nu rodește, să strânge gârle [pe el] 835 A; cf. p l á j n i ț ă .

pl. *pădini* 827 VII, 834 VI, 835 A.

v. DLR (reg.), CADE (Mold., Olt., Ban.), GS, 1933–1934, p. 242 (Jina) s.v.; cf. TDRG (vest, pop.), SCRIBAN (vest), ȘĂINEANU, DM, DEX s.v.

PADÓC s. n. 1° 867 V „ramă de lemn deasupra cănepei puse la topit, ca să stea în apă”: Făceam așa un *padóc* frumos cu... ceva d-o apăsam [cânepa] și ședea trei zile și trei nopți. 2° pl. 845 V „rafturi în încăperea unde se cresc viermii de mătase”.

pl. 2° *padócuri* 845 V.

PAHĂRĂ s. f. 727 VI „pahar”: Puneai trei lumânări acolo într-o ... *pahâră* acolo, o strachină cu apă.

var. *paárele* s. n. pl. art. 682 VII.

cf. DLR (reg.) s.v. *pahar*, GL. ARGESȘ s.v. *paar*.

PAIÁNTĂ s. f. 1° 852 A „șipcă bătută pe pereții casei pentru a fixa tencuiala”; cf. b a s c h í e ... 2° pl. 754 V „pari la gard”.

pl. *paiénte* 1° 689 VI, 746 VIII, 828 VIII, 2° 754 V.

var. 1° *paiéntă* s. f. 852 A, pl. *paiénți* 721 A; *paíntea* s. f. art. 809 VIII, pl. *paintele* 832 VIIIb.

PAIANTĂM v. *paientéz*.

PÁICĂ (2 sil.) adv. 673 VIII, 678 VIIb, 679 VIIb, 684 VI, 688 V, 760 VIIb, 764 VII, 765 VIIb, 767 VIII, 769 A, 788 VII, 790 VII, 791 VII, 792 VII, 818 A, 823 A „parcă”: Io când am auzât mi s-a săltat căciula de păr în sus, *pájcă* sâmțam că nu mai am căciulă-n cap dă frică 769 A.

v. DLR (reg.), COMAN, GL. (Vâlcea, Hunedoara), LEXIC REG., I, p. 83 (Vâlcea), GL. ARGESȘ, BĂRBUȚ, Izv., 1937, 1, p. 29 (Vâlcea) s.v.

PAIÉLE s. f. pl. 818 VI „serii de foi de tutun culese în ordinea coacerii”: Să ia [de la tutun] trei-patru *paéle*, în trei-patru rânduri ca să-l termini dă cules.

cf. DLR (prin nordul Munt.) s.v. *paia*.

PAIENTĂLĂ v. *paienteală*.

PAIENTĂTUL s. n. art. 815 VI „acțiunea de a *paienta*”;

cf. *împaientărea* ...

PAIÉNTĂ v. *paiántă* 1°.

PAIENTEĂLĂ s. f. 834 VI „acțiunea de a *paienta*”; cf.

împaientărea ...

var. *paientălă* s. f. 804 VIIa.

PAIENTÉZ vb. tranz. ind. prez. 1 sg. 706 VIIIc, 745 VI, 760 VIII, 771 VIII, 802 VIII, 804 VIIa, 814 A, 844 A, 852 A „bat *paiantă*”: Pe urmă o *paientéz* [casa] sau o-ngrădești cu nuiiele, nainte era cu nuiiele, acu nu mai găsești nuiiele, acu o *paienteáză* toți cu ... cuie 844 A; cf. *bágă* 1°...

ind. prez. 2 sg. *paientézi* 844 A, 3 pl. *paienteáză* 844 A, impf. 3 sg. *paientá* 760 VIII, 814 A, 1 pl. *paientám* 802 VIII, pf. c. 3 sg. *a paientát* 745 VI, 1 pl. *am paientát* 771 VIII; refl. ind. impf. 3 sg. *se paientá* 801 A; part. f. *paientată* 800 VIII, m. pl. *paientáți* 740 A.

var. *paiantám* vb. ind. prez. 1 pl., impf. 1 sg./pl. *paiantám* 852 A.

v. DLR (Olt.) s.v. *paienta*, GL. OLT. s.v. *paientează*, BĂRBUȚ

s.v. *paianta*.

PAÍNTEA v. *paiántă* 1°.

PÁJURĂ s. f. 771 Va „sperietoare (din cârpe) pentru ciori; momâie”; cf. *mototéie* ...

cf. BĂRBUȚ s.v. *pajere*.

PALÁGENI v. *părlăgéle*.

PALÁN s. n. 674 VI, 766 VIIb, 786 A „gard de ulucă”: [Era] calu-n poartă, legat cu hățurli dă *palán* 674 VI.

pl. *paláne* 674 VI.

v. DLR, DM, DEX (reg.) s.v. *palancă*, TDRG (Trans.) s.v. *pălant*, SCRIBAN (Trans., Munt.) s.v. *palanc* 2°, GS, 1934, p. 292 (Jina) s.v.; cf. CADE (Trans., Olt.) s.v. *pălant*, LEXIC REG., II, p. 104 (Hunedoara) s.v. *pălanc*, BĂRBUȚ s.v.

PALÁNGĂ s. f. în a *făcút* (gúra) ~ loc. vb. 733 VII „a ars, a fript”: M-a fript [ceaiul], mi-a *făcút gúra palângă*.

cf. DLR (Mold.) s.v. *palancă* 2°, SCRIBAN (est) s.v. *palancă* 1°.

PALÁNGII s. m. pl. 854 VIIIb „negustori de nutrețuri”: Era *palangîi* d-ăștia care e cu fână, avea fânuri, avea ovăz, avea porumb, avea mei, avea dă toate.

PALARIZÍE s. f. 702 VIIb „paralizie”; cf. *paralizéală*.

PALÁȘCA s. f. art. 755 VI, 853 VI „pălăria de floarea soarelui”; cf. *túrtă* 4°.

PÁLE s. f. pl. în expr. *îi venea* ~ 683 V [despre cloșcă] „îi venea cheful, avea toane”; cf. *sanáce*.

v. CADE s.v. *pală²*, DLR (înv. și reg.) s.v. *pală⁵*, SCRIBAN (Munt. fam.) s.v. *pală³*, DM (înv.) s.v. *pală⁴*.

PĂLIȚĂ s. f. 677 VIII „băț lung și subțire”: Moșu a pus mâna p-o *păliță* ș-a plecat după aia; cf. v. *ă r g h i i 2°*.

v. DLR (reg., Trans.), TDRG (înv., pop., Trans.), CADE (înv., Trans.), ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (Trans., Munt., Mold.), DM (reg.) s.v.; cf. LEXIC REG., II, p. 52 (Făgăraș) s.v.

PĂLMELE, de-a ~ loc. subst. 739 V „joc de societate la priveghi”: Se joacă *de-a pălmele*, înnumără, pune palmă peste palmă, înnumără pân'la a zecea, a de-a zecea cică „crai mă rog”, „ce te rogi?”, „ce ne-i porunci”, „sărută pă cutărică”; cf. *p ă l m ú ș e l e*, *p ă l m u ș o á r ă*.

cf. DLR s.v. *palmă 1°*.

PALÓI s. 863 VII „nălucă, arătare”: Ca un *palói*, ca un cățel, așa joacă totu nainte; cf. *g o g l e á z ă* ...

PAMBLÉLE s. f. pl. 729 VI „panglici”; cf. *c o r d e á* ...

PAMBLÍCĂ s. f. 741 III „panglică”; cf. *c o r d e á* ...

pl. *pamblici* 825 VII, 867 VIII.

v. DLR, DM, DEX (reg.), SCRIBAN (sud, est) s.v. *panglică*, GL. DOBR. s.v.

PAMBLIFCIOÁSĂ (4 sil.) adj. f. 811 VII [despre cânepă] „cu firul gros”: Prea groasă [cânepa], *pamblifcîoás-așa*, cum să spun; cf. *b e l i g o á s ă* ...

PĂNA s. f. art. 836 V „spicul (stufului)”.

cf. DLR (reg.) s.v. I. 6°, GL. DOBR. s.v.

PANACÓT s. 842 VII „bucată lungă de lemn cu forme scobite în care se pune la dospit aluatul de pâine”: Avem *panacót* lung așa ca la brutărie și puneam câte șase pâini.

v. DLR (reg.), SCRIBAN (Mold., Munt.), GL. DOBR., Arhiva, 1912, 7–8, p. 293 (Mold.) s.v.; cf. DEX s.v.

PANAGHÍE s. f. 1° 725 VII, 728 V, VII, 729 VIIb, 733 VII, 738 VII, 741 VII „parastas la patruzeci de zile după înmormântare”: Să face șapte pomeni la mort [...] de țărână una, de trei zile una, de nouă zile una, de douăzeci de zile, pă urmă la patruzeci de zile una, să zice *panagíje* la patruzeci de zile 728 VII; art. în *ridică* ~ v. *ridică*. 2° art. în ~ *câpetelor* 728 VII „pomana din Joia Mare”: Joia de lângă Paște să zice la noi Joia Mare, face pomană, zice că *panagíja câpetelor*.

1° v. DLR s.v. 2°, TDRG s.v.

PANC, ~ ~ interj. 760 VIIb cuvât care imită mersul anevoios. cf. DA s.v. *bang*.

PĂNDĂ vb. ind. prez. 3 sg. 750 VI „depinde”; cf. *d e p ă n d ă*.

PĂNDERE, în ~ loc. adv. 711 VIII „împânzind locul;

împrăștiat”: Gonacii [...] dă tomna pă dăparte-ncolo-șa, *în pândere*, unu colo, unu colo, unu colo.

PANERÚȚE s. n. pl. 732 VII dim. de la *paner*.

PAPAINÓG (3 sil.) s. m. 748 V „păpădie [?]”: Adunam flori, *papaínóg*. pl. *papainógi* 748 V.

PAPÚCI s. m. pl. 1° 671 VII, 785 VIIb „ghete”. 2° 793 V [la războiul de țesut] „iepe”: Legi ca două iepe-așa, d-acolo dă la război, p-alea pui picioarele, sau *papúc*.

1° v. DLR (reg.) s.v. *papuc* I.

PARALIZEÁLĂ s. f. 827 VI „paralizie”; cf. *p a l a r i z i e*.

PARALOGÍE s. f. 674 VIIIb „născocire, minciună [?]”: Aude câte o *paralogíje* dân lumea largă, c-a făcut atâtea kile dă brânză; cf. *b á z m ă*.

PARÁUA s. f. art. 808 III „bănuțul la ou”; cf. *b ă n c ú ț ă* ...

PARAVÁTICĂ adj. f. 809 Vb „rea de gură; certăreață”.

cf. DLR (reg.), SCRIBAN (Munt. vest) s.v. *pălăvatic*, TDRG (Munt. pop.), CADE, ȘĂINEANU s.v. *palavatic*.

PARCAGÍU s. m. 715 VI „paznic la un parc de mașini sau de materiale”.

v. DLR (rar) s.v.

PARCEÁ s. f. 1° 693 VI „șiță lată”: [Casa se învelește] cu fier sau cu *parcá*. 2° 821 VIb, 864 VI „parcelă, lot”; cf. *f i t a r á* ...

pl. 2° *parcéle* 821 VIb.

2° v. DLR (reg.) s.v. 1°; cf. TDRG, SCRIBAN s.v.

PARCELÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 864 III „tai în bucăți (o pasăre); tranșezi”: [Pasărea] o tai frumos cu cuțitu, *parcéléști* frumos, cum să *parcéléște* din bătrâni; cf. *c i o b ă n é s c* ...

refl. ind. prez. 3 sg. *se parceléște* 864 III.

cf. GL. DOBR. s. v. *parcelează*.

PARDÁF s. 732 A „scândură tăiată de la marginea bușteanului; lătunoi”; cf. *b r á c u r i* ...

v. DLR (Munt., Olt.), SCRIBAN (Munt.) s.v.; cf. ȘĂINEANU s.v.

PARFÍA, din ~ loc. conjuncț. 782 VI „din cauza, din pricina”: Asta e *din parfija* la ciușmelele-astea. Cic-ar fi fost odată un moșier și la semnat, cum să spun eu, s-a-nceput așa o literă cu d... și *din parfie*-aia i-a pus numele Dracea.

v. DLR (prin Munt.) s.v. 2°, LR, 1961, 1, p. 24 (Roșiori de Vede) s.v.; cf. BĂRBUȚ, Izv., 1936, 2, p. 73 (Vâlcea), CV, 1951, 5, p. 26 (Romanai), 1952, 5, p. 41 (Zimnicea) s.v.

PARMÁCE s. n. pl. 754 VI „nuiete încovoiate, atașate la coasă pentru cositul grâului”; cf. *c a r a g á ț ă*.

cf. DLR (reg.) s.v. *parmac* 5°, SCRIBAN s.v. *parmac*.

PARMALÚC s. 852 VIIb „prispă”: Io dormeam cu cumnată-mea și cu mama, dormeam în *parmalúc*; cf. a m v ó n .

PARTIZÁSE vb. ind. m. m. c. pf. 3 sg. 807 VI „repartizase”: Ne *partizáse* pe noi la grupe.

v. GL. DOBR. s.v. *partizat*.

PARȚOÁLĂ s. f. 863 A „preș”: [La câmp] ne-așterneam și noi paie sau o *parțuálă*, o ghebă, ce-aveam și noi, și ne culcam; cf. z ă b l o á i e .

PAS, în ~ loc. adv. 690 VI „la distanță de un pas”: Alții lăsa [porumbii] dacă era deși, mai în *pas*, știi, c-așa-i spunem noi.

PASÁ, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 775 VI „se tasa”: Să neteza pământu, *să pasá* el cum... în voia sa pământu; cf. b ă t u r é ș t e ...
m. m. c. pf. 3 sg. *se pasáse* 775 VI.

PÁSĂ vb. ind. prez. unipers. 701 VIII, 733 A, 760 VIIIb, 772 VI, 778 VI, 796 VII, 815 A, 827 A „dăunează, face rău”: Și dacă dă un ger după aia sau un frig, [tutunului] îi *pásă* 733 A.

ind. impf. *pásá* 701 VIII, 794 A; conj. prez. *să pése* 733 A, 824*.

v. DLR (reg.) s.v. *pása*¹ 2°, LEXIC REG., II, p. 62 (Sibiu) s.v.

PASTÁLE s. f. pl. 826 VIIb „teancuri din foi de tutun”; cf. f ú n d e 1°...

PASTELÍM vb. tranz. ind. prez. 1 pl. 821 V, A „așezăm foile de tutun în p a s t a l e ”: [Tutunul] înainte-l făceam păpuși, îl legam, da acu nu să mai face păpuși, nu să mai leagă, decât îl *pastelím*. Îl întindem așa frumos, îl punem la teanc [...] și-l ducem la depozit V.

PASTELÍNĂ s. f. 812 VIIIb „plastilină”.

PÁȘTIUL (2 sil.) s. m. art. 799 VII „Paștele”: La Paști, când vine *Păștju*, roșâm ouă.

v. DLR s. v. *Paști*.

PAT s. n. 1° 854 VIIIb „bancă de lemn la drum, în fața gardului; laviță”: Aveam la poartă și io, să mai ședea un creștin mai bătrân, ședea p-o laiță, p-un *pat*. 2° pl. 688 VI [la săpatul fântânii] „poduri de scânduri de unde se aruncă pământul de la un nivel la altul până sus; schele”: Ajunge jos acolo [la fundul puțului], face niște *pătur*¹ d-azvârlire a noroiului de la ... de-acolo.

pl. 2° *paturi* 688 VI.

2° cf. DLR s. v.¹ 3°, 4°.

PATĂȘI s. pl. 741 VI „platforme (din lemne), legate de tractor, cu care se cară snopii de coceni de la câmp”: [Tractoarelor] le scoate discurile-alea de jos și pune niște lemne lungi de brad pã ele și să faci ... le spune *patăș*¹, și acolo pui câte un ... aproape un hectar de ciocani [...] *Patăș*¹ să spune la ce să căra ciocani.

cf. DLR (Mold., Bucov.), TDRG (Mold.), SCRIBAN (nord), DM, DEX (reg.), LEXIC REG., II, p. 21 (Dorohoi), 123 (Fălticeni), 126 (Gura Humorului) s. v. *patașcă*.

PATRĂR s. n. 725 A „vas din doage servind ca măsură de capacitate”. cf. DLR (înv. și reg.), CADE (Trans., Ban.) s. v. *pătrare*.

PAȚACHÍNI s. pl. 868 VI „mărăcini”: Era grăpi de fier, care-avea dă fier, de fier, care-avea dă mărăcini, dă mărăcini. Dă *pațakíní* d-ăștia. cf. DLR (reg.), TDRG, ȘĂINEANU, DM, DEX s. v. *pațachină*.

PÁUS s. n. 754 VIII „colac mare care se făcea, conform obiceiului, la Anul Nou”: Pă timpul ăla să făceau colaci în tăvare mari, care să numea *páuze*, să făcea ... la fete și când vineau flăcăii colinda și p-ormă scotea colacu-ăla care se numea *páus*, îl ura și-l lua flăcăii *páusu*-ăla.

pl. *páuze* 754 VIII.

var. **páuzul** s. n. art., pl. *páuze* 754 VIII.

cf. DLR (înv., pop.), ȘĂINEANU, DM, DEX s. v. *paos*, CADE, SCRIBAN s. v., GL. DOBR. s. v. *apaus*.

PÁUZĂ, în ~ loc. adv. 816 V „cu pauze, cu întreruperi; intermitent”: Ia gorniști și-i aduce, și-i cântă. Așa în *páuză*; mai cântă, mai stă ...

PÁUZUL v. *páus*.

PAZÍE s. f. 693 VI, 711 VI, 814 A [la casă] „parte a podului, sub streășină”: Face *pazí*-aia pă margine, un rând dă scândură, știți dum-neavoastră, ca să vină căpriorii puși pă ... pă scândur-aia 711 VI; cf. a p l e c ă t ó r 3° ...

cf. DLR (reg.), TDRG, SCRIBAN (Mold.), DM, DEX s. v.

PĂBLÁGII s. pl. 737 VIIIb „buruieni (mari)”; cf. b ă d ă d ă n i i ...

PĂCĂCIÚNE s. f. 838 VIIa „obicei conform căruia, joi sau la o săptămână după nuntă, tinerii căsătoriți fac prima vizită la părinții fetei”: [La o săptămână după nuntă] îi chema pă socri cu băiatu la fată, părinții, zicea că-i ca un fel de *păcăcúne*; cf. c ă l e 1° ...

var. **păciúne** s. f. în *se duceá* ~ 778 VIIb.

cf. GL. OLT. s. v. *împăcăciune*, BĂRBUȚ s. v.

PĂCĂNEÁȚA s. f. art. 737 II „talanga”: Io mergeam pă drum înainte, în urma mea auz *păcăneáța* lor [= cârlanilor], vinea după mine; cf. a c i ó i ...

v. DLR (reg.) s. v.

PĂCĂNITÓRI s. f. pl. 831 VI [la căruță] „cercuri de metal puse între umărul osiei și roată, având rolul de a atrage atenția în timpul mersului”: *Păcănitórí* la căruță, care mergeai ... roatili și păcăne, face pac-pac-pac [...] să-i audă căruța păcănind.

cf. DLR (reg.), GL. ARGES s. v. *păcănitoare*.

PĂCĂRÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 751 VIIIa „a trosnit, a zdroncănit, a păcănit”: Când l-a apucat [...] lupu pă mânz [...] a tras di el. Și căruța a *păcărit*.

PĂCIOÁNTĂ s. f. 769 VII „obicei conform căruia, joi sau la o săptămână după nuntă, tinerii căsătoriți fac prima vizită la părinții fetei”: La părinții miresii să ducea cum era joi sau duminica ailantă. *Păcúántă* îi

zicea, *păcuanta*, că zicea că să duc *păcûântă* să-mpece cu ei; cf. c á l e 1° ...

PĂCIÚNE v. *păcăciúne*.

PĂDINÓS adj. 803 VIII, 833 A, 835 A [despre un teren] „apătos, mlăștinos”: Un loc mai *pădinós* care nu rodește, să strânge gârle 835 A; cf. b ä l t í t.

v. DLR (reg.) s. v. 2°, BĂRBUȚ s. v.

PĂDLĂGENI v. *părlăgéle*.

PĂDUCĂRIE s. f. colect. 834 A „mulțime de păduchi; păducherie”.

PĂDURĂRIȚĂ s. f. 850 V „femeie pădurar”: Noi aveam aicea o *pădurăriță*, un pădurar.

cf. DLR (rar), CADE (Trans., Bucov.), SCL, 1969, 2, p. 138 s. v.

PĂI v. *ápăi*.

PĂIÁ vb. ind. impf. 3 sg. 727 A, 869 VIIIb „scutura paiele de pe arie pentru a le separa de boabe”; cf. b o r f ä i á m ...

ind. impf. 1 pl. *păiám* 869 VIIIb.

v. GL. DOBR. s. v. *păiam*; cf. DLR, DM (înv. și reg.), TDRG s.v. *păi*, SCRIBAN s. v. *păiesc*.

PĂIUȘ s. cu val. adj. în *băligár* ~ 789 VII „(băligar) cu paie”.

PĂLĂMIJEÁM v. *pălămizeá*.

PĂLĂMIZEÁ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 823 A „plivea de pălămidă”: Era pălămidă, să zăcea pălămidă și *pălămizeám* cu ... care vrea îl mai *pălămizeá*.

ind. impf. 1 pl. *pălămizeám* 823 A.

var. *pălămijeám* vb. ind. impf. 1 pl. 774 VIII.

cf. DLR (reg.) s. v. *pălămizit*.

PĂLĂRÚȘA v. *părălúșă* 1°.

PĂLÉȘTE, se ~ vb. 1° refl. ind. prez. 3 pl. 849 V „se zvântă, se usucă”: La urmă le pun la afumat și iarăși când [cârnașii] *să păléște* așa, la urmă-i prăjim în tigaie și-i mâncăm; cf. f i l i v é ș t e ... 2° tranz. ind. pf. c. 1 sg. 871 VII „am oblojit”: Am venit acasă, l-*am pālít* cu tărâțe cu mălai [pe copilul bolnav].

1° conj. prez. 3 sg. *să se pălească* 852 VIa; 2° ind. pf. c. 1 sg. *am pālít* 871 VII.

1° cf. DLR s. v. *păli*², SCL, 1969, 2, p. 139 (Neamț) s.v. *păli*.

PĂLIȘ 1° adv. 827 A „razant”: A dat cu ciomagu *păliș*. 2° s. n. 840 A „furtună cu lapoviță”: Vinea o ... o lapoviță-așa, o ploaie cu zăpadă, doamne ! un *păliș*.

1° v. DLR (Olt., Munt.), CADE (Olt.), DM, DEX (reg.), BĂRBUȚ s. v.; 2° v. DLR (reg.), GL. ARGES s. v.

PĂLMUȘELE, de-a ~ loc. subst. 726 VII „joc de societate la priveghi”; cf. p á l m e l e ...

PĂLMUȘOARĂ s. f. 724 V „joc de societate la priveghi”; cf. *pálmele* ...

PĂLUIÁ¹, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 727 A [despre fân] „se făcea pale”. ind. m. m. c. pf. 3 sg. *se păluisse*; conj. prez 3 sg. *să se păluiască* 736 A. v. DLR (reg.), TDRG, CADE (Olt.), BĂRBUȚ s. v. *pălui*.

PĂLUIEȘTE², se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 724 VI [despre fân] „se zvântă, se usucă”: După ce-l facem [fânul] căpiță-l lăsăm acolo două-trei zile, până *să pălujéști* el, și-l aducem acasă; cf. *filivéște* ...

PĂMÂNT s. n. în ~ mort v. **mort** 1°.

PĂMÂNTÓS adj. 864 [despre băligar] „sfărâmicios ca pământul”: S-adaugă niște băligar mai putred, mai *pămîntós* așa, ca-ngrășământ. cf. DLR, SCRIBAN, DM (rar), DEX s. v.

PĂMÂNZĂLCĂ s. f. 846 VII [la furca de tors] „bucată de postav fixată cu un os de pui, pentru a ține fuiorul”: Aripa are un os mai gros și o fărâmă dă osșor mai subțirel. Doamne, și-l puneam la *pămînzălcă* și zăceam c-avem la furcă *pămînzălcă*. Puneam un petic dă aba, așa, dă postav și aicea făceam o gaură și legam o ață și puneam fuioru ș-apăi l-încingeam pă furcă.

v. DLR, DM, DEX (reg.), SCRIBAN (Munt.), TDRG s. v.

PĂMÂSTEĂLĂ v. **pomosteală** 1°.

PĂMÂSTEĂM v. **pomostește**.

PĂMÂSTEĂUA v. **pomosteală** 1°.

PĂMOSTEĂLĂ v. **pomosteală** 2°.

PĂMUSTÍT v. **pomostește**.

PĂNCĂNE vb. ind. prez. 3 pl. 760 VIIb „merg greu, târâsc picioarele”: D-abi merg, d-abi mērg, panc, panc [...] *păncăne*.

cf. DLR (Munt.), GL. ARGEȘ (fam.) s. v. *păncăni*.

PĂNUȘIȚĂ s. f. 846 VIII „pleavă (de mei)”: Asta nu să treieră, că dacă treieri să fărâmă *pănușî*-aia sau îmbrăcămintea aia [a meiului]; cf. *că mășuiălă* 2°...

cf. DLR (reg.) s. v. I.

PĂPĂRÚDĂ s. f. 745 VIIb, A „sărbătoare a treia joi după Paști”: În ziua di *păpărúdă*, adică a treia joi după Paște A.

v. DLR s. v. *păparudă*¹ I. 1°.

PĂPĂRUDÍM, ne ~ vb. refl. ind. prez. 1 pl. 737 I, 745 VIIIb „ne stropim cu apă, când facem paparude”.

ind. impf. 3 sg. *se păpărudeá* 745 VIIIb.

PĂPURĂȘUL s. art. 735 III numele unui vechi dans popular: Se joacă ovreicuța, *păpurășu*, ciobănașu, jucăm refuzata.

PĂPÚȘĂ s. f. 1° 794 V „nod la capătul feșei cu care se leagă sugarul”: La capātu fășii să face o *păpúșă*, așa-i spune. 2° pl. 675 III, VII „colăcei în formă de 8 neunit la un capăt”.

pl. 2° *păpuși* 675 III, VII.

2° cf. DLR (reg.) s. v. II. 4°.

PĂPUȘĂM v. *păpușești* 1°.

PĂPUȘEȘTI vb. 1° ind. prez. 2 sg. 745 V, 779 VIIb, 843 VIII, 852 A „faci păpuși (de tutun)”; cf. *î m p ă p u ș e ș t i*. 2° refl. ind. prez. 3 sg. 830 A [despre fân, pământ etc.] „se îndeasă, se tasează”: Băteam pământul așa cu picerili pă lângă ea [= viță de vie] ca *să să păpușască* 803 VIII; cf. *b ă t u r é ș t e* ...

1° ind. prez. 3 sg. *păpușește* 720 VI, 740 A, 1 pl. *păpușim* 752 A, 755 VI, 760 VI, 792 V, 797 V, 803 IV, VIIa, 814 V, 821 V, 824 V, 826 V, VI, 828 VI, 3 pl. *păpușește* 740 A; impf. 3 sg. *păpușeă* 798 VIII, 804 VIIIa, 806 VI, 838 VI, VIIb, 1 pl. *păpușeam* 836 VII, VIII, 838 VI, 844 A, 3 pl. *păpușeă* 845 VIII; pf. c. 1 sg. *am păpușit* 803 V, 824 III, 826 V, VIIb, 2 sg. *ai păpușit*, 3 sg. *a păpușit* 740 A; conj. prez. 1 sg. *să păpușesc* 844 VII, 2 sg. *să păpușești* 779 VIIc, 3 sg. *să păpușească* 771 VIII, 843 VIII, 1 pl. *să păpușim* 821 V, 832 VI; part. *păpușit* 740 A, 745 VI, 751 VIIIa, 826 VI; sup. *della păpușit* 720 VI, 804 VIIb, 818 VIII, 824 V, 836 VII, 845 VIII; refl. ind. prez. 3 sg. *se păpușește* 1° 752 A, 764 VI, 2° 830 A; 2° impf. 3 sg. *se păpușeă* 720 V; conj. prez. 3 sg. *să se păpușească* 1° 814 V, 2° 803 VIII.

var. 1° *păpușăm* vb. ind. prez. 1 pl. 745 V.

1° v. DLR (reg.), TDRG, BĂRBUȚ s. v. *păpuși*.

PĂPUȘÍTUL s. n. art. 726 Vb, 799 VI, 817 A „acțiunea de a păpuși 1°”: Pă timpul-ăsta-ncepeam *păpușítu* [tutunului] 817 A.

PĂPUȘÓI s. m. 721 VIIb, 726 Vb, VII, 729 I, 738 A, 741 A „porumb”.

pl. art. *păpușóii* 726 Vb.

v. DLR, TDRG, ȘĂINEANU, BPh, 1934, p. 104 (Mold.), CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est), GL. DOBR. s. v. , LR, 1960, 3, p. 76 (Suceava) s. v. *popușoi*.

PĂR s. m. 723 V „lână fină și subțire”: Torceam lână subțirică, *păr* îi spunea.

v. DLR (pop.), CADE (Trans.), BĂRBUȚ, CV, 1952, 2, p. 38 (Gorj) s. v.; cf. GL. OLT. s. v.

PĂRĂLÚȘĂ s. f. 1° 733 III, 740 III, V, 741 III, 745 V „bănuț la ou”: Trebi să fie proaspăt [oul] și să aibă o *părălúșă*; la unu din capeti, ăla capătu mai turtit, trebui să aivă o *părălúșă* ca un ban așa, mai negru dicât culoarea ouli 741 III; cf. *b ă n c ú ț ă* ... 2° pl. 769 V „frunzulițe (pe crăci de stejar sau de ulm) cu un fel de protuberanțe, care se pun viermilor de mătase pentru a se urca pe ele”: Le punem așa, cum s-ar zice niște *părălúșe* așa, așa le zicem noi, niște crăchițe așa sunt, așa crăchițe cu pitulici mici pă ele și să urcă [gândacii].

pl. 2° *părălúșe* 769 V.

var. 1° *pălărúșă* s. f. 726 III, 739 III.

PĂRĂLÚȚA s. f. art. 712 III, 721 III, 724 Ia, III „bănuțul la ou”: Aleg ouăle cele mai prospete, mă uit la ele să vedem care-s bune [de pus la clocit], dacă are *părăluț*-aia 712 III; cf. b ă n c ú ț ă ...

var. **părăuță** s. f. 709 III, 711 V, 714 III, 747 V, 748 V, 750 III, 836 V, 852 VIIb.

v. GL. DOBR. s. v. *părăuță*, BĂRBUȚ s. v.

PĂRĂSÉȘTI, să ~ vb. conj. prez. 2 sg. 687 I „să alungi”: Uite, tată, de ce ai zis dumneata să mă *părăséști*! dă la casa dumitale.

v. BĂRBUȚ s. v. *părăsi*.

PĂRĂUȚĂ v. *părăluța*.

PĂRÂNCĂ v. *părâng*.

PĂRÂNG s. n. 726 VIa, 727 A, 737 VI, 739 A „plantă furajeră asemănătoare cu meiul; dughie”; cf. d i l i d á r .

pl. *părânguri* 727 A.

var. *părâncă* s.f. 754 VIb; *părîncă* s. f. 854 VIIa.

v. DLR, DM, DEX (reg.), TDRG (Mold., Trans.) s. v., CADE (Mold., Trans.), SCRIBAN (Munt.) s. v. *părîng*.

PĂRÎNCĂ v. *părâng*.

PĂRLĂGÉLE s. f. pl. 680 V, 714 VII, 745 VIIb, 782 V „pătlăgele (roșii)”: Era ardeiu și *părlăgélili* neudate 782 V; cf. d u m á d e .

var. *palăgeni* s. f. pl. 783 VII; *pădlăgeni* s. m. pl. 780 III, 783 III.

v. DLR s. v. *pătlăgea*; cf. BĂRBUȚ s. v. *pălăgean*.

PĂRȚEĂSCĂ, să ~ vb. conj. prez. 3 sg. 786 VIII „să împartă, să dea de pomană”; cf. î m p ă r ț é s c .

cf. DLR (înv.) s. v. *părți*.

PĂRUGEÁN s. m. 835 A „par mare”; cf. t u m u r l ú g i .

v. DLR, DM (reg.), CADE (Olt.), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ, DR, 1924–1926, p. 902 s. v.

PĂRUIÁLA s. f. art. 1° colect. 721 A, 804 V, 833 VI [la casa de pământ] „totalitatea parilor pentru pereți”. 2° 740 VI [la casa de pământ] „acțiunea de a bate parii”.

1°, 2° cf. DLR (reg.), LEXIC REG., II, p. 62 (Vaslui) s. v.

PĂRUÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 pl. 745 VI [la casă] „au bătut pari între furci”.

cf. DLR (înv., reg.) s. v. *păruí*² 1°, DM, DEX, LEXIC REG., II, p. 62 (Vaslui) s. v. *păruí*.

PĂRURI s. n. pl. 747 VIIb „păr (colectiv)”.

PĂS, nu aveá ~ loc. vb. 679 VIII „nu le păsa, nu se sinchiseau”: [Rușii] *n-aveá pás*, că nu era [războiul] în țara lor; cf. n e v ó i e 1°.

v. DLR (rar) s. v.

PĂSÁT s. n. 767 I, 769 I, III, VII, 770 V, 772 III, VII, 774 V, 804 V „terci de mămăligă”: Mămăliga, pui căldarea și încălzești apa așa, așa șâ faci *písát* 769 VII; cf. c i r .

var. **pâsát** s. n. 763 IIIb, V, 765 V, 766 V, VII, 768 III, V, VII, 769 VII, 771 III, VII, 773 V, 774 V, VIIa, 776 V, 778 III, V, VIIa, 780 III, VII, 781 III, VIII, 784 I, 785 III, 789 V, 790 V, VII, 791 V, 796 V, 797 V, VII, 799 V, 804 V, 806 VII, 807 VII, 808 I, III.

v. DLR, DEX s. v. 3°, GL. OLT. s. v. 1°, BĂRBUȚ s. v.

PĂSĂRIȘ s. colect. 800 Ib „mulțime de păsări”.

PĂSCULÎTE s. f. pl. 866 VII dim. de la *pască*: Făceam brânză, când aveam brânză proaspătă de vacă, o făceam cu ou, puneam și puțin zahăr și puneam acolo în coca de cozonac și făceam *păsculițe*.

PĂSTĂIE s. f. 1° 781 VII „ardei cornul caprei”; cf. *c á p i a* ... 2° pl. 678 V „puzderii”: [Cânepa] o batem d-o curățăm dă *păstăile* acelea [...] are *păstăi* pă fir; cf. *c r á ț a* ... 3° în legată în ~ 827 A [despre basma] „înfășurată în jurul capului și înnodată pe frunte”.

pl. *păstăi* 1° 780 III, 2° 678 V.

1° cf. DLR (reg.), GL. OLT. s.v., BĂRBUȚ s. v. *păstăi*; 2° cf. DR, 1941–1943, p. 62 s. v.

PĂSTRĂ, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 786 III, V „se cruța, se menaja”: Neglijența ș-a lui, că *nu s-a păstrat* și s-a îmbolnăvit V.

ind. pf. c. 3 sg. *s-a păstrat* 786 V.

v. DLR (înv.), CADE s. v.

PĂSTRĂGĂLEȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 781 VII „se rostogolește”: Uite *să păstrăvălește*, se frământă, și a căzut din pat.

var. se *păstrăvălește* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 781 VII.

v. DLR (prin nord-estul Olt.), TDRG (Olt.), LEXIC REG., II, p. 30 (Vâlcea), BĂRBUȚ s. v. *păstrăgăli*, SCRIBAN (vest) s. v. *prostovălesc*; cf. GL. OLT. s. v. *postrăvălești*.

PĂSTRĂMÊȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 1° 676 V, 738 V, 751 V „face (carnea) pastramă”: Carnea o *păstrămim*, o punem la puțină 751 V. 2° 682 V, 754 V „trașăm carnea (de porc)”: *Păstrămim*: după ce-l tăiem [porcul] acolo-șă, îl *păstrămim*, cum e datoria omului, facem șuncile, scoatem noi carnea dup-acolo 754 V; cf. *c i o b ă n é s c* ...

ind. prez. 1 pl. *păstrămim* 1° 751 V; 2° 682 V, 754 V, 3 pl. *păstrămêște* 1° 738 V.

1° v. DLR (prin vestul Munt.), GL. ARGES s. v. *păstrămi*.

PĂSTRĂU s. m. 716 IIa „soi de ciuperci mari, albe, comestibile”.

pl. *păstrăi* 716 IIa.

cf. DLR (pop.), SCRIBAN (nord), TDRG, CADE (Mold., Trans.), DM, DEX (reg.) s. v. *păstrăv*, LR, 1959, 3, p. 66 (Argeș) s. v. *păstrămi*.

PĂSTRĂVĂLEȘTE v. *păstrăgălește*.

PĂSTRU s. n. 867 V „păstrare, economisire”.

v. DLR, DM (înv. și reg.), SCRIBAN (rar), TDRG, CADE s. v.; cf. DEX s. v.

PĂSUIÁ vb. ind. impf. 3 sg. 815 A „apăra, ferea”.

PĂȘIÓRI (3 sil.) s. m. pl. 815 A dim. de la *pas*.

PĂȘUIÁM vb. tranz. ind. impf. 1 sg. 750 VIIIb „pășteam, pășunam”:

[Oile] vara le *pășuîám* la câmp.

PĂTÍC s. 712 VIII dim. de la *pat*: Sta-nvălit c-o sarică acolo-ntr-un *pătíc*.
v. DLR (Munt.), GL. ARGEȘ s. v.

PĂTIÉCI (3 sil.) s. m. pl. 756 VIII „grămezi, clăi de coceni clădite pe par”: Când se usucă [cocenii], să face un fel dă *pătíjéc* așa, p-o prăjină așa, pentru iarnă, ca să șază frumos nutrețu; cf. *s t o g , ț u r l ó i* 1°.

v. DLR (reg.) s. v. *pătuiac*, CADE s.v. *pătuiac*; cf. LEXIC REG., I, p. 83 (Vâlcea) s. v. *pâteac*, GL. OLT. s. v. *pătiege*, BĂRBUȚ s. v. *pătieg*.

PĂTRĂTÚRI s. f. pl. 675 VIIIa „pietre cioplite în formă cubică”:
Noi o lucrăm piatra *pătrătúr!* frumoase.

cf. DLR s. v. *pătrătură*.

PĂTÚL s. n. 1° 788 VI „cadru din drugi peste loitrele căruței folosit pentru a-i spori capacitatea”: Să punea *pătúlu* pă căruță când plecam la cărat; cf. *ț a r c .* 2° 786 A „clădire mică, cu camere de locuit și cu pod pentru depozitarea porumbului”.

1° v. DLR (Munt., Olt.) s. v. 4°b.

PĂTURÍME s. f. colect. 817 VII „mulțime de pături (de învelit)”.

PĂTUTÍNDENI adv. 697 VIIIb „pretutindenî, peste tot”: Odată a căzut așa un potop așa, și nu *pătutinden!*, numa [...] cam din capu satului încoace; cf. *r â n d* 2°.

v. DLR (reg.) s. v. *pretutindenî*; cf. SCRIBAN (înv.) s. v. *pretutindenî*.

PĂȚÁU s. n. 689 VII, 807 VI „pățanie, necaz”: Păi eu îți spusei, zâc, cam un roman așa din *pățáuu* meu, adică ce-am pățat eu 689 VII. El știe tot *pățáuu* meu 807 VI; cf. *p e t r é c e r e , p o c á n i e*.

v. DLR (Munt.), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ, SCL, 1969, 2, p. 140 s. v.

PĂLPĂÍ, a ~ vb. inf. 751 VII „a clocoti încet”: *Pólcáie* mămăliga, fierbe 703 V; cf. *b ó l c ă n e*.

ind. prez. 3 sg. *pálpáie* 807 V; conj. prez. 3 sg. *să pálpáie* 750 VIIb, 807 V.
var. *pólcáie* vb. ind. prez. 3 sg. 703 V; *pólpáie* vb. ind. prez. 3 sg. 704 V.

PÂNDÁR s. 727 I [la jocurile de copii] „loc unde se mijește”: Care cade zece acela să face la *pîndár*, ceilalți pleacă și s-ascunde; cf. *t i c t á c* 2°, *t í c t á* 3°.

PÂNDĂ s. f. 748 V, 836 V „figură la jocul de copii oina”: Ne-mpărțeam: jumătate-ntr-o parte, jumate-ntr-o parte; trăgeam sorții, cari-i la bătaie și cari-i la *pîndă* 748 V.

var. *pântă* s. f., pl. *pânte* 865 II.

PÂNTĂ v. *pândă*.

PÂNTECĂRESC vb. ind. prez. 1 sg. 839 VIIIb „am diaree”.

cf. DLR (neobișnuit) s. v. *pântecări*.

PÂNZĂR s. n. 717 VII „dispozitiv pentru urzit; urzitor”: [Cânepa] o urzeam la *pînzăr*, la urzitor; cf. d u l á p .

cf. DLR (reg.) s. v. 2°.

PÂNZĂ s. f. în expr. *mergeám ~ 701 VIII* „împânzeam locul”: [Grâul] îl semănam noi șapte, opt inși la rând cu sacu, cu poalele cu grâu, altu-nainte, după el așa, *pînză* așa *mergám* când semănam; cf. î m p â n z u i á ...

v. GS, 1929–1930, p. 133 (Prahova) s. v.; cf. DLR s. v. I. 1°.

PÂNZĂREĂSĂ s. f. 815 A, 840 VII „femeie care are urzitor și urzește și pentru altele”; cf. u r z ă r e á s ă , u r z ă t o á r e a , u r z i t o r e á s ă .

PÂNZĂRÉT s. n. colect. 850 Vb, VII „pânzeturi”; cf. p â n z u r i .

PÂNZURI s. f. pl. 788 VII, 791 VII „pânzeturi”; cf. p â n z ă r é t .

v. DLR (înv. și reg.) s. v. *pânză*.

PÂRÂCIÚNI s. f. pl. 768 VIIIb „reclamații împotriva cuiva; pâre”; cf. r e c l á m ă .

v. DLR, DEX (pop.), DM (rar) s. v. *pârâciune*.

PÂRDĂI s. m. pl. 723 VII „dihăanii, jivine”: Tocmai după ce-am trecut să intrăm în satu din jos, în Urechești, atuncea ne-a spus: „ai, ăia era *pîrdăi*, mamă”; cf. j i l é t i n i ...

PÂRJOLÍCĂ s. f. 738 VII „friptură făcută la repezeală”: Pui o bucată de ficat, pui rinichii amândoi, faci o *pîrjolícă* și bei o căldare de vin.

PÂRLEĂLĂ s. f. 811 A „pelagră”; cf. p i l á g ă r .

v. DLR (reg.) s. v.

PÂRLÍTA s. f. art. 1° 800 V „afurisita, ticăloasa”; cf. î n c h i n á t 1°... 2° la ~loc. subst. 741 II numele unui joc de copii (cu mingea): Ne jucam cu cei mari și *la pîrlíta* și cei mici stătea-n mijloc și cei de afară ne-atingea cu mingea.

m. pl. 1° *pârlíți* 685 VIIb.

PÂRLOĂGĂ s. f. 750 IIa, 853 VIIIa, 866 A „loc într-un lan de grâu, sau de porumb, unde (din cauza inundației) crește doar iarbă”: Ne-am dus în niște porumb, acolo era o *pîrloág*-așa [...] unde nu era porumb, era-n... înecat 750 IIa.

pl. *pârloáge* 750 IIb.

cf. DLR, DM, DEX s. v., CADE (Mold.), SCRIBAN (estul Olt.), TDRG, ȘĂINEANU s. v. *pârlog*.

PÂRPÁC s. 677 II numele unui joc de copii: „de-a v-ați ascunselea”: *Pîrpác*, unii mijește și unii s-ascunde și, când să ne ducem, ăia care mijește fuge după ăilalți; cf. a s c ú n s a ...

PÂRȚĂGÓS adj. 704 VIIa, 791 VII „arțăgos, capricios, cu toane”: Era, știi, *pîrțăgós*, plângea ca copilu 704 VII; cf. d o l o m á n ă ...

v. DLR (vestul Munt.), GL. ARGEȘ s. v.

PĂSÁT v. *păsát*.

PĂȘA interj. 794 A „păș”.

v. DLR (reg.) s. v. *păș*.

PĂȘĂI vb. ind. prez. 2 sg. 726 V „mergi în vârful picioarelor, pe furis”: I-auzim vâjâind așa, ușor așa, ca când *pășîi*.

PĂȘEA vb. ind. impf. 3 sg. 760 VIIb „pășea, trecea peste ceva”.

ind. pf. c. 3 sg. *a pășit* 823 VII, 835 VII; conj. prez. 3 sg. *să pășească* 835 VII.

PE prep. 1° 673 VIII, 765 V „în, la (indicând spații închise sau delimitate)”: Și m-a dus acolo *pă* Pitești, la spitalu ăla 765 V. 2° în ca ~ *déget* v. *déget*; ca ~ *mână* v. *mână* 2°; ca ~ *míne* v. *míne*; ca ~ *piciór* v. *piciór* 6°. 3° 673 VIII „de”: I-a plăcut *pă* fată.

PEÁRȘĂ s.f. 721 V, A „prună”.

cf. DLR (înv., rar), CADE (Mold.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.), TDRG, ȘĂINEANU s. v. *perjă*.

PÉCE v. *pécie*.

PÉCIE (3 sil.) s.f. 671 V, 672 III, 674 V, 676 VII, 680 V, 683 V, 697 VII, 706 Vb, 756 V, 758 V, 765 V, 768 VII, 771 Vb, 774 VIIb, 775 V, 778 V, 782 V, 784 III, 797 V, 801 Vb, 812 V, 814 V, 823 V, 824 V, 836 V, 838 VIIb, 848 VII, 849 V, 850 Vb „fâșie de carne macră (de porc) pentru friptură sau pentru pus la afumat”: Grăsimea aia o pune separată, *pécii*-aia, c-așa să zice la noi *pécie*, mușchii ăia, cum să zăc, separate 801 Vb. *Péca* îi spunem la [carnea] a slabă 775 V; cf. *s l ă b i c i ú n e*.

pl. *pécii* 672 III, 675 VII, 680 V, 697 VII, 706 Vb, 756 V, 758 V, 774 VIIb, 782 V, 784 III, 836 V, 848 VII.

var. *péce* s. f. 775 V, 855 V; pl. *peci* 855 V.

v. DLR, DEX (înv., reg.), SCRIBAN (înv., vest, Maram.), ȘĂINEANU, DM s. v., LEXIC REG., I, p. 9 (Baia Mare), BĂRBUȚ, DR, 1927–1928, p. 47 (Sibiu), BPh, 1939, p. 232 (Gorj), CV, 1949, 6, p. 30 (Mehedinți) s. v., GL. OLT. s. v. *pecii*; cf. CADE (Olt., Trans.) s. v. *pecină*, LEXIC REG., II, p. 41 (Ban.) s. v. *pece*.

PECÍM, *să* ~ vb. tranz. conj. prez. 1 pl. 839 VII „să desfacem (carnea de porc) în *pe c i i*”: Dipă aia mergem *la pe cît*, *să pe cîm* carnea porcului; cf. *pe c i u i é s c*.

sup. *la pe cît* 839 VII.

cf. DLR (prin Munt.) s. v. *pecia*.

PECIOÁRE (4 sil.) s. f. pl. 706 Vb dim. de la *pe c i e*; cf. *pe c i ú ț e*.

PECIUIÉSC vb. tranz. ind. prez. 1 sg. 672 V, 673 V, 674 V, 680 V, 689 V, 690 V, 721 VIIa, b, 732 V, 736 V, 855 V „tai (carnea de porc) în *pe c i i*”: *Pe c u í e ș t e* așa carnea frumos, mi-o sară, mi-o pune-ntr-o copaie sau într-o ladă 690 V; cf. *pe c i m*.

ind. prez. 2 sg. *pecuiéști* 721 VIIa, b, 3 sg. *peciuie* 672 V, 673 V, 689 VII, 855 V, *pecuiéște* 690 V, 855 V, 1 pl. *pecuim* 680 V, 732 V, 736 V, 855 V; conj. prez. 3 sg. *să peciuie* 855 V, 1 pl. *să pecuim* 674 V; part. *pecuít* 721 VIIb, f. *pecuítă* 674 V, 736 V.

cf. DLR (prin Munt.), GL. ARGEȘ s. v. *pecia*.

PECIUȚE (4 sil.) s. f. pl. 674 V, 678 V dim. de la *pecie*; cf. *pecioáre*.

v. DLR (reg.) s. v. *peciuță*, GL. OLT. s. v.

PEFTÉLE v. *pifteá*.

PÉLII s. f. pl. 831 VI „pari pe care se întind năvoadele (la uscat)”: Era năvoadele-ntinse pă *pélij*, așa se numea, *pélij*, niște pari dânăia ... care să usca nevodu.

v. DLR s. v. *pelie*.

PELIȘOÁRE s. f. pl. 712 VI, 736 V dim. de la *pală* (de borangic): [Borangicul] îl facem *pelisșoare* pă un ziar și pă urmă punem pă ... *pelisșoarle*-acelea, punem mălai sau nisip și le facem scule pă rășchitor 736 V.

PELITÁRE v. *peretár*.

PÉLIȚA s. f. art. 835* „înfățișarea, chipul”: Seamănă cu mamă-sa, toată *pélița* ei !

cf. DLR (înv. și pop.) s. v. *pieliță* II, TDRG (lb. v.) s. v. 1°, CADE (arh.), SCRIBAN (vechi) s. v.

PELIVÁN s. m. 839 VIIIb „acrobat, saltimbanc”: Ta-su lui fusese *peliván*, dar și el era voinic [...] era puternic.

v. DLR (înv., reg.), TDRG, CADE (arh.), SCRIBAN, DM, DEX (înv.) s. v. *pehlivan*, GL. DOBR. s. v.

PELTICÁRE s. f. 672 VIII „defecțiune de pronunție”: [Țigani] are o țără *pelticáre*.

cf. DLR (rar) s. v. *pelticărie*.

PENTICÍTÁ s. f. 761 VII „apendicită”.

PENTIȘOÁRĂ s. f. 723 A dim. de la *pantă*.

PEPENOÁICE (4 sil.) s. f. pl. 762 VIII „pepeni mari, de formă lunguiață”.

v. DLR, DEX s. v. *pepenoaică*.

PERCEPTÓRUL s. m. art. 781 V „persoana care strânge darul la nuntă”; cf. *zaráf*.

PERCITÓR s. m. 839 VIIIb „perceptor”; cf. *isprăvnicérul*.

v. DLR (reg.), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ, DR, 1929–1930, p. 472 (Vâlcea) s. v.

PERDÁF s. n. 726 Vb „strat subțire (de nisip)”: Tutunu după ce-l semăna, puneam un *perdáf* di nesip și-l bătea bini cu mătura piste mranîța aia acolo.

PERETĂR s. n. 860 V „șesătură cu care se împodobesc pereții caselor țărănești”; cf. *f u n d á r e*.

pl. *peretăre* 737 VIIIb, 860 VI.

var. *pelităre* s. n. pl. 737 VIIIb.

v. DLR (reg.) s. v. *păretar*, LEXIC REG., I, p. 84 (Vâlcea) s. v.; cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX s. v. *păretar*, BĂRBUȚ s. v. *peritar*.

PERÉTE s. m. în făce un ~ 728 VII „stă treaz toată noaptea la priveghi”: Care putea să stea, sta toată noaptea [la priveghi], zăcea că *făce un peréte*; dacă stai și nu dormi toată noaptea.

PERGHÉL s. n. 836 V, 853 II 1° „cerc desenat pe pământ la un joc de copii cu mingea”. 2° „nume al jocului care se joacă în ~”.

1° cf. DLR, DM, DEX (înv., reg.) s. v. 2°, TDRG, CADE, SCRIBAN, GL. DOBR. s. v.; 2° v. DLR (pop.) s. v. 2°, ȘĂINEANU s. v.

PERGHELÚȘ s. 850 A „derdeluș”: Deci formatu unei săniute, cum...are copiii dă să dau la *pergelúș*; cf. *d â r l i ú ș*...

PÉRIA s. f. art. 773 V, 776 VII „obiceiul conform căruia fetele și flăcăii se adună în ajunul Anului Nou și pun sub oale sau sub străchini diverse obiecte, pentru a-și ghici ursitul”: Atuncea [înainte, la Anul Nou] jucam *périja*, nemeream... punea perii, inel, astea toate 776 VII; cf. *c o l ț á t ă*...

PERIÚȚĂ s. f. 775 VIII „franjuri (cu care se împodobește marginea de jos a fustei)”: Și mai avea ș-un... un fel dă *periuúță* așa, o punea pă marginea fustii.

PÉRLĂ s. f. 854 IV „soi de viță de vie”.

PERMITĂ vb. ind. impf. 3 sg. 819 VIb „permitea”.

ind. pf. c 3 sg. *a permitát* 735 VIIa.

PERNĂRIE s. f. colect. 771 VII „mulțime de perne”.

PERNÍȚA s. f. art. 832 VII numele unui dans popular: „perinița”; cf. *p e r n ú ț a*, *z â r n a*.

cf. DLR (pop.) s. v. III.

PERNÚȚA s. f. art. 826 VIb numele unui dans popular: „perinița”; cf. *p e r n í ț a*...

PESCĂRÓS adj. 749 A [despre un om] „dibaci la prins pește”: Nu știu dac-a fost altu mai *pescărós* și la cunoștința peștelui.

cf. DLR (înv. și reg.), GL. DOBR. s. v. *pescări*.

PEȘCHÍR s. n. 671 VII „maramă”: Înainte, când m-am căsătorit eu, să punea *peșkír*, cârpoi din ăla; cf. *c â r p ó i*...

pl. *peșchire* 818 VII, 832 VII.

v. DLR (reg.), CADE (Olt.), ȘĂINEANU (Olt., Argeș), SCRIBAN (rar, Olt., Trans.), BĂRBUȚ s. v., BPh, 1939, p. 233 s. v. *peșchiri*; cf. TDRG (Munt., Olt.) s. v.

PÊȘTELE, ~ și pescárul s. compus 733 II numele unui joc de copii.

PETEÁLĂ v. *beteálă*.

PETECEÁSCĂ, să ~ vb. conj. prez. 3 sg. 801 A [despre zăpadă] „să se topească lăsând goluri de pământ”: [Primăvara] începea să *petecăscă* zăpada.

v. BĂRBUȚ s. v. *peteci*.

PÉTICĂ s. f. 727 V, 728 VII, 733 VII, 736 VII, 746 VII, 750 VII „bucată de pânză; cârpă, petic”: Vine unu și azvârle-o *pétică* piste tine, nu te mai videa nimerea 746 VII. Puneai o *pétică* de cearșaf 733 VII.

v. DLR (reg.), TDRG (Mold.) s. v. *petic*, SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.) s. v.; cf. CADE (Mold.), GL. DOBR. s. v. *petecă*.

PETÍCHILE v. *plătícă* 1°.

PETICÚȚĂ s. f. 740 VII dim. de la *petică*.

PÉTINI s. f. pl. 727 A „loturi, parcele, tarlale”: Chiar la băiatu ăsta a meu îi dăduseră *pétini* p-acolo... de-a curmezișu, pã Bălanu; cf. *f i t a r á* ...

cf. DLR (reg.) s. v. *petină*.

PETÍȚE s. f. pl. 780 VIII „grămezi din zece snopi așezați în formă de cruce”; cf. *m ă g á r* ...

v. DLR (reg.) s. v.², LEXIC REG., I, p. 49 (Turnu Severin), p. 55 (Vânju Mare), II, p. 41 (Sânnicolau) s. v., BĂRBUȚ s. v. *petiță*.

PETÓCĂ s. f. 829 A „inel din tablă fixat în capătul de sus al leucii, în care se prinde carâmbul loitrei”.

pl. *petóci* 829 A.

v. DLR (reg.) s. v. *peteică* 2°; cf. CADE s. v. *peteucă*.

PÉTRE s. 819 V „caloian”: Da, făceam *Pétre*... făceam câte-un *Pétre*-așa, or dă pământ or dă ceară; cf. *c a l o i e n í c ă* ...

PÉTRÉCE vb. 1° se ~ refl. ind. prez. 3 sg. 694 VI, 841 VIII „petrece, se distrează”: Omu când bea o țuică, mă rog, nu știu ce, șade dă să *petrece* până dimineața 694 VI. 2° tranz. ind. pf. c. 1 sg. 772 VII, 797 VII, 816 VIIb „am îndurat, am pătimit”: Nici nu mai știu ce *n-am petrecút!* Câte necazuri, câte neajungeri, câte lipsuri 816 VIIb. 3° refl. ind. pf. c. 3 sg. 777 VII „s-a terminat, a trecut”: Dacă *s-a petrecút* războiu, s-a aia, a ieșit soru-mea fată mare.

1° refl. ind. prez. 3 pl. *se petréc* 780 V, impf. 1 pl. *ne petreceám* 841 A, pf. c. 1 pl. *ne-am petrecút* 849 V; 2° ind. pf. c. 1 sg. *am petrecút* 772 VII, 797 VII, 816 VIIb, 3 sg. *a petrecút* 687 VIIa, 715 Vb, VII, 725 VII, 753 VI, 797 VII, 848 A, 1 pl. *am petrecút* 816 VIIb, m. m. c. pf. 3 sg. *petrecúse* 715 Vb; 3° refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a petrecút* 777 VII.

1° v. DLR (înv. și reg.) s. v. *petrece II*. 3°; cf. TDRG, CADE s. v. *petrece*, BL, 1938, p. 73 (Năsăud) s. v.; 2° v. DLR (înv. și reg.) s. v. *petrece II*. 4°; cf. TDRG, CADE (înv.) s. v.; 3° v. DLR (înv., pop.) s. v. *petrece II*. 6°; cf. TDRG s. v. 3°.

PETRÉCERI s. f. pl. 797 VII „necazuri, neplăceri”: Am petrecut ... *petréceri* multe eu, maică, în viață; mă mir dă unde mai sânt; cf. *p ă ț ă u* ...

PETRÉNȚIE s. f. 720 VI, 728 VI „pretenție”.

pl. *petrénții* 728 VI.

PETRENȚIOĂSĂ adj. f. 786 VIII „pretențioasă”.

PETRÍNS, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 766 VII „a pretins”: *Ăla s-a dus și n-a mai petríns nici dă cheltuială, nici dă nimic* 766 VII. *Să-i fac rochie de mireasă ei mi-a pretindăt* 750 VIIIb.

var. a *pretindăt* vb. ind. pf. c. 3 pl. 750 VIIIb.

PHO interj. 821 A cuvânt care redă uimirea, admirația.

PIÁ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 797 VII „prelucra abaua la piuă”: [Abaua] o dam la piuă, la abălar, venea abălaru pân sat, o dam la piuă, o dă... o *piá* așa; cf. *b ú b u i e* ...

PIÁPTĂN s. m. 1° 673 III „pieptene”. 2° v. *piéptene* 3°.

PIÁTRĂ s. f. 1° 821 V „sodă caustică”: Topim untura, luăm *piátră*, sodă caustică și facem săpun. 2° pl. 784 I, VIIb, 823 V, în *cinci* ~ 823 V, 832 II, art. *de-a* ~ loc. subst. 784 VIIb nume al unui joc de copii: Ne jucam *piétrile*, ascunsea, atinsea, ulii și porumbeii și alte mai multe jocuri 784 I. Ne jucam... *d-a piétrili*, nu ca acu ... uite *d-a tapozu* 784 VIIb; cf. *t a p ó z u*. 3° în ~ *de bumbác* 809 VII, 859 VIIb „pachet din sculuri de bumbac (de aproximativ 4 kg)”: Într-o *piátră dă bumbác* punem o sută dă coți. Patru kilograme are-n ea, patru kilograme erea-ntr-o *piátră dă bumbác* 859 VIIb.

pl. 2° *piétre* 784 I, VIIb, 823 V, 832 II.

2° v. DLR s. v. I. 1°; 3° cf. DLR (Olt.) s. v. I. 6°, GL. OLT., **BĂRBUȚ** s. v.

PIC s. n. 744 II 1° nume al unui joc de copii. 2° „băț mic folosit în jocul numit ~”.

v. DLR (reg.) s. v. *pichi*.

PICÁM vb. 1° tranz. ind. impf. 1 pl. 833 VIIa „loveam, atingeam”: [Nepoții] îi ridicam așa sus și-i dam dă grindă, îi *picám* cu capu dă grindă 833 VIIa. *M-a picát* cu motocicleta roata dinainte, m-a aruncat în șanț, iar *m-am picát* aici 835 A; cf. *î m p i c á m*. 2° refl. ind. pf. c. 1 sg. 703 VIII „m-am nimerit, am ajuns din întâmplare, am căzut”: *M-am picát* și io în zodia aia. 3° ind. prez. 3 sg. în ~ *clóșcă* 791 VII [despre găină] „se face cloșcă, începe să clocească”: Nu prea *pică* toate găinile *cloșt!* 732 III; cf. *a t á r n ă* 1°. 4° pf. c. 3 sg. 743 VI „mi-a cășunat”: *Mi-a picát* și mie să mă-nsor. 5° part. în expr. ~ *cu caiáua* 831 V, ~ *cu léuca* 834 V „amețit de băutură; băut”; cf. *abțiguiá* ... 6° part. f. în *leșie* ~ 786 V „leșie obținută prin filtrarea lentă a apei prin cenușă”.

1° ind. pf. c. 1 sg. *am picát* 780 VII, 783 VIII, 3 sg. *a picát* 780 VII, 781 I, 783 VIII, 835 A, 3 pl. *a picát* 780 VII; refl. ind. impf. 1 pl. *ne picám* 832 VIIIb; pf. s. 1 sg. *mă picái* 835 A; pf. c. 1 sg. *m-am picát* 835 A; 2° refl. ind. pf. c. 1 sg. *m-am picát* 703 VIII; 3° ind. prez. 3 sg. *pică* 791 VII, 3 pl.

pică 732 III, 791 VII; 4° ind. pf. c. 3 sg. *a picăt* 743 VI; 5° part. *picăt* 831 V, 834 V; 6° part. f. *picătă* 786 V.

1° v. DLR (pop.), BĂRBUȚ s. v. *pica*; 2° cf. DLR (pop. și fam.) s. v. *pica* IV. 1°; 5° cf. TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX s. v. *leucă*.

PICĂTÚRA s. f. colect. art. 786 VI „fructele care, la coacere, pică de la sine din pom”: După ce s-a copt prunili, le luăm, le-adunăm, prima dată spunem luăm *picătúra*, cade ele mai nainte.

v. LEXIC REG., II, p. 81 (Turda) s. v.; cf. DLR (prin Maram., Trans.) s. v. 8°.

PICÉRE s. n. pl. 1° 687 VIIb, 689 VII, 702 VIII, 717 VII, 719 VII, 757 VIII, 758 VIII, 763 VII, 776 V, 782 V, VIIIa, 784 V, VIII, 785 VIII, 788 A, 799 VII, 801 A, 803 VIII, 804 VII, 815 A, 819 VIII, 820 VII, 823 VII, 826 VIII, 827 VI, VII, 833 VIIa, 834 A, 838 VIIb, 845 VII, 849 VII, 852 VIIb, 858 VII, 865 VII „picioare”. 2° v. *piciór* 1°. 3° var. v. *piciór* 3°.

1° v. DLR (reg.), CADE (pop.) s. v. *piciór*, BĂRBUȚ s. v.

PICÉRI v. *picére* 3°.

PÍCHE s. f. 722 V, VII „bibilică”.

pl. *pichi* 722 V, VII.

v. DLR (reg., Mold.), TDRG (Mold.) s. v. *pichere*; cf. CADE (Mold., Bucov.), DM, DEX (reg.) s. v. *pichere*, ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold.) s. v. *pichire*, GL. DOBR. s. v. *pichi*.

PICIÓR s. 1° n. 690 VIII, 794 VI, A, 835 A, 840 A, 853 VI, 857 VI, 861 VI, 862 A „grămadă de treisprezece snopi care formează o jumătate de claie”: Făceam *picór* dă treișpe snopi [...] o claie avea doozeșase dă snopi. La doozeșase dă snopi să zăcea două *picére* 835 A. 2° n. pl. art. 709 VI [la construcții] „stâlpii de piatră care se bagă în pământ la trei-patru metri adâncime și peste care se așază tălpile”. 3° m. în ~ de nun 794 V, 816 V [la nuntă] „invitat al nunului”: Nașu, c-o săptămână-nainte nunții, își strânge și el câțiva oameni care se numesc *picóru dă nun* sau ajutor dă nun 794 V; cf. a j u t ó r 2° ... 4° n. art. în ~ curcánului s. compus 716 IIa „numele unei ciuperci albe, comestibile”. 5° n. art. în ferșta ~ 837 I numele unui joc de copii. 6° în ca pe ~ loc. adj. 710 VIIb, 724 A, 786 VIII „gros cât piciorul”.

pl. *picioăre* 1° 690 VIII, 794 VI, A, 820 A, 840 A, 853 VI, 861 VI, 862 A; 2° 709 VI; *picióri* 3° 794 V, 816 V; *picére* 1° 835 A; *picéri* 3° 816 V.

1° v. DLR (pop.) s. v. III, LEXIC REG., I, p. 37 (Gura Jiului), p. 84 (Vâlcea), GL. ARGEȘ s. v.

PÍCIUL s. m. art. 805 I numele unui joc de copii.

PICNÍT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 827 A [despre o boală] „a cuprins puternic; a lovit”.

v. DLR, DEX (fig.) s. v. *picni*; cf. DM s. v. *picni*, BĂRBUȚ s. v. *pigni*.

PICURÍU adj. 814 A [despre ouă] „cu pete mici; pestriț”.

pl. *picurii* 689 I, 814 A.

v. DLR (Olt.), GL. ARGEȘ s. v., BL, 1933, p. 160 (Năsăud) s. v. *picurie*.

PICÚȘ s. 722 A, 726 VIa, A, 727 VI „țuică foarte tare, care curge la început din cazan”: *kícúș*, ăla nu poți să-l bei *kícúșu* 727 VI; cf. d r ó j d i e ...

v. DLR (reg.) s. v. II.1°.

PIDEÁ s. f. 827 A „grămadă mică de nutreț, făcută în câmp”: [Trifoiul] îl strângem, îl facem *pidéle* 827 A. Purcoaie sau *pidéle*, noi le spunem *pidéle*, grămadă la un loc, mai multe, douăzeci, treizeci sau ... cincizeci la un pogon dă mei dân ăsta 827 VI; cf. b o g h i n ú ț e .

pl. *pidéle* 827 VI, A.

v. DLR (reg.) s. v.¹, CV, 1951, 6, p. 30 (Vidra) s. v.

PIÉLEA s. f. art. în 1° cu~ loc. adj. 719 VII, 724 VII, 725 VII, 742 VIIb, 746 V, VII „în pielea goală; dezbrăcat, despuiat”: Acu, dacă te lași cu *piélea*, vine ălălant cu-mbrăcăminte gata 719 VII. 2° úna și ~ loc. subst. 868 I numele unui joc de copii. 3° dóuă și ~ loc. subst. 868 I „figură la jocul u n a și ~”.

1° v. DLR (reg.) s. v.; cf. TDRG (înv.) s. v.

PIELIȘOÁICA s. f. art. 716 VIIIc dim. de la *piele*; cf. p i e l ú ț a .

PIELM s. n. 757 V, VII „mălai amestecat cu apă (cu care se hrănesc puii mici de găină)”: *Pjelm*, mălai muiat cu apă.

cf. DLR (înv., reg.), ȘĂINEANU (Olt.), SCRIBAN (Munt., Maram., Olt., Mold.), DM (reg.), DEX (pop.), BĂRBUȚ s. v.

PIELÚȚĂ (3 sil.) s. f. art. 789 VII dim. de la *piele*; cf. p i e l i ș o á i c a .

v. DLR (reg.) s. v.

PIEPTÁNÚȘ s. n. 772 VIIIb, 793 V „obicei conform căruia, la Anul Nou, fetele și flăcăii își ghicesc ursita”: Făceam *pieptănúșu* [...] puneam săpunu, puneam pieptene, puneam oglindă, puneam mărgele, puneam mămăligă, puneam bani, puneam ... tot acolo-nvelit sub aia și trebea să vii și să pui mâna și pă ce-ai înnemerit: dacă puneam pă pieptene zăce „gata-l iei colțat” 793 V; cf. c o l ț á t ă ...

PIÉPTENE s. m. 1° 684 VI „orificiu (cu diametrul cam de zece centimetri) la puțină, prin care curge borhotul”. 2° 796 V [la prepararea săpunului] „prima bucată (cu marginile zimțate) scoasă din vas când se sleiește”. 3° 743 VIII, 824 V „obicei conform căruia, la Anul Nou sau la Bobotează, fetele și flăcăii își ghicesc ursita”; cf. c o l ț á t ă ... 4° var. loc. subst. 803 V numele unui joc de societate.

pl. 3° *piépteni* 774 VIIb, 824 V, *piépteni* 824 V.

var. 3° *piáptăn* s. m. 673 III, 816 III; 4° de-a *piáptănul* loc. subst. 803 V.

1° cf. DLR (nord-vestul Munt.) s. v. 3° o., GL. ARGESȘ s. v.

PIERÍT, a ~ vb. 1° ind. pf. c. 3 sg. 860 V [despre o plantă] „nu a răsărit”. 2° ind. impf. 3 sg. 748 V [la jocurile de copii] „pierdea rândul”: Care avea flori mai multe câștiga, care nu, *percă*. 3° refl. ind. pf. c. 3 pl. 865 VIIIb „au pierit, au dispărut”: *S-a kėrit*^U [spurcacii]. Nu mai e bălării, nu mai e răzoare, nu mai e buruieni; cf. d i s p ă r ú t ...

1° prezumt. pf. 3 sg. *va fi pierít* 860 V; 2° ind. imp. 3 sg. *piereá* 748 V; 3° refl. ind. pf. c. 3 pl. *s-a pierít* 865 VIIIb.

1° cf. DLR s. v. *pieri* 1°.

PIERSICÁT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 827* „a pișcat, a ciupit”: *Te-a piersicát* puricili.

cf. DEX (pop.), DLR, CADE s. v. *piersica*, SCRIBAN (Munt. vest, fam.) s. v. *piersic*.

PIERSICÍU adj. 811* „de culoare roz intens”.

cf. DLR, SCRIBAN s. v., DM, DEX (rar) s. v.

PIÉRȘE (2 sil.) s. f. pl. 761 VIIIb „lemne groase cioplite; bârne”: Am tocmit dulgheri, a tăiat, a cioplit, a tăiat la fierăstrău, a potrivit *pjėrșili*, le-a-ncheiat; cf. b l ó j d i i ...

PIETRĂRÉNI s. m. pl. 697 VIIIb „locuitori ai comunei Piatra”.

PIETRICÍCA s. f. art. 832 II numele unui joc de copii: „șotronul”; cf. c l á s ă 2° ...

v. DLR s. v. I.1°.

PIETRÍTUL s. n. art. 713 VI „numele acțiunii de a zidi cu piatră (pereții fântâni)”; cf. î m p i e t r í t u l .

PIETROÁIE s. f. 761 II „pietroi”.

PIETRÓI s. n. și m. 753 VI, VIII, 754 VI „tăvălug de piatră, folosit la treierat sau pentru sfărâmarea bulgărilor după arătură”: Puneam *kėtróju* la cai, era un *kėtróji* ca tăvăluc așa, cum să zice, și-l treieram [grâul] 753 VIII.

pl. *pietroatie* 753 VIII; art. *pietróii* 754 VI.

PIETROIÁȘ s. n. 753 V, 842 VIII dim. de la *pietroi*.

PIETRÓS adj. 751 VIIIa [despre vin] „taninos, amărui, greu”: Vinu îl lași să fiarbă în coajă, ăla iese prea ... *pjėtrós*, greu.

v. DLR (înv., reg.) s. v. III.

PIEȚIȘOÁRĂ s. f. 815 VIII dim. de la *piață*.

PIEZ, în ~ loc. adv. 799 VII, 806 VII „cruciș, transversal”.

cf. BĂRBUȚ s. v.

PIFTEÁ s. f. 745 V „chiftea”.

var. *peftéle* s. f. pl. 848 VII; *pioftéle* (3 sil.) s. f. pl. 850 Vb.

PIGULEÁM vb. ind. impf. 1 sg. 830 VI „lucram cu migală; migăleam”: La secere ne-apucam și-l seceram [grâul] cu mâna, numai cu mâna-l *piguleám*; cf. b o c é ș t i ...

ind. impf. 1 pl. *piguleám* 796 VI; refl. ind. prez. 3 sg. *se pigule* 809 Vb.
v. DLR (înv. și reg. prin nordul și nord-vestul Munt.), DEX (pop.)
s. v. *piguli*; cf. GL. ARGESȘ s. v. *pigăli*.

PIL s. n. 830 VII „bici cu codiriște groasă, îmbrăcată în piele
împletită”: [La horă, flăcăii] mai avea câți-un *phíl* așa, care era mai fudul
[...] Venea ca un fel dă bici.

v. DLR (reg.) s. v. 3°; cf. ȘĂINEANU, CADE (Olt.), SCRIBAN
(vest) s. v.

PILÁC s. n. 693 VII „pilaf”; cf. o r é z ...

PILÁGĂR s. 723 VII „pelagră”: Ea era bolnavă, am zis că-i de
pilágăr; cf. p â r l e á l ă .

cf. DLR (reg.) s. v. *pelagră*.

PÍLDĂ s. f. în de-o ~ 699 VII „de pildă”.

v. DLR (înv.) s. v.

PILÓS adj. 818 A 1° [despre om] „nesimțitor”. 2° [despre un animal
de muncă] „încet, lent la mers”.

pl. 1°, 2° *pilóși* 818 A.

1°, 2° cf. DLR, DEX (pop.), DM (reg.), TDRG, CADE,
SCRIBAN, BĂRBUȚ s. v.

PILOSTRÍI s. f. pl. 811 VII, 816 V, A „pirostrii”.

var. *firostréi* s. n., pl. *firostréie*, *firostríe* 748 V; *pirostéi* s. m.
866 V; *pirostréi* s. m. 860 V.

v. DLR s. v. *pirostríe*, GL. ARGESȘ s. v.

PILÓT s. 734 A „pilon”: E un *pilót* băgat acolo, c-a făcut ăștia
un pod pã margine.

v. DLR s. v. 2°; cf. SCRIBAN s. v. 2°.

PIMBÍI adj. m. pl. 708 Va „de culoare roșu deschis; rozalii”.

v. DLR (înv. și reg.), SCRIBAN (Mold. nord) s. v. *pembiu*,
TDRG (Mold.) s. v. *pembe*; cf. CADE, DM, DEX (înv.) s. v. *pembe*,
BĂRBUȚ s. v. *pimpiu*.

PÍMIȚĂ s. f. 695 VIII „pivniță”.

var. *píviții* s. f. gen. 695 VIII.

v. DLR (pop.) s. v. *pívniță*.

PINGĂTOĂRE s. f. 741 VI, 751 VI, 753 VI [la treieratul cu
cai] „unealtă folosită la strânsul cerealelor de pe arie”: Aduna orzu
[de pe arie] cu *pingătóri*, cum erau înainte *pingătórí*, o scândură și
c-o coadă acolo 751 VI; cf. í m p i n g ă t ó r .

pl. *pingătóri* 751 VI.

v. GL. DOBR. s.v.

PIOFTÉLE v. *pifteá*.

PIONÁCE (4 sil.) s. n. pl. 780 VII „clopoței”: [Călușarii erau]

cu nește zdrăngănele d-alea pă la picioare p-aicea, cu ... *pi^uonâce* d-alea; cf. *clopețică* ...

v. DLR (reg.) s. v. *pi^uonac*, GL. OLT., BĂRBUȚ s. v.

PIONCĂNEĂLĂ (4 sil.) s. f. 678 VIIa „piuit (al puilor de curcă)”: Curcile dă-le la Dumnezău încolo, că nu-mi trebe; da nu mai stau eu dă *pi^uoncănăla* lor.

v. DLR (nord-vestul, vestul Munt.) s. v.

PÍOTUL s. art. în expr. *ia* ~ 815 A „ia puterea, distruge”: Locu dacă să sapă, să muncește, nu mai este, îi *ia pi^uotu* la burian; cf. *împofilám* ...

PÍPĂ s. f. 706 VI „parte mai ridicată la capătul jgheabului pentru bușteni, utilizată ca trambulină”: [Buștenilor] le dă drumu pă jgheab și la capu jgheabului, la cușcă, e, acolo-șa îi spune o *pipă*, e cam în sus, în formă dă ... dă șchiu așa.

cf. DLR s. v. II.1°.

PIPIĂM vb. 1° ind. impf. 1 sg. 833 VIIa „consultam palpând”: Îmi făceam obicei, o *pipiam* acolo ... moașa pă lăuză, ca femeia, cum să zice; cf. *díbuí*. 2° var. ind. impf. 1 sg. 758 VII „frecționez, masam”: Îl *mai kípuiám* pân toate oasele cu unsoare; cf. *fărcám* 1°. 3° var. ind. prez. 2 sg. 844 A „pipăi pe băjbăite; băjbăi (pe întuneric)”: Baba-oarba ... te legi la ochi și *kípui* dăpă el până-l prinzi; cf. *bărcái*.

var. **pípui** vb. ind. prez. 2 sg. 3° 844 A, impf. 1 sg. *pipuiám* 2° 758 VII; conj. prez. 3 sg. *să pipuie* 1° 728 VII.

1° v. DLR (reg.) s. v. *pipăi*, GL. DOBR. s. v. *chipui*, BĂRBUȚ s. v. *pipii*.

PIPOTOĂSĂ adj. f. 832 A [despre o femeie] „inimoasă, curajoasă”. v. DLR (reg.), LEXIC REG., II, p. 55 (Craiova) s. v. *pipotos*.

PÍPUI v. *pipiam* 1°, 2°, 3°.

PIROĂSĂ adj. f. 801 VI [despre o tarla] „cu pir mult”: Destul de greu, în condiții grele, să putem ara o solă dă pământ mai grea adică, mai *pirqăsă*.

pl. *piroáse* 755 VI.

v. DLR (reg.) s. v. *piros*.

PIROSTÉI v. *pilostrii*.

PISĂLEĂ vb. ind. impf. 3 pl. 832 VIIIb „loveau des și repetat”: Și ăștia *pisăleá*, bătea [porumbul].

PISĂTÓRUL s. n. art. 845 V „pisălogul”.

v. DLR (Trans., Mold., Dobr.) s. v.; cf. CADE s. v. *pisătoare*.

PISC s. n. 811 A „colț, în unghi ascuțit, la pânza țesută strâmb”.

v. DLR (reg.) s. v. 4°.

PISCÁN s. n. 722 A, 732 A „pisc, vârf (de deal)”: Mă postez

într-un *kiscán* de deal acolo 722 A.

v. DLR (în poezia pop.), TDRG s. v., DM, DEX (reg.) s. v.

PISÍCĂ s. f. 827 A „mâțișor, inflorescență de alun, salcie etc.”.

PISÓC s. m. 765 I „pisoi”.

v. DLR (estul Olt., vestul Munt.), GL. OLT., GL. ARGEȘ, s. v.

PÍSTĂ s. f. 741 VI „platformă amenajată pentru depozitarea cerealelor”: [Porumbul] îl duce la porumbare, cum să spune la noi aicea sau avem *piste* la cooperativa de producție.

pl. *piste* 741 VI.

cf. DLR s. v.

PISTÉLCĂ s. f. 740 VI, 846 VII, 858 V, 863 VII, 866 VII, 869 VI [în portul bătrânesc] „sort din țesătură de lână”: Și făceam o *pistélcă* frumoasă aicea dinainte și-i făceam pă marne în război, făceam pă marne niște tighete, cum să face fotile-astea 846 VII.

pl. *pistélcă* 832 VII.

v. DLR (reg.) s. v. *pestelcă*; cf. CADE (Mold., Bucov.), TDRG s. v. *pestelcă*, ȘĂINEANU (Mold., Olt.), SCRIBAN (estul Munt.), DEX (pop.) s. v. *pestelcă*.

PISTOÁLELE, de-a ~ loc. subst. 815 II numele unui joc de copii.

PISTOCÉȘTE v. *pistosésc* 2°.

PISTONEÁZĂ, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 805 V „se presează”: [Tobele de porc] le punem la scurs, așa, c-o greutate, pune greutate pă ele până când *să pistonéază* ea bine, s-așază; cf. a b r e z e á z á ...

PISTOSEÁLĂ s. f. 757 VI „rezultatul acțiunii de a *pistosí* 1°”: [Grâul, la arie] îl juca cail, boii, până când îl făcea *pistosál*-așa.

v. DLR (vestul Munt., sudul Olt.), GL. ARGEȘ s. v.

PISTOSEÁZĂ v. *pistosésc* 2°.

PISTOSÉSC vb. 1° ind. prez. 1 sg. 833 VI „strivesc, zdrobesc”: Via o culegi în puțină, o *pistosésc*; cf. h ú r u i 1°. 2° sup. 775 V „la presat”: Toba o puneam *la pistonít*, cum vă spusei, ceva greu pă ea, ca să iasă toată apa din ea; cf. a b r e z e á z á ...

1° conj. prez. 1 sg. *să pistonésc*, 3 sg. *să pistoseáscă* 811 A; 2° sup. *la pistonít* 775 V.

var. 1° *pistoseáză* vb. ind. prez. 3 pl. 801 A; 2° *s-a pistonát* vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 853 VIIb; *se pistonéște* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 798 V, 3 pl. *se pistonéște* 827 VI; conj. prez. 3 sg. *să se pistoceáscă* 798 V.

1° v. DLR (reg.) s. v. *pistosí* 2°, DM (înv.) s. v. *pistosí*, SCRIBAN (rar) s. v. *pistosesc*, GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s. v. *pistosí*.

PISTRÓCI v. *pitróc*.

PIȘÁT s. în ~ de bou 812 VIIIa „pastă obținută din praf de piatră calcaroasă și smalt, aplicată pe vasele de ceramică înainte de a fi arse”.

v. DLR s. v. 4°.

PIȘĂTOĂRE s. f. 674 VI „cascadă mică”: [În Valea Mare] e un colț mare pă *pișătoăre*. O *pișătoăre* d-alea cu zgheab.

v. DLR (reg.) s. v. IV.

PIȘCĂ vb. ind. impf. 3 sg. 1° 838 VIII „atingea ușor (cu biciul)”; cf. p r ă j e á . 2° 697 VI, 856 A [despre un om sau un animal de pradă] „ataca (prin surprindere) luând câte ceva”: [La stână] *pișcă* când unu, când altu [urs], când unu, când altu 697 VI.

ind. pf. c. 1 sg. *am pișcăt* 1° 701 VIII, 3 sg. *a pișcăt* 2° 676 VI, 707 VIa, 867 VI, pf. s. 3 pl. *pișcără* 2° 856 A; conj. prez. 1 sg. *să pișc* 1° 701 VIII, 3 sg. *să piște* 2° 685 V.

1° v. DLR (fam.) s. v. 7°, DM, DEX (glumeț) s. v.; 2° cf. DLR s. v. 4°, DM s. v. 3°.

PÍȘCĂ v. chîșcă 3°.

PIȘCOTĂM vb. ind. impf. 1 sg. 758 VII „picoteam, moțaiam”: *Kișcotăm* acolo-n șuşlețu căruței; cf. g ă i n ă m ...

PIȘOĂRCĂ s. f. 840 VI „țuică slabă care curge ultima la cazan”; cf. á p ă 5° ...

PIȘTEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 790 VIII [despre apă] „tâșnea”.

v. DLR (înv. și reg.) s. v. *piști* 1°; cf. BĂRBUȚ s. v. *piști*.

PITĂNE s. n. pl. 748 V „pâini mari (coapte în țest)”: Frământa pâine și făcea niște *kítáne* mari, așa să zicea-nainte, *kítáne*.

v. DLR, ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold.) s.v. *pitan*; cf. CADE (Mold.), DM (reg.) s. v. *pitan*.

PÍTĂ s. f. 1° 793 VII, 803 VIIa, 829 A „pâine”: Da, așa făceam *pîtă*, în cuptor 793 VII. 2° ~ (de pâine) 790 III, 827 A „exemplar, unitate, bucată de pâine, de formă rotundă”: Am copt așa șase *píte dă pîjne* 827 A. 3° 730 A „strat format deasupra prunelor fermentate pentru țuică”; cf. p l ú t ă 1°, p o d 1°, p o j í ț ă . 4° pl. în (așternături) în ~ 699 V, 702 V, 703* „(țesături) în romburi”.

pl. *píte* 1° 769 VII, 779 III, 785 V, 797 V, 829 A; 2° 701 III, 728 V, 790 III, 794 VII, 797 V, 827 A, 864 VII; 4° 699 V, 702 V, 703*.

1° v. DLR (înv. și reg., mai ales Mold. și Trans.), TDRG (Trans., Mold., înv. și pop.), CADE (Trans., Mold., Ban.), SCRIBAN (Trans., Mold., pop. fam.), ȘĂINEANU s. v., DM, DEX (reg.) s. v.

PITILÍȘUL s. n. art. 706 II „numele jocului de-a v-ați ascunselea”; cf. a s c ú n s a ...

cf. DLR (reg.), DEX s. v. *pituliș*.

PITÍȘ, pe ~ loc. adv. 838 V „pe furie”: Și s-a dus *pă pitíș* ș-a făcut groapă.

cf. DLR (pop.) s. v.

PITIȘOĂRĂ s. f. 1° 751 VII, 773 V, 833 VIIa dim. de la *pítă* 1°. 2° pl. 823 V dim. de la *pítă* 3°; cf. *pitulîțe*.

pl. *pitișoăre* 1° 751 VII, 773 V, 801 VI, 803 V, 808 V, VIIa; 2° 823 V.

1° v. DLR (înv. și reg.), DM (rar), LEXIC REG., I, p. 114 (Suceava) s. v.

PITÍTA s. f. art. 719 I, 734 I, 748 I, 750 IIb, 787 II, 789 II, 793 II, 794 II, 798 II, 810 II, 815 II, 816 IIa, 820 IIa, 823 I, II, 844 A, 852 I; *de-a* ~ loc. subst. 750 IIa, 755 I, 773 I, 792 I, 844 A „numele jocului de-a v-ați ascunselea”; cf. *a s c ú n s a* ...

var. *pitítea* s. f. art. 718 II.

v. DLR s. v. *pitit*.

PITÍTEA v. *pitíta*.

PITITOÁREA s. f. art. 795 II, 826 I; *de-a* ~ loc. subst. 797 II „numele jocului de-a v-ați ascunselea”; cf. *a s c ú n s a* ...

PITÓI s. n. 755 V augm. de la *pítă* 1°.

v. DLR, DM, DEX (reg.) s. v.

PITRÓC s. m. 779 VI, 780 II, V „specie de pește”: Prind regine, carași și *pitróci* 780 II.

pl. *pitróci* 778 VIIb, 780 II.

var. *pistróci* s. m. pl. 778 VIIb.

v. DLR (Olt., Munt.), DM s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 27 (Balș) s.v. *pietroc*.

PITÚCI adj. m. pl. 818 A „pitici”.

v. DLR (reg.), LEXIC REG., II, p. 18 (Pitești), p. 71 (Roșiori de Vede) s.v. *pituc*.

PITULÁTA s. f. art. 756 III „numele jocului de-a v-ați ascunselea”; cf. *a s c ú n s a* ...

v. SCRIBAN s. v. *pitulat*.

PITULÉȘTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 758 VI „se ascunde”.

ind. impf. 3 pl. *se pituleá* 785 VIIb.

v. DLR (reg.), CADE (Mold.), DM (pop.) s.v. *pitula*.

PITULÍCI s. f. pl. 769 V „protuberanțe pe frunzele de stejar sau de ulm”.

PITULÍȚE s. f. pl. 788 V dim. de la *pítă* 3°: După ce să dospește [pâinea], o facem *pitulîțe*-așa mai micuțe ș-o bągăm la cuptor, la copt; cf. *pitișoără* 2°.

PITULÚȘUL s. n. art. 678 III, 817 II „numele jocului de-a v-ați ascunselea”; cf. *a s c ú n s a* ...

v. DLR (reg., Trans.) s.v.; cf. BĂRBUȚ s.v. *pitulușa*, GS, 1933–1934, p. 240 (Jina) s.v. *kitulușu*.

PITIGĂIAZĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 829* [despre firul tors] „se subțiază”.

cf. DLR (prin sud-vestul Munt.), LEXIC REG., II, p. 71 (Roșiori de Vede) s.v. *pifigăiat*.

PÍUIE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 672 VII „prelucrează dimia la piuă”: E acolo o fabrică, îi vopsește-i *piuje* [cioarecii]; cf. *b ú b u i e* ...

v. DLR (reg.) s.n. *piua*, GL. OLT. s.v.

PIUÍTA s. f. art. în *luá*~ 678 VIIIb „reducea la tăcere”; cf. *î m p o f i l á m* ...

v. DLR (rar, fam.) s.v. *piuitul*, DEX s.v. *piuită*.

PÍURI s. f. pl. 811 A „troace pentru porci”; cf. *t e i c h i r ú ț ă*, *t r o c 1°*, *u l ú c 1°*.

PÍVIȚII v. *pímiță*.

PLÁCHIE v. *plachfe*.

PLACHÍE s. f. 752 VII, 753 V, 754 VII, 855 V „pilaf (cu carne)”: Din măruntaie din astea, din rinichi, din inimă, mai opresc și mai fac *plakie* dă orez cu totu-așa, tocate ele 855 V; cf. *o r é z* ...

var. *pláchie* (3 sil.) s. f. 721 VIIa.

v. DLR (pop.) TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold.), CADE (Mold., Bucov.), DM, DEX (reg.) s.v.; cf. GL. DOBR. s.v.

PLĂJNIȚĂ s. f. 721 VI „loc mlăștinos”; cf. *p á d i n ă*.

PLAN s.n. în ~ de *cásă* 793 A, 821 A, 824 VIII, 862 A „loc de casă”: Le-a dat zece pogoane și-un *plan dă căsă* 862 A; cf. *c ă m í n 1°* ...

pl. *plánuri* 854 VIIIb.

cf. DLR, DM (reg.) s.v.

PLÁNȚA s. f. art. 672 VI „jgheabul pe care alunecă buștenii la vale”: Să nu ude *plánța*, ca să meargă lemnele; cf. *c o ș c á i* ...

PLANTATORUL s. n. art. 726 Vlb, 817 A [la plantarea răsadurilor] „șărușul pentru făcut gropi”; cf. *a r ă c ă r u l* ...

PLÁPÂNĂ v. *plápume*.

PLÁPUME s. f. pl. 702 V „plăpumi”.

var. *plápună* s. f. 715 VII, 720 VII, 869 VIII, pl. *plăpuni* 720 V; *plápână* s.f. 846 VII, 847 VI, 853 VI, 864 VII, pl. *plăpâni* 743 V, *plăpâni* (2 sil.) 839 VII, *plăpini* 720 V, 820 VII, 849 VII; *plópini* s.f. pl. 828 A.

cf. DLR (reg.) s.v. *plapumă*.

PLAS s. n. 1° 785 II „talpă la sanie”: S-a răsucit sania și mi-a apucat picioru sub *plas*. 2° 791 A, 794 A, 800 VI „rariță”: Băgam *plásu*-n el [=porumb] sau rarița, cum să spune 800 VI. 3° var. art. 768 VI „plazul plugului”: Băgam tot așa *plăstu* plugului, cu cormana.

var. 3° *plástul* s. n. art. 768 VI.

1° v. DLR (reg., Olt., Munt.) s. v. *plaz* 2°, LEXIC REG., I, p. 84 (Vâlcea), GL. ARGES, BĂRBUȚ s. v., GL. OLT. s. v. *plasuri*; cf. CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s. v.

PLĂSĂ s. f. 698 VI, 706 VIIIc, 723 A „plan înclinat (la acoperișul unei clădiri)”: Tata meu aicea a făcut întâi o asta, da-ncepută mică, o colibă așa cu o *plăsă* așa să stea de ploaie 723 A; cf. *ápă* 6°.

pl. *plăși* 698 VI, 724 VII, 735 VIIb.

v. DLR (reg.) s.v. 4°.

PLÁSTUL v. *plas* 3°.

PLĂȘCĂ s. f. 678 VIIb „plasă de pescuit”: Niște oameni era după pește, după lemne, după pește era c-o *plășcă* d-alea dă dau ei; cf. *plăvi*, *vărjă*.

v. DLR, CADE (Trans., Olt.), SCRIBAN (Olt.), DEX (reg.), ȘĂINEANU s. v.

PLAT s. n. 711 VI „scobitură cioplită la capetele lemnului care urmează să fie îmbinate”: Colea unde să plătuiește lemnul să fie dă zece metri dă lung și vine din două bucăți și vine un *plat* făcut.

PLÁTA s. f. art. 733 II numele unui joc de copii: „leapșa”: Jucăm *plata*, baba oarba; cf. *atinsa* ...

PLAZ s. n. 1° 788 VI „porțiune de gard detașabilă, care servește la împrejmuirea stânei”: Fiecare dă câte-un *plaz* dă gard; cf. *gard* 1°... 2° 811 A „fiecare dintre cele două rânduri de ochiuri care formează cocleții ițelor”.

pl. 2° *plázuri* 811 A.

1° cf. DLR (Mold., Bucov., Maram., nord-estul Trans.), GL. ARGEȘ s.v. *plasă*.

PLĂCÍNTA s. f. art. în ~ *mirései* 735 VIIb „petrecerea de la casa ginerelui, marți după nuntă”: Apoi marți începe iar din nou, mai face plăcintă, mai face mireasa, o pune să facă plăcinte, să facă masa iar din nou, da așa, la soacra mare, cică e *plăcinta mirési*, la ginerică acasă să face aia.

pl. *plăcinte* 735 VIIa, 724 VIIb.

v. GL. DOBR s.v. *plăcinte*.

PLĂCINTÁR s. n. 755 V, 846 V „sucitor”: Dacă vreau să fac trei foi, pun șase gogonele-așa și pun, le întind cu *plăcintáru* 846 V; cf. *foierul*.

v. DLR (reg.) s. v. 2°.

PLĂCÍNTURI s. f. pl. 760 VIIb „fel de fel de plăcinte”.

PLĂMÁDĂ s. f. 739 III, 819 III, 838 VIIb „tărăță, maia pentru umplut borșul”; cf. *húșcă* 1°.

PLĂMÁDEÁM vb. ind. impf. 1 sg. 851 VII „amestecam praful de vopsea cu puțină apă, înainte de a-l pune la fier”.

part. f. *plămădită* 851 VII.

PLĂSUIÁM vb. ind. impf. 1 pl. 800 VIII „mușuroiam porumbul cu plasul 2°; rărițam”; cf. *cărăresc* 1°...

PLĂTÍCĂ s. f. 1° 718 V „bucată de slănină (groasă) de pe spatele porcului”: Luăm *plătícile*, le topim, facem untură 718 V. 2° pl. 691 VII „bucăți, fâșii de piele tăbăcită”; cf. *plotóg*.

pl. *plătici* 1° 699 V, 701 V, 718 V, 786 III, 825 V, 856 V; 2° 691 VII.
var. 1° *pletfcile* s. f. pl. art. 692 V; *petichile* s.f. pl. art. 693 V.
1° v. DLR (Munt.) s. v. 3°, BĂRBUȚ s. v.

PLĂTUIEȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 711 VI [despre un lemn] „i se face pl a t”.

v. DLR (Trans.) s.v. *plătui*.

PLĂVĂNĂ s. f. 722 A „soi de viță de vie”.

v. DLR (Mold.) s.v. *plăvan* 3°; cf. DEX (pop.), DM s.v. *plăvai*.

PLĂVI s. f. pl. 832 VI, VII „plase de pescuit; plave”; cf. pl á ș c ă ...

PLĂNGĂ, să~ vb. conj. prez. 3 sg. 832 VIIIb [fig., despre ramurile viței de vie tăiate] „să mustească, să le curgă seva”:
Primăvara începea [vița] să dea, *să plîngă*.

cf. DLR s.v. *plânge* 1°.

PLĂNGERE s. f. 768 „jale”: E o *plîngere*-așa, îți face un rău când te duci de-i vezi [la înmormântare]; cf. ch i o t u l ...

v. DLR s.v. 1°.

PLEĂCĂ vb. 1° ind. prez. 3 sg. 786 VI, 799 VI, 801 A, 830 A, 833 VI [despre ființe și plante] „începe să crească, își dă drumul”:
Dacă pământu e cald și e ...vița *pleacă*-ntr-o lună de zile, e *plecătă*, îi *pleacă* lăstărașu așa 830 A. După ce el [= grâul] a răsărit, *pleacă* niște buruieni pân el 799 VI; cf. mérsul. 2° ind. pf. c. 3 sg 789 VII, 830 A [despre un preparat culinar sau o băutură] „a început să se facă”: Am văzut c-a *plecăt* pâinea [în cuptor], o lăsam să răscoacă 789 VII. Guști [țuica], dacă mai ține, dac-a *plecăt* acră, gata 830 A.
3° imperat. 2 sg. 730 VIII „vino”: *Pleacă*-ncoa, că nu-ți fac nimica.
4° tranz. ind. prez. 3 sg. 838 Vb „trimite (pe cineva): Gândeam eu că mă *pleacă* acasă, i-e silă de mine; cf. m ă n ă . 5° ind. pf. c. 3 sg. în ~ drúmul 824 VIII „a început circulația”: Zice a *plecăt* drumu, că s-auzea căruțe când pleca.

ind. impf. 3 sg. *plecă* 1° 803 VIII, pf. c. 3 sg. a *plecăt* 1° 833 VI, 2° 789 VI, 830 A, 5° 824 VIII, 3 pl. a *plecăt* 1° 833 VI; conj. prez. 3 sg. *să plece* 1° 835 VI; imperat. 2 sg. *pleacă* 3° 730 VIII; part. f. *plecătă* 1° 830 A.

1° v. DLR (prin Olt.) s.v. *pleca* IV. 3°, GL. OLT. s.v. *pleca*; 4° v. DLR (înv. și reg.) s. v. *pleca* IV. 2°; cf. CADE, TDRG (înv.) s.v. *pleca*.

PLECĂCIÚNE s. f. 746 VIII „plecare”.

PLECĂTÓRI v. *aplecător* 4°.

PLECĂTÚRA s. f. art. 826 V „rodul (bumbacului)”: În sfârșit, ca lămâia este *plecătúra* ăstuia, a bumbacului.

PLÉHER s. n. 686 VI „rindea mânăuită de doi inși”: [Doagele] le luăm și le dăm la *pléher*, pă muchie.

PLEHÚPĂ v. *pleópa* 2°.

PLENCÁCI s. 698 A „bardă mare”; cf. *malorín*.

v. DLR (Trans.), LEXIC REG., II, p. 113 (Lăpuș), CV, 1951, 9–10, p. 44 (Beiuș) s.v.

PLEOMONÍE v. *plomânie*.

PLEÓPA (2 sil.) s. f. art. 1° 789 VII, 792 VII, 817 VII „capacul (unei lăzi, al unui puț etc.)”: S-a urcat pã *pleópa* puțului și-a murit 792 VII. 2° var. 671 VII „capac (la ploscă) de forma unui păhărel”: Și-n *plehúpa* aia, când veneau stolnicarii, punea țuică și dădea la copii din ăia, din *plehúpă*.

var. 1° *plópă* s. f. 816 IIa; 2° *plehúpă* s. f. 671 VII.

1° v. DLR (înv. și reg.) s.v. *pleoapă II. 1°*, GS, 1923–1924, p. 133 (Prahova) s.v. *plehupă*, DR, 1948, p. 157 (Munt.) s.v.; cf. DEX (înv. și pop.), TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM s.v. *pleoapă*; 2° v. DLR (înv. și pop.) s.v. *pleoapă II. 1°*.

PLESCĂNÍ, a~ vb. inf. 729 VI „a plesni, a pocni din bici”: Luam biciu-n mână și-ncepeam *a plescăni* la cai.

v. DLR (rar) s.v.

PLESCĂVIȚI s. f. pl. 812 VIIIa „deșeuri de fier care se ard în scopul obținerii culorilor pentru ceramică”.

PLEȘÍT adj. 739 A [despre acoperiș] „înclinat”: De multe ori și coperișu pocește casa, dacă nu-i făcut la treaba lui, dacă-i prea *pleșít* n-are nici un ...; cf. *aplecător 1°*...

PLEȘTÉVE s. f. pl. 791 VII „puzderii”: Cura din ea, de! *pleștëve* așa, așa să zicea *pleștëve*, cură du pã cânepă pleav-așa; cf. *crăț a ...*

var. *preștëve* s.f. pl. art. 791 VII.

PLÉTE, în~ loc. adj. 824 A [despre casă] „cu pereții din nuiele împletite și umplute cu pământ”.

cf. SCRIBAN s. v. *pleată*.

PLÉTER s. m. 809 VIII, 828 VIII „împletitură la coama casei acoperite cu stuf”: *Pléteru* era snopișori mici, mai groși așa ca mâna și legați cu sârmă [...] și-i împletea sus, pã vârful la trestia care e bătută 828 VIII.

cf. DLR (Munt., Olt., Ban.), TDRG, CADE, SCRIBAN (Munt.), ȘĂINEANU, DM, DEX, BĂRBUȚ s. v.

PLETÍCILE v. *plătícă 1°*.

PLEU s. n. 769 III „tablă zincată; tinichea”: Iau găleata, un prosop, îl bagă prosopu-acolo pe toartele găleților de *pleu*; cf. *fier 1°*.

v. DLR (reg., mai ales Trans., Ban.), TDRG (Ban.), CADE (Trans., Ban.), DM, DEX (reg.), GS, 1933–1934, p. 242 (Jina) s.v.

PLEVÁR s. 851 VI „șopron în care se depozitează pleava”: Le băgai la *plevár*, așa să spunea. Aveam *plevár* pentru pleavă.

PLEVUIĂSCĂ, *să se ~ vb. refl. conj. prez. 3 sg. 855 VII* [despre epidermă] „să se descuameze”: Pă el începuse pielea *să se plevuiească* așa, știi, s-ardica așa pielică fină di pă corpul lui; cf. *d e s p u i ă t*.

cf. DLR (reg.) s.v. *plevui*.

PLIC s. n. 745 II nume al unui joc de copii.

PLICÓCIUL s. n. art. 780 VIa „numele unui soi de orez”.

PLIMBĂREA s. f. art. 679 VIb [la stână] „scoaterea oilor la păscut seara, după muls; porneala”: [Oile] după ce s-au muls șed un pic până mănâncă ciobanii. Dup-ai-a pleacă ciobanii cu ele, le face *plimbărea*.

cf. DLR s. v.

PLIOCÓN v. *plocón* 1°.

PLIOP s. m. 854 VIIIb „plop”.

v. DLR (reg.) s.v. *plcp*.

PLIÓSCA v. *plóște*.

PLOCÓN s. n. 1° 720 V, 743 V, 761 III, 765 III, 770 V, 778 V, 784 V, 789 VII, 794 V, 809 V, 813 V, 814 V, 815 VII, 818 V, 833 VIIa, 846 VII, 860 V „dar, constând dintr-o pâine special pregătită, mâncare, băutură, pe care îl duc, de obicei, părinții mirelui la casa miresei (la logodnă, sâmbătă seara înainte de nuntă, duminică dimineața înainte de cununie) sau nuntașii la masa nunții”; cf. *m e r i n z i*. 2° 691 VII, 698 VII, 778 V, 780 V, 784 V, 809 V, 833 VIIa „dar, constând din pâine, mâncare și băutură, pe care îl duc părinții miresei (și ai mirelui) sau mirii la nași înainte de nuntă, luni ori la o săptămână după nuntă”. 3° 834 VII „dar, constând dintr-o pâine special pregătită și o sticlă cu băutură, cu care o întâmpină soacra mare pe mireasă după cununie”. 4° 689 VII, 833 VIIa „dar, constând din pâine, mâncare și băutură, dus moașei, la Anul Nou, de către părinții copilului”. 5° pl. 831 VIIIb „daruri, constând din mâncare și băutură, duse, de Lăsatul Secului, pe rând, la nași și la părinți”: Dă Lăsatul Secului [...] ne duceam la naș cu *plocóane* cu găină friptă, ne duceam c-o ploscă dă vin [...] ne duceam la nașu, la socru, la tata [...] așa din toți într-o seară da roată la toți. 6° pl. 796 VIIIa „pâine și mâncare duse de către participanți la petrecerea numită *i o r d a n*”. 7° 781 VII „obicei potrivit căruia mireasa este luată la casa mirelui cu două, trei luni înainte de nuntă, cu alai și cu daruri”.

pl. *plocóane* 1° 760 V, 761 V, 774 VIIb; 4° 774 VIIb, 815 VII; 5° 831 VIIIb; 6° 796 VIIIa.

var. 1° *pliocón* (2 sil.) s. n. 814 V.

1° cf. DLR s. v. 2°.

PLOCONĂȘ s. m. 761 III, VII „persoană care aduce *plocón* 1° la nuntă”: Cine face plocon se numește *ploconăș* III.

v. DLR (reg.) s. v. 2°.

PLODULÉȚ s. 839 V. dim. de la *plod* („bănuț la ou”); cf. *b ă n í c* ...

PLOICÍCĂ s. f. colect. 754 VII „bomboane, în formă de bobite

divers colorate, folosite la decorarea colivei și a colacilor”: [Trebuia] să facă colaci, să-i dea colacu [pentru mort], și-l făcea cu floricele, cu *ploiĉică* de-aia, punea pă el acolo, îl mai făcea mai frumos, știi.

cf. DLR (reg.), GL. ARGESȘ s.v. *ploiĉă*.

PLOINTE s.f. 757 VII, 766 VIIIa, 803 VIII, 817 A, 835 A „vreme ploioasă”: Dacă e *ploiĉinte* și dă buruiană, iar o săpăm [via] mai dă multe ori 757 VII.

v. DLR (reg.), CADE (Olt.), SCRIBAN (Olt., Munt. vest), DM (reg.), DR, 1920–1921, p. 297 (Olt., Muscel) s.v.

PLOIȘTOREÂNCA (5 sil.) s. f. art. 704 V numele unui dans popular.

cf. DLR s. v. *ploișteancă* 2°.

PLOMÂNIE s.f. 716 VII, 762 A „pneumonie”.

var. *pleomonie* s.f. 742 VII.

v. DLR s. v. *pneumonie*.

PLÓPĂ v. *pleópă* 1°.

PLÓPINI v. *plápună*.

PLÓSCA s. f. art. în *bem* ~ 772 VII „ne învoim în vederea căsătoriei”; cf. *c o b z ă r í t* ...

PLOSCĂȘI s. m. pl. 706 VII, 707 VII „tineri care invită la nuntă cu plosca”: *Ploscăși* care era nu umbla fără cai, cu ploșcili prin sat 707 VII.

cf. DLR (reg.) s. v. *ploscar* 3°, SCRIBAN, DM s.v. *ploscar*.

PLÓȘTE s. f. pl. 694 VI „ploști (la nuntă)”.

var. *plióscă* (2 sil.) s.f. 814 V.

v. DLR s.v.

PLOTOÁCE s. f. pl. 713 III „potroace”: Dimineața iarăși iese cu *plotuáĉe*, așa să zice la noi: ce rămâne, gheare din astea dă la găini, face ciorbă.

PLOTOÁGĂ v. *plotóg*.

PLOTÓG s. n. 757 VII „bucată de piele groasă (tăbăcită)”; cf. *plătícă* 2°.

var. *plotoágă* s.f. 710 VIIIb.

v. DLR (reg.), SCRIBAN (Olt., Trans.) s.v. *potlog*, BĂRBUȚ s. v.; cf. CADE, TDRG (Trans.) s.v. *plotoagă*, DEX s.v. *potlog*, GL. ARGESȘ, LEXIC REG., II, p. 30 (Argeș) s.v. *plotoagă*.

PLOUÁM vb. tranz. ind. impf. 1 sg. 754 VII [fig.] „trăgeam des și repetat inul prin darac”: Și trăgeam și de colo, și de colo, și de colo, și mergea la darac [inul] și-l *plouám* de-i scoteam numai firu lui.

PLOUÁSĂ adj. f. 703 V „ploioasă”: Să vede că e *ploǎsă* luna aia, aia-i secetoasă.

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. *plouros*.

PLUGĂRÍTUL s. n. art. 723 VI „umblatul cu *pl u g u l* de Anul Nou”.

PLÚGNIȚĂ s. f. 835 A „plug primitiv de lemn, având doar cuțitul de fier”.

v. DLR (reg.) s. v. 1°.

PLÚGUL s. n. art. în ~ cel mare 844 II „plugușorul practicat de copiii mai mari, în opoz. cu plugulețul”: Se duce băieți d-ăștia iarna, cu *plúgu-ăl mare*, da eu nu mă duc, mie mi-e frică [cu caii]; eu mă duc ba cu steaua, ba cu plugulețu.

cf. DLR (Mold., Bucov., Trans.) s. v. *plug* I.3°, DEX (reg.), DM s.v.

PLUGULÉȚUL s. n. art. 753 VIII, 844 II „plugușorul practicat de copiii mai mici, în opoz. cu plugul cel mare”.

cf. DLR (pop.), CADE, TDRG, DM, DEX s. v.

PLUGURÉLUL s. n. art. 726 VII, 727 V, 740 VIIa, 741 VII, 746 VIIa „plugușorul”: La Anu Nou umblă cu *plugurjelu* 726 VII.

v. DLR (reg.), GL. DOBR. s. v.

PLÚTĂ s. f. 1° 711 VIII „strat format deasupra prunelor puse la fermentat pentru țuică”: [Borhotul de prune] prinde deasupra o pojiț-așa groasă, așa ca de-o palmă, să zice la aia *plútă*; cf. p í t ă 3° ... 2° în expr. ieșe ~ 851 VI, 867 VIIb, se ridică ~ 838 Vb, 867 VIIb „se ridică la suprafață”: P-ormă puneam pământ peste ea [= cânepă] așa *să nu iăsă plútă* deasupra 867 VIIb. Când *se ridică* deasupra, *plútă*, urda, imediat o dam jos 838 Vb.

2° cf. DLR (reg.) s. v.

POÁLĂ s. f. 1° colect. 733 A, 740 A, 752 A, 753 III, VIII, 768 VIIa, 772 VIIb, 797 V, 799 VI, 803VI, 814 V, 824 V, VI, 852 A [la tutun, în opoz. cu fruntea și mijlocul] „foi din partea de jos a tulpinii care se culeg primele”: Dacă să făcea mare [tutunul], să-ngălbenea, culegeai *poála* care era mai de jos, mai mărunță, mai coaptă 768 VIIa; cf. c ă ț e l u l 2° ... 2° 810 A „grâu nedezvoltat fiindcă a fost semănat prea adânc”: Că dacă da o mână dădăsupt și una deasupra, ieșea o *poála*, ieșea grâu mai mărunț și mai mare și noi îi spuneam *poála* la ăla care era mai mărunț, că nu ieșea tot odată. 3° 849 VI „țuică de calitate inferioară, care curge ultima la cazan”; cf. á p ă 5°...

1° v. DLR (reg.) s. v. II. 3°, GL. OLT. s.v.

POĂMĂ s. f. 721 A, 722 A, 723 A, 727 I, VI, 729 A, 733 VII, 737 VIIb, 738 A, 749 VI, A, 755 VIIIb „struguri”.

v. DLR (înv. și reg., mai ales Mold.) s.v. I.1°, TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.), GL. DOBR. s.v.

POĂRTĂ¹ s. f. 1° 793 I „figură la jocul de copii numit inc”. 2° art. în de-a ~ loc. adv. 725 VII „căutând poarta, cu ochii la poartă, cu gândul la fugă”.

1° cf. DLR s. v. 3°.

POĂRTĂ² vb. ind. prez. 3 sg. în expr. ~cápetele 728 V, VII, 729 VIIb, 732 VII, 740 VII, ~ colívele 738 VII, 754 VIIa, ~ săptământana 754 VIIa, 842 VII, 851 VII, 868 VII, ~ sâmbetele 853 VIIa „face pomană timp de o săptământă sau în fiecare sâmbătă (din postul Paștelui)”: Când

dă postu mare acuma, de la săptămâna de la Sfântu Toader, *sî puártă căpitile* la biserică, să duce prescuri, cu lecuțică de vin într-o sticluță, cu colivă, șase sâmbete 728 VII. 2° part. 817 A „îngrijit”: Tutunu meu se făcea numa dă calitate, era așa *purtăt*.

ind. prez. 2 sg. *porji sâmbetele* 785 VIIb; 1 pl. *purtám săptămána* 853 VIIa, impf. 1 pl. *purtám sâmbetele* 853 VIIa; refl. ind. prez. 3 pl. *se poártă căpetele* 728 VII; 2° part. *purtăt* 817 A.

1° v. DLR (pop.) s. v. *sâmbătă I.1°*, TDRG s.v. *sâmbătă*.

POÁZNE s. f. pl. 701 V „pozne”; cf. *d á f i e*².

POCÁNIE s. f. 816 A „pățanie, belea”; cf. *p ă ț ă u* ...

pl. *pocánii* 816 A.

cf. DLR (înv. și reg.), DEX (înv.), TDRG, CADE s.v. *pocaianie*, DM (înv.), GL. ARGEȘ s.v.

PÓCĂ s. f. 678 VIIIb „arac”.

pl. *poci* 675 VII, *póce* 678 VIIIb.

v. DLR (reg.) s.v. *pocie*, GL. ARGEȘ s.v.; cf. TDRG (Munt.), CADE (Olt., Ban.) DM, DEX (reg.), LR, 1954, 2, p. 55 (Argeș) s.v. *pocie*, LEXIC REG., I, p. 84 (Vâlcea) s.v. *poci*.

POCÂNZÉU s. m. 673 V, 786 VI, 832 A, 852 A [la nuntă] „invitat al miresei”: Lumea s-așază la mese, toți *pocînzéji*, ca să se cinstească, să plece la ginere 673 V.

pl. *pocânzéi* 673 V, 680 III, V, VIIb, 681 A, 682 V, VII, 686 III, Vb, 687 V, 689 IIIa, V, VI, 691 VII, 692 V, 694 VIIa, 695 VII, 696 VII, 697 V, VIIIb, 698 VIIa, 699 VII, 700*, 703 VIIIb, 707 VII, 714 VI, 715 Vb, 756 VIII, 763 VII, 766 VII, 786 III, VI, 788 VII, 789 VII, 795 VII, 816 V, 817 VII, 820 VII, 825 VII, 827 V, VII 829 VIII, 830 V, A, 832 V, VII, 833 VIIa, 841 VII, 852 A.

var. *pochinzări* s. m. pl. 663 III, 683 V, 759 Vb, 762 VII; *pochinzéri* s. m. pl. 683 VII, 757 IV, V, 765 III, V, 784 V, 808 VII, 830 V; *pochinzéi* s. m. pl. 771 Va, 808 V.

v. DLR (reg., mai ales Munt.), TDRG (Olt., pop.), CADE (pop.), SCRIBAN (vest), DEX (reg.) s. v., ȘĂINEANU (Trans.) s. v. *pocânzél*, LEXIC REG, I, p. 84 (Vâlcea) s. v. *pochinzări*, BĂRBUȚ s. v. *pocânzău*, GS, 1929–1930, p. 133 (Prahova) s. v. *pocânzei*, CV, 1950, 4, p. 45 (Teleorman) s. v. *pochinzeri*; cf. GL. ARGEȘ s. v.

POCÉLI s. f. pl. în expr. (m)-a luát la ~ 705 VI „(m)-a luat la bătaie”; cf. *b ú c i u m ă* 2° ...

v. DLR (reg.), DEX (arg.) s. v. *poceală* 3°; cf. DM, GL. OLT. s. v. *poceală*.

POCHINZĂRI v. *pocânzéu*.

POCHINZÉI v. *pocânzéu*.

POCHINZÉRI v. *pocânzéu*.

POCIGĂNOĂSĂ adj. f. 862 V, VII [despre o zi de sărbătoare]

„nefastă, primejdioasă”: Când este luni [după Rusalii] atuncea [nu se lucrează], că să dă piatră, și e *počigănuasă*, și zice că mai multe s-a-nitâmplat în luna aia atuncea VII; cf. p o c i t o á r e .

POCÍT, am ~ vb. tranz. ind. pf. c. 1 sg. 776 III „am bătut bine”.
imper. 2 sg. *pocéște* 776 III.

POCITOÁRE adj. f. 724 VI, VII [despre o zi de sărbătoare] „nefastă, primejdioasă”: Pă data de cutare eu țiu sărbătoare și cică dac-o țiu, s-o țiu cât oi trăi. Aia-i mai *počitoare* ca care-i lăsată în calendar VII; cf. p o c i g ă n o á s ă .
cf. DLR (rar) s.v. *pocitor*.

POD s. n. 1° 705 VIII „pojghiță care se formează deasupra prunelor fermentate pentru țuică”: După ce face *pódu* ce-a depus așa deasupra lor [=prunelor], dacă se lasă *pódu* pă ele, să ... iese zeama-n sus, iese tária aia, nu mai are tária; cf. p í t ă 3°... 2° 700 V [la oi] „strat de lână înțesată ca păslă”. 3° 732 VII „platou, suprafață de teren aflată la oarecare înălțime”: Un *pod* deasupra acolo, un șes frumos așa, un platou de pământ. 4° în ~ mort v. mort 3°. 5° în de un ~ de mână 721 VIIb „cât podul palmei”.

1° v. DLR (Olt.) s. v. 18°, GL. OLT., BĂRBUȚ s. v.; cf. LEXIC REG., I, p. 84 (Vâlcea) s.v. *podină*; 2° v. LEXIC REG., II, p. 71 (Roșiori de Vede) s. v.; cf. DLR (reg., Ban.) s.v. *podă*; 3° v. DLR (Munt., nord-estul Olt.) s. v. 4°, LEXIC REG. I, p. 84 (Vâlcea) s. v.; 5° cf. DLR (reg.) s. v.

PODÁRUL s. m. art. 705 VI „lucrătorul de pe platforma (podul) construită pentru ridicarea unei sonde”: La jumătate e podu *podárului* care este un om când o sapă [sonda], e un om acolo care desface din fieșcare prăjină, că prăjinile sânt filetate una de alta.

cf. DLR (înv., reg.) s. v. 7°.

PODEÁ vb. ind. impf. 3 sg. 797 VIII „bătea tavanul la casă”: Dă la-nvâliș încolo, începea cu învelitoarea casei, d-aci o *podjá* p-aici așa; cf. t ă b ă n u i á , t ă v ă n é ș t i 2°.

cf. DLR (înv., reg.) s.v. *podea*.

PODEÁLĂ s. f. 789 A „strat de pământ bătătorit peste p o m o s - t e a l ă , în loc de dușumea”: Peste pămosteală-i punem *podeálă*, *podeála* e dă pământ, dă pământ, e fără blană, pământ.

PODEÁȚĂ s. f. 838 Vb [la stână] „pod deasupra comarnicului (în care se țin gălețile)”.

cf. DLR (estul Olt.) s.v. 1°, BĂRBUȚ s.v. *podisor*.

PODETE s. m. 684 VI „specie de pește de râu”.

v. DLR (reg.) s. v.

PÓDINĂ s. f. 703 V, 704 V, 771 VI, 815 VII „tavan de scândură”: Am bătut *pódina* sus, *pódina*, blana de sus, asta-i *pódina* 771 VI.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG (Munt., Trans.), SCRIBAN (Olt.), ȘĂINEANU, BĂRBUȚ s. v.

PODLOÁGĂ v. poloáge.

PODLÓG v. poloáge.

PODOÁSĂ adj. f. 835 A [despre oi] „cu mult p o d 2°”.

pl. *podoáse* 835 A.

v. DLR (reg.) s. v. *podos*.

PODOBÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 761 V „împodobește”.

v. DLR, DEX (înv. și reg.), TDRG (vechi) s.v. *podobi*, SCRIBAN (vechi)

s.v. *podobesc*.

PODZOLÂM v. porzoleáză.

POGODEÂM ne ~ vb. refl. ind. impf. 1 pl. 760 VIIIb „ne învoiam, ne înțelegeam, ne împăcam”; cf. c o b z ă r i t ...

v. CADE (Olt., Ban.), TDRG, BĂRBUȚ s.v. *pogodi*, SCRIBAN (Ban., Olt., Munt. vest) s. v. *pogodesc*; cf. DLR (pop.) s. v. *pogodi*.

POGÓN s. n. 1° 815 III „teren, pământ”: Ei avea foarte mult, avea *pogón* mult în curte, dă cartofi, dă astea. 2° pl. 763 IIIb „straturi de zarzavat”: Noi în grădină ne ducem și săpăm, facem *pogoáne*, ne dă, răzoare să numesc, dă punem ceapă, usturoi. 3° în ~ de *núme* 755 VIII „obligație suplimentară în muncă prestată de către țăran boierului în contul terenului arendat”: Dac-aveam zece pogoane, îi făceam boierului zece plus la fiecare cultură îi mai făceam un *pogón de núme*. Asta pă degeaba, pă deasupra; cf. a v a é t ... 4° art. cu ~ 863 V, pl. în ~ loc. adv. 843 VI „mod de a arenda un teren, împărțind produsele pe din două cu cel ce muncea”; cf. d i n 3°.

pl. *pogoáne* 2° 763 IIIb, 4° 843 VI.

1° v. DLR s.v. 2°.

POGONÍCI s. m. 773 V, 792 VI, 843 VIII „persoană care ajută cuiva la arat pentru ca, în schimb, să i se are și lui terenul”: Venea dă la deal, el cu *pogoníc*, adică cu un om care-i ara și lui și ara pentru el 773 V.

v. DLR (reg.) s. v.; cf. CADE, TDRG (Munt., Olt., Trans.), SCRIBAN, DM, DEX, GL. DOBR. s.v.

POIÁNĂ s. f. 1° 721 VI „fâneață”; cf. g r ă d í n ă . 2° 788 A „loc neted pe care se face aria de treierat”: Când am treierat cu cai, ne duceam unde e locu neted, *poiánă* mai mare, ciopleam iarba cu sapa. 3° 718 V „răspântie largă în sat; piață”.

POIÁNJEN s. m. 779 VIIc „păianjen”.

pl. art. *poiánjenii* 801 VIIa.

var. *spoiánjen* s. m. 772 VII.

cf. DLR (reg.) s. v. *păianjen*, BĂRBUȚ s.v. *poianjin*.

POIEJEÁLĂ s. f. 815 VII, A „înveliș subțire; pojghiță”; cf. c ă m ă ș u i ă l ă 1°...

POIEJENEÁLĂ s. f. 830 V „pânză de păianjen”; cf. m ă t ă ș í c a .

POIEJÍTĂ s. f. 830 V „înveliș subțire; pojghiță”: [Gogoșile de

mătase] are o *poejîț*-așa și-aia care e prima dată aia o cureți; cf. c ă m ă ș u i ă - l ă 1°...

POIENÍCE s. f. 730 II dim. de la *poiană*.

v. DLR (reg.), SCL, 1971, 4, p. 705 (Bacău) s. v.

POJÍȚĂ s. f. 711 VIII „strat format deasupra prunelor puse la fermentat pentru țuică”: [Borhotul de prune] prinde deasupra o *pojîț*-așa groasă, așa ca d-o palmă; cf. p í t ă 3°...

v. DLR (reg.) s.v. *pojghiță*.

POL, ~ ~ interj. 704 V cuvânt care imită zgomotul unui preparat vâscos la fierbere.

POLÁTĂ s. f. 1° 685 VI, 695 VIII, 743 V [la stână] „încăpere folosită ca locuință pentru ciobani și ca spațiu pentru depozitarea puținilor cu brânză”: Prin *polátă*, c-așa spunea unde avea puținile cu brânză, unde făcea mâncare, unde dormeam 743 V. 2° 671 VII, 814 V „adăpost din scânduri; șopron”: Aveam un butoi cu rachiu, era sub o *poláte* 732 VII; cf. ș ó f r u , ș o p r o n e á ț ă , ș u ș o á p ă . 3° 822 A „poliță de lemn fixată sus, pe perețele prispei”.

pl. 2° *poláți* 734 A, 752 V, 814 V; 3° *poláte* 822 A.

var. 2° *poláte* s.f. 732 VII; *polátră* s.f. 839 V, 846 V.

2° v. DLR DEX (reg.), TDRG, CADE (Munt.), ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (vechi, vest), BĂRBUȚ s.v., DM (reg.) s.v. *polatră*.

POLÁTE v. *polátă* 2°.

POLÁTRĂ v. *polátă* 2°.

PÓLCĂIE v. *pâlpâie*.

POLELÁ vb. ind. impf. 3 sg. 855 A „acoperea cu polei”: Le *polegá* [pe dropii], vinea ploaie cu polei așa și-ngeța aripile.

POLÉSC vb. tranz. ind. prez. 1 sg. 814 A „rup p o a l a unei plante (porumb, tutun)”: [Tutunu] îl *polím*. Noi îi spunem polit. Da el să spune cules, cules prima foaie de jos; noi îi spunem *să poléște* tutunu 826 VIa.

ind. prez. 1 pl. *polím* 818 A, 821 V, 824 V, 826 VIa; conj. prez. 1

pl. *să polím* 821 V; refl. ind. prez. 3 sg. *se poléște* 826 VIa.

POLICIOÁRA s. f. art. 1° 706 VII „pârleazul”: Aici dă jos dă noi, pă unde-am trecut *poliçuára*. 2° 714 V [la războiul de țesut] „chinga din spate”. 3° pl. 744 VIIa „scăunele la carusel”.

pl. 3° *policióri* 744 VIIa.

1° v. DLR (reg.) s.v.; 2° cf. DLR s.v.

POLÍT s. n. 826 VIa „nume al acțiunii de a p o l i ”.

POLÍTIC, pe ~ loc. adv. 735 VI [despre modul de a vorbi] „pretențios”: Nu ziceam „elegant”, că-i prea *pă politic*.

cf. DLR s. v.

POLITICÍT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 753 VII, 754 V „s-a

modernizat, s-a emancipat”: Înainte străchini să lua, acum *s-a politicît* lumea, ia farfurii 753 VII; cf. *m o d e r á t*.

ind. pf. c. 1 pl. *ne-am politicît* 869 VII.

v. DLR (fig.) s. v. *politici*.

POLITICÓȘI adj. m. pl. 747 VIIb „cu pretenții”: Care era mai *politicóș*! făcea un pampon de funtă albă în locu florii acelei; cf. *p e t r e n ț i o á s ă*.

POLIȚĂR s. m. 767 II „polițist”.

v. DLR (înv. și reg.) s. v.

POLOÁCRĂ v. *polócru*.

POLOÁGE s. n. pl. 779 VIII, 825 A „grămezi de două-trei mănunchiuri de spice”.

var. *podloágă* s. f. 816*; *podlóg* s. n. 815 A; *porloágă* s. f. 816*.

POLOÁCRĂ v. *polócru*.

POLOCREÁ vb. ind. impf. 3 sg. 719 VII „poreclea”.

v. DLR (reg.), TDRG (înv., Munt.), CADE (prov.) s.v. *porecli*, SCRIBAN (est) s. v. *poreclesc*, BĂRBUȚ s.v. *polocri*.

POLOÁCRU s. n. 705 VI, 735 A, 747 V, 813*, 816 VI, 819 A, 820 A, 821 VIb, 828 A, 843 VI, 855 V „poreclă”; cf. *p o n ó s* 1°.

pl. *poloácre* 814 A, 819 A.

var. *poloácră* s. f. 813*, 821 V, A; *polócră* s. f. 745 VIIIb, 821 A, 833 A, 861 VIII; *poróclă* s. f. 825 A.

v. DLR (reg.) s. v. *poreclă*; cf. TDRG (Munt., Trans.), SCRIBAN (vest), DM, DEX s. v. *poreclă*, GS, 1929 – 1930, p. 133 (Prahova) s. v. *polecră*, CV, 1950, 1, p. 32 (Ialomița) s. v. *polocre*.

POLOGĂR s. m. 682 VI „țaran care întoarce și adună iarba cosită”: A doua zi ne ducem cu *pologár*!, îl adună [fânul].

pl. *pologári* 682 VI.

v. DLR, DM, DEX (reg.) s. v.

POLOGĂRIȚĂ s. f. 807 VI „mașină agricolă pentru secerat; secerătoare”.

var. *pologárniță* s. f. 833 A.

POLOGĂRNIȚĂ v. *pologăriță*.

POLOMÓJDII s. f. pl. 1° 811 VII „expresii de ocară; calomnii”: Adică să fie contra mea, să-și bătă cineva joc, să scrie așa nescai ... *p^holomójdij*; cf. *b e s é d i e* ... 2° 811* „glume”; cf. *l á n c o t e* ...

1°, 2° cf. DLR (prin nordul Munt.) s.v. *palamojdii*, BĂRBUȚ s.v. *pomojdii*, LEXIC REG., I, p. 27 (Balș) s.v. *polmoti*, p. 84 (Vâlcea) s.v. *polomojdi*.

PÓLPĂIE v. *pâlpâie*.

POMĂRIE s. f. colect. 734 VIIa „mulțime de pomi”.

v. DLR (reg., Trans.) s. v.; cf. SCRIBAN s. v. *pomârie*.

POMENEÁLĂ, *ne-am dat în ~ loc*. vb. 770 VI „am adus vorba; am pomenit”.

v. DLR (prin nord-estul Olt.), BĂRBUȚ s. v.

POMESTEÁ v. **pomosteálă** 3°.

POMIȘOÁRE s. f. pl. 824 V dim. de la *poamă*.

POMN s. m. 834 A „pom”.

pl. *pomni* 834 A.

POMOIÓG s. n. 869 VIII „șomoioig (de paie)”.

POMÓST s. n. 760 VIIb, 763 A, 768 VII „loc, teren de casă”: [Casa] am mutat-o aicea p-un alt *pomóst*, să nu stau în curte cu tata 763 A; cf. c ă - n í n 1°...

var. **pómostul** s. n. art. 671 VI; **pomósta** s. f. art. 764 VIII.

v. BĂRBUȚ s. v.; cf. DRL (Munt. și prin Olt.) s. v. 2°, DM, DEX s. v. *pomoste*, GL. ARGESȘ s. v., GL. DOBR. s. v. *pomostea*.

POMÓSTA v. **pomóst**.

POMOSTEÁLĂ s. f. 1° 690 VI, 724 VII, 735 A, 743 VI, 788 A, 789 A, 791 VI, 828 VIII, 832 A „strat de pământ bătut sub podeala casei”: Pe jos se bagă *pomosteálă* 690 VI. 2° 791 VI „tencuială”; cf. t e a n c . 3° var. 706 VIII „ridicătură de pământ neînundabilă”: Ne-a scos apa din baltă ș-am ieșit cu oile pă *pomosteá*, unde era mai sus așa; cf. s e c ă t ú r ă .

var. 1° **pămăsteálă** s. f. 737 VI, 752 VI; **pămăsteáua** s. f. art., pl. *pămâstéle* 754 VIII; 2° **pămosteálă** s. f. 743 VI, 789 A; 3° **pomosteá** s. f. 706 VIII.

1° v. DLR (reg.) s. v. 1°, GS, 1929–1930, p. 133 (Prahova) s. v.; cf. DEX (reg.), CV, 1949, 8, p. 33 (Ialomița), GL. ARGESȘ s. v., TDRG, CADE (înv.) s. v. *pomosti*; 3° cf. DM, DEX s. v. *pomoste*.

POMOSTÉȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 864 VI [la casă] „se umple cu pământ partea de jos a încăperilor”.

var. **pămăsteám** vb. ind. impf. 1 pl. 720 VIIIa, 744 VI, 853 VIIIb, 3 pl. *pămăsteá* 853 VIIIb, pf. c. 1 sg. *am pămâstít* 744 VI.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG, CADE (înv.), DEX (reg.), GL. ARGESȘ, BĂRBUȚ s. v. *pomosti*, SCRIBAN s. v. *pomostesc*.

PÓMOSTUL v. **pomóst**.

PONOÁDĂ v. **ponódă**.

PONÓD v. **ponódă**.

PONÓDĂ s. f. 780 III, 782 V, 784 V, 785 VIIb „petrecere (între femei) în casa lehuzei (odinioară participau doar moașa și nașa)”: Da știi că femeile care vin acuma la *ponúadă* nu vine nici una cu mâna goală 779 VIIc; cf. b l o g o d ó r i ț ă .

var. **ponoádă** s. f., **ponód** s. n. 779 VIIc.

v. DLR (prin sudul Olt. și prin Munt.) s. v. *ponudă*; cf. DM (reg.) s. v. *ponod*, BĂRBUȚ s. v. *ponoadă*.

PONÓGUL s. n. art. în expr. *áre* ~ gănilor 825 A „are orbul gănilor”.

v. BĂRBUȚ s. v.

PONÓS s. n. 1° 728 A „poreclă”: Sânt oameni care le pune *ponós*; cf. *p o l ó c r u*. 2° 787 VII „pomană”: [Mortului] trebuie să-i faci *ponuásili*. pl. art. 2° *ponoásele* 787 VII.

1° v. DLR (Olt., Munt. și prin sudul Trans.), ȘĂINEANU, SCRIBAN (fam.), DEX (pop.) s. v.

POPÂNDÁIE s. f. 795 VII „sperietoare, momâie (în culturi)”: Luai, uite, câte-o treanță d-asta de flanelă [...] și-o făceai *popîndáe*, *popîndáe*-așa, ca să nu scoată cânepa, ca să fugă ciorile; cf. *m o t o t é i e* ...

cf. DLR, CADE, ȘĂINEANU s.v. *popândău*, SCRIBAN (Munt.), DM, DEX (pop.) s. v. *popândău*.

POPÂNDÓC s. m. în expr. *s-a pus ~ 727 A* „s-a pus popândău”.

v. DLR (Mold., nordul Dobr.) s. v. 1°, GL. ARGEȘ s.v.

POPÂRLÁNUL s. art. 847 III numele unui dans popular: *Popîrlánu* se joacă cu... după muzică și se face doi pași la dreapta, doi la stânga și dup-aceea încă unu la dreapta [...] horă să joacă *popîrlánu*.

v. DLR (Dobr. și nord-estul Munt.) s. v.

POPÂRȚÁC s. 680 VIII „proptea”.

v. DLR (prin nord-estul Munt. și prin nord-estul Olt.) s.v.; cf. ȘĂINEANU (Mold.), LEXIC REG., I, p. 84 (Vâlcea) s.v.

POPÍC s. n. și m. 1° 805 VIII „stâlp între grinzi și căpriori, care susține greutatea acoperișului”. 2° 738 II, 795 II, 810 II nume al unui joc de copii; cf. *h o c h í c* 1°. 3° 738 II, 851 IIa „bucată de lemn rotunjită, de forma unui ou, cu care se joacă ~”: Dintr-un lemn ca un ou îl făceam *popícu* și când dam cu bățu du pă sapă, îl puneam pe sapă și când dă cu bățu-n el sare 738 II; cf. *h o c h í c* 2°.

pl. 1° *popíce* 805 VIII, *popíci* 803 VI, 805 VI, 835 VI.

1° v. DLR (prin Ban. și prin Trans.) s. v.; cf. BĂRBUȚ s. v.; 3° v. GL. OLT. s. v.

POPONÉTE s. m. 821 A 1° „bulgăre de pământ cu care se umplu pereții casei (de paiantă)”; cf. *g h i o n t* 1°... 2° „suport din pământ bătătorit pe care se pune țestul la încins”.

pl. 1°, 2° *poponéfi* 821 A.

2° cf. DLR (reg.) s. v. *poponeț III*. 2°, BĂRBUȚ s. v.

PORBOTÍT, *au ~ vb.* ind. pf. c. 3 pl. 672 VIII „au dat năvală; s-au năpustit”; cf. *b u ș n í r ă* 1°...

cf. GL. ARGEȘ s.v. *poroboti*, BĂRBUȚ s.v. *porobodi*.

PORCÁR s. m. 844 A „participant la jocul de copii *p u r c e a u a*”.

var. *purcár* s. m., pl. *purcári* 789 II.

v. DLR (pop.) s. v.².

PORCOIÁM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 705 VI „făceam porcoi”: Începeam p-urmă și strângeam [fânul], îl *porcoiám* așa până-l căram la târsuri.

PORCOIÁȚE v. *porconeáță*.

PORCOIUȚE s. pl. 848 A dim. de la *porcoi*; cf. *porcone* a ță, *purculéțe*.

PORCONEĂȚĂ s. f. 713 VI dim. de la *porcoi*; cf. *porcoiúțe* ...
pl. art. *porconéțele* 831 VIII.

var. *porcoiáțe* s. f. pl. 848 A.

v. DLR (Olt., Munt.) s.v. *porcoiață*, LEXIC REG., I, p. 84 (Vâlcea),

GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

PORLOĂGĂ v. *poloáge*.

PORLÓN v. *corlón* 1°.

PORNEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 706 VIIIb [despre oi] „păștea în timpul nopții”: [Oaia] *porneá* toată noaptea, când se sătura se culca și când flămânzea se scula iar și pleca.

v. DLR s. v. *porni* 2°; cf. TDRG, CADE, SCRIBAN, DM, DEX s.v. *porneală*, LEXIC REG., II, p. 47 (Făgăraș) s. v. *porneală*.

POROÁMBELE s. f. pl. art. 742 VI „arbuștii numiți porumbari”: Când înflorește *poroámbele* alea, măcăcinile, atunci e bine de pus porumbu.

v. DLR (reg.), SCRIBAN (Buzău) s. v. *porumbă*.

PORÓCLA v. *polócru*.

PORT s. n. 714 VI, 716 A, 762 VII, 773 VIa „portaltoi”: Avem *puort*, o altoim această viță 714 VI.

pl. *pórturi* 725 A.

PORTATÍV s. n. 707 VIb, 708 Vb, VII, VIII „jgheab din scânduri pe care alunecă buștenii la vale”: Să făcea *portatíve*, niște coșcăi dă... dă lungime de trei metri 707 VIb; cf. *coșcăi* ...

pl. *portatíve* 688 VIII, 707 VIb.

PORUMBÁȘ s. m. 682 VII, 818 A dim. de la *porumb*: Procuram și eu *porumbăș*, veneam acasă cu *porumbășu* 818 A; cf. *porumbéi*.

v. DLR (pop.) s.v.

PORUMBĂRÁIE s. f. colect. 788 VI „cantitate mare de porumb”.

PORUMBĂRÁȘ s. n. 701 V dim. de la *porumbar* („pățul”): Stam supt un *porumbărăș* așa micuț.

PORUMBÉL s. m. 855 A dim. de la *porumb*; cf. *porumbăș*.

PORUMBÍȘTIE (5 sil.) s. f. 788 A, 803 VIII, 820 VI „teren de pe care s-a recoltat porumbul”.

pl. art. *porumbíștiile* 791 A.

PORZÓL s. 752 VI, 793 A, 794 VI „substanță chimică folosită la tratarea semințelor (de grâu, de porumb) înainte de a fi semădate”: [Boabele] le tratam cu *porzól* sau... cu var 794 VI; cf. *murájul*.

v. DLR (reg.), GL. OLT. s.v.

PORZOLEÁZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 769 VIIIb „tratează sămânța (de grâu) cu soluție de piatră vânăță”: [Grâul] când era ca să-l băgăm

în pământ îl *podzolám*, c-așa să spunea, l-împietream, noi îi spuneam împietrat 691 VI; cf. *împietreáză* 5° ...

sup. *la porzolát* 752 VI.

var. *podzolám* vb. ind. impf. 1 pl. 691 VI.

v. DLR (Olt.) s. v. *porzola*, GL. OLT. s.v.

POSCÓRNIȚĂ s. f. 804 V „reziduu la prepararea săpunului”;

cf. *boroghínă* 3° ...

cf. DLR, DM, DEX s. v. *posconiță*, BĂRBUȚ s. v. *poscolniță*.

POSLÉDA v. *poslédiu*.

POSLÉDIU s. n. 747 VIIIb „țuică slabă care curge ultima la cazan”;

cf. *ápă* 5° ...

var. *posléda* s. f. art. 743 VI.

cf. DLR, TDRG, CADE s. v. *poslete*, ȘĂINEANU (Mold.), DM (reg.) s. v. *poslet*, LEXIC REG., I, p. 84 (Vâlcea), GL. ARGES, GS, 1929–1930, p. 133 (Prahova) s.v. *poslete*, CV, 1950, 4, p. 36 (Buzău) s. v. *posledie*.

POSOMORÁT, *s-a* ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 716 VII „s-a lăsat într-o parte; s-a povârnit”: Clapa sicriului nițel uite-așa s-a povestit nițel, știi, *s-a posomorít* așa oleacă; cf. *bănuie* 1° ...

POSTÁLI s. m. pl. 777 VIII „cipici croșetați din cânepă”: *Postálí* ne făcea mama [...] niște botoșei d-ăia, *postálí* dă cânipă; cf. *călțúni* 1° ...

cf. DLR (înv. și reg.), SCRIBAN (Olt.), DM (reg.), CV, 1950, 3, p. 36

(Teleorman) s. v. *postal*.

POSTÁȚĂ s. f. 720 V, 738 VII, 817 A, 824 V, 858 VII „postată”: Lăsam acolo-n capu locului o *postăță*, o prăjină, două, cât vreau eu să pui [cânepă] 720 V.

v. DLR (reg., Trans., Mold.), TDRG, CADE (Mold.), SCRIBAN (Mold. sud și Munt.), DM, DEX (reg.) s. v. *postată*.

POSTOMÓLUL v. *postromólul* 1°.

POSTROMÓLUL s. n. art., cu ~ loc. adv. 1° 679 VIII, 696 I „cu grămada, în număr mare”: Ȑia venea *cu postromólu*, nemșii, ca să îi sperie p-ăștia, să fugă 679 VIII. 2° 799 VII „prin surprindere, pe neașteptate”: I-a luat *cu postromólu*... adică cu repezeal-așa, ca apa; cf. *tótdată*.

var. 1° cu *postomólul* loc. adv. 696 I.

1° v. DLR s.v. *podmol*; cf. CADE (Olt.), BĂRBUȚ s.v. *postomol*, SCRIBAN (vest) s.v. *podmol*, COMAN, GL. (Vâlcea) s.v. *prostomol*.

POSTROVÓL s. n. 784 VIIa, 785 VIII, 827 A „prostovol”: Fuste largi ca *postrovólu*, așa se purta 784 VIIa; cf. *șășmá*.

v. DLR (reg.) s. v. *prostovol*.

POȘÍRCĂ s. f. 760 VIIb „fierțură din semințe de dovleac”.

cf. DLR (prin estul Olt.), BĂRBUȚ s.v.

POȘTALIOÁNE (5 sil.) s. n. pl. 806 VII „trăsuri, căruțe”: La

nuntă venea căruțe, câte zece căruțe, *poștaliuáne* zis, c-așa să zicea.

v. DLR s. v. *poștalion* 3°.

POȘTÁR s. m. 731 VI [la pădurărit] „muncitor care păzește canalul, ca să nu se blocheze cu bușteni”.

v. DLR (prin nord-vestul Munt.), GL. ARGESȘ s. v.

PÓȘURI s. n. pl. în ~ *de lup* 780 VIII „alice mai mari decât cele pentru iepuri”: Știi ce-s alea *póșur! dă lup?* Niște alice mai mari ca alea, știi, care le băga pentru iepuri.

v. DLR (reg.) s.v. *poștie*, BĂRBUȚ s.v.

PÓTCA s. f. art. 1° 798 II, *de-a* ~ loc. subst. 798 VIII „numele jocului de copii țurca”; cf. *dríchea* 1°... 2° 798 II „bățul mai scurt cu care se joacă ~”; cf. *dríchea* 2°...

1° v. DLR (prin sud-vestul Munt.) s.v.

POTÉCI s. f. pl. în expr. *a rămás pe* ~ 786 VII „a rămás pe drumuri”.

POTIGÁCI s. 832 VI, 865 II, VI, 866 VIII „fiecare dintre bețele fixate în părțile laterale ale plasei de pescuit, pe toată lățimea ei”: [Plasa] avea la capete câte-un lemn, ala-i spuneam *potigác* 832 VI; cf. *șu fáni*.

pl. *potigáci*, *potigáce* 865 VI.

cf. DLR (reg., Dobr.) s. v. 1°, 2°.

POTLOGÁR s. m. 818 A „cizmar cârpaci”.

pl. *potlogári* 818 A.

v. DLR (pop. Trans.), TDRG, DM (înv.), CADE, SCRIBAN (Trans.), ȘĂINEANU s. v., DEX (reg.) s. v.; cf. BĂRBUȚ s. v. *plotogar*.

POTLOGEÁ vb. ind. impf. 3 sg. 685 VIII [la cismărie] „cârpea, punea *plotogă*”: Era cizmar, el *potlogéá* la alea; cf. *cârtojít*.

part. f. *potlogită* 824 A.

v. DLR (pop.) s. v. *potlogi*.

POTÓP s. n. 691 V „curs repede de apă; torent”: Se duce la o apă cingătoare, la *potóp* zis sau cum... Dâmbovița cum ar fi; cf. *vijóí*.

cf. DLR s. v. 2°.

POTÓRI s. m. pl. 830 VII „pantaloni țărănești din aba lustruită, împodobiți cu găitane”: Flăcăii avea d-ăia de lână, *potóri!* [...] nădragi largi așa, juca pe ei [...] *Potóri* era dați la lustru, mai delicați.

cf. DLR, TDRG, CADE s. v., SCRIBAN (Munt.), DM, DEX (înv.) s.v. *poturi*.

POTRIVICIOÁRĂ adj. f. 838 Vb dim. de la *potrivită*.

POVESTÍT, *a* ~ vb. 1° ind. pf. c. 3 sg. 778 VIIb „a divulgat”: L-a *povestít*, l-a prins p-ala, ș-a făcut șapte ani la-nchisoare. 2° refl. ind. pf. c. 3 sg. 716 VII „s-a lăsat într-o parte; s-a povârnit”; cf. *bánuié* 1°...

POVÍDLĂ s. f. 721 A „magiun”.

v. DLR (reg., mai ales Mold. și Bucov.), TDRG, CADE, ȘĂINEANU

(Mold.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.) s.v.

POZÂNĂR s. n. 772 VIIIa, 829 A „buzunar”.

var. **pozenăr** s. n. 803 VIIc.

v. DLR, DM, DEX (reg.), CADE (prov.) s. v. *buzunar*, BĂRBUȚ, BPh, 1939, p. 239 (Gorj) s. v.; cf. TDRG s.v. *buzunar*.

POZMOGEÁLA s. f. art. 716 VII „mocirla, noroiul”: Era mocerniță [...] *pozmoĝeál*-aia acolo, cum să spui, era rău, era tercălău; cf. m o c é r n i ț ă ...

POZMÓL s. n. 702 VIb, 714 V, 716 VII „mocirlă, noroi”; cf. m o c é r n i ț ă ...

v. DLR s. v. *podmol*, BĂRBUȚ s. v. *posmol*; cf. SCRIBAN (vest), TDRG, CADE s. v. *potmol*.

POZMOLÍT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 748 VIIIb „a înămolit”: [Apa] a înecat vitele, le-a *pozmolit* pân... într-o pădure.

part. f. pl. *pozmolite* 862 VII.

POZNĂCIÓS v. *pozniciós*.

POZNICIÓS adj. 717 V „poznaș”; cf. b l e o j .

var. **poznăciós** adj. 717 V.

PRÁŠILĂ s. f. în ~ oárbă v. orb 2°.

PRÁŠTIE (3 sil.) s. f. 778 VI „lemn lung și subțire folosit în construcții”: Peste grinzi prinse-n cuie s-a pus *prăștij* la casă 686 VI; cf. s u l i n á r .

pl. *prăștii* 686 VI, 772 VIIIa.

cf. DLR (reg.) s. v. III.2°.

PRÁVĂȚUL s. n. art. 793 A [la plug] „partea metalică, încovoiată, de deasupra grindeiului, care reglează adâncimea brazdei”.

v. DLR (Olt. și prin nord-estul Munt.) s. v.; cf. GL. OLT., BĂRBUȚ s. v. *praviț*.

PRĂGÚȘ s. 827 A „ridicătură mică de pământ; moviliță”: [Oaia] a pus picioarele într-un *prăgúș* așa și n-a mai putut s-o mai târască lupu d-acolea; cf. b o l d á n ...

v. DLR s. v. 2°.

PRĂJÁNIE s. f. 828 II „carne prăjită”: Mama bătrâna făcea... făcea *prăjânie*, frigea bucățele [din carne de porc]; cf. p r ă j e á l ă , p r ă j í m e a .

PRĂJEÁ vb. ind: impf. 3 sg. 784 VIII [fig.] „atingea ușor (cu sabia)”; cf. p i ș c á 1°.

cf. DLR s.v. *prăji* 1°.

PRĂJEÁLĂ s. f. 741 I „carne prăjită”; cf. p r ă j á n i e ...

v. CV, 1949, 5, p. 30 (Ialomița) s.v. *prăjală*.

PRĂJÍMEA s. f. art. 825* „carnea prăjită”; cf. p r ă j á n i e ...

pl. art. *prăjímile* 825*.

PRĂJÍNĂ s. f. 720 V, 760 VIIb „unitate de măsură pentru suprafețe egală cu aproximativ doi ari”.

pl. *prăjini* 674 V, 685 V, *prăjine* 743 VI.

v. DLR, DM (înv. și reg.), CADE, DEX (înv.) s.v.; cf. SCRIBAN (vechi) s.v.

PRĂJIOĂRE (4 sil.) s. f. pl. 681 VI dim. de la *prăjină*.

PRĂSĂDEĂM vb. ind. impf. 1 sg. 688 VIII „răsădeam”.

v. DLR (înv. și reg.) s. v. *presădi*, DM (înv.) s.v. *prăsădi*, SCRIBAN (Munt.) s. v. *presădesc*; cf. TDRG s. v. *prăsădi*, DEX (pop.), CADE s. v. *presădi*.

PRĂSĂZI s. f. pl. 694 VI „lăstari”: [Portaltoiul] să crapă puțin, îi pune două *prăsăz* [...] două lăstări; cf. lăstări.

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. *prăsad*, SCRIBAN (înv.) s.v. *prasad*.

PRĂSĂ s. f. colect. art. 760 VIIIb „progenitura, urmași” cf. oșitile.

PRĂSÍT, m-am ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 832 VII „m-am născut”;

cf. născut 1°.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *prăsi* 2°.

PRĂȘCĂI s. 698 A „pospai (de zăpadă)”.

v. DLR (Munt. și Olt.) s.v. *prășcău*; cf. TDRG, DM, GL. ARGES s.v. *prașcău*, BĂRBUȚ s.v.

PRĂȘEĂLĂ s. f. 772 VI, 863 A „prașilă”; ~ oărbă v. orb 2°.

v. DLR (prin Munt. și prin Olt.), BĂRBUȚ s.v.

PRÂNZ s. n. 1° 804 V „jumătate de zi”; Luam duminica oile la doi, trei tovarăși, ca să-mi ia și mie câte-un *prânz*, cât veneam eu, o după amiază sau o dimineață la școală. 2° 729 VIIb, 736 VII „pomană la trei, nouă și douăzeci de zile după înmormântare”: [Mortului] îi faci *prînzurli* cum se zice, de trei zile, de nouă zile, de douăzeci de zile 729 VIIb.

pl. art. 2° *prînzurile* 729 VIIb, 736 VII.

1° cf. DLR s. v. 3°; 2° v. DLR (special) s. v. 1°, GL. DOBR. s. v.

PRĂZNE s. f. 707 V „sarcină de lemne care poate fi cărată cu spinarea”: Am fost la o *prăzne* de lemne, am adus cu spinarea lemne; cf. c a p 1°...

PREĂJBA s. f. art. 810 VI „locul, zona, ținutul”: Aicea la noi, în *preăjba* asta nu s-a pus tutun.

PREDUCÍTE adj. f. pl. 833 A „găurite cu preduceaua”.

cf. DLR (reg.) s. v. *preduci*, SCRIBAN (vest) s. v. *preducesc*.

PREDÚF s. n. 738 A, 751 VI, 753 VI, 827 VI, 848 A „dop la vrană”:

După ce a fiert [vinul], să-ncarcă butoiul iar din nou, să bate *predúfu* și îl lasă până când are nevoie să umble la el 751 VI.

v. DLR (reg.) s. v. *produh* 2°; cf. TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v., DM, DEX (reg.) s. v. *produs*, BĂRBUȚ s.v.

PREFĂCĂNIE s. f. 722 VIII „rachie distilat de două ori”.

cf. DLR (reg.) s. v. 2°.

PREFÉCȚIE, la ~ loc. adv. 742 A „perfect, la perfecție”: Auzea la *prefécție*.

PREGĂTEĂLĂ s. f. 682 V „pregătire”: La mireasă nu să face atâta *pregăteală*.

v. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

PREIÉR s. 721 VII, 724 VII, 732 VII „ajun al zilei de Sfântul Gheorghe”: În sear-asta-i *preéru* și mâine-i Sfântu Gheorghe 732 VII.
cf. DLR s. v. *proor* 3°, TDRG (Olt.) s.v. *aprilie*, CADE s. v. *improor* 2°, ȘĂINEANU s. v. *amproor*, SCRIBAN s.v. *proor*, DR, 1936–1938, p. 291 s.v.

PREJÚR adv. 842 VIII „împrejur”.

PREMENÍM vb. 1° ind. prez. 1 pl. 804 V, 809 V, 810 V, 834 V „fierbem a doua oară săpunul nereușit”; cf. c r o p ... 2° conj. prez. 1 pl. 793 VII [la viermii de mătase] „să schimbăm așternutul de frunze”: La trei zile trebuia să-i *premenim* [gândacii].

1° ind. pf. c. 1 sg. *am premenit* 775 V; 2° ind. impf. 1 sg. *premeneám* 823 VII; conj. prez. 1 pl. *să premenim* 793 VII.

var. 2° **primineám** vb. ind. impf. 1 sg. 841 VII.

2° v. DLR (înv. și reg.), DM (înv.) s.v. *primeni*.

PREMITEÁUA v. *primiteá*.

PREMUTÁT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 710 VIIIa [în armată] „a permutat”: Am făcut armata la Ploiești; aicea dă prima dată [...] pă urmă m-a *premutát*.

PREOBEÁJE s. f. 849 VII „sărbătoare ce se ține la 6 august; Schimbarea la față”.

cf. DLR, TDRG (înv. și pop.), SCRIBAN (vechi), DEX (pop.) CADE s. v. *preobrajenie*.

PREPARÁȚIE s. f. 672 III „mâncare, băutură (pregătite pentru nuntă)”: Dacă-i mai rămâne *preparáție*, mai băga și luni seara masă.

cf. DLR (azi rar) s. v. 1°.

PREPÁRI, te ~ vb. refl. ind. prez. 2 sg. 779 VIIc „îți prepari, te pregătești (pentru a da o masă)”.

ind. impf. 3 sg. *se prepará* 854 VIIIa.

PRÉPCĂ s. f. 707 III „grătar din șipci folosit la presarea murăturilor în butoi”: Puneam acolo deasupra un fund, apoi o *prépcă* așa cum să spune la noi.

PREPÍNS, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 782 VIIIa „s-a deplasat luând locul cuiva”: S-a *prepíns* frontu românesc încolo-n locu rușilor ș-a rămas aicea tot... front.

v. DLR, CADE (Olt.), LEXIC REG., II, p. 16 (Argeș), BĂRBUȚ s.v. *prepinge*, SCRIBAN (Teleorman) s.v. *preping*.

PREPÚI vb. ind. prez. 2 sg. 847 A „semeni a doua oară, înlocuiești semințele nerăsărite”: Dacă nu ieșea [porumbul], îl mai *prepuneám*.

ind. impf. 1 sg./pl. *prepuneám* 847 A, 853 VIIIa, 869 VI; refl. ind. impf. 3 sg. *se prepuneá* 847 A, 866 VI.

v. BĂRBUȚ, CV, 1952, 2, p. 38 (Gorj) s.v. *prepune*; cf. DLR (înv., rar) s.v. *prepune*, SCRIBAN s.v. *prepun*.

PREPÚS, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 687 VIIa „a propus”: A venit o singură dată băiatu cu nevastă-sa și ne-a *prepús* că noi să ne facem altă casă.

cf. DLR (înv., rar) s.v. *prepune*.

PRÉSĂR vb. ind. prez. 1 sg. 766 I „presar”.

v. TDRG s.v. *presăra*, SCRIBAN s.v. *presar*; cf. DLR (reg.) s.v. *presăra*.

PRESCUÍȚE v. *presculițe*.

PRESCULÍȚE s. f. pl. 759 Vb dim. de la *prescură*.

var. *presculițe* s. f. pl. 739 Vb.

PRESCURÁTUL s. m. art. 695 VIII „numele unei varietăți de merc”.

PREȘCHÍMBĂ vb. ind. prez. 3 sg. 791 VII „mută din loc, schimbă locul”: Se da alături și-nchidea ochii, ca să nu vază cum *preșkimbă*, că le *preșkimbă* alea, le mută din căciula aia.

ind. impf. 3 sg. *preșchimbá* 791 VII.

PREȘTÉVELE v. *pleșteve*.

PRETINDÁT v. *petrîns*.

PREVELÍȘ s. n. 792 VII „povârniș, pantă, prăvăliș”: M-am lăsat căsculță pă... pă *prevelîșu*-ăla de deal; cf. r e p e g ú ș .

PREVÉZI, să te ~ vb. refl. conj. prez. 2 sg. 848 VII „să te întrezezi, să te vezi prin ceva”.

v. DLR (reg.), DM (rar), DEX (înv. și reg.), TDRG s.v. *prevedea*, SCRIBAN (vechi, rar) s.v. *prevăd*.

PREVÍNE vb. ind. prez. 3 pl. 817 A „vin din altă parte; provin”: Nu mai sânt pureci, numai dacă *prevîne* de undeva 817 A. O femeie nu știu de unde e *prevenită* în sat 824*.

part. f. *prevenită* 824*.

PRIC adj. 762 VII [despre animale] „bălțat”; cf. f l o r i á n ă ...

f. *prică* 762 VII.

v. DLR, CADE, SCRIBAN (Olt.), LEXIC REG., II, p. 71 (Roșiori de Vede), BĂRBUȚ s.v.

PRICEPÚT, m-am ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 765 V „am simțit o ameliorare a bolii; m-am cunoscut”.

v. DLR (prin nord-estul Olt.), BĂRBUȚ s.v. *pricepe*.

PRICOLÍCI s. m. 780 VIII „conducător într-o haită de zece lupi”: Nouă lupi și mai e unu mai mare-i zice *pricolîcî*, ăla tot al lor, care-i conduce.

cf. DLR, TDRG, DM, DEX s.v., ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *tricolici*.

PRICOPSÉNIE s. f. 732 VI „pricopseală”: Vreo *pricopsénie* nu fac.

PRÍE adj. f. 679 VIIa [despre vacă] „bălțată”; cf. f l o r i á n ă ...

v. DLR (reg.), TDRG, CADE (prov.), SCRIBAN (Gorj), GL. ARGES s. v. *priu*, GL. OLT. s. v.; cf. BĂRBUȚ s. v. *prian*.

PRIGÓRIE (4 sil.) s. f. 1° 791 VII, 826 VII „căldură mare; zăpușeală”: Să-ncălzește apa acolo la câmp, *prigórie* mare 791 VII; cf. z ă z d ú h . 2° 807 V „miraj”: Uite, parcă licăie așa *prigóriile* astea de soare, ca cum e timpul, zic la secrete.

pl. 2° *prigórii* 807 V.

var. 2° *prigóriile* s. f. pl. art. 807 V.

1° v. DLR (reg.), SCRIBAN s. v. *prigoare*; cf. TDRG (Munt.), DM (reg.), DEX (înv. și reg.) s. v. *prigori*, GL. ARGEȘ s. v. *prigor* 1°, BĂRBUȚ s. v. *prigoare*.

PRIGÓRIILE v. *prigórie* 2°.

PRIJINEĂM vb. ind. impf. 1° 1 pl. 774 VIIa „adunam (recolta de cereale), puneam grămadă în ceva”: Din cânepă făceam cergă mare care *prijineăm* grâul când ne duceam la treierat. 2° 3 pl. 764 VIII [despre câini] „țineau pe loc, țineau piept (lupului)”.

2° ind. impf. 3 pl. *prijineá* 764 VIII.

var. 1° pentru *prijunít* vb. sup. 770 V.

1° v. DLR (înv. și reg.) s.v. *prijini*; cf. DM (reg.) s.v. *sprijini*.

PRÍJINILE s. f. pl. art. 684 III „balustradele (la punte)”; cf. s t ă n o á g ă 1°.

cf. DLR (prin nord-vestul Munt.), GL. ARGEȘ s.v. *prijin*.

PRIJUNÍT v. *prijineám* 1°.

PRÍMA adj. f. în domnișoară ~, fáta ~ 732 III „domnișoară de onoare cu rolul cel mai important în ceremonialul nunții”.

PRIMĂVĂRÁTIC adv. 698 V „de cu primăvară, în primăvară”: Oaia o tunzi acu *primăvăráticu*.

cf. DLR (reg.) s. v. 3°.

PRIMÉLI s. f. pl. 658 VIIb „baliverne, credințe deșarte”: Mie mi-a fost urât de *primjél!* d-alea; cf. b ă n ă n ă i ...

cf. DLR s.v. *primeală* 3°, BĂRBUȚ s. v. *primeală*.

PRIMÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 701 VIIb [despre mâncare] „priește”: Nu mănânc, maică, ciorbă acră, că dacă nu-mi *priméște*, nu-mi *priméște*.

ind. pf. c. 3 sg. *a primit* 711 I.

v. DLR (reg.) s. v. *primi* 1.9°.

PRIMINEĂM v. *premením* 2°.

PRIMITEÁ s. f. 737 VIIa, VIIb, 738 VII, A, 745 VIIIb, 751 VIIIa, 851 VIII, 858 VI, VIII, 869 VIIIa, b „plasă de sfoară pentru vânturat cerealele la treieratul cu cai”: Nu era vânturători atunci, cu *primateáua*, cu... plasă, adia vântu și trăgea cu plasa ce rămânea 745 VIIIb; cf. c ă r l i ó n ț .

var. *premiteáua* s. f. art. 753 VIIIb.

v. DLR (prin Dobr. și prin sud-estul Munt.) s. v. 2°; cf. TDRG, CADE s. v. *primeti*, GL. OLT. s. v. *primet*, GL. DOBR. s. v. *primetea*.

PRIN 1° ~ *auzíte* 705 VI, 733 V, ~ *auzítea* 717 VIIIb loc. adv. „din auzite”. 2° ~ *undă în dăm* ~ ~ 791 V „dăm în fier”.

1° v. GL. DOBR. s. v. *auzite*.

PRINÓS s. n. 706 VII „colac (la sărbătorirea hramului unei biserici)”: Mai înainte făcea și colac așa mare [pentru hram], să numea *prinós*.

cf. DLR, TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v.

PRÍNSA s. f. art. 1° 810 IV „numele jocului de copii de-a prinsul”. 2° var. 808 IIa „figură la jocul de copii t â r p u l u g u l ”.

var. *prínsea* s. f. art. 1° 784 I, 2° 808 IIa, de-a ~ loc. subst. 1° 725 I.

PRÍNSEA v. *prínsa* 1°, 2°.

PRINSÉSE, ~ de *fíre* v. *fíre* 2°.

PRIÓCĂ (3 sil.) s. f. 851 VIII, 865 VIIIb „cireadă de vite”: Era ci, era multe vite d-astelalte, cai, vaci, era *prióc*, *prióc* dă animale ra prin baltă 865 VIIIb.

pl. *prióci* 865 VIIIb.

var *priópcă* (3 sil.) s. f., pl. *priópci* 851 VI.

cf. DLR (Munt., Mold. și nordul Dobr.), SCRIBAN (Munt.), GL. DOBR. s. v.

PRIÓPCĂ v. *priócă*.

PRIPALÁC s. 733 II „adăpost făcut între crengile unui copac”: Ne-am suit să facem *pripalác* în nuc pentru a păzi via și nucu.

cf. DLR, SCRIBAN s. v. *prepeleac*.

PRIPĂGÍT adj. 780 II „înstrăinat”.

PRIPEÁ, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 803 I „se încălzea la soare”: Ea mereu *se pripéá* la soare.

v. DLR (înv. și reg.) s. v. *pripi* II. 1°.

PRISEÁCĂ s. f. 675 VI „prima fază a prelucrării bușteanului, constând în cojirea lui (fără a i se tăia vârful)”: Asta e *priseáca*: nu-i taie vârful tot la lemn [...] rămâne câteva frunze la vârful. Adică [vârful] necojit și cu frunză. Prima fază e *priseáca*.

cf. DLR (pop.), DM (reg.) s. v. *prisacă*.

PRISTÓS¹, de ~ loc. adv. 715 VII „din belșug”; cf. *biu*.

v. DLR (înv. și reg.) s. v. *prisos*; cf. GL. ARGES s.v. *pristosi*.

PRISTÓS² s. n. 718 VII „parastas, fără dată fixă, la peste un an de la înmormântare, după cele nouă c a p e t e ”: Cu *pristósu* e zece capete. Îi face [mortului] până-i face de anu ș-apoi la urmă la trei, patru luni și la o juma de an îi face și *pristós*.

PRISTINÍM, să ~ vb. tranz. conj. prez. 1 pl. 819* „să tolerăm, să primim, să acceptăm”: N-am vrut să-i *pristinim* pe țigani în sat.

v. DLR (înv.) s. v. *pristăni* 3°, BĂRBUȚ s. v. *pristini*; cf. SCRIBAN s. v. *pristănesc*, CADE (Olt.), LEXIC REG., I, p. 50 (Craiova), II, p. 16

(Argeș), GL. ARGEȘ s. v. *pristini*.

PRITÓC s. 697 VIIIa „putină pentru brânză”: Atuncea-l taie pe el, cașu-ăla, îl bagă la *pritóC*, la saramură. *Pritóc* este un vas cu saramură [...] un fel de putină așa; cf. *bálie* 2°.

v. DLR (reg.) s. v.; cf. TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN s. v., DM, DEX (reg.) s. v. *pritoacă*.

PRIVÉCHI s. n. 777 VIII „priveghi”.

v. DLR (reg.) s. v. *priveghi*.

PRIVÉȘTE vb. 1° ind. prez. 3 sg. 741 VI „plivește”: Și-l *privéște* [grâu], intră prin dânsu și smulge ce găsește [...] ce fel de buruieni are; cf. *buruiám*. 2° *se* ~ refl. ind. prez. 3 sg. 689 VI „se curăță (porumbul) de foile uscate”: *Să privéște* de foi și... porumbu și se rupe din moț.

1° ind. prez. 1 pl. *privím* 726 Va, VIb, A, 797 V, 850 VI, impf. 1 sg./pl. *priveám* 733 V, 750 VII, 760 VI, 838 VIIIb, 842 VII, VIII, 853 VI, 2 sg. *priveái* 690 VI, 750 VII, 838 VI, 839 VII, 844 A, 870 VIIIb; conj. prez. 3 sg. *să privească* 741 VI, 799 VI; sup. *la privít* 768 VI, 842 VI; refl. ind. impf. 3 sg. *se priveá* 852 VIa.

1° v. DLR (înv. și reg.) s. v. *plivi*, GL. OLT. s. v. *privim*, GL. DOBR. s. v. *privit*, BĂRBUȚ s. v. *privi*.

PRIVIGĂTOÁRE v. *privighetoáre*.

PRIVIGHETOÁRE s. f. 816 V, 832 V „lumânare în formă de spirală care se pune pe pieptul mortului”: I-am făcut [mortului] *privigătóare* de ceară curată 690 VII.

var. *privigătoáre* s. f. 690 VII.

v. DLR (prin Trans. și prin Munt.) s. v. *priveghetor* 6°; cf. TDRG (Trans.), ȘĂINEANU, SCRIBAN s. v. *privighetor*.

PRIVÍNȚĂ s. f. 710 VIIIb „prevenție”: A stat în *privință*... cinci luni de zile până s-a judecat.

v. DLR (reg.) s. v. *prevenție*.

PRIVÍTĂ s. f. 683 VIb „nuia subțire și mlădioasă”; cf. *tuiágă*.

var. *privítă* s. f. 790 V, pl. *privíte* 787 V, 790 V, 798 VI, 829 VIa.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG (Olt., Ban.), CADE (Olt.), DM (reg.), GL. ARGEȘ, GL. OLT. s. v.; cf. SCRIBAN (Ban., Olt., Bacău), BĂRBUȚ, BPh, 1939, p. 235 (Gorj) s. v.

PRIVÍȚĂ v. *privítă*.

PROCÉST s. n. 686 VIIIb, 728 VI, 818 A „proces penal”.

v. DLR (pop.) s. v. *proces*.

PROCÓP v. *procóv*.

PROCOPSÍT adj. 762 VIII „arătos, grozav”.

v. DLR (reg. și fam.) s. v. *pricopsit*.

PROCÓV s. n. 702 VIIb, 811 A, 813 A „cergă din câlți de cânepă”.

pl. *procoáve* 702 VIIb, 811 A, 813 A.

var. **procóp** s. n. 691 V.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG, SCRIBAN (înv.) s. v. *pocrov*, CADE, DM (înv.), ȘĂINEANU s. v.; cf. GL. ARGES s. v. *plocov*.

PROCOVÎȚĂ s. f. 677 VII, 812 A „învelitoare groasă țesută din lână; pătură”.

pl. *procovițe* 812 A.

v. DLR, TDRG (Trans.), CADE (Trans., Ban., Olt.), SCRIBAN (vest), DM (reg.) s. v. *pocroviță*.

PROCÚRI, te ~ vb. refl. ind. prez. 2 sg. 680 VIIb, 732 VI „îți procuri, te pregătești”: Trebuie să te *procúr-î*ntâi de lemne, tâlpi [pentru casă] 727 VI.

ind. prez. 3 sg. *se procúră* 660 VI, 680 VI, 733 VII, 773 VI, impf. 3 pl. *se procuráu* 733 VII; conj. prez. 2 sg. *să te procúri* 727 VI.

PRODUCĂTOÁRE s. f. 833 VI „soi de viță de vie”.

v. DLR s. v. 4°.

PROFÍR s. n. în expr. *se lucreáză la* ~ 711 VI „se aranjează la suprafața solului lemnăria din care se va clădi casa”: *La profír*, de exemplu, lucrezi jos... scurți capacele cât trebuie, stâlpi, pregătești tot, numa când o ridică [casa] într-o zi ai și ridicat-o.

PROFT s. 865 II „figură la unele jocuri de copii constând din poziția echidistantă față de țintă a nasturilor, bilelor etc. cu care se joacă”.

PROMIȚĂM vb. ind. prez. 1 pl. 765 VIIb „promitem”.

cf. DLR (reg.) s. v. *promite*.

PROPIETĂRIÁ s. f. art. 773 VII „proprietatea”: *Ăștia avea proprietărija* dincolo-n Teleormanu.

PROPIETĂRÍT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 768 VII „a împrumutat”: *I-a proprietărit* cu zece pogoane; cf. *î m p ă m â n t e n í t*.

conj. prez. 3 sg. *să proprietărească* 803 VIII.

v. GL. DOBR. s. v.

PRÓPTĂ s. f. în expr. *se púne* ~ 750 VII, 798 VI „opune rezistență; se împotrivese”: Decât *s-a pus* hoțu-așa *próptă*, da n-a făcut nimica 750 VII; cf. *f r o n t*.

v. DLR (reg.), CADE (Mold., Bucov., Olt., Trans.), SCRIBAN (vest) s. v.; cf. TDRG s. v. *proptea*, DM, DEX (reg.) s. v.

PROPTÉÁ vb. ind. impf. 3 sg. 850 A „oprea (apa)”: Acolo era un zăgaj care *proptéá* apa.

PROROCEÁ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 760 V „ura de bine (miresei)”; cf. *d ă r u i é ș t e*.

cf. BĂRBUȚ s. v. *prorocie*.

PRORORÓVIE s. f. 815 A „vorbă, expresie de ocară”; cf. *b e s é d i e*...

pl. *prororóvii* 815 A.

var. *proróvie* s. f. 815 A.

PRORÓVIE v. *prororóvie*.

PRÓSIE s. f. 723 V „loc lăsat nearat și necultivat; țelină”: [Porcului] i-adunăm buruiană du pă *prósię*-așa, verde-așa; cf. *n e a r ă t ú r ă*.

cf. DLR, DEX (pop.), TDRG, CADE (Mold.), DM (reg.), ȘĂINEANU, SCRIBAN s. v.

PROSPĂTEÁZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 846 V „împrospătează”: A făcut un dig așa de la Ialomița și până în bentu-ăsta și când și când *prospătéază* apa.

ind. prez. 1 pl. *prospătám* 800 IV.

PROSPĂTÚRĂ s. f. 842 VIII „loc proaspăt arat”: [Ogorul] îl borânam, îl grăpam în *prospătúrá*.

PROSTICÚȚĂ adj. f. 702 VIIb dim. de la *proastă*; cf. *p r o s t i ș ó r*.

PROSTIȘÓR adj. 727 A dim. de la *prost*: Am un băiat mai *prostișór*; cf. *p r o s t i c ú ț ă*.

v. DLR s. v.

PROȚÁPUL s. n. art. în ~ soácrei 679 III, 684 Vb „petrecere, luni după nuntă, acasă la soacra mică”; cf. *d a n ț 1°*...

v. DLR (prin nord-estul Olt. și prin nord-vestul Munt.) s.v. III., GL. ARGEȘ s.v.; cf. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

PRÚNĂ s. f. în ~ cioreáscă v. *cioreáscă*, pl. în ~ gârlănoáse v. *gârlănoáse*, ~ sticloáse v. *sticloáse*, ~ tólțuși v. *tólțuși*.

PRUNI s. m. pl., ~ grași 735 VI „numele unui soi de pruni cu prune rotunde, zemoase și dulci”.

PUFUIÉȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 753 VI „tencuiește”: La noi, după ce le bagă-n șipcă [casele], îi dă ca să netezească pământu, îi dă... le *pufuiéște* tot cu pământ așa; cf. *î n g h i o n t ă r é ș t e*...

ind. pf. c. 1 pl. *am pufuit*; conj. prez. 1 pl. *să pufuim* 753 VI.

PUFULÉTE s. m. 815 A 1° „lampă primitivă cu gaz (fără cilindru), făcută dintr-o sticlură prevăzută cu o țevă de tablă în care se fixează fitilul”; cf. *g ă z o á i c e*. 2° [la stupărit] „dispozitiv cu foale cu care se face fum pentru a alunga albinele din stup”.

pl. 1° *pufuléți* 815 A.

PUI s. m. 1° 827 A „stâlp la casa de paiantă”; cf. *î n f i g ă t ó r i*. 2° 858 VI „fiecare dintre cele patru lemne laterale, care se atașează la căruță pentru a-i mări capacitatea la căratul porumbului”: La căruța care-o avem îi mai punem niște *pui* p-alături ca să ia până la o mie, o mie două sute de kilograme. 3° art. ~ *țáței* 850 V numele unui dans popular.

pl. *pui* 1° 827 A, 2° 858 VI.

2° cf. DLR (reg.) s.v. VI.7°.

PUIÁG s. m. 682 V „puiet”: Aduce un brad, un *puiág* de brad.

v. LR, 1963, 2, p. 107 (Orăștie) s.v.

PUIÂM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 842 VIII „rupeam puii, copileam (porumbul)”.

v. DLR (reg.) s.v. *pui*² 4°.

PUIÁNDRU s. m. 1° 819 A „cocoșel”. 2° pl. 692 VI, 855 A „pui (de lup)”. 3° 700 A „roi mare de albine”.

pl. 2° *puiéndri* 692 VI, *puiándri* 855 A.

1° v. DLR s.v. 2°; cf. CADE (Olt., Ban.), DM s.v.

PUÍC s. n. 708 II „coș mic de nuiele”; cf. *s i p é t*.

PUÍER s. n. 773 III, 834 A „țarc pentru puii de găină”: Fac așa un *puiér* din... din lemne ca să stea puii-acolo și cloșca 773 III.

pl. *puiére* 834 A.

v. DLR (prin sud-vestul Munt.), CV, 1951, 1, p. 36 (Teleorman) s. v.

PUIȘÓR s. 1° n. 830 VII „vas mic din doage, cu o toartă; donicioară”: Scoboram devale, la fântână, cu bradul, cu fratele de mână, *puișór* așa de brad. *Puișóru*-l duceam mireasa-ntr-o parte [...] fratele de mână într-o parte [...] Era *puișór* făcut de blană; înainte se zicea doniți, nu erau vidroane ca acuş, ș-alea erau *puișóare* mai mici. 2° m. pl. 810 VIII [la prostovol] „sfori scurte (douăzeci și patru la număr) care se pun două câte două de o parte și de alta a strejei”.

pl. 1° *puișóare* 830 VII, 2° *puișóri* 810 VIII.

1° v. DLR (prin Munt.) s.v. VI. 4°.

PULBERÁT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 pl. 704 VIIa „au spulberat”.

PÚNE vb. 1° ind. prez. 3 sg. ~ óchii 844 A, se ~ refl. ind. prez. 3 sg. 794 II, 798 II, 801 I [la jocurile de copii] „mijește”; cf. *f á c e m* 1°... 2° se ~ refl. ind. prez. 3 sg. 824* „își face nevoile”: Pisica *să puneá* pă sub paturi. 3° se ~ refl. ind. prez. 3 sg. 821 A [despre lună] „apune, scade”: [Luna] apestește și când răsare și când *să pune*; cf. *a p e s t é ș t e* 2°. 4° ~ *cápu* loc. vb. 811 VII „nenorocește, omoară”: Aia se laudă către lume-așa, vorbea că-l iau eu, da nu mă lasă cu casă, îmi face ce-mi face mie, îmi *pune cápu*; cf. *a c h i t á m* 2°. 5° ind. prez. 2 sg. în ~ de-a mână v. *mână* 1°. 6° ind. pf. c. 3 sg. în ~ *tága* v. *tága*. 7° ind. prez. 3 sg./pl. ~ *núnta* 691 V, 745 VII, 814 V, 836 VII, 838 VIIa, 846 VII „fixează data nunții”; cf. *u r s e á m*. 8° ind. pf. c. 3 sg. în ~ *párte* 701 III „a protejat, a susținut”. 9° ind. impf. 3 sg. în ~ *jos* 840 A „întrecea”; cf. *m ă n ă n c* 2°...

1° ind. impf. 1 sg. *puneám* 823 I, 844 A, 2 sg. *puneái* 844 A; conj. prez. 3 sg. *să puneá* 844 A; 2° refl. ind. impf. 3 sg. *se puneá* 823 I, 824*; 5° ind. prez. 2 sg. *pui* 754 V; 6° ind. pf. c. 3 sg. *a pus* 678 VIIb; 7° ind. impf.

1 pl. *puneám* 801 A, 836 VII, 846 VII, pf. c. 1 sg. *am pus* 812 V, 3 pl. *a pus* 698 V; 8° ind. pf. c. 3 sg. *a pus* 701 III; 9° ind. impf. 3 sg. *puneá* 840 A.

1° v. GL. DOBR. s. v. *pui*; cf. GL. OLT. s. v. *pus*, BĂRBUȚ s. v. *pusul ochilor*; 4° cf. DLR (înv. și reg.) s. v. I.3°.

PÚNGĂ s. f. 841 VIII [la vânatoare] „grup de hăitași dispuși în formă de semicerc”.

PÚNTĂ v. **púnte**.

PUNTĂTÚRĂ s. f. 695 VIII „pată mică, punctiformă pe un măr”: Apa aia care picură pe măr, care-i pe măr, ea vine și se scurge și să... să oprește într-un loc și capătă o *puntătúră*. Din apă se face o bășicuț-așa, o *puntătúră*; cf. p u n t u l i ț ă .

PÚNTE s. f. 691 III, 794 V, 804 VIII, 824 V, 826 V, VIb, VIIa „obiect (buchet, coroniță de busuioac împodobite cu beteală, strachină cu mâncare ori cu diverse podoabe) pe care, conform obiceiului, fetele de măritat îl pun la fântână în noaptea de Anul Nou, în chip de punte, îl ascund spre a nu fi găsit de băieți sau, dimpotrivă, îl oferă flăcăului iubit; în unele sate există credința că fetele care practică acest obicei își visează ursitul”.

pl. *punți* 691 III, VII, 784 VII, 794 V, 795 VII, 815 VII, 826 VIb.

var. **púntă** s. f., pl. art. *púnte* 824 V.

v. DLR (Munt.) s. v. III.1°.

PUNTIOÁRE (4 sil.) s. f. pl. 816 V dim. de la p u n t e .

PUNTULIȚĂ s. f. 769 V „punct, pată punctiformă”: Mă uit așa, le pui [ouăle] colo la fereastră și mă uit așa-n soare și are o *puntuliță* neagră acolo și aia zic că e sămânța; cf. p u n t ă t ú r ă .

cf. DLR (rar) s. v. *punctuliță*.

PURCÁR v. **porcár**.

PURCĂREȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 825 A „murdărește”; cf. m o s c o l í n d .

PURCĂRIE s. f. 830 VII „crescătorie de porci”: Trebuia să-i trecem [porcii] canalu ăla pe apă, să-i ducem la *purcărija* lui.

v. DLR (reg.) s. v. *porcărie*; cf. BĂRBUȚ s. v.

PURCEÁ s. f. 808 Ib 1° nume al unui joc de copii. 2° „una dintre pietrele cu care se joacă ~”.

pl. 2° *purcéle* 808 Ib.

v. DLR s. v. 2°, BĂRBUȚ s. v.

PURCÉL s. m. 705 VI „ciorchine de strugure”.

v. DLR (reg.) s. v. II.

PURCULÉȚE s. n. pl. 831 VIIIb dim. de la *purcoi*; cf. p o r c o n e á ț ă ...

PURECÁT, a ~ vb. ind. 1° pf. c. 3 sg. 777 IVb „a distrus, a stârpit”; cf. d i s p ă r ú t ... 2° var. impf. 3 sg. 815 A „pungășea, lua banii”.

var. 2° **purică** vb. ind. impf. 3 sg. 815 A.

1° cf. DM (fam.) s. v. *purica* 2°; 2° v. DLR (fig., prin nord-estul Olt.) s. v. *purica* 5°.

PURECELUL s. m. 1° art. 672 III numele unui joc de societate (la șezători): [La șezătoare] lucrează, mai face... d-astea de se pupă: *purecêlu*, curelușa. 2° pl. tantum 801 VII, A, 831 V, 834 A „mâncare tradițională din mămăligă rece sau turtă de mălai fărâmițate și prăjite în grăsime”: Puneai untura-n tigaie și puneai mălaiu și-l dumicaai acolo... se zicea *purecêj* 831 V.

pl. 2° *purecêi* 801 VII, A, 831 V, 834 A.

2° v. DLR (pop.), LEXIC REG., I, p. 31 (Târgu Jiu), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s. v.

PURICĂ v. *purecât* 2°.

PUȘLÂNĂ s. f. 831 VIIb „puștancă, fetișcană”: *Pușlână* așa era, ă fugeam pe cai; cf. g o d i n á c ă ...

PUȘNIGĂI s. 762 VIII „fum mult; fumăraie”; cf. a f u m ă r i e .

cf. DLR s. v. *bușneag*, SCRIBAN (vest) s.v. *bușneac*, LEXIC REG., I, p. 28 (Craiova), BPh, 1939, p. 211 (Gorj), LEXIC REG., II, p. 12, LR, 1953, 6, p. 55 (Argeș) s.v. *bușnigai*, GL. ARGEȘ s.v. *bujnigai*.

PUȘTĂNICĂ s. f. 715 VII „puștancă, fetișcană”: Eram și eu... vorba *puștănică* de fată; cf. g o d i n á c ă ...

PUȘTI s. f. pl. în se dădeá ~ loc. vb. 675 VIII „se trăgea cu puștile”: La Lăsatu Secului *se didéá pușt!* cum dă militarii.

PUTÉREA s. f. art. în expr. (mă) dă ~ 689 VII, (ne) duceá ~ 693 VIII „pot, am posibilitatea”: *Nu ne ducêá putérea* ca să cumpărăm.

PUTÉRNIC adj. 692 VIII [despre teren] „fertil”: Lăsam numa trei fire, două de porumb, după cum era locu dă *putérnic*.

PUTERNICÉȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 715 VI „se împuternicește, prinde putere”: N-avem ce să-i facem [viței de vie] așa primu an, că până să *puternicéște* ea.

v. DLR (înv., rar) s. v. *puternici* 3°.

PÚTIE (3 sil.) s. f. 721 A „putină”; cf. b a l é r c ă ...

cf. DA (Munt.), SCRIBAN (vest), DM, DEX (reg.) s. v. *bute*.

PÚTINE s. f. pl. 812 III „putini”; cf. b a l é r c ă ...

v. DLR (rar) s. v. *putină*.

PUTÍNȚĂ, de ~ loc. adv. 870 VIIIc „cu puțință; posibil”: Văzând că nu mai e *de puțință*, s-a-ntors îndărăt.

PUTREGĂIÉȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 726 VIb „putrezește, se face putregai”.

ind. pf. c. 3 sg. *s-a putregăit* 726 VIb.

cf. DLR (rar) s. v. *putregăi*, SCRIBAN (rar) s. v. *putregăiesc*.

PUTREZÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 785 VI [despre carne, fructe] „se macerează”: Prăștina o țiu fo săptămână, doo, dă *putrezéște* ea [...] ș-o duc la cazan acolo [...] ș-o fac țuică.

sup. *la putrezít*; refl. ind. prez. 3 pl. *se putrezéște* 780 III.

PUȚ s. n., ~ **americán** 685 VI, 787 VI, 832 VI, 843 VI [în mină] „puț îngust, cu scripete”: Acolo [în mină] dădea pă *puț americán* sus, de trăgeam cu troliu vagoanele pline de cărbuni 685 VI.

pl. *púțuri americáne* 787 VI, 843 VI.

PUȚINÚȚI adj. m. pl. 799 VIIIb dim. de la *puțin*.

GLOSAR DIALECTAL. MUNTENIA

Partea a IV-a: R-Z

Maria Marin și Iulia Mărgărit

RAC s. m. 1° 821 A „rădăcină aeriană la porumb, ieșită după copilit”; cf. gheráni... 2° pl. 719 IV, 820 A nume al unui dans popular. 3° pl. în ~ (de ardéi) 781 VIIa, 784 VIIa, 785 VIIb „ardei umpluți (de post)”: Făcea femeia *raĉ de ardéj*, făcea femeia, nu știți dumneavoastră ce-i aia *raĉ* umpluți cu făină 784 VIIa.

pl. *raci* 1° 821 A; 2° 719 IV, 820 A; 3° 781 VIIa, 784 VIIa, 785 VIIb.

1° v. DLR (reg.) s.v. IV. 3°; 2° v. DLR (reg.) s.v. III.6°; 3° v. DLR (prin Olt. și Munt.) s.v. III.7°, LEXIC REG., I, p. 38 (Gura Jiului), BĂRBUȚ s.v. CV. 1951, 6, p. 30 (Vidra) s.v. *raci*.

RACHIRIE s. f. 706 VIII „loc amenajat pentru cazanul de rachiu” cf. baterie 2°...

cf. DLR, DM, DEX (înv.), CADE, SCRIBAN s.v. *rachierie*.

RACHIU s. 1° 714 VI, 719 VI, 733 VII, 745 VIIIb, 746 V, 748 VIIIb, 753 VI, 779 VII, 780 V, 860 V, 868 IIIa, 870 VIIIb „petrecere simultană în casa miresei, a mirelui și a nașilor înainte ori după nuntă”: Vine sâmbăta, s-a făcut *raĉiu*, c-așa se spune, seara *raĉiu*: socru cu fata face *raĉiu* lui, socru cu ginerica face *raĉiu* lui, nunu face *raĉiu* lui; își cheamă neamurile 746 V, 2° 846 VII „obicei prin care, luni după nuntă, se serbează cinstea miresei”; cf. v e s t e 1°.

1° v. GL. DOBR., BĂRBUȚ s.v.; 2° v. DLR (reg.), GL. OLT. s.v.; cf. TDRG (Munt.) s.v.

RÁCILĂ s. f. 741 VII „râcă, zâzanie”.

v. DLR, CADE (fig.), DM, DEX (reg.) s.v. 2°.

RACÓNTRĂ s. f. 870 VIIIb „obligație suplimentară în muncă prestată de țaran în contul pământului luat în arendă”: Era aicea niște boieri care îți da cinci pogoane de pământ, dădeai parte și parte [...] făceai un pogon și jumătate de avaiet [...] p-ormă venea la tine și-i făceai ș-un pogon și jumătate de seceră pentru *racuóntră*, știi ?; cf. f i n i t i v...

RĂDIE (2 sil.) s. f. 775 III „așteptare, expectativă”: Noi stam și noi puțin în *rădie*, până pândeam că pleca el: după ce pleca pândaru, dam claie peste grămadă cu toții-n porumbi.

RĂFIL v. *răfilă*.

RĂFILĂ s. f. 744 V, VIIIb „ragilă, darac”: Ș-o dădeam [cânepa] bine, bine-n daracu-ăla, ș-aveam altu tot de mână, știți ? Îi zic lui, ăla-i zicea *răfilă* [...] Lâna o dădeam tot pân daracu-ăla, tot cu *răfilu*-ăla o dărăceam frumos 720 V.

var. *răfil* s. n. 720 V, 743 V; *réher* s. n. 675 VII.

cf. DLR, CADE, ȘĂINEANU, DM, DEX s.v. *ragilă*, TDRG s.v. *ravilă*, SCRIBAN s.v. *raghilă*.

RAFT s. n. 755 VIII [la pereții casei în construcție] „strat de pământ băgat printre nuiele, după b u l g ă r e a l ă”: După ce-l îmbulgărea [peretele], îl lăsa trei, patru zile, pe urmă iar făcea alt *raft*, venea și-l înghiontea bine ș-așa făcea casa.

RÁICOT (2 sil.) s. n. 784 VIII, 852 VIIb „stofă pentru haine bărbătești: covercot”: Nădragi largi [...] d-ăștia de postav, de *ráicot* d-ăsta, de materii d-astea care este acușica 784 VIII.

RAIÉLE s. f. pl. 726 VIb „cosoroabe”: Dup-aia am pus furcile-n picioare, i-am pus *rajéli*, *rajéli* vine cosoroabele, cosoroabele care vin de-a lungul casei așa: cf. *bilimanele*...

cf. DLR (reg.) s.v. *raia* 1°. SCRIBAN (Mold. Siret) s.v. *raia* 2°.

RĂMĂ s. f. 745 VI „cadru de lemn la talpa și la acoperișul casei”.

RĂNĂ s. f. în expr. **n-a mai fost de ~** 724 VII [despre vite și oameni] „n-a fost bun de muncă”: [Boul] s-a lovit de *n-a mai fost de rână*, s-a dus și l-a vândut. v. GL. ARGESȘ s.v.

RANCIÓG s. n. 811 A „lanț de grosime mijlocie, potrivită”: Lanț mai gros, nici lanț așa de... vapor, cum se zicea înainte, gros, da nici așa ca de câțel, un lanț mai potrivit, la ala se zice *rančióg*.

cf. TDRG s.v. *rănciog*.

RAP s. 848 A „boală, parazit al dughiei”: Dughia bună să n-aibă *rap*, dughie bună de sâmânță.

RÁPĀN s. n. cu val. adj. 687 VI [despre pom] „plin, încărcat (cu fructe)”: Acuma așa de frumoasă ce este vița, e *rápān* de struguri; cf. *c i u c i u m é l*...

v. DLR, CADE (Olt.), SCRIBAN (vest), LEXIC REG., I, p. 50 (Vânju Mare). GL. ARGESȘ, BĂRBUȚ, DR, 1921–1922, p. 607, BPh, 1939, p. 235 (Gorj) s.v.

RÁPIȚ s. 801 VIIIb, 822 A [la construcții] „rețea de sârmă bătută pe pereți pentru a fixa tencuiala: rabiț”: *Rápiț*, adică sârmă din asta care așa se spune *rápiț*, care se tencuiește pe ea; cf. *c o t é ț*.

var. **rápiță** s. f. 751 VI

RÁPIȚĂ v. **rápiț**.

RAS s. n. 1° 748 VIIb, 836 VII, 837 III, VI, 843 III, 846 VII „obicei tradițional legat de bărbieritul mirelui sâmbătă înaintea nunții”: Sâmbătă seara veneau la ginerică, se numea *rásu*: sâmbătă seara zicea că-i *rásu* atunci, făcea obicei de bărbierea ginericu 748 VIIb. 2° în ~ loc. adv. 697 VIIIa, 702 VIb, 709 VI, 735 VIIa, 752 A „la același nivel”: Se băga cu var cu pământ, [...] să vină-*n ras* cu tălpile casei 702 VIb. 3° art. în ~ loc. prep. 702 VIb „la același nivel cu”: Umplea [cu var sau cu pământ] până-*n rásu* tălpilor [casei]. 4° ~ pe ~ loc. adj. 870 VIIIb „deposedat, spoliat, sărăcit”: Te stolea [boierul]... când veneai acasă, veneai aproape *ras pă ras*... îți rămânea foarte puțin porumb.

pl. 1° *rásuri* 837VI.

1° v. GL. ARGESȘ s.v.; cf. DLR (reg.) s.v. 2°; 2° v. DLR (prin nord-vestul Munt.) s.v. 3°, GL. ARGESȘ s.v.

RASÓLUL s. n. art. 788 VI [la construcții] „stratul subțire de lut cu care se netezesc pereții după tencuială; drișcuială”; cf. *l u t u i á l a*...

cf. DLR (înv. și reg.), TDRG (Munt.), CADE, ȘĂINEANU s.v.

RÁTINĂ s. f. 814 A „copac rămuos (uscat)”.

pl. *rătini* 814 A.

v. DLR, DM, DEX (reg.), SCRIBAN (Olt.) s.v. *radină*; cf. CADE (Olt.) s.v., LEXIC REG., I, p. 93, II, p. 53 (Făgăraș), COMAN, GL. (Muscel) s.v. *ratin*, SCL, 1973, 6, p. 714 s.v.

RĂȚA, *să se dea* ~ loc. vb. 733 I [la înot] „să se scufunde”: Când a vrut *să se dea* și ea *răța*, c-acolo era un ochi, și dup-aceea ea, când *s-a dat*, *s-a-necat*.

v. SCL, 1973, 6, p. 714 (sudul Mold.) s.v.

RATÉTĂ s. f. 686 VIIb, 781 VII „rețetă”.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *rețetă*. GL. ARGES s.v.

RAZ s. n. 823 A „unealtă de plivit”; cf. *ot i c...*

pl. *rázuri* 823 VI, A.

cf. DLR, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN, DM, DEX, BĂRBUȚ s.v.

RĂZĂ s. f. 826* „floarea soarelui”; cf. *floare* 5°...

v. DLR (reg.) s.v. 9°, BĂRBUȚ, CV, 1951, I, p. 36 (Roșiori de Vede) s.v.

RĂBUFNEȘTE, *se* ~ vb. refl. 1° ind. prez. 3 sg. 772 VII [despre aluat] „se umflă, crește”: [Mălaiul] dacă *să dospește*, *să răbuvnește* și el, atuncea-l spoiești frumos colo, l-arunci la țest, *să coace*, *păi când l-oi scoate*, nu-ți mai trebuie legume 772 VII. Frământ bine [coca] până se dă după mână... ca să nu fie cu apă-n ea, după aia o lași, *să dospește*, *s-a răbunit* cât căpisterea, *să lasă în lături*, dup-aia o-ntinzi și faci pâine 776 V; cf. *devină...* 2° var. conj. prez. 3 sg. 782 V [despre lutul pentru țest] „să se înmoaie, să se omogenizeze (pentru a putea fi prelucrat)”: Pământu îl muiem, îl mai lăsăm, că așa e mai bun, *să-l lăsăm să se mai răbunească* pământu mai bine.

var. *se răbunește* vb. refl. 1° ind. prez. 3 sg., pf. c. 3 sg. *s-a răbunit* 776 V; 2° *să se răbunească* conj. prez. 3 sg. 782 V.

1° cf. DLR (prin Munt. și Olt.) s.v. *răbufni* 4°, SCRIBAN (Olt.) s.v. *răbunesc*, LEXIC REG., II, p. 41 (Craiova) s.v. *răbunit*; 2° cf. DLR (prin Munt. și Olt.) s.v. *răbufni* 4°.

RĂBUNEȘTE v. *răbufnește* 1°, 2°.

RĂCITURĂ s. f. 721 VIIa, b, 726 Va, 727 V „piftie”: Capu porcului... facem *răcitură* și picioarele 727 V.

pl. *răcături* 675 VII, 726 Vb, 729 V, 748 V, 754 V, 768 V, 782 V, 788 V, 796 V, 842 V.

v. DLR (prin Mold. și Trans), TDRG, CADE (Mold.), DM, DEX (reg.) s.v.; cf. ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold.), GL. DOBR. s.v. *răcături*.

RĂCOÂNȚE s. f. pl. 1° 709 VI „drugi de fier fixați vertical la vagonetul de cărat bușteni” 2° 731 VIII „platforme pe care stau însoțitorii vagoanelor de marfă”: Atuncea tremuram pe *răcânțele* vagoanelor acolo-șa cu trăistioara.

1° v. DLR (prin vestul Trans. și nordul Mold.) s.v.; cf. LEXIC REG., I., 85 (Vâlcea), SCȘt Iași, 1957, I, p. 162 (Valea Bistriței) s.v. *rocoanță*.

RĂCUTĂT adj. 674 VIII „recrutat”.

v. DLR (reg.) s.v. *recruta*, CADE (pop.) s.v. *răcuta*; cf. SCRIBAN (vulgar) s.v. *recrut*, GL. ARGESȘ s.v. *răcut*.

RĂDĂCINĂT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 778 V, 839 VI „s-a înrădăcinat”.

v. DLR (înv.), CADE (arh.) s.v. *rădăcina*, SCRIBAN (vechi) s.v. *în rădăcinez*.

RĂDĂCINIOĂRE (5 sil.) s. f. pl. 850 A dim. de la *rădăcină*.

RĂFUIE, să~ vb. tranz. conj. prez. 3 sg. 724 VI „să împrăștie”: Prăștinile le pune ca să-l ție [fânul] pe clăia aia s-o ție așa... *să* nu o *răfuje* vântu așa, în timp de iarnă; cf. *împrășchine*.

part. *răfuít* 711 VII.

RĂGĂJĂ s. f. 816 A „gătej”; cf. *reascot*.

var. **răgăjii** s. f. pl. 816 A.

RĂGĂDUÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 746 VII „a bolit, a rămas suferind”: Dacă nu băgam de seamă, încă unu [=copil] îmi murea la câmp, până să vină acasă și pe urmă el *a răgăduít* mult după ce-a venit acasă.

v. DLR (prin Munt.), COMAN, GL. (Prahova, Muscel), GL. ARGESȘ s.v. *răgădui*.

RĂGĂJII v. **răgăjă**.

RĂGĂLIÁT (4 sil.), a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 678 VI „a scos din rădăcină (copacii)”: Unde-i pădure deasă și mare, atunci *a răgăliát-o* furtuna, de bună seamă. Cum adică? Adică *a răgăliát-o*, a izbit vântu-n ea și *s-a răgăliát* de la pământ [...] l-a scos din pământ cu rădăcină cu tot.

part. *răgăliát* 678 VIIIb; refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a răgăliát* 678 VI.

cf. DLR, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *răgălie*, DEX (reg.), BPh, 1939, p. 236 (Gorj), SCȘt Iași, 1957, I, p. 163 (Valea Bistriței) s.v. *răgălie*.

RĂÍNDU-SE vb. refl. ger. 756 VII „drăcuindu-se, afurisindu-se”: Auzeam acolo cineva *răíndu-se* 756 VII. Acu mă țin de *răíta* asta de mână, mă junghie de nu mai pot 785 VIIa; cf. *fíruie*...

part. f. art. *răíta* 785 VIIa.

cf. DLR (înv. și reg.), GL. ARGESȘ s.v. *răi*, SCRIBAN (vechi) s.v. *în răiesc*.

RĂLIȚĂM vb. ind. prez. 1 pl. 779 VIII, 784 VI „rărițăm”: Porumbu când să făcea așa, să făcea niște cărări pe... noi îi ziceam că-l *rălițăm* 779 VIII; cf. *cărăresc* 1°...

ind. impf. 1 pl. *rălițăm*; part. *rălițát* 792 VI, 804 VI.

v. DLR (prin Olt. și sudul Munt.) s.v. *rărița*, SCRIBAN (Olt.) s.v. *rălițez*.

RĂLIȚĂTÚRĂ v. **rărițătúră** 3°, 4°.

RĂMĂȘĂNIE s. f. 817 A „rămășag, prinsoare”: Oltenii joacă la fel cum era pe timpuri, tot își ține obiceiurile și portu și toate, joacă pe *rămășăni je*; cf. *rămășeală*.

RĂMĂȘĂLĂ s. f. 809 VI, 827 VI „rămășag, prinsoare”: Se face *rămășeală* între călușari 809 VI; cf. *rămășănie*.

v. DLR, DEX (reg.), DM (rar.), TDRG, BĂRBUȚ s.v.

RĂMĂI vb. ind. prez. 1 sg. 802 V „mă despart”: Nu *rămîi* dă Fane odată cu capu.

v. CADE (arh.) s.v. *rămânea*; cf. DLR s.v. *rămâne* 1°.

RĂMPUIM vb. tranz. ind. prez. 1 pl. 673 VI „stivui (lemnle) pe rampă”

RĂMÚNE vb. ind. prez. 3 pl. 748 V, 782 V, 832 V, 833 VI „rămân”
ind. impf. 3 pl. *rămuneá* 691 VIII, 711 V, 833 A, 862 A; conj. prez. 1 sg. *să rămún* 832 V.

v. DLR (reg.) s.v. *rămâne*.

RĂNEÁ vb. ind. impf. 3 sg. 868 VI [despre grapă] „trăgea, aduna, disloca pământul (din cauza umezelii)”: Duceam grap-aia, dacă era locu prea ud, venea și mai târa și pământ, *răneá*, așa zicca [...] *Răneá* pământu, târa mai mult grămadă și trebuia mai mers și după ea, ca să o salți, că *răneá* pământu ăla și îl aduna grămadă.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *râni*.

RĂNÚCHI s. m. 724 VIII „rinichi”: Am fost bolnav de *renú k* 724 VI, pl. art. *rănúchii* 760 VIIb, 768 V.

var. *renúchi* s. m. 724 VI; *rănúchi* s. m. pl. 768 V, 771 Vb; *rânighi* s. m. pl. 848 VII; *rănúnchi* s. m. 723 V.

v. CADE s.v. *rărunchi*; cf. DLR (înv. și reg.), TDRG (Munt.), SCRIBAN (vechi) s.v. *rinichi*.

RĂNÚNCHI v. *rănúchi*.

RĂPĂIÁ vb. ind. imp. 3 sg. 671 VIII „facea zgomot mergând: duduia”
Într-una din nopți așa auz *răpăínd* naintea mea, că era un drum, un jgheab așa pe-o coastă și *răpănéá* ca când era niște capre așa, venea în fuga mare; cf. *tropănínd*, *zdupănínd*, *zópăie*.

ger. *răpăínd* 671 VIII.

var. *răpăneá* vb. ind. impf. 3 pl.; ger. *răpănínd* 671 VIII.

v. DLR (reg.) s.v. *răpăi*, GL. ARGES s.v. *răpăni*.

RĂPĂNEÁ v. *răpăiá*.

RĂPÍND vb. ger. 758 VII „respirând greu; horcăind”: Bărbatá-meu a murit la iuteală, a mâncat, a vorbit cu copiii și s-a culcat și ne-am pomenit cu el din somn *răpínd* hăăă, hăăă!; cf. *ó r c ă n e*.

v. BĂRBUȚ s.v. *răpi*; cf. DA (Bucov., Trans. de nord) s.v. *hrăpi*, DR. 1928–1929, p. 223 s.v. *răpit*, GL. ARGES, BPh, 1949, p. 123 s.v. *răpi*.

RĂPÍRE s. f. 682 V „moarte, dispariție”: Dup-aceea, după *răpíreá* mămichii, apoi s-au mai întâmplat necazuri la tatá-meu.

cf. DLR (fig.) s.v. *răpi* 1°, ȘĂINEAU s.v. *răpi* 2°, SCRIBAN (fig.) s.v. *răpesc*.

RĂPIȚÍȘTII s. f. pl. 827 A „terenuri de pe care s-a cules rapița”: Vara, oile le-mpăiam pe *răpiȚíștii*, acolo pe orziștii.

cf. DLR s.v. *răpiȚiște*.

RĂRICÚȚÁ adj. f. 842 VIII dim. de la *rără*; cf. *rărăú*.

RĂRIȚĂTURĂ s. f. 1° 862 VI „operație de rărițare”: Îi tragem o *rărițătură* printre șioaie. 2° 706 VIIIa, 794 A, 852 VI, A „mușuroi făcut cu rarița”: Spărgem *rărițăturile* cu plasu, cu rarița 794 A; cf. ș a r a m b o a i e. și ó i 2°. 3° 760 VI, 869 VIIIa „șanț între rânduri (la porumb)”: La șanțurile-alea... *rărițături* se cheamă pe românește-așa 760 VI; cf. c ă r ă r e... 4° 861 VI „teren lucrat cu rarița”.

pl. *rărițături* 2° 794 A, 839 VI, 853 VI; 3° 760 VI, 853 VIIIa.

var. **rălițătură** s. f. 3° 792 VI, 796 VI; 4° 777 VI, 792 VI, 803 VI.

1° v. DLR s.v. 1°; 2° cf. DLR (reg.) s. v. 2°; 3° v. GL. OLT. s.v. *rălițătura*: 4° v. GL. ARGEȘ s.v.

RĂRÚI adj. m. pl. 690 VII, 718 VI, 739 A dim. de la *rar*: Castraveții îi lăsai mai *rărúii* nițel 690 VII; cf. r ă r i c ú ț ă.

v. DLR (reg.), GL. ARGEȘ s.v.

RĂSÁDA s. f. art. 726 VIb „răsadnița”; cf. f â ș c h e á...

pl. *răsáde*, *răsáduri* 771 VI.

v. DLR (reg.) s.v. *răsad* 4°; cf. GL. OLT. s.v. *răsad*.

RĂSÁLNIȚĂ s. f. 1° 688 VIII „răsadniță”; cf. f â ș c h e á... 2° 756 VI „răsad”.

pl. 1° *răsálnițe* 688 VIII, 771 VI.

var. 1° **răsárnitã** s. f. 847 VI.

1° v. DLR (reg.) s.v. *răsadniță*, LEXIC REG., I, p. 56 (Craiova), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v.

RĂSÁRE¹ vb. ind. prez. 3 sg. 749 V, 848 III [despre aluat] „se umflă, crește, dospește”: O lăsăm de *răsáre* maiaua, după ce *răsáre* o luăm la frământat 749 V; cf. d e v i n ă...

conj. prez. 3 sg. *să răsárã* 749 V, 848 III.

v. DLR (reg.) s.v. *răsári* III. 3°, DM, DEX (reg.) s.v. *răsári* 5°.

RĂSÁRE² s. f. 807 VII, 809 VIII, 833 V, 834 III, 835 VI „floarea soarelui”: Puncam câte-un lemn de *răsáre* acolo la țest 807 VII; cf. f l o á r e 5°...

v. DLR (reg.), CV, 1951, I, p. 36 (Roșiori de Vede) s.v.: cf. GLOSAR REG. s.v. *răsoare*.

RĂSÁRNIȚĂ v. *răsálniță* 1°.

RĂSCOÁLE, *dă pe* ~ loc. vb. 809 Va, 825 A, 827 VI [despre un lichid în fierbere] „se revarsă; debordează”: Mustu fierbe bine, avem grijă de el *să nu dea pe răscóale*, dacă-i umplut butoiu bine 827 VI.

v. DLR (prin Olt. și Munt.), GL. OLT. s.v. *răscól*; cf. TDRG, CADE, ȘÁINEANU, SCRIBAN s.v. *răscól*.

RĂSCOPIȚEÁZĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 842 VI [despre fiecare picior din spate al calului] „se scrântește, se luxează”: Dacă e în partea din față, *nu să răscópiteáză*, da se spetează el [=calul], se spetează, așa se spune. cf. DLR (rar) s.v. *răscopiteală*.

RĂSCRUCÉSC vb. tranz. ind. prez. 1 sg. 820 VII „fac de mai multe ori semnul crucii (asupra cuiva)”.

cf. DLR (prin nordul Mold.). LEXIC REG., I, p. 115 (Rădăuți) s.v. *răseruci*.

RĂSFĂȚĂȚĂ adj. f. 747 VIIIb [despre putină] „de formă conică, mai largă la gură decât la bază”: La cazan era o cărătoare făcut-așa fel. *răsfățat-așa* la gură.

cf. DLR s.v. *răsfățat*² 3°.

RĂSFIE, *să se ~ vb. refl. conj. prez. 3 sg. 794 VII* „să se răsfire”:

Luam nuiaua ș-o băteam [lâna] ca *să se răsfîie*, știi, și să cază nisipu din ea.

var. *să refîri* vb. conj. prez. 2 sg. 689 VIII, 3 sg. *să refîre* 699 VIII.

RĂSPÂNDIE v. *răspânte* 1°.

RĂSPÂNDÍT, *am ~ vb. tranz. ind. pf. c. 1 pl. 746 VIIIc* „am împânzit locul”: Noi am fugit toți, *am răspîndít* orașu Galați; cf. *împânzui* á...

cf. DLR s.v. *răspândi* 2°.

RĂSPÂNTE s. f. 1° 843 VIIb „răspântie”: Zice că s-aducă o găleată de apă de la *răspunte* 865 V. 2° var. pl. *pe ~ loc. adv. 794 VII* „din când în când, din timp în timp; uneori”: Nu-l lua [pe copil] mereu cuiu, *pă răspîntii* așa; cf. *dăstimpuri*...

var. 1° *răspândie* s. f. 828 VII; *răspunte* s. f. 840 VII, 865 V; *respînte* s. f. 724 A, pl. *respîntii* 675 V; 2° *răspântii* s. f. pl., *pe ~ loc. adv. 794 VII*.

1° v. DLR (reg.) s.v. *răspântie*; cf. TDRG (Mold. modern) s.v. *răspântie*.

GL. DOBR. s.v. *răspintele*.

RĂSPÂNTII v. *răspânte* 2°.

RĂSPUNTE v. *răspânte* 1°.

RĂSTÁV s. n. 861 VII, 863 A „șanț între rândurile de porumb”: cf. *cărăre*...

pl. *răstávuri* 746 VIII, 760 VI.

v. DLR (reg.), CADE (Olt.), SCRIBAN (sud) s.v.; cf. TDRG, DM, DEX.

GL. DOBR., SCL, 1973, 6, p. 716 s.v.

RĂSUCEÁLĂ s. f. 827 A „ustensilă de răsucit lâna constând dintr-un fus cu cârlig la un capăt și cu rotiță la celălalt; rotița se dă de-a dura pe picior, iar mișcarea astfel imprimată se continuă în aer, răsucind firul prins cu cârligul”

pl. *răsucéli* 827 A.

v. DLR (reg.) s.v. 3°; cf. CADE (Olt.) s.v. *răsucea*, ȘĂINEANU s.v. *răsucitor*, DM, DEX s.v. *răsuc*.

RĂSUFLÁRE s. f. 737 II „a doua ieșire a unei vizuini”: Am dat la una [=vizină] foc și n-am fost atent, n-am știut unde-i *răsuflárca* și ea [=vulpea] a ieșit pe partea ailaltă și ea a fugit.

v. DLR (rar) s.v. 3°, ȘĂINEANU s.v. 2°.

RĂSÚFLI vb. tranz. 1° ind. prez. 2 sg. 727 A, 733 A „lași să răsufle, să intre aer; aerisești”: [Tutunul] îl mai *răsúfli*, adică îi mai dai drumu la câte un ochi de geam [la solar] 733 A. 2° conj. prez. 2 sg. 785 VI „să rărești (porumbul, la prășit)”; cf. *repică*.

1° ind. prez. 1 pl. *răsuflăm*: part. f. *răsuflată* 786 V; refl. ind. prez. 3 sg. *se răsuflă* 869 VI; 2° conj. prez. 2 sg. *să răsuflă* 785 VI.

1° v. GL. OLT. s.v. *răsuflă*; cf. DLR s.v. *răsuflă* 3°; 2° cf. DLR (prin Olt.) s.v. *răsuflă* 3°, GL. OLT. s.v. *răsuflă*.

RĂSÚFLU s. în expr. *să dea~* 858 VI [la prepararea băuturilor prin fermentație] „să permită să răsuflă un vas închis”.

RĂSÚRI s. f. pl. tantum 868 VII „dureri de burtă, colici ale sugarului (despre care se crede că apar dacă mama nu a avut dureri după naștere)”: Zicea „o, vai de mine!... pe mine” zice „nu mă doare burta” zice, „că l-am născut, da” zice „toate durerile” zice „la copil” zice „are *răsúr!*”; cf. cu i...

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *rosură* 3°; cf. TDRG, CADE s.v. *răsură*, SCRIBAN s.v. *rosură*.

RĂTINÓS adj. 842 VIII [despre un arbust] „cu crengi multe, stufos ca o ratină”: Cătina e un pom *rătinós*, cu crăci multe; cf. *crăchinós*.

v. DLR (reg.), LEXIC REG., II, p. 53 (Făgăraș), COMAN, GL. (Muscel) s.v.

RĂTÚND adj. 673 III „rotund”.

m. pl. *rătúnzi* 680 VIIb.

v. DLR, DM, DEX (înv. și reg.), TDRG (înv. și pop.), CADE (înv.) s.v. *rotund*, SCRIBAN s.v.

RĂTUNJEĂM vb. ind. impf. 1 pl. 851 VIII „retezam”: [Butașul de viță de vie] *să rătunjește* din... fața pământului așa 850 A.

part. f. pl. *rătunjite* 841 VIIb; refl. ind. prez. 3 sg. *se rătunjește* 850 A.

v. DLR, DEX (reg.), CADE (arh.), DM s.v. *rotunji*; cf. SCRIBAN (vest) s.v. *rătunzesc*, GL. OLT. s.v. *rătundim*, BĂRBUȚ s.v. *rătunji*.

RĂTUTEĂLĂ s. f. 682 VIII „stare de confuzie; zăpăceală, amețeală”: Pentru că nu mai aud bine, nu mai înțeleg, zic, *rătutjăla* de pă front; cf. *opăceli*.

v. DLR (prin Olt.), SCRIBAN (vest), GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v.: cf. DM (reg.) s.v. *rătuti*, DEX (reg.) s.v. *rătutire*.

RĂTUTÍT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 723 VII „s-a zăpăcit, a înnebunit”: Pesemne că s-a *rătutít*; cf. *corcofeléște*...

part. f. *rătutită* 788 VII.

v. DLR (prin Olt., Munt. și sudul Trans.), CADE (prov.), DM, DEX (reg.), BĂRBUȚ, SCL, 1973, 6, p. 717 s.v. *rătuti*, SCRIBAN (vest) s.v. *rătutesc*.

RĂȚÉLE s. f. pl. 674 VI, 676 V „pui de rață”; cf. *rățică*.

v. DLR (reg.) s.v. *rățică*.

RĂȚÍCĂ s. f. 681 V „pui de rață”: Aveam zece *rățicur!* și ea le-a luat și s-a dus la tăietor cu ele și le-a tăiat gâtu; cf. *rățele*.

pl. *rățicuri* 681 V.

RĂȚÓII s. m. pl. art. în ~ *nașului* 778 V „invitații nașului la nuntă”; cf. *ajutór* 2°...

v. DLR (reg.), BĂRBUȚ s.v. *rățoi* 2°, GL. OLT. s.v.

RĂU 1° s. m. pl. gen./ dat. art. 785 VIIIb, 787 VIII, 821 A, 853 VIIa „(al) dracului”; cf. *drăcócœa*... 2° adv. în expr. (mă) țineă de ~ 690 VII, 754 V, 824 VIII, 843 V „(mă) oprea, (mă) reținea”: Mama *mă țineă de rău*, vorbeam cu băieți, însă nu mă lăsa să iau pã care-mi place 843 V.

pl. gen./ dat. art. 1° *răilor* 785 VIIIb, 787 VIII, 821 A, 853 VIIa.

1° v. DLR s.v. I. 1°, BĂRBUȚ s.v.; 2° v. DLR (înv. și reg.) s.v. C.I. 1°, GL. ARGES s.v.

RĂULÍT, **ne-am** ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 pl. 767 VII „ne-am afurisit, ne-am drăcuit”: Noi *ne-am răulít* sau noi să trăim rău în familie?; cf. *fír uie*...

v. DLR (prin Olt.), LEXIC REG., II, p. 16 (Argeș), BĂRBUȚ, LR. 1959, I, p. 63 (Craiova) s.v. *răuli*.

RĂULÍTĂ adj. f. 838 Vb dim. de la *rea*: Eram eu cam *răulítă* de gură cf. GL. DOBR. s.v. *reulítă*.

RĂUTÁTEA s. f. art. 1° 672 VI „răul, boala”. 2° 801 VII „reziduul de la prepararea săpunului”; cf. *boroghínă* 2°...

1° v. DLR (pop.) s.v.; 2° cf. CADE (înv.), GL. DOBR. s.v.

RĂVÁC s. 725 VI „operație de mutare a vinului dintr-un vas în altul”: Fiecare mutare din butoi în butoi, ăla se cheamă *răvác*; cf. *răvăcǎlǎ*.

v. DLR (reg.) s.v. *răvar II.1°*; cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU s.v., SCRIBAN, DM, DEX s.v. *ravac*.

RĂVĂCEÁLĂ s. f. 722 A. 725 VI „operație de mutare a vinului dintr-un vas în altul”: Fiecare mutare din butoi în butoi, ăla se cheamă *răvac* [...] așa se spune, *răvăcǎlǎ*, *răvăcești* vinu 725 VI; cf. *răvác*.

RĂVĂCÉȘTI vb. 1° ind. prez. 2 sg. 725 VI „muți vinul dintr-un vas în altul”. 2° ind. prez. 3 sg. 809 VIII „mărunțește, fărâmițează (brânza cu răvacul)”. 3° ind. prez. 3 sg. 809 VIII „scormonește, împrăștie (focul ca să ardă mai bine, fânul ca să se usuce)”.

ind. prez. 3 sg. *răvăcǎște* 2°, 3° 809 VIII.

var. 1° *arăvăcǎști* vb. ind. prez. 2 sg. 722 A.

1° v. DLR (reg.) s.v. *răváci*, SCRIBAN s.v. *răvăcesc*; 3° v. DLR (reg.) s.v. *răvăși*, BĂRBUȚ s.v. *răváci*.

RĂVĂȘÍT, **am** ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 728 VI „am împărțit oile de la stână proprietarilor, toamna”; cf. *lǎse*.

sup. *la răvășít* 674 VI.

v. DLR (prin Munt., Dobr., sudul Trans.) s.v. *răvăși* 1°, SCRIBAN s.v. *răvășesc*, GL. ARGES, SCL, 1973, 6, p. 717 s.v. *răvăși*.

RĂVĂȘÍT s. n. 674 VI, 682 VIa „acțiune de a răvăși”.

v. DLR (prin Munt.) s.v.

RĂZÁCUL s. n. art. 749 A „cosorul cù două tășuri pentru tăiat stof”.

RĂZBÁT, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 772 VII „se zbat”: Am găsit vreo patru tainiți de sânge, când *s-a răzbătút* el de-a murit [lupul] acolea 692 VI; cf. *s n o p í t*.

ind. pf. c. 3 sg. *s-a răzbătút* 692 VI; conj. prez. 2 sg. *să te răzbăți* 741 Va. 837 VII. 3 sg. *să se răzbătă* 837 VII.

v. DLR (rar) s.v. *răzbate* 7°.

RĂZBÉL s. n. 765 VIIIb, 769 VII, 772 VII, 782 VII „război”: Dacă *s-a făcut răzbélu* pă șaișpe, aolică, aolică! [...] că două *răzbéle* le-am petrecut 772 VII. pl. *răzbéle* 772 VII.

v. DLR (înv. și reg.), DM, DEX (înv.), BPh, 1939, p. 236 (Gorj) s.v., TDRG (modern), SCRIBAN s.v. *război*; cf. CADE, ȘĂINEANU s.v. *resbel*.

RĂZBÍT adv. 737 VI „frecvent, adesea”: Înainte lupii veneau *răzǎít*. cf. SCRIBAN s.v.

RĂZBÓI s. n. 1° 720 VI, 733 A, 750 V, 837 VI „cadru, ramă de lemn pe care se înșiră tutunul la uscat”: [Tutunul] îl adună, îl aduce acasă, îl păpușește, îl pune la uscat, face, știți. *răzbóju* ca să poată să-l usuce 720 VI; cf. *g h e r g h é f*... 2° 788 VI „suport din bârne, la acoperișul casei, care în partea de sus susține căpriorii, iar în partea de jos se sprijină pe grinzi”: Îi pune [casei] căpriori, face un *răzbóji* acolo unde-i pune căpriorii. 3° 732 A „dispozitiv pe care stă bușteanul la ferăstrăul de apă”. 4° 797 V „nume al unei scene din dansul călușarilor”: A făcut la un om, se zicea *răzbóju*: cu lapte bătut stropea mutu lumea, mare tãmbãlãu, cu biciu jucau, c-așa era după căluș, așa era obiceiul. 5° 701 II nume al unui joc de cărți.

pl. 1° *războáie* 764 VI, 846 A.

1° v. DLR (prin Olt.) s.v.² 7°, GL. OLT. s.v. *războáie*, BĂRBUȚ s.v.; 2° v. DLR (prin nord-vestul Munt.) s.v.² 4°; 3° v. DLR s.v.² II. 1°, SCRIBAN s.v.

RĂZLÓGI s. m. pl. 795 VI, VIIIb „leațuri, șipci”: Se bătea *răzlóg* [la casă], adică niște lați bătuți în cuie VIIIb; cf. *b a s c h i e*...

v. DLR (reg.), TDRG (Mold.), CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (Olt., Mold.), DM, DEX (reg.), LEXIC REG., II, p. 76 (Turda), GL. ARGEȘ s.v. *răzlog*.

RĂZNÉȘTE vb. 1° tranz. ind. prez. 3 sg. 679 VIII „îndepărtează, desparte, răzlețește”: Dacă [lupul] îl *răznéște* [pe mânz] o țără dă mă-sa, l-apucă și îl sparge 679 VIII. A luat băiatu ăsta, el săracu *răznít* ca cățelu... 786 VIIa. 2° var. conj. prez. 1 pl. 762 II „să cotim”: Devale nu puteam să luăm cotu, *să rǎjním*, s-o luăm încolo; cf. *c r â m p o i á t*.

part. 1° *răznít* 786 VIIa.

var. 1° *se rǎzneá* vb. refl. ind. impf. 3 pl. 750 VIIIa; 2° *să rǎjním* vb. conj. prez. 1 pl. 762 II.

1° v. DLR, GL. ARGEȘ s.v. *răzni*, GL. DOBR. s.v. *răznit*; cf. SCRIBAN s.v. *răznesc*.

RĂZOÁRE s. n. pl. 681 VI „părți înalte ale unui drum transversal pe un loc în pantă”.

cf. DLR (reg.) s.v. *răzor*¹ 1°.

RÂC v. *râcâiem*.

RÂCÂIEM vb. ind. prez. 1 pl. 694 V „râcâim”: Puii de găină mai *rîc*, mai se duce și ei 678 VIIa.

var. *râc* vb. ind. prez. 3 pl. 678 VIIa.

RÂCÂITÚRA s. f. art. 766 V „răsătura de pe covată”.

v. DLR (reg.) s.v. 2°; cf. LEXIC REG., II, p. 31 (Vâlcea) s.v.

RÂDEÁ, se ~ vb. 1° refl. ind. impf. 3 sg. 834 III „râdea”. 2° ind. viit. 3 sg. 741 VII „va viola”: [Băiatul] *o rîde* di ea și o trimete-ndărăt. Aoleu! ce fac eu de fată?

2° ind. viit. 3 sg. *va rîde* 741 VII.

1° v. DLR (pop.), CADE (Olt., Ban.) s.v. *râde*, SCRIBAN s.v. *râd*; 2°

v. DLR (pop.) s.v. *râde* 3°, BĂRBUȚ s.v. *râde*.

RÂG, ~ ~ interj. 821 A cuvânt care imită zgomotul produs la cioplirea unui lemn.

RÂGÂIÁ vb. ind. impf. 3 sg. 707 V [despre huhurez] „scotea sunete aspre; hârâia”.

v. DLR (rar) s.v. *râgâi*; cf. BPh, 1939, p. 236 (Gorj) s.v. *râgâială*.

RÂGLE v. *ríglă* 1°.

RÂIÁN v. *rean*.

RÂJNÍM v. *răznéște* 2°.

RÁLĂ s. f. 829 A „bănuț de aur”.

pl. *rále* 829 A.

v. DA s.v. *liră*; cf. CADE (pop.) s.v. *rilă*.

RÂMNĂ s. f. 765 VIIb „poftă mare; apetit”: Merg și eu, zice, să mănânc și eu cu voi [...] știi, avea *rîmnă*.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *râvnă*, SCRIBAN (vechi și pop.), BĂRBUȚ s.v.; cf. CADE, GL. ARGEȘ s.v.

RÂNCHEZEÁLĂ s. f. 821 V, 850 A „nechezat”: Ne-am sculat într-o răpăitură de cai și-o *rînkézeálă* de cai; cf. *r i n c h é z*.

RÂNCI s. f. pl. 840 A [la căruță] „inele de fier cu care se prind suienii de loitră”.

v. DLR s.v. *râncă*¹ 3°; cf. TDRG (Mold.), SCRIBAN (nord), DM, DEX s. v. *râncă*.

RÂND s. n. 1° pl. 725 VII. A, 734 A „etaje”: Pornisem casa ca s-o facă cu două *rîndur*[!], zicea că cu două etaje 734 A. 2° **de-a** ~ loc. adv. 860 VII „la rând”. 3° **de** ~ loc. adv. 733 VII, 737 VII, 743 VI, **pe de** ~ loc. adv. 683 VIIIa, 763 VII, 767 VIII, 800 VII, art. **pe de-a** ~ loc. adv. 671 VII, 678 VIIIb, VIIIa, b, 683 VIII, 693 VII, 761 VII, 763 VII, 767 VIII, 772 VIIIb, 778 VIIIb, 779 VIIa, 782 VIIIa, 787 VIII, 788 VII, 791 VII, 794 VII, 800 VII, 801 Vb, 803 VIIc, 808 VII, 823 A „pretutindeni”: Aprinsesem felinaru, lămpile, *pă dă rînd*

767 VIII. Cine este bărbat acasă e bărbat *pă d-a rîndu* 678 VIIIb: cf. *pă t u t î n d e n i*. 4° art. **de** ~ loc. prep. 748 VII „(potrivit) pentru”: Astea mai mici care nu eram *de rîndu* horii. 5° art. **de** ~ *ăsta* loc. adv. 776 VII „acum, de astădată”: Am scăpat *de rîndu ăsta*.

pl. 1° *rînduri* 725 VII, A, 734 A.

1° v. DLR, DM, DEX (rar) s.v. 1°, TDRG, CADE, SCRIBAN (Mold.) s.v.; 2° v. DLR (înv.) s.v.; 3° v. DLR (reg.), DM (înv.) s.v.; 4° cf. DLR (înv.) s.v. 2°; 5° cf. DLR (reg.) s.v. 2°.

RÂNDE s. pl. 678 VIIb „rînduri (de porumb)”.

v. DLR (reg.) s.v. *rînd* 1°, GL, ARGEȘ s.v.

RÂNDÊȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 741 VII „dă la rindea”.

cf. DLR s.v. *rîndui*, SCRIBAN (Munt., Mold.) s.v. *rînduiesc*.

RÂNDUIĂM vb. 1° *ne* ~ refl. ind. impf. 1 pl. 814 V „stabileam, ne înțelegeam să facem (ceva) cu rîndul”. 2° conj. prez. 3 sg. 823 A „să înlocuiască”: N-are cum *să te rînduiească* la treburile gospodăriei; cf. *l o c u i ă m*. 3° ind. pf. c. 3 sg. 792 VII „a ursit, a predestinat”: Fir-ar, dar-ar p-aia mititica [= ursitoarea], că numa aia m-a *rînduít* pe mine; cf. *u r s é z*, *u r z é ș t e*.

2° conj. prez. 3 sg. *să rînduiească* 823 A; 3° ind. pf. c. 3 sg. *a rînduít* 792 VII.

1° v. DLR s.v. *rîndui* III. 4°, TDRG s.v. *rîndui*; 2° v. TDRG, DM (înv.) s.v. *rîndui*; 3° v. DLR s.v. *rîndui* III. 1°.

RÂNDULÊȚE s. n. pl. 674 V dim. de la *rînd* (de haine).

RÂNÍGHI v. *rănúchi*.

RÂNÍȘURILE s. n. pl. art. 744 VIIb „viiturile”: Pe *rînîșurile* alea acolo. acolo l-a aruncat apa [pe înecat]; cf. *l í ș c ă*...

v. DLR, DM, DEX (reg.) s.v. *reniș*.

RÂNÚCHI v. *rănúchi*.

RĂPĂ s. f. cu val. adj. 786 VII [despre mămăligă] „tare, vârtoasă”: [Mămăliga] se face trunchi odată, *rîpă*, vârtoasă; cf. *t r u n c h i*.

RĂPUȘOĂRĂ s. f. 724 VI dim. de la *răpă*.

cf. DLR (prin nord-vestul Munt.), GL, ARGEȘ s.v. *răpșoară*.

RÂSUL 1° ~ *pădúrii* s. compus 707 V „huhurezul”: Mai e unu, *rîsu pădúri* e ăla, ăla toată noaptea rîgăia. 2° s. n. pl. 702 V „glume”; cf. *l á n c o t e*...

pl. 2° *râsuri* 702 V.

1° v. DLR (reg.) s.v. *râs*² 4°; cf. DM, DEX (rar) s.v. *râs*¹; 2° v. DLR s.v. *râs*² 3°, TDRG, ȘĂINEANU s.v. *râs*.

RÂZNEĂ v. *răznêște* 1°.

REAN s. n. 680 V, 740 VII „hrean”.

var. *râián* s. n. 763 VII; *rián* s. n. 740 VII.

v. DA s. v. *hrean*.

REĂSCOT s. colect. 814 A „vreascuri”; cf. *r ă g ă j ă*.

cf. DLR (reg.) s. v. *rascotă*, CADE s.v. *rascote*, SCRIBAN (vest) s.v. *vreasc*.

REBELIÓN v. **bilón**.

RECÉNT adv. 813 VI, 860 V „repede, imediat”: Mai stătea ș-un an, mai stătea și doi care nu putea să se cunune atunci chiar *re cênt* 860 V; cf. numai în decăt.

RECHEZĂND v. **rinchezăt**.

RECLĂMĂ s. f. 768 VII „reclamație”: Cine știe nu mă-nvață și pe mine un` să fac o *reclămă*; cf. pârâciúni.

RECÚTE s. m. 811 A „recrut”: Am făcut armata de... *recúte* la șase călărași. v. DLR (reg.) s.v. *recrut*, GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.; cf. SCRIBAN (vulgar), TDRG s.v. *recrut*, CADE (pop.) s.v. *răcut*, DR, 1929–1930, 6, p. 467 (Trans.) s.v. *răcută*, BPh, 1937, p. 68 (Năsăud) s.v. *răgute*, GLOSAR REG. (Fălticeni) s.v. *recut*.

REDEUȘ s. 677 VIII „pădure deasă și mărunță; desiș”: cf. buháci... v. DLR (reg.) s.v. *rediuș*; cf. CADE (prov.) s.v. *redie*, SCRIBAN (Teleorman) s.v. *rediș*.

REFENEÁ s. f. 1° 701 VIIb, VIII, 702 VIIb, 849 VIII, 854 VII „petrecere (la cârciumă) cu mâncare și băutură, plătite în comun de participanți” Lumea mergea la horă, la urmă dă *refeneá* mai consumam și noi ca flăcâii, mergeam la *refeneá*, acolo la cârciumă 701 VIII. 2° 695 VII „parte, contribuție la petrecerea numită ~”: Așa-i zicea... banii care-i plătea băieții de juca: *refeneá*.

1° v. DLR (pop.), TDRG (nord pop.), CADE, DM, DEX (înv.), ȘĂINEANU (Munt.), SCRIBAN (Munt., Mold.), BĂRBUȚ, Izv., 1935, 2, p. 157 (Dolj), GS, 1929–1930, p. 133 (Prahova), BPh, 1935, p. 236 (Gorj) s.v. 2° v. DLR (înv.), SCRIBAN (Munt. fam.) s.v.

REFÍRI v. **răsfie**.

REGÍNĂ s. f. 1° 736 A „soi de porumb”. 2° 780 II „specie de pește”: Prind cu undița *regíne*, carași și pitroci. pl. 2° *regíne* 780 II.

REGÍNII s. m. pl. art. 770 IV „regele și regina balului”: Se zice o horă mare, iese *re gíni* tot la mijlocul horii și se dansează fiecare rege cu regina lui.

REGISTRÁ vb. ind. impf. 3 sg. 791 VII „înregistra”.

v. DLR (înv.) s.v.

REGULÁT adv. 676 VI „ferm, hotărât”.

v. DLR (reg.) s.v. 7°.

RÉHER v. **ráfilă**.

REMATÍZMUL s. n. art. 685 VIIb, 758 VII „reumatismul”.

var. **rematízul** s. n. art. 685 VIIb; **rumatíz** s. n. 756 VII.

v. DLR (reg.) s.v. *rèumatism*; cf. GL. DOBR. s.v. *ramatizm*.

REMATÍZUL v. **rematízmul**.

RÉNIE (3 sil.) s. f. 830 VII, 835 A „pădurice de baltă”.

cf. SCRIBAN (Dunăre, rar) s.v.

RENÚCHI v. **rănúchi**.

REPEÁGĂ s. f. 806 III [depreciativ, despre casă] „de calitate inferioară: proastă”: Au făcut o *repeágă* de casă, nu e bună. Este fără streășină, fără nimic, zice că e casă.

cf. DLR (prin nord-vestul Munt.), LEXIC REG., II, p. 71 (Roșiori de Vede), GL. ARGEȘ s.v. *rebeagă*.

REPEGÚȘ s. n. 686 VI „povârniș, pantă”: A luat-o drept devale prin *repegúș*, p-un *repegúș* mare: cf. p r e v e l í ș.

v. DLR, DM (reg.), CADE (Olt.), BĂRBUȚ s.v.

REPÍCĂ vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 803 VI „rărește (răsadurile)”: Atuncia imediat trece la repicat răsadurile, le *repícă*, adică le jumoale, le mai rărește d-acolo dă unde e ele: cf. r ă s ú f l i 2°.

ind. prez. 1 pl. *repicám* 771 III, 817 A: sup. *la repicát* 744 VI, 751 VI, 803 VI.

RESFÉCT v. **resfét** 1°, 2°.

RESFÉT s. n. 1° 750 VIIa, 755 VIIa, 844 A, 852 A „obligație suplimentară în muncă prestată de țaran în contul pământului luat în arendă”: Dacă-ți dădea șase pogoane de porumb, făceai trei pogoane dă *resfét*⁴, seceraai grâu, alte pogoane, alea din grâu nu-ți dădea nimic dumneata... ăla era al boierului fiindcă te-a ajutat 844 A: cf. f i n i t í v... 2° 831 A „obicei, rânduială”: cf. mod él u l...

pl. 1° *resféturi* 750 VIIIb.

var. **resfécť** s. n. 1° 820 A, pl. *resfécťuri* 1° 750 VIIIb, 2° 835 A: *reșfét* s. n. 1° 838 VIII.

1° v. DLR, DEX (înv.), DM (turcism înv.) s.v. *rușfet* 2°; cf. SCRIBAN (estul Munt.), TDRG, ȘĂINEANU s.v. *rușfét*.

RESPÍNTE v. **răspánte** 1°.

RESTÍT adv. 760 VI „cu voce tare: răstit”: Alții mă lua *restít*... du-te d-aci. v. DLR (reg.) s.v. *răstit*; cf. SCRIBAN (vest) s.v. *răstesc*.

REȘFÉT v. **resfét** 1°.

RETÓRTURI s. n. pl. 791 V „sculuri de ață (din comerț)”.

RETRÁS, am ~ vb. intrans. ind. pf. c. 1 pl. 753 VIII „ne-am retras”: Dac-am văzut că... o lungește [tragerea], noi *am retrás*.

REVÁL s. n. 719 V „gălăgie, scandal”; cf. a l á r m ă...

REVENÉL adj. 724 V dim. de la *reavăn*: [Postavul vopsit] l-am uscat așa *revenél* așa.

REVENÉȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 831* [despre vreme] „se luminează, se îndreaptă”.

cf. DLR (reg.) s.v. *reveni*², DEX (reg.), DM s.v. *reveni*¹.

RIÁN v. **rean**.

RICULÍȚĂ adj. f. 855 A dim. de la *rece*.

RIDÍCĂ vb. ind. prez. 3 sg./pl. în ~ **panaghía** 725 VII „face parastas”.

var. **am ardicát** vb. ind. pf. c. 1 sg. în ~ *parastásul* 734 VIIb.

RÍGHILI v. *ríglă* 3°.

RIGHIMÉNT s. n. 773 VIIb „regiment”.

v. DLR (înv. și pop.) s.v. *regiment*; cf. TDRG (fam. pop.), DM, DEX (înv.), CADE s.v. *regiment*.

RÍGLĂ s. f. 1° 701 V, VIII „fâșie îngustă de teren”: [Câncepa] o sameni în *rígle* or aminteri 788 V; cf. *húlă* 1°... 2° 786 V „șanț făcut cu sapa (pentru răsădit varza)”; cf. *bilón*. 3° 697 VI „leaț, șipcă”; cf. *baschie*.
pl. *rígle* 1° 815 A; 3° 697 VI.

var. 1° **râgle** s. f. pl. 788 V; *lígră* s. f., pl. *lígre* 701 VIIb; *ríghili* s. pl. 786 IV.

1° cf. DLR (înv. și reg.), DM s.v. *raclă*⁴ 4°. COMAN, GL. (Bălți). GLOSAR REG. (Fălțiceni, Iași) s.v. *raclă*; 2° cf. DLR s.v. *rălă* 2°; 3° v. DLR (reg.) s.v.² 2°, COMAN, GL. (Muscel), LEXIC REG., II, p. 107 (Rădăuți) s.v.

RIGLULÍȚE s. f. pl. 786 V dim. de la *ríglă* 2°.

RINCÉZ s. n. 821 V „nechezat”; cf. *râncezeală*.

cf. DLR, DM, DEX (rar) s.v. *râncez*.

RINCHEZÁT, a~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 821 V „a nechezat”.

conj. prez. 3 sg. *să rinchéze* 821 V.

var. **rechezând** vb. ger. 741 A.

v. DLR (reg.) s. v. *rânceza*; cf. TDRG (Munt., Trans.), CADE, ȘĂINEANU (Mold.), BPh, 1939, p. 236 (Gorj) s.v. *necheza*, SCRIBAN (vest) s.v. *nechez*, DM, DEX s.v. *rânceza*.

RING s. n. 695 III „război mecanic de țesut”: A lucrat până acum la *ring*, la mașină [de țesut].

RISCHITÓR s. n. 701 VIIb, 841 VIIa „rășchitor”; cf. *indizea*.

var. **lispitór** s. n. 675 VII; **risitór** s. n. 714 Va; **rispitór** s. n. 680 VIIb, 697 III, V, VII, pl. *rispitoáre* 697 III; **rișpitór** s. n. 837 V, 853 VIIb.

v. DLR (reg.), SCRIBAN s.v. *rășchitor*.

RISIPÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. în expr. ~ **vórba** 700 III [fig.] „vorbește neclar”.

RISITÓR v. *rischitór*.

RISPITÓR v. *rischitór*.

RIȘPITÓR v. *rischitór*.

ROÁDE, se~ vb. 1° refl. ind. prez. 3 sg. 773 VIIIb, 811 A [despre țuică, leșie etc.] „se întărește prin învechire”: [Proprietarul] avea țuică dă șapte. opt ani, era ca gălbenarea de ou, *roásă* 773 VII. Făcem leșie la hârdău, o lăsăm trei zile *să să roáză* 712 V. 2° part. 817 A [despre băligar] „fermentat și uscat”.

conj. prez. 3 sg. *să se roádă* 1° 712 V; part. *ros* 2° 817 A, f. *roásă* 1° 773 VII.

1° cf. DLR (prin nord-vestul Munt.), GL. ARGES, LEXIC REG., II, p. 31 (Vâlcea) s.v. *ros*, BĂRBUT s.v. *roasă*.

ROAITĂ s. f. 692 VI „raită”: [Eu] dau *roájită* pân vite.

v. DLR s.v. *raită*, SCL, 1973, 6, p. 720 (Tecuci) s.v.

ROÁTĂ s. f. 1° 690 VII, 763 VII, 832 V, VII, 841 VIIb, 848 VII, 852 VIIb „dispozitiv pentru tras borangicul de pe gogoși”: Era și *roáte* d-astea [de tras borangicul] de dam la *roátă* 832 VII. 2° 720 V, 793 V „scul (de borangic)”: Puneam câte-o strachină de gogoși la o *roátă* de borangic 793 V; cf. a r ș í n... 3° pl. 779 III „călușei, carusel”: Duminică avem bâlci, bâlci aici, bâlci la Rusalii, vine *roáte*, vine bârci; cf. h á i ț u r i...

pl. *roáte* 1° 832 VII; 2° 720 V, 815 VII, 823 VII, 841 VIIb; 3° 779 III.

1° v. DLR (înv.) s.v. 2°; 2° cf. DLR s.v. 3° b, DM, DEX s.v. 4°.

ROBAGÍU s. m. 749 VI „lucrător cu roaba”.

cf. DLR (rar), GL. ARGEȘ, SCL, 1973, 6, p. 720 (Brăila) s.v.

ROBOÁTĂ s. f. 772 VIIIb, 791 VII „muncă multă; trudă, robotă”: cf. z o l e á l ă.

v. BĂRBUȚ s.v.

RÓCHE s. f. 691 V, 711 VII, 716 VII, 720 V, 724 I, 732 III, 733 VII, 739 III, VII, 749 VII, 750 VIIIb, 816 V, 843 V, 849 V, 854 V, 858 V, 859 VIIb, 860 V, 863 V, 866 VII, 868 VII „rochie”.

pl. *rochi* 708 VII, 711 VII, 739 VII, 843 V, 868 VII.

var. *róchie* (2 sil.) s. f. 866 VII; *róiche* (2 sil.) s. f. 814 V; *róghe* s. f. 760 VI.

v. DLR, DEX (reg.), TDRG (Munt. modern), DM s.v. *rochie*, SCRIBAN

(vest) s.v.

ROCHICIOĂRĂ s. f. 711 VII dim. de la *rochie*.

RÓCHIE v. *róche*.

RÓGHE v. *róche*.

ROGODÉLE s. f. pl. 811 VII „prăjituri diferite”: *Rogodéle*: bunătați d-astea d-ale mâncării, prăjituri, cornulețe-mpletite, fel de fel face.

cf. DLR, DM, DEX (pop.), CADE, LEXIC REG., I, p. 50 (Vânju Mare).

BĂRBUȚ, DR, 1924–1926, 2, p. 844 s.v., SCRIBAN (Munt., Mold.), TDRG s.v. *rocodele*, ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *rocodea*.

ROI s. m. pl. 731 VI „roiuri”: Câte trei, patru *roi* să făceau toți grămadă.

v. DLR s.v.

RÓICHE v. *róche*.

ROIÉZE, să~ vb. tranz. conj. prez. 3 sg. 815 VII „să roureze”: Făcea niște punți de busuioc [...] și le punea afară la... afară să le *roiéze*, zicea că să le facă rouă pe ele.

ROITOMÁN (3 sil.) s. m. 690 VII „voinic, vlăjgan”: Acu este un *roițomán* de băiat; cf. o á g ă r 1°...

v. DLR s.v. *ortoman*, GL. ARGEȘ s.v.; cf. SCRIBAN (vest), GS, 1937, p. 247 (Dolj) s.v. *iortoman*, ȘĂINEANU, DM, DEX s.v. *ortoman*.

ROL s. n. 721 III „cuptor la mașina de gătit”; cf. t ó b ă 2°.

v. DLR (reg.) s.v. *rolă*².

ROMÁNUL s. n. art. 794 V, 846 VIII, 857 V numele unui dans popular: Jucam hori d-astea de... nume... valsuri, banul mărăcine, *románu*, chindia 846 VIII. v. DLR s.v. *roman*³ 2°.a.

ROMÂNEÁSCĂ s. f. 1° 778 VIIIb „varietate de viță de vie”. 2° art. 699 VII numele unui dans popular: Acum nu mai e ca să zic aoleu, că mai joacă *romînească*, că mai joacă chindia, mai joacă ciobăneasca.

2° v. DLR s.v. *românesc* 2°.

ROMF s. n. 681 IV, 812 VI „pământ folosit în special la fabricarea plăcilor de teracotă”.

RONDÉL s. n. 681 V „rondelă”.

pl. *rondéle* 681 V.

RÓPINI s. f. pl. 786 VIII „gropi mari; rovine”.

v. DLR (reg.), CADE (prov.). GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *ropină*.

ROSTEÁSCĂ, *să* ~ vb. tranz. conj. prez. 3 sg. 751 V „să rânduiască, să rostuiască”: La ursitori se pune o carte, *să-nvețe*, *să-l rostască* Dumnezeu *să-nvețe*.

v. DLR (pop.) s.v. *rosti* III. 1°, DM s.v. *rosti* 4°.

RÓȘĂ v. *róșu* 2°.

RÓȘU 1° *de* ~ loc. adv. și adj. 680 VI, 701 V, 814 VI [despre o clădire] „netencuită”: Casa n-a fost tencuită, numa *de róșu* 701 V. 2° var. adj. f. 678 VIIIb, 679 VIIb, 779 V, 866 VII „de culoare roșie”.

var. 2° *róșă* adj. f. 678 VIIIb, 679 VIIb, 779 V, 866 VII.

1° cf. DLR s.v. I.4°; 2° v. DLR (înv. și reg.), DM, DEX (reg.), CADE s.v., SCRIBAN (est) s.v. *roș*.

ROTĂREÁȘĂ s. f. 827 VII „femeie care trage borangicul la roată 1°”: *Rotăreășa* care face firu de borangic; cf. *du lă pă re á șă*...

ROTÉȚ s. n. 758 III „rotocol, cerculeț”: Strâng ouăle, le aleg [pentru clocit], mă uit în lumină să văd dac-au plod și dac-are un *rotéț*.

RUFEÁSCĂ adj. f. 786 V [despre leșie] „bună pentru spălat rufe”

RUMATÍZM v. *rematízmul*.

RUPT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. în *ne-a* ~ *sómnul* 741 A „am adormit subit, ne-a doborât somnul”.

RÚPTUL s. n. art. în *a* ~ *zăpézii* 816 VI, în ~ *zăpézii* 855 VI „la început de topire a zăpezii”; Iarna-*n rúptu zăpézi* i se dă [terenului] cu azotaturi, când începe zăpada să... piară du pă pământ.

v. BĂRBUȚ s.v. *rupe*.

RUPTURÓS adj. 842 VI „zdrențáros, cu haine rupte”; cf. *je r p á n ó s*.

v. BĂRBUȚ s.v.

RÚSCĂ s. f. 778 VIIIb, 793 A „vâlcea care permite accesul pe culmea unui deal foarte abrupt”: O vâlcea așa care poate să mergi, că este din natură aia, nu e făcută de noi, *rúsca* aia și p-acolo pe *rusc*-aia urcăm cu căruțele.

v. DLR (reg.) s.v. *ruscă*² 2°, LEXIC REG., II, p. 31 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v.

RUSEÁSCA s. f. art. 821 VII numele unui dans popular.

v. DLR s.v. *ruseșc* 2°; cf. LEXIC REG., II, p. 126 (Suceava) s.v. *rusasca*.

RUSTÉMUL s. n. art. 761 VIIIb numele unui dans popular.

var. **Lustémul**

s. n. art. 767 IV.

v. DLR, DEX, GL. ARGEȘ, GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

SACEÁC s. n. 694 V, 816 VIIIa, 827 VI, 864 VI „parte de sub streășină la podul casei”; cf. *aplecător* 3°...

var. **ceașăcuri** s. n. pl. 731 A; **sageác** s. n. 805 VIII, 818 IIIb, 828 A, 835 VIa, 844 VI, 845 VI; **salceá** s. f. 819 VI; **sarceág** s. n. 813 VI.

v. DLR (reg.) s.v. 2°.

SACILÁT v. **salacilát** 1°.

SÁCUL, ~ **la moáră** s. compus 820 I numele unui joc de copii.

SÁCURI s. n. pl. 720 VIII „saci”.

v. DLR (rar), BL, 1942, p. 199 (Năsăud) s.v. *sac*.

SÁDĂ s. f. 813 A „soi, rasă”: [Pitic] e un om de o *sádă* care-i mai mărunt nițel; cf. *sárma*.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *sad* 6°.

SAGEÁC v. **saceác**.

SAIÁ s. f. 835 A, 836 VII „clădire anexă, situată în continuarea locuinței, cu mai multe încăperi: magazie, grajd ș. a.”.

pl. *saiéle* 835 A.

v. DLR s.v.², SCRIBAN (Munt., Mold.), DM, DEX (reg.), ȘĂINEANU s.v.; cf. CADE s.v., LEXIC REG., II, p. 31 (Vâlcea) s.v.

SAIELUȚA s. f. art. 809 VII dim. de la *saiá*.

v. DLR (reg.) s.v.

SALACILÁT s. n. 1° 757 V „salicilat, conservant”. 2° colect. 673 II, 780 VII „conserve de roșii cu salicilat”: Am fost cu mămica la Căpățâneni, am luat roșii să facem *saračilát* 673 II.

var. 1° **sacilát** s. n. 744 VIIa; **salicilátă** s. f. 781 III; **saracilátă** s. f. 780 III; **saricilát** s. n. 773 V, 780 III; **saricilátă** s. f. 780 III, 800 V; 2° **saracilát** s. n. 673 II, 780 III.

1° v. DLR (reg.) s.v. *salicilat*, GL. OLT., BĂRBUȚ s.v., GL. DOBR. s.v. *salicilată*.

SALCĂMĂRIA s. f. colect. art. 740 A „pădurea de salcâmi”.

v. DLR (prin nord-vestul Munt.), GL. ARGEȘ s.v.

SÁLCE s. f. 756 VII, 819 VIb „salcie”.

v. DLR (înv. și pop.), TDRG, CADE (înv.), SCRIBAN (Trans.), ȘĂINEANU, DEX s.v. *salcie*, DM (reg.), BĂRBUȚ s.v.; cf. BPh, 1939, p. 237 (Gorj) s.v. *salcă*.

SALCEÁ v. **saceác**.

SÁLCEIE s. f., ~ **puturoásă** 863 II „soi de salcie”.

SALICILÁTĂ v. **salacilát** 1°.

SÁLTA v. **sáltul**.

SÁLTĂ vb. tranz. ind. prez. 3 pl. 756 V, 780 III „ridică, urcă (cu mâinile) ceva greu, la o înălțime mare”: După ce-i curățam [știuleții], îi *sáltám* fiecare unde-avea, care pătulu, care-n podu casii 683 VIa; cf. s u m é t 1°.

ind. prez. 1 pl. *sáltám* 767 V, 791 VII, 825 V, impf. 3 sg./pl. *sáltá* 793 A, 813 A, 1 pl. *sáltám* 683 VIa, 751 VI, 789 A. pf. c. 1 sg. *am sáltát* 772 VI, 816 VI. v. DLR s.v. *sálta* 5°.

SÁLTUL s. n. art. 764 A numele unui dans popular.

var. *sálta* s. f. art. 761 V.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *sált* 2°.

SANÁCE s. pl. tantum 834 A „toane, capricii”: Așa e ea, are *saná cê*. *saná cê*: cf. pá l e.

v. CV, 1952, 5, p. 41 (Teleorman) s.v. *sanac*.

SANATÓR s. n. 821 V „sanatoriu”.

var. *sănătór* s. n. 787 VIII: *senator* s. n. 683 VIIIa, 695 VI, 763 V, 787 VIII, 791 VII, 850 V, 857 VI.

v. DLR (pop.) s.v. *sanatoriu*, GL. DOBR., BL, 1942, p. 43 s.v. *senator*.

SÁNCĂ s. f. 723 III „colici la sugari”: cf. c u i...

cf. DLR (reg.), TDRG (Bucov. pop.), DM, DEX s.v. *samecă*, SCRIBAN (nord), GLOSAR REG. (Vatra Dornei) s.v.

SANDÁC s. n. 1° 831 VI, 847 VI „coș la căruță”: *Sandágu*... ca să nu cadă ceva din căruță, se face tronu-ăla, *sandác* 831 VI; cf. c á s ă 2°... 2° 783 VI [la pescuit] „cutie, lădiță fixată pe marginea bărcii, în care se pune șirul de cârlige și care, prevăzută cu o gaură, permite căderea rând pe rând a acestora, pe măsură ce pescarul înaintează cu barca”.

var. 1° *sandág* s. n. 831 VI.

1° v. DLR (prin Dobr.) s.v. 1° 2°, SCRIBAN (Dobr.), GL. DOBR. s.v.; 2° cf. DLR (înv. și reg.) s.v. 1°, TDRG s.v. *sânduc*, SCRIBAN (vechi) s.v. *sândác*.

SANDÁG v. *sandác* 1°.

SANTÍME s. pl. 701 VIII, 705 VIII, 711 VIII, 721 A, 742 VIIIa, 747 VIIIb „centimetri”: [Porumbul] îl puneam cu mărcătoarea la distanț-așa di șaptezeci, optzeci di *santíme* 742 VIIIa.

var. *țentimétri* s. m. pl. 842 VIII.

v. GL. OLT., GL. DOBR. s.v.; cf. COMAN, GL. (Muscel), GLOSAR REG. (Fălticeni, Neamț) s.v. *santim*, SCL, 1974, 4, p. 440 s.v. *santimă*.

SANTINEÁ s. f. 678 VIII „sentinelă”.

v. DLR (reg.) s.v. *sentinelă*.

SÁPĂ s. f. 1° 714 VI ~ *máre* [la vița de vie, în opoziție cu ~ m í c ă] „prima prașilă adâncă”: Sapa ei de primăvară, *sápă máre*, nu doar prașile: ~ *mícă* [la vița de vie, în opoziție cu ~ m a r e] „prașilă curentă, care se repetă periodic”: Pe urmă, după această sapă mare, se mai dă încă două *sápe mi.ș!* prașili. 2° ~ *oárbă* v. *orb* 2°.

pl. 1° *sápe mici* 714 VI.

SAPÍNA s. f. art. 706 VI, 708 VI „țapina”.

v. DLR s.v. *țapină*, SCRIBAN s.v. *țapin*; cf. TDRG s.v. *sapin*, DEX (reg.). DM s.v. *țapină*.

SARACILÁT v. *salacilát* 2°.

SARACILÁTĂ v. *salacilát* 1°.

SARAMÚRĂ s. f. în vână de ~ 735V „izvor cu apă sărată”: Să vedea mal de sare, da acuma l-a acoperit... pământul și curge d-acolo zi și noapte *vîină de saramură*.

v. DLR (pop.) s.v. 3°.

SARCEÁG v. *saceác*.

SARICILÁT v. *salacilát* 1°.

SARICILÁTĂ v. *salacilát* 1°.

SARLÁU adj. 826 A [despre un copil] „neastâmpărat”; cf. *boțogăș*...

SARSANÁUA s. f. art. 752 V „legătura, bocceaua”; cf. *bolbotina*.

v. DLR (reg.), TDRG (Munt. pop.), SCRIBAN (Mold.) s.v. *saxana*, LEXIC REG., I, p. 41 (Târgu Jiu), BĂRBUȚ s.v.; cf. DM, DEX (inv.), CADE (pop.), ȘĂINEANU s.v. *saxana*.

SĂBÁȘE s. n. pl. 672 IV „semne particulare (la animale)”: *Săbășe*, du pă față sau du pă... [se cunoaște oaia], are niscai pistrui așa.

v. DLR (nordul Munt., sudul Trans.) s.v. *săbaș*; cf. CADE (Olt.), SCRIBAN (est, vest), LEXIC REG., I, p. 94 (Rupea), II, p. 47 (Făgăraș), p. 101 (Orăștie) s.v. *săbaș*, BĂRBUȚ, LR, 1959, I, p. 63 (Craiova) s.v. *sabaș*.

SĂCOTÉI s. n. 769 V dim. de la *sac*: Arunca și ea bobite, avea un *săcotéi* de pânză așa; cf. *săcúț*.

v. DLR (prin Olt. și prin nordul Munt.), SCRIBAN (Trans., Olt.), DM (reg.), CV, 1949, 5, p. 30 (Mehedinți) s.v., TDRG (Olt.) s.v. *sac*; cf. BĂRBUȚ s.v. *săcăteu*.

SĂCULÉT v. *săculéte*.

SĂCULÉTE s. m. 683 VII, 691 VIII, 692 V, 701 III, 704 V, 715 Va, 724 VII, 758 V, 761 V, 763 V, 814 A, 815 VI, 821 V, 840 Va „sedilă”: Îl mulgea [laptele], stricora, îl băga la *săculéte*, avea *săculéte* dă traistă, dă pânză 683 VII; cf. *glugó* i...

pl. *săculéți* 814 A.

var. *săculét* s. m. 704 V.

v. CADE (Olt.), BĂRBUȚ s.v.; cf. DLR (prin Munt. și prin Olt.) s.v., TDRG (Olt.) s.v. *sac*.

SĂCÚȚ s. m. 820 VII, 840 A dim. de la *sac*; cf. *săcotéi*.

pl. *săcúți* 820 A.

v. DLR (reg.) s.v., TDRG s.v. *sac*; cf. LEXIC REG., II, p. 21 (Baia Mare) s.v.

SĂDELĂ s. f. 855 A „uncaltă de fier cu mâner de lemn folosită la răsădit”: Primăvara după ce se lua zăpada, pământu se zvânta... începeam să punem vița ș-o puneam cu *sidela* 806 VIIIb; cf. *să d e l c ă*.

var. *sidelă* s. f. 806 VIIIb; *sidilă* s. f. 680 VII, 807 VIIIa, 808 VIa, VIIIa.
v. DLR (prin Munt. și prin Olt.) s.v. *sădilă*¹, GL. OLT., LEXIC REG.,

II, p. 18 (Pitești) s.v.; cf. GL. DOBR. s.v. *sedilă*, BĂRBUȚ s.v. *sădilă*.

SĂDELĂ s. f. 771 Va „unealtă de fier cu mâner de lemn folosită la răsădit”; cf. *să d e l ă*.

var. *sidilcă* s. f., pl. *sidilci* 833 VII.

v. DLR, LEXIC REG., II, p. 71 (Roșiori de Vede). GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.; cf. GL. DOBR. s.v. *sidelcă*.

SĂGETĂ vb. ind. impf. 3 pl. 677 VIII [despre animale sălbatice] „atacau rapid, prin surprindere”: La noi la munte era mai multe animale sălbatice care ne *săgetă* vitele, lupi, urși...

SĂLÍCĂ s. f. 732 A dim. de la *sală* („antreu”).

SĂMÂNȚĂ s. f. 778 III „bănuț (la ou)”: Acolo, în mijlocu oului, apare o negreaț-așa, aia-i zice că-i *sămînță*, p-aici; cf. *bă n c u ț ă*...

v. DLR (înv. și pop.) s.v. 2°.

SĂMÂNȚĂM vb. ind. prez. 1 pl. 824 V „însămânțăm”: [Grâul de toamnă] toamna îl *sămînțăm* 775 VI; cf. *î n s ă m ă n ă m*.

ind. impf. 1 sg. *sămânțăm* 849 VI, 1 pl. *sămânțăm* 744 A, 775 VI, 849 VI, 857 VIII; part. *sămânțat* 824 V; refl. ind. impf. 3 sg. *se sămânță* 849 VI.

v. DLR (prin Mold., prin Olt. și prin Ban.), BĂRBUȚ s.v. *sămânța*. GL. OLT. s.v. *sămânțam*.

SĂNĂTÓR v. *sanatór*.

SĂNIOÁRA s. f. art. 732 I dim. de la *sanie*.

v. DLR s.v.

SĂPTĂMÁNA, *poártă* ~ v. *poártă*².

SĂPÚȚĂ s. f. 760 V dim. de la *sapă*.

cf. DLR (reg.) s.v.

SĂRÁR s. m. 732 VI „paznic la salină”.

cf. TDRG (înv. și pop.), SCRIBAN, DM, DEX (înv.), DLR, CADE s.v.

SĂRĂSOÁRE s. f. 729 V „floarea soarelui”: Nu-mi mai trebuie leșie din floare de *sărășoare*, din bețe de *sărășoare*; cf. *floá re* 5°...

SĂRCINÁTĂ adj. f. 760 VIIb „însărcinată, gravidă” [Soțul] a plecat în armată, am rămas *sărcinată* cu ăl mare.

v. DLR (prin Munt. și prin sudul Olt.) s.v. *sărcinat* 2°.

SĂRINDÁR, ~ de țărână v. *țărână* 2°.

SĂRÍTA s. f. art. 789 II „numele unei figuri la dansul numit căluș”.

var. *sărítea* s. f. art. 808 IIa.

cf. DLR s.v. *sărit*² 1°.

SĂRÍTEA v. *sărita*.

SĂRMĂNÚȚĂ adj. f. 752 A, 843 VIII dim. de la *sărmană*: S-a îngrijit de câțiva copii mai *sărmănuți*! 695 VI.

pl. m. *sărmănuți* 695 VI, 701 V, 744 A, 752 A, 855 VIIIc, f. *sărmănuțe* 701 VIIb.

v. DLR (pop.) s.v. *sărmănuț*.

SĂȚĂCEÁN s. m. 750 VII „om din sat; sătean”: A venit un *sătățeán* și s-a mirat de fată.

SĂȚÍC s. n. 686 VIII, 732 A dim. de la *sat*.

v. DLR (reg.), CV, 1950, 3, p. 36 (Teleorman) s.v.

SĂȚÚL, **în** ~ loc. adv. 778 V „pe săturate”: [Porcul] mănâncă-*n sătúl*; cf. de plin...

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. 1°, GL. ARGEȘ s.v.

SĂLNIC v. *năsélnic*.

SĂMBETELE, **poártă**~ v. **poártă**².

SĂMBURA s. f. art. 848 VII „sâmburele (de fruct)”.

SĂMÉNDRUL s. 1° m. art. 681 V „Sfântul Dumitru”. 2° var. 854 IV „soi de viță de vie”.

var. 1° **Siméndriul** (3 sil.) s. m. art. 786 VIII; 2° **siméndră** s. f. 854 IV.

cf. DLR (pop.), BĂRBUȚ s.v. *Sâmedrul*, TDRG (pop.) s.v. *Dimitrie*, SCRIBAN (pop.) s.v. *sâmt* 1°.

SÂN s. 839 VI, 865 VI „parte a năvodului în care se strâng peștii”: Din plasa aia, așa care aia-i mai lungă, *sîn*, rămâne ca *sîn*, cum îi spunem noi 865 VI.

cf. DLR, CADE, ȘĂINEANU s.v.

SÂNGERÍCĂ s. f. 840 A „soi de arbust; sânger”.

cf. DLR s.v. 2°, CADE, DM, DEX s.v. *sânger*, SCRIBAN s.v. *sângerie*.

SĂRBA s. f. art. în ~ **măldărénilor** 761 VIIIb, ~ **lui douăzeci și doi** 688 III, 787 III, 789 III numele unor dansuri populare.

cf. DLR s.v. *sârb* 3°.

SĂRMĂ s. f. 786 A „rasă, soi”: O *sîrmă* dă câini [avem], nu există să lase să pătrundă șoarece care mănâncă pui de găină sau dihor sau vulpe să vie la mine-n curte; cf. *să dă*.

cf. GL. ARGEȘ s.v.

SĂRMUIE, **se** ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 783 VI [la casă] „se întinde rețea de sârmă pe pereți pentru fixarea tencuiei”: *Să sîrmuie*, să bate cuie [...] dup-aceea să face cu sârmă, ca cum ar fi o sârmă-mpletită [...] ca să facă legătura la brișcuit.

v. GL. OLT. s.v. *sârmuim*.

SCALÓI s. m. 1° 701 VIIb „caloian”; cf. *caloienică*... 2° 782 VII „copil neastâmpărat, zburdalnic”; cf. *balamúciilor*.

var 1° **zgalói** s. m. 835 A.

1° v. GL. ARGEŞ s.v. 1°; 2° v. DLR (prin Olt.), ŞĂINEANU s.v. *scaloian*, SCRIBAN (Munt. Buzău), BĂRBUŢ, CV, 1950, 3, p. 35 (Teleorman), 1951, 9–10, p. 37 (Argeş) s.v.

SCALOÎŢĂ v. *coloiță*.

SCAMATORÎI s. f. pl. 830 VII „giumbuşlucuri, bufonerii”: Luni după nuntă i-a pus [pe socri] într-un căruţ. S-a suit în căruţ şi trăgea căruţa pe bătătură; așa-i *scamatorîi*, făcea lumea ca să râză; cf. *o năniile...*

SCĂMĂ s. f. 811 VII [la viermii de mătase] „înveliș subțire pe gogoasă, care se curăță pentru a obține borangicul”: Le curăţam din *scăma* aia a lor şi lăsam gogoşa [de mătase] simplă; cf. *că mășuiălă* 1°...

cf. DLR (prin Olt.) s.v. 1.1°.

SCANDALAGIÓS (5 sil.) adj. 771 VI „scandalagiu”.

SCĂPETELE v. *cap* 6°.

SCĂRA. ~ *pisicii* s. compus 766 III. 775 III „ghirlandă de hârtie colorată (pentru împodobit bradul miresei)”: În brad mai mult d-asta se foloseşte, pă sus, să pune-aşa prin casă *scăra pisicii* înăuntru şi-n brad iar să pune 775 III; cf. *bólte*.

SCARLANTÍNĂ s. f. 747 V, 760 VIIb, 766 V „scarlatină”

v. DLR (reg.) s.v. *scarlatină*, GL. DOBR. s.v.

SCĂRMĂNĂ vb. ind. prez. 3 sg. 837 A „mărunţeşte, fărâmiţează (pământul)”: Boroana vine şi *scărmână* pământu-ăla, ştiţi, s-amestică şi îl amestică grâul; cf. *fărmațe* a...

ind. impf. 3 sg. *scărmână* 752 VI.

var. **zgărmânăi** vb. ind. impf. 2 sg. 864 A.

SCĂUN s. n. 1° 816 A „lemn scurt care leagă *consolul* de căprior”
2° ~ (*la úger*) 755 V, 827 A „inflamare a ugerului înainte de fătare”: [Oaia] n-a avut *scăun la úger*, nu nimic. Cine ştia că fată? Ea a fătat fără *scăun*, fără nimica 755 V. 3° art. ~ *pisicii* s. compus 705 VI „suport improvizat prin încrucişarea mâinilor a doi oameni”.

1° v. DLR (reg.) s.v. 17° b.

SCĂMĂŞOÁSĂ adj. f. 755 V „scămoasă”.

SCĂPĂRI s. f. pl., în ~ loc. adv. 806 III, 808 V, *prin* ~ loc. adv. 823 VI „pe apucate, printre picături”: Mai lucrez, lucrez așa-n *scăpări*, la croitorie, mă duc şi la roşii; cf. *dăstimpuri*...

v. DLR s.v. *scăpare* 1.1°, GL. OLT. s.v.; cf. BĂRBUŢ s.v.

SCĂPĂTÁT s. n. 834 VII „punct cardinal; apus”.

v. DLR (pop.) s.v. 2°.

SCĂRÁND vb. ger. 826 VIa [la zidărie] „așezând cărămizile din rândul superior peste rosturile celor din rândul inferior”: În continuare merge cu ei [=chirpicii] la zidu casei *scărându-i* în sus.

SCĂUNÚŞ s. n. 744 VI dim. de la *scaun*.

v. DLR (reg.) s.v. 1°.

SCĂZĂMĂNT s. n., în~ loc. adv. 817 A, 826 VIII [la plantări sau la răsădiri] „intercalat”: Via să pune în scăzământ, ca să nu fie drept în drept fiecare butuc 826 VIII.

cf. DLR (prin nord-estul Olt.) s.v. 3°.

SCĂZÚT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 851 VIII [despre o apă curgătoare] „a purtat, a dus la vale”: Știi cât i-a scăzút? Apa, după vreo doi kilometri, i-a scăzút la vale de unde a dat ei [băieții] înot.

SCÂNDURĂRAIE s. f. colect. 735 A „cantitate mare de scânduri”.

SCÂRBÍT, am~ vb. tranz. ind. pf. c. 1 sg. 761 VIIIb „m-am scârbit (de ceva, de cineva)”: Am fumat așa nițel, când eram tânăr, da l-am scârbit, l-am... că... nu știu dă ce mi-a venit așa, nu l-am mai fumat.

SCÂRCI¹ s. n. 784 VI, 796 VIIIa „ciorchine de struguri fără boabe, rămas după stors”: Am stors strugurii, scîrcurle-alea ce rămâne, boabele alea le punem la puțină 784 VI; cf. *chiorchinii*...

pl. art. *scârciurile* 784 VI.

v. DLR (prin nord-estul Olt.) s.v.¹, BĂRBUȚ s.v.

SCÂRCI² s. n. 686 I, 704 A „scrânciob, leagăn”; cf. *scârciumuș* 1°, *țúțu*.

v. DLR (reg.) s.v. *scrânciob*, BĂRBUȚ s.v.

SCÂRCIUMUȘ s. n. 1° 808 VII „scrânciob, leagăn”: cf. *scârci*²... 2° 834 A, 835 A „instalație pentru bătătorit băligarul, în vederea obținerii tizicului”. pl. 1° *scârciumușuri* 808 VII; 2° *scârciumușe* 835 A.

1° cf. DLR (prin sud-vestul Munt. și prin sud-estul Trans.), LEXIC REG., I, p. 96 (Rupea), LR, 1961, I, p. 24 s.v. *scârcimuș*.

SCÂRCÍT adj. 847 VI „nemulțumit, cârtitor”.

SCÂRMĂ vb. ind. 1° prez. 3 sg. 766 VI, 778 VIIIb „sapă superficial”: Dacă vedeai că n-a ieșit via, o mai scîrmăi nițeluș 766 VIIIa; cf. *ciocăni*... 2° var. pf. c. 3 sg. 862 A „a râcâit, a scurmat”: [Lupul] a zgîrmăt învelișu [colibei], că a fost cu stuf.

1° ind. impf. 2 sg. *scârmăi* 766 VIIIa, 3 sg. *scârmă* 758 VIIIb, 801 VII, 1 pl. *scârmám* 691 VIII.

var. 2° a *zgîrmăt* vb. ind. pf. c. 3 sg. 862 A.

2° v. DLR (reg.), DM (rar), DEX (pop.), TDRG s.v. *scurma*, SCRIBAN (vest) s.v. *scurm*.

SCÂRTĂCĂ s. f. 778 VIIIa „grămadă de zece snopi”: *Scîrtacă* d-aia dă câte zece snopi la... la o *scîrtacă* d-aia; și trei *scîrtăce* d-alea însemna că e o clai; cf. *măgá r*...

pl. *scârtáce* 778 VIIIa.

cf. DA (Olt.) s.v. *cârastă*.

SCHELĂCĂIE v. *chelăcăi* 1°.

SCHERLĂIND v. **chelăcăi** 1°.

SCHÍDĂ s. f. 731 VIII „desiș, tufiș”: Văz un locșor mic într-o *skídă* de brazi, așa era niște brădăcei micșori; cf. *b u h á c i*...

SCHIFOROĂGĂ adj. f. 826 V [depreciativ] „oloagă, șchioapă”.

SCHILÓD s. m. 724 VI „eufemism pentru lup”: Hai să nu iasă vun *skílód* d-ăla la oi [...] dacă zăceam lupi [...] ziceam că iese lupii la oi... și nu-i mai ziceam lup, îi ziceam *skílód*.

SCÍTURĂ s. f. 794 VII „ciatură”.

SCLĂBÚC s. m. 687 VIIa, 818A „clăbuc”: Iese *sclăbúc*, adică face bășici apa 818 A.

pl. *sclăbúci* 687 VIIa, 818 A.

v. DLR (prin sudul Dobr., vestul Trans.) s.v.

SCLIMPÚȘ s. n. 768 VI „băț folosit în jocul de copii țurca”: Băteam *sclimpúșu* cum să spune, *sclimpúș*, puneam un ciomag jos și puneam *sclimpúș* așa, cum să spun, de lemn, dă cap dă lemn așa retezat; cf. *d r í c h e a* 2°...

cf. DLR, SCRIBAN, BĂRBUȚ s.v., LEXIC REG., I, p. 56 (Vânju Mare) s.v. *sclipúș*.

SCLÍPETE s. m. 777 VI „scripete”; cf. *b ó b u l*...

var. *scripte* s. m. 733 VI, 847 VI, 848 VIa, pl. *scripti* 721 VIIa.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *scripete*, GL. DOBR. s.v. *scripte*.

SCLIVISÉSC, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 706 VIIIc [despre fructe macerate, lut, humă etc.] „se fac masă compactă; se omogenizează”: Amestecam pământu cu huma aia, nu pământ, că nu ținea țestu cu pământ, numai humă d-aia, dă *să cliviséște* ea și să-ntărește bine 687 VIIa; cf. *r ā b u f n é ș t e* 2°.

ind. pf. c. 3 pl. *s-au sclivisít* 706 VIIIc.

var. *se cliviséște* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 687 VIIa.

cf. DLR s.v. *sclivisi*, COMAN, GL. (Muscel) s.v. *clivisi*.

SCOB s. n. 691 VIII „scobitură”: Lua lemnele cioplite [...] și le băga pă *scob*; cf. *ș t e m u i é l e l e*.

pl. *scóburi* 691 VIII, 813 A, 817 A.

v. DLR (reg.) s.v. *scoabă*, GL. ARGEȘ s.v.

SCOC s. n. 706 VIIIc „scobitură, șanț pe muchia șindrilei”.

SCÓDII s. f. pl. 773 VIIb „bucăți, cheaguri (de sânge)”: Când oi muri tu, dă ți-o ieși sufletu, să... numai *scódi* dă sânge să verși.

SCOFÚNDELE, de-a ~ loc. adv. 779 IIa, VI „afund, scufundându-se”: S-a dat *d-a scofúndili* ăla cum a putut el acolo și l-a scos [pe înecat] IIa; cf. *f ú n d e l e a*.

SCONOȘÍT, am ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 834 A „am incitat pe cineva să facă rău; am stârnit, am născocit”.

SCORMONEĂLĂ s. f. 725 VII „rezultat al acțiunii de a scormoni: scormonire”: Mergând prin pădure după bureți [...] vedeam *scormoneală* de prin frunze-așa.

v. DLR (rar), GL. ARGESȘ s.v.

SCORTĂR s. 863 VI „coș la căruță”: cf. c á s ă 2°...

cf. LEXIC REG., I, p. 85 (Vâlcea) s.v.

SCORTÎT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 722 A [despre zăpadă] „a prins scoarță, a făcut pojghiță de gheață”.

v. TDRG s.v. *scorți*, SCRIBAN s.v. *scorțesc*.

SCORTOÁSE adj. f. pl., *cirése*~ 704 VI „soi de cireșe”.

cf. DLR s.v. *scortos* 2°.

SCOTOȘÍT, a~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 760 VI „a scotocit”.

ind. pf. c. 3 pl. *a scotoșít* 673 VIII, m. m. c. pf. 3 sg. *scotoșíse* 760 VI.

v. DLR (reg.) s.v. *scotoci*, GL. ARGESȘ s.v. *scotoși*.

SCOVEÁRGĂ s. f. 1° 733 VII „scovardă”: cf. g h i z d o m é l e. 2° var. 828 A „plăcintă umplută cu zahăr; învârtită”.

pl. 1° *scovérgi* 694 VII.

var. 2° *scovérgă* s. f., pl. *scovérgi* 828 A.

1° v. DLR (reg.) s.v. *scovardă*; cf. TDRG s.v. *scovardă*, SCRIBAN s.v.

SCOVÉRGĂ¹ v. *covérgă* 1°.

SCOVÉRGĂ² v. *scoveárgă* 2°.

SCRÁDĂ s. f. 851 V „reziduu la prepararea săpunului”: cf. b o r o g h í n ă 3°...

v. GL. DOBR. s.v.; cf. DLR (prin nord-estul Olt. și prin nord-vestul Munt.) s.v. *scroambă* 2°, SCRIBAN (Olt.) s.v. *scrădesc*, DM, DEX s.v. *scrădiș*, LEXIC REG., I, p. 38 (Gura Jiului) s.v. *scrădi*, GL. ARGESȘ s.v., BĂRBUȚ s.v. *scaradă*.

SCRÂNTÉȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 727 A „greșește”: Când ajung la capăt, [calul] *scrîntjéști* brazda; cf. s t i n g h e r é ș t i.

cf. DLR (reg.) s.v. *scrinti* 2°.

SCRIÁ, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 sg. 741 VI „se înscria”: *Se scriá* omu la ceată [pentru treierat].

cf. DLR s.v. *scrie* II. 3°.

SCRÍPTĂ s. f. 778 VIIIa „vioară, scripcă”.

v. DLR (înv.) s.v. *scripcă*.

SCRÍPTE v. *sclípete*.

SCRIVÍT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 765 VIII „s-a strivit, s-a rănit”: I *s-a scrívít* nițel picioru.

SCROB s. n. 700 A, 727 VI, 815 VII, 821 A, 832 VI, 836 VI, 844 A, 860 VIIIb „crustă”: Era un *scrob* d-am rupt ghetele pân-acasă, dă zăpadă 815 VII; cf. s c r u ț.

var. **scrumb** s. n. 725 I, 752 VI.

v. DLR, DM (reg.), CADE (Olt.), SCRIBAN (Argeș), GL. ARGEȘ, GL. DOBR. s.v.

SCRUMB v. **scrob**.

SCRUȚ s. n. 827 A, 843 VI „crustă”: Să dădea cu boroana, știi, ca să rupă *scruțu* ala dă dasupra, așa-i spunea atunci, acușa-i spune crustă 843 VI; cf. **scrob**.

cf. DLR s.v. *scuț* 2°.

SCUFURDÉZE, **să se~** vb. refl. conj. prez. 3 sg. 718 VI [despre ramele răsadniței] „să se deformeze (prin curbarea părților longitudinale)”: Punem boldurile-alea, ca *să nu să scufurdéze* cosciugu, nici înăuntru, nici înspre afară.

cf. DLR (înv. și reg.), TDRG (Munt.), CADE, DM s.v. *scovârda*, SCRIBAN (Munt.) s.v. *scovârdez*.

SCÚLE s. f. pl. 703 V, 750 VIIIb „șesături și cusături care alcătuiesc zestrea casei”.

v. DLR (înv. și pop.), CADE (fam.) s.v. *sculă* 4°.

SCULICÉL s. n. 754 V „sedilă”: Urda tot așa o luam din *sculicél*, trăistuța aia, ș-o puneam iar într-un vas; cf. *glugó* i...

pl. *sculicéle* 754 V.

SCULICÉLE s. n. pl. 754 V dim. de la *scul* (de fire); cf. *scululéțe*.

SCULULÉȚE s. n. pl. 853 VIIb dim. de la *scul* (de fire); cf. *sculicéle*.

SCURI vb. ind. prez. 2 sg. 808 VII „scurgi”

ind. prez. 3 sg. *scură* 681 VII, 1 pl. *scurăm* 680 V, 758 VII, impf. 3 sg. *scurá* 798 V, 803 VIIb; refl. ind. prez. 3 sg. *se scură* 682 VI, VIII, 759 Vb, 763 V, 769 A, 782 V, VI, 814 V, 3 pl. *se scură* 780 III, impf. 3 sg. *se scură* 785 VI, 797 VIII, 798 V, 823 VIII; conj. prez. 3 sg. *să se scure* 682 VI, 768 V, 785 VI, 795 V, 798 V, 799 V, 823 V.

v. DLR (înv.), CADE (arh.), TDRG (lb. v.) s.v. *scurge*, SCRIBAN (Olt., Ban.) s.v. *scur*.

SCURS s. n., **în ~** 723 VI, 830 A „în direcția (s)curgerii apei” [Acoperișul] vine *în scurs* așa, știți, că vine-n scurgerea apii 723 VI. M-am lăsat puțin *în scursul* apei 830 A.

SCURT, **în ~** loc. adv. 724 VII, 844 A „repede, la scurt timp”: Luase foc, a fost noroc c-a fost lumea aici *în scurt* și-a sărit dă ...pân-a venit pompierii de le-a salvat 844 A; cf. *fúga*.

SCURTĂM vb. 1° tranz. ind. impf. 1 sg. 721 A „luam din scurt, încolțeam”: Când *l-a scurtát* câinii, [ursul] a lăsat juncu 712 VIII. 2° refl. ind. pf. c. 3 sg. 724 VII „s-a apropiat timpul, a devenit iminent”: A văzut că... ce mai! *s-a scurtát*, că are s-o mănânce lupii [...] Ce înseamnă *s-a scurtát*? Păi că-n scurt s-o mănânce.

1° ind. pf. c. 3 pl. *a scurtát* 712 VIII; 2° refl. ind. pf. c. 3 sg. *s-a scurtát* 724 VII.

2° cf. DLR (înv. și pop.) s.v. *scurta III*.

SEÁMA s. f. art., **își dă cu** ~ loc. vb. 810 A „observă”.

SEC 1° adj. m. pl. 697 VIII b „lipsiți de posibilități materiale; săraci”:

Care-a fost *sec* în câte-o comună fugeau de timpurile alea, mă duc în cutare loc că e moșii acolo și mă instalez acolo; cf. *ne ajún s.* 2° adj. f., **gúră**~ în va **aveá** ~ ~ 687 VIIb „i se vor îndeplini spusele”. 3° s. n. art. în ~ **picióru**lui 813 A „golul de sub pulpă”.

pl. 1° *seci* 697 VIIIb; f. 2° *seacă* 687 VIIb.

1° cf. DLR s.v. II. 1°; 2° cf. DLR s. v. II. 1°; 3° cf. DLR (reg.) s. v. II.

3°. GL. DOBR. s.v.

SECĂTÚRĂ s. f. 819 VIb „ridicătură de pământ sau de nisip pe cursul unei ape”: Roatele din spate le-am găsit oprite pe-o *secătúrá*, tot la o salce mare; cf. *pomesteálă* 3°.

cf. DLR (pop.) s.v.

SECĂȚÍV adj. 812 A [despre bobul de cereale] „sec”; cf. *fiștá v.*

cf. DLR (prin nord-estul Olt.) s.v. *secățiu*, **BĂRBUȚ** s.v. *secăciu*.

SECEREÁLĂ s. f. colect. 745 VI „fire (de grâu) secerate; secerătură”

SECETEÁZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 817 A [despre pământ] „crapă de secetă”.

SECRÉT adj. 676 VI „afurisit, blestemat”: Ursul e *secrét*; cf. *închinát* 1°...

v. DLR (pop.) s.v.³ 6°, TDGR (Trans., Bucov. pop.), ȘĂINEANU (Mold.) s.v., DM (pop.) s.v. *săcret*; cf. CADE (prov.) s.v. *săcret*.

SECRETÁTE s. f. 1° 745 VIIIb „secret”. 2° art. 735 A, 747 V „numele de familie”: Ion, numele de botez, *secretáteá* Constantin 735 A.

2° v. DLR (prin Munt.) s.v. *secretat*; cf. DR, 1924–1926, p. 845 s.v. *sicritate*.

SECTÉMBRE v. *septémbre*.

SECTÉMBRIE v. *septémbre*.

SECTÉMVRIE v. *septémbre*.

SEÍNĂ s. f. 778 VIIIb „soi de viță de vie”.

v. DLR s.v. *sein* 2°.

SEL s. n. 851 VII, 869 VI „șuviță abundentă de lichid care curge sau se prelinge; șiroi”: Stam cu copilu la piept să nu-l plouă și pă mine mă ploua, curgea *sélu* pe spinare 851 VII; cf. *țuțúr*, *țurluíálă*.

v. DLR (Dobr. și prin sud-estul Munt.), SCRIBAN (Dobr.) s.v., GL. DOBR. s.v. 2°.

SEMINȚĂRIE s. f. colect. 1° 840 A „cantitate mare de semințe”. 2° pl. 712 V, 832 A, 862 A „semințe multe și felurite”, cf. *semințénii*, *seminții*. pl. 2° *semințării* 712 V, 832 A, 862 A.

1° v. DLR (înv. rar) s.v. *semințerie*, SCRIBAN (Munt., Trans.) s.v. *sămânțarie*; cf. BĂRBUȚ s.v. *sămânțării*.

SEMINȚÉNII s. f. pl. 694 VIIb, 702 VIIb „semințe multe și felurite”: [La ursitori] punea pe masă *semințénii* de recolte 702 VIIb, cf. *semințării* 2°...

SEMINȚII s. f. pl. 782 VIIIb, 800 IV „semințe multe și felurite”: Se seamănă diferite *seminții* 800 IV; cf. *semințarie* 2°...

SEMÎNȚURI s. f. pl. 789 VII „semințe”.

cf. GL. DOBR. s.v. *sămânțuri*.

SEMNEĂZĂ vb. 1° ind. prez. 3 sg. 739 III [la nuntă] „pune cocarde nuntașilor”: cf. *însemnează* 1°. 2° refl. ind. prez. 3 sg. 744 A „se pune semn; se însemnează”: *Întâi să semnează* locu, să pune tutor.

1° conj. prez. 3 sg. *să semneze* 739 III; 2° refl. ind. prez. 3 sg. *se semnează* 744 A.

2° v. DLR (înv.) s.v. *semna* 1°.

SEMNULÊȚE s. n. pl. 843 VI dim. de la *semn*.

SÉMPLU adj. 813 VIIIb „simplu”.

f. *seâmplă* 833 VI, pl. *sémples* 813 VIIIb, 850 A.

v. DLR (înv.) s.v. *simplu*.

SENATÓR v. *sanatór*.

SENÍN s. n. în ~ *de apă* 788 V „întindere mare de apă”: Atunci apa a venit mare, să rupsese toate podurile, tot, nu mai era nimic, era *senin dă apă*: cf. *în seninărie*...

SENINIȘ s. n. în ~ *de apă* 717 V, 719 VI „întindere mare de apă”: La noi în curte era tot un *seniniș* *de apă* 717 V; cf. *în seninărie*...

SEPTÉMBRE s. n. 699 VII „septembrie”.

var. *sectémbre* s. m. 697 VI, 752 VII, 768 VI, 801 A, 811 VII, 815 A; *sectémvrie* (3 sil.) s. m. 848 A; *sectémvrie* (3 sil.) s. m. 672 VI, 848 A.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *septembrie*, TDRG (lb. v.), CADE s.v. *septemvrie*, SCRIBAN s.v.

SERÁTĂ s. f. 816 VI „petrecere între bărbați căsătoriți”: Să-nsera, făcea... spuneam *serată*, dă bărbați, numa dă căsătoriți.

SERBEZEÁLĂ s. f. 674 VI „acreală pe care o prinde cașul (din cauza vasului nespălat)”.

v. DLR (înv. și reg.), BĂRBUȚ s.v.

SERÍN adj. 818 A „senin”.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG. SCRIBAN (Trans.) s.v. *senin*, CADE (prov.) s.v.; cf. DM (înv.), DEX (înv. și reg.) s.v. *senin*.

SERVEÁLĂ s. f. 682 V, 694 V „tratație”: Face aceeași *serveálă* la nuntă 694 V.

SERVÍCE s. n. pl. 687 VIIa „servicii de masă”.

v. DLR (înv. rar) s.v. *serviciu*.

SEVEREÁNCA s. f. art. 803 IV numele unui dans popular.

cf. DLR (reg.) s.v. *severineanca*.

SFIÍT, m-am ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 835 A „am tresărit, m-am înfiorat”: Văd boii că *să fi jește* 715 VIIIb.

var. **se fiște** vb. refl. ind. prez. 3 pl. 715 VIIIb, impf. 3 pl. *se fiá* 744 A;
m-am fiát vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 731 VI.

cf. DLR (Mold.) s.v. *sfii* 4°, GL. ARGEȘ s.v. *fii*.

SFOĂRĂ s. f. 1° 868 VIII „fâșie îngustă de teren”: A fost aicea o *sfoără* de o sută de metri [...] am avut *sfoără*, aia numa de treizeci de metri ș-asta d-o sută; cf. húlă 1°... 2° 719 V „ploaie locală”: În noru-ăla negru, pesemne cum o fi venit *sfoára* și săgeata, că p-acolea a venit și l-a trăznit; cf. chingă. 3° 755 I „limbă de foc”.

pl. 1° *sfori* 868 VIII.

1° cf. DLR, SCRIBAN, DM, DEX s.v. 2°; 3° cf. DLR s.v. *sfară*¹, CADE (arh.) s.v. *sfară*, SCRIBAN (vechi), ȘĂINEANU s.v. *sfară* 1°.

SFOIĂG 1° s. n. 785 VI „miros de mucegai pe care îl prind vasele goale”: Dacă butoiu îl ții într-o pimniță vara, prinde *sfoiăg* d-ăla; cf. u s c ă t ú r ă 2°. 2° var. s. m. pl. 747 V „viermișori care se fac în untură”: [Jumările] le netezesc bine, îmi pun bacată de hârtie sau nailon ceva peste ele acolo, să nu prindă *sfojóĝ*.

var. 2° **sfoiógi** s. m. pl. 747 V.

1° v. DLR, TDRG (Olt.) s.v. 2°, DM, DEX (reg.) s.v. 1°; cf. BĂRBUȚ s.v.; 2° cf. DLR (reg.) s.v. 2°, TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Olt.), SCRIBAN (vest), DM, DEX (reg.) s.v., LEXIC REG., II, p. 17 (Argeș) s.v. *spoiegeală*.

SFOIÓGI v. **sfoiăg** 2°.

SFOR s. n. 729 III „vârtej (de apă)”: I-a întins bătu, el a întins mâna și mai tare-l strângea *sforu* de apă; cf. a n a f ó r.

v. DLR (reg.) s.v. 1°, CADE (Olt.), SCRIBAN (sud), DM, DEX (reg.) s.v.; cf. BĂRBUȚ s.v.

SFORĂȘ s. n. 754 VI, 825 VI, 863 VI, 865 VIIIb „sfoară cu diverse întrebuințări la pescuit: se pune la plasă, la pripon etc. sau se folosește pentru înșiratul peștelui”: [Priponul] are niște undiți cu cârligu-așa puțin și are o floare și de floare altă ață legată de *sforășu* ăla care l-aveam lung 856 VIIIb; cf. ș f o r á c.

pl. *sforășe* 742 VI.

var. **forăș** s. n. 865 VI.

SFOROĂSĂ adj. f. 679 VIIb [despre cânepă] „fibroasă”: Noi obișnuim cânipă, nu bumbac, că cânipa e mai *sforoasă* ea, o sucim bine, o răsucim; cf. beligoasă...

SFORNĂIA vb. inf. impf. 3 sg. 723 A [despre un animal] „fornăia”: *Sfornăia* calu, da după lup nu să ducea.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG (Mold.) s.v. *sfornăi* 2°; cf. CADE (Mold., Bucov., Maram.) s.v. *forăi* 2°.

SFREĂNȚĂ s. f. 724 VII „*sifilis*”.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *sfranț*²; cf. TDRG (Munt.), CADE, SCRIBAN s.v. *frențe*, LEXIC REG., I, p. 102 (Rădăuți) s.v. *freatță*, BĂRBUȚ s.v. *sfrinție*.

SFÜLGER s. n. 706 VI, 854 VIIIb „fulger”.

v. DA (Vâlcea, Dolj, Romanați, Ban.) s.v.

SFULGERĂ vb. ind. impf. 3 sg. 739 VII, 850 A „fulgera”.

conj. prez. 3 sg. *să sfúlgera* 864 A, 870 V.

v. DLR (rar), BĂRBUȚ s.v. *sfulgera*, SCRIBAN (Serbia) s.v. *fulger*².

SIDEÂNCĂ s. f. 783 VI, VIII, 810 V, VI, 834 VII, 835 VIII „clacă”:

La *sideâncă* să strâneau, hai să ne strângem, să curățăm la porumb 783 VIII.

v. DLR (inv. și reg.) s.v. *sedeancă*, GL. DOBR., CV, 1951, 2, p. 35

(Teleorman) s.v.

SIDÉLĂ¹ v. *sădelă*.

SIDÉLĂ² s. f. 694 V „sedilă”; cf. *glugó i...*

v. DLR (reg.) s.v. *sedilă*².

SIDÍLĂ v. *sădelă*.

SIDÍLCĂ v. *sădelcă*.

SIHÁSTRU adj. 696 VIIIa [despre un loc, un ținut] „izolat, retras”:

[Ursul] găsește loc mai *sihástru*.

f. pl. *sihástre* 734 A.

SILÍNGĂ s. f. 827 VI „seringă”

v. DLR (reg.) s.v. *seringă*, GL. OLT. s.v.

SÍLIȘTE s. f. 833 A „teren argilos”: *Siliște* e un loc tot argilos, care produce mai mult cartofi.

SILÓASĂ adj. f. 805 VI „care produce silă; neplăcută”: Iese un praf tare rău [din grâu, la treierat], muncă *silóasă* grozav.

v. DLR (reg.), SCL, 1974, 6, p. 613 s.v. *silos*.

SILÓD s. n. 767 V „siloz”.

SILÓZ s. n. 842 VI, 862 VI „porumb semănat pentru nutreț”; cf. *ciocănéi...*

cf. DLR s.v.

SIMCEĂ v. *smiceăua* 2°.

SIMÉNDRĂ v. *Sâméndrul* 2°.

SIMÉNDRIUL v. *Sâméndrul* 1°.

SIMIÂNCA (4 sil.) s. f. art. 764 A, 769 III numele unui dans popular.

v. DLR (reg.) s.v.

SIMȚI s. m. pl. tantum 835 A „sărbătoare a celor patruzeci de sfinți”

v. BPh, 1939, p. 238 (Gorj) s.v.; cf. DLR, TDRG s.v. *sânt*, ȘĂINEANU (Trans.) s.v. *sămți*, SCRIBAN (pop.) s.v. *sânt*.

SÍNGUR adv. 671 VI, 699 VII, 716 VII, 743 III, 765 VIIIb, 775 VIII, 777 VII, 784 II, V, 827 VI, 835 VI, 843 V, 848 A, 855 V, 869 VIII „doar, numai”: Cât puteai să trăiești din *singur* două palme? 699 VII. *Singur* noi mai eram acolo 784 II; cf. *decât...*

cf. DLR s.v. 4°.

SINIOĂRĂ (4 sil.) s. f. 749 VII „măsuță rotundă foarte joasă”.

cf. DLR (pop.) s.v. *sinie* 2°, CADE, ȘĂINEANU (Ban.), SCRIBAN (Ban., Bucov.), TDRG, DEX (pop.), DM s.v. *sinie*.

SIPÉT s. n. 832 A, 835 Vb, A, 863 V, VII „coș mic (cu toartă)”; cf. p u í c. pl. *sipéte* 835 A, *sipéturi* 832 A.

v. SCRIBAN (Munt. vest) s.v.: cf. DLR, TDRG, ȘĂINEANU, DM, DEX s.v.

SIRIPÉSC vb. ind. prez. 1 sg. 686 A, 707 VIII „risipesc, împrăștii”: [larba] după ce-o cosesc, o-ntorc, o *siripésc* cu furca 686 VIII.

ind. prez. 2 sg. *siripéști* 707 VIII, 3 sg. *siripéște* 682 VI, 686 VI, 1 pl. *siripím* 686 A, 706 II, 707 Vlb, VIII; conj. prez. 3 sg. *să siripească* 707 VIII; part. m. pl. *siripíți* 671 VI.

v. DLR (reg.) s.v. *risipi*, SCRIBAN (vest) s.v., GL. ARGES, CV, 1950, 3, p. 36 (Teleorman) s.v. *siripi*.

SÍRİȚE adj. f. pl. 769 A, 800 V [despre oi] „bune de muls, după întărcarea mieilor”: [Oile] au rămas fără miei, e *síríte*, așa să zice 769 A.

v. DLR (prin Olt. și prin Munt.), COMAN, GL. (Olt.), CV, 1951, 1, p. 36 (Roșiori de Vede) s.v. *sirită*.

SIRIȚÉSC v. *sirîțezi*.

SIRIȚÉZI vb. tranz. ind. prez. 2 sg. 800 V „lași oaia fără miel, ca s-o mulgi”: După ce i-ai tăiat mielul, o mulgi: *sirîțéz!*, trei, patru oi, ți-ai făcut... faci brânză: cf. în *sirițá u*.

var. *sirîțesc* vb. ind. prez. 3 pl. 800 V.

SLÁBE adj. f. pl. 704 VI, 825 VI, A „de calitate inferioară”.

cf. DLR s.v. 6°.

SLAI¹ s. n. 812 VIIIb „margine, buză (la strachină)”: Zicem buzele străchinii, c-așa se-nțelege, dar noi meșteșugărește așa-i zicem, *slaj*.

v. BĂRBUȚ s.v.: cf. DLR (reg.) s.v. b., CADE s.v., LEXIC REG., I, p. 85 (Vâlcea) s.v.

SLAI² v. *sloi* 2°.

SLÁNĂ s. f. 841 V a, 844 V, 866 V „slănină”; cf. ș ú n c ă.

v. DLR, DM, DEX (reg.) s.v.

SLĂBICIÚNE s. f. 767 V, 812 V „carne slabă, macră”: Fac tobă, da. Cu ureche, cu șorici, cu ficat, cu grăsime, cu *slăbiciúne* 812 V; cf. pé c ie.

v. DLR (prin Olt.) s.v. I. 1°, GL. OLT. s.v. 2°.

SLĂBUȚÍCĂ adj. f. 715 VII dim. de la *slăbuțá*.

pl. *slăbuțéle* 715 VII.

SLĂNÍCUL s. art. 732 III numele unui dans popular.

v. DLR s.v.

SLEÍM vb. tranz. ind. prez. 1 pl. 812 III „zdrobim prin frecare”: Punem în putine zarzăre, într-o altă oală mai micuță le *zleím* puțin, strecurăm zeama.

v. DLR (înv. pop.) s.v. *slei* 11°.

SLOBÓZI vb. ind. prez. 2 sg. în ~ **ápele** 779 VIIc „îndeplinești un ritual la șase săptămâni după înmormântare: începi să cari a p e l e 2°”.

SLOI s. n. 1° 674 V, 675 VII „carne prăjită (de porc sau de oaie) conservată în grăsime și, prin extensie, mâncare pregătită din aceasta”: [Carnea] o iei și o fierbi apăi în untură, o faci *sloi* 675 VII. 2° var. 804 V „bucată compactă (de mămăligă)”: Să iasă mămăliguța bună, zice, să iasă ca un săpun. *slaj*, așa zicem noi.

var. 2° **slai** s. n. 804 V.

1° v. DLR (pop.), CADE, SCRIBAN (Trans.), GL. ARGES, GL. DOBR., **BĂRBUȚ** s.v.

SLÓII s. m. pl. art. 848 VIII „sloiurile (de gheață)”.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG (Mold.), CADE, SCRIBAN (vechi) s.v. *sloi*.

SLON s. n. 688 III „pățul. hambar. coșar”; cf. *covérgă* 2°...

cf. DLR (pop.), CADE (Olt.), DM (reg.), SCRIBAN, GL. ARGES.

BĂRBUȚ s.v.

SMANȚ s. n. 1° var. 681 IV „smalț”. 2° 812 VIIIb „strat care se depune pe pereții butoiului cu vin”.

var. 1° **jmalt** s. n. 681 IV.

v. DLR (înv. și reg.), SCRIBAN (vest) s.v. *smalt*, TDRG (mod.) s.v. *zmalț*.

SMĂNȚUIȚ vb. part. 758 VII „smălțuit”.

var. **jmălțuiește** vb. ind. prez. 3 pl. 681 IV.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *smălțui*, CADE (prov.) s.v. *smântui*, SCRIBAN s.v. *smălțuiesc*, GL. DOBR. s.v.

SMĂRDOȘENII s. m. pl. art. 808 V „locuitorii comunei Smârdioasa”

SMÂC s. 866 VIII [la pescuit] „bețișor fixat la firul undiței, care, plutind, semnalizează prinderea unui pește; plută”: Să vezi, dacă vine peștele, s-agață. smucea dă... dă bătu ăla, ș-ăla-i zicea *zmîc*.

cf. DLR (reg.) s.v. II. 1°, DM s.v. 1°, TDRG s.v. *zmâc*.

SMÂNTĂNI s. f. pl. 692 V pl. de la *smântână*: Avem *smîntîn*! strânse.

v. DLR (rar) s.v. *smântână*.

SMICEÁUA s. f. 1° art. ~ (**fúsului**) 715 VII „capătul ascuțit al fusului”: [Niște bețe] mai grosuțe așa ca... ca cum aş spune eu, ca *zmićăua fúsului*. 2° var. 821 VI a „unealtă mică de fier, cu un capăt tăios, folosită pentru a lăsa sânge vitelor bolnave”.

var. 2° **simceá** s. f. 821 VIa.

1° v. DLR (prin nordul Mold. și prin nord-vestul Trans.) s.v. 2° a, TDRG s.v. *simcea*, SCRIBAN (Mold.) s.v. *sămcea*; cf. CADE s.v. *smicea*, ȘĂINEANU s.v. *sămcea*, LEXIC REG., II, p. 124 (Suceava) s.v. *sincea*; 2° cf. DLR (reg.) s.v. 2° b, TDGR, CADE (Olt., Ban., Trans.), SCRIBAN (vechi) s.v. *simcea*, ȘĂINEANU s.v. *sămcea*, LEXIC REG., II, p. 101 (Orăștie) s.v. *simciă*, BPh. 1939, p. 239 (Gorj) s.v. *sămcea*.

SMOLNIȚOÁSE adj. f. pl. 757 VII [despre terenuri] „argiloase”: cf. *zlotós*.

cf. DLR (reg.) s.v. *smolniță*², ȘĂINEANU (Mold.) s.v. *smolniță*.

SMORCĂIA vb. ind. impf. 3 sg. 703 VIIb „supura”: Genuchiu *smorcăia*: cf. *supuroiéze*.

cf. DLR (prin nord-vestul Munt.) s.v. *smiorcăi*.

SMÚCHIU s. n. 682 VII „mușchi (la porc)”.

pl. *smúchiuri* 682 VII.

SNOÁVE s. f. pl. 733 V „giumbușlucuri, bufonerii”: Îi duce în albie [pe socri], în roabă, îi duce-acasă, fel de fel de *znoáve* fac [la nuntă]: cf. *onăniile*...

cf. DLR (înv.) s.v. *snoavă* 1°.

SNOPÍT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 811 VIII „s-a zbatut, s-a zvârcolit”: *S-a znuopít* pân-a murit. *S-a trântit*, a căzut și-n pat, a căzut și jos, și-n dreapta, și-n stânga: cf. *răzbatút*.

v. DLR (reg.) s.v. *snopi* 5°.

SOÁCRE s. f. pl. 706 VII, 859 VIIa [la nuntă] „rudele (femei) din partea mirelui”: Toți din partea mirelui să spunе socri, dacă are trei, patru surori, cică-i *sóacre* 859 VIIa.

SOÁRBĂ s. f. 683 V „lături: [Porcul] îl îngrijim bine cu boabe, cu *sóarbă* sau cu apă.

v. DLR (reg.) s.v.², LEXIC REG., I, p. 85 (Vâlcea) s.v.

SOÁRE s. 753 VIII „punct cardinal: sud”: Bătea un vânt din *sóare*; știi ce-nseamnă *sóare*? De-aici din austru; cf. *áustru*.

cf. DLR (reg.) s.v. 1°.

SOÁRTA, în ~ loc. adv. 731 VI [depre modul de a lucra] „empiric”: S-a luat unchiașu să-i lucreze el [stupii], *în sóarta* lor, nu pă stas... așa *în sóarta* lor.

cf. DLR s.v.

SOÁȚĂ s. f., ~ de mireasă 743 VII [la nuntă] „însoțitoare a miresei, îndeplinind anumite sarcini în cadrul ceremonialului”: *Sóăță de mir însă*... pune o fată mireasa, care-i place ei, care are părinți întregi, ca să nu fie fără tată, fără mamă [...] însemnează lumea... servește la masă, dă dulceață...

v. DLR (înv. și reg.) s.v.

SÓBUNE adj. f. pl. 846 VII [despre abale, în opoziție cu *bune*, *mistrețe*] „șesute rar, de calitatea a doua”: Care n-avea lână de ajuns un dinte d-ăsta punea... punea numa un fir ș-un dinte și nu ieșea bune [abalele] și să zicea *sóobune*.

SOCOTÍT adj. 684 VI „puternic, solid”: Un bărbat voinic, *socotit*, a fost beat și când... cade jos.

cf. DLR (rar) s.v. 2°.

SOCREÁLĂ s. f. 692 VI „petrecere la socrii mici, în timpul nunții”: cf. *dant* 1°...

cf. DLR (prin vestul Munt.), GL. ARGES s.v.

SÓCRI s. m. pl. 1° 859 VIIa [la nuntă] „rude (bărbați) din partea mirelui”: Toți din partea mirelui să spună *sócři*. 2° ~ **de car** 746 V [la nuntă] „tineri căsătoriți, dintre rudele mirelui, care însoțesc mireasa la casa acestuia”

1° cf. DLR (reg.) *socru* 2°, GL. OLT. s.v.

SOCRÍE s. f. 1° 713 Va „petrecere, luni după nuntă, în familiile mirilor”: *Socríja* este luni de dimineață; cf. *tárnă* 3°, *títorul*, *zi* 3°. 2° colect. 692 V „rude ale tinerilor căsătoriți”. 3° pl. art. 678 III, 693 III [la nuntă] „darurile din partea miresei pentru rudele mirelui”: După ce se scoală masa, să joacă *socríile*, daru miresei 693 III.

pl. art. 3° *socríile* 678 III, 693 III.

1° cf. DLR (înv. și reg.) s.v. 2°; 2° cf. CADE (Ban., Trans.) s.v.: 3° v. DLR (reg.) s.v. 2°, GL. ARGES s.v.

SODÓS adj. 837 V, 842 V, 845 V, 850 V, 857 VII [despre săpun] „cu prea multă sodă”: Dacă-i prea *sodós* [săpunul], mai adaug puțină untură 837 V; cf. *însudát*.

v. GL. DOBR. s.v., BĂRBUȚ s.v. *sodoasă*; cf. GL. OLT. s.v. *sodoasă*.

SOFRÁ s. f. 669 VI „garnitură din șuvițe de piele la cojoace”: cf. *tasmá*. pl. *sofrále* 669 VI.

v. GL. ARGES (vechi) s.v.; cf. DLR (prin nord-vestul Munt.) s.v. *sofrea*.

SOLÁRE s. f. 845 VIII „tratare a semințelor cu substanțe chimice”

SÓLĂ s. f. 801 VI „porțiune de teren cultivată cu aceeași specie de plante”

v. DLR s.v.¹.

SOLEÁZĂ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 1° 720 VI „se cultivă o solă, în cadrul unui asolament”. 2° 845 VIII „se tratează sămânța cu substanțe chimice”: cf. *împietrează* 5°...

2° sup. *pentru solát* 845 VIII.

SOLZÁRUL s. m. art. 843 VIII „meșterul care însolzește casa”

cf. CADE s.v. *solzi*, SCRIBAN s.v. *solzesc*.

SOLZÉȘTE adv. 828 VIII, 843 VIII „mod de a așeza, în formă de solzi, trestia, țigla etc., la acoperișul casei”: Să forma casa învelită cu trestie, *solzêște*, așa-i zicea 843 VIII.

v. DLR (rar) s.v.; cf. CADE s.v. *solzi*, SCRIBAN s.v. *solzesc*, GL. DOBR. s.v.

SÓMNUL s. n. art. în ~ *mătășii* 695 VII, 779 VIIc, 780 V, 811 VII, 834 VII „starea de letargie a viermilor de mătase înainte de a înveli gogoșile”: [Viermii de mătase] mai și doarme ei două, trei somnuri, da când doarme *sómnul mătăși* dă să scoală ei, să scoală uite toma atâta de mari 779 VIIc. *Sómnul mătăși*, cum se spune, că ei [viermii de mătase] doarme când e mici, o dată pe săptămână, da nu doarme... așa mai mănâncă câte unii, da atunci doarme... șade frunza pe ei, nici nu le dai două zile 811 VII.

SONDĂR s. m. 725 A „muncitor la sondă; sonдор”: Am lucrat la sondă ca... nu ca *sondăr*, ca ziuăș.

v. DLR (reg.) s.v.; cf. ȘĂINEANU s.v.

SONDĂRIE s. f. 705 VI „meserie de s o n d a r”: Trebuia să-nvăț și eu meseria asta de *sondărie*.

v. DLR s.v.

SORB s. n. 723 VII, A „curcubeu”: Numa la curcubeu să zice *sorb* [...] ai văzut că el să lasă, lasă capetele-alea unu-ntr-o parte, unu-ntr-o parte. Bă! zice, a căzut în pârâu și soarbe apa A.

cf. DLR s.v.² 2°.

SOREĂȚĂ¹ s. f. 800 V, 817 VII, 829 VII „floarea soarelui”: Făceam *soreăță* multă, făceam ulei 800 V; cf. floáre 5°...

v. DLR (reg.), GL. ARGEȘ, LR, 1961, 4, p. 318 s.v.

SOREĂȚĂ² s. f. 778 VIIb „obleț”; cf. bălăiță...

v. DLR (prin Olt., prin Munt. și prin Mold.) s.v.¹, CADE s.v. *sorean*, CV. 1951, 9–10, p. 57 (Prahova) s.v. *sorețe*; cf. TDRG (Mold.) SCRIBAN (Olt.) s.v. *sorean*.

SOREȘTI s. pl. 731 II „obleți”: Cu pluta când dădeam, prindeam pești din ăia mai mărunți: lateți, *sorești*; cf. bălăiță...

SORG s. 806 VI, 835 VI, 860 VI „plantă din care se fac mături”; cf. tătár.

cf. DLR, DEX s.v.

SORICĂ s. f. 794 VII, 799 VIIb, 801 Va, A, 802 III, V, VI, VIIa „floarea soarelui”; cf. floáre 5°...

v. DLR (prin Mold.), LEXIC REG., I, p. 62 (Vaslui), CV, 1951, 1, p. 36 (Roșiori de Vede) s.v.

SORIE s. f. 827 V, VI, VII „floarea soarelui”, cf. floáre 5°...

SORINĂ s. f. 798 VI „floarea soarelui”: Atunci înainte îi zicea *sorină*, nu-i spunea ca acum floarea soarelui, *sorină*; cf. floáre 5°...

v. DLR (reg.) s.v. *sorin* 2°.

SOROĂICĂ (3 sil.) s. f. 797 V, 803 I, 818 VI, A „floarea soarelui”: *Soroăică* și floarea soarelui mai zice lumea acum 797 V; cf. floáre 5°...

v. CV, 1951, 1, p.36 (Roșiori de Vede) s.v.

SÓRȚUL s. n. 1° art. 740 V „biletul numerotat prin care se stabilește ordinea la treierat, la stână etc.; sorți”: [La treierat] făceam ceată, trăgeam *sórțur*! 846 VIII. Când ne vine rându de luăm cașu, ei încheagă cașu tot și de la toate oile câte sânt, trei, patru sute [...] și-l ia numai oamenii ăia care sunt băgați în *sórțu* ăsta 740 V. 2° var. 775 VI, 834 A „soartă”.

pl. 1° *sórțuri* 775 VI, 791 A, 846 VIII.

var. **șorț** s. n. 1° 787 VIII, 791 VI, 794 A, 830 VI, 2° 775 VI, 834 A; pl. 1° *șorțuri* 760 VI, 775 VI, 791 A, 794 A; 2° *șorți* 680 VIII.

1° v. DLR s.v. *soartă II.1°*; cf. CADE s.v. *soarte* 5°, SCRIBAN s.v. *sort*, DM s.v.; 2° v. DLR s.v. *soartă*.

SOSEÁ s. f. 673 VIII, 677 VIII, 679 VIIa, 686 VIIb, 687 VIIb, 694 VIIb, 716 A, 742 VIIIb, 769 A, 784 VIII, 785 VIIb, 793 A, 796 VII, 804 VII, 805 VII, 825 III, 826 III „șosea”; cf. *linie* 1°.

pl. *soséle* 678 VIIb.

var. *suseá* s. f. 691 V, 704 VIIa, 758 VIII, 760 VIIb, 767 V, 815*; *șoșele* s. f. pl. 813 VIIIc; *șușá* s. f. 719 VII, 727A, 733 VII, 745 II, 772 VII.

v. DLR (reg.) s.v. *șosea*, BĂRBUȚ s.v. *susea*, *șușea*.

SOSÍT, am~ vb. tranz. ind. pf. c. 1 sg. 671 VII, 677 VIII „am ajuns din urmă”: *Ș-am mers după dâra lui până unde l-am sosít [pe mistreț] de l-am prins* 677 VIII.

ind. pf. c. 3 sg. *a sosít* 674 VIIIb; refl. ind. impf. 1. pl. *ne soseám* 686 VIIb.

v. DLR (înv. și pop.), TDRG (Munt. mod.), DM (înv.), CADE s.v. *sosi*.

SOȚ s. m. 1° 791 VII „șoție, nevastă”: *Sânt sótu* lui moșu. Moșu-așa-l cheamă. Pădureanu, Constantin Pădureanu și eu sunt *sótu*. 2° ~ de ginerică 734 V, 743 III. V „cavaler de onoare al mirelui”: *Sóțul de ginerică* cu ginerica merg cu plocon prin sat 743 V; cf. *fráte* 1°.

pl. 2° *soți de ginerică* 743 III.

1° v. DLR (înv. și reg.) s.v. 2°, CADE (arh.) s.v. 4°, DM, DEX (înv.) s.v. 1°; 2° v. DLR (înv. și reg.) s.v. 1°.

SOȚÍA s. f. art. 803 VIIb „soțul, bărbatul”: *N-a vrut tat-al meu să mă lase să-l iau soțíea* asta *ș-am fugit* cu el.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. 3°, TDRG, CADE, DM, DEX (înv.), COMAN. GL. (Neamț), GL. OLT., BĂRBUȚ, GS, 1937, p. 247 (Dolj) s.v.

SOȚITÓR s. m. 753 V „însoțitor”: *Merge* cu un *soțítór* a lui ginerică.

SOVÓN s. n. 1° 842 V „bucată de stofă; cupon”. 2° var. 835 VII membrană cu care se nasc unii copii pe cap: *căiță*”.

var. 2° *țovón* s. n. 835 VII.

1°, 2° cf. DLR (înv. și reg.), TDRG (Munt., Trans.), ȘĂINEANU (Ban.), SCRIBAN (Munt. est), DM, DEX, GL. DOBR., An. Dobr., 1923, 4, p. 102. BPh, 1939, p. 238 (Gorj) s.v.

SPAHÍE s. f. 747 VIIa „stafie, strigoii”: *Păsările iar să nu treacă când pornește la biserică [cu mortul], cică să face spahíie*; cf. *stirigó i, ucigá ș.* pl. *spăhii* 739 V.

v. DLR (înv.), SCRIBAN (Munt. vest) s.v. *stafie*.

SPANÁTEC adj. 673 VI [despre un teren, un stup etc.] „neroditor”: *Dacă locurile rentează, cosim de trei ori, iar dacă nu, de două ori, ori poate numai o dată dacă-i locu spanátec, adică sărac*; cf. *sterpós*.

cf. DLR (prin nord-estul Munt.) s.v. *spánatic* 2°.

SPÁNGĂ s. f. 719 VIIIb „drug de fier ascuțit la un capăt; rangă”.

cf. DLR (înv. și reg.), TDRG, SCRIBAN (înv. fam.), DM, DEX (înv.), CADE s.v.

SPĂNGHIE s. f. 782 V „stinghie”.

SPARMANȚÉT s. n. 715 VII „spermanțet, stearină”.

var. **sparmațét** s. n. 820 VII.

cf. DLR (înv. rar) s.v. *spermantet*.

SPARMAȚÉT v. **sparmanțét**.

SPÁRTELEA, pe ~ oála v. oála 2°.

SPÁTELE, de-a ~ 1° loc. adv. 747 VIIb „pe spate, în spate”: A sosit șase militari cu uneltile *d-a spátılı*. 2° loc. prep. 725 VII „în spatele, în urma”: La vreo două, trei zile m-am dus tot cam *de-a spátele* omului. 3° în **dau** ~ loc. vb. 716 VIIIa „alerg. fug”: cf. b á j a...

3° cf. DLR (înv. rar) s.v. *spate I.1°*.

SPĂIMĂM, să~ vb. tranz. conj. prez. 1 pl. 849 VII „să înspăimântăm, să speriem”.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG (lb. v.), CADE (înv., Ban.) s.v. *spăima*, SCRIBAN (vechi) s.v. *spămez*; cf. SCL, 1974, 6, p. 614 s.v. *spăimit*.

SPĂLĂCĂNIE s. f. 733 A, 740 VII, 748 VIIb, 751 VIIIb „petrecere (între rude) marți după nuntă”: Marți s-aduna pă urmă neamurile toate și făcea *spălăcânia*. Cu borș de potroace, de cutare 751 VIIIb.

v. GL. DOBR. s.v.: cf. DLR (înv.), TDRG, CADE, ȘĂINEANU, DM (pop.), DEX, DR, 1920, 1, p. 267, SCL, 1974, 6, p. 614 s.v. *spolocanie*.

SPĂLĂCÍT, s-a~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 697 VIIIb [despre un teren] „a fost spălat de ploii: s-a degradat”: Punea porumb p-acea pretutindeni. *S-a spălăcít* pământu acu, nu mai e bun de nimic.

SPĂLĂCÍTÚRI s. f. pl. 842 VI „locuri adânci, săpate de apă în albia unui râu, în care se adună peștii: cotloane”: [Peștele] are și el diferite locuri ale lor care s-adună și el [...] nu-n orice loc s-adună peștele, știți, s-adună și el, cum să spune la noi, *spălăcítúr!*

SPĂNGHIE (3 sil.). se~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 675 VI [despre lemn] „crapă, se despică”: Dacă-l tăia numai dintr-o parte cu fieru, *să spănghiá* fagu și te prindea și te omora.

ind. impf. 3 sg. *se spănghiá* 675 VI.

SPĂRGĂTOÁRE s. f. 758 VI „unealtă cu care se sparg lemnele pentru șiță”.

SPÁRGEÁM vb. ind. impf. 1 sg. 792 VI, 794 A, 803 VIII, 825 A „deșteleneam”: Primu an îl *spăr gám* [terenul] și nu puneam nimica 825 A.

ind. impf. 2 sg. *spărgeái* 825 A, 3 sg. *spărgeá* 793 A, 1 pl. *spărgeám* 773 VIII, 868 VI, pf. c. 3 sg. *a spart* 793 A, 1 pl. *am spart* 825 A.

v. DLR (înv. și pop.) s.v. *sparge II*. 7°, DM (rar) s.v. *sparge* 6°, GL. ARGES s.v. *sparge*.

SPÂLDĂRI s. f. pl. 675 VII, 693 III „puzderii”; cf. *crăța*...

var. **spuldării** s. f. pl. 694 V; **spuldări** s. f. pl. 697 VI, VII.

v. DLR (Munt.), LR, 1959. 2. p. 54 (Pitești) s.v. *spâldării*, CV, 1950. 4. p. 39 (Muscel) s.v. *spuldărie*.

SPÂNICICĂ adj. f. 694 Va „nedezvoltată, înapoiată mintal”: Vorbește tot, știe tot, da numa că nu a crescut ea normal, cum trebe, și a rămas așa mai *spînicică*, nu prea e așa chiar... sănătoas-așa.

SPÂNZURĂ, se~ vb. 1° refl. ind. prez. 3 sg. 724 VI [despre o vână de apă] „rămâne mai sus față de fundul fântânii”: Vâna să spune că dacă... *să spînzură*, adică de rămâne-n mal sus, să nu te duci cu fântâna în jos, că nu mai vine apă. 2° part. 687 VIII „abrupt”: Unde-i locu mai *spînzurat* cosim numai o singură dată.

part. 2° *spânzurat* 687 VIII.

SPÂRÂNGHEATĂ adj. f. 672 V „cățărată, agățată: Stai *spîringată* prin duzi să culegi la frunză.

SPÂRNÉL s. n. 834 A „bătătură infectată”.

var. **zbârnéle** s. n. pl. 834 A.

SPÉCME v. **spégmă**.

SPÉGMĂ s. f. 774 VIIb, 799 V, 821 A, 834 A, 835 A „cantitate de fire (de grâu, de busuioc, de cânepă toarsă sau dărăcită etc.) cât cuprinde o mână” pl. *spégme* 774 VIIb, 777 VII, 799 V.

var. **spécme** s. f. pl. 799 VII.

v. DLR (pop.) s.v. 2°; cf. CADE (Mold.), GLOSAR REG. (Vatra Dornei) s.v. *specmă*, GL. ARGEȘ, LR, 1959. 6. p. 53 (Iași), 1961. 1. p. 24 (Crișana) s.v., LEXIC REG., I, p. 38 (Gura Jiului), BĂRBUȚ s.v. *spemnă*.

SPÉLBĂ¹ adj. f. 781 VI „blondă”.

v. DLR (pop.), GL. ARGEȘ s.v. *spelb*; cf. DEX (pop.), DM s.v. *spelb*.

SPÉLBĂ² v. **spérlă** 1°.

SPÉNSER s. n. 781 VII „haină lungă de stofă”: Era balton și-i zicea *spenser* de cangăr.

cf. DLR, DEX (înv. și reg.), TDRG (Trans.), ȘĂINEANU, DM s.v. *spențer*, CADE (Trans., Ban., Mold., Olt.) s.v. *spenț*, SCRIBAN s.v. *spencer*.

SPÉRIE vb. ind. prez. 3 sg. 769 VII [fig.] „dă la o parte, împrăștie”: [Terciul de mămăligă] fierbe până-i *spérije* spuma, că face spumă dân mălai, și dacă-i pierе spuma, băgăm mălai.

cf. DLR s.v. *speria* 1°.

SPÉRLĂ s. f. 1° 727 V „cenușă încă fierbinte, care acoperă cărbunii: șperlă”. 2° 744 VI „pleavă”: Cum bătea vântu, lua *spérла* toată de pe grâu: cf. că mășuială 2°...

var. 1° **spélbă** s. f. 864 A; **spérlă** s. f. 725 V, 727 V, 842 VIII.

1° v. DLR (reg., mai ales Mold.), SCRIBAN (sud), ȘĂINEANU (Mold.), DEX (reg.), CADE, DM s.v. *șperlă*.

SPETEĂZĂ, *se~* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 842 VI [despre fiecare picior din față al calului] „se scrântește”: Dacă e în partea din față, nu se răscoptează. da *se spetează* el, *se spetează* [piciorul calului], așa se spune. Din oprire, din goană oprit în loc.

SPETEZĂTE adj. f. pl. 769 VII [despre țesături] „(țesute) în dungi”: [Nunului] îi da cârpă, prosoapele cusute, *spetezâte*.

SPETÎILE s. f. pl. art. 762 V „spetele (la porc)”: Îi scoate șoldurile alea, *spetiile*, cum să spun, șirul [porcului]; cf. *b u t ú c...*

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *spetie* 1°, CV, 1949, 5, p. 25 (Mehedinți) s.v. *spetie*.

SPÍCUL s. n. art., ~ *uréchii* 700 VIIb „lobul, sfârcul urechii”.

SPÍCURILE s. n. pl. art. 705 VIII „spicele”.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG (mod.), CADE (rar), DM, DEX s.v. *spic*.

SPILÚȚE s. f. pl. 733 V „cantități (de făină, tărâțe etc.) cât încap în pumn”: [La borș pun] trei *spilúțe* așa de tărâțe și două de mălai.

SPÍRLĂ v. *spérlă* 1°.

SPIROÁNCĂ s. f. 827 A „ac de păr”; cf. *c r á n g ă*.

SPIRT s. n. 692 VIIIa, 707 VIII, 710 VI, 712 VI, 714 VI, 721 VI, 732 A, 739 VI, 743 VI, 788 A „țuică tare, care curge întâi la cazan”: [Țuica] aceea prima să numește *spirt* 714 VI; cf. *d r ó j d i e* 1°...

v. DLR (impropriu) s.v. 1°.

SPIRTÓS 1° adv. 804 V [despre mirosul unor plante] „pătrunzător, aseptic”: Adun pelin ... care miroase *spirtós*. 2° adj. m. pl. 830 VI [fig.] „isteți”: Eram aici în comună câțiva băieți mai *spirtóși*!; cf. *z v â r l á v* 1°.

2° adj. m. pl. *spirtóși* 830 VI.

1° v. DLR (înv. și reg.) s.v. 4°; 2° v. DLR (fig.) s.v. 1°.

SPLÍNA s. f. art. 832 A „bucata de lemn fixată sub inima căruței pentru mobilitatea acesteia la cârmire”.

v. DLR (pop.) s.v. 2°.

SPOIÁNJEN v. *poiánjen*.

SPOITOREÁSA s. f. art. 821 VII numele unui dans popular.

v. DLR (reg.) s.v. 3°.

SPOJÁR s. n. 686 V, VIIb, 787 VII „pojar”; cf. *c ó r u l*.

v. DLR (reg.) s.v. *pojar*.

SPONGI, *pe ~* loc. adv. 701 VIII „puțin, cu economie”: Mâncam ca *pă spongi*!

cf. DLR (pop. și fam.), CADE (fam.), ȘĂINEANU (Mold.), DM, DEX (reg.), TDRG, SCRIBAN, BĂRBUȚ s.v. *sponcă*.

SPRÍȚURILE s. n. pl. art. 783 VI „lemnele încrucișate care susțin cofrajul la fântână”: Adică *sprițurile*-nseamnă niște lemne rotunde, care puneam așa-ncrucișate de ținea cofragu-ăla de stacheți [la fântână], de-l ținea forțat în pământ; cf. *ș p l i n t*.

cf. DLR (reg.) s.v. *șpriț*.

SPULDĂRI v. *spâldări*.

SPULDĂRII v. *spâldări*.

SPUMĂR s. 706 Vb, 708 Vb „spumieră”.

SPURC s. n. 690 VII „murdărie”; cf. *bleasc...*

v. DLR s.v. 3°.

SPURCĂT adj. 865 II [la unele jocuri de copii] „penalizat, pedepsit pentru o greșeală comisă”: Dacă m-a atins, sânt *spurcăt* cu.

cf. DLR (reg.) s.v. *spurca* 6°, TDRG s.v. *spurca* 4°.

SPURCĂCIUNI s. f. pl. 818 V „boli de copii (în special bube dulci)”

v. DLR (pop.) s.v. *spurcăciune* 1°.

SPUZĂȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 830 VII „arde, prefăce în spuză”: Pentru leșie care mai vrea mai *spuzăște* coceni d-ăștia de porumb, arzi coceni d-ăia.

ind. pf. c. 1 sg. *am spuzit* 830 VII.

STACHÉȚI s. m. pl. 687 VI, 756 VI, 783 VI „șipci, leături”: Se cercuia casa acia, adică să bătea un rând de *stakéț!* mici p-o parte și pe alta, ca să prindă pământu, lutu 756 VI; cf. *baschié...*

v. DLR (mai ales în Olt. și Munt.) s.v. *ștacetă* 2°.

STĂIȘTE s. f. în expr. *stăteám de ~* 671 II „ne odihneam, la amiază, împreună cu vitele duse la păscut”.

v. DLR (reg.) s.v. *staniște* 1°; cf. LEXIC REG., I, p. 86 (Vâlcea) s.v.

STĂMBĂ s. f. în expr. *să fiți în ~* 852 A „să fiți prezenți (cu toții): Băieți, mâine de dimineață, la ora opt *să fiți!* în *stămbă*, vă prezentați la datorie fiecare [...] veniți toți la mine.

STAT, *am ~* vb. ind. pf. c. 1 sg. 825 A [despre un tânăr, o tânără] „am (fost) curtat(ă), am fost în dragoste”; cf. *discută...*

conj. prez. 3 sg. *să stea*; imper. 2 sg. *stai* 825 A.

cf. DLR (pop.) s.v. *sta* 1.2°.

STĂTUL s. n. art. 785 VIIb, 809 V „lumânarea de înălțimea mortului care i se pune acestuia pe piept”: O lumânare mare, îi zici *státu*, i-o pui [mortului] în piept 785 VIIb.

v. DLR (reg.) s.v. *stat* 2° IV 6°, LEXIC REG., I, p. 36 (Băilești), BĂRBUȚ s.v.

STĂVIȚĂ s. f. 833 A „grămadă de patru snopi (care se face dacă grâul a fost secerat înainte de coacere)”.

pl. *stăviți, stăviți* 833 A.

v. DLR (prin sudul Munt.) s.v.

STĂGNÍT, *am ~* vb. ind. pf. c. 1 sg. 772 VIIIa „am stagnat (lucrul)”: După aceea *am stăgnít* ceva cu lucru la casă, am mai întârziat. Nu aveam gata materialu.

STĂNOĂGĂ s. f. 1° 726 VIIb „par fixat paralel cu pământul, la extremitățile laterale ale unui podeț; balustradă”; cf. *prijinile*; 2° 760 VI

„steajer”: Bătea un țaruș bun în pământ, o *stănoágă*, și la urmă lega caii și bătea toată ziua așa arie în locul asta: cf. *streájer*.

pl. 1° *stănoáge* 726 VIb.

1° v. DLR (prin Munt.) s.v. *stănog* 3°; cf. SCRIBAN (Dorohoi) s.v. *stănog*.

STĂRLUCEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 703 VIIb „strălucea”; cf. *licureá*...

v. DLR (reg.) s.v. *străluci*.

STĂRLUCÓS adj. 732 VII „strălucitor, lucios”.

cf. DLR (înv. rar) s.v. *strălucos* 1.

STĂRNÚTĂ adj. f. 835 A [despre o oaie] „cu pată albă pe bot”; cf. *vácłă*.

pl. *stărnúte* 835 A.

cf. DLR (înv. și pop.) s.v. *strănut* 2°, TDRG, CADE s.v. *strănut*.

STĂUÍNĂ (4 sil.) s. f. 674 VI, 697 VI „iarbă grasă crescută pe locul unde a fost stâna”: Unde doarme oile și mieii de dorm iese iarbă grasă și frumoasă, asta-i *stăuínă*, așa-i spune, din aia dă ele lapte foarte mult 697 VI.

v. DLR (prin nord-vestul Munt., sudul Trans.) s.v., COMAN GL. (Muscel) s.v. *stăoină*, GL. ARGEȘ, DR, 1921–1922, p. 624 (Rucăr-Muscel), LR, 1959, 2, p. 54 (Pitești) s.v.

STĂUINOÁSĂ (5 sil.) adj. f. 676 VI [despre iarbă] „grasă, crescută pe stăuină”: Ursul care știu că mănâncă zmeură, afine, iarbă d-aia *stăuínă* oasă dă pădure, adică dă stână, cea mai grasă iarbă.

STĂLPÉTE ș. m. 757 VII „stâlp”; cf. *teréci*.

v. BĂRBUȚ s.v.

STĂNGA s. f. art. 847 VIII numele unui dans popular: *Stînga* vine [...] ia domnișoara la brațe și se-nvârtește cu ea.

STĂNGÁCI adj., **stup** ~ 815 A „stup cu albine mari, vinete, rele, care dau miere puțină”.

STĂNGĂCÉȘTE vb. ind. prez 3 sg. 710 VIIIb „calcă strâmb: șchiopătează”: [Era] femeie bătrână, n-a mai... n-am mai vrut nici noi să facă operație [la picior] și nici ea, ș-a rămas... *stîngăcêște*.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *stîngăci*, GL. DOBR. s.v. *stîngăcesc*.

STĂRPĂREÁȚĂ adj. f. 675 VI [despre iarbă] „slabă, nehrănitore”.

STEÁGĂR v. *streájer*.

STEÁJEN v. *streájer*.

STENCĂNEÁ v. *tencăneá* 2°.

STEREGHEÁȚĂ s. f. 682 V, VII, 694 VIIb „reziduu la prepararea săpunului”: Sub săpun rămâne un fel de *steregáță* îi spune la noi, leșie numită *steregáță* 682 V; cf. *boroghínă* 3°...

cf. DLR (reg.) s.v. 5°, GL. ARGEȘ s.v.

STEREGÍU v. *sterejie* 2°.

STEREJÍE s. 1° f. 858 V, 866 V, 869 Va, b „reziduu la prepararea săpunului”: Mai rămâne, știți, ceva mizerie și rămâne pe fund [...] și aia-i

spunem *sterejié* 866 V; cf. boroghîná 3°... 2° var. 676 VII „țurțur de funingine format pe coșul casei”: Când intrăm în iarnă, măturăm, și pe iarnă măturăm [coșul], că vine de se-ngroașe, se face *steregiu* ăla de funingine.

var. 1° *sterijie* s. f. 751 V; *stirijie* s. f. 850 V; *stirigie* s. f. 849 VII; 2° *steregiu* s. n. 676 VII.

1° v. GL. DOBR. s.v.; cf. DLR (reg.) s.v. *tirighie* 1°; 2° cf. DLR (înv. și reg.) s.v. *steregie*, TDRG, CADE s.v. *steregie*, DM (înv.), LEXIC REG., II, p. 54 (Făgăraș) s.v. *steregie*, SCRIBAN s.v. *tirighie*, ȘĂINEANU (Mold.), BĂRBUȚ s.v. *stirigie*, Șez., 1894, 3, p. 88 s.v. *stirigii*, LR, 1959, 3, p. 67 (Pitești) s.v. *steregiu*.

STERIJIE v. *sterejie* 1°.

STERP adj. 728 A [despre un teren] „fără case; viran”: În fața școlii acolo era *sterp* acolo, nu era case.

v. DLR (înv.) s.v. I. 1°.

STERPÓS adj. 697 VI [despre un teren] „sterp, sărac, neroditor”: Mai era într-o margine de munte, unde era locu mai *sterpós*, un cârd de sterpe, c-alea nu se bagă la iarbă bună, se bagă așa la iarbă mai sălbatică; cf. *s p a n á t e c*.

v. DLR (înv.) s.v.

STÍCĂLĂ s. f. 750 VIIIb, 812 V, 857 VII, 866 VII „sticlă (recipient)”.

STICI s. n. 1° 778 V „presă, teasc”: [Tobele] musai să le pui la *stic*; cf. *t e á s c ă*. 2° 830 A „prăjină cu care se împinge luntrea pe baltă”.

pl. 2° *stice* 830 A.

1° v. GL. OLT. s.v.; cf. DLR (reg.) s.v. *știc* 2°, CV, 1950, 4, p. 38 (Munt.) s.v.; 2° v. DLR (reg.) s.v. *știc* 3°, TDGR (Olt.), SCRIBAN (sud) s.v.

STICIUIM (3 sil.) vb. ind. prez. 1 pl. 778 V „punem sub *stici* 1°”: Punem un capac pe ele și o greutate și le *sticuiim* [tobele]; cf. *a b r e z e á z ă*... sup. *la sticiuit*; refl. ind. prez. 3 pl. *se sticiuie*; conj. prez. 3 pl. *să se sticiuie* 778 V.

v. GL. OLT. s.v.; cf. DLR (reg.) s.v. *sticiui*.

STICLOĂSĂ adj. f., *prună* ~ 685 VIII „soi de prune timpurii”.

STINGHEREȘTI vb. refl. ind. prez. 2 sg. 729 V „greșești, strici”: Dacă ești doctoru lui, îl înnemerești [săpunul], da de multe ori îl mai *stingherest*; cf. *s c r â n t e ș t e*.

cf. DLR (înv. și pop.) s.v. *stingheri* 1°.

STIRIGIE v. *sterejie* 1°.

STIRIGÓI s. m. 739 V, 813 V „strigoi”; cf. *s p a h i e*...

v. DLR (reg.) s.v. *strigoi*, GL. DOBR. s.v.

STIRIJIE v. *sterejie* 1°.

STOFLOCĂ, *se~* vb. refl. ind. prez. impf. 3 sg. 793 A [despre o țesătură] „se scămoșă”: [Dimia] scărmanându-se de nuiielele-astea care erea-ngrădite venea și *se stoflocă* așa nițel, se mai îngroșă; cf. *d e s c â l ț e á z ă*...

var. **stofolcăt** vb. part. 821 A.

cf. DLR (prin vestul Munt.) s.v. *ștofloci*, BĂRBUȚ s.v. *stofolca*, LR. 1961, 1, p. 24 (Crișana) s.v.

STOFOLCĂT v. **stoflocă**.

STOG s. n. 686 VIII, 788 A „grămadă, glugă cu coceni”; cf. *pătiéc i...*
pl. *stóguri* 686 VIII.

v. DLR s.v.

STOLĂRIA s. f. art. 721 A „meseria de stoler; tâmplăria”.

v. DLR (pop.) s.v. *stolerie*; cf. TDRG (Mold.), CADE (Maram., Bucov.)

SCRIBAN (est), DM (reg.) s.v. *stolerie*.

STOLÉR s. m. 721 A „tâmplar”.

v. DLR (înv. și pop.), TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), CADE (Maram., Bucov.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.) s.v.

STOLÉȘTE vb. 1° *se ~ refl. ind. prez.* 3 pl. 735 VIIa „se adună în grupuri; se grupează”: A văzut că fuge oile, *se stoléște* dincolo, fuge cârlanii dincolo. 2° tranz. ind. impf. 3 sg 870 VIIIb „lua tot; deposeda”: Și așa că te *stoleă* [boierul], când veneai acasă, veneai aproape ras pe ras [...] te *stoleă* de porumb, ți-l lua.

1° ind. pf. c. 3 pl. *s-a stolit* 735 VIIa; 2° ind. impf. 3 sg. *stoleă* 870 VIIIb.

1° v. DLR (înv.) s.v. *stoli*¹; cf. TDRG (lit. v), CADE (arh.) s.v. *stoli*, SCRIBAN s.v. *stolesc*.

STOLNICĂRI s. m. pl. 671 VII „nuntași care poartă plosca și bradul”: Înainte, când m-am căsătorit eu, veneau la fedeleș numai *stolnicăr*!

STOLNICÉI s. m. pl. 837 III „persoane care servesc la masa de nuntă”: cf. *ajutór* 3°...

STOLOCĂÎT, **ne-am ~ vb.** 1° refl. ind. pf. c. 1 pl. 765 V, VIIb „ne-am jelit, ne-am strigat durerea”: După ce-a dus unu la cimitir, copiii, de! *ne-am stolocăit* și noi pe ... pe frate-acolo; cf. *chilomănéște* 2°. 2° var. ind. pf. c. 1 sg 811 VIII „am sporovăit”; cf. *tăină* 2°, *tăineám*.

var. 2° **am ștolocăit** vb. ind. pf. c. 1 sg. 811 VIII.

STORCĂTÓR s. 819 VIb „dispozitiv manual de stors mustul din struguri”.
v. DLR (înv. și reg.) s.v. 1°, GL. OLT. s.v.

STORCOȘÍT, **a ~ vb.** ind. pf. c. 3 sg. 803 V, 829 V „a strivit”: Ș-acolo ș-a dat tractoru de trei ori peste cap și pe el l-a omorât, l-a *storcoșit* complect 803 V.

var. **a strocoșit** vb. ind. pf. c. 3 sg. 777 Va; **a stroșit** vb. ind. pf. c. 3 sg. 803 IV, VIII.

cf. DLR (prin Olt. și prin Munt.), CADE (Olt.), DM (reg.), BĂRBUȚ s.v. *storcoși*, LEXIC REG., I, p. 43 (Gura Jiului), p. 56 (Vânju Mare) s.v. *stroși*.

STÓRIȘTE v. **tóriște** 3°.

STORONÍT, **ne-am ~ vb.** refl. ind. pf. c. 1 pl. 726 Vb „ne-am căznit, ne-am zbatut”: Noi *ne-am storonít*, ne-am mai făcut... să facem avere; cf. *abăteá...*

cf. DLR (Mold.) s.v. *stolohăni*, CADE (Mold.) s.v. *storoni*, SCRIBAN (est, rar.) s.v. *storonesc*.

STORSŪRĂ s. f. 673 V „nume al acțiunii de a stoarce; stors”: Ce rămâne din *storsūra* asta, al doilea *storsură* [...] se numește janța.

v. DLR (rar) s.v. 1°, BĂRBUȚ s.v.

STRĂȘNICĂ adj. f. 724 VII [despre materiale, obiecte] „rezistentă, solidă”: N-a fost *strășnică*, da, ușa cociinii, *strășnică*, că mama era vădană, cine era s-o facă?

STRAT s. n. 1° 791 VII, 792 VII, 865 VII „așternut din paie sau din buruieni pe care stă lehuza”: După ce năștea femeia, înnăștea, o culcam acolo-ntr-un pătuț, pe paie, pe *strat* acolo 791 VII. 2° 793 VII, 825 V, 834 VII, 835 VII, 840 VII, 861 V „așternut de frunze pe care stau viermii de mătase”.

var. 1° **streat** s. n. 717 V, 727 V.

1°, 2° cf. DLR (înv. și reg.) s.v. I.1°, TDRG, CADE, ȘĂINEANU, GL. ARGES, DR, 1921–1922, p. 72 (vechi), DM, BĂRBUȚ s.v.

STRĂTE s. n. pl. 675 VII „straturi (de legume)”.

v. DLR (rar), DEX, s.v. *strat*.

STRĂVELE s. f. pl. 675 VIIIa „traverse (de cale ferată)”.

v. DLR (Olt.) s.v. *stravete*, GN, 1906–1907, p. 432 (Bacău) s.v. *stravelă*: cf. GL. OLT. s.v. *straveți*.

STRAVERSĂ v. *tranversează*.

STRĂDUÎT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 702 VIIa „a chinuit, a torturat”: Ne-a *străduît* rău, ne-a bătut; cf. a m a r n i c i t...

cf. DLR (înv.), TDRG, CADE (lit. v.) s.v. *strădui*.

STRĂGĂNÎT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 pl. 816 VIIIa „au produs supărări; au necăjit”: Mai rău i-a *străgănit* surorile alelalte pe părinți decât eu. Mai multe harțuri a tras cu alilalte.

STRĂTULÊȚ s. n. 694 VIII dim. de la *strat* (de humă).

cf. DLR s.v.

STRĂVĂLEĂCUL, de-a ~ loc. adv. 738 A „de-a berbeleacul”: Îl vede că se dă [peștele] *de-a străvăleăcu*-n ciolpac; cf. b e s t e g á l u l...

cf. DLR (reg.) s.v. *străvăloc*, LEXIC REG., I, p. 56 (Vânju Mare) s.v. *străvăloacă*, BĂRBUȚ s.v. *străvoalce*.

STRĂNGĂTŪRĂ s. f. 848 VIII, 863 A „grămadă (strânsă)”: Arioii să numea *o strângătură* de toate boabele, la steajeru ăla, la paru ăla. Le strângeam, le făceam grămadă 848 VIII.

STRĂNSŪRĂ s. f. 1° 795 VII „produse menajere reziduale adunate în gospodărie, din spirit economic”: Faci cinșpe, șaișpe kilograme de săpun din *strânsură*! 2° 728 A „adunătură de oi”: Vara le dam oilor la... la stână, la *strânsură*. 3° 825 A „durere de șale”.

pl. 1° *strânsuri* 795 VII, 814 V, 823 V.

1° cf. DLR s.v. II; 2° v. GL. DOBR. s.v.; 3° cf. DLR (pop.) s.v. I.3°, SCRIBAN s.v.

STREÁJER s. m. 689 VIII, 763 VIII „steajer”: cf. *stănoágă* 2°.
pl. *streájeri* 689 VIII.

var. **steágăr** s. m. 758 VI; **steájen** s. m. 741 VI; **ștreájer** s. m. 689 VIII.
v. DLR (reg.) s.v. *steajăr*. GL. OLT. s.v.; cf. TDRG s.v. *strejer*, CADE.

DM, An. Dobr., 1923, 4, p. 131 s.v. *steajer*.

STREAT v. *strat* 1°.

STRECORĂM v. *stricóri*.

STRÉDIA (3 sil.) s. f. art. 799 V „untura topită, de bună calitate”

cf. DLR (înv.) s.v. *strede*, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (lit. v.) s.v.,

LEXIC REG., I, p. 86 (Vâlcea) s.v. *stridie*.

STREÍN adj. 810 V, 812 V „străin”.

f. *streină* 740 A, 786 VIII, m. pl. *streini* 820 A.

var. **striin** adj. 782 VII, 831 VIIc, pl. *striini* 838 Vb.

v. DLR (înv. și pop.), CADE (înv.), SCRIBAN (vest) s.v. *străin*; cf.

LEXIC REG., I, p. 58 (Gura Jiului), BĂRBUȚ s.v. *strinaș*.

STRELÍCE s. f. 783 V „strat subțire de lapte încheșat”.

cf. DLR (reg.) s.v. *strelici* 3°, SCRIBAN (sud), DM (reg.), LEXIC REG.,

I, p. 58 (Gura Jiului), BĂRBUȚ, BPh, 1939, p. 239 (Gorj), CV, 1951, 2, p. 36 (Drăgășani) s.v., LR, 1960, 5, p. 36 (Craiova) s.v. *strelici*.

STREMELÉGI s. m. pl. 702 Vb „cotoare de porumb rămase pe câmp

după tăierea tulpinilor”: [Oile] mănâncă și din acei *stremelé gî* de... coceni;
cf. *șteap* 2°, *teci*.

cf. DLR (prin Munt. și Olt.), GL. ARGEȘ, CV, 1951, 1, p. 36 (Roșiori
de Vede) s.v. *ștremeleag*.

STRICÁT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 734 VII [despre urs] „a atacat, a
răpus animale”.

v. SCRIBAN s.v. *stric*; cf. CADE s.v. *strica* 2°.

STRICĂRĂTOÁRE v. *stricurătoáre*.

STRICĂTOÁRE s. f. 724 VII „flotă”: Atuncea umbla lumea cu catrențe.

cu *stricătórî*, adică, cum se chema, nu cu rochii ca acuși; cf. *válnic*.

pl. *stricătóri* 724 VII.

STRICÓRI vb. ind. prez. 2 sg. 776 VIII, 778 VI „strecori”.

ind. prez. 3 sg. *stricoáră* 824 VI, 1 pl. *stricorăm* 704 V, 767 V, 789 V,
799 V, impf. 1 sg./pl. *stricorám* 676 VIII, 704 V, 789 V, 791 VII, pf. c. 1 sg.
am stricorát 689 V; part. *stricorát* 821 VII, f. *stricorătă* 778 VI; refl. ind.
prez. 3 sg. *se stricoáră* 778 VI, 785 VI, impf. 3 sg. *se stricorá* 766 VI.

var. **strecorăm** vb. ind. prez. 1 pl. 704 V, 854 V; **stricurăm** vb. ind.
prez. 1 pl. 763 V, pf. c. 2 sg. *ai stricurát* 785 VI; part. *stricurát* 769 A; refl.
ind. impf. 3 sg. *se stricurá* 766 VI.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *strecura*.

STRICURĂM v. *stricóri*.

STRICURĂTOÁRE s. f. 776 VIII, 785 VI „strecurătoare”.

var. **stricărătoáre** s. f. 771 Vb; **stricurătór** s. n. 782 VI.

v. DLR (reg.) s.v. *strecurătoare*.

STRICURĂTOR v. *stricurătoare*.

STRIÍN v. *streín*.

STRÍMPTĂ v. *strímtă*.

STRÍMTĂ adj. f. 712 VIII, 862 A „strâmtă”.

var. **strímpťă** adj. f. 832 VI.

v. DLR (înv. și pop.), SCRIBAN (vest), CADE (arh.), DM (reg.), DEX s.v. *strâmt*.

STROCOȘÍT v. *storcoșit*.

STROPEÁLĂ s. f. 789 A, 846 A, 848 A, 855 VIII „rod la vița de vie (în cantitate mică) în primii ani după plantare”; cf. *stropitúra*.

STROPITÚRĂ s. f. 780 VIII, 803 VIII, 826 VIII, 827 VI, 833 VI, 860 VIIIb, 862 A, 865 VIIIa „rod la vița de vie (în cantitate mică) în primii ani după plantare”; cf. *stropeálă*.

pl. *stropituri* 833 VI.

v. DLR (fig. reg.) s.v. 2°.

STROPOLEÁLA s. f. art. 754 V „numele acțiunii de a *stropoli*”

v. DLR, DM, DEX (reg.) s.v.

STROPOLÍM vb. ind. prez. 1 pl. 754 V „pregătim mâncarea pentru nuntă”

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *stropoli* 1°; cf. CADE, ȘĂINEANU s.v. *stropoli*.

SCRIBAN (sud) s.v. *stropolesc*. DM, DEX (reg.) s.v. *stropoli*.

STROPOLITOÁRE s. f. pl. 725 VII „femei care ajută și servesc la masa de nuntă”; cf. *alergătorile*...

cf. DLR (prin estul Munt.), GL. DOBR. s.v. *stropolitor*.

STROPOLITÓRII s. m. pl. art. 703 VIIIb, 713 III. Va „persoanele care ajută și servesc la masa de nuntă”; cf. *ajutór* 3°...

v. DLR (prin estul Munt.), GL. DOBR. s.v. *stropolitor*; cf. CADE, ȘĂINEANU s.v. *stropoli*, SCRIBAN (sud) s.v. *stropolesc*. DM, DEX (reg.) s.v. *stropoli*, CV, 1949, 8, p. 34 (Ialomița) s.v.

STRÓPUL s. m. art. 835 VI „ploaia ușoară; stropeala”.

STROȘÍT v. *storcoșit*.

STRUDÁNIE s. f. 719 VIIIb „strădanie”: Cu mare *strudánie* i-a scos.

STRUJÉLE s. f. pl. 677 VIII „strujituri de lemn”.

v. DLR (reg.) s.v. *strujea*; cf. DM (reg.) s.v. *strujea*.

STRUMÂNÁREA s. f. art. 835 A „nuiaua lungă cu un ac la vârful, cu care se mânau boii”.

cf. DLR (înv.), CADE (prov.) s.v. *strumânare*, SCRIBAN s.v. *strămânare*.

STUCĂTORÉȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 671 VI [la casă] „se bat leațuri pe pereți”; cf. *bágă* 1°...

cf. DLR (reg.) s.v. *stucatură* 2°.

STUFĂRÊȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 712 VI [despre plante] „își dezvoltă ramurile, se fac stufoase”.

STUPÍNĂ s. f. 821 A „stup (sălbatic)”: Mi-a fost teamă să nu fie vreo *stupină* de viespe, de muscă d-astea rea.

STURICHÎȘ s. n. 682 VIII „pădure tânără și deasă; desiș”; cf. b u h á c i...
v. DLR (reg.), CADE (prov.) s.v.

STURNĂTURĂ s. f. 759 IIIa „vaccin”: Am fost aicea la dispensar și i-a făcut *sturnătură* la mână; cf. a l t o á i e.

SUÁTURI (3 sil.) s. n. pl. 836 VII „pășuni, izlazuri”; cf. f ă g ă d ă u...
cf. DLR (înv.) s.v. *suhat*.

SUBTRÁS, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 812 VIIIa „a retras”.

refl. ind. pf. c. 1 sg. *m-am subtrás* 807 VI.

v. DLR (înv.) s.v. *sustrage*.

SUBȚIÁT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 pl. 748 VIIIb [fig.] „s-au rărit, s-au împuținat”: Oamenii *s-a subțiat*, s-a cărat.

SUBȚIRICŪȚĂ adj. f. 752 A, 754 VII dim. de la *subțirică*.

SUCITÓR s. n. 709 V, 749 VII „făcăleț (de mestecat mămăliga)”;
cf. m e s t e c á r.

v. DLR s.v.

SUCÍTUL s. art. 816 III numele unui dans popular în perechi.

cf. DLR s.v. *sucit*.

SÚCUL s. n. art. 720 V, 846 V „usucul”: Ieșea tot *súcu*-ăla din lână 846 V.

v. DLR (pop.) s.v. *suc* 3°.

SÚDĂ s. f. 691 VII, 759 VII, 817 VII, 818 V, 821 V „sodă (caustică)”;
cf. c a ú s t a...

var. *zótă* s. f. 860 VII.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *sodă*.

SUDEÁZĂ vb. ind. prez. 3 pl. 834 A [despre obiecte impermeabile] „asudă”.

SUFICIÉNT, în ~ loc. adv. 778 V „suficient, îndeajuns, pe săturate”:
Mânca el în *suficiént*; cf. d e p l í n...

SUFLÍE s. f. 830 A „fluier de metal”; cf. ș u i e r í c i.

pl. *suflii* 830 A.

SUIÁN s. 827 VI, A, 864 VI „fiecare dintre cele patru lemne fixate de podul osiei pe care se sprijină pereții laterali ai căruței; carâmb”: Tronu [căruței] nu poate să stea numa pe lemnu-ăsta drept, are brațele-astea-n sus, două-n spate la ștel și două... la ăștia le spune *sujen*!, *sujeni* din față, *sujeni* din spate 864 VI.

pl. *suieni* 840 A, 864 VI, *suiene* 777 IV.

var. *țuieni* s. m. pl. 813 VIIIa.

SÚIE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 802 VI „se dezvoltă, avansează”:
Acuma știința *s-a sujit*, de ce merge *să sùje*.

ind. pf. c. 3 sg. *s-a suit* 802 VI.

v. DLR (înv.) s.v. *sui* 5°.

SÚLE s. n. pl. 769 VII, 776 VII „suluri”.

v. DLR (pop.) s.v. *sul*.

SULÍGE, *să* ~ vb. tranz. conj. prez. 3 sg. 863 V „să suie, să urce”:
Începe pă ginerică să-l ia, să-l lege, *să-l suligê* pân pomi 863 V. Adunai frunză
până nu mai puteai, *te suligáj* în vârful pomului 869 VII.

refl. ind. impf. 2 sg. *te suligái* 869 VII.

v. DLR (prin Olt.), BĂRBUȚ s.v. *suliga*.

SULINĂR s. m. 719 VIIIb, 838 VI „lemn lung și subțire folosit la
construcții”: Mi-am cumpărat scândură, *sulinăr!*, ne-am tocmit tâmplăria și după-
aia ne-am tocmit meșteri și-a început construcția casei 852 VIa; cf. *prăști e*.

pl. *sulinári* 753 VI, 838 VI, 841 VI, 852 VIa.

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. I.3°, TDRG (Munt., Trans.), ȘĂINEANU
(Trans.), CADE s.v., GS, 1929–1930, p. 133 (Prahova) s.v.

SULIȘOĂRE s. n. pl. 835 VII dim. de la *sul* (la război); cf. *sululêțe*.

SULÍT adj. 693 VII „făcut sul”.

cf. GL. ARGEȘ s.v.

SULIȚĂ s. f. 832 VI „ac de fier cam de cincisprezece centimetri cu care
se înșiră, pe o ață, pește prins”.

SULULÊȚE s. n. pl. 714 V, 838 Va dim. de la *sul* (la război); cf. *sulișoăre*.

SUMÊT vb. 1° ind. prez, 1 sg. 684 VI „ridic (o greutate): Venea un sac
pe Argeș. Imediat pui mâna și-l *sumêt*; cf. *sáltă*. 2° refl. ind. impf. 1 sg. 805
VIII „mă încumetam”: Uite, costă atât, se hotăra, *mă sumet căm*, îmi convenea,
plăteam și făceam, nu, mă retrăgeam, că n-am, nu poci.

1° ind. pf. c. 3 sg. *a sumés* 684 III; 2° refl. ind. impf. 1 sg. *mă sumeteám*
805 VIII, 1 pl. *ne sumeteám* 785 VI.

2° v. DLR (reg.) s.v. *sumete* 3°.

SUMETÊȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 746 V „sumeți (mânecele)”.

v. DLR (înv. rar) s.v. *sumete*.

SUNÁC s. 741 A „căruță a cărei fierărie sună la mers”.

SUPÁTUL s. n. art. 736 VII „spațiul dintre pat și podea”: Și-l arunca
[pe nou-născutul] sub pat, zice să tacă ca *supátul*.

v. DLR (pop.), CADE s.v. 2°, SCRIBAN (fam.), DM, DEX (reg.) s.v.

SÚPĂR s. n. 754 VII „necaz, supărare”; cf. *harț...*

v. DLR (înv. și pop.), TDRG (lit. v.), CADE (înv.), SCRIBAN (vechi).
LR, 1959, 2, p. 40, s.v.

SUPUROIÉZE, *să* ~ vb. conj. prez. 3 sg. 692 III „să supureze”:
cf. *smorcăiá*.

SUPÚS s. n. 773 VI, 780 VI „șopron mic”: Un *supús*, un șopron mic așa
773 VI.

SURĂȚIE s. f. 681 V „obicei de a se face fetele surate, la Rusalii”.

v. DLR (pop.) s.v.

SURCÉLELE s. f. pl. art. 783 VII „puzderiile”: [Inul] îl băteam, cădea *surcèlele*; cf. *c r á ț a...*

SÚRLĂ s. f. 840 A „glugă de cânepă sau de coceni”: Cânepa o întindeam tot așa, făceam *súrle*-așa prin curte, ca să se usuce 720 V; cf. *ç ä p í ț ä* 2°...

pl. *súrle* 720 V.

v. DLR (reg.) s.v. 4°, LEXIC REG., II, p. 32 (Vâlcea) s.v.

SURUTEĂ vb. tranz ind. impf. 3 sg 678 VIIIb [despre o durere] „răzbea”: Dacă *mă suruteă* [durerea], *mă suruteă*, nu mai puteam; da tot am putut.

SUSEĂ v. *soseă*.

SÚSELEA, de-a ~ loc. adv. 687 VIIa „în sus” [Moașa] ia copilu așa și-l dă *d-a suselea*-n tavan; cf. *g r í n d a*.

SUVEICĂTĂ adj. f. 808 VII [despre pânză] „țesută la război cu două suveici cu fire diferite”.

v. DLR (prin Trans. și prin nord-estul Olt.) s.v. *suveicat*.

SVÍLȚE v. *zblîță*.

ȘABĂCÉL s. 817 VII dim. de la *șabac* („broderie”).

cf. DLR (prin Munt. și prin nordul Olt.) s.v. *șăbăcel*, CADE (Mold.).

DEX (reg.) s.v. *șabacă*, **SCRIBAN** (sud și est) s.v. *șabac*.

ȘÁDE vb. ind. prez. 3 sg. în expr. ~ **rușine** 684 VI, 844 VII „e rușine”: *Șade rușine* dă oamenii ăia 684 VI.

v. DLR (reg.) s.v. *rușine* I. 4°.

ȘAI s. 691 VII, 694 V, 768 VII, 792 VII „un fel de stofă, albă, subțire”.

v. DLR (înv. și reg.), CADE, DEX, BĂRBUȚ s.v.; cf. **SCRIBAN** (Munt., Olt.) s.v. *șaliu*, ȘĂINEANU, DM (înv.) s.v.

ȘÁICĂ (2 sil.) s. f. 754 VIa „șalupă”.

pl. *șeici* 754 VIa.

v. DLR, DM, DEX (înv. și reg.) s.v. 1°, TDRG, ȘĂINEANU, **SCRIBAN** (înv.), CADE (Mold.), LEXIC REG., II, p. 32 (Vâlcea) s.v.

ȘAITĂU (2 sil.) s. n. 843 VIII „cric”: *Șaitău* din ăla care ridică mașina.

pl. *șaităuri* 702 VIb.

v. DLR (Trans., Ban.) s.v.¹ II.c.

ȘALUPÍST s. m. 866 VII „conducător de șalupă”.

v. DLR, DM, DEX (rar) s.v.

ȘAMÁC s. n. 742 A „un fel de papură”: Este un fel de rogoz așa, rogoz. *șamác*, lat așa ca cum ar fi prazu.

ȘÁPTE s. 805 III nume al unui dans popular.

ȘARAMBOÁIE s. n. pl. 797 VIII „mușuroaie (făcute cu rarița)”: Băga rarița și da pământu la o parte, pă porumb, pă firu dă porumb [...] și să făcea *șaramboáie*-așa pă firu dă porumb, mușuroaie așa; cf. *r ä r i ț ä t ú r ä...*

var. **șirimbói** s. n. 821 A.

cf. DLR (reg.) s.v. *șarampoi*¹ 3°, SCRIBAN (nord), DM, DEX (reg.) s.v. *șarampoi*.

ȘASE s. 805 III nume al unui dans popular.

ȘAȘMĂ s. f. 851 VIII, 866 A, 868 VIII „prostovol”; Vedeam peștele că să zbate, gata, zvârleam cu *șașmă* *ua*, prindeam crapi 866 A; cf. *prostovol*.
v. DLR (prin Dobr., Mold., estul Munt.) s.v. 2°, TDRG (Mold.), SCRIBAN (Munt. est), An. Dobr., 1925–1926, p. 70 (Ialomița) s.v.; cf. GL. DOBR. s.v. *șajma*.

ȘĂTRĂ s. f. 687 V, 760 VIIb „construcție pe unul din pereții casei. în continuarea acoperișului”; cf. *aplecător* 2°...

cf. DLR (pop.) s.v. II.2°, BĂRBUȚ s.v.

ȘAVÉICI (2 sil.) adj. f. pl. 703 V „viclene, șirete”: La fete [se zice] *șavé ič!*, e șirete.

ȘCHÍDER s. n. 672 VIII „funicular forestier”: [Bușteanul] să ducă [la vale] el sângur, dacă e coastă, repede, dacă nu, îl ia cu *șkideru*, cf. *furniculár*.
v. DLR (reg.) s.v. *schider*; cf. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v. *șchidár*.

ȘCOÁLĂ s. f. 716 A, 746 VI „pepinieră, răsadniță”: [Vița] să bagă la... la *șcuálă*, dacă vrei s-o bagi la *școálă* pentru butac, un an dă zile, s-o poți butac 746 VI; cf. *fâșche* á...

v. DLR (inv. și reg.) s.v. III, B, GL. DOBR. s.v.

ȘEDÉRE s. f. 745 VIIa „șezătoare”; cf. *furcărie* 1°...

ȘFĂRĂ v. *șfoară*.

ȘFÓARĂ s. f. 725 A, 727 VI, 848 A, 850 VI, 851 VIII „sfoară”; cf. *frânghie*.

var. *șfără* s. f. 733 VIII.

v. DLR, DM, DEX (reg.), TDRG (Mold.), SCRIBAN (Mold. sud) s.v. *sfoară*, CADE (Mold., Bucov.) s.v. *șfară*.

ȘFOR v. *sfor*.

ȘFORÁC s. n. 742 VI „sfoară (la plasa de pescuit”; cf. *sforáș*.

ȘICOÁLĂ s. f. 770 VI „școală”.

v. DLR (reg.) s.v. *școală*, CADE (Trans.) s.v.

ȘÍCU s. n. 737 I „nume pentru semnul aritmetic «plus»”: Cătăm o cruce de lemn, o facem ca un fel de *șicu*.

ȘIÉȚ adj. 835 A „înalt și îngust”.

f. *șiátă* 835 A.

cf. DLR (Trans., Munt. și prin Olt.), DEX (reg.) s.v. *șuieț*.

ȘINDÍLĂ s. f. 686 VIIIb, c, 697 VI, 706 VIIIc, 711 VI, VIII, 712 VIII, 714 VI, 723 A, 724 VI, VIII, 725 A, 735 V, 742 VII, 743 V, VII, VIII „șindrilă”; cf. *zdraniță*.
pl. art. *șindilele* 742 VII.

v. DLR, DM, DEX (reg.), TDRG (Mold., Trans.), SCRIBAN (est) s.v. *șindrilă*, CADE (Mold., Bucov., Trans.), BĂRBUȚ, BPh, 1939, p. 231 (Gorj). LR, 1959, 5, p. 84 (Țara Bârsei) s.v.

ȘINDILÉȘTE vb. 1° ind. prez. 3 sg. 724 VIII „învelește casa cu șindilă”: [Casa] am lăntuit-o ș-am șindilit-o, că să șindileă cu șindilă 724 VI. 2° refl. ind. prez. 3 sg. 714 VI „se cioplește (lemnul) pentru a face șindilă”: [Lemnul] vine și să crapă frumos, pe urmă să șindilește cu o cuțitoaică.

1° ind. prez. 1 pl. *șindilim* 721 A. pf. c. 1 sg. *am șindilit* 724 VI; conj. prez. 3 sg. *să șindilească* 734 VIII; refl. ind. impf. 3 sg. *se șindileă* 724 VI; 2° refl. ind. prez. 3 sg. *se șindilește* 714 VI.

1° v. DLR, DM, DEX (reg.) s.v. *șindrili*, CADE (Mold., Bucov., Trans.), BĂRBUȚ, BPh, 1942, p. 42 (pop. și fam.) s.v. *șindili*, SCRIBAN (est) s.v. *șindilesc*.

ȘINÉCURI s. n. pl. 757 VI „benzi rulante”: Îi dam drumul [zahărului] pă alte... *șinécuri*, pă niște mașinării care mergea la o moară.

cf. DLR, DEX s.v. *șnec*.

ȘINI s. f. pl. 694 VIIb „șine”.

v. DLR (pop.) s.v. *șină*.

ȘIÓI s. n. 1° 724 VIII „șuvoi de apă; pârâiaș”: cf. *je r l á i e l e*. 2° pl. 862 VI, 864 A „mușuroaie (la porumb)”: Cum răsărea porumbu. începea să-i dăm cu rarița [...] începea și zgărmânași cu sapa până te durea la inimă, că să făcea *și uăile* alea înalte 864 A; cf. *r á r i ț á t ú r á* 2°...

pl. 2° *șioăie* 862 VI, 864 A.

1° v. DLR (înv. și reg.) s.v. *șuvoi*, TDRG (Mold.) CADE, SCRIBAN (Mold., Trans.) s.v. *șivoi*, ȘĂINEANU (Mold.) s.v.; 2° cf. BPh, 1938, p. 173, CV, 1950, 1, p. 32 (Ialomița) s.v.

ȘIP s. n. 681 VIII „șipcă, leaș”; cf. *b a s c h i e*...

cf. DLR (reg.), BĂRBUȚ s.v. *șipc*.

ȘIPCĂNI s. m. pl. 721 VI augm. de la *șipcă*.

ȘIPCEÁI vb. ind. impf. 2 sg. 690 VI „băteași șipci pe pereți; șipcuiai”: cf. *b á g á* 1°...

v. DLR (prin nordul Munt.) s.v. *șipci*.

ȘIPCUIÁLĂ s. f. colect. 695 VI, 842 VIII „totalitate a șipcilor bătute la casă”: După grinzi să bate *șipcuiálă* 695 VI; cf. *l á s t á r e á l a*...

ȘIPI s. m. pl. 691 VIII „rădăcini principale (la porumb)”: [După a doua prașilă] făcea niște vine mari porumbu și-atunci, cum îi ziceam noi, că noi ăstea le ziceam *șiph*; cf. *v á n á* 2°.

v. DLR (reg.) s.v. *șip*³ 1°; cf. GL. ARGES s.v. *șip*.

ȘIR s. n. 744 V, 762 V, 765 V, 772 VII, 774 V, 778 V, 782 V, 799 V, 827 A, 867 V, art. ~ *șpinării* loc. subst. 704 V, 741 VII, 742 VIIb, 754 VIa, 761 V, 762 V, 792 VII, 836 V, 839 VII, 867 V „coloană vertebrală, șiră a șpinării”: Pă urmă [porcul] îl spintec așa cu cuțātu drept pă *șir* și-l dășface-n două așa 782 V. A căzut și și-a rupt *șíru șpinării* 742 VIIb.

v. DLR (reg.) s.v. B.1°, GL. OLT. s.v.; cf. GL. DOBR. s.v. *șinul*.

ȘÍRE¹ s. n. pl. 779 VIIb, 798 VI, 799 VI, 803 VI, 821 V, 824 V, 826 VIa „șiruri (din frunze de tutun înșirate pe sfoară)”.

ȘIRE² s. f. 751 VIIIb „șiră, grămadă”: Masa [nunții] nu să punea la salon ca acuma... să punea în grajd, scaune să făcea cu o *șire* de tezec.

pl. *șiri* 702 Vīb, 740 A.

ȘIREÁGUL s. n. art. în ~ **óilor** 830 A „doina cântată din fluier când sunt oile împânzuite”.

v. DLR (înv., prin sud-vestul Mold. și nord-estul Munt.) s.v. *șirag* 5°.

ȘIRIMBÓI v. **șaramboáie**.

ȘIȘCĂ s. f. 767 IV „nutreț tocat”: M-am dus să iau *șîșcă* [pentru vite], coceni tocați, lucernă, iarbă dă sudan, mai multe feluri; merge pân mașinării, o toacă.

v. DLR (Mold., Bucov., Trans.), DM, DEX (reg.) s.v. *șîșcă*¹; cf.

ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold.) s.v.

ȘIȚĂRIE s. f. 761 VIIIb „meserie constând în executarea șitei”.

ȘLEÁTCĂ s. f. 702 VIII „șleahtă”; cf. *bântă*...

var. *jleápcă* s. f. 692 VII.

cf. DLR (înv.) s.v. *șleahtă*.

ȘLEAU s. n. 722 A „drum bătătorit (prin pădure) pe care merg animalele sălbatice”.

v. DLR (înv. și reg.) s.v.²; cf. CADE (Mold., Bucov.), SCRIBAN (est.).

TDRG, ȘĂINEANU, DM, DEX, DR, 1922–1923, p. 745 s.v.

ȘLIȚ s. n. 694 VIII [la minerit] „șant săpat de jur împrejurul blocului de cărbune care urmează să fie dislocat din peretele minei”.

pl. *șlițuri* 694 VIII.

cf. DLR s.v.¹ 1°.

ȘMOL s. n. 824 A „capăt îngust la ciocan”.

pl. *șmoále* 824 A.

ȘNEÁPUL s. n. art. 791 VII „bucata, codrul (de mămăligă, pâine etc.)”: Luam *șneápu* dă mămăligă; cf. *cro d*...

v. DLR (prin Trans. și prin nordul Olt.) s.v.³ 2°, CADE (Olt.), BĂRBUȚ s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 86 (Vâlcea) s.v., II, p. 17 (Argeș) s.v. *șnap*.

ȘOÁLĂ s. f. 675 III „soră de cruce: surată”; art. în expr. **m-am dat de-a** ~ 675 III „m-am făcut surată”.

v. COMAN, GL. (Muscel), LR, 1959, 3, p. 66 (Argeș) s.v.; cf. DLR (prin Munt.) s.v.¹ 1°.

ȘODOLÁN s. n. 860 VIIIb „os mare, ciolan (de animal)”.

v. DLR (prin Munt., Olt., Trans.), LEXIC REG., II, p. 57 (Vânju Mare). BĂRBUȚ, DR, 1927–1928, p. 318 s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 32 (Vâlcea) s.v. *șodălău*.

ȘÓFRU s. n. 778 VI „șopron, șopru”; cf. *polátă* 2°...

v. DLR (reg.) s.v. șopron, CADE (Ban., Olt.), GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

ȘOITÁȘE (3 sil.) s. n. pl. 716 VII „găitane”.

cf. DLR (reg.) s.v. *suițaș*.

ȘOMOIÓG s. n. 858 VI „bulgăre de pământ cu care se umplu pereții casei de paiantă”; cf. ghiont 1°...

ȘOMOIOGÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 859 VI „umpli cu șomoioga pereții casei”; cf. izbăști...

ind. prez. 1 pl. *șomoiogím* 859 VI.

ȘÓNČĂ v. *șúncă*.

ȘOPRÓN s. n. 755 VII „verandă deschisă”.

v. DLR (prin Bucov.) s.v. 1.2°.

ȘOPRONEÁȚĂ s. f. 728 A, 814 VII „șopron”; cf. polătă 2°...

v. DLR (reg.), DM, DEX (rar) s.v.

ȘORÍCI s. 829 A „scândură convexă pe o parte, tăiată din marginea bușteanului; lătunoi”; cf. brácuri...

v. DLR (Munt., Olt., mai ales pl.) s.v. 3°, SCRIBAN (Munt.) s.v.

ȘORTȚ v. *sórtul* 1°, 2°.

ȘORTĂRI s. m. pl. 798 VIII „tineri care trag la sorți (pentru stabilirea ordinii de plecare în armată)”: La ăștia care tragea, cum să spui, alegea, adică să-l ia militar, le zicea *șortár*!

v. DLR (reg.), LEXIC REG., I, p. 57 (Vânju Mare), GL. ARGES (înv.).

BĂRBUȚ s.v. *șorțar*; cf. CADE (înv.). SCRIBAN (rar) s.v. *șorțar*.

ȘORTȚURI s. n. pl. 772 VIIIa „bucăți de tablă, îndoite la margine, care se pun la acoperiș, înspre streășină”: Fieru se bate-așa, numite *șortțur*!, la poală [la acoperiș]. Sunt niște bucăți de fier îndoite, mai înguste-așa.

ȘOȘÉLE v. *soseá*.

ȘOVÁRCĂ s. f. 785 VIIb „coș din papură împletită”; cf. șovárnită.

v. DLR (prin sud-vestul Munt.) s.v. 3°.

ȘOVÁRNITĂ s. f. 835 A „coș din papură împletită”; cf. șovarcă.

ȘOVÉICĂ (3 sil.) s. f. 690 VIII „fâșie de teren”; cf. húlă 1°...

cf. DLR (reg.) s.v. *șuveică*.

ȘPALIÉRI (3 sil.) s. m. pl. 742 VI, 750 VIIIa, 762 VI, 865 VIIIa „stâlpi pe care se întind sârmele pentru legatul viței de vie; spalieri”.

var. *șpaniéri* (3 sil.) s. m. pl. 848 VIa; *șpanliére* s. pl. 848 VIb.

cf. DLR (înv. rar) s.v. *spalier*.

ȘPÁLNIC s. n. 830 A „drug de fier care consolidează carâmbii la căruță”.

pl. *șpálnice* 830 A.

ȘPANIÉRI v. *șpaliéri*.

ȘPANLIÉRE v. *șpaliéri*.

ȘPIRÚNGUL s. art. 705 VI [la sonde] „amestecul de pământ cu apă cu care se curăță sapa de sondă”.

ȘPLINT s. n. 783 VI „furcă de lemn care susține cofrajul la fântână”; cf. spriturile.

ȘPRAT s. 698 VIII, 718 VIII „pesmet (pentru pui)”.

ŞPRONŢUÎM vb. ind. prez. 1 sg. 708 VI „rotunjim buşteanul la un capăt”: Teşim sau *şpronţuîm* buşteanu, ca să vie olărit așa la cap, ca să nu s-agațe pân rădăcini, pân tulpini [...] Și pentru asta să teşește, să *şpronţuîește*.
part. *şpronţuit*; refl. ind. prez 3 sg. *se şpronţuîește* 708 VI.

v. DLR (prin Bucov. și Maram.) s.v. *şpronţui*.

ŞTÁGHERI s. m. pl. 807 VI [la minele de cărbuni] „şefi de echipă”: Noi așa ziceam, *ştágeri*, un om care ne... avea grijă dă noi acolo [la mină].

ŞTEAP s. m. 1° pl. 707 VIII „cioturi (la prepeleac)”: cf. bú tul 2°... 2° 835 A „cotor de porumb rămas pe câmp după tăierea tulpinilor”: cf. stremelégii...

pl. *ştepi* 1° 707 VIII; 2° 702 VIb, 835 A.

1° cf. DLR, DM, DEX (reg.) s.v. 1°; 2° v. DLR, DM, DEX (reg.) s.v. 2°, BĂRBUŢ s.v.

ŞTEL s. n. 741 VI, 745 IV, 813 A, 839 VI, 864 VI „dric (la căruță)”: O căruță nouă să compune din două *ştélur!*: *ştélu* dinainte și *ştélu* dinapoi 745 IV.

pl. *ştéluri* 745 IV, 813 A.

ŞTELEÁP, ~ ~ interj. 750 VIIIa „teleap, teleap”.

var. *šteleleáp* interj. 750 VIIIa.

ŞTELELEÁP v. *šteleáp*.

ŞTEMUIÉLELE s. f pl. art. 706 VIIIc [la construcții] „găurile în care se fixează stâlpii în tălpi și în grinzi”: cf. s c o b.

cf. DLR (reg.) s.v. *ştemui* 2°, GLOSAR REG. (Neamț) s.v. *ştemui*.

ŞTEVIOĂRĂ (4 sil.) s. f. 803 VIIIc dim. de la *ştevie*.

ŞTIM s. n. 691 V, 775 VII, 777 VII, 788 VII, 794 VII „cânepă de calitate inferioară rămasă în darac; călți; cf. b u r d ú f i...

v. DLR (pop.) s.v. 1°; cf. CADE, DM, DEX s.v., BĂRBUŢ s.v. *ştimă*.

ŞTIOLMOĂSĂ (3 sil.) adj. f. 743 IIB [despre o apă] „cu ş t o l m e”: Ne uitam în gărlă, că era mare și *ştjolmoasă*.

ŞTÍRĂ adj. f. 835 A [despre o plantă] „fără sămânță; stearpă”.

v. DLR (reg.) s.v. *ştir*⁶; cf. TDRG (Mold.), SCRIBAN (vest), DM (înv. și reg.), CADE s.v.

ŞTÍREA s. f. art. în expr. (lăsăm) în ~ lui Dumnezeu 801 A „(lăsăm) în seama, în plata Domnului”.

v. DLR (înv. și pop.) s.v. *ştire*³.

ŞTIRIŞÓR s. 803 VIIIc dim. de la *ştir* (plantă).

ŞTIUCÁNI (2 sil.) s. m. pl. 742 A augm. de la *ştiucă*: Când colo, nişte *ştjucán!* uite-aşa, aşa de mari, *ştjucán!*

cf. DLR s.v. *ştiucană*.

ŞTOFĂRIÉ s. f. colect. 691 VII „fel de fel de stofe”.

ŞTOFLÉCI s. pl. 811 A „tulpini de grâu rămase pe miriște, după secerat”: Făcea arie, de exemplu în mijlocu câmpului, acolo. Cioplea locu dă *stoflé é* dă miriște.

v. DLR (Olt. și prin Munt.) s.v. *ștopleag*; cf. COMAN, GL. (Muscel) s.v., GL. ARGEȘ s.v. *ștofleac*, BĂRBUȚ s.v. *ștopleag*.

ȘTÓLME s. f. pl. 743 IIb „bucăți de zăpadă înghețată care plutesc pe apă”: Gârla era mare și cu *ștólme* multe pă ea; [ștólme] înseamnă zăpadă multă și strânsă-ntr-un loc, cu apă și cu gheață.

cf. CADE, (Mold., Bucov., Trans.), SCRIBAN (Trans., Mold. nord), DLR s.v. *știoalnă*.

ȘTOLOCĂIT v. *stolocăit* 2°.

ȘTOROBÊTE s. m. 731 II „insectă care trăiește sub pietrele de pe malul apelor”.

pl. *ștorobéti* 731 II.

ȘTRAM s. în expr. *bátem* ~ 694 VIII [la minerit] „scoatem, bătând cu ciocanul, fășia de humă dintre straturile de cărbuni”.

cf. DLR (reg.) s.v. *stramă*².

ȘTREÁJER v. *streájer*.

ȘTRULÉTELE s. m. art. 785 VI „știuletele”; cf. *c o t ă l ă u*.

ȘTUBÉURI s. n. 1° pl. 867 VIII [la puț] „tuburi de beton”: Aveam fântân-acolo la zece-cinșpe metri dăparte dă casă, făcută dă *ștubéur*! d-astea dă... dă beton: cf. *b u d u r ó i*... 2° var. 784 VIIIb „cișmea”.

var. 2° *uștubéu* s. n. 784 VIIIb.

1° cf. DLR (Munt.) s.v. *ștubeu* 2°, CADE (Olt., Ban., Trans.), ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (vest), BĂRBUȚ s.v. *știubei*; 2° v. GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v.; *uștubeu*.

ȘTUCĂTOÁRE s. f. 671 VI „șipcă, leaț”, cf. *b a s c h i e*...

cf. DLR (reg.) s.v. *stucatură* 2°.

ȘTUCI s. m. pl. 710 VII, 712 V „bucăți, codri (de săpun)”; cf. *c r o d*... v. DLR (reg., mai ales în Trans.) s.v. *ștuc* 1°; cf. TDRG, CADE (Olt., Trans.), SCRIBAN (vest), LEXIC REG., I, p. 93 (Făgăraș) s.v. *ștuc*.

ȘUBREJOÁRĂ adj. f. 710 VII dim. de la *șubredă*: Era mai *șubrejoără* ea dă mică, mai debilă.

ȘUCĂRISE, *se* ~ vb. refl. ind. m.m.c.pf. 3 pl. 760 VI „se certaseră”: Cum a dat copiii declarație, zice că *se șucărise* ei seara amândoi [...] toată noaptea s-au certat: cf. *b ă l ă c ă r*.

v. DLR (argotic), GL. ARGEȘ s.v. *șucări*; cf. BĂRBUȚ s.v. *șucărit*, BL, 1934, p. 188 (Țara Moșilor). BPh, 1937, p. 136, 148 (Iași) s.v. *șucări*.

ȘUCHIÁȘE (3 sil.) s. n. pl. 812 VIIIb „unelte pentru decorat vasele din ceramică”.

ȘUFÁNI s. m. pl. 839 VI „țăruși pentru fixat năvodul”; cf. *p o t i g á c i*. v. DLR (reg.) s.v. *șufan* 1°, SCRIBAN s.v. *șifan*; cf. DM s.v. *șufană*.

ȘÚFĂ s. f. 685 VI, 711 VI, 733 VI, 739 VI, 745 VI „sârmă groasă: cablu”: *Șúfa* este sârm-aia care leagă buștenii cu ea 711 VI; cf. *a l á t*.

pl. art. *șúfele* 747 VIIIb.

v. DLR (reg.) s.v.

ȘUIERÍCI s. m. 672 II „fluier de metal”: Avem unu care șuieră c-un *șujeríc*; cf. *suflie*.

v. DLR (prin nordul Olt. și nord-vestul Munt.) s.v.

ȘUIETÚRĂ s. f. 750 VI „semn de recunoaștere la oi, constând dintr-o tăietură piezișă în vârful urechii”.

pl. *șuieturi* 867 VI.

v. DLR (reg.). SCRIBAN (vest), ȘĂINEANU, BĂRBUȚ s.v.

ȘÚNCĂ s. f. 674 V, 676 V, VII, 681 VII, 692 VIIIb, 697 V, VII, 699 V, VII, 703 V, 706 Vb, 710 VII, 720 VII, 722 V, 723 V, 726 Vb, 727 V, 742 VIII, 743 V, 745 V, 747 V, 752 V, 768 V, 775 V, 779 V, 797 V, 799 V, 801 V, 814 V, 821 V, 825 V, 827 V, 830 V, 834 V, 842 VIIIa, 855 V, 860 VII, 866 V, 867 V, 868 V, 870 V „slănină”: La noi să face porcii grași, să face *șunca* mare și o mai crapă, și aia o mai topește 676 VII; cf. *slănă*.

pl. *șunci* 676 V, 703 V, 706 Vb, 738 VII, 752 V, 766 V, 771 Vb, 774 VIIa, 779 V, 816 V, 825 V, 849 V, 850 Vb, 867 V.

var. *șóncă* s. f. 690 V.

v. DLR, GL. OLT. s.v.

ȘÚRĂ s. f. 675 VIIIa „stivă (de lemne)”: [Lemnele le] făceau metri. *șúra* dă șapte, opt metri; cf. *táru* l, *tasón* 2°.

cf. DLR (reg.) s.v. *șiră*.

ȘUȘÁ v. *soseá*.

ȘUȘOÁPÁ s. f. 671 VI „șopron”; cf. *polátă* 2°...

ȘUVÍȚĂ s. f. 828 A, 870 VIIIc „drum îngust, în pantă”.

cf. DLR (reg.) s.v. I.3°.

ȘUVÍȚI s. f. pl. 722 V „șuvițe”.

v. DLR (reg.) s.v. *șuviță*.

ȘVEU s. n. 789 A „grup, ceată”: Era un *șveu* dă țigani, cum s-ar spune; cf. *bántă*...

TABÁNUL s. n. art. 723 VI, A, 858 VI „tavanul”; cf. *bagdadíe*...

v. DLR (reg.) s.v. *tavan*¹; cf. DM, DEX (reg.) s.v.² 2°.

TABÁNURI s. n. pl. 755 VIIa „șiraguri de smochine”.

v. SCRIBAN (Mold.) s.v. *taban* 1°; cf. DLR (prin Mold.) s.v. *taban*¹ II.

TÁBĂRĂ s. f. 1° 722 A „turmă (de porci mistreți)”: O *tábără* de porci au fost plecați din niște rupturi de-acolo. 2° 719 VIIIb, 831 VIIIb, 835 A „loc în care se adună cerealele după cules (în curte sau pe arie)”: [Porumbul] îl culegeam frumos și-l duceam la *tábără* și-acolo l-împărțeam în două cu ciocoiu 831 VIIIb. Grâul l-adunai iar la... *tábere* și acolo să treiera 719 VIIIb. 3° 818 VI „loc amenajat unde se adăposteau vitele la câmp”. 4° art. 744 VI „numele unui colind”.

pl. 2° *tábere* 719 VIIIb, 835 A.

2° v. DLR (prin sudul Munt.) s.v. I.1°.

TÁBJĀ v. *támjā*.

TÁBLE s. f. pl. 738 VII „tablii (la pat)”.

v. DLR s.v. *tablă* III.2°.

TABLÍE s. f. 1° 713 VII „plită”; cf. t a s 2°. 2° 823 VII „parte, piesă a unui obiect tricostat manual”: Începeam să scoatem *tablia* dă pă dos.

TABÓN v. *tabún*.

TABÚN s. n. 674 VI „loc, la câmp, unde se odihnesc vitele la amiază”; cf. a t â r n ă t ó r i 2°...

var. *tabón* s. n., pl. *taboáne* 823 A.

cf. DLR (Munt., Olt.), DM, DEX (reg.) s.v., CADE (prov.), SCRIBAN (est), TDRG s.v. *tabon*, GL, ARGEȘ, LEXIC REG., I, p. 143 (Gura Jiului) s.v.

TACSEÁZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 736 VI „pune sub teasc; presează. tasează”; cf. a b r e z e á z ă...

ind. prez. 1 pl. *tacsám*; part. tacsát 736 VI; refl. conj. prez. 3 sg. *să se tacséze* 691 VI, 714 VI.

TÁGA s. f. art. în *și-a pus* ~ loc. vb. 678 VIIb „s-au ambiționat, s-au opus”: *Și-a pus* oamenii *tága* și nu s-a mai dus [la atelier].

v. DLR (prin estul Olt., nord-vestul Munt.), LEXIC REG., II, p. 54 (Făgăraș), GL, ARGEȘ s.v.; cf. TDRG (înv.), SCRIBAN (Munt., Mold.), CADE, ȘĂINEANU s.v., LEXIC REG., II, p. 64 (Sibiu), BĂRBUȚ s.v.

TÁIER s. n. 766 VII, 781 V, 789 VII, 793 VII „farfurie, taler”: Facem colivă, punem în *táier*, mergem la biserică 793 VII.

v. DLR (reg.), TDRG (Olt.), SCRIBAN (Ban., Olt.) s.v. *taler* 2°, CADE (Olt.), DM, DEX (reg.), BĂRBUȚ, BPh. 1939, p. 241 (Gorj) s.v.; cf. LR, 1957, 6, p. 52 (Timiș) s.v. *tánier*

TÁINĂ s. f. 1° 692 VIIa „adâncitură, urmă lăsată de cineva pe locul unde a stat”: Am găsit acolo-n fână meu, mă, o *tájină*; cine o fi stătut acolo-n tainița aia; cf. *táiniță* 1°. 2° var. în *stăm de* ~ 674 VII „stăm la taifas; conversăm”; cf. *stolocăit* 2°... 3° în ~ loc. adv. 752 VI „încet, pe îndelete”: [Grâul] avea umezeală și el creștea în *tájină* 752 VI. [Cașul] îl pune într-o pânză rară, l-agață dă ceva și se scurge el în *tájină* 710 VII.

var. *taină* s. f. 2° 674 VII; 3° în *taină* loc. adv. 705 VIII, 710 VII, 713 VI.

1° cf. DLR (prin Trans.) s.v. 6°; 2° v. DLR (prin Munt., Ban., Olt.), TDRG (vest pop.) s.v. 4°, DM (rar), DEX s.v.; cf. CADE (Olt.), SCRIBAN s.v.; 3° v. DLR (reg.) s.v. 3°.

TAÍNĂ v. *táină* 2°, 3°.

TÁINIȚĂ s. f. 1° 692 VIIa „adâncitură, urmă lăsată de cineva pe locul unde a stat”; cf. *táină* 1°. 2° 692 VI, VIIa „conținutul unei *táinițe* 1°”: Am găsit vo patru *táiniți*! dă... dă sânge, cum s-a răzbătut el, dă a murit acolea [lupul] VI. 3° 731 VIII „loc de pășunat îngrădit”: [Vaca] o dădusem aici în *táiniță*, acolo era iarbă.

pl. 2° *tăiniți* 692 VI.

TALABÂNȚUL s. n. art. 723 VII „alaiul, tãmbãlãu”: A venit lupu din *talabãnțu* de câni, a intrat cu totu pã bătãturã: cf. a l a r m ă...

cf. DLR (reg.) s.v. *tãlabã*.

TĂLE pron. pers. invar. 671 VII, 675 VII, 765 V, VIIb, 767 VI „dumneata”: [Obrazul] ziceai cã e haina lu *tãle* 765 VIIb.

v. DLR s.v., SCRIBAN (Olt., Munt. vest. Trans.) s.v. *mata*, GL. ARGEȘ (fam., afectiv) s.v.; cf. TDRG s.v. *domnie*.

TALEÁN (2 sil.) s. n. 742 VI „un fel de vãrșã din plasã întinsã pe cercuri de nuiele”.

pl. art. *taleãnele* 742 VI.

cf. DLR (reg.) s.v. *talian*¹ 2°, SCRIBAN (Dobr.), CADE s.v. *talian*², DM, DEX (reg.) s.v. *talian*¹, ȘĂINEANU s.v.

TĂLER s. n. 812 VIIIb „disc de piatrã la roata olarului”.

TĂLPĂ¹ s. f. 1° 702 V „coajã de dedesubt la turta de mãlai”: Ne bãteam mai mult dupã *talp*-aia dã jos [a mãlaiului], cã era unsã cu ulci. 2° în expr. o ținea ~ 765 VIIb „o ținea una și bunã. repeta întruna”: El o ținea *tãlpã* cã o taie, pã un`s-o-ntãlni o taie pã fie-sa.

2° v. DLR (prin nord-vestul Munt.) s.v. I.2°, GL. ARGEȘ s.v.

TĂLPĂ² s. f. 721 VI „tãieturã în trunchiul unui copac; tapã”: Drujbaru doboarã, îi face o *tãlpã* cu... cu drujba, doboarã fagu: cf. c a f t á l u l.

TĂLPE s. f. pl. 729 V „tãlpi”.

v. TDRG, CADE (inv.), DLR, SCRIBAN s.v.

TĂMAI v. *tómnai*.

TAMBURĂȘI s. m. pl. 781 V „cosași”: [Soțul] e la echip-aia dã *tamburăș* í, așa-i zicem noi; e cosaș.

TĂMJĂ s. f. 677 VIII, 844 A, 848 A „întãmplare cu peripeții, poveste lungã”: D-ãstea am petrecut în timpurli mele de când... am... și sânt multe, dar ca sã le spui toate, sã începem, e! e *tãmje* 677 VIII.

var. *tãbjã* s. f. 709 VII; *tãnjã* s. f. 680 VIIb.

v. DLR, DM (reg.), GS, 1925, p. 119 (Râmnicu Sãrat) s.v.; cf. CADE (prov.), SCRIBAN (Munt. rar) s.v., BPh, 1938, p. 174 (Ialomița) s.v. *tabjã*, GL. ARGEȘ s.v. *tangã*, BĂRBUȚ s.v. *tanjã*.

TĂMUȘ s. 721 VI „lemn pe care se sprijinã țapina la ridicatul buștenilor”.

cf. DLR (reg.) s.v. *tamos*, DM, DEX s.v. *tamăș*.

TÁNCA, ~ ~ interj. 1° 846 VII cuvânt care imită sunetul clopotului. 2° var. 866 VII cuvânt care imită zgomotul produs la melițat; cf. ț á c a l.

var. 1° *trãnca* interj 830VII. 2° *tãnga* ~ interj. 866 VII, 867 VIIb.

TĂNDĂL s. n. 751 VII „grãmadã, teanc din fire toarse”: [Borângicul] îl punem pã o hãrtie-l trãgeam și-l puneam pã o hãrtie [...] sã fãcea *tãndãlu* mare. Și presãram mãlai pã *tãndãlu*-ãla acolo; cf. c l e á t ă.

pl. *tândăle* 751 VII.

var. **tandâr** s. n. 740 A.

cf. DLR (reg.) s.v. *tandâr* 2°.

TANDĂR v. *tândăl*.

TÁNGA v. *tánca* 2°.

TÁNJĂ v. *támjă*.

TAPÉZ vb. ind. prez. 1 sg. 678 VIIIb „fac o tapă în trunchiul unui copac”.

ind. prez. 2 sg. *tapézi* 678 VIIIb.

var. **tăpá** vb. ind. impf. 3 sg.; part. m. pl. *tăpați* 678 VIIIb.

v. DLR s.v. *tapa*².

TAPÓZUL, **de-a** ~ loc. subst. 784 VIIb „numele unui joc de copii (cu pietre)”: Ne jucam de-a pietrele, nu ca acu [...] uite *d-a tapózu*, *d-a tapózu*-așa, ne jucam cu pietre: cf. *piátră* 2°.

cf. DLR s.v. *topuz* 3°, CADE (arh.), SCRIBAN (Munt. vest) s.v. *topuz*.

TARÁBĂ s. f. 1° 773 III, 782 III, 794 V, 823 VII „bucată de tablă”: Pune pâinea du pã fund p-o *tarábă*, nu d-exemplu direct pã vatră, p-o... fund așa de *tarábă* [...] făcută din fier 773 III. 2° pl. art. 810 IV numele unui joc de copii.

pl. 1° *tărăbi* 800 Ib; 2° art. *tarábele* 810 IV.

1° cf. DLR (Munt.) s.v. 4°, GL. ARGEȘ s.v.

TARABÚȚ v. *tărăbúță*.

TARAPANÁUA s. f. art. 777 IV „melodia după care se joacă *vestea*”

cf. SCRIBAN (sud) s.v. *darabana*.

TARBACÁUA v. *tărbăcúa*.

TÁROSTEA, ~ **mórții** loc. subst. 782 VII „comă”.

cf. DLR (reg.) s.v. *staroste* 3°.

TARTABÓȘ v. *cartabóș* 2°, 3°.

TÁRUL s. n. art. 732 VI „stiva mare de lemne”: Era *táru* de butuci, îi duceai mulți în șir așa: cf. *șú r ă...*

cf. DLR (înv. și reg.), TDRG (Ib. v.), CADE (înv. Trans.), ȘĂINEANU.

SCRIBAN (înv.) s.v. *tar*.

TAS s. n. 1° 853 VI „vas larg din tablă în care curge uleiul la presă”. 2° var. 857 VII „plită”: cf. *tablie* 1°.

var. 2° **taz** s. n. 857 VII.

1° cf. TDRG s.v. *teas*, DLR (înv. și reg.), DM, DEX (înv.), CADE s.v.

TASC v. *tească*.

TASMÁ s. f. 689 VI „garnitură din piele, la cojoace”: cf. *s o f r á*.

pl. *tasmále* 689 VI.

v. DLR (înv. și reg.), GL. DOBR. s.v.; cf. CADE (Mold., Bucov.), TDRG. ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.), GL. ARGEȘ s.v., GL. OLT s.v. *tazmale*, BĂRBUȚ s.v. *tazma*.

TASÓN s. n. 732 VII „stivă mare de bușteni”: cf. *șú r ă...*

v. DLR (prin Mold. și nord-vestul Munt.), GL. ARGEȘ s.v.; cf. DEX s.v.

TĂMÂIE, ~ **neăgră** loc. subst. 785 VIIb „drac, diavol”: Când era câte-un bărbat, fugeam ca dă *tămîie neăgră*, ne-ascundeam; cf. *drăc o c e a*...

TĂMÂIȚĂ s. f. 675 VII „femeie care tămâiază la cimitir”: E *tămîiță* care tămâie șase săptămâni. E *tămîiță* care tămâie toți morții.

cf. DLR (reg.) s.v. I.2°.

TĂMUIÁTUL s. n. art. 784 V, 785 VIIb „acțiunea de a tămui a”.

TĂMÚIE s. f. 782 V, 832 V, 862 VII „tămâie”.

v. DLR (reg.) s.v. *tămâie*.

TĂMÚI vb. ind. prez. 1 sg. 785 VIIb, 832 V „tămâiez”; cf. *întă múie*, ind. prez 3 sg./pl. *tămúie* 785 VIIb, 832 V, 1 pl. *tămuiém* 782 V, impf. 2 sg. *tămuiái* 860 VII, 3 sg. *tămuiá* 862 VII; sup. *la tămuiát* 785 VIIb, 832 V.

v. DLR (reg.) s.v. *tămâia*.

TĂPÁ v. **tapéz**.

TĂRĂBOÁNȚĂ s. f. 724 VI „vagonet rudimentar la funicularul pentru lemne”: Am încărcat o *tărăb oănță* de metri, cum să spune, *tărăb oănță*, c-așa i să spune la aia de se încarcă metri [la funicular].

cf. DLR (reg.), CADE, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (nord), DEX (pop.), DM s.v.

TĂRĂBÚȚĂ s. f. 771 VIII, 775 VIII „vânturătoare manuală”: Dacă nu găseam *tărăbúță*, vânturătoare, să-l dăm [grâu] la vânt, îl dau la... la vânt cu coșu 771 VIII; cf. *má ch in á*...

pl. *tărăbúțe* 775 VIII.

var. **tarabúță** s. f., pl. *tarabúțe*, *tarabúți* 773 VIII.

TĂRĂGĂIEȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 1° 676 VII „zace”; cf. *târ on it*. 2° var. 727 A [despre vreme] „se schimbă subit”: Apoi după logodnă... *tărăngăiește* un nomol la nuntă...!

var. 2° **tărăngăiește** vb. ind. prez. 3 sg. 727 A.

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. *tărăgăna*.

TĂRĂIVENÍTE v. **trambulească** 2°.

TĂRĂMBĂNÍ v. **trambulească** 1°.

TĂRĂNGĂIEȘTE v. **tărăngăiește** 2°.

TĂRĂȘÉLUL s. art. 809 VI numele unui dans popular.

v. DLR (reg.), SCRIBAN (Olt.) s.v.

TĂRĂVLĂGĂ s. f. 719 VII „terci cu care se unge mălaiul înainte de coacere”: Făceam altă *tărăvlăgă* dă făină și-i dădeam [mălaiului] [...] pă deasupra; cf. *ma i el ú ț á*...

cf. DLR (prin Munt.), SCRIBAN (Munt. rar) s.v. *terfeleagă*.

TĂRĂMBÓI s. n. 839 VIIIb „tărăboi, tãmbãlu”; cf. *al á r m á*...

TĂRĂȚĂ, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl. 841 VIII [despre paie] „se sfărâmau, se făceau ca tãrãța”: [La treieratul cu cai] sucea caii în partea aia și să dăsucea, pornea iar, până când *să tãrîța* paile alea, ziceai că-i pleavă.

v. DLR s.v. 2°, SCL, 1976, 4, p. 102 s.v.

TĂRBĂCĂUA s. f. art. 681 A „petrecerea, ospățul, cheful”: Marți dimineața [după nuntă] să spărgea toată *tărbăcăua* și-și vedeau fiecare dă treburile lor; cf. *bărbăie*...

var. *tarbacăua* s. f. art. 788 VII.

v. BĂRBUȚ s.v.; cf. DLR (reg.) s.v. *tărbăci* 3°.

TĂRIĂ s. f. art. 715 VI „rachiul de calitate superioară care curge la început la cazan”; cf. *drojdie*...

TĂRICUȚI adj. m. pl. 795 VII dim. de la *tare*.

TĂRIME s. f. 1° 701 VIII, 785 VI, 797 VIII, 805 VI, 833 VI „tărie (la băuturi)”: Nu e bine să umbli atunci imediat în el, că zice să liniștească el [vinul] acolo, că-i iese toată *tărimē*-aia 785 VI. 2° 785 V, 808 VII „soluție de sodă caustică, adăugată la săpun în timpul preparării”: [Săpunului] fiertu-i este [important] și dacă nu este... îi mai pui nițică *tărimē* 808 VII.

1° v. DLR (înv.), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v.; 2° v. GL. OLT. s.v.; cf. DLR (înv.) s.v.

TĂRLĂC s. n. 807 III „mosorel, papiotă de ață”: La țeava de ață îi spun *tărlăc*.

TĂRPĂNI s. m. pl. 742 A „unelte de tăiat papura, stuful etc.”: Ne-a dus să tăiem papură, noi cu *tărpăn!*, că la noi e *tărpăn!* de coasă așa.

v. DLR s.v. *tărpăn*; cf. TDRG. CADE, SCRIBAN, DM, DEX s.v. *tărpăn*.

TĂTĂR s. 806 VI, 835 VI „plantă din care se fac mături”; cf. *sorg*.

v. DLR (reg.) s.v. 1.6°. BĂRBUȚ s.v.; cf. CADE (Ban.) s.v.

TĂTĂRĂȚ adj. 793 VII „supărat, nervos”; cf. *furtună*.

v. DLR (reg.), CV, 1951, 6, p. 30 (Ilfov) s.v.

TĂTĂRÓȘI adj. m. pl. 816 A „îndrăzneți, curajoși”; cf. *boacă*...

TĂTÉL s. m. 724 A dim. de la *tată*; cf. *tătică*.

TĂTÍCĂ s. m. 726 Vib, 728 V, 736 VII, 749 A, 865 VII, 868 VII dim. de la *tată*; cf. *tătél*.

var. *tícul* s. m. art. 674 V.

v. DLR (pop.) s.v. *tătic*.

TĂURÍCI s. m. 820 A dim de la *taur*.

v. DLR (prin nord-vestul Munt.), GL. ARGEȘ s.v.

TĂVĂLITÚRI s. f. pl. 728 A „tăvăliri, rostogoliri”: L-am spălat butoiu, a băgat puțină apă în el [...] îi dă câteva *tăvălitúr!* și l-am spălat.

v. DLR (rar) s.v. *tăvălitură* 2°.

TĂVĂLÚȚĂ s. f. 842 VII dim. de la *tava*; cf. *tăvúță*.

TĂVĂNEĂLA s. f. art. 834 A „tavanul”; cf. *bagdadie*...

cf. DLR s.v., GL. ARGEȘ s.v. *tăvănit*.

TĂVĂNÉȘTI, să ~ vb. conj. prez. 1° 2 sg. 794 A „să pui pardoseală de scânduri, să bați *tavan* la casă”; cf. *dușumeá* u. 2° var. 3 sg. 863 VI „să facă tavan la casă”; cf. *podeá*...

part. 1° *tāvānit* 794 A.

var. 2° *să tǎbānească* vb. conj. prez. 3 sg. 863 VI.

1°, 2° cf. DLR s.v. *tāvāni*.

TĀVI s. f. pl. în ~ 698 VIIa [despre țesături] „în carouri”: Țoalele le făceam și-n *tāv!* și-nvǎrgate. În *tāv!* e-n patru ițe.

TĀVÚȚĂ s. f. 852 VIIb dim. de la *tavă*; cf. *tăvălúță*.

pl. *tāvúte* 849 V.

TĀLCUL s. n. art. 839 VII „rostul, rânduiala, dichisul”: Viermii de mătase are și ei *tîlcu* lor, că ei să crește anevoie.

TĀLHĂRIE s. f. colect. 856 A „mulțime de tâlhari”: Cum vă spuserăm, că era *tîlhărie* și fura caii.

TĪLMOCITĂ adj. f. 833 V „murdară”; cf. *găgioasă*...

cf. DLR (prin nordul Munt.) s.v. *târmoci*.

TĀLV s. n. 800 VI „pâlnie (fixată la plug) pentru semănat porumbul (în lipsă de semănătoare)”: [Porumbul îl puneam] și cu urloiu și cu paru [...] ori *tălv* ori urloi, tot una [...] pâlnia care puneam unu cu mâna-n ea [...] era fixată la plug; cf. *tulércă, urlói*.

TĀLVÁN s. 827 VI „tigvă, tălv”; cf. *tiúgă* 1°.

cf. DLR (prin nord-vestul Munt.), GL. ARGEȘ s.v.

TĀLVÁC interj. 858 VII „bâldâbâc”

v. DLR (reg.) s.v. *tâlbâc*, GL. ARGEȘ s.v.

TĀMPINÁT, au ~ vb. ind. pf. c. 3 pl. 703 VI „au întâmpinat”.

v. DLR, CADE (înv.) s.v. *tâmpina*, TDRG (înv.) s.v. *întâmpina*.

SCRIBAN (înv.) s.v. *întâmpin*.

TĀNJĂLĂ s. f. 732 A [la ferăstrăul de apă] „piesă de care sunt prinse vatalele”: De roat-aia o *tînjălă* și de *tînjăl*-aia s-atârna vatalele care puneau pânza [ferăstrăului].

v. DLR (reg.) s.v. 2°.

TĀNJELOÁIE s. f. 721 V „tânjală”.

cf. DLR (reg.) s.v. *tânjăloi*.

TĀRBOSEÁLĂ s. f. 780 VIa „noroi, mocirlă”; cf. *mocérniță*...

var. *torboseală* s. f. 780 VIa.

cf. DLR (reg.), GL. OLT., BĂRBUȚ s.v., GL. ARGEȘ s.v. *turbuseală* 2°.

TĀRCÓL s. n. cu val adv. 764 VIII „jur împrejur”: Îl mai împăiam grâul, *tîrcól* l-împăiam; cf. *ocól*.

cf. DLR (reg.) s.v. 1°, GL. OLT. s.v.

TĀRÁITA s. f. art. 789 II „numele unei figuri la dansul numit *căluș*”.

v. DLR (reg.) s.v. *târât*.

TĀRLÁȘ s. m. 1° pl. 751 VIIIa „gospodari”; cf. *gospodín*... 2° pl. 851 VI „paznici la turma de porci; porcari”. 3° 750 VIIIb „constructor de case”: [Tata] a intrat *tîrlăș!* la boier, făcea case acolo.

pl. *târlăși* 1° 751 VIIIa; 2° 851 VI.

2° cf. DLR (prin nordul Mold.) s.v. 2°; 3° cf. DLR (reg.) s.v. 3°.

TÂRLĂ¹ s. f. 727 A, 730 A, 732 VII, 839 VII „casă, gospodărie”: Eu avândă numa mamă, eu conduceam *tîrla* care mai rămăsese, băieții mai mici, de-i întrețineam, că eram oleacă de croitoreas-atuncea 732 VII.

pl. *târle* 736 VII, 750 VIIIb, 838 VIII.

v. DLR (reg.) s.v.¹ 5°.

TÂRLĂ² v. *tárnă* 1°.

TÂRLÉȘTE vb. ind. 1° impf. 1 sg. 731 VIII „poposeam la o târlă (de oi)”; cf. *târluiá* m. 2° prez. 3 pl. 697 VI „îngrașă locul așezând târla” [Ciobanii] în fiecare an *tîrléște* și-l mută dă colea colea, ș-apăi locu s-amenajează, și cel mai bun, bălegaru dă oaie. [Oile împrăstie băligarul] și locul *să tîrléște*.

1° ind. impf. 1 sg. *târleám* 731 VIII; 2° refl. ind. prez. 3 sg. *se târléște* 697 VI.

1° cf. CADE s.v. *târli*, DLR (reg.) s.v. *târli* 1°; 2° v. DLR (reg.) s.v. *târli* 2°.

TÂRLUIÁM vb. ind. impf. 1 pl. 775 VIII „poposeam la o târlă de oi”; cf. *târléște* 1°.

TÂRMĂCEÁLĂ s. f. 716 VII „mocirlă, noroi”; cf. *mocérniță*...

v. GL. ARGES s.v.; cf. DLR (reg.) s.v. *târmoceală*.

TÂRMOÁCĂ s. f. 820 A „mocirlă, noroi”; cf. *mocérniță*...

v. DLR (prin nordul Munt.), GL. ARGES s.v.

TÂRNĂ s. f. 1° 675 VII, 690 VI, 703 VIIIb, 705 VIII, 707 V, 708 VI, 713 VI, 720 V, VIIIa, 721 III, 722 III, 727 V, 732 VII, 736 III, 755 VIIIb, 762 V, 765 V, 766 V, VIIIa, 818 IIIb, 837 VI, VII, 844 VII, A, 845 III, 852 III, VIa, VIIIb, 862 A „coș din nuiele împletite”; cf. *cheltéu*. 2° art. 784 V „petrecerea de duminică dimineată, înaintea cununiei, la casa mirelui”: [Duminică dimineată] joac-afară *tîrna*, c-așa-i spune, *tîrna*; face-o horă mare, joacă, taie pasăre-aia. 3° art. 774 VIIIb, 794 V „petrecerea dintre rudele mirilor, luni după nuntă”; cf. *socrie* 1°... 4° în expr. *să dăm pe* ~ 690 VI „să lăsăm în pace, să nu ne ocupăm”.

pl. 1° *târne* 699 VIII, 704 A, 726 Vb, 738 VI, 759 VI, 770 V, 813 VI, 844 VII, A, *târni* 844 A.

var. 1° *târlă* s. f. 714 II, VI.

1° v. DLR (pop.) s.v. 1°, TDRG, CADE (Olt., Trans.), ȘĂINEANU, SCRIBAN (Olt., Trans., Munt., Mold.), DM, DEX (reg.), COMAN, GL. (Vlașca) s.v.; 2° v. GL. OLT. s.v. 2°; 3° cf. DLR (prin Munt. și Olt.) s.v. 6°.

TÂRNĂTOÁRE v. *atárnători* 2°.

TÂRNÍCHE s. f. 708 II dim. de la *tárnă* 1°.

TÂRONÍT, *am* ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 678 VIIIb „am zăcut”: Am *tîronít* eu până la cinci săptămâni. Dă la cinci săptămâni în sus am pus mâna pă secure; cf. *tărăgăiește* 1°.

var. **am toromít** vb. ind. pf. c. 1 sg. 685 VIIb.

cf. DLR (Munt., Olt.). CADE (prov.) s.v. *târomi*.

TÂRPULÚGUL s. art. 808 IIa 1° numele unui joc de copii (cu cinci pietre). 2° „numele fiecăreia dintre pietrele cu care se joacă ~”.

TÂRSĂ s. f. 697 VI „iarbă scurtă și aspră care crește în pășunile de munte; părul porcului”.

v. DLR (reg.) s.v.² 1°.

TÂRȘ s. n. 1° 672 VI „băț cu crăci”. 2° pl. 705 VI „crengi de arbuști folosite la căratul fânului pe un teren în pantă”: [Fânul] îl porcoiam așa până-l căram la *târșur!* 3° 848 A, 865 VIIIa, „grămadă de fân sau de alt nutreț cărată cu ~”.

La [căpițele] alea de le facem micuțe *târșur!* le spuneam. Le târam cu boii 712 VI.

pl. *târșuri* 2° 705 VI; 3° 712 VI.

1° v. BPh, 1939, p. 241 (Gorj) s.v.; 2° v. GL. OLT. s.v.

TÂRȘĂ s. f. 864 A „bucată, cub de zahăr”: Eu nu mă băteam așa la sorcovă. Toată lumea-ți dădea câte-o nucă sau câte-o *târșă* dă zacăr; cf. *cú tã...*

cf. DLR (reg.) s.v. 2°, SCRIBAN (Munt., Olt.) s.v. *târșe*.

TÂRȘUIĂ vb. ind. impf. 3 sg. 870 VIIIb „grăpa, nivela terenul (cu grapa de mărăcini)”.

cf. DLR (Olt.), TDRG, CADE s.v. *târși*¹ 2°, SCRIBAN (est) s.v. *târșesc*.

TEĂMĂ s. f. în *mi-e* ~ 796 VIIIa „mă tem, cred, am impresia”: *Mi-e teámă* că i-a făcut și casă.

v. SCL, 1976, 4, p. 403 s.v.

TEANC s. n. 682 VI „tencuială”: [La casă] bate șipci pă ea, după aceea îi dă *teáncu*; cf. *p o m o s t e á l ă* 2°.

v. DLR (reg.) s.v.².

TEĂSCĂ s. f. 789 V, 802 VIIa, 803 V „presă, teasc”; cf. *s t i c i*.

var. *tasc* s. n. 835 Vb.

TEĂȘĂ (2 sil.) s. f. 784 VI „strat (de nisip, pământ, piatră)”: [Iese] izvor de sub *teășă* dă piatră, izbucnește în sus [...] strat dă piatră, dă nisip. e... apa e-n nisip.

TEBLÍȚ s. n. 694 VIIa „sedilă”: [Laptele prins] îl pui un pic pă... așa pă foc, așa nițel să se-ncălzească și pă urmă-l torn în *teblít*; cf. *g l u g ó i...*

cf. DLR (reg.) s.v. *tebleț*.

TECI s. m. 855 VII „cotor de porumb rămas pe câmp după tăierea tulpinii”: Un cocean dă porumb, un *te c* dă porumb. un cotor d-alea d-al... d-al porumbului i-a luat în talpă puțin pielea așa; cf. *s t r e m e l é g i...*

pl. *teci* 839 VI.

TÉCLELE s. f. pl. art. 675 V „numele unei sărbători religioase înainte de Rusalii”.

cf. DLR, CADE (Munt.) s.v.

TECȘILĂ s. f. 678 VIIIa, 819 A „traistă mică; tașcă”.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *tașculă*, TDRG (Munt., pop.) s.v. *tașcă*, CADE (Olt., Ban.), DM, DEX (reg.) s.v.: cf. SCRIBAN (vest și Munt. vest) s.v. *teșilă*.

TEICHIRUȚĂ (4 sil.) s. f. 747 „vas pentru hrana porcilor”: [Porcului] îi mai pun apă acolo într-o... *tejkîrîuță* așa acolo lui; cf. *pîu ri...*

cf. CADE (Mold.), DLR s.v. *teicută*.

TEIȘÓR (3 sil.) s. n. 718 V „fibră de tei”: Ce ne rămâne, carne, oase, orice, le leagă cu *teîșóru* bine și le punem agățate la fum.

TEL s. n. 691 III, 752 VII, 778 V, 842 VII, 858 III, 868 V „beteală”: Gâtea mireasa, fără voală, numa cu *télu* 842 VII; cf. *gherlántă* 2°.

v. DLR (pop.) s.v. 2°, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN (Dobr.), TDRG (Macedonia), GL. OLT. s.v.: cf. GL. DOBR. s.v. *til*.

TELEÁNCĂ s. f. 723 VI „clopot mare; talancă”: cf. *ació i...*
pl. *telénci* 723 II.

v. DLR (reg.) s.v. *tilincă*, SCRIBAN (Mold. sud) s.v. *talangă*.

TELEGÚȚUL s. art. 696 VII „teleguța”.

TELEMEÁ s. f. 834 V, 862 A „vas din lemn, de formă paralelipipedică, în care se pune cașul la scurs”: [Cașul] îl turna în *telemeá*... o cutie mare, lungă 862 A; cf. *cutie*...

TELÓS adj. 838 VIIb „fibros”: cf. *beligoásă*...

cf. DLR (reg.), CADE, SCRIBAN, DM, DEX s.v. *teios*.

TEMÉI s. n. 710 VIIb „cosoroabă”: cf. *bilimanéle*...

pl. *teméie* 680 VIII, 691 VIII, 772 VIIIb.

cf. DLR (prin sudul Trans., nordul Munt. și al Olt.), TDRG, CADE (înv.), SCRIBAN (vechi, azi vest), DM, DEX s.v.

TENCĂNEÁ vb. ind. impf. 3 sg. 1° 730 VII [despre cocoș] „scotea sunete specifice”: Eu adormisem și m-am pomenit tocmai când s-auzea numa cocoșu cum mai făcea, *tencănĕá* el așa. 2° var. 711 VIII, 731 VIII [despre lupi] „scheuna, chelălăia”: Când l-am văzut așa, lupu nu mai *stencănĕá*, nu mai făcea nimica 711 VIII; cf. *chelăcăi*...

var. 2° *stencăneá* vb. ind. impf. 3 sg. 711 VIII, 731 VIII.

1° cf. GL. ARGEȘ s.v. *chioncăni*; 2° cf. DA s.v. *chencăni*.

TENCULÉȚUL s. n. art. 793 A dim. de la *teanc*.

TERÁZĂ s. f. 726 VI, 727 VI „soi de viță de vie nealtoită; teraz”.

var. *tirás* s. n. 770 V; *tirázul* s. n. art. 772 VI.

cf. DLR s.v. *teras*, DM, DEX s.v. *teraz*.

TERCĂLÁU s. n. 716 VII „noroi, mocirlă”: Murdăria aia, pozmogeala aia acolo, cum să spui, era rău, era *tercăláu*; cf. *mocérniță*...

v. DLR (prin nord-vestul Munt.) s.v. 2°, GL. ARGEȘ s.v.

TERCI s. n. 735 VI, A, 744 A „borhot de prune”: Pe urmă descărcam [cazanul], scoatem *têrcu* fiert 744 A.

v. DLR (reg.) s.v. 1°; cf. GL. ARGES s.v. *terciuit*.

TERÉCI s. m. pl. 738 VII „stâlpi”; cf. *stâlpete*.

cf. DLR (prin Olt.), LEXIC REG., I, p. 32 (Gura Jiului), BĂRBUȚ s.v. *terej*, SCRIBAN (sud), CADE, ȘĂINEANU, DM, DEX s.v. *tarac*.

TERLÉC v. *terteleác* 2°.

TERTELEÁC s. n. 1° 777, 784 VI „tambur la scripete”: Pământul [din puț] l-au scos cu *terteleác*, a avut *terteleác* făcut sus și l-au tras cu scripete așa cu cablu 777 VI. 2° var. 708 VI „lemn rotund pe care se pune bușteanul să alunece la vale”: Ce este acesta *terléc*? o bucată de... cracă, mai groasă, cam în jurul la... între cinci-zece centimetri, o punem sub capu bușteanului și pă urmă tragem cu săpina bușteanu dă vine pă cracă, alunecă pă cracă înainte, până când scapă dă să duce dă coastă.

var. 2° *terléc* s. m. 708 VI.

1°, 2° cf. DLR s.v.

TERVENÍT, am ~ vb. ind. pf. c. 1 sg. 812 VIIa „am intervenit”.

TESÁC s. n. 728 A „cec (la porc)”; cf. *bábă* 5°...

cf. DLR (reg.) s.v. *tașcă* 1°.

TESCĂTÚRA s. f. art. 845 VI „boștina, tescovina”; cf. *boască*.

cf. DLR s.v. *tescitură*.

TEȘEÁM, mă ~ vb. refl. ind. impf. 1 sg. 678 VIIIb „mă sinchiseam”.

ind. impf. 3 sg. *se teșeá* 696 VIIIb, 735 VIIa, pf. c. 3 sg. *s-a teșit* 723 VII.

v. DLR (reg.) s.v. *teși* III, TDRG (Olt., Trans.), CADE (fig. fam.).

BĂRBUȚ s.v. *teși*, SCRIBAN (vest) s.v. *teșesc*.

TÉTEA s. m. art. 782 VII „tata-socrul”; cf. *táte* 2°.

cf. DLR (prin Mold. și Dobr.) s.v. 2°.

TETÍCUL s. m. art. 782 V dim. de la *tetea*.

TEZÉC s. n. 751 VIIIb „tizic”; cf. *tor* 1°.

v. DLR (reg.), SCRIBAN (vechi, sud) s.v. *tizic*.

TIBÉTUL s. n. art. 858 V [în trecut] „numele țesăturii din lână de Tibet”.

v. DLR (ieșit din uz, Munt.) s.v. 1°. SCRIBAN (Munt. rar), DM, DEX (înv.), CADE s.v.

TIBGULÍȚĂ s. f. 793 V „tigvă mică”.

var. *tiugulíță* (4 sil.) s. f. 784 V, pl. *tiugulițe* 777 VII.

cf. DLR (reg.), CADE s.v. *tigvuliță*, TDRG s.v. *tigvă*.

TICÁLĂ s. f. 680 VIIb „migală”: O fi puind ei pă undeva gândaci d-ăia, da aia-i tot așa, cu *ticălă*, că le punea frunză, crăci de stejari...

v. DLR (prin vestul Munt.), BĂRBUȚ s.v.; cf. SCRIBAN (est) s.v. *ticăiesc*.

TICHIOÁRĂ (4 sil.) s. f. 748 V, 753 V, 823 VII, 860 V dim. de la *tichie*.

v. DLR (reg.) s.v.

TICTÁC s. 1° 743 IIa, 760 I nume al unui joc de copii: „de-a v-ați ascunselea”; cf. a s c ú n s a... 2° 726 II „loc de mijit la jocul numit~”: Alegem un lemn care... să fie *tictácu* și acolo el [= copilul] stă cu mâinile la ochi și noi ne ascundem; cf. p â n d á r...

TÍCTĂ s. f. 733 II 1° nume al unui joc de copii: „de-a v-ați ascunselea”: Jucăm baba-oarba, *ticta* [...] Unu care rămâne la urmă se pune a *tictă*; se pune cu ochii-n perete sau... să nu se uite. și ceilalți se ascund toți [...] Dacă găsește unu, se duce... vine fuga-napoi și atinge peretele cu palma și pune *ticta* pentru... cel care l-a găsit; cf. a s c ú n s a... 2° „figură la jocul numit ~”. 3° „loc unde se mijește la jocul numit ~”; cf. p â n d á r...

TICTÉZĚ, sã ~ vb. conj. prez. 3 sg. 738 I [în jocul de-a v-ați ascunselea] „să lovească, să atingă un loc anumit pentru a nu trece la mijit”.

part. *tictát* 738 I.

TÍCUL v. *tătică*.

TIJGHEÁ s. f. 682 VI, 798 V, 800 V, VII, VIII, 830 A „vas de lemn de formă paralelipipedică în care se pune cașul la scurs”: Aveam *tijgá* făcută și puneam tifon așa pă *tijgá* și pă urmă [brânza] o tumam în *tijgá* acolo, și dasupra-i puneam altă blană, și să scura aicea zeru dădăsubt 798 V; cf. c u t í e...

v. DLR (reg.) s.v. *tejghea* 3°; cf. GL. OLT. s.v. *tejghea*.

TIMIDÁT, m-am ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 695 VI „m-am intimidat”.

TIMP 1° pe ~ loc. adv. 697 VI, 721 VIIa, 732 A, 804 VI, 843 V, 848 V pl. în ~ loc. adv. 820 A „odinioară, cândva”: Păi *pă timp* atuncea să făcea și cămăși din in 848 V. În *timpur*! da, da acuma n-am mai auzit [de strigoi] 820 A; cf. a í n t e... 2° pl. printre ~ loc. adv. 755 VIIb „între timp”. 3° într-un ~ loc. adv. 775 V „după un timp”. 4° art. fără ~ (meu) 772 VIIIb „înainte de vreme, înainte de a-(mi) veni timpul potrivit”.

pl. *timpuri* 1° 820 A; 2° 755 VIIb.

TÍNA s. f. art. 780 V, VIII „noroiul, mocirla”; cf. m o c é r n i ț á...

v. DLR (mai ales Trans. și Mold.), TDRG, CADE (înv., Trans.).

SCRIBAN (rar), DM, DEX (reg.), ȘĂINEANU, BĂRBUȚ s.v.

TINCI s. n. 694 VI, 844 VI „strat subțire de var aplicat peste tencuială pentru finisat; glet”: După tencuială au dat un fel dă *tinê*, dă le-am scos [pereților] fățuială 694 VI; cf. l u t u i á l ă...

cf. DLR (reg.) s.v. *teanc*². GL. OLT., BĂRBUȚ, CV, 1951, 5, p. 26 (Romanați) s.v.

TÍNDE vb. ind. prez. 3 sg. 734 VI „întinde, pune (masa)”: *Tinde* masă mare acolo; cf. î m p u n e á.

v. DLR (înv. și pop.), CADE (înv.) s.v., TDRG (lb. v.) s.v. *întinde*, SCRIBAN (înv.) s.v. *tind*.

TINDÉCHE s. f. 775 VI „drug de fier pe care sunt fixate cele trei fo fe ze la grapă”.

cf. DLR (înv. și reg.) s.v. II. 1°, BĂRBUȚ s.v.

TINERÉȚURILE s. f. pl. art. 699 VII „tinerețile”: Mie nu mi-a folosit nici *tinereturile*, d-apăi bătrânețurile.

TIPIGÉI s. m. pl. 780 V „cipici”: cf. c ă l ț u n i 1°...

TIPUIÉȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 682 VII „tranșează, împarte (porcul tăiat)”: cf. c i o b ă n ă s c...

var. **chipuiéște** vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 682 V, VII; **țipuiéști** vb. tranz. ind. prez. 2 sg. 682 VII.

cf. DLR (reg.) s.v. *tipui*².

TIRÁS v. **teráză**.

TIRÁZUL v. **teráză**.

TIRIBÓMBĂ s. f. 680 VIII, 724 Ia, 737 II „carusel, călușei”: [La băleci] te dai în *tiribómbă*: eu nu m-am dat niciodată, c-amețese 724 Ia; cf. h ă i ț u r i... pl. *tiribómba* 723 II, 737 II, 801 A.

v. DLR s.v., LEXIC REG., I. p. 57 (Vânju Mare) s.v.

TITIRÉȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 742 VIIb „aduni grămadă netezind (săpunul, mămăliga după fiert)”: [Săpunul] îl strângi așa-l *titiréști* așa, de... cât vrei să-l lași de gros: cf. d r e g 1°.

conj. prez. 2 sg. *să titiréști* 742 VIIb.

cf. DLR (reg.) s.v. *titiri*¹ 1°, SCRIBAN (sud) s.v. *titirese*.

TITIRÉZ s. 724 A, „roată cu palete, așezate orizontal în apă, care acționează o moară sau un ferăstrău”.

v. DLR (reg.) s.v. I. 4°

TITORIE s. f. 734 VIIa „hram”: cf. h r e a m...

v. DA s.v. *ctitorie*.

TÍTORUL s. m. art. 809 V, 831 VIIc „petrecerea dintre rudele mirilor, luni după nuntă”: Luni era *titoru* nuntașilor. Juca, chefuia, petrecea... ca la nuntă [...] După nunta toată, face și ei a lor, damblaua lor, neamurile 831 VIIc; cf. s o c r i e 1°...

cf. DA (Gorj) s.v. *ctitor*, GL. ARGES s.v.

TIUCI s. n. 767 V „tuci, ceaun”: cf. o l.

v. DLR (reg.) s.v. *tuci*.

TIÚGĂ (2 sil.) s. f. 1° 678 VIIIb, 779 VIIc, 782 V, 784 V, 785 V, 808 V „tigvă”: Cânta plugușoru, horă cânta, zbierau [colindătorii], le dai câte-o *țigă* dă vin, le dai, și bea 785 V; cf. t ă l v ă n. 2° var. 839 VI „un fel de plută folosită de pescari la orientarea poziției corecte a năvodului”.

pl. 1° *tiugi* 782 V, 808 VII.

var. 1° **túgă** s. f. 781 I, 808 III, 863 II; 2° **túbgă** s. f. 839 VI.

1° v. DLR, CADE (Olt.), TDRG (Munt.) s.v. *țigvă*, SCRIBAN (Olt.) s.v. *tivdă*; cf. GL. ARGES s.v. *țigă*.

TIUGULIȚĂ v. **tibguliță**.

TIVGÉȘTE adv. 727 A [despre modul de a lega caii la arie] „înfășurând cureaua de la gât cu paie”: [Caii] îi lega cu... așa o legătură *tivgêște*, cu niște

șomoioage de paie, ca-n caz dacă el a căzut jos sau s-a-mpiedicat, nu ca să să strângă să moară. îi lua șomoioagu de paie-i da drumu.

TIVÍC s. n. 817 A „cursă cu laț pentru prins păsări”.

pl. *tivíce* 817 A.

v. DLR (prin Olt. și Munt.), LEXIC REG., I, p. 39 (Gura Jiului).

BĂRBUȚ s.v.; cf. SCRIBAN (Munt.), DM (reg.) s.v.

TIVIÉL (3 sil.), **în** ~ loc. adv. 815 A „mod de a coase, înaintea acului”

cf. DLR (reg.) s.v. *tighel*, SCRIBAN (Mold. de sud) s.v. *tivel*.

TOÁNĂ s. f. 1° 783 VI, 854 VIIIb „loc bogat în pește unde se aruncă năvodul”. 2° 839 VI „suprafață de formă circulară cuprinsă de năvod”. 3° 738 A, 825 VI, 831 VI, 865 VI „cantitate de pește care se scoate o dată cu plasa năvodului”: Așa-i spune la... *toánă*... la năvod, la o trăgătură dân alea-i spune *toánă*. Zice tragem o *toánă* 825 VI. 4° 738 A [la pescuit] „nadă”: Băgam plasa [...] de unde dădeam nadă, *toánă*.

pl. *toáne* 3° 865 VI; 4° 738 A.

var. 3° *tónă* s. f. 831 VI, 854 VIIIa.

1°, 2° v. DLR s.v.² 1°, 2°; cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU s.v.

TOÁRNĂ vb. ind. 1° prez. 3 sg. 732 III, 739 III „dă în dar; dăruiește”:

Ș-acolo spune că *se toárnă* la nuntă și... le *toárnă* de multe ori se-ntâmplă *să* le *toarne* șervete lucrate cu cusături naționale 732 III. La ginerică [mireasa] *turnă* șervete la prispă nunului, socrului, apăi *turnă* la nună, soacrii 739 V. 2° pf. c. 3 sg. 727 A [despre o boală] „a întors, a revenit”: Ea dacă *să* seziza de-atunci, nu căpăta [apă la plămâni], ea n-a băgat de seamă până n-a *turnát-o* [boala]; cf. *torci*.

1° ind. impf. 3 sg. *turná* 739 V; conj. prez. 3 sg. *să toárne* 732 III; refl. ind. prez. 3 sg. *se toárnă* 732 III, 739 III; 2° ind. pf. c. 3 sg. *a turnát* 727 A.

2° v. DLR (înv.), CADE (arh.) s.v. *turna*, SCRIBAN (vechi) s.v. *torn*.

TÓBĂ s. f. 1° 788 VI, 835 A, 862 A „parte a batozei unde sunt introduse spicele”: Coșaru-l lua [grâu] foarte frumos și-l răsfirea, și-l băga-n *tóbă* 788 VI; cf. *trómbă*. 2° 824 A „cuptor la mașina de gătit”; cf. *rol*.

1° v. DLR s.v. 3° b; 2° v. DLR (reg.) s.v. 2° g, GL. OLT. s.v. 2°; cf. DM, DEX s.v. 2°.

TOBÍȚĂ s. f. 717 V dim. de la *tobă* (de porc).

TOBOȘÁT adj. 689 V [despre cojoc] „umflat, cu *toiboașă*”: Face cojoc *toboșát* așa în spate.

TOC s. n. 1° 823 A, 825 VII „pachet de zece kilograme de bumbac”: Un pachet d-alea avea zece kilograme de bumbac și *să* zâcea *toc* 823 A; cf. *piátră* 1°. 2° 812 V „stivă, grămadă”: Bucățile de lut le *dăm* la soare, *să* usucă, le strângem *tuoc*, așa *dă* zece...; cf. *gulmușóí*... 3° pl. 832 III, 857 VIII „răsadnițe”: Roșiile acum nu mai *să* pune prin *tuócur!*, la sere, nu mai avem din alea la seră; cf. *fâșcheá*... 4° 825 A „coș (din scânduri) la căruță”: Căruța era cu *toc*, *că* așa *dă* căram boabili *dă* grâu *dă* la arie; cf. *cásă*... 2°...

pl. 3° *tócuri* 832 III, 857 VIII.

3° cf. DLR (prin Olt.) s.v. *troacă* 3°, GL. OLT. s.v. *troc* 2°.

TOCÁTE s. pl. 866 VIII „porțiuni de gard demontabile”: Să ducea părinții, și vinea cu căruța cu scânduri dă la ferestea, și făceam *tuocáte* [...] și l-închideam; cf. *g a r d* 1°...

cf. DLR (înv., prin Olt. și Dobr.) s.v. *tocat*³, COMAN, GL. (Constanța). GL. DOBR., BĂRBUȚ s.v. *tocat*.

TOCĂRIE s. f. colect. 818 V, VI, 835 VI „totalitate a tocurilor de la ușile și ferestrele unei case”; cf. *t o c ă r i m e*.

v. BĂRBUȚ s.v.

TOCĂRÍME s. f. colect. 814 A „totalitate a tocurilor de la ușile și ferestrele unei case”; cf. *t o c ă r i e*.

TOCĂTÓR s. n. 806 VII „instrument cu care se *t o a c ă* cânepa”: [Cânepa] poți s-o toci cu *tocătóru* sau cu... săcurea, care ce-avea.

TOCI¹ s. 701 III „numele unui joc de cărți”.

v. DLR s.v.¹, COMAN, GL. (Muscel). GL. ARGES, LR, 1960, 2, p. 20 (Craiova), SCL, 1977, p. 187, 195 s.v.

TOCI² vb. ind. prez. 2 sg. 806 VII „prelucrezi cânepa cu *t o c ă t o r u l*, înainte de a o melița”; cf. *f r â n g u i á m*.

ind. impf. 1 sg. *tocám* 806 VII.

TOCITORÍCĂ s. f. 739 VIII „vas mic din doage”.

cf. DLR (înv. și pop.) s.v. *tocitoare* 1°, GS, 1929–1930, p. 135 (Prahova) s.v. *tocitoare*.

TOCMEÁLĂ s. f. 733 V, VIII „petrecere înainte de nuntă (după ce se înțeleg părinții mirilor); logodnă”: Părinții pă urmă să-mpăca di zestre-acolo, ce îi da și ăla și ăla, ș-apoi făcea *tohálâ*: s-aduna lume-acolo, bea, mânca-ntr-o seară, juca... 748 VIIb; cf. *a ș e z á t* ...

var. *tomeálă* s. f. 748 VIIb, 846 VII.

v. DLR (pop.) s.v. I.1°; cf. LEXIC REG., I, p. 115 (Rădăuți) s.v. *tocmală*.

TOCMĚSC vb. 1° ind. prez. 1 sg. 830 VI „cad la învoială, arvunesc, stabilesc condițiile unei acțiuni”: După asta *am tocmít* meșteri la casă 830 VI; cf. *n ă m i é ș t i* 2°. 2° refl. ind. prez. 3 pl. 750 VII „fac *t o c m e a l ă*: se logodesc”; cf. *l o g o d é ș t e* 1°. 3° var. refl. ind. prez. 3 sg. în se ~ *núntă* 736 VII „se stabilesc data și condițiile nunții”.

1° ind. prez. 3 sg. *tocméște* 672 III, 760 V, 781 V, 1 pl. *tocmím* 782 VI. 3 pl. *tocměsc* 765 III, impf. 3 sg. *tocmeá* 825 A, pf. c. 1 sg. *am tocmít* 830 VI, 1 pl. *am tocmít* 782 VI, 812 V, 849 V; conj. prez. 1 pl. *să tocmím* 781 V, 782 VI; part. *tocmít* 828 VIII, m. pl. *tocmíți* 841 VIII; refl. ind. impf. 2 sg *te tocmeái* 857 VIII, 3 pl. *se tocmeá* 825 A; 2° refl. ind. prez. 3 pl. *se tocméște* 750 VII.

var. 1° *tomnéște* vb. ind. prez. 3 sg. 672 III, 814 V, impf. 1 sg. *tomneám* 793 A, 798 VI, 3 sg. *tomneá* 799 VII; conj. prez. 1 pl. *să tomním* 798 VI; refl.

ind. impf. 3 sg. *se tomneá* 769 A, 782 VI; **tomím** vb. ind. prez. 1 pl. 852 A. impf. 2 sg. *tomeái* 837 VII, 3 sg. *tomeá* 694 VI, 750 VII, 752 VII, 851 VII. pf. c. 1 sg. *am tomít* 694 VI, 858 VIII, 3 sg. *a tomít* 844 V, m.m.c.pf. 3 sg. *tomise* 697 VI; conj. prez. 3 sg. *să tomeáscă* 838 VIIa; ger. *tomínd* 782 VI; part. *tomít* 750 VIIIb; refl. ind. prez. 3 pl. *se toméște* 750 VII, impf. 3 sg. *se tomeá* 769 A, 3 pl. *se tomeáu* 838 VIIa; 2° *tomeá* vb. ind. impf. 3 pl. 750 VII; refl. ind. prez. 3 pl. *se toméște* 750 VII; 3° *se toméște* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 736 VII.

1° v. DLR (înv. și reg.) s.v. *tocmi* I.1°, 2°, DM (înv.) s.v. *tocmi*, LEXIC REG., II, p. 42 (Sânnicolau) s.v. *tomni*.

TOCSÚN adj. 835 A [despre un om] „supărăcios, ursuz, urăcios”: Inima [îi] e *tocsună*, e *tocsún* la inimă, supărăcios, neprimitor, posomorât: cf. *césnicule...*

f. *tocsună* 835 A.

v. DLR (prin Munt.) s.v., LEXIC REG., II, p. 32 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v. *toxun*.

TOFOLÓG s. n. 765 VI „tăvălug”.

pl. *tofoloáge* 765 VI.

cf. DLR(reg.), CADE (prov.), TDRG s.v. *tăvălug*.

TOHOÁRCĂ s. f. 737 A „cojoc ciobănesc lung, fără mâneci, din piei de oaie cu lâna în afară”.

v. DM, DEX (reg.), DLR, TDRG s.v., CADE (Mold., Trans.) s.v. *toharcă*, SCRIBAN (Mold., Trans.) s.v. *tâhoarcă*.

TOITÁN (2 sil.) s. m. 771 VII „băiețandru”; cf. *băie cá n...*

v. DLR (Munt. și Olt.) s.v.; cf. COMAN, GL. (Muscel), GL. ARGES s.v., LEXIC REG., I, p. 87 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v.

TOITĂNĂ (3 sil.) s. f. 805 VIII, 806 VII, 816 VIIIa, 829 VII „fetișcană”: Îi câte-o fată d-astea micile, *toítănă*, nu fată mare, îi cară apile [mortului] 805 VIII; cf. *godinácă...*

pl. *toitáne* 816 VIIIa.

v. DLR (Munt. și Olt.) s.v. *toitan*; cf. COMAN, GL. (Muscel), GL. ARGES, LEXIC REG., I, p. 87 (Vâlcea); BĂRBUȚ s.v. *toitan*.

TOITĂNĂȘI (3 sil.) adj. m. pl. 776 VI [despre copii] „măricei”. cf. *toitánél* 1°.

TOITĂNÉL (3 sil.) 1° adj. 816 A, 819 A, 821 A, 824 V [despre ființe și plante] „măricel”; cf. *toitănăși*. 2° s. m. pl. 819 A, 824 A „pui de găină, când încep să aibă pene”.

f. 1° *toitănică* (4 sil.) 821 V; pl. 2° *toitănéi* 819 A, 824 A.

1° v. DLR (reg.), GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v.; 2° cf. LEXIC REG., II, p. 32 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v. *toitan*.

TÓLBĂ s. f. 1° 760 VI, VIIIb, 859 VIIIb „un fel de ladă purtată în spate de negustorii ambulanti”. 2° var. 725 A „pomă de stropit; vermoresl”: Nu ziceam pomă de stropit, să spunea *tórbă*.

var. 2° **tórbă** s. f. 725 A.

1° v. DLR (înv. și reg.) s.v. 3°; cf. SCRIBAN (vest), ȘĂINEANU s.v.:

2° v. DLR (reg.) s.v. 6°, GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

TOLBĂRIA s. f. art. 760 VIIb „negustoria cu tolba 1°”: La noi s-a făcut avere numai cu... *tolbăria*.

v. DLR (reg.) s.v.

TOLBOĂȘĂ s. f. 689 V „umflătură din croială (la cojoc în spate)”:

[Acum] nu face cojoc cum să lucra odată, bătrân, cu *tulbuăș-așa*. Face cojoc. Îl trage pã talie frumos.

cf. DLR, BĂRBUȚ s.v. *toltoașă*. SCRIBAN (sud) s.v. *colcotoașă*.

TOLTUȘI adj. f. pl., **prúne** ~ 685 VI „soi de prune”.

cf. DLR (prin Munt.), SCRIBAN (Munt. de vest) s.v. *toltușă*.

TÓMA v. **tómnai**.

TÓMAI v. **tómnai**.

TOMÁN v. **támán**.

TOMEÁLA v. **tocmeálă**.

TOMÍM v. **tocmesc** 1°, 2°, 3°.

TÓMNA v. **tómnai**.

TÓMNAI adv. 673 VIII, 762 II, 765 VIIb, 767 V, 797 VII „tocmai”:

cf. **támán**.

var. **támai** adv. 763 VI; **tóma** adv. 699 VII, 701 VIII, 704 V, 706 VI,

712 VIII, 718 VIII, 719 VII, 728 A, 745 VIIIb, 750 VII, 765 V, 777 VII, 779

VIIb, 787 VIII, 792 VII, 796 VIIIa, 803 V, 806 VI, 815 VII, 820 VIII, 855 A,

864 VII, 868 VI; **tómai** adv. 698 VIIb, 726 V, 735 V, 747 VIIb, 791 V, 800 II,

IV, 802 V, 803 V, 867 II, V, 868 IIIb; **tómna** adv. 672 VIII, 674 VI, 677 V, 680

VIIb, 731 VIII, 762 II, VII, 782 VII, 788 VII, 827 VI, 866 VI; **túma** adv. 707

V, 720 V, 721 III, 723 III, 726 A, 728 VI, 731 VII, A, 734 A, 738 VI, 745 A,

752 VII, 755 VIIa, 831 VIIc, VIIIb, 833 VIIa, 839 VI, VII, 841 VIIb, 846 VII,

847 VII, 852 VIIb, 853 VIIb, 860 VIIIb, 862 VII; **túmai** adv. 714 VI, 723 VII,

745 II, 753 VI, 833 VI, 837 VII; **túcmai** adv. 715 VII; **túcma** adv. 834 VII;

túmna adv. 716 VIIIc, 734 VIIa, 742 VII.

v. DLR (înv., pop., reg.), TDRG (Trans., Olt.), CADE (prov.), SCRIBAN (vest. est. pop.) s.v. *tocmai*, BĂRBUȚ s.v. *tomai*.

TOMNÉȘTE v. **tocmesc** 1°.

TOMOLÓG v. **motológi**.

TÓNĂ v. **toánă** 3°.

TONÉȘTE adv. 832 VI [la pescuit] „lăsând și ridicând alternativ năvodul pentru a scoate tot peștele dintr-o **toánă** 3°”: Cu plasa dădeam așa *tonéște*, mergeam cu... pân apă [...] mergeam șapte-opt-zece metri, o săltam în sus.

TOPEÁLĂ s. f. 733 VII, 861 V „acțiune de a topi; topire”.

v. DLR (înv.) s.v.; cf. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

TOPÍT adj. 789 VI [despre băligar] „fermentat și fărâmițat”.

cf. DLR (rar) s.v. 5°.

TÓPLIŤĂ¹ s. f. 725 A „groapă umplută cu pământ mocirlos în care se plantează butașii de viță de vie”: Puneam... ciocârlanii să spunea, ciocârlanii: tăiam din viță d-ai-a și... o puneam direct cu sapa la gropi; se spunea *tóplîtâ*.

cf. DLR (reg.) s.v. 2°.

TÓPLIŤĂ² s. f. 740 V, A „mașină cu ajutorul căreia se curăță boabele de porumb de pe știuleți”: *Tóplite* le zice la astea care batem noi cu... porumb cu ele. E ca un tub rotund așa, într-o parte curge grăunțele, într-o parte curge ciocanele și-aicea-n față are coșu unde turnăm porumb A.

pl. *tóplite* 740 A.

TOPORÁȘUL, de-a ~ loc. subst. 803 I numele unui joc de copii.

v. DLR (reg.) s.v. 2°.

TOR s. 1° 804 VII, 808 VII, 827 V, 834 A, 835 A „băligar presat și uscat”: cf. te z e c. 2° 775 V, 778 V, 780 V, 792 VII, 803 VIIc „gunoi (de la viermii de mătase)”: [Viermii] i-am ales dă... dă *toru*-ăla, le-am dat să mănânce 778 V.

pl. 1° *tori* 835 A.

1° v. DLR (prin Munt., Olt., Ban.), CADE (Olț., Ban.), SCRIBAN (vest). GL. OLT., BĂRBUȚ, I. Cr., 1911, p. 251 (Romanai), CV, 1950, 5, p. 32 (Teleorman) s.v.

TÓRBĂ v. *tólbă* 2°.

TORBOSEÁLĂ v. *târboseálă*.

TORCĂTÚRILE s. f. pl. art. 711 VII „torsăturile”: Eu zâc că nu-ncape-ntr-un tren toate *torcătúrilor* [mamei].

v. DLR (rar) s.v. *torcătură*.

TÓRCEA s. m. 817 A „poreclă pentru un bărbat care toarce”.

TORCI vb. ind. prez. 2 sg. 705 VIII „întorci”: Mânam caii până când să-nvârtea, iar îi *torcâm* 741 A; cf. to á r n ă 2°.

ind. prez. 3 sg. *toárce* 781 VIII, impf. 1 pl. *torceám* 705 VIII, 741 A, 781 VIII, 788 A, 3 pl. *torceá* 781 VIII.

v. DLR (înv.) s.v. *toarce* 1°. TDRG s.v. *întoarce*, SCRIBAN (vechi) s.v. *torc*, GL. DOBR. s.v.

TÓRIȘTE s. f. 1° 718 VII „resturi (de alimente)”: Am vărsat laptele la baltă [...] a rămas *tóriște* dă lapte acolo-nchegat. 2° 796 VIIIa „loc de treierat: arie”: cf. a r i o i 1°... 3° var. 708 Vb „loc unde se dă nutreț oilor”.

var. 3° *stóriște* s. f. 708 Vb.

1° cf. DLR, DM (reg.), CADE (Olt., Trans.), SCRIBAN (Olt., Munt.), I. Cr., 1911, p. 251 (Romanai) s. v., GS, 1929–1930, p. 133 (Prahova) s.v. *storiște*; 2° cf. DLR (reg.), BPh, 1939, p. 241 (Gorj), s.v., CV, 1951, 6, p. 30 (Zimnicea) s.v. *storiște*.

TOROCĂLĂ s. f. 733 V, 736 VII, 740 V, VII „reziduu la prepararea săpunului”; cf. *boroghîna* 2°...

cf. DLR, DM (reg.) s.v.

TOROCĂLEȘTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 726 Va [despre grăsime] „se topește”: [Osânza] să topește întâi ș-o fierbem vreo jumăta de oră, mai bine, până să *torocălêște*.

TOROFÎNĂ s. f. 720 VII, 836 V, 857 V, VII „reziduu la prepararea săpunului”: Rămânea un fel de trânci, apă roșie așa cu un fel dă *torofhîn*-așa 720 VII; cf. *boroghîna* 3°...

var. *toroșină* s. f. 850 VII.

cf. DLR (reg.), SCRIBAN (Buzău) s.v.

TOROMÍT v. *târonít*.

TOROȘINĂ v. *torofînă*.

TÓTODATĂ adv. 671 VIII, 838 VIII „deodată, prin surprindere”: Și eu l-am văzut [lupul] *tótodată* [și m-am speriat]; cf. *postromólu* 2°

TOTOLĂNI adj. m. pl. 678 VIIIa „dolofani”: [Puii de urs] era frumoși așa, *totolánî*; cf. *du dumána*...

TOTOLOLOÁȚELE s. pl. art. 726 Vb „resturile din inflorescența cânepei, care cad la bătut”: Pă măsură ce băteam [cânepa], mai dam cu munuș-aia pă deasupra, că pica și flori d-alea cu *totololuățile* alea.

cf. DLR (prin Mold. și Trans.), TDRG (Mold., pop.), CADE (Mold.), SCRIBAN, DM s.v. *totoloț*.

TOTÓR v. *tutór*.

TOTOROGHEĂLĂ s. f. 817 A „vorbă multă; vorbărie”.

TÓTUNICA adv. 704 V dim. de la *totuna* („peste tot; uniform”): Te faci la gură *tótunica* dă alviță.

TOVĂRĂȘIT, am ~ vb. tranz. ind. pf. c. 1 sg. 678 VIIb „am întovărășit”: Să făcea cete, care să *tovărășéa* mai mulți oameni la un loc 849 VI. refl. ind. impf. 3 pl. *se tovrărășéa* 678 VIIb, 849 VI.

v. DLR (prin sudul Trans. și nord-vestul Ban.) s.v. *tovărăși*.

TOVOROȘÍE s. f. 760 VIIb „tovărășie”.

cf. DLR (reg.) s.v. *tovărășie*.

TRABUZÁN s. n. 799 V „parmaclâc”; cf. *duvár* 3°.

TRĂCĂ s. f. 809 VI „clopot din tablă”: [Avea] o *trăcă* dintr-alea marili, o acioaie dintr-alea marili la spate legată; cf. *aciói*...

pl. *trăci* 809 VI.

TRACTORÍA s. f. art. 848 III „meseria de tractorist”.

TRAFÁG s. n. 802 VI, VIII „joagăr”: *Trafág* [zicem] la ăsta care scoate blănărie multă VI; cf. *fier* 3°.

TRĂGĂ s. f. 1° 788 VI, A „grămadă de paie, la arie, trasă cu boii de la treierătoare”: Trei erau cu boii la *trăgă*, care târa paili dă la mașină mai dăparte dă mașină VI. 2° 837 VII „darac pentru lână”; cf. *trăgător* 3°

1° cf. DLR (prin Olt. și Dobr.), DM s.v.; 2° cf. DLR (reg.) s.v. *tragăn* 4°.

TRĂISTĂ s. f. 1° 692 V, 693 III, 701 V, 702 V, 715 Va, 718 V, 723 V, 812 V, 814 V, 816 V, VIIa, 819 VII, 820 V, 824 VI, 825 V, 827 V, 828 III, 831 V, 837 V, 840 Va, VII, 841 Va, 843 VIIa, 844 V, 849 V, 852 V, VIIIb, 854 V, VII, 856 VII, 860 VII, 862 VII, 863 V, 864 V, 865 V, 867 V „cec (la porc)”: Porcu are o burtă mai mare și... o altă burtă mai mică, dă-i spunem *trăistă* 827 V; cf. *bábă* 5°... 2° 824 VI „tobă mică, umplută în ceul porcului”; cf. *bábici*... 3° 834 V „stomac (la porc)”; cf. *bábă* 3°... 4° 683 VIII „țesătură rară pentru sedilă”: Avea săculete de *trăistă*, dă pânză. 5° 707 VIII „sedilă”: [Urda] o scoate și-o pune la *trăistă* [...] dă să scurge zeru dâna ea; cf. *glugói*...

1° cf. GL. DOBR. s.v.; 2° v. DLR (reg.) s.v. 2°, BĂRBUȚ s.v.; cf. GL. OLT. s.v. *traista lui Crăciun*.

TRĂISTE s. f. 863 A „traistă”.

TRAMBULEĂSCĂ, *să se ~* vb. 1° refl. conj. prez. 3 pl. 855 VII „să se mute dintr-un loc într-altul; să se trambaleze”; cf. *tăgârț*. 2° var. part. f. pl. 800 V [despre lucruri, obiecte] „nearanjate, dezordonate”: Am casa nespoită. toate alea *tărăivenite*.

var. 1° *nu tărămbăni* vb. imperat. negativ 2 sg. 842 VII; 2° *tărăivenite* (5 sil.) vb. part. f. pl. 800 V.

2° cf. COMAN, GL. (Vlașca) s.v. *tărăivănit*.

TRÂNCA v. *tânca* 1°.

TRANCAFŪSE s. pl. tantum 816 A „catrafuse”; cf. *ciorciobute*... v. DLR s.v., SCRIBAN (Olt., Munt.) s.v. *catrafuse*.

TRANCANĂIE s. f. pl. 783 VI, 834 VIII „catrafuse”; cf. *ciorciobute*... v. BĂRBUȚ s.v.

TRANDAFÍRE s. n. pl. 682 VII „(cârnați) trandafiri”.

TRANȘOÁRTE s. n. pl. 723 A, 837 VI „transporturi”.

TRANȘÉU s. n. 672 VIII, 772 VIIIb „tranșee”.

v. DLR (pop.) s.v. *tranșee*.

TRANVERSEÁZĂ vb. ind. prez. 3 sg. 692 VI „traversează”.

ind. impf. 3 pl. *tranversáu* 681 V, pf. c. 3 sg. *a transversái* 870 V; conj. prez. 1 pl. *să tranversám* 834 III.

var. *straversá* vb. ind. impf. 3 sg. 827 VII.

cf. DLR (corupt) s.v. *traversa*.

TRAS adj. 839 VI „umed, jilav”: Făceai legătură din grâu și îl legai dimineața pă rouă, când era *tras* el, să nu se scuture; cf. *călău* 1°...

f. pl. *tráse* 752 VI.

v. DLR (prin nord-vestul Munt.) s.v.³ II, GL. ARGEȘ s.v.

TRĂCĂLIE s. f. 780 VII „clopot mare”: După *trăcălija* aia care i-o puneam [vacii], clopotu-ăla, ascultam până nu să mai auzea; cf. a c i ó i...

TRĂGĂCI s. n. 827 A „vergea metalică care leagă osia dinapoi cu inima căruței (întărind lișițele)”.

pl. *trăgáce* 827 A.

v. DLR (reg.) s.v. II.10°.

TRĂGĂTOÁRE v. *trăgător* 2°, 3°, 4°.

TRĂGĂTÓR s. 1° m. 833 A „vergea de fier care leagă crucea căruței de osie”. 2° f. 711 VII „meliță mică prin care se trage cânepa înainte de pieptănat”. 3° f. 746 V „darac pentru lână”: cf. *trăgă* 2°. 4° f. 741 Vb, 751 VII „cantitate de fire de borangic trase deodată dintr-un număr de gogoși”. D-exemplu înnumăram câte o sută de gogoși, băgam de făceam o *trăgăt(x)are* și le trăgeam cu mâna 741 Vb; cf. *trăsătură* 2°, *trăsură* 1°.

pl. *trăgători* 1° 812 A, 833 A.

var. *trăgătoáre* s. f. 2° 711 V; 3° 746 V; 4° 741 Vb, 751 VII; pl. *trăgători* 4° 738 V.

1° v. DLR (reg.) s.v. B.II.12°.

TRĂGĂTÚRĂ s. f. 1° art. 719 VII „respirația”: Așa a fost *trăgătúra* lui dă când l-a lovit, ziceai că-i venit [soțul] dă la muncă și-i un om obosit așa. 2° 785 VIII, 825 VI „acțiune de a trage o dată cu năvodul”: Prindea două-trei mii dă kilograme o dată, la o *trăgătúra* 785 VIII.

TRĂGEÁM vb. 1° ind. impf. 1 pl. 746 V „scărmănam (lâna)”: [Lâna] o spălăm, o duceam la trăgătoare, o *trăg(e)ám*, puneam furca, torceam. 2° refl. ind. impf. 1 pl. în expr. *ne ~ neam* 852 VIIb „eram neam, ne țineam neam”. 3° refl. ind. impf. 1 pl. în expr. *ne ~ de gălci* 761 III „lipseam nemotivat; chiuleam”. 4° ind. pf. c. 1 sg. în expr. *am tras atenția* 776 VI „am atras atenția”.

1° v. DLR s.v. *trage* IV.1°.a; 2° cf. DLR s.v. *trage* VI.

TRĂÍ, ~ -te-ar (Dumnezeu) vb. tranz. imperat. 3 sg. 787 VIII, 789 VII „să te țină în viață, să te apere de moarte”.

v. DLR, TDRG (înv. și pop.), CADE, DM s.v., SCRIBAN (rar) s.v. *trăiesc*.

TRĂISTIȘOÁRA (4 sil.) s. f. art. 804 V dim. de la *traistă*.

var. *trăiștioáră* (3 sil.) s. f., pl. *trăiștioáre* 814 A.

v. DLR (rar) s.v., (reg.) s.v. *trăistioară*.

TRĂISTÓIUL (3 sil.) s. m. art. 815 VII, 823 V „cecul (la porc)”: cf. *bábă* 5°...

TRĂISTÓR (2 sil.) s. n. 830 V „cec (la porc)”: cf. *bábă* 5°...

TRĂISTÚȚA s. f. art. 805 V 1° „cecul (la porc)”: cf. *bábă* 5°... 2° „toba mică, umplută în cecul porcului”: cf. *bábă* c...

TRĂIȘTIOÁRĂ v. *trăiștișoára*.

TRĂSĂTÚRĂ s. f. 1° 687 VIIb „cânepă de calitate superioară trasă prin meliță și prin piepteni”: Care făcea urzală, urzală [...] dâ *trăsătură* și ce

era zgrebeni, dă bătătură. 2° pl. 750 VII „cantități din fire de borangic trase deodată dintr-un număr de gogoși”: cf. tr ă g ă t 0 r 4°...

pl. 2° trăsături 750 VII.

2° v. GL. DOBR. s.v.

TRĂSÚRĂ s. f. 1° 720 V, 832 VII „cantitate din fire de borangic trasă deodată dintr-un număr de gogoși”: cf. tr ă g ă t 0 r 4°... 2° 720 V „scul (de borangic)”: *Trăsúr!* [se zice] la roatele-alea, la sculurile, la sculuri; *trăsúră* dă borangic sau roată dă borangic; cf. ar ș i n ... 3° pl. 793 VII „cărucioare pentru copii”: Acu [copiii] e-n trăsúr! pă șosea. În trăsúr!, în cărucioare d-alea, del! trăsurică, eu așa le zăc, trăsurică; cf. c ă r u ț á ș.

pl. trăsuri 1° 844 VII; 2° 720 V; 3° 793 VII.

1° v. DLR (prin Olt. și nord-vestul Munt.) s.v. A.IV.1°, GL. DOBR. s.v.; cf. GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.; 3° v. DLR (rar) s.v. B.I.1°.

TRĂSURICĂ s. f. 793 VII dim. de la tr ă s ú r ă 3°.

TRÂMBEÁ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 817 A „facea (pânza) trâmbă”.

v. DLR (reg.), DM (rar) s.v. trâmbi; cf. CADE (Olt.) s.v. trâmbi.

TRÂMBIȘOÁRELE s. f. pl. art. 711 VII dim. de la trâmbă (de pânză); cf. v ă l i ș 0 r.

TRÂNCI s. m. pl. tantum 1° 719 V, 720 VII, 726 Va, 727 V, 728 V, 738 VII, 741 VII, 742 V, 745 VIIb, 748 V, 749 V, 753 V, 754 V, 839 VII, 842 V, VII, 845 V, 847 V „reziduuri la prepararea săpunului”: [La săpun] rămâne niște trînc negri așa; ăia-i dădeam încolo la gunoi 748 V; cf. boroghină 3°... 2° 742 VIIb „reziduuri la fabricarea uleiului”: Când făceam olivia din floarea soarelui, rămânea trînc; cf. turtéle 2°.

var. 1° trânj s. m. 722 V, pl. trânji 862 VII, 868 V; trânjă s. f. 722 V; tregi s. m. pl. 846 V.

1° v. DLR (reg.) s.v. trând; 4°, GL. DOBR. s.v.; cf. SCRIBAN (Munt. de est) s.v. trânji, COMAN, GL. (Brăila) s.v.

TRÂNDÁV adj. 806 VI „umed, jilav”: [Bumbacul] l-adunam și mai trândáv, mai ud, și l-adunam, îl puneam la soare de-l uscam nițel; cf. c ă l á u 1°...

v. DLR (reg.) s.v.² II.2°, LEXIC REG., II, p. 71 (Roșiori de Vede) s.v.

TRÂNJ v. trânci 1°.

TRÂNJĂ v. trânci 1°.

TRÂNTEÁLĂ s. f. 1° 689 VI „acțiune de umplere a pereților casei de paiantă cu pământ”: [La casă se dă] prima trântéálă adică, cum să spuni la noi aicea, dă să prinde pământu; cf. bulgăreálă... 2° 784 VIIa nume al unei boli de copii: Îl doare [pe copil] oasele, și zace așa... trînteálă, și ne duceam și-l trăgeam.

TRÂNTITÚRA s. f. art. 724 VII „partea, zona corpului tumefiată după o căzătură”.

TRÂNTORI s. m. pl. 815 VII, 840 Vb, 861 VII „viermi de mătase supraalimentați care nu fac gogoși”.

TRĂNTORIȚĂ s. f. 825 A „matcă falsă, care depune mai multe ouă într-o celulă”.

TREÁBĂ vb. ind. prez. 3 sg. 722 V „întreabă”: D-aci iar mă *trebá* ăla 785 VIII.

ind. impf. 3 sg. *trebá* 785 VIII.

TREANC s. n. 758 VII „așternut”.

v. DLR (prin nordul Munt.). COMAN, GL. (Vâlcea), GL. ARGEȘ s.v.: cf. LEXIC REG., II, p. 17 (Argeș) s.v.

TREAP s. 789 VII „teanc (de bani)”: Și așa să strângea un *treap* dă bani; cf. *chítă*¹.

TREBUINȚĂM vb. ind. prez. 1 pl. 789 V „întrebuințăm”.

ind. impf. 2 sg. *trebuințái* 714 V, 806 VI. pf. c. 1 sg. *am trebuințat* 725 V.

var. *trebuințeá* vb. ind. impf. 3 sg. 866 VII.

TREBUINȚEÁ v. *trebuințám*.

TRECÚT, *s-a* ~ vb. 1° refl. ind. pf. c. 3 sg. 727 V, 753 I [despre o rană sau o boală] „a trecut, s-a vindecat”: Am fost eu și la băi, da nu *s-a trecut* [reumatismul] 727 V. 2° sup. în expr. *dă în* ~ 708 Vb „lasă (cașul) să se dospească peste măsură”: Și-l lasă [cașul] să dospească, să să-năcrească un pic, și-l *dă-n trecut*, și, după ce-l *dă-n trecut*, îl bagă la mașină.

2° sup. *în trecut* 708 Vb.

1° cf. DLR s.v. *trece* IV.2°; 2° cf. DLR s.v. 3

TREGI v. *trânci* 1°.

TRÉIERI vb. ind. prez. 2 sg. 775 VII „frământa, calci (pământul)”: Aduci pământ d-ăsta roșu șă-l *tréer*¹, și-l calci [pentru țest]; cf. *d r i g u i*...

v. DLR (prin nord-vestul Munt.) s.v. *treiera* I.1°, GL. ARGEȘ s.v. *treiera*.

TRÉISTE (2 sil.) s. f. 695 VI „trestie”: Tencuiala vine-n *tréistje*.

v. DLR (reg.) s.v. *trestie*.

TREMURÚȘ s. 753 V „aspic”: [Piftia] o punem în străchini, că-s mai mari, ca să facă *tremurúș* de-ăla mai mult; cf. *d â r d i ț e i*.

cf. DLR (reg.), CADE, DM (Olt., Ban.). SCRIBAN (pop.), TDRG s.v. *tremurici*, GL. OLT. s.v. *tremuriște*.

TRESĂRÁT, *a* ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 684 VI „a tresărit”.

cf. DLR (reg.) s.v. *tresărit*.

TREȚII vb. ind. prez. 2 sg. 772 VII „întreții”.

TRIFOÍȘTE s. f. 843 VI „teren de pe care s-a cosit trifoiul”.

cf. DLR, TDRG, DEX s.v.

TRIMÉT vb. ind. prez. 1 sg. 772 VI, 842 VI „trimit”.

ind. prez. 2 sg. *triméți* 704 VIII, 776 VIII, 3 sg. *triméte* 686 VIIb, 704 VIII, 782 VIIIb, 813 V, 843 V, 847 VI, 855 A, 864 VII, 866 VI, 870 V, impf. 2 sg. *trimeteái* 837 VII, 3 sg. *trimeteá* 699 VII, 727 A, 833 VIIa, 838 Vb, VIIa, 851 VI, 861 V, *trimețéá* 678 VIIIb, 756 V, 765 VI, 781 V, 3 pl. *trimeteá*

843 III, 846 VII, pf. c. 1 sg. *am trimés* 672 VIII, 704 VIII, 824 VII, 825 A, 867 VI, 2 sg. *ai trimés* 704 VIII, 858 VII, 3 sg. *a trimés* 701 V, 773 VIIIb, 776 VIII, 779 VIIa, 782 VIIIb, 822 A, 823 VII, 827 VI, 833 VII, 839 VIIIb, 850 Vb, 851 VII, 858 VII, 866 VI; conj. prez. 1 sg. *să trimet* 678 VIIIb, 3 sg. *să trimecătă* 780 VIIIc, 781 VII, 843 V, 870 VIIIc, 1 pl. *să trimétem* 782 V; imper. negativ 2 sg. *nu triméte* 843 V; ger. *trimețând* 869 V; refl. ind. prez. 3 sg. *se triméte* 784 V, 813 V.

v. DLR (înv. și reg.), TDRG (Munt., Mold.), CADE (înv.), DEX s.v. *trimité*.

TRIÓN s. n. 720 VI, 746 VIII, 769 VIII, 791 A, 792 A, 793 A, 811 VIII, 814 A, 827 VI, 830 A, 852 VIII, 863 VIIIa, 868 VI „trior”: [Grâul] să dă la *trion*, ca să fie ales, curat 769 VIII; cf. *țilindru* 1°.

pl. *trioáne* 791 A, 827 VI, 830 A, 853 VI, 865 VIIIa.

v. DLR (reg.) s.v. *trior*.

TRIONÁ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 746 VIII „dădea (semintele) la *trion*”: Pentru sămânță te duceai la *trion* și-l *trioná* [grâul], și ieșea numai bobu lui.

refl. ind. impf. 3 sg. *se trioná* 868 VI.

v. DLR (reg.) s.v. *triora*; cf. GL. ARGEȘ s.v. *triola*, GL. OLT. s.v. *triolăm*.

TROÁȘĂ (2 sil.) s. f. 828 VII „zdreanță”: Am pus și eu [pe mine] ce-am avut în căruță, o *tróășă*; cf. *drénțe*...

cf. DLR, SCRIBAN (Munt.) s.v. *troș*.

TROC s. n. 1° 778 V, 781 VIII, 801 A „jgheab pentru vite; troacă”: cf. *píuri*... 2° 802 VIII „căruță mică, cu patru roți”: Am înjugat vaca la un *troc* acolo, la un ghioci mic. 3° 680 VIII „vas de lemn în care se pune cașul la seurs”: cf. *crită*...

1° v. DLR s.v. *troacă* 2°. TDRG, CADE (Trans., Olt.) s.v. *troacă*. SCRIBAN (Trans., Munt., Mold.) s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 47 (Târgu Jiu). BĂRBUȚ s.v.; 2° v. DLR (prin Olt.) s.v. *troacă* 2°.

TROCÁN s. n. 765 V augm. de la *troc* 1°.

v. DLR (reg.) s.v.; cf. SCRIBAN s.v. *troc*.

TROCĂRIE s. f. colect. 833 A „mulțime de vase de lemn (putini, butoie etc.)”.

TROL s. 837 VIII „troliu”.

TRÓMBĂ s. f. 733 V, 839 VI, 855 VIII, 858 VIII, 865 VIIIa, 869 VI, VIIIa „parte a batozei unde sunt introduse spicele”: [Grâul] îl puneai în căruță și dâncăruță vineai cu el la mașină [...] îl trântea în *trómbă* și treierai 855 VIII; cf. *tóbă* 1°.

TRON s. n. 1° 760 VIIIa, 761 VII, 763 V, 769 V, 777 VIII, 782 VII, 784 V, 785 VIIa, 792 VII, 794 VII, 799 VII, 801 VII, A, 803 VIIc, VIII, 806 VII, 809 V, 821 VII, 825 VII, 827 III, VII, 830 III „sicriu”: Făcea rost dă blăni, cumpăra blăni, îi făcea [mortului] *trónu* și-l băga acolo-n pământ 803

VIII; cf. *c á s ă* 1°... 2° 735 VIIa, A, 737 VI, VIIb, VIIIa, b, 838 VI, 847 VI „ghizduri de lemn”: Luam patru căpriori și făceam un fel de *tron* și băgam *trónu* în fântână 737 VI; cf. *b u t ó i*... 3° 838 VIII „cadru de lemn în care este fixată piatra morii”. 4° 863 VI, 864 VI, A „coș la căruță”: Cutia care stă omu-n ea să spune *trónu* căruții 864 VI; cf. *c á s ă* 2°...

pl. *trónuri* 1° 760 VIIb; 2° 848 VIa.

1° v. DLR (pop.) s.v.² 2°, TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Olt., Trans.), SCRIBAN (Ban., Olt., Trans.), DM, DEX (reg.), Izv., 1929, 5–6, p. 18 (Brăila), GL. DOBR. s.v.; 2° v. DLR (reg.) s.v.² 4°; 3° cf. DLR s.v.² 1° g.

TRONCÁN s. în ~ **de femeie** 741 VII, 765 V „femeie corpolentă, robustă”: Când a adus-o Marin [pe nevastă-sa] era mititică, mai mărunțic-așa: acum s-a făcut un *tróncán de femeie*! 741 VII.

v. DLR (reg.) s.v. *truncan*: cf. SCRIBAN (fam.) s.v.

TRONIȘÓR s. n. 752 A „ghizduri de lemn”; cf. *b u t ó i*...

cf. DLR (pop.) s.v., TDRG s.v. *tron*.

TROPĂNÍND vb. ger. 817 VII „tropăind”; cf. *r ă p ă n e á*...

v. DLR (reg.) s.v. *tropăi*.

TROȘÁNÍT, la ~ vb. sup. 776 VIII „la prășit (cu o prășitoare primitivă)”

cf. DLR (reg.) s.v. *troșeni*.

TROȘÍE s. f. 821 V „reziduu la prepararea săpunului”: Pă fundu cazanului rămâne *troșíje* d-ai-a [la săpun]: cf. *b o r o g h í n ă* 3°...

cf. DLR (prin Olt.), CV, 1951, 9–10, p. 47 (Severin) s.v. *trușie*, GL. OLT. s.v.

TRUNCHI s. n. cu val. adj. 786 VII [despre mămăligă] „tare, vârtoasă”: Mămăliga să face *trunk* odată, râpă, vârtoasă: cf. *r ă p ă*.

cf. DLR s.v.² 2°.

TRUP s. n. 763 V „fustă largă din pânză albă, purtată sub oprege”.

v. DLR (prin Munt.) s.v. I. 1°.

TRUPÍNĂ s. f. 678 VIIIb, 772 III, 778 VI, VIIIb, 801 A „buturugă, ciot”.

var. *turpína* s. f. art. 801 A.

v. DLR (inv. și pop.), SCRIBAN (nord) s.v. *tulpină*, CV, 1951, 9–10, p. 47 (Vâlcea) s.v.; cf. TDRG (Mold., Trans.), CADE, ȘĂINEANU, DM s.v. *tulpină*, GL. ARGEȘ s.v. *turpină*, DR, 1941–1943, p. 449 s.v.

TUBERCULÓȘUL s. n. art. 764 VIII „tuberculoza”: La București a răcit ș-a dat în *tuberculóșu* ăla.

cf. DLR (reg.) s.v. *tuberculoză*.

TÚBGĂ v. **tiúgă** 2°.

TUCIULÁRI s. m. pl. 815 A „țigani care fac tuciuri; căldărari”.

TUCIULÉȚUL s. n. art. 735 VI, 743 V dim. de la *tuci* („ceaur”): [Pentru mămăligă] punem *tučuléțu* la foc 743 V.

TÚCMA v. **tómnai**.

TÚCMAI v. **tómnai**.

TÚFĂ s. f. 1° 763 VII, 823 VII „stejar”. 2° 855 A, 864 A „tulpină de porumb (cu știuleți cu tot, în opoz. cu *ciocan*)”.

pl. 1° *túfe* 766 VI.

1° v. DLR (Munt., Olt., Dobr.), DM (reg.) s.v. 3°.

TUFIRÍȘ s. n. 678 VIIIb „pădure mică și deasă; desiș” Rediș, adicătele unde e pădure deasă; *tufiríș* e mai mărunț; cf. *b u h á c i...*

v. DLR s.v. *tufăriș*; cf. SCRIBAN s.v. *tuferiș*.

TUFLEÁSCĂ, *să* ~ vb. tranz. conj. prez. 3 sg. 777 IVb „să bată”: I s-a suit la cap băutura ș-a-nceput s-o *tuflească* [pe nevastă-sa], și dă-i, și omoar-o; cf. *b ú c i u m ă* 2°...

TÚGĂ v. **tiúgă** 1°.

TUIÁGĂ s. f. 777 V „nuia subțire (de salcâm)”: [Lâna] o batem c-o *tuiágă* [...] o cracă d-astea dă salcâm. ca să umfle lâna când o speli; cf. *p r i v í ț ă*.

cf. DLR s.v. *toiag*.

TÚIERĂ adj. f. 776 VII „cu mintea rătăcită; zăpăcită”: Juca călușu [persoana sancționată, care, conform credinței, a lucrat de Rusalii]. Făcea ca călușarii [...] Se scula ea, da *túieră*; cf. *a m e g í t...*

cf. DLR (reg.) s.v. *tuietș*.

TÚLĂ s. f. 1° 835 VI, 839 VI, 858 VI „cărămidă nearsă; chirpici”; cf. *c h i r p i c ă*. 2° pl. 847 VI „bucăți de pământ moale cu care se umplu pereții casei”: Cu paie facem *túle*-așa mărișoare. cât intră-n grădea așa; cf. *g h i o n t* 1°...

pl. *túle* 1° 839 VI, 857 VIII; 2° 847 VI.

1° v. DLR (reg.), LR, 1959, 6, p. 54 (Constanța) s.v.; cf. SCRIBAN (Munt. rar) s.v.

TULBURÉȘTE vb. ind. prez. 3 pl. 719 IV „tulbură (apa)”.

refl. ind. prez. 3 sg. *se tulburéște* 719 IV.

TULÉRCĂ s. f. 777 VI, 802 VIII, 804 VI „pâlnie (fixată la plug, cu care se semăna porumbul în lipsă de semănătoare)”: *Tulércă*, dă să pune-n urma plugului, dă să ducea boabii-n pământ 804 VI; cf. *t â l v...*

cf. DLR (reg.), DM (reg. și peior.) s.v. *tulearcă*.

TULÉSC vb. ind. prez. 3 pl. 674 VI „coboară (o pantă)”.

ind. impf. 3 sg./pl. *tuleá* 693 VII, pf. c. 3 sg. *a tulít* 676 VI, 693 V, VII, I pl. *am tulít* 696 I, m. m. c. pf. 3 sg. *am fost tulít* 693 VII.

v. DLR (reg.) s.v. *tuli* 2°.

TULÉUL s. n. art., ~ **gras** 695 VIII „soi de prune mari, turtite la capete”.

v. DLR s.v. 1° 3°; cf. GL. OLT. s.v.

TULPÁNUL s. n. art. 728 V „pulpana”: Când să să ducă omu-ăla să-l apuce de *tulpánu* hăinii, gata, l-a furat apa.

TULUMBĂ s. f. 1° 817 VIII, 821 V, VIII, 824 V, 827 V „stropitoare”: [Tutunul] l-udăm cu *tulumba* 827 V; cf. *g a m é l ă* 1°. 2° 676 V, 677 V, VII,

682 V, 692 V, 706 Vb, 707 VII, 709 V, 747 V, 766 V, 788 V, 837 V „pâlnie de tablă (fixată la mașina de tocat carne) pentru umplut cârnații”: Mațile alea să umple cu *tulumba*, cu mașina de tocat, și punem *tulumbă*, și umplem toate mațile alea 692 V.

TÚMA v. *tómnai*.

TÚMAI v. *tómnai*.

TUMBÁT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 697 VI „a dat peste cap: a răsturnat”: Tot ursu ăsta [...] mi-a luat o junice [...] Mi-a luat-o și mi-a *tumbát-o* așa de-o coastă, dă o cheie.

refl. ind. impf. 3 pl. *se tumbá* 694 VI.

TÚMNA v. *tómnai*.

TUMURLÚGI s. m. pl. 745 II „pari”: cf. *pă r u g e á n*.

cf. DLR, DEX (reg.), TDRG, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (Munt.).

DM (înv.) s.v. *tumurug*, CADE s.v. *tumurluc*.

TÚNCEA adv. 764 VI „atunci”: cf. *a t ú n c i l e a*...

TUNÉRIC s. n. 702 VIII „întuneric.”

v. DA, TDRG (înv.), SCRIBAN s.v. *întuneric*.

TUNS s. n. 827 A „petrecere la tăiatul moșului unui copil”: Are țața Tudora *tuns*, ia moșu băiatului.

TUP interj. 1° 764 VII cuvânt care redă zgomotul produs de aruncarea bruscă a unui lichid dintr-un vas: la vadra din casă cu apă și *tup!* cu ea după mine. 2° 780 VII cuvânt care imită zgomotul produs de o lovitură intempestivă (cu bâta).

cf. DLR s.v.

TURBUCĂLĂ s. f. 699 V „reziduu la prepararea săpunului”: Pă fundu cazanului [la săpun], dă prima dată rămâne numai *turbucălă* așa groasă. Aia nu poți s-o mai folosești la nimic, aia o dăm pă gârlă; cf. *b o r o g h í n ă* 3°...

cf. DLR (reg.) s.v.

TURCALÉȚI s. m. pl. 790 I „ghiocei”: Eu i-am spus că am fost în pădure după *turcaléț!*

v. DLR (reg.) s.v. *turculeț III.1°*.

TURCHÉZ adj. 701 VIIb, 758 VIII „albastru intens spre verde”.

f. *turchéză* 701 VIIb, *turcheáză* 758 VIII.

v. DLR, DM (pop.), CADE (Olt.), SCRIBAN (sud) s.v.; cf. COMAN.

GL. (Muscel) s.v. *turcheaz*.

TURNĂTORÍE s. f. colect. 739 III „daruri, cadouri turnate de mireasă rudelor apropiate”.

TURPÍNA v. *trupínă*.

TÚRTĂ s. f. 1° 773 V, 778 VIIb, 836 V, 848 V „aluat pentru dospit”: Să plămădește aluatu cu *túrtă* sau drojdie 836 V; cf. *g o g o á ș ă* 1°... 2° ~ de *mămăligă* 774 V „un fel de pâine preparată preponderent din mămăligă cu făină”. 3° pl. 687 V, 689 VII „alimente care se dau de pomană”: Păi așa să

zice, *turtile*; îi dă de pomană, știți, câte-o bucată de pâine sau dă... în ză dă post îi dă alva, îi dă câte-o bucată dă pâine-n zâli d-ălelante, unt sau brânză 687 V. 4° art. 870 VI „pălăria, discul florii soarelui”; cf. p a l á ș c a. 5° art. în ~ furnicilor 831 VII, 832 VIIIb, 834 VII, 835 VIII „turta umplută cu brânză, care conform obiceiului, se mănâncă pe grămada de băligar, joi, în săptămâna premergătoare Lăsatului de Sec pentru Paști, pentru a alunga furnicile de lângă casă”. 6° 778 VIIb „bucată de lut turtită (folosită la lipitul țestului)”. 7° art. ~ **ursitorilor** 794 V „pâinea pregătită pentru seara în care sunt așteptate ursitorile, la trei zile după nașterea copilului, care, apoi, împodobită cu zahăr, bani etc. este oferită moașei”.

pl. *turte* 1° 773 V, 778 VIIIb, 848 V; 3° 687 V, 689 VII.

1° v. GL. DOBR. s.v.; 3° cf. DLR s.v. I.1°; 4° v. DLR (prin Olt.) s.v. I.5° a, GL. OLT. s.v.; 5° v. DLR s.v. I.1°.

TURTĂRIE s. f. colect. 789 VII „mulțime de turte”.

TURTÉLE s. f. pl. 1° 842 VII, 848 III, V, 858 V dim. de la *turtă* 1°: Discară plămădesc *turtélili*, fac aluatu [pentru pâine] 842 VII; cf. g o g o á ș ă 1°... 2° 852 VIII „reziduuri la fabricarea uleiului din floarea soarelui”; cf. trânci 2°.

1° v. DLR s.v. I.1°.

TURTÍCĂ s. f. 732 V, 791 VII dim. de la *turtă* („aluat pentru foaia de plăcintă”); cf. *turtișoară* 1°.

v. DLR (reg.) s.v. *turtea*, TDRG s.v. *turtă*; cf. GL. DOBR. s.v.

TURTIȘOARĂ s. f. 1° 733 VII dim. de la *turtă* („aluat pentru foaia de plăcintă”); cf. *turtícă*. 2° pl. 863 III, V „aluat pentru dospit”; cf. g o g o á ș ă 1°... 3° pl. 846 VII „turte de mălai”; cf. *turtói* 1°.

pl. *turtișoare* 1° 733 VII; 2° 863 III, V; 3° 846 VII.

1° cf. DLR s.v., TDRG s.v. *turtă*; 2° v. GL. DOBR. s.v.

TURTOÁIE v. *turtói* 2°.

TURTÓI s. 1° n. 720 V, VII, 741 VII, 742 VIIIb, 746 V, 747 V, 751 V, VII, 753 VII, 755 V, 837 VII, 838 Va, VIIa, VIII, 840 VII, 845 V, 846 V, 848 V, 850 VII, 857 VII, 864 V, 869 Vb „turtă din mălai”: De sărăcie mai făceam *turtóji* așa, mai... cu mălai, mai cu făină 747 V; cf. *turtișoară* 3°. 2° var. 760 VII augm. de la *turtă* („pâine din aluat nedospit”).

pl. *turtoáie* 741 VII, 748 V, VIIIb, 751 VII, 755 V, 867 V.

var. 2° *turtoáie* s. f. 760 VII.

1° v. DLR (reg.), SCRIBAN (Munt.) s.v.; cf. TDRG, CADE s.v. *turtă*; 2° v. DLR (reg.) s.v.

TURTUCÁNCĂ s. f. 810 V „locuitoare, femeie din Turtucaia”.

cf. DLR s.v. *turtucan*.

TURTULÍȚE s. f. pl. 773 V dim. de la *turtă* („pâine din aluat nedospit”).

TURUIÉCI s. m. pl. 846 VII „carâmbi largi din dimie”: Peste ciorapi trecea și niște *turuîéć*, pâna-aiici așa, tot dă lână.

v. DLR (reg.) s.v. *tureatcă*; cf. TDRG (Olt., Trans.), CADE s.v. *tureac* 2°, DM, DEX (înv.) s.v. *tureatcă*.

TUȘCHIE s. f. 870 VIIIc „băț scurt și gros; retevei”: Văd că pune mâna pă o *tușkie* și când mă croiește...

v. DLR s.v. *tuschie*, LEXIC REG., I, p. 32 (Băilești – Craiova) s.v.

TUTÓR s. m. 744 VIII „par, țaruș cu care se susține vița sau pomul tânăr”: Să pune d-exemplu... *tutór* să zice la noi, câte-un țaruș [...] și, când s-a-implantat pomu, să fixează lângă țarușu-ăla și să leagă sus c-o ață.

pl. *tutóri* 747 VI.

var. *totór* s. m. 734 VI; *tútoare* s. m. 708 VI.

v. DLR s. v. *tutore* 2°.

TÚTORE v. *tutór*.

TUTUDUNÁTE adj. f. pl. 679 VIIb „ridicate, ținugiate”: [Când facem țest] tăiem glijă dă pământ și le punem așa *tutudunate*; cf. m o ț o i á t.

TUTUNÁRI s. m. pl. 812 A „fumători”.

v. DLR s.v. 1°, GL. ARGEȘ, GL. DOBR. s.v.

TUTUNÉI s. m. pl. 734 I, V, VIIb „pui de curcă”: Puii de curcă se cheamă *tutunéi* I; cf. *curcănéi*.

TUTUNÉSC vb. ind. prez. I sg. 829 A „fumez”.

TUTUNÍȘTE s. f. 844 A „teren de pe care s-a cules tutunul”.

cf. DLR s.v.

TUZZLÚG s. m. 814 A „un fel de încălțăminte din lână croșetată”; cf. *călțúni* 1°...

pl. *tuzlúgi* 780 V, 827 V.

v. DLR (prin Olt. și prin nord-estul Munt.) s.v. *tuzluc*¹ 1°, 2°; cf. CADE (înv.), SCRIBAN (rar), DM (înv. și arh., azi reg.), TDRG, ȘĂINEANU s.v. *tuzluc*, LEXIC REG., II, p. 33 (Vâlcea) s.v. *turluc*.

TUZZLUGÉI s. m. pl. 780 V dim. de la *tuzluc*.

ȚÁCA¹ interj. 867 VIIb cuvânt care imită zgomotul produs la melițat; cf. *tánca* 2°.

ȚÁCA² v. țic. 1°.

ȚÁGLĂ s. f. 744 A „țiglă”.

v. DLR (reg.) s.v. *țiglă*, LR, 1959, 5, p. 84 (Țara Bârsei) s.v.

ȚÁIC s. n. 694 V, 698 V, 699 V, 701 III, V, 702 V, 703 V, 712 V, VII, 715 Va, 716 III, 717 VII, 720 III, V, VII, 722 V, 725 III, V, 726 Va, 727 V, 728 V, 732 V, 733 VII, 735 VIIa, 736 V, 739 III, 740 VII, 745 V, 746 V, 747 V, 748 V, VIIb, 750 V, 755 V, 837 VII, 840 VII, 845 III, V „drojdie de bere”: *Țáicu* ăsta acușă a ieșit, atuncea nu era *țáic*, decât aveam aluat 748 VIIb; cf. *bi ț á i c*.

v. DLR (reg.) s.v. *țaică*¹, SCRIBAN (Munt. est), LEXIC REG., II, p. 75 (Năsăud) s.v.; cf. TDRG (Mold. pop.), DM (reg.) s.v. *țaică*.

ȚAICĂ s. f. 809 V „termen de adresare pentru o femeie mai în vârstă: țată”; cf. g á g a 2°.

v. DLR (prin Munt. și Olt.) s.v.², CADE (Olt.), DM, DEX (reg.), BĂRBUȚ s.v., TDRG s.v. *țată*.

ȚAMBRĂ s. f. 700 VI, 709 V, 724 III, 732 V, 743 III, VII „scândură întrebuițată la facerea gardului: ulucă”; [La gard] băgam bulumacii și-apoi punem *țambre* de lemn 717 VI; cf. d u v á r 2°.

pl. *țambre* 717 VI, 743 III.

var. **țámpre** s. f. pl. 732 A.

v. DLR (reg.), SCRIBAN (nord) s.v.; cf. ȘĂINEANU (Mold.), TDRG, CADE, DM, DEX s.v.

ȚĂMPRE v. **țámbră**.

ȚANC s. n. 1° 827 A „băț crestat folosit la măsurarea lungimilor”: Când lemnu îl băgăm în pânză [la ferăstrău], să taie pă niște *țancur* / pă care să iasă de diferite dimensiuni 693 VI. 2° 746 VI „lot, parcelă, tarla”: Plecai cu semănătoarea pă... brazdă: dădeai roată *țanculu*, până când îl încheiai; cf. f i t a r á... 3° 811 I, II, 841 I, II nume al unui joc de copii: „șotron”; cf. c l á s ă 2°...

pl. 1° *țancuri* 693 VI.

1° cf. CADE (Ban., Trans.) s.v. 2°, (Olt.) s.v. 3°, TDRG s.v. 2°, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. 1°, DM (reg.), BĂRBUȚ s.v.; 2° v. DLR (reg.) s.v. 6°; cf. SCRIBAN (Mold. vechi) s.v. 1°.

ȚARC s. n. 1° 793 A „construcție din nuiele împletite, lipită cu lut și văruiță, pentru depozitat cereale: pățul”: Noi avem un *țarc* de nuiele-așa făcut, de țânem în el, în loc de magazie, era *țarcur* / atuncea pă timpul, acuma s-a făcut magazii azi; împletit, de nuiele tot așa, lipit cu pământ, spoit, și țânem în el grâu, ovăz; cf. c o v é r g ă 2°... 2° 850 A „cadru din drugi de lemn fixat peste coșul căruței pentru a-i mări capacitatea (la căratul fânului, al paielor etc.)”; cf. p ă t ă l 1°. 3° 734 A „îngrăditură, gard protector la piciorul unui pod de lemn”: Tuma pă de la vale de *țarcu* podului am ieșit.

pl. 1° *țarcuri* 793 A.

1° cf. DLR (prin nord Munt.) s.v. 5°; 2° v. DLR (reg.) s.v. 10°.

ȚĂCĂLIE s. f. 1° pl. 708 Va, b „bucăți de lemn, leături pentru fixat ceaunul, la mestecatul mămăligii”: Puneam ceaunu-acolo și aveam *țăcăli*, de țineam ceaunu, ca să nu vină roată, ca să putem mesteca mămăliguța Va. 2° 807 V „clopot mic; clopoțel”; cf. c l o p e ț i c ă...

pl. *țăcăli* 1° 708 Va, b; 2° 777 Ia, 793 VII, 807 V.

1° v. DLR (prin nord-estul Olt., nord-vestul Munt.), GL. ARGEȘ, GL. OLT. s.v.; cf. LEXIC REG., 1, p. 87 (Vâlcea) s.v.; 2° v. LR, 1961, 4, p. 318 (Argeș) s.v.

ȚĂCĂNEĂLĂ s. f. 714 V, 839 A „acțiune de a țăcăni”: Când ieșea [porumbul] ca urechea șoarecelui, îl luam în... la *țăcăneală* 839 A.

v. DLR (reg.) s.v. 2°.

ȚĂCĂNEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 714 V „sapi ușor, mărunțind pământul”: Să semăna grâu ș-apăi *țacăneá* p-acolo cu sapa, s-astupa 717 VIIIa; cf. *ciócăni*...

ind. impf. 2 sg. *țacăneái* 714 V, 3 sg. *țacăneá* 714 V, 717 VIII, 1 pl. *țacăneám* 709 V, VII; sup. *la țacănít* 850 V.

var. **țâncănéști** vb. ind. prez. 2 sg., 1 pl. *țâncănim* 743 V, impf. 2 sg. *țâncăneái* 735 VIIb, 1 pl. *țâncăneám* 711 VII, 732 V, 736 VII, 743 VII; part. *țâncănit* 735 VIIb; refl. ind. prez. 3 sg. *se țâncănește* 743 V.

v. DLR (prin nord-estul Munt.) s.v. *țăcăni* 2°.

ȚĂCĂRIȘ s. n. 772 VIIIb „pădurice cu copaci mici și deși; desiș, hățiș”: E aicea la Izvoranca [...] un fel dă *țăcăriș*, nu e pădure ca cum trebuie; cf. *buháci*...

cf. DLR (prin vestul Munt. și estul Olt.), BĂRBUȚ s.v. *țăcăliș*.

ȚĂNCĂNEȘTI v. *țăcănești*.

ȚĂNCLUȘUL s. n. art. 828 II 1° „limba de la broasca ușii”. 2° „pedica de la frâna unei mașini”: Pân-la urmă am apăsat pã cele două frâne, care era *țânclușu* pus și nu lãsa tractoru sã plece.

ȚĂNCUIȚ, ai ~ vb. ind. pf. c. 2 sg. 689 VIII „ai delimitat terenul cu țaruși; ai marcat”: A fost o bucată dă loc, l-ai măsurat frumos, l-*ai țâncuit* așa cu pari, te-ai apucat și-ai săpat.

v. DLR (reg.) s.v. *țâncui*; cf. GL. OLT. s.v. *țâncuim*, BĂRBUȚ s.v. *țâncui*.

ȚĂNDĂREÁ vb. ind. impf. 3 sg. 804 VIIIb „bătea nuiete sau leături pe pereții casei”: După ce-a terminat-o [casa], începe omu *să țândărească* cu scânduri așa mici, cu bețe, cu cuie dă fier 777 VI; cf. *bágă* 1°...

conj. prez. 3 sg. *să țândărească* 777 VI; part. f. *țândărită* 804 VIIIb.

v. DLR (reg.) s.v. *țândări* 2°.

ȚĂNDĂREȚI adj. m. pl. 738 V [fig.] „arțăgoși, capricioși, țândăroși”: cf. *duđumána*...

ȚĂPURE adj. f. pl. 823 VI [despre urechile unui animal] „ridicate, îndreptate în sus”: [Lupul] era roșcat așa, urechile *țăpure* [...] *țăpure*-așa, scurte și mici, în față.

v. GL. ARGES, BĂRBUȚ s.v. *țăpur*; cf. DLR (reg.) s.v. *țepur*, COMAN. GL. (Vlașca) s.v. *țăpură*.

ȚĂRĂNICĂ s. f. 748 V „țărăncuță”.

ȚĂRÂNĂ s. f. 1° 693 VII, 838 Vb, la ~ 693 VII, **pomána țărâni** 813 V „pomană la înmormântare”: Îi face-acolo o *țărână* și lui [mortului], îi zice *la țărână*, o masă acolo cu lume 693 VII; cf. *cap* 5°. 2° în **sărindár de** ~ 759 VII, 779 VIIc „slujbă la înmormântare”.

1° v. DLR s.v.

ȚĂRĂNICĂ s. f. 743 VIII dim. de la *țărână*: *Țărânic*-aia s-agață de rădăcioarele-alea, de să prinde pomu.

ȚĂRCĂDĂU s. n. 734 A „țarc (pentru vite)”; cf. b a d ó c...

v. DLR (reg.) s.v.; cf. SCRIBAN (Munt. est), LEXIC REG., I, p. 87 (Vâlcea) s.v.

ȚĂRUȘEI s. m. pl. 814 A dim. de la *țăruș*.

v. DLR s.v. *țărușel* 1°, GL. OLT. s.v. *țărușel*.

ȚĂVÉR v. *țevier*.

ȚĂC¹ v. *țic* 3°.

ȚĂC², ~ ~ interj. 855A cuvânt care imită săritura în mers.

ȚĂCA v. *țic* 1°.

ȚĂMBÓC v. *zâmbóc* 2°.

ȚĂNC v. *țic* 1°.

ȚĂNGĂIAȘI s. m. pl. 748 VI dim. de la *țângău*.

v. DLR (pop., peior.) s.v. *țângăuaș*.

ȚĂNTÓȘ adj. 752 A „țanțoș, semeț, încrezut”: Eu eram cam *țințós*, mai mă duceam și pân satele vecine; cf. f ă l n i c o ă s ă ...

ȚĂPĂ s. f. 777 VIII „piele subțire (găurită) din care se făceau geamurile la bordei”: În loc dă geam, *țipe*, *țipă* dă pici dă animal.

pl. *țape* 777 VIII.

v. DLR (inv. și reg.) s.v. *țiplă* 1°; cf. DM, DEX (rar), CADE, SCRIBAN (vechi) s.v. *țiplă*, COMAN, GL. (Muscel) s.v. *țape*, GL. DOBR. s.v. *țipă*.

ȚĂR¹ s. m. 789 V „ardei iute”: Asta care ustură, zis ardeiu asta care ustură... *țir*, al naibii dă *țir*.

pl. *țări* 826 V.

v. DLR (prin sud-estul Olt.) s.v.³ 2°, GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

ȚĂR², o ~ 673 VIII „puțin, un pic”; cf. f ă r ă m ă .

v. DLR s.v. *țără*; cf. TDRG (pop. fam.), CADE (fam.), SCRIBAN (Olt. fam.), DM, DEX s.v. *țără*.

ȚĂRÍCĂ, o ~ 762 VII, 765 VII dim. de la *țără*; cf. f i r i m í ț ă ...

v. CADE (fam.), DLR, DM, DEX (reg.) s.v.

ȚĂȘTEÁ vb. ind. impf. 3 sg. 678 VIIIb [despre un lichid] „țășnea, năvălea”: Când am luat pălăria, așa-n cap, țărâia sângele d-aici, *țîștea* așa-ncolo; cf. b u f n ăș t e 1°...

v. DLR (prin Munt., Olt.), LEXIC REG., II, p. 31 (Vâlcea), GL. ARGES. BĂRBUȚ s.v. *țăști*.

ȚĂȚĂNĂ s. f. 700 A, 735 A „gură îngustă la un recipient; vrană”: [Băutura venea] pă ulciorașu ăla, venea pă *țîțîna* aia, ne didea cu paharu 700 A.

v. DLR (prin Munt., Olt., Dobr.) s.v. 4°.

ȚĂVNĂ s. f. 758 III „târțiță”.

v. DLR (prin nord-estul Olt. și vestul Munt.) s.v. *țâfnă* 1°, COMAN, GL. (Vâlcea), GL. OLT., BĂRBUȚ s.v.

ȚEFT s. n. 830 A „semn constând dintr-un băț înfipt în pământ, pentru a recunoaște locul unde a fost plantat firul de viță de vie”: [Viței] îi face moșoroiu și-i pune *țeftu*, adică semn [...] un bețișor așa, un băț, chiar dă lemn, chiar dă trestie. pl. *țefturi* 830 A.

v. DLR (înv. și reg.) s.v. *teh* 1°; cf. TDRG (Munt., înv. și pop.), CADE (înv.), SCRIBAN (Munt. vest), ȘĂINEANU s.v.

ȚENTIMÉTRI v. *santíme*.

ȚEP, mîngea la ~ v. *mîngea*.

ȚEPELÍGĂ s. f. 759 VI, 821 A „unealtă folosită la plivit”; cf. ot í c... var. *țipiriga* s. f. art. 701 VIII.

v. DLR (prin Olt. și vestul Munt.) s.v.², GL. OLT. s.v. *țipirigă*; cf. LEXIC REG., I, p. 87 (Vâlcea) s.v. *țipiligă*, BĂRBUȚ s.v. *țăpeligă*.

ȚESE vb. 1° ind. prez. 3 sg. 732 A [fig., despre lup] „atacă repetat revenind”: Și merge băiatu și iar îl *țési* [lupul], iar să repede. 2° se ~ refl. ind. prez. 3 pl. 829 A [fig., despre persoane] „umblă (repede) de colo colo, ca suveica”: *Să țeseá* oamenii pe la tribunale.

1° ind. pf. c. 3 sg. *a țesút* 732 A; 2° ind. impf. 3 pl. *se țeseá* 829 A.

1° v. GL. DOBR. s.v. *țeasă*; 2° v. DLR s.v. 4°; cf. DM (fig.) s.v. 4°.

ȚESTĂRIA s. f. colect. art. 809 VII, 839 VII „mulțimea de țesturi”.

ȚESTE s. n. pl. 692 VII, 789 VII, 799 V, 804 V, 809 VII „țesturi”.

v. DLR, CADE s.v. *țest*; cf. GL. ARGEȘ s.v. *țăst*.

ȚÉVE s. f. pl. 704 VI, 705 VI, 711 VIII, 715 VII, 728 VII, 747 VIIIb, 753 VI „țevi”.

v. DLR (înv. și reg.), CADE (rar), TDRG s.v. *țeavă*.

ȚEVIÉR (2 sil.) s. n. 732 VI, 735 VI, A, 739 VI, 744 VI „vas cu apă rece prin care trec țevile la cazanul de țuică”: E tocitoare care-i zicem *țevjér* și prin aia trece țevile-alea 735 A.

var. *țăvér* s. n. 708 VI; *țeviér* (3 sil.) s. n. 709 VIII; *țiviér* (2 sil.) s. n. 711 VIII, 712 VI, 730 A, 734 A, 755 VIIIb; *țiviér* (3 sil.) s. n. 736 VI.

v. DLR (reg.) s.v. *țevar*, LR, 1959, 3, p. 67 (Argeș) s.v.; cf. SCRIBAN (Buzău) s.v. *țigher*, DM, DEX s.v. *țevar*.

ȚEVÚȚE s. f. pl. 760 VI dim. de la *țeavă*.

ȚIC s. n. 1° 823 V nume al unui joc de copii: „țurcă”; cf. *drichea* 1°... 2° 823 V „băț mic la jocul numit ~”; cf. *drichea* 2°... 3° var. 798 II, 812 II „figură la jocul numit ~”.

var. 1° *țăca* s. f. art. 832 V, *de-a ~* loc. subst. 729 II; *țăca* s. f. art., ~ în *casă* 797 II; *țânc* s. n. 815 II; 3° *țâc* s. n. 798 II, 812 II.

1° v. DLR (reg.) s.v. 2°; 1°, 2° cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Mold.) s.v., LEXIC REG., II, p. 180 (Argeș) s.v. *țâc*, COMAN, GL. (Neamț) s.v. *țaca*, GL. DOBR. s.v. *țăca*, GL. OLT. s.v. *țâncușul*.

ȚIGÁNCĂ s. f. 782 VI „soi de viță de vie nealtoită”.

cf. DLR (reg.) s.v.: *țigan III.2°*.

ȚIGÁNCE s. f. pl. 755 V „țigănci”.

v. TDRG s.v. *țigan*, DLR, CADE s.v. *țigancă*.

ȚIGĂNEĂSCĂ, *bărză* ~ 825 A „bărză neagră (care nu face cuib în sat)”.

ȚIGNÁL s. n. 851 VII „sunet de claxon”.

cf. DLR (pop.) s.v. *semnal*, SCRIBAN, DEX (pop.), DM (rar) s.v.

ȚIGNÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 738 VII, 867 II „a mișcat brusc, a zvâcnit”: Când am băgat undița în gărlă și pluta s-a mișcat, noi atuncea am spus că a *țignit* 867 II.

v. DLR (reg.) s.v. *țicni 4°*.

ȚILÍNDRU s. n. 1° 801 A, 829 A „trior”: Dam grâul la *țilíndru*, pentru semănat 801 A; cf. *trió n. 2°* 860 VI „serpentină de răcire la cazanul de țuică”: cf. *filtru*.

pl. 1° *țilindre* 829 A.

1° v. DA (Trans.) s.v. *cilindru*, TDRG s.v.; cf. GL. OLT. s.v. *țulindru*.

ȚIMÉNT s. n. 695 VI, 765 VIII, 801 A, 814 A, 815 A, 835 A „ciment”.

v. DA (prin Trans.) s.v. *ciment*, CADE s.v.

ȚIMENTUÍTE v. *cimentuítă*.

ȚINEÁ vb. ind. impf. 3 sg. în expr. 1° o ~ *tálpă* v. *tálpă 2°*. 2° ~ *ochii v. ochi 2°*. 3° ~ *de rău* v. *rău 2°*.

ȚÍNTĂ s. f. 868 VI „lot, parcelă”: O *țintă* dă cinci pogoane, așa să zăcea, *țintă*; cf. *fitará...*

ȚIPIRÍGĂ v. *țepeligă*.

ȚIPUIÉȘTI v. *tipuiéște*.

ȚISTEÁLĂ s. f. 755 VIIIb „strat de nisip cu apă pe fundul fântâniei”: Și sapi, sapi, până dai de *țisteálă*; stai nițel, o pauză, faci ce-ți trebuie pentru scos *țisteála* de-acolo.

cf. GL. ARGEȘ s.v.

ȚIVIÉR v. *țevier*.

ȚIVILIZÁT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 801 VI „s-a civilizat”.

v. DA (înv.) s.v. *civiliza*,

ȚIVRÍE adj. f. 825 VI „deosebită, aleasă, de calitate”: Barca cu năvod aia e o barcă mai specială...o barcă mai *țivríe*, mai aleasă, ceva mai fin.

ȚOÁLĂ s. f. 675 V, 711 VIII, 846 V „țesătură de lână (sau de bumbac) pentru învelit”.

ȚÓBARO adv. 683 V „plin de viață, vivace”: [Bătrâna] trăiește și umblă cu vitele, *țóbaro*!

ȚÓCLU s. n. 695 VI, 744 VI, 780 VIb, 835 VI, 837 VI, 865 VI „temelie (de piatră); soclu”: [La casă] i-am făcut *țóclu* din piatră 744 VI; cf. h a r c á u a.

v. DLR (rar) s.v. *soclu*.

ȚOCNEĂ vb. ind. impf. 3 sg. 699 VII „atingea, lovea ușor”: Atuncea nu să-mbrăca fata cu rochia, cu fusta neapretată. Stitea, era rochii dă pluș, și stitea rochia atât... când te *țocneă* băiatu peste picior, simțea că-i cu ceva fata, așa sta rochiile pă ele.

v. GL. ARGESȘ s.v. *țocni*; cf. DLR (prin nordul Munt.) s.v. *țocni*.

ȚÓGHIE (3 sil.) s. f. 777 VIII, 833 A „țeapă lungă și ascuțită; săgeată”: Când dai cu ea, *țóghia* aia să-nflegea în dumneata, în perete 777 VIII.

pl. art. *țóghiile* 794 VII.

v. DLR (prin Olt. și Munt.) s.v. *țeh* I.11°; cf. BĂRBUȚ s.v. *țodie*.

ȚOI, ~ ~ interj. 789 A cuvânt care imită săritura iepurelui; „țup”: Un iepure... când venea înaintea boilor făcea *țuoi, țuoi, țuoi*.

ȚOLÍCĂ s. f. 711 VIII, 743 VII dim. de la *țoală*.

v. DLR (pop.), DM (reg.) s.v.; cf. SCRIBAN (est) s.v.

ȚÓPĂ s. f. 827 A, 833 A „unealtă de pescuit constând dintr-un coș de nuiele fără fund”.

pl. *țópe* 833 A.

v. DLR (prin sudul Munt. și Ban.) s.v.

ȚOROMPÓC interj. 678 VIII „hop, hait!”: Azi așa, mâine așa. Într-o noapte, *țorompóc!* peste ei.

cf. DLR (prin Munt.), SCRIBAN (Munt. fam.), ȘĂINEANU s.v. *țoropoc*.

ȚÓRȚORI s. m. p. 719 VIIIc „plesne, șfichiuri cu noduri”: [Ispravnicul] venea c-un gârbaci d-alea ca bătu-ăsta dă gros, cu *țórȚori!*

cf. DLR (prin nordul Munt.) s.v. *țurtur* 3°, SCRIBAN (Buzău), DM s.v. *țurtur*, COMAN, GL. (Vâlcea) s.v. *țorțol*.

ȚOVÓNUL v. *sovón* 2°.

ȚUBÓI s. m. pl. 834 A „puștani, băiețandri”; cf. *băiećă n...*

ȚUI s. 823 II nume al unui joc de copii: „țurcă”; cf. *drichea* 1°...

var. *țúia* s. f. art. 738 II.

ȚÚIA v. *țui*.

ȚUIÉNI v. *suián*.

ȚÚRA s. f. art. 842 II „numele unei figuri la jocul de copii *drichea*”

ȚURLÓI s. n. 1° 684 VI „glugă de coceni”; cf. *pătićia*... 2° 811 VI, 841 VI „pătul (pentru depozitarea cerealelor)”; cf. *covérgă* 2°... 3° pl. 829 A „țurțuri de gheață”.

pl. *țurloáie* 1° 684 VI; 3° 829 A.

3° v. DLR (pop.) s.v. II. 1°, DM s.v. 4°.

ȚURLUIÁLĂ s. f. 752 VII „suviță abundentă de lichid care curge sau se prelinge; șiroi”: [Curgea] nu câte-o picătură așa, ca să zic că o fi o glumă, o *țurlujálă* de sânge; cf. *sel...*

ȚÚȚU s. n. 735 I „leagăn, scrânciob”; cf. *scârci?*...

v. DLR (prin vestul Munt.) s.v. 2°, DM (reg.), GL. ARGESȘ, BĂRBUȚ s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 10 (Baia Mare) s.v. *uțuț*.

ȚUȚUIENÉȘTE adv. 677 VIII „țărănește”: [Înainte] nu era așa cu școli și cu carte, să-nvețe, decât așa *țuțuienêște*.

v. DLR (reg.) s.v.; cf. DEX (reg.), CADE, SCRIBAN, DM s.v. *țuțuian*.

ȚUȚÚR s. m. 762 VII „șuviță abundentă de lichid care curge sau se prelinge; șiroi”: Cura sângele *țuțúr*; cf. s e l...

v. DLR (reg.) s.v. *țurțur* 6°; cf. SCRIBAN (Olt.), COMAN, GL. (Vâlcea), LEXIC REG., I, p. 57 (Craiova), GL. ARGESȘ s.v.

ȚUȚÚRCĂ s. f. 784 VI „țurțur pe care curge apa”: Avem și izvoare care este fântâni cu *țuțúrcă*, făcute de ciment, frumos.

cf. DLR s.v.

ȚUVLÓI s. 777 VIII „un fel de fluier din papură”.

cf. DLR (reg.), SCRIBAN (Munt. vest) s.v. *țuvloaie*.

UCIGĂȘ s. m. 832 VII, 870 VIIb „strigoi”: Cică să nu intre pisica la mort că să face *ucigăș* 832 VII; cf. s p a h i e...

cf. CADE, GL. ARGESȘ s.v.

UDÁT s. n. 756 III, VIII, 769 III, VII „obicei la nuntă, conform căruia mireasa umblă prin sat cu o găleată cu apă și stropește pe cei întâlniți”; cf. á p ă 1°.

v. GL. OLT. s.v.

UDVÁNUL s. m. art. 780 VIII „uliul”: Lupu mi-a luat mielul-n gură cum ia *udváni* ăia mari, dă ia puiu de la găină; cf. h ú l i u.

pl. art. *udvânii* 780 VIII.

UEI interj. 846 VII „vai”.

UGERÁTĂ adj. f. 731 VIII [despre vacă] „cu ugerul mare și plin”.

ÚIE (2 sil.) s. f. 761 VI nume al unui joc de copii: „țurcă”; cf. d r i c h e a 1°...

UIÉM v. *uiúm*.

UÍM v. *uiúm*.

UÍT v. *hoiêște* 2°.

UITÁT, *mi-am* ~ vb. refl. ind. pf. c. I sg. 767 VII, 834 V, 848 A, 862 VII, 867 V „am uitat”: Cât să plătea dă sac nu mai țau minte, am... *mî-am uítát* 848 A.

v. TDRG (Munt., Trans.) s.v. *uita* II.

UIUDÚMĂ s. f. 704 VI „boală la vița de vie; oidium”.

UIÚM s. n. 751 VI, 800 VI, 844 A, 851 VI „cantitate de cereale sau de țuică reținute, odinioară, drept plată de către proprietarul batozei sau al cazanului”.

var. *oím* s. n. 695 VI, 701 VIII, 785 VI, 801 VI, 815 A, 819 VIb, 820 VI; *oiém* s. n. 693 VI, 774 VIIa, 785 VI, 801 VI, 835 A; *uiém* s. n. 760 VI; *uím* s. n. 825 VI.

v. GL. OLT., LR, 1971, 2, p. 172 (Suceava) s.v.; cf. CADE, DM, DEX s.v., TDRG s.v. *oem*, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *oiem*.

ULCÍCA s. f. art. 757 II numele unui joc de copii.

cf. SCRIBAN s.v. *ulcelușă*.

ULEĂM (2 sil.). *ne* ~ vb. refl. ind. impf. I pl. 775 VIII „ne aoleam, ne văicăream”; cf. *chilomănéște* 2°...

ULÉI s. n. 693 VII, 715 VII, 817 VII „hârdău”; cf. *îrdău*.

cf. CADE, SCRIBAN s.v., DM (reg.) s.v.

ULÉU s. n. 671 VII, 678 VIIIb „ulei (comestibil)”; cf. *olivie*...
v. TDRG s.v. *ulei*.

ULICIÓRI s. f. pl. 677 VIII „ulicioare”.

ÚLII s. m. pl. art., ~ și **porumbéii** 784 I numele unui joc de copii; cf. *ieréii*.

ULIȚĂ s. f. 725 A, 753 I „uliță”; cf. *linie* 2°.

pl. *uliți* 725 A.

ULÓI v. *olói*.

ULÚC s. n. 1° 723 V, 750 VIIIb, 861 VI „jgheab pentru hrana animalelor”; [Porcul] îl îngrijim noi, îl băgăm la coteț, avem *ulúc* acolo, îi punem mâncare acolo 723 V; cf. *píuri*... 2° 706 VI, 720 VIIIb, 737 VI, 751 VIIIb „jgheab pe care alunecă buștenii la vale”; cf. *coșcăi*... 3° 706 VI, 712 VIII, 750 VIIIb, 751 VIIIa, 866 V „vas de lemn în care se pune cașul la scurs: crintă”; cf. *crită*... 4° 855 A, 858 VIII, 866 VI „șanț făcut cu rarița printre rândurile de porumb”: Rarița era de mergea pe rându printre porumb [...] și făcea un *ulúc* așa, dădea pământu-n lături 858 VIII; cf. *cărăre*...

var. 3° **ulúcă** s. f. 750 VIIIb.

1° cf. TDRG, CADE (Mold.), SCRIBAN (est) s.v.; 2° v. GL. OLT. s.v.; 3° v. GL. DOBR. s.v.; cf. ȘĂINEANU s.v. 1°.

ULÚCĂ v. **ulúc** 3°.

UMBLĂRI s. f. pl. 712 VII „apucături, purtări”: Avea *umblări* proaste; cf. *călcările*...

v. BĂRBUȚ s.v. *umblare*.

UMBLĂTOR adj. 1° 724 A [despre un drum] „umblat, bătut”: Erau două drumuri, mă uitam și eu acolo să vedem care-i mai *umblător*. 2° 835 A „care se mișcă; mobil”.

f. 2° *umblătoare* 835 A.

UMBREĂJĂ s. f. 865 VI „unealtă de pescuit formată dintr-o plasă fixată în apă cu câte un potigaci în părțile laterale”.

pl. *umbréji* 865 VI.

v. GL. OLT. s. v.

UMBREĂNĂ s. f. 818 III „pește de apă dulce; mreană”.

var. **îmbreănă** s. f. 684 VI.

v. DLR (reg.), SCRIBAN (Năsăud) s.v. *mreană*; cf. TDRG s. v. *mreană*.

UMBRULIȚA s. f. art. 701 VIIb dim. de la *umbră*.

UMEDEĂZĂ vb. intrans. ind. prez. 3 sg. 695 VI „se umezește”.

ÚMERE s. m. 714 VII, 718 VII „umăr”.

v. BL, 1933, p. 43 (Olt.), 1935, p. 128 (Țara Hațegului) s.v.

UMPLÁT v. **umplém**.

UMPLÉM vb. ind. prez. 1 pl., în expr. ~ borș 726 Va, b „preparăm borș punând apă cu tărâțe la fermentat”.

var. **am umplát** vb. ind. pf. c. 1 sg. 706 VII.

v. DM s.v. *umple*.

ÚNA 1° art. nehot. 853 III „o”. 2° ~ ... ~ loc. adv. corelativă 714 V „pe de o parte... pe de altă parte”: Îi dai huruială mai călduță așa, că dacă îl fierbi și-i dai mâncare fiartă, adică terciu fiert, *úna* face limbrici porcu, *úna* face și jeg. 3° ~ **-ntrúna** loc. adv. 678 VIIIb „întruna, mereu”: Am venit acasă, muncește *úna-ntrúna*: cf. contí n... 4° în ~ și **pielea** v. **pielea** 2°.

1° v. TDRG s.v. *unu* 4°; 3° v. GL. OLT. s.v. 2°.

ÚNCHE s. f. 675 V, 680 VIIb, 756 V, 786 II, III „mătușă”.

v. LEXIC REG., II, p. 33 (Vâlcea) s.v. *unchie*, **BĂRBUȚ** s.v.

UNCHIÁȘUL s. m. art. 675 VII, 698 VIIa, 706 Vb, 707 VII, 711 V, 733 VII, 736 VII, 743 V „cecul (la porc)”: cf. bá b ă 5°...

UNDRÓC s. n. 701 VIIb, 718 VII, 837 VII „fustă groasă de postav”:
Făceam și noi ba și *undróáce* pă noi 701 VIIb

pl. *undróáce* 701 VIIb, 718 VII.

var. *hundroc* s. n. 701 VIIb.

cf. DA, TDRG, CADE, ȘĂINEANU s.v. *androc*, DM (reg.), GS, 1928, p. 68 (Râmnicu Sărat), I. Cr., 1914, p. 368 (Prahova) s.v. *androc*, SCRIBAN s.v. *hondroc*.

ÚNE adv. 681 VI, 682 VIII, 685 V, 686 VIIb, 687 VIII, 697 VI, 718 VII, 729 V, 740 A, 741 A, 743 VII, 757 V, VIII, 759 VI, 764 V, VII, 766 VIIIa, 767 V, VII, 768 VI, VII, 771 Vb, 772 VIIIb, 773 VIIb, 779 IIa, V, 780 VII, 782 VI, VIIIb, 794 A, 796 VII, 799 V, 800 VII, 804 V, 817 III, VII, A, 823 VIIb, 827 A, 841 Va, 851 VII, 852 VIa, 856 A, 863 V, 866 V, VII „unde”

v. TDRG (pop. frecvent) s.v. *unde*, CADE (prov.) s.v.

UNEOÁRĂ adv. 854 VIIIb „bunăoară”: Am găsit-o [o fată] d-asta ca cum ești dumneatale *uneoáră*.

cf. ȘĂINEANU s.v. *uncori*.

UNEVÁ adv. 790 VIII „undeva”.

UNGHERELE s. n. pl. art. 766 VIII „capetele bânelor cioplite pentru a fi îmbinate”: Am băgat *ungherele* la cioplit, am învelit-o [casa] și d-aci am început ș-a lipit-o.

cf. TDRG (Mold.), CADE (Mold., Bucov., Trans.), SCRIBAN s.v. *ungher*, ȘĂINEANU s.v. *unghier*.

UNGHILÍȚA s. f. art. 749 A dim. de la *unghie*: N-aveai furculiță ca acum să mănânci cu furculița, măncai cu... mâna, cu *unghilita*.

UNGURÍCA s. f. art. 764 A, 788 V numele unui dans popular.

cf. CADE s.v. *ungureancă*, DM, DEX s.v. *ungurean* 2°.

UNS s. n. 785 VIIb „unsoare, grăsime”: Nu exista unsoare cum este acum, acum nu mai mănânci fără *uns*; cf. *u n s e á l ă*.

UNSEÁLĂ s. f. 671 VII „unsoare, grăsime”: Curăţ cartofi şi-i fierb, şi-i prăjesc acolo, bag *unsjălă*-n ei, uleu; cf. *u n s*.

v. GL. ARGESŢ s. v.

UNSOÁRE s. f. 858 V, 869 Va „grăsime de calitate inferioară (pentru săpun)”: cf. *urícímea* 2°, *urâcíúnea* 2°.

UNSURÁT adj. 848 V [despre săpun] „cu prea multă untură; unsuros” [Săpunul] nu iese bine, iese *unsurát*, nu e bun dacă nu are sodă; cf. *u n t u r ó s*.

UNTÁR s. m. 829* „piţigoii”: Primăvara *untáru* spune „cinci opinci într-un picior şi călcâiu tot e gol”.

UNTÚRĂ s. f. 694 V „slănină care se topeşte pentru untură”: Topim *untúrá* noi femeile, scoatem *untúrilor* şi le topim.

pl. art. *untúrilor* 694 V.

ÚNTURI s. n. pl. 678 VIII „cantităţi mari de unt”: [Turcii] aduna dă pân sate vite, aduna *únturí*, aduna miere.

UNTURÓS adj. 837 V, 857 VII [despre săpun] „cu prea multă untură; unsuros”; cf. *u n s u r á t*.

v. DM, DEX (înv.) s.v.; cf. TDRG, SCRIBAN (vechi), CADE s.v.

UNZEÁLĂ s. f. 847 V „amestec de făină cu apă cu care se unge turta de mălai”: Opăream mălaiu, făceam dă făină *unzálă* şi puneam pă turtoi; cf. *mai el ú ţ ă*...

URALÍI v. *urlărie* 1°.

URĂRIE v. *urlărie* 1°.

URĂCÍNE v. *urâcíune* 3°.

URĂCÍUNE s. f. 1° 712 V, 743 V, 839 VII „reziduu la prepararea săpunului” [La săpun] rămâne *urîcúneça* la fund [la cazan] 712 V; cf. *boroghínă* 3°... 2° 732 V „grăsimea de calitate inferioară (folosită la săpun)”; cf. *u n s o á r e*... 3° var. în expr. *am dus* ~ 746 VIII „am suferit, am fost chinuit”: *Am dus urîcîne* rău şi p-acolo [prin război]; cf. *a m a r n í c í t*... var. 3° *urâcîne* s. f. 746 VIII.

URDÉŞTE, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 741 VII, 750 V, 755 V, 838 VIIb [despre săpun, la preparare] „se îngroaşă ca urda”; cf. *î m b r â n z é ş t e*. ind. impf. 3 sg. *urdeá*; part. f. *urdită* 855 VII.

v. GL. DOBR. s.v.

URÉCHE s. f. 1° în expr. *stăteám în* ~ 749 V „ascultam cu atenţie, ciuleam urechile”: Aşteptând așa *stăteám în uréke* ca să vie [fata]. 2° 782 VIIIb „fiecare dintre cei doi saci ai desagilor”: Punea desagii pe cal, c-o *uréke*-n partea asta ş-o *uréke*-n partea asta. 3° art. ~ *pódului* 775 VIII „capul podului

sprijinit de mal”. 4° pl. art. 868 VIII „cormenele rariței”: Da cu rarița, da-i scotea *urékile*-alea, dădea numai cu fieru.

pl. art. 4° *uréchile* 868 VIII.

2° v. GL. OLT. s.v.

URECHÉLNIȚĂ s. f. 698 A „bețișor crestă la un capăt, cu care se încheie brăcinarul la cioareci”.

URICEĂ adj. f. 807 VIIIa „urățică”.

URICÍMEA s. f. art. 719 V 1° „reziduul de la prepararea săpunului”: cf. *boroghiná* 3°... 2° „grăsimea de calitate inferioară (pentru săpun)”: cf. *unsoáre*...

URICINÁT, am ~ vb. tranz. ind. pf. c. 1 sg. 747 VIII „am tratat urât: am chinuit, am oropsit”: Am pățit destule și eu cu războiu, cu rănit, cu părinți bătrâni, m-am chinuit eu. nu i-am *uricinát*; cf. *amarnicít*...

cf. LEXIC REG., II, p. 79 (Turda) s.v. *urijinat*.

URJÚME s. f. pl. 676 V „jumări rămase după topirea grăsimii”.

cf. SCRIBAN (Munt., Trans.) s.v. *hurjumă*.

URLALÍE v. *urlărie* 1°.

URLĂ vb. tranz. ind. prez. 3 pl. 821 V [despre flăcăi] „strigă versuri satirice la adresa fetelor rămase nemăritate, în cadrul obiceiului numit *urlărie*; satirizează”.

conj. prez. 3 pl. *să úrle* 821 VIa.

URLĂRÍE s. f. 1° 832 V, 860 VI, VII, 870 VI „obicei, în seara de Lăsata Secului de Paști, potrivit căruia copiii și flăcăii aprind focuri și strigă prin sat versuri satirice, însoțite de cuvântul «urlăria»”: De Lăsata Secului atunci seara se aprindea *urlării*, așa se spune; aia s-aprinde ș-acuma. Leagă un băț, pune-acolo cauciuc, gaz, motorină și le suie-n sus așa și strigă „urlăria la baba Maria!” 860 VI; cf. *dihórniță* 2°. 2° 846 VI, 860 VI, VII „vas sau băț în care se pun materii inflamabile în cadrul obiceiului numit ~”; cf. *dihórniță* 1°...

pl. 2° *urlării* 855 VI, 860 VI, VII.

var. 1° *uralii* s. f. pl. 855 VI; *urărie* s. f. 864 V, A; *urlalie* s. f. 846 VI, pl. *urlalii* 855 VI; *urlălie* s. f. 861 V, VII.

URLÓI s. n. 800 VI „pâlnie fixată la roata plugului, folosită pentru semănat porumbul”: Puneam porumbu și cu *urlóju* și cu paru... ori tâlv, ori *urlóji* [...] pâlnie care puneam unu cu mâna-n ea... era fixată la plug; cf. *tâlv*...

cf. TDRG, CADE s.v., DM (reg.), DEX (pop.), GL. ARGES, DR, 1927–1928, p. 404 s.v.

URLUIÉȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 sg. 749 II [în jocurile de copii] „îndreaptă mingea către o anumită țintă”: O *urluiește* mereu, ei ia mingea ș-o aruncă ca să-i dea celălalt cu bățu.

URMÁTIC adj. 855 A „cel din urmă”: [Porumbul] a fost *urmátic*, crud. f. *urmátică* 839 VI, 865 VI; m. pl. *urmátici* 831 VI.

cf. BĂRBUȚ s.v.

URMĂRI s. f. pl. tantum 818 VIII „apucături, purtări”: Să vedem și eu... copilul cum merge, ce *urmări* / are și el; cf. *călciările*...

URNĂ s. f. 811 VI, 841 VI „coș înalt (la fabrici): furnal”.

URS s. m. 1° 697 VI [la casa de lemn] „bârnă lungă cât peretele, așezată peste temelie de piatră”: Peste arca începe garnitura aia, centură dă ciment, p-ormă-i *urși*, temeili, da, asta să numește pă bătrânește *urs* sau temeii; cf. *lung* 2°... 2° 688 A „cosoroabă”; cf. *bilimanéle*...

pl. *urși* 1° 697 VI; 2° 688 A.

2° cf. CADE (Olt.) s.v. 5°, DM s.v. 4°, DEX s.v. 3°.

URSĂREĂSCĂ adj. f. 752 VIIb, 773 V, VIIb [despre mămăligă] „pripită”: Mămăligă *ursărească* o fierbe-n colcote și pune treptat, treptat mălai până să încheagă 752 VIIb.

URSĂRIE s. f. colect. 734 VIIa „mulțime de urși”.

URSĂTOÁREA s. f. art. 788 VII „ursitoarea”.

pl. *ursători* 781 VII, 788 VII.

v. CADE (Olt., Oaș) s.v.

URSEÁM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. în ~ *núnta* 711 VII „stabileam, fixam data nunții”: După logodnă *urseám núnța*; cf. *púne* 7°.

URSÉZ vb. ind. prez. 1 sg. 823 VII „ursesc”: Alții îi *urseáză* la rău... așa i-a *ursát* ursitoarele atuncea-n noaptea aia 793 VII; cf. *rânduít*...

ind. prez. 3 sg./pl. *urseáză* 793 VII, 796 VII, 803 VIIb, 823 VII, 828 VII, 864 VII, pf. c. 3 sg. *a ursát* 701 VIIa, 792 VII, 823 VII, 825 VII, 864 VII, 3 pl. *a ursát* 712 VII, 793 VII; conj. prez. 3 pl. *să urséze* 792 VII, 823 VII; part. *ursát* 791 VII, 812 VII, 823 VII, 825 VII, m. pl. *ursáți* 791 VII.

var. *orsát* vb. part. 801 A.

v. SCRIBAN (vechi, azi Olt., Oaș) s.v. *ursesc*, GL. ARGEȘ s.v. *ursat*, DR. 1929–1930, p. 473 (Vâlcea) s.v. *ursa*; cf. TDRG (Olt., Trans.), CADE (Olt., Oaș) s.v. *ursi*.

URSOICÚȚĂ (4 sil.) s. f. 677 VIII dim. de la *ursoaică*.

URUIÁ v. *húruí* 1°, 3°.

URUITÓR v. *huruitór* 1°.

URZÁLÓS adj. 756 V [despre firul de lână] „bun de urzeală”: A alegem ce este mai *urzálós*, ce e mai ghebos dăm iar deoparte.

URZĂREĂSĂ s. f. 831 VIIb, 852 VIIb „femeie care urzește pânza: urzitoare”: cf. *pânzăreasă*...

URZĂTOÁREA s. f. art. 812 VII „femeia care urzește pânza: urzitoare”; cf. *pânzăreasă*...

URZĂTOREÁSA v. *urzitoreásă* 2°.

URZEÁLĂ s. f. 765 VIII, 773 VIIb, 828 VIII „schelet de lemn la casa de paiantă”.

URZÉLURI s. f. pl. 845 V „urzeli”

URZÊȘTE vb. ind. prez. 3 sg. 1° 773 Vlb „pune lemnăria verticală la pereții casei de paiantă”: Formează tâlpile, temelia casei, după care *urzêște* stâlpii-n sus cât este casa. 2° 794 VII „urșește”; cf. rânduít... 3° 791 V, 840 VII, 841 V [despre viermele de mătase] „învelește gogoșa cu mătase”.

1° ind. pf. c. 1 sg. *am urzít* 830 VI; refl. ind. prez. 3 sg. *se urzêște* 773 Vlb; 3° ind. împf. 3 pl. *urzeá* 749 VII, 750 VII, 801 VII, 825 V, 841 V, 849 V; conj. prez. 3 pl. *să urzească* 825 V, 841 V; sup. *la urzít* 802 VIIa.

1° v. GL. OLT. s.v. *urzesc* 2°; cf. TDRG (lb. v.) s.v. *urzi*, SCRIBAN (vechi) s.v. *urzesc*; 2° cf. ȘĂINEANU s.v. *urzi*.

URZITOREĂSĂ s. f. 1° 818 A „femeie care urzește pânza; urzitoare”: cf. pânzã reásã... 2° var. 779 VIIc „femeie care trage borangicul din gogoși”: După ce face gogoși și nu-l dai la stat, te duci la *urzătorcă* zis și tragi borangic; cf. dulã pã reásã...

pl. 1° *urzitorése* 818 A.

var. 2° *urzătorcă* s. f. 779 VIIc.

USCÁTE adj. f. pl. 855 VII [despre sumele de bani] „în numerar; lichide”: Avea bani tata, da. Când m-am măritat mi-a dat zece mii *uscáte*.

v. SCRIBAN s.v. *uscat*; cf. GL. ARGES s.v. *baq*.

USCÁTOÁRE v. *uscător* 2°.

USCÁTOR s. 1° 836 VI „ramă de lemn pentru uscat tutunul”; cf. gherghé f... 2° var. 744 VIII „groapă peste care se pune leasa de afumat prune”: cf. lójniță.

var. 2° *uscătoáre* s. f. 744 VIII.

2° cf. DM, DEX s.v.

USCÁTURÁ s. f. 1° 778 VI, 844 VI „arșiță, caniculă”; cf. prigóri e... 2° 868 VI „uscăciune, secetă”. 3° 785 VI „iz de mușgai pe care îl prind vasele goale”: Butoiu să fie toată vara la soare, să fie uscat, să iasă toată *uscátúra* din butoi; cf. sfoiág 1°.

USTURÁT adj. 706 V, 720 VIIIb, 748 V „iute (la gust), înțepător”: Era o miere amestecată cu păstură, cam *usturátă* 720 VIIIb. Copiii mei nu prea mănâncă chiar așa *usturát* 706 V.

f. *usturátă* 720 VIIIb.

USTUROÁIE s. f. 833 A „usturoi”: Așa cum toacă *usturóáia* și pelinu-n gură, așa va asculta și el de cuvântu mutului [la cã l u ș].

USTUROÍM vb. ind. prez. 1 pl. 775 V „usturoiem (carnea)”.

UȘCHÍT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 725 VII „a plecat pe furis”.

v. GL. ARGES s.v. *ușchi*.

UȘTUBÉU v. *ștubéuri* 2°.

UȘÚRE adj. 691 V, VIII, 693 VIIIb, 815 A, 818 A, 824 A, 830 A, 834 A, 864 A „ușor”: Prașila a doua [este] o muncă mai *ușúre* 691 VIII.

v. DM (înv. și arh.), CADE s.v., SCRIBAN (Munt. vest) s.v. *ușor*.

UȘURÉL s. m. 741 VII „plămân (la porc)”; cf. *fi c á t* 2°...

UTRUBÚȚELE s. f. pl. art. 808 VIa „lucrurile, obiectele din casă”: Pâinea la câmp e necesară, pentru că la câmp nu te duci cu căldarea și cu toate... *utrubúțili* ca să le mănânci acolo.

cf. CV, 1951, 12, p. 37 (Balș) s.v. *utrube*.

UȚIUPÍT (3 sil.), s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 827 A „s-a opintit”: *S-a uțipit* cu ea [=oaia] ca s-o ducă și n-a putut.

cf. DA (Muscel), CADE (prov.) s.v. *huțupi*, COMAN, GL. (Vâlcea).

LEXIC REG., I, p. 43 (Gura Jiului), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v. *uțupi*.

VAC s. n. 1° 764 VIII „vreme, stare meteorologică”: Când era *văcu* rău. 2° în alt ~ loc. adv. 851 VII „mai demult, odinioară”; cf. *a í n t e*...

1° v. CADE (prov.), DM (reg.), SCRIBAN s.v. *veac*; cf. DEX s.v. *veac*.

VĂCĂ s. f. 1° 835 VIII „loc fix (copac, stâlp) unde se joacă de-a ~”. 2° art. *de-a* ~ loc. subst. 798 VIII numele unui joc de copii. 3° pl. ~ *sălbătice* 721 VI „cerboaiice”.

pl. 3° *vaci* 721 VI.

VĂCLĂ adj. f. 835 A [despre o oaie] „cu pată albă pe bot”; cf. *s t ă r n ú t ă*. pl. *văcle* 835 A.

VAD s. n. 743 IIa, b „lac mic făcut de copii pe cursul unui râu, cu ajutorul unui baraj rudimentar”: Facem un *vad* mare, ne dezbrăcăm, facem un *vad* mare și ne scăldăm acolo IIa.

VĂDĂ s. f. 780 III „terasament din pământ cu baza mai mare decât partea de sus, la culturile de orez”.

pl. art. *vézile* 780 III.

VADAGÍU s. m. 780 VIa „lucrător care dă drumul la apă pe vadurile (șanțurile), de irigație”.

VĂDRĂ s. f. 1° art. ~ *lui Cúza*. ~ *lui Fălcoianu* 725 A „numele unor unități de măsură pentru capacitate”: Cum era pă timpuri... era *vădra lui Cúza*, da era și *vădra lui Fălcoianu*, a lui Cuza era mai mare. 2° pl. 690 VI, 709 VII, 711 VI, VII, 712 V, VIII, 713 Va, 714 VI, VII, 721 III, 724 VIII, 735 V, 743 VII, 847 VII, 852 III „petrecere sâmbătă seara înaintea nunții”: Sâmbătă seara era *védre* cât și la mireasă, cât și la generică 712 V; cf. *b e t e á l ă*... 3° art. ~ *núnului* 618 VII, 815 VII „petrecere luni după nuntă, în cinstea nunului”: Luni zicea că este *vădra núnului*, pă urmă s-așeza luni pă băutură și pă mâncare iar 815 VII.

pl. 2° *védre* 690 VI, 709 VII, 711 VI, VII, 712 V, VIII, 713 Va, 714 VI, VII, 721 III, 724 VIII, 735 V, 743 VII, 847 VII, 852 III.

2° v. LEXIC REG., II, p. 96 (Galați) s.v. *vedre*; cf. TDRG (Ialomița, Dobr.), CADE s.v., GS, 1929–1930, p. 135 (Prahova) s.v. *vedrile*.

VAL s. n. 1° 815 A „circumferință”: Capățână de roată de douăzeci în *val*. 2° *se dă în* ~ loc. vb. 727 V [despre apă] „clocotește”: Când *dă apa-n fiert de să dă în val*, punem mălaiu.

VALÍNIE s. f. 763 IIIb, 765 V „vanilie”.

VALS s. n. 760 VIIb „valț la moară”.

VÁNGĂL v. **vángărul**.

VÁNGĂRUL s. n. art. 776 VIII „teancul, maldărul (de lână cardată, de pânzeturii)”: [Darurile primite în hora miresei] le strânge una pă mână, soacra or sora miresii la face *vángăru* atât pă mână. Da rochii, da batic...

var. **vángăl** s. n., pl. *vángăle* 777 V.

v. COMAN, GL. (Vâlcea), LEXIC REG., I, p. 39 (Gura Jiului), GL. ARGES, BĂRBUȚ, LR, 1959, I, p. 64 (Craiova) s.v.; cf. GL. DOBR. s.v. *vángăl*.

VÁNTROȘE s. pl. 706 VIIIc „cosoroabe”: Aicea sus este *vántroșă* mai subțiri care stau grinzile, stau... popii ăștia; cf. *b i l i m a n é l e*...

VAPÓR s. n. 747 VIIIa, 748 VI, VIIIa, 752 VI, 764 VIII, 781 VIII, 782 VIIIb, 785 VI, 788 A, 811 VIII, 818 VIII, 827 VI, 829 VIII, 830 VI, 837 VIII, 838 VIII, 842 VIII, 843 VI, 844 A, 848 A, 849 VI, 853 VI, VIIIa, 855 VIII, 858 VIII, 861 VIII, 863 A, 869 VIIIa „locomobilă”: Nu crea mașâni d-astea cu motoară înainte. Erea *vapór* [...] băgam paie-n el până când să-ncindea bine 764 VIII.

pl. *vapoare* 752 VI, 782 VIIIa, 788 VI, 792 A, 793 A, 796 VIIIa, 801 A, 802 VI, 811 VIII, 819 VIII, 827 VI, 828 VI, 832 VI.

v. GL. OLT., SCȘt (Iași), 1963, 2, p. 275 (Iași, Galați) s.v.

VÁRGA s. f. art., ~ lui Călin 831 VIIb „model de țesătură populară”.

VASILCÚȚĂ s. f. 781 V „obicei de Anul Nou”: [La Anul Nou] anumiți țigani împodobeau o păpușă dintr-astea, zicea că e *vasilcúță*.

VÁȘ interj. 784 VIII cuvânt care imită lovitura scurtă cu sabia.

VÁTRĂ s. f. 1° 801 A „partea de jos, fundul puțului”: Băgam nește tuburi dă țiment sau îi facem și i le băgam dă la *vátră*, dă unde s-a început apa și până la un metru-n sus. 2° 852 VIII „loc de treierat; arie”: Făceam *vatr*-așa frumoasă, curățam de pământ, băteam un lemn aicea în mijloc, așa un par, și legam doi cai; cf. *a r i ó i* 1°... 3° 858 III „bază regeneratoare a unei tufe”: Un șarpe... într-o *vátră* așa de leuștean am văzut, ca o funioar-așa. 4° 825 VI „rest de țuică lăsat în curătoare pentru cel care urmează la cazan”: În hârdău-ăla mai lăsa ca o jumătate, un kil *vátră*, că... mai vine cineva după el și ăla nu mai are până iarăși curge ș-a lui, să bea d-acolo din *vátra* aia. 5° de ~ loc. adv. în expr. *am fost* ~ ~ 860 V „am avut grija casei și a gospodăriei”: Eu *am fost dă vátră*... la ei, la frații mai mici.

VÁCĂRUL s. m. art. 820 A [la jocul *b o b i c*] „jucătorul care prinde bila în căciulă”.

VÁCĂLUIĂLĂ s. f. 671 III „strat subțire de lut cu care se netezesc pereții după tencuială; drișcuială”: Casa din prima dată o izbești cu pământ, știi, cum e la noi, acolo n-avem de unde să scoatem nisip la munte; am făcut pământ mai subțire și am vácăluit-o, i-am dat *văcălu iălă*; cf. *l u t u i á l a*...

VÁCĂLUÍT, *am* ~ vb. ind. pf. c. I sg. 671 III „am drișcuit”; cf. *g h e r u i é ș t e*...

part. f. *văcăluită* 671 III.

cf. LEXIC REG., I, p. 95 (Rupea), II, p. 55 (Făgăraș) s.v. *văcălui*.

VĂCĂRIE s. f. colect. 765 VIIb, 784 V, 834 A „vite multe”.

VĂDÂNĂ s. f. 724 VII, 732 A, 748 VIIb, 837 VI „văduvă”.

v. TDRG (Mold.) s.v. *văduv*, CADE (Mold., Trans., Bucov.), SCRIBAN (est fam.), DM, DEX (pop.) s.v. *vădan*.

VĂGUȘ s. 706 Vb „șantuleț (prin care curge zerul din crintă)”: Avem o crintă și... are puțin *văguș* așa, de iese zăru.

cf. DEX (reg.), DM s.v. *făgaș*.

VĂIĂ vb. ind. impf. 3 sg. 801 VII [despre foc] „izbucnea”: *Văică* câte-o bălbătaie de foc.

VĂICĂRİM vb. tranz. ind. prez. 1 pl. 803 V „jelim, bocim mortul”: Îl plângem [mortul], îl *văicărim*; cf. *cântă*.

VĂLĂRÍTUL s. n. art. 736 V „numele unui obicei practicat de flăcăi la Sfântul Vasile”.

cf. SCRIBAN (Munt., Mold.) s.v. *vălăresc*.

VĂLĂTŪC s. m. 863 A „ciulin”: Ba și *vălătuc* du pă câmp adunam, că viermii de mătase mai repede să urca pă *vălătuc* 866 VII; cf. *ciulăni*.

pl. *vălătuci* 859 VIIIb, 866 VII.

var. *vătăluc* s. 868 V.

v. SCRIBAN (Brăila) s.v.

VĂLENĂRII s. m. pl. art. 853 VI „locitorii cătunului La Vale”.

VĂLIȘÓR s. n. 839 V dim. de la *val* (de pânză); cf. *trâmbișoárele*.

v. TDRG s.v. *val*.

VĂLMĂTĂCÍTĂ adj. f. 761 V „buimăcită, amețită”: Eu... *vălmătcită* din somnu-ăla și mi-era frică dă mama că mă bate; cf. *amegít*...

v. GL. ARGES s.v.

VĂLŪG s. 1° 765 VI „sul pe care se înfășoară lanțul la fântână”: cf. *bedreág*. 2° 802 VIIa „vălătuc de bumbac, de lână”: Bumbacu să da la mașină, să face *vălúg*, așa mari le făcea... ca lâna.

pl. 2° *vălúge*, *vălúgi* 802 VIIa.

1° v. DM s.v.; cf. TDRG, ȘĂINEANU (Olt.), SCRIBAN (vest) s.v. *vălog*; 2° cf. LEXIC REG., I, p. 27 (Balș) s.v. *vălog*.

VĂLUIĂM vb. ind. impf. 1 sg. 728 VII „înășuram firele de urzeală pe sulul dinapoi al războiului; înveleam”.

v. TDRG s.v. *vălui*, SCRIBAN (vechi) s.v. *învăluiesc*.

VĂMĂȘ s. m. 709 VI „poreclă dată oamenilor de la șes de către cei de la munte; cojan”.

VĂPĂIA s. f. art. 828 VII „flacăra obținută din arderea unor substanțe inflamabile în cadrul obiceiurilor din seara de Lăsatul Secului de Paști”: Leagă cauciucuri d-alea-ntr-o prăjină mare, și le dă foc, și umblă copiii cu ele pă stradă [...] *văpăi*, așa auzeam și eu că zice copiii.

pl. *văpăi* 828 VII.

VĂRÉZI vb. tranz. ind. prez. 2 sg. 841 VIIb „culegi cânepa de vară”: Ne duceam și-o *vărám* [cânepa], intram frumos pân ea [...] și o alegeam numa p-ai-a de vară 720 V; cf. *în vărám* 1°.

ind. impf. 1 sg./pl. *vărám* 719 V, VII, 720 V, 726 Va, b, 733 V, 736 VII, 745 VIIa, 748 VIIa, b, 750 VII, 755 VIIb, 836 VII, 848 Va, 852 VIIb, 861 V, 867 V, 870 VIIb. 2 sg. *vărái* 726 Vb, 3 sg. *vără* 838 Va, 861 V; conj. prez. 1 pl. *să vărám* 837 VII, 841 VIIb; sup. *de vărát* 837 VII, 852 VIIb; part. f. *vărátă* 755 VIIb, 867 V; refl. ind. impf. 3 sg. *se vără* 726 Vb.

VĂRGÉL s. n. 684 Va „vergea”: Brânza o punem în cârpă dă tifon și le punem p-un... băț așa, un *vărgél* îi spunem noi și să scurge.

cf. DM, DEX s.v. *vergel*.

VĂRSÁ vb. 1° ind. impf. 3 sg. 772 VIIb „dădea la o parte (pământul): revârsa”: Băga [rarița] în porumb, *vársá*-n lături așa, p-ormă plecam și-i îngropam. 2° intranz. conj. prez. 3 pl. 826 VIa [despre pereți] „să se dărâme, să se desfacă, să se dea într-o parte”: La colțuri trebuie să fii atent să... să pună peste al doilea tălpici, trebuie să pună neapărat și p-al treilea să vie între încheieturi ca *să nu verse* colțurile casei. 3° part. 759 Vb „bolnav de hernie: boșorogit”: Da e bolnav acuma, este... nu mai spuneți dumneavoastră, e *vársát*... aicea jos.

2° conj. prez. 3 pl. *să verse* 826 VIa; 3° part. *vársát* 759 Vb.

VĂRUIÁ vb. ind. impf. 3 sg. 746 VIII „trata sămânța (de grâu) cu zeamă de var”: *Vărujám* grâul cu var [...] îl *vărujám*, din cauză să nu fie mălură 794 A.

ind. impf. 1 pl. *văruiám* 791 A, 794 A.

VĂSĂRÍME s. f. colect. 782 VI „vase multe și felurite”.

VĂSC s. n. 786 VI „ramură de prun degenerată”: Acest *văsc* crește cu frunză mai mărunță, da are ramuri dese.

pl. *văscuri* 786 VI.

VĂTĂLÚG v. *vălătúc*.

VĂTRÁI s. n. 775 VI „bucată de fier fixată la leucă, pentru a pune piciorul la urcarea în căruță”: Este la roata căruții d-exemplu, la leuca care vine la roată dă ține roata, este un *vătrái*, un fel dă fier așa... pus acolo la leucă, care pune omu picioru pã el dă să suie în car.

cf. CADE, DM, DEX s.v. 2°.

VĂZOÁSE adj. f. pl. 816 A „care se văd bine; vizibile”.

VÂJDÁU s. n. 750 VIIIa „turmă mică”; cf. *c l ă n ț ă u...*

VÂJDÓC s. n. 1° 748 V „turmă mică”: Era *vîjdóc* multe, nu doar ai noștri [micii]; cf. *c l ă n ț ă u...* 2° cu val. adv. 716 A „grămadă, buluc”: Oile s-a speriat și s-a adunat odată *vîjdóc* pã lângă mine, s-a făcut buluc; cf. *b u r l ú c...*

pl. 1° *vâjdóc*uri 748 V.

1° v. SCRIBAN (Munt. est) s.v.

VÂJMĂC s. 734 VIIa „vânt puternic; vârtej”: Vine un *vîjmăc* mare și-
tia [fânul] cu furcă cu tot; cf. *vârtolemei*.

VÂL, ~ ~ interj. 726 V cuvânt care imită zgomotul produs de valuri.

var. *vâr*, ~ ~ interj. 726 V.

VÂLCÂIE vb. ind. prez. 3 sg. 821 A [despre o flacăra] „pâlpâie”:
Vîlcîje lampa.

v. GL. ARGEȘ s.v. *vâlcâi*.

VÂLCÉLELE s. f. pl. art. 708 II „băltoacele (de la ploaie)”: cf.
băltoăre...

VÂLGĂRE v. *zurvoăre*.

VÂLNIC s. n. 678 VIIb „fotă”: Ș-avea *vîlnice* dă... licurea pământu
când le luam pă noi; *vîlnice*-alese, alese cu fluturi pă ele și erea lungi până-n
pământ 778 VIIb; cf. *stricătoăre*.

pl. *vâlnice* 778 VIIb, 812 VII.

v. TDRG, CADE (Olt.), SCRIBAN (Olt., Trans.), DM (reg.), DEX s.v.

VÂLT s. n. 699 VIII „aripă la o roată; paletă”: Machina învârteai de ea.
era așa o cutie ca cum e masa aia, ș-avea p-acolo *vîltur* / așa, blăni, și-nvârteai.
pl. *vîlturi* 699 VIII.

VÂLTORÍT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 674 VI „a învârtit în loc,
amețind”: Cum i-a împins vântu dă i-a *vîltorit* [pe miei], ei s-a sucit, s-a
sucit și cum să sucea, să ducea dă colț [...] și s-a surpat vo două sute dă
miei; cf. *învâltoroieste*.

cf. CADE (Oaș) s.v. *vâltura*.

VÂLVOREĂLĂ s. f. 846 VII „nume al acțiunii de tratare a țesăturilor
din lână într-o vâltoare amenajată în acest scop”: [Boiangiul] le vopsea [țoalele]
și le da și la bubuială nițel, la piuă să zicea, și noi ziceam ni le dai și la
vîlvoreală, dacă vream mai ușoare.

VÂLVORÉȘTI vb. tranz. ind. prez. 2 sg. 777 V „încingi la foc, la vâlvoare”:
Iar ridicăm țestu pe vergea și iar îl *vîlvorim* cu gunoaie și băgăm iar pâine.

ind. prez. 1 pl. *vîlvorim* 777 V.

v. TDRG, LEXIC REG., II, p. 17 (Argeș), BĂRBUȚ s.v. *vîlvori*; cf.
SCRIBAN (Munt., rar) s.v. *vâlvoare*.

VÂNĂ s. f. 1° pl. 702 V „părți ale picioarelor (de porc) de la genunchi
în jos”: [La piftie] pui șorici să fiarbă și pui și din *vîne* d-ălea dă la porc, dâ
picioare. 2° 815 A, 825 A, 848 A, 867 II „rădăcină principală (la plante sau
copaci)”: [Pălămida] o jumuleam, că dac-o jumoli, dă-i scoteai *vîna* aia, piere.
nu mai iese 815 A; cf. și p². 3° 763 VI, 785 VI, 797 VIII „rădăcină aeriană (la
vița de vie)”: Via se pune cu *vîne* cum să numește. Când crește, să cârnește.
adică să taie *vinili* 763 VI; cf. *gherani*...

pl. *vîne* 1° 702 V; 2° 691 VIII, 814 A, 825 A, 848 A; 3° 726 VI, 763 VI,
785 VI, 832 VIIIb, 833 VI, 851 VIII.

VÂNĂT adj. 822 A [despre un cal] „sur”.

v. SCRIBAN (Mold. pop.), CADE s.v.; cf. DM, DEX s.v.

VÂNTUIRE s. f. 745 VI „acțiune a vântului, suflare”: După ce-a terminat cu grinzile [la casă], a paientat furcile; le-a paientat contra *vântuiri*. cf. ȘĂINEANU s.v. *vântuit*, DM, DEX s.v. *vântui*.

VÂNTURI s. n. pl. 1° 682 VI „lemne lungi folosite la acoperișul casei; vanturi”: Lemnăria ce trebuie pentru *vîntur*! pentru grinzi, pentru temeie. 2° 775 VIII „vânturători”; cf. *m á c h i n ă*...

VÂR v. *vâl*.

VÂRGHII s. f. 1° pl. 686 IV, VIb, VIII, 697 VIIIa, 698 VI „bârne la casă”: Casa mea este de lemn, ardicată-n paiantă și băgat *vîrgi* 698 VI; cf. *bl ó j d i i*... 2° var. pl. 820 VII „prăjini lungi și subțiri; beldii”: cf. *p á l i ț ă*. 3° var. 826 VIa „instalație din patru pari pe care sunt așezați drugi orizontali pentru sprijinit *g h e r g h e f u l* de tutun” [Tutunului] îi facem pentru uscat, la noi să spune aicea *vórġină* dă uscat tutunu.

var. 1° *vârgmile* s. f. pl. art. 742 VII; *vârghină* s. f. 692 VI; *bârghină* s. f. 811 A; 2° *bârgħii* s. f. pl. 820 VII; 3° *vórġhină* s. f. 826 VIa.

1° cf. TDRG (vest), ȘĂINEANU (Mold.), CADE s.v. *vârgħie*, SCRIBAN s.v. *vârgħe*, LEXIC REG., II, p. 64 (Sibiu) s.v. *vârgħină*.

VÂRGHILE v. *vârgħii* 1°.

VÂRGHINĂ v. *vârgħii* 1°.

VÂRJĂ s. f. 689 VI „plasă de vescuț; vârșă”: cf. *p l á ș c ă*...

VÂRLĂR s. m. 862 A „soi de pește asemănător cu țiparul”: cf. *z v â r l ă v* 2°.

cf. TDRG, CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *vârlan*, DM, DEX (reg.) s.v., LEXIC REG., I, p. 32, 39 (Craiova) s.v. *vârlan*.

VÂRȘEALĂ s. f. 841 VIIb „acoperiș la gard”: Gardurile erau cu *vîrșălă* așa, să nu putrezească, cu coperiș.

VÂRȘIT adj. 841 VIIb [despre gard] „cu acoperiș”: Gardurile *vîrșite* n-a putut să le dea lumea jos și d-aia a ars tare.

f. pl. *vârșite* 841 VIIb.

VÂRTEAI vb. ind. impf. 2 sg. 773 VIII „învârteai, suceai”.

VÂRTENIȚĂ s. f. 755 VIIb, 835 VII „vârtelniță”.

v. SCRIBAN (Mold. sud) s.v. *vârtelniță*, GLOSAR REG. (Rădăuți) s.v.

VÂRTOLOMÊI s. n. 816 A „vânt puternic; vârtej”; cf. *v â j m ă c*.

pl. *vârtoloméie* 816 A.

VÂRZOB s. n. 732 VII „încrețitură la opincă”; cf. *d e d i ț e i*.

pl. *vârzoabe* 732 VII.

v. TDRG (Olt.) s.v., CADE (Olt.) s.v. *hârzob*; cf. GL. ARGEȘ s.v.,

BĂRBUȚ s.v. *vârzoabă*.

VĂSTRĂ s. f. 843 V, 850 A „vârstă, etate”.

cf. CADE (prov.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.) s.v. *vârstă*.

VĂȘTI interj. 1° 820 VII „tâști”: *Și vășt!* cu căruța peste porc. 2° 678 VIIIb cuvânt care imită căderea bruscă a unui copac tăiat.

1° v. SCRIBAN (Olt.) s.v. *tuști*; cf. TDRG (Mold. pop.), CADE (Mold., Trans.), LEXIC REG., I, p. 10 (Baia Mare) s.v. *vășca*.

VECHI, pe ~ loc. adv. 725 A „pe vremuri, demult”: *Facem la fel cum era atunci pă ve k', pă bătrânește*; cf. a i n t e...

v. GL. DOBR. s.v.; cf. TDRG, CADE s.v.

VECHÍME 1° s. f. colect. 860 V „(mulțime de) lucruri vechi, utilizabile”: *Care-a mai avut ve k'ime [a făcut casă], care nu a mai avut a cumpărat bărne*. 2° drept ~ loc. adv. 808 VII „odinioară, demult”: *Drept ve k'ime așa să făcea, părinții mei așa făcea*; cf. a i n t e...

VECHÍT, m-am ~ vb. refl. ind. pf. c. 1 sg. 784 VIIIb „m-am învechit, am îmbătrânit”; cf. b ă t r ă n i.

v. TDRG, CADE (arh.) s.v. *învechi*, SCRIBAN (vechi) s.v. *învechesc*.

VELÍGE v. *veríge*.

VELINCIOÁRE s. f. pl. 701 VIIIb, 702 VIIIb dim. de la *velință*.

VELÍNȚĂ s. f. 733 VII, A, 748 VIIIb, 750 VII „petrecere, joi sau vineri seara, înaintea nunții, la casa miresei, când, conform vechiului obicei, fetele se adunau și coseau o velință”: *I se zicea că la velință ne ducem; dup-aia a dispărut velniț-aia s-o mai coasem, da jocu tot se făcea; diseară ne ducem la velință* 733 VII; cf. b e t e á l a...

VELÍTĂ adj. f. 728 V „învelită, acoperită”.

VELITOÁRE s. f. 751 VIIIa „pânză rară pentru învelit cașul pus la scurs în crintă”: *[Cașul] îl jănțuiești, iar îl strângi în velitoáre, și-l strângi, întorci velitoárea cu gura-n jos pă masă... pă crintă și pui un fund și d-acolea pui un pietroi pă el*; cf. î n v e l i t o á r e 2°.

v. GL. DOBR. s.v.

VÉLNITĂ s. f. 722 A, 734 A, 744 VI „loc unde se instalează cazanul de rachiu”; cf. b a t e r i e 2°...

v. TDRG, ȘĂINEANU, SCRIBAN (Mold.), CADE (Mold., Bucov.), DM, DEX (reg.) s.v.

VENÍN s. n. 678 VIIIb „parte lichidă din sânge; ser”.

VENITÚRĂ s. f. 1° 694 V „nisip cu mâl adus de apă la inundație”: *E un nisip așa, alunic-așa... nisip mort, o venitúr-așa, o aducea apa*; cf. l i ș c a... 2° var. 870 VIII „inundație”: *Erea apa la șoldu calului pă șosea, atuncea vinătúra de apă!*; cf. v i i t o á r e.

var. 2° *vinătúra* s. f. 870 VIII.

1° v. SCRIBAN s.v. *viitură*; cf. CADE (Olt.), DM, DEX s.v. *viitură*.

VÉRDE adj. 721 VIIa [despre săpun] „proaspăt preparat, încă umed”. cf. GL. ARGEȘ s.v.

VERDÚIE adj. f. 771 VIII [despre tencuială] „uscată insuficient; umedă”. cf. LEXIC REG., II, p. 71 (Roșiori de Vede) s.v. *verdun*.

VERÍGE s. f. 1° pl. 771 Vb „verigi”; cf. *dur* 2°. 2° pl. tantum 829 A „lanț (de care se atârnă căldarea deasupra vetrei)”.

var. 2° **velíge** s. f. pl. tantum 774 V.

2° v. TDRG (lit. v.), CADE (arh.) s.v. *verigă*.

VERMÚZ s. n. 715 VII „bentiță pusă ca garnitură pe marginea laibărului”: Aveam o laibărică grena lucrată cu *vermúz*, c-o bantă așa pă jos.

VERZĂTÚRI v. **verzitúră** 1°.

VERZICIÚNI s. f. pl. 678 VII „ierburi, buruieni”: Toc *verzićún!* pentru curci.

v. GL. ARGEȘ s.v.

VERZITÚRĂ s. f. 1° colect. 774 V, 864 III „verdețuri pentru mâncare”: Taiem *verzitúră* din grădină [...] ceapă, salată, orice să taie la țară la ciorbă 864 III. 2° pl. 805 V „legume verzi, necoapte, puse la murat”.

pl. *verzitúri* 1° 778 III, 797 V, 2° 805 V.

var. 1° **verzătúri** s. f. colect. pl. 840 Va.

1° v. GL. ARGEȘ, GL. DOBR. s.v.: cf. DM s.v. *verzătură*.

VESELEÁU vb. intranz. ind. impf. 3 pl. 733 VII „se veseleau”: *Veseleáú* acolo.

v. TDRG s.v. *veseli* II, SCRIBAN s.v. *veselesc*.

VÉSTE s. f. 1° 780 V, 781 V, 784 V, VIIb, 833 III „obicei prin care, luni după nuntă, câțiva nuntași din partea mirelui merg la casa miresei să vestească fecioria acesteia”: Pă urmă-i ducea *véstea*, o... sticlă roșie cu o panglică, așezată acolo, nu știu ce, chiuiau... braniștele și cu alți băieți 781 V; cf. *rachiu* 2°. 2° art. 777 IV „cămașa miresei care se arată nuntașilor a doua zi după nuntă, dacă mireasa a fost fecioară”; cf. *fo c* 4°.

VESTITÓRI adj. f. pl. 846 VII „vestite”: Era câte unele *vestitúor!* de făcea opinci de ziceai că să bei apă din ele.

VÉȘTILE s. f. pl. art. 857 V „formele (din lemn) în care se pune pâinea la crescut înainte de a fi băgată la cuptor”; cf. *cú p ă*.

VEVERÓI s. m. 734 I „mascul al veveriței”: Pe un *veverúój* îl chema Costinel. cf. GL. ARGEȘ s.v. *veveriței*.

VEVERIȚÓȘI adj. m. pl. 781 V [fig., despre ochi] „vioi, ca de veveriță”

VIÁRBĂ (2 sil.) s. f. 757 VII, 804 A, 811 A, 812 A, 814 A, 815 A, 818 A, 821 A, 824 A, 830 A, 831 A, 834 A, 841 A, 843 A „număr de trei fire dintr-un scul”: Număram câte treizeci de *vjërbe* numărătura, trei fire într-o *vjârbă* d-alea devenea 757 VII.

pl. *viërbe* 757 VII, 804 A, 811 A, 812 A, 814 A, 815 A, 818 A, 821 A, 824 A, 830 A, 831 A, 834 A, 841 A, 843 A.

v. CADE (Ban.) s.v. *vearbă*, SCRIBAN (vest), GL. ARGES, An. Dobr., 1923, 4, p. 101 s.v.; cf. DM (reg.) s.v. *vierbă*, LEXIC REG., I, p. 91 (Făgăraș) s.v. *ghiarbă*.

VIÁSPĂ s. f. 816* „viespe”.

VIDROÁNĂ s. f. 830 VII „găleată (de metal)”; cf. *c á n t ă* 2°...

pl. *vidroáne* 830 VII.

VIERMÚȘI s. m. pl. 701 VIII, 734 A, 803 VI, 828 VIII, 843 VIIa dim. de la *vierme*.

v. DM, DEX (rar) s.v. *viermuș*.

VIERÚȘ (2 sil.) s. m. 846 VI dim. de la *vier* („porc necastrat”).

VIÉSPEA, ~ *ferăstrăului* s. compus 714 VI „insecta care distruge florile de măr”.

VIEZUÍNA v. *vizunie*.

VIFORÁIE s. f. 711 VII „viforniță”: Eram taman la Bobotează, într-un frig și-o *gíforáie*.

VIFOREÁZĂ, *se* ~ vb. refl. ind. prez. 3 pl. 685 V [fig.] „se înverșunează”: E răi porcii [mistreți], că, dacă *se viforeáză* ei, până la urmă și sare la om.

cf. TDRG, SCRIBAN s.v. *inviforat*, CADE s.v. *invifora*, DM, DEX (fig.) s.v. *viforos*.

VIITOÁRE s. f. 730 A, 858 VIII „inundație”: A mai fost așa o *viitóare* în douăzeci și șase 730 A; cf. *venitúra* 2°.

VIJÓI s. n. 692 VI, 695 II „apă mare și repede; torent”: Era apă mare și *vijóí* [...] *Vijóíu* este o apă mare care te ia, vine repede și dacă stai acolo te ia, te duce dăvale și te bagă la fund 695 II; cf. *potóp*.

v. TDRG, GL. ARGES, BĂRBUT s.v.; cf. DM (reg.), ȘĂINEANU, SCRIBAN s.v. *vâjoi*.

VÍLȚĂ v. *zbîlță*.

VINÁRI s. m. pl. 765 III „persoane care duc vinul pentru nuntă de la mire la mireasă”: Să obișnuiește ca de la băiat să vină *vinár!* la fată.

v. GL. OLT. s.v

VINĂTÚRĂ v. *venitúra* 2°.

VINIȘOÁRE s. f. pl. 848 A dim. de la *vână* 2°.

VÍNTRĂ s. f. 756 V „șuviță de lână”: Când o pieptănam [lâna], îi trageam *vintră* dinainte din pieptene; cf. *vițió n*, *zbîlță*.

VIOÁRĂ s. f. în ~ de leșie 675 VII „leșie tare, de calitate foarte bună”: Cură numa *viúară dă leșije* [...] să ridică oul dasupra.

cf. TDRG (pop.), SCRIBAN (Munt.), CADE s.v.

VIRĂGÚȚĂ v. *virogúță*.

VIROGÚȚĂ s. f. 826 V dim. de la *viroagă* („vale mică”).

var. *virăgúță* s. f. 827 VIII.

VISTERÍE s. f. 687 VI „cadru din bârne încheiate în care se captează apa unui izvor; ghizd”: Să sapă la un metru, d-acelea vine cu *vistărija*; cf. *butóii*...

v. CADE (Olt.) s.v.; cf. GL. ARGEȘ s.v.

VITIOĂRĂ (4 sil.) s. f. 754 II „patină rudimentară (făcută de copii)”: *Vitióurile* aceștea sânt niște fiare îndoite la capăt și noi le agățăm de picioare cu sârme sau ațe și ne dăm cu ele.

pl. *vitióri* 754 II.

VIȚĂ s. f. 863 VII „șuviță de aluat pentru colaci”.

VIȚICĂ s. f. 748 VIIb dim. de la *viță* („șuviță”): Tulpanu era cusut, tras bine la mașină, pus o *vițică* d-ai-a mică pă la frunte și lega mireasa.

VIȚIÓN s. n. 696 VI „șuviță (de păr)”: Mai luam un *vițion* de păr de cal așa; cf. *víntră*...

v. TDRG s.v., DM (rar) s.v. *vițioane*; cf. CADE (pop.) s.v. *vițioan*.

VIU¹ adj. 1° 832* [despre un om] „violet, ager”: L-a văzut pă băiat că e *vîiu* și l-a luat ucenic; cf. *spírtós* 2°... 2° 803 VI [despre băligar] „nefermentat”: Se face un strat dă optzăci dă centimetri dă băligar *vîiu*, cum să spune, cum să scoate el dă la vite. 3° f. 747 V [despre carne] „crudă, nepreparată”. 4° m. pl. 809 V [despre combustibili] „care ard; aprinși”: Arunc [în săpun] un fâraș, două de coceni bātuți... așa *viî*, arși *viî*, i-arunc în căldare să se stingă acolo. f. 3° *vie* 747 V, m. pl. 4° *vii* 809 V.

1° cf. CADE s. v.

VIU² vb. ind. prez. 1° I sg. 760 VIIIb „cresc, mă maturizez”: Bărbat-meu, în vârstă mai mare ca mine cu vreo șapte ani, sigur era *venit la mînte* 804 V; cf. *matorít*. 2° 3 sg. 778 VIIb [despre aluat] „crește, se ridică”: Facem aluat, punem sare, turte, un pumn de făină, îl dospim până *vine* el; cf. *devínă*... 3° 3 sg. 807 V [despre săpun la preparare] „se umflă”: Mestecăm în săpun și *vine, vine, vine* până se zdrobânțează deasupra.

ind. prez. 3 sg. *vine* 2° 778 VIIb; 3° 807 V, pf. c. 3 pl. *au venit* 2° 824 III; conj. prez. 3 pl. *să vină* 2° 824 III; part. *venit* în ~ *la mînte* 1° 804 V.

1° v. TDRG s.v. *veni* 1°.

VIU³ interj. 673 VIII cuvânt care imită vâjâitul ghiulelei în zbor.

VÍZDURI s. n. pl. 795 A, 821 A „ghizduri”: *Vizdur!* dă puț, pă patru părți mergea, înclinate-așa în creșturi 821 A; cf. *butóii*...

VIZÍBIL adj. 829 VIII „cu vază, stimat, văzut”: Eram mai *vizibil*, cu vază pă lângă ofițeri.

VIZIÚNEA v. *vizunie*.

VIZUNÍE s. f. 722 A „vizuină”: Era numai urme de vulpe pe la *gizuniî*, borte d-astea să numește *gizuniî*.

pl. *vizunii* 722 A.

var. *viezuína* (4 sil.) s. f. art. 705 VI, 759 II; **viziúnea** s. f. art. 850 V.

v. TDRG, SCRIBAN (Mold.), CADE (Mold., Bucov.) s.v. *vizuină*, ȘĂINEANU (Mold.) s.v.

VLĂGUÎT adj. 811 A [despre un obiect] „ușor de mânuit, devenit astfel prin întrebuințare repetată (în opoziție cu țeapăn); flexibil”: Briceagu nou nu e *vlăguît*, e prea fix.

cf. COMAN, GL. (Muscel), GL. ARGESȘ s.v.

VLĂJĂR s. m. 1° 844 VI „lemn gros așezat pe pereții casei cu furci”
2° art. 847 VI „vlăjganul”; cf. o á g ă r 1°...

pl. 1° *vlăjari* 844 VI.

2° v. CADE s.v. *vlăjgan*; cf. GL. OLT. s.v. *vâjlan*.

VOÁLĂ v. **vol**.

VOCSEĂM vb. ind. impf. 1 sg. 703 VIIb „vopseam”; cf. *î n v o p s e á m*.

VÓDCĂ s. f. 788 A „țuică slabă, de calitate inferioară”: Parcă e niște *vúodcă* asta, zice „nu mai e bună, asta e *vúodcă*, nu mai e bună”; cf. á p ă 5°
var. *ótcă* s. f. 692 VIIIa.

VOINÍCI s. m. pl. 863 VII „bărbați tineri”: M-am dus și cu *voîni cî* și cu femeii, pe unde-am putut, nu m-am dat bătută.

v. TDRG (înv. și pop.), CADE (înv.) s.v. *voinic* 3°.

VOIOĂSĂ adj. f. 687 V, 775 VII „dornică”: Mama era *voioăsă* să scape de ei [=nemți] 775 VII.

VOL s. n. 679 VIIb, 691 V, 700 VII, 725 VII, 739 III, 777 VIII, 780 V, 807 VII, 829 V, 835 Vb, A, 841 VIIb, 842 V, 845 III, 852 VIIb „voal de mireasă”: [Miresei] nu-i pune *vólu* până nu vine lăutarii 691 V. Mă gătea, îmi punea *vúala* și mă ducea la mire 726 VII.

var. **voálă** (2 sil.) s. f. 721 III, 723 III, 726 VII, 732 III, 733 VII, 748 VIIb, 765 III, 770 V, 773 V, 788 V, 793 VII, 823 III, 842 VII; **ovól** s. n. 739 III.
v. SCRIBAN (Suceava) s.v. *vâl*, GL. OLT., GL. DOBR., BĂRBUȚ s.v. *voală*.

VOLÉ v. **haoléu**.

VÓLNICĂ adj. f. 749 A „vrednică, capabilă”: Miercuri nu știu ce mai punea pe mireasă p-acolo să mai facă, dacă-i capabilă, s-o vadă toți stolnicii dacă-i capabilă să facă, dacă e *vólnică* de casă; cf. *v r é n i c*.

v. TDRG, CADE (înv.) s.v.: cf. COMAN, GL. (Neamț) s.v., GL. ARGESȘ s.v.

VÓLTA¹ s. f. art. 804 VIII „bolta”.

VÓLTĂ² s. f., **dăm** ~ loc. vb. 753 I „dăm vânt, împingem (spre a se da în leagăn)”: Toată ziua îmi spunea ca *să-i da u vóltă* ca să... să se dea în leagăn [...] A spus ca *să-i dea* mai multă *vóltă*, da nu l-a ascultat, că i-era frică să nu să dea peste cap; cf. *v o l t á m*.

VOLTĂM vb. ind. prez. 1 pl. 708 VI, 709 VI „împingem, facem vânt (buștenilor) ca să se miște din loc”: Butucii îi *voltează* cu țapine [...] Chiar dacă butucii merge, să mai dă peste cap unu, cine știe cum *să voltează* singuri ei așa din mers 732 VI; cf. *v ó l t ă ²*.

ind. prez. 3 sg./pl. *voltează* 732 VI; conj. prez. 2 sg. *să voltăzi* 708 VI, 732 VI; refl. ind. prez. 3 pl. *se voltează* 732 VI.

v. GL. OLT. s.v. *voltam*. SC Șt. Iași. 1957, p. 174 (Bicaz, Maram.), CL. 1961, I, p. 83 (Valea Sebeșului) s. v. *volta*; cf. LEXIC REG., I, p. 111 (Rădăuți) s.v. *voltui*.

VOLUMÓS adj. 794 VI „voluminos”: Fânu este *volumós* și ușor.

v. GL. DOBR. s.v.

VÓRBĂ s. f. în expr. 1° *ați dat* ~ 782 VII „ați trimis vorbă; ați anunțat”. 2° pl. *a dat* ~ 748 VIIb, 782 V „a răspândit vestea, a dat sfoară în țară”: *A dat vorba*, zice „eu nu vreau să-l iau p-ăsta” 748 VIIb. Începură *să dea vorba* că i-ar place dă fata noastră 782 V.

pl. 2° *vorbe* 748 VIIb, 782 V.

VORBÉSC vb. ind. prez. 1 sg. 811 III [despre un tânăr, o tânără] „curtez, sunt curtată, sunt în dragoste”: *Am vorbit* cu el trei ani și patru luni 737 III; cf. *discută*...

ind. prez. 3 sg. *vorbește* 702 VIIb, 727 V, 743 III, 752 V, 811 III, impf. 1 sg. *vorbeám* 716 V, 811 III, 858 V, 3 sg. *vorbeá* 785 V, 3 pl. *vorbeá* 717 VII, pf. c. 1 sg. *am vorbit* 716 V, 737 III, 811 III, 817 III, 832 V, 867 VI, 3 sg. *a vorbit* 833 A; conj. prez. 3 sg. *să vorbească* 737 III, 742 V, 792 VI, 811 III; sup. *pentru vorbit* 792 VI.

VORBITÓR, ~ *de gúră* loc. adj. 731 VIII „vorbăreț, palavragiu”: Să nu-i spui lu tata că tata e *vorbitór dă gúră* și pârăște.

VORBITÚRĂ s. f. 867 VI „numele și rezultatul acțiunii de a vorbi”: Am ieșit în sat în Mânăstire ș-am vorbit cu ea și... din prima *vorbitúrá* gata! am trimes în casă ș-am luat-o.

VÓRGHINĂ v. *vârgii* 3°.

VRÁCILĂ s. f. 715 Va, VII, 800 V, 821 V, 848 V, 864 VII, 870 VIIb „leșie rămasă după prepararea săpunului”; cf. *vrécie* 2°.

VRAJ v. *vraști*.

VRAȘTI interj. 772 VIIIb cuvânt care imită o zvâcnire, o mișcare bruscă: A ieșit d-acolo din grâu, era jos și *vraj!* s-a aruncat înaintea trenului 800 IV.

var. *vraj* interj. 800 IV.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *vrașc*.

VRÉCE v. *vrécie* 1°, 2°.

VRÉCIE (3 sil.) s. f. 1° 744 V, 750 V, 807 V, 809 V, VII, 814 V, 816 V, 818 V, 820 A, 825 V, VII, 827 V, 830 VII, 832 VII, 844 V, 852 VIIb „reziduu la prepararea săpunului”; cf. *boroghiná* 3°... 2° 687 VIIa, 713 Vb, VII, 729 V, 736 V, VII, 744 V, 750 V, 807 V, 816 V, 818 V, 821 V, 824 V, VIII, 825 V, VII, 827 V, 830 VII, 840 Va, VII, 852 VIIb „leșie rămasă după prepararea săpunului”: Iese *vréce* deasupra și când dă *vréca* deasupra dăm săpunu jos 821 V; cf. *vrácilă*. 3° în expr. *dai pe* ~ 830 VII „fierbi a doua oară săpunul

neruşit”: Dacă n-are loc [săpunul] dă e des în căldare, iese cu totu așa... el nu-și alege murdăria și iese gros până jos, și-l *daj pă vrécie*. Vrecia lui, care o scurgi în căldare, o-ncălzești și-l frimiturești și l-ai încălzit, îi mai pui sare, nițică sodă și l-ai făcut; cf. *c r o p...*

var. *vréce* s. f. 1° 687 VIIa, 692 V, 710 VII, 716 V, 717 V, 800 V, 810 V, 818 V, 820 VII, 841 V, 850 VII, 851 V, 853 V, 856 VII, 864 V; 2° 687 VIIa, 713 VII, 715 V, VII, 736 V, 744 V, 800 V, 810 V, 818 V, 821 V, 848 V, 870 VIIb; *vrej* s. 1° 797 V, 848 VII.

1° v. DM (reg.), GL. OLT., GL. DOBR., BĂRBUȚ s.v.; 2° v. DM (reg.) s.v.

VREJ¹ v. *vrécie* 1°.

VRÉJUL² s. m. 1° art. 675 VII „tulpina cânepei”; cf. *be ț e á c.* 2° pl. art. 836 VI, 846 A „cotoarele de struguri”; cf. *chior chin i...*

pl. art. 2° *vréjii* 836 VI, 846 A.

VRÉME s. f. 1° *pe ~ loc.* adv. 852 A „pe vremuri, odinioară”; cf. *a í n t e...* 2° pl. 750 VIIIb „vreme rea”: Când era *vrémur í*, de era zăpadă, ișea și înainte la lume, ișea lupii.

pl. 2° *vrémuri* 750 VIIIb.

2° v. GL. ARGEȘ s.v.; cf. BĂRBUȚ s.v.

VRÉNIC adj. 823 VII, 847 VII, 852 A, 857 VIII „vrednic, capabil”; cf. *v ó l n i c ă*.

f. *vrénică* 785 VIIb, 823 VII, 850 VII.

VÚLPE s. f. 810 A „ferestruică la pod; lucarnă”: [Casa] să aibă *vulpe* colo, să ai lumină-n pod [...] *vulpe*-aia sus are o coamă sus, o aia... o cutiuță uite-așa ș-are o răsufătoare; cf. *l o c á r d e*.

cf. GLOSAR REG. (Vișeu) s.v.

VURT s. 721 VI „țuică slabă, care curge ultima la cazan”; cf. *á p ă* 5°... v. SCRIBAN (Mold. sud, Râmnicu Sărat), DM, DEX (reg.) s.v.

VURVOÁRE s. f. 789 VII „vâlvoare”: Mai facem puțină *vurvóare* la gura sobei; cf. *b ă l b ă t á i e*.

var. *vâlgáre* s. f. 714 VI, 743 VII.

ZÁBĂRUL s. n. art. 823 VII „durerea, chinul (la naștere)”: Când le găsea *zábăru* [...] zis dă naștere, crizele-alea, îi... să văita; cf. *m ú n c ă* 2°... cf. SCRIBAN (Munt., Mold.), COMAN, GL. (Vâlcea) s.v. *zábăr*, LEXIC REG., I, p. 32 (Gura Jiului), 47 (Târgu Jiu), BĂRBUȚ s.v.

ZÁCĂR s. n. 675 VII, 697 VII, 699 VII, 703 V, 704 V, 718 VII, 732 VI, 733 VII, 763 IIIb, 789 VII, 819 VIb, 838 Vb, 849 VII, 863 VII, 864 A „zahăr”.

var. *zahár* s. n. 729 VIIb.

v. TDRG, CADE, ȘĂINEANU (Mold.), SCRIBAN (est), DM, DEX (reg.) s.v. *zahăr*, BĂRBUȚ s.v.

ZAFÉTURI s. n. pl. 678 VIII „petreckeri gălăgioase; zaiafeturi”: Nunta o făcea cu lăutari, cu *zafétur!*, cu alea; cf. *bărbăie...*

v. TDRG (înv. și fam. pop.) s.v. *ziafet*; cf. ȘĂINEANU (pop.), SCRIBAN (fam.), CADE s.v. *ziafet*, DM, DEX s.v. *zaiafet*.

ZAHÁR v. *zácăr*.

ZÁIBĂR s. n. 727 VI, 739 VI, 778 VIIb, 782 VI, 808 VI, 819 VIb, 833 VI, 839 VI, 851 VI, VIII, ~ *bălân* 808 VIa „soi de viță de vie nealtoită”: Vița ți-arată... rodu de care are: că-i *záibăr*, că-i terază 727 VI.

var. *záiber* s. n. 801 VI; *záibură* s. f. 725 VI.

v. GL. OLT., GL. DOBR., BĂRBUȚ, LR, 1960, 2, p. 20 (Craiova) s.v.

ZÁIBER v. *záibăr*.

ZÁIBURĂ v. *záibăr*.

ZANGARÁLE s. f. pl. 799 VII „zdrăngănele”: Își face opinci cu *zangarále...* să sune; cf. *zdrăncănele* 1°.

cf. COMAN, GL. (Neamț), GL. ARGEȘ s.v. *zangara*.

ZARÁF s. m. 721 III, 733 VII „persoană care încasează banii la nuntă sau la colindat”: cf. *perceptóru* l.

cf. CADE (arh.), DM, DEX (înv.) s.v.

ZÁRVURĂ s. f. 708 VIII „revoltă, răscoală”.

ZÁRZĂR s. m. 677 VIII, 684 VI „corcoduș”: *Zárzăr*, tot așa ca prunu, știi, un arbor ca prunu, să coace mai devreme, sânt galbene, roșii 677 VIII; cf. *corcodári*.

pl. *zárzări* 817 VII, 848 A.

v. CADE, ȘĂINEANU, SCRIBAN (Trans.), DM, DEX (reg.) s.v.: cf. GS, 1933–1934, p. 246 (Jina) s.v. *zarzăn*.

ZAVÍSTII s. f. pl. 823 A „glume, vorbe cu haz”; cf. *lâncote...*

v. GL. ARGEȘ s.v.: cf. TDRG, CADE, DEX (înv.), SCRIBAN (azirar), DM (înv. și reg.) s.v. *zavistie*.

ZAVISTIÓS (4 sil.) adj. 827 A „glumeț, șugubăț”; cf. *geambăș...* m. pl. *zavistióși* 830 VII.

var. *zavistoáse* (4 sil.) adj. f. pl. 765 III.

v. LEXIC REG., II, p. 18 (Argeș), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ s.v.; cf. TDRG (aproape înv.), SCRIBAN s.v. *zavistnic*, DM (înv. și arh.), DEX (înv.), CADE, ȘĂINEANU s.v.

ZAVISTOÁSE v. *zavistiós*.

ZĂBĂLÚȚE s. f. pl. 816 VIIIb „cheutori la opinci prin care trece nojița”: Niște opinci.[...] cu doi ciucuri, unu roșu și unu albastru și cu niște *zăbălúțe* galbene, care le avea unde le lega dă picior [...] E un oichi mic așa, bre.

ZĂBLOÁIE s. n. pl. 701 VIIb „preșuri”; cf. *parțoală*.

cf. TDRG (Munt.), CADE s.v. *zăblău*², DM, DEX s.v. *zăblău*¹, SCRIBAN (Munt.) s.v. *zablău* 2°.

ZĂCĂRĂJEĂSCĂ, să ~ vb. conj. prez. 3 sg. 824 VIII „să boscorodească”.

ZĂCĂȘEȘTE vb. tranz. ind. prez. 3 pl. 674 V „chinuie, pricinuiesc dureri”: Mă gândesc că-l *zăcășește* pe bărbatu-meu niște crize de ulcer sau mai știu eu.

cf. TDRG (Munt., fam.), SCRIBAN (Munt. vest), DM, DEX (reg.), CADE, ȘĂINEANU, BĂRBUȚ s.v. *zăcaș*.

ZĂCĂTUÎT, a ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 722 V [fig., despre săpunul preparat] „a stat fără să fie mișcat”: Pă fund rămâne niște... zama aia murdar-așa, care-a *zăcătuît* săpunu-acolo unde-a fost el.

ZĂGĂJ s. n. 850 A „zăgaz”.

ZĂLOGEĂ vb. ind. impf. 3 pl. 718 VII „rechiziționau”: Nemții nu ne *zălogă* [...] nu ne lua nimicuri.

cf. CADE (arh.), DM, DEX (înv.) s.v. *zălogi*, SCRIBAN (vechi) s.v. *zălogesc*.

ZĂNCĂNE vb. ind. prez. 3 pl. 823 VII „zdrăngănesc, zângănesc”: [Ilele] joacă la răspântie și țipă, *zăncăne* din... cică din niște clopotei; cf. h ú r u i 2°...

cf. TDRG, CADE s.v. *zângăni*, ȘĂINEANU, DM, DEX s.v. *zângăni*, SCRIBAN s.v. *zângănesc*.

ZĂPĂZÚIE s. f. 677 VIII dim. de la *zăpadă*.

v. COMAN, GL. (Muscel) s.v.

ZĂPÉZURILE s. f. pl. art. 752 VI „zăpezile”.

ZĂPÓDIE s. f. 686 VI „vale largă adăpostită de înălțimi”: Din coastă se face pe urmă un șes, acolo-i zicem *zăpódi ja*; cf. j á p c ă.

v. TDRG, SCRIBAN (înv.), CADE (arh.), DM, DEX (reg.), ȘĂINEANU s.v.

ZĂPÓR s. n. 851 V „nenorocire, calamitate”.

ZĂRVĂIE, să ~ vb. conj. prez. 3 pl. 856 A [despre obiecte de metal] „să zornăie”; cf. h ú r u i 2°...

cf. DM, DEX (reg.) s.v. *zărvăi*.

ZĂTINÍT, a ~ vb. tranz. ind. pf. c. 3 sg. 843 V „a deranjat, a mișcat din loc”: L-a *zătinit* de la locu lui [războiul], l-a mișcat, el era drept când am țesut prima dată, el foarte bine făcea ș-acuma l-a *zătinit*, l-a dat de la locu lui.

cf. DEX (pop.), CADE, ȘĂINEANU, DM s.v. *zătici*, SCRIBAN (rar) s.v. *zăticesc*, LEXIC REG., I, p. 32 (Craiova) s.v. *zăticeală*, II, p. 33 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v. *zătigni*.

ZĂTONÍTE adj. f. pl. 738 A „îngrămădite una peste alta, căzute grămadă la pământ”: O mie și nu știu cât de oi a-necat [...] în pădure, stătea *zătonite*, s-a-mpuțit p-acolo.

cf. SCRIBAN (Dunăre, Prut) s.v. *zătonesc*, DM, DEX (reg.) COMAN, GL. (Sibiu), GLOSAR REG. (Rădăuți), LEXIC REG., II, p. 43 (Sânnicolau) s.v. *zătoni*, ȘĂINEANU s.v. *zaton*.

ZĂZDÚH s. n. 711* „căldură mare; zăduf”: Muncește mult prin apă, muncește prin *zăzdúh* [...] *zăzdúh*, zăduf, căldură, căldura de sus: cf. *prigórie* 1°...

ZĂMBEÁ vb. ind. impf. 3 sg. în ~ de răs 823 VII „surâdea”.

cf. TDRG (înv.), CADE (prov.), DR, 1934–1935, p. 118 s.v. *zâmbi*, SCRIBAN (vechi, nord) s.v. *zâmbesc*.

ZĂMBÓC s. n. 821 A „cui mobil care, intrând într-o gaură, fixează o cataramă, o tindeche etc.”. 2° var. 830 A „vârf ascuțit; țâmburuș”.

var. 2° **țâmbóc** s. n., pl. *țâmboáce* 830 A.

1° v. CADE (Olt.), DM (reg.), SCRIBAN (rar), BĂRBUȚ s.v.; cf. GL ARGES s.v.

ZĂRNA s. f. art. 869 VII, VIIIa „numele dansului popular perinița”: cf. *pernița*...

ZĂȘT interj. 839 VII cuvânt cu care se alungă pisica.

ZBAȚI vb. tranz. ind. 1° prez. 2 sg. 758 III „frământa aluatul insistent”: Pâinea o iei *la zbatút* ca s-o frământa; ea, cum devine, după ce-o *zbaț* bine, o lași să dospească: cf. *b o s o l é ș t i*... 2° prez. 1 pl. 772 VII „cernem (cu sita)” 3° impf. 3 sg. 727 A „bătea (spicele)”: *Zbăteá* cu furca [orzul].

1° sup. *la zbatút* 758 III; 2° ind. prez. 1 pl. *zbatem* 772 VII; 3° ind. impf. 3 sg. *zbatéa* 727 A, 3 pl. *zbatéau* 745 VIIIb.

ZBĂTĂTÚRĂ s. f. 748 VIIb „cantitate mică (de tărâțe, făină) cât se cerne (*z b a t e*) o dată”: Zicea că se face mai dulce [pâinea] dacă pune *zbatătúrá* d-ai-a de tărâțe în ea acolo: cf. *c e r n á t ú r á*.

ZBĂCĂIÁ vb. ind. impf. 3 sg. 846 VII [despre inimă] „bătea tare, se zbătea: zvâcnea”: *Zbâcîjá* inima-n el, săracu, când a auzit ciocănind.

ZBÂNDÓÁCE s. pl. 734 A „resturi din pielea sau din blana unui animal”: I-am găsit [cățelului] numai niște *zbânduáce* din piele.

ZBÂRCĂIÁM vb. ind. impf. 1 sg. 826 VIIb „munceam prost, de mântuială”: *Zbîrcîjám* și eu acolea la secere, de bine de rău, nu le era nădejdea-n mine: cf. *o r n ă n ă i é ș t i*.

ZBĂRLĂ v. *zbârna*.

ZBĂRNA s. f. art. 797 VII „unealta folosită la scărmanatul bumbacului”: Făceam o *zbârlă*, o nuia-ndoită, cu o aț-așa... coardă, cum se zicea, și-l dam noi bumbacul: cf. *a r c ú ș*...

var. *zbârlă* s. f. 797 VII.

ZBĂRNĂIÁM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 797 VII „scărmanam bumbacul cu *z b â r n a*”: Bumbacu îl torceam, îl *zbîrnîjám* cu *zbârna*.

ZBĂRNÉLE v. *spárnél*.

ZBEGUIÁ, se ~ vb. refl. ind. impf. 3 pl. 836 VII „se zbeguiau”: cf. *z b e r e g é ș t e*.

v. BĂRBUȚ s.v. *zbegui*.

ZBEREGÊŞTE, se ~ vb. refl. ind. prez. 3 sg. 835* „se zbenguie”: cf. *z beguiá*.

cf. DM (reg.) s.v. *zbereguială*, GL. ARGES s.v. *zbereng*.

ZBICIURĂM vb. ind. impf. 1 sg. 729 VIIb „băteam cânepa de un par pentru a îndepărta părțile lemnoase”: [Cânepa] o topeam, o scoteam, să usca. o fărnam, de acolo o *z g i c u r a m* d-un par așa; cf. *z gre bu i á m*.

cf. TDRG s.v. *zbiciula* 2°, CADE (prov.) s.v. *sbiciula*, SCRIBAN (rar) s.v. *zbiciulez*.

ZBÎLȚĂ s. f. 789 A „smoc, șuviță (de păr)”: Pui păru dă porc, îl iau și-l desfac așa câte... *zbîlță* mai mică, ca să-ncapă pe gaur-aia cf. *v i n t r ă*...

var. *svîlțe* s. f. pl. 818 VIII; *vîlță* s. f. 761 V.

v. GL. ARGES s.v. *sviță*, LEXIC REG., II, p. 33 (Vâlcea), BĂRBUȚ s.v.; cf. DA s.v. *ghilț*, TDRG, SCRIBAN s.v. *bilț*, GL. OLT. s.v. *zbițe*.

ZBOR s. n. 1° 705 III, 718 V „bâlci”: Era *zbor*: venea lanțuri, veneau bărci, veneau călușei dintr-ăia mici pentru copii 718 V; cf. *i a r m a l ó e*. 2° art. 856 VIII „târla (oilor)”.

1° v. TDRG (Munt., Olt.), SCRIBAN (înv. vest), DM, DEX (înv. și reg.), ȘĂINEANU (Munt., Prahova), GS. 1929–1930, p. 136 (Prahova) s.v., CADE (înv.) s.v. *sbor*²; cf. GL. DOBR. s.v.

ZBORI vb. tranz. ind. prez. 2 sg. 711 VII „crești, ajuți să crească, dai independență, zburătăcești”: Vezi dă el, mamă, că copilu-așa e, cât îl *zbor* / dă mic, atâta scapi dă el curând 711 VII. Puii de găină *s-a zburat*, le-a dat codițe, aripi, ș-acuma nu mai intră nici unu dacă s-a mai încălzit vremea 755 V.

refl. ind. prez. 3 pl. *se zboară* 748 V, pf. c. 3 pl. *s-a zburat* 755 V.

v. GL. DOBR. s.v. *zburat*.

ZBRÂNCÊŞTE vb. ind. prez. 3 sg. 812 VII „îmbrâncește”

v. DA s.v. *îmbrânci*; cf. SCRIBAN (Mold.), DM, DEX (reg.) s.v. *zbranca*.

ZBURĂTUREĂ vb. ind. impf. 3 sg. 697 VI „alunga, împrăștia”: Căinii îi zburătura [ursul].

cf. SCRIBAN s.v. *zburătăcesc*, DM (rar), DEX (pop.) s.v. *zburături*.

ZBUCIUMĂ vb. tranz. ind. impf. 3 sg. 791 VII [despre cămașa de cânepă] „producea mâncărimi; irita”: [Cămașa de cânepă] ne mai freca, ne mai *zbućumă*; cf. *b ú c i u m ă* 1°.

ZDRĂNIȚĂ s. f. 710 VII, VIIIb „draniță, șindrila”: [Casa] o șindrilea cu *zdrăniță* VIIIb; cf. *ș i n d i l ă*.

v. SCRIBAN (nord) s.v. *draniță*, ȘĂINEANU s.v. *sdraniță*.

ZDRĂNCĂNÉLE s. f. pl. 1° 785 VIIa „podoabe zornăitoare”: Cu mărgel, cu fel de fel de... *zdrăncănéle* atârinate de ei, erau gătiți [călușarii] cu toate *zdrăncănélele*; cf. *z a n g a r á l e*. 2° var. 737 VIIIb „anexele coasei (ciocan, nicovală)”: Adu coasa cu *drăgănélele*.

var. 2° **drăgănélele** s. f. pl. art. 737 VIIIb.

1° cf. DEX (reg.), DM s.v. *zdrăngănel*, LEXIC REG., I, p. 58 (Vânju Mare), BĂRBUȚ s.v. *zdrăncană*.

ZDRĂNCINĂM vb. ind. impf. 1 sg. 715 VII „zdrobeam cânepa prin meliță”

ZDRĂNCINEĂLĂ s. f. 695 VI „zdruncinătură”: La un fel de... *zdrăncineălă* să nu se deplaseze [răsadnița]: cf. *zdrăncinătură*.

cf. GL. ARGEȘ s.v. *zdruncineală*.

ZDRĂMBIȚĂ s. f. 821* „uncaltă, constând dintr-o nuia arcuită, cu care se scarmână bumbacul”: cf. *arcuș...*

pl. *zdrămbițe* 821*.

ZDRĂNCINĂTURĂ s. f. 705 VI „zdruncinătură”: cf. *zdrăncineălă*.

ZDRĂNG s. n. 827 A „darac mare”.

pl. *zdrănguri* 827 A.

ZDRÉCHE v. *drichea* 1°, 2°.

ZDRÉCHIE v. *drichea* 1°, 2°.

ZDRÉNIȚE s. f. pl. 847 VII „puzderii”: Pe urmă îl mai băteam, îl mai suceam, până cădea toate... *zdrénițele*-alea din el și rămânea fuioru curat: cf. *crăța...*

ZDRÍCHE v. *drichea* 1°, 2°.

ZDRÍCHIE v. *drichea* 1°

ZDRIVEĂLĂ s. f. 844 V „striveală”: Și-a mai revenit, da a avut *zdrijăla*, bușala a fost mare. Spun că *dă zdrijăla* nu se *dă* nimic: cf. *zdrobeală*.

ZDROB interj. 671 VIII „zdup”.

var. **zdrop** interj. 671 VIII.

ZDROBÂNȚEĂZĂ, *se ~* vb. refl. ind. prez. 3 sg. 807 V [despre săpun la preparare] „face bășici, bule la suprafață, când e gata”: Mestecăm în săpun și vine, vine, vine, până *se zdrobînțează* deasupra. E! *ăsta-i săpunu adevărat*: cf. *bubulează*.

var. **zdrobințat** vb. part. 765 V.

ZDROBEĂLĂ s. f. 736 V „striveală”: cf. *zdriveală*.

ZDROBINȚĂT v. *zdrobânțează*.

ZDROBITOĂRE v. *zdrobitór*.

ZDROBITÓR s. n. 689 VIII, 702 VIb, 715 VIIIa, 717 VIIb, 718 VIII, 719 VIIIb, 725 VI, A, 766 VIIIa, 789 A, 792 A, 794 A, 815 VI, 819 VIb, 820 VIII, 843 VI, 848 VIb „uncaltă rudimentară de zdrobit strugurii pentru must”: Să bate c-un *zdrobitór*, să zdrobește strugurii 848 VIb; cf. *bătătór*.

pl. *zdrobitoăre* 705 VI.

var. **zdrobitoăre** s. f. 757 VII, 851 VIII, 863 VI.

v. GL. DOBR. s.v., LEXIC REG., I, p. 64 (Vaslui), GL. OLT. s.v. *zdrobitoare*; cf. DEX s.v.

ZDROBÍȚELE s. f. pl. art. 723 A „bobițele de strugure”.

ZDROBONÉȚE s. pl. 777 V, 829 V „cocoloașe mici; grunzuri”: Cheagu mielului prinde niște *zdrobonéț* el [...] bobîțe de cheag 777 V; cf. *b o b o r o á ț e*... var. **zdrobonéți** s. m. pl. 777 V, 804 V.

v. SCRIBAN (Munt.), LEXIC REG., I, p. 39 (Gura Jiului) s.v. *zdrobonet*.
GL. ARGEȘ s.v. *zdroboneață*; cf. BĂRBUȚ s.v. *zdrobonete*.

ZDROBONÉȚI v. **zdrobonéțe**.

ZDROBONÍȚE s. f. pl. 828 A „cocoloașe mici; grunzuri”: cf. *b o b o r o á ț e*...

ZDROBONȚÉI s. m. pl. 777 V dim. de la *zdrobonéțe*: *Zdrobonéț* așa știi, cum să vă spun, ca pâsatu-ăla când fierbe la mămăligă.

ZDROBONȚÓS adj. 799 V [despre săpun] „cu *zdrobonéțe*; grunzuros”: Dacă ea vede că iese [săpunul] chiar *zdrobonțós*... zice „l-am tăiat”; cf. *cojăt*...

ZDRÓBURI s. n. pl. 814 V „resturi zdrobite (la jumări)”.

ZDROBUROÁNȚE s. f. pl. 771 Vb „cocoloașe mici; grunzuri”: Când începe să vie *zdroburóanțe*, *zdroburóanțe* deasupra, atunci înseamnă că e fierț [săpunul]; cf. *b o b o r o á ț e*...

ZDRÓNCĂNE vb. ind. 1° prez. 3 sg. 808 VII „troncănește, hodorogește”: [Zice] că să face strigoi și că vine, *zdróncăne* prin casă; cf. *c o t o r o g e ș t e*. 2° var. 866 VI [despre clopote] „sunau”; cf. *h ú r u i* 2°...

var. 1° **zdróngăne** vb. ind. prez. 3 sg. 835 VII; **a zdruncănít** vb. ind. pf. c. 3 sg. 734 VIIa; 2° **droncăneáu** vb. ind. impf. 3 pl. 866 VI.

ZDRÓNGĂNE v. **zdróncăne** 1°.

ZDROP v. **zdrob**.

ZDRUNGĂNÍT v. **zdróncăne** 1°.

ZDUPĂNÍND vb. ger. 671 VIII „tropăind”: cf. *r á p ă n e*...

cf. DM, DEX (reg.) s.v. *zdupăi*.

ZEA s. f. în **a dóua** ~ 727 A, 729 VIIb, 740 VII, 742 V, VIIb „a doua zi”

ZEORDÍT (3 sil.), **s-a** ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 805 V [despre o mâncare cu sos] „s-a tăiat”; cf. *h o t ă r ă t*.

cf. LEXIC REG., II, p. 72 (Roșiori de Vede), GL. ARGEȘ, BĂRBUȚ, LR, 1960, 5, p. 36 (Craiova) s.v. *zăurdi*, GLOSAR REG. (Rădăuți) s.v. *zăurdit*.

ZEREĂȚĂ s. f. 827 VII „zeamă, suc”: Boasca, care-i rămasă acolo, se mai pune și apă-n ea, nu se lasă uscat-așa [...] Își mai lasă ea *zereăță*, vin, drojdie din aia-n ea acolo; cf. *g e á i u l*.

ZGALÓI v. **scalói** 1°.

ZGÁNDĂRĂ s. f. 870 VIIIc „ceartă, scandal”: El caută *zgándără* ca să încep să înjur eu; cf. *h á r a*.

ZGÁNȚĂ v. **gánță**.

ZGĂMOȘÍM v. **zgămușești**.

ZGĂMUȘEȘTI vb. ind. prez. 2 sg. 775 VIII „sapi superficial pentru a afâna pământul”: *Zgămușăst!* numai când nu vezi că răsare bine porumbu, pleci pe loc și-l cauți acolo; cf. *c i o c ă n i...*

conj. prez. 2 sg. *să zgămușești* 772 VIIIb; part. *zgămușit* 751 VIIIb.

var. **zgămoșim** vb. ind. prez. 1 pl. 789 VII; **la zgărmușit** vb. sup. 776 VIII.

v. GL. ARGEȘ s.v. *zgămui* 3°, BĂREUȚ s.v. *zgămui*.

ZGĂMUȘIT s. n. 772 VIIIb „nume al acțiunii de a *z g ă m u ș i*”.

ZGĂRMÂNĂI v. *scărmână*.

ZGĂVLEĂJĂ v. *glăveăjă*.

ZGĂIA, **de-a** ~ loc. subst. 739 V „numele unui joc de societate la priveghi”.

ZGĂIAM vb. tranz. ind. impf. 1 sg. 738 VII „desfaceam, deschideam larg”: Înainte *zgăiam* mațu ăla și îndesam acolo [carnea], când nu era mașină de tocat [pentru făcut cârnați].

ZGÂRBOVITĂ adj. f. 716 IIb „gârbovită”: cf. *î n c o m ă t* 2°.

ZGÂRCEROĂSE adj. f. pl. 750 V [despre carne] „cu zgârçiri”: Părțile *zgîrçeroase* ale porcului le băgam la tobă.

cf. DEX (rar), DM s.v. *zgârçiuos*.

ZGÂRCI s. n. 1° 833 A „cârcel (în mușchi, la picior)”: Să pune *zgîrc* la picior. 2° 705 II „elastic”: Praiștia se face cu un *zgîrc*.

pl. 1° *zgârçiri* 833 A.

ZGÂRCITĂ adj. f. 680 VIIb [despre o rufă] „zbârcită, șifonată”

pl. *zgârçite* 680 VIIb.

ZGÂRIÁT (3 sil.) s. n. 727 VI „drișuire”: După ce se usca și ghiontu, în fine, acuma dădeai cu... baligă de cal, cu pânânt galben, subțire, tot ca un fel de *zgîriát*, așa să numea, cică acuma-i dau [peretelui] *zgîriátu*; cf. *b r i ș c u i ă l ă...*

ZGÂRIETURĂ s. f. 839 VI „arătură superficială”.

cf. DM, DEX s.v. *zgâria*.

ZGÂRIÍT, **a** ~ vb. ind. pf. c. 3 sg. 828 II „a zgâriat”.

ZGĂRMÁT v. *scărmă* 2°.

ZGĂRMUȘEĂLĂ s. f. 776 VIII „mărunțire, afânare a pământului (la rădăcina porumbului)”.

ZGĂRMUȘÍT v. *zgămușești*.

ZGLĂVEĂJĂ v. *glăveăjă*.

ZGLEVEĂJĂ v. *glăveăjă*.

ZGLEVÉJ v. *glăveăjă*.

ZGLOMȚORÓS adj. 825 A „grunțuros”; cf. *c o j á t...*

ZGONÉȘTE vb. ind. prez. 3 pl. 834 V „alungă, izgonesc”: [Ciobanii] îi *zgonéște* de la stână [pe câini, după urs]; cf. *n ă p u s t í t*.

var. **zgorneá** vb. ind. impf. 3 sg. 696 VIIIb, pf. c. 3 sg. *a zgornit* 672

VIII; conj. prez. 2 sg. *să zgornéști* 702 V; imper. 2 sg. *zgornéște* 702 V.

v. DA s.v. *izgoni*, CADE (prov.) s.v. *sgoni*, DM (reg.) s.v. *zgoni*, DEX

(reg.) s.v. *scorni*, BĂRBUȚ s.v. *zgoni*, *zgoni*.

ZGORNEĂ v. *zgonéște*.

ZGREÁBĂN s. m. 1° 698 VIIa „rest de lână sau de cânepă de la dărăcit”: Ieșeau și *zgrében!* și fuior [...] la *zgrében!* câlți le zicea 703 V; cf. *burdúfi*... 2° pl. 735 V, 801 VII, 823 VII „puzderii”: Cânepa o zgrebuiam așa de un băț ca să curgă *zgréberi* ăia 726 Va; cf. *crăța*...

pl. *zgrébeni* 1° 685 VIIa, 687 VIIb, 689 V, 699 V, 703 V, VIIb, 711 VII, 714 V, 715 VII, 743 VII, 744 V, VII, 795 VII, 797 VII, 801 VII, 817 A, 847 VII, 867 VIIb; 2° 735 V, 801 VII, 823 VII.

var. 2° *zgrébena* s. f. art. 866 VIIb; *zgréberi* s. m. pl. 726 Va; *zgrénderii* s. m. pl. art. 833 V.

1° v. TDRG, CADE (Olt.), SCRIBAN (Olt., Ban.), DM (reg.), BĂRBUȚ s.v. *zgrebeni* 1°, BPh, 1939, p. 245 (Gorj) s.v. *zgrebeni*.

ZGRÉBENA v. *zgreábăn* 2°.

ZGREBENÓȘI adj. m. pl. 725 V [despre câlți] „cu puzderii, cu *zgrebeni* 2°”; cf. *zgrempuroasă*.

ZGRÉBERI v. *zgrébeni* 2°.

ZGREBUIĂM vb. tranz. ind. impf. 1 sg. 726 Va „băteam cânepa de un par pentru a îndepărta *zgrebenii* 2°”; cf. *zbiciurám*.

ZGREMPUROĂȘĂ adj. f. 721 VIIa [despre cânepă] „cu puzderii”; cf. *zgrebenóși*.

ZGRÉNDERII v. *zgrébeni* 2°.

ZGRÎNȚĂ s. f. 1° 701 VIIb nume al unui joc de copii: „țurcă”; cf. *drichea* 1°... 2° 688 I „băț subțire și scurt cu care se joacă ~”: Unu ședea colo, doi acolo-șa și unu aicea [...] ș-aruncă *zgrînta* d-acolo și o prindeam cu ciomagu ș-o dam îndărăt iară la ăla; cf. *drichea* 2°...

ZGURI s. f. pl. 701 VIII „zgură”: Puneam niște *zгур!* peste piatră.

ZGUROĂȘĂ adj. f. 676 VIII [despre urdă] „grunzuroasă, aspră”

ZI s. f. 1° în ~ *álbă* v. *álbă* 2°. 2° art. în expr. *ăște* ~ 794 V „formulă de salut adresată unei femei care naște”: Când se intră în casă la o naștere, se spune *ăște zîua*. 3° art. ~ *sócrilor* s. compus 816 VIIb „petrecerea de luni după nuntă, între rudele mirilor”; cf. *socrie* 1°... 4° art. ~ *ciórilor* s. compus 832 VIIIb „prima zi după Lăsatul Secului de Paști, când, după obicei, membrii familiei nu mănâncă împreună”: După iertăciune, a doua zi, luni, se făcea și *zîua córilor*, c-atuncea ziua aia nu mâncam toți la masă, că zice „cum ne grămădim la masă, așa grămădește ciorile pe porumb și scobește porumbu”.

ZICĂTOÁRE s. f. 689 I „numărătoare (la jocurile de copii)”; cf. *ghidușie*.

ZÍMBRELE s. f. pl. art. 796 VIIIb „femelele zimbrilor”: Venea zimbrii și cu *zimbrele*, bea apă.

cf. TDRG s.v. *zimbru*.

ZIUĂȘ s. m. 725 A „muncitor ziler”: Am lucrat la sonde, nu ca sondar, ca *zi uăș*.

v. LR, 1972, 4, p. 292 s.v.; cf. LEXIC REG., I, p. 25 (Baia Mare) s.v. *zuaș*.

ZLÁTA s. f. art. 805 IIIb numele unui dans popular.

ZLOTÓS adj. 728 A, 754 VIII „argilos, lutos”: *Zlotós* însemnează un loc clisos 728 A; cf. *smolnițoașe*.

cf. SCRIBAN s.v. *slotos*, DM, DEX s.v.

ZMEI s. m. pl. 827 A „fire lungi din pânză de păianjen care plutesc în aer, mai ales toamna”.

ZNÁMÁ s. f. 812 V „apelativ ironic: răutate, pacoste”: *Známa* naibii de om! *známa* năbădăilor; cf. *nóima*.

cf. CADE (Olt.) s.v. *snamă*, DM, DEX (reg.) s.v. *znamie*, LEXIC REG., I, p. 88 (Vâlcea), CV, 1950, 4, p. 34 (Argeș) s.v. *snamenie*, GS, 1929–1930, p. 136 (Prahova) s.v.

ZOÁNĂ s. f. 829 VIb „porțiune de drum între partea carosabilă și gard”.

v. LEXIC REG., I, p. 88 (Vâlcea), GLOSAR REG. (Fălticeni), GL. ARGEȘ, GL. OLT., LR, 1961, 1, p. 23 (Târgu Jiu) s.v.; cf. GL. DOBR. s.v.

ZOB v. *zol* 1°.

ZOBEÁLĂ s. f. 820 VII „muncă multă, trudă”; cf. *roboată*...

ZOBÍ vb. inf. 789 V „(a) sfărâma. (a) fărâma”: Dacă nu e pământu bun [pentru țest] se poate *zobi*; cf. *fărmațe*...

ind. impf. 1 sg. *zobeám* 687 VII, 3 pl. *zobeá* 764 VIII, pf. s. 1 sg. *zobii* 690 VII, pf. c. 3 sg. *a zobít* 693 VII, m. m. c. pf. 3 sg. *zobise* 801 A; conj. prez. 1 pl. *să zobím* 690 VII; part. *zobít* 770 VIII, f. *zobită*, pl. *zobite* 689 VII; refl. ind. impf. 3 sg. *se zobeá* 702 VI, m. m. c. pf. 1 sg. *mă zobisem* 756 VIII.

v. TDRG (Munt., Trans. pop.), DM, DEX (reg.), CADE s.v. *zobi*, SCRIBAN (Munt.) s.v. *zobesc*.

ZOL s. n. 1° ~ de pământ 689 V, 766 VII, 787 V „amestec de pământ cu apă, pleavă etc., folosit la tencuieli sau pentru țest”: Facem câte-un *zol de pământ* și-l jucăm cu picioarele bine, bine, până se ține el 787 V; cf. *ghiont* 1°... 2° ~ de árie 788 A „strat de snopi așezați pe arie pentru a fi treierați cu caii”.

var. 1° *zob* s. 754 V.

1° v. LEXIC REG., I, p. 40 (Gura Jiului), LR, 1961, 4, p. 320 (Argeș) s.v.; 2° v. GL. ARGEȘ s.v.

ZOLEÁLĂ s. f. 820 VII „muncă multă; trudă”; cf. *roboată*...

cf. TDRG, CADE, SCRIBAN (Mold., Trans.) s.v. *zoală*, GS, 1929–1930, p. 135 (Prahova) s.v. *zolit*.

ZÓPÁIE vb. ind. prez. 3 sg. 722 VIa „tropăie, aleargă de ici colo”: [Femeia] o ții numai la sapă... parcă-i cal *zopăit*, când vine scara de la câmp, la opt, *zópăje* ca calu; cf. *ăpăne*...

part. *zopăit* 722 VIa.

cf. **ȘĂINEANU** s.v. *zopăi*, DM, DEX s.v. *zupăi*, GL. ARGESȘ s.v. *zăpăi*.

ZOPOTEĂLĂ s. f. 835 A „faptul de a zopotii, cădere, prăbușire zgomotoasă”.

cf. GL. ARGESȘ s.v.

ZOPOTÉSC vb. ind. prez. 1 sg. 835 A „cad, mă prăbușesc zgomotos”.

Când am căzut nu știu, că am căzut în cur lângă ea, și ea a auzit *zopotind*, da n-a știut ce, a-ntins mâna să mă scoale pe mine, că ce *zopotesc*, și n-a dat de mine.

ind. prez. 2 sg. *zopotéști* 835 VII, 3 sg. *zópote*; ger. *zopotind* 835 A.

cf. DM, DEX (reg.), LEXIC REG., I, p. 10 (Carei), BĂRBUȚ s.v. *zopoti*

ZOR s. 1° m. 672 VI, 850 Vb „zori”: A venit femeia aia pân *zor*, d-a avut tren și-a venit la București: **vărsátul zóru** 775 VII „revărsatul zorilor, zori de zi”: Spăla copilul în *vărsátu zóru* 775 VII; cf. I u m i n á t u l. 2° pl. art. 773 V „numele unui colind”: La Crăciun ne scoală copiii la fereastră, când cântă *zórile* astea, ce știe ei.

pl. art. *zórile* 2° 773 V.

2° cf. TDRG s.v. *zori*.

ZORGĂNEĂM vb. tranz. ind. impf. 1 pl. 696 VI „zornăiam (clopotele): sunam”: Clopotele le *zorgăneam* toată noaptea; cf. h ú r u i. 2°...

ZÓTĂ v. *súdă*.

ZOTOÁRE s. f. pl. 793 A [la animale] „mamele”

v. BĂRBUȚ s.v.; cf. CADE (Olt.) s.v. *zătoane*, GL. ARGESȘ s.v. *zotoane*.

ZURVALÁC s. n. 776 VIII „petrecere gălăgioasă, cu zarvă”: *Zurvalăcu* ăla care-l fac ei acolo, gălăgia aia; cf. b ă r ă b ă i e...

cf. TDRG, CADE (înv.), SCRIBAN (fam.), DM, DEX (pop.) s.v. *zurbalăc*, BĂRBUȚ s.v. *zorbalăc*.

ZVĂPĂIOȘI adj. m. pl. 787 V „zvăpăiați”; cf. b o ț o g ă ș...

ZVÂRLĂNI v. *zvârláv* 2°.

ZVÂRLÁTICĂ adj. f. 820* [despre o femeie] „iute, repezită”.

ZVÂRLÁV 1° adj. 824 A „iute la minte; ager”; cf. s p i r t ó s. 2°... 2° var. s. m. pl. 852 VIb „soi de pește asemănător cu țiparul”; cf. v ă r l á r.

1° f. pl. *zvârláve* 814 V.

var. 2° *zvârláni* s. m. pl. 852 VIb.

1° cf. DM (neobișnuit) s.v.

ZVÂRLÍTA, a dat de-a ~ loc. vb. 800 VII „a azvârlit, a aruncat”: Ala, când a ajuns la tat-al fetii, a dat cu ele *d-a zvîrlita*, a spart oale, a dat cu tăvile *d-a zvîrlita*.

cf. DM (reg.), DEX (pop.), DA, CADE s.v. *azvârlită*.

ZVONÁT, s-a ~ vb. refl. ind. pf. c. 3 sg. 672 VII „s-a zvonit”: În fine *s-a zvonát* c-a murit Măria, mama la fetiț-asta.

v. GL. OLT. s.v.

